Vol. V.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA THERA'S

DHAMMAPADA

ATTHA-KATHA

OF THE

KHUDDAKANIKAYA, SUTTA PITAKA

PART I.

EDITED BY

KAHAVE SIRI RATANASARA THERA,

Ganegama Purana Maha Vihare,

and Vice-Principal,

Vidyodaya Oriental College, Colombo.

(තිපිටකමුදඛකනෙ පචමං පොත්කං)

අනුබුඬබුඬසොසත්ථිරාචරියෙන

රචිතා

ධම්මපදඅත්ථකථා.

පඨමෝ භාගෝ

ලඞ්කායං කොළඹනගරෙ

විජෙජාදයපරිවෙණෙ උපඨානාචරියෙන

ගණෙගම පුරාණමහාවිහාරාධිපතිනා

කහවේ රතනසාරතෙථරෙන

විරාගතලිපිබහමනිරාකරණෙන

පරිසොධිතා.

බු. ව. 2463

ක්‍රි. ව. 1919

මිල රු. 160/=

ධම්මපදට්ඨකථා.

පඨමො භාගො

(තිපිටකමුද්දඛකනෙ පඨමං පොත්තකං)

අනුබුඛඝොසත්ථවිරාචරියෙන
රචිතා

ධම්මපදඅට්ඨකථා.

පඨමො භාගො

ලඞ්කායං කොළඹනගරෙ
විජෙජාදයපරිවෙණෙ උපඣායාචරියෙන
ගණ්ඨගම පුරාණමහාවිහාරාධිපතිනා
කහවේ රතනසාරත්ථෙරෙන
විරාගතලිපිබහමනිරාකරණෙන
පරිසොධිතා.

විජෙජාදය පරිවෙණවිහාරාදිපතිනා තිපිටකවාචිසසරාචරියෙන
සිරිඤාණිසසරාභිධානෙන
ලඞ්කායං පචජිමදිසාය චෙව සබරගාමදිසාය ච
පධානනායක සතිසසරෙන
ඔසානසුඞ්පතතසමොලොකනෙන පටිගගහිතා

සයිමන් හෙවාවිතාරණසොගතාණතෙතන
සොගතෙන චාර්ලස් අල්විස් හෙවාවිතාරණාභිධානෙන
ආඛගලවෙජජාචරියෙන චෙව

සිරිනාථ කුමාරදාස මුනසිහාභිධානෙන ච
තිපිටක මුදදාලයෙ මුදදාපිතා.

බු. ව. 2463
කි. ව. 1919

Vol. V.

SIMON HEWAVITARNE BEQUEST

BHADANTACARIYA BUDDHAGHOSA THERA'S

DHAMMAPADA

ATTHA-KATHA

OF THE

KHUDDAKANIKAYA, SUTTA PITAKA

PART I.

EDITED BY

KAHAVE SIRI RATNASARA THERA,

Ganegama Purana Maha Vihare,
and Vice-Principal,
Vidyodaya Oriental College, Colombo.

FINALLY REVISED BY

Tripitaka Wagiswaracarya

MAHAGODA SIRI NANISSRA THERA,

Pradhana Nagaka of Western and Sabaragamuwa Provinces
Principal, Vidyodaya Oriental College, Colombo,

PUBLISHED BY THE TRUSTEES

DR. CHARLES ALWIS HEWAVITARNE,

SRINATH KUMARADAS MONESINGHE ESQ.

THE TRIPITAKA PUBLICATION PRESS,

SARASWATI HALL. PETTAH,

COLOMBO (CEYLON)

B. E. 2463.

C. E. 1919.

First Edition : 1919
Second Edition : 1989
Third Edition : 2005

PUBLISHER'S NOTE

The late Mr. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE, who in his life time had begun to publish the TRIPITAKA, left a bequest for its completion after his death. He died suddenly on 17th January, 1913 and in accordance with his wishes, his Trustees had published the Commentaries on the Text in 49 volumes. After seventy years these books are no longer readily available.

His widow Mrs. SOMAWATI HEWAVITARANE who passed away on 10th January 1982 at the age of 94, had prior to her death, created the SOMAWATI HEWAVITARANE TRUST to carry on the good work started by her late husband and bequeathed her entire estate to this Trust.

We the Trustees of the Somawati Hewavitarane Trust, having seen the need to re-print the Commentaries, have undertakcn this task to help both the student and teacher of the Dhamma and in the hope that this act of ours will help to preserve the Noble Teachings of the Blessed One for the benefit of the future generations and thereby prolong the life of the Buddha Sasana by many more thousands of years.

May the fruits of this meritorious act help the late Simon Alexander Hewavitarne and Somawati Hewavitarne Maha Upasikawa in Sansara and towards their final attainment of Nibbana.

Noel Wijenaike
Nanda Amerasinghe
Parinda Ranasinghe

21. 09. 2005
Somawati Hewavitarne Trust Office,
130, Maligakanda Road, Colombo 10.
Sri Lanka.

PREFATORY NOTE

With this issue of the first part of the Dhammapada Commentary I have the pleasure to lay before the public the Fifth Volume of the Simon Hewavitarne Bequest Series. The work has been ably done by Kahave Ratanasara Thero theVice Principal of the Vidyodaya Parivena. The publication of this work adds yet another laurel to the labours of the Vidyodaya Parivena. Since the publication of the last volume I have to mention with the greatest feelings of sorrow of the death of Mapalagama Chandajoti Thero the learned collaborator of the Petavatthu. He was only thirty-three years old but in scholarship and deportment he had already come to the fore front. Pali Scholarship in Ceylon has suffered a great loss through his early death. He was editing the Sutta Nipata Commentary at the time of his death, and had finished the greater part of it. "Anicca vata sankhara."

The Venerable Sri Nanissara Thero has been appointed the Pradhana Nayaka Thero of the Western Province by the Mahanayaka at Kandy. The editing of the Sutta Nipata Commentary has been undertaken by Suriyagoda Sumangala Thero and the work is nearing completion.

The Visuddhi Magga is being edited by Kodagoda Upasena Thero and is also nearing completion.

The cost of the publications to the end of March comes to nearly Twenty eight thousand rupees. Nearly 500 copies of each volume have been earmarked for free distribution to the Temples and Libraries both at home and abroad A limited number of copies are offered for sale.

After five years of strenuous struggle and heroic sacrifice the British Empire has emerged triumphant for the furtherance of Peace and advancement of Ideals may the British Empire long continue and May His Majesty the King Emperor reign over the Four Continents and the thousand Isles Like a true Chakravarti.

C. A. HEWAVITARNE.

2463
17, July, 1919

THE LATE

MR. SIMON ALEXANDER HEWAVITARNE.

BORN 20TH MARCH, 1875. DIED 17TH JANUARY, 1913.

සෝමාවතී හේවාවිතාරණ මැතිනිය

THE LATE

VEN'BLE ANAGARIKA DHARMAPALA.

(SIRI DEVAMITTA DHAMMAPALA)

Director of Tripitaka Mudrana Sabha

BORN 17TH SEPTEMBER, 1864 DIED 29TH APRIL, 1933

විසුද්ධජනං.

PREFACE.

සිරිසක්‍යමුනිනාමහාකං භගවතා සම්මාසම්බුධෙන පරමපාරමී පාරුපාරපාරඛතෙන සම්ධිගතෙන සිරිසමෙඛිධපදමපදං වඩ්ඪා මාරවක්ඛම්මදස්සනං පාපිමතො ගතෙන තථාගතෙන ධම්මා ධම්මෙසු පරමකොවිදෙන විජ්ජාජුතියා ජනානමවිජ්ජාතමපපදලන සම්පත්තමත්තගිතධම්මපදපජ්ජසෙනාහසඛගීතං සඛම්මපජොතං පජ්ජා ලයතා-තං තං කාරණමනුගතෙහි ධම්මසභාසමුපගතෙහි තෙහි තෙහි භික්ඛූහි වඤ්චපාලත්ථෙරාදීනං තෙසං තෙසං තං තං කුසල මකුසලං වා විපාකං පුඤ්ඤ-තෙන තෙනායං ධම්මො අධම්මො වා පජ්ජිත්ථාතෙනාතෙනාති පාකටිකරොතෙන තං තං වත්ථුං සංසන්දෙත්වා වානුසන්ධිං ඝටෙතෙන දෙසිතමසෙසානං දෙව මනුස්සානං පීතිපමොදසම්පාදනං සඛාධනපවඛනං යං ධම්මස්ස පදං (පදකාරණං), තම්හ සඛබං සඛගීතිත්තයමාරුළ්හං තිපිටකානං සුත්තනන්තපිටකෙ බුද්ධකනිකායතොගධම්පත්තානුගතවසා ධම්මපදමිති කථියතෙ.

තම්දං පන ධම්මපදං තෙවිසාධිකචතුස්සතගාථාහිගිතං තෙහි තෙහි ධම්මත්ථසභාවාදිහි ලක්ඛණෙහි ජ්ඛඛිසවිගාසඛගපරිවජ්ජිදිතං සත්තනිංසඛොධපක්ඛියධම්මසඛ්ඛාතපාවචනොපලක්ඛිතං සාසනික පරමපරාසු යාවජ්ජතනාපි මුඛපාඨවසෙනජ්ඣායනගහණධාරණමූප යුත්තං හිතානුසාසනෙ මුනිසාසනෙ සික්ඛනෙතහි සම්භාවනීයං වත්තති සභාවත්ථමධුරතාදීහි රමණීයං.

පඨමං ඛො පන තස්ස ධම්මපදසීමස්සඨකථා පඨමසඛගීතිකාරෙහි මහාකස්සපත්ථෙරවරපමුඛෙහි පවිසමහිදපත්තෙහි පවසතෙහි මහා ඛීණාසවත්ථෙරෙහි කතා සිරිලඛකාසාසනපතිට්ඨාමහිදෙන මහා මහිදෙන ඛීණාසවත්ථෙරෙන ඉධානීය සීහලාය නිරුත්තියා ඨපිතා. තතොපරහංගෙ සා කතාපි සීහලඨකථා සෙසදෙසවාසීනං න සාධයති හිතසම්පදමපෙවනාම තං සාධෙය්‍යාත්‍යාසිංසමානෙන සමානෙන යුත්තායුත්තවිචාරිනා සම්චාරිනා දනෙත්තන භදනෙත්තන කුමාරකස්සප ත්ථෙරෙනත්ථිසිතෙන සකසමයසමයනන්තරපාරදයසිනා යසසිනා නිපිටකපරියත්තිප්පභෙදෙ සසනෙ සාඨකතෙ සද්ධාසාසනෙ අපපටි හතඤාණවාරෙන මහාවෙය්‍යාකරණෙන ථෙරවංසපදීපානං ථෙරානං මහාවිහාරවාසීනං වංසාලඞ්කාරභූතෙන අනුබුඞ්බුඞ්ඝොසත්ථෙරෙන

තං භාසමානිවිඤ්ඤාරභයසඤ්ඤා වචනක්කමං පහාය මනොරමාය මූලභාසාභූතාය මාගධියා තන්තියා තන්තිසඞ්ඛේපවිත්ථාරවසෙනොපරචිතායං ධම්මපදඅට්ඨකථා වත්තති වාසභත්තිභාණවාරප්පමාණයුත්තා.

සා චායං මුදුකොමලමධුරමනොහරවාචාසිලිට්ඨපදාභූතා තාසං තාසං ධම්මපදගාථානං පභවභූතෙහි තෙහි තෙහි කුසලාකුසල විපාකසන්දීපනියෙහි ජාතාදරණියෙහි තඞ්කාලියෙහි චක්ඛුපාලත්ථෙරාදීනමෙකූනෙහි තීහි වඤ්චසතෙහි එව කත්ථවි කත්ථවි තෙසං තෙසමනිත්තකථාවත්ථූහි ච තත්ථවි උදෙනාදීනමන්තරකථාවත්ථූහි ච ධම්මපදගාථාඅත්ථවිවරණෙහි ච භවති සමුපලක්ඛිතා, සා චෙසා නාතිගුල්හාගුළ්හලලිතාය පසංසනීයභාසාවිලාසා සුභාරතීරිති සඤ්ඤිතා බුදුබොධිනී තාසු තාසු ආචරියපරම්පරාසු සිස්සානමාධුනිකානං මාගධියභාසාකොසල්ලමාකඞ්ඛන්තෙහි සන්තෙහි තෙහි තෙහි ආචරියෙහි සම්මදරෙන පරිග්ගහීතා වත්තති තෙසං තෙස මාධුනිකානං හත්ථුපනීතා.

අථ චෙමං ධම්මපදඅට්ඨකථං පරිසිලයන්තානම්මිස්සා පරිවාරගන්ථන්තරභූතා සිලාමෙඝවණ්ණාභයකස්සපෙන නරපතිනා තෙසං තෙසං භණ්ඩිපදුත්තමත්ථවිවරණං කරොන්තෙන සිහලාය නිරුත්තියා රචිතා ගණ්ඨිපදත්ථවණ්ණනා ච ධම්මසෙනාභිධානෙන මහාථෙරෙන රචිතං රතනාවලින්නාමං සීහලමහාපකරණඤ්ච පත්ථුතමහකා භවන්ති, තථෙවායං ධම්මපදඅට්ඨකථා පසත්ථාය තාය සීහලියාය පරිවාරගන්ථන්තර සම්පත්තියා ච විඤ්ඤුජනතං ගතා සීහලානමන්තරෙ ගරුභාවමා වහන්තී වත්තති, මාගධතන්තිං ඤාතන්තා පනෙමං සීහලිකා ධම්ම කථිකා ධම්මපදඅට්ඨකථඤ්ච, තා අඤ්ඤන්තා රතනාවලින්නාමං සීහලපකරණඤ්ච කුසලාකුසලවිපාකසන්දීපනෙ බහුසො උපදිසන්ති.

ඉමිස්සාඅට්ඨකථාය සංසොධනෙහං--"**සඞ්ඝමන් හෙවාවිතාරණ**" සම්බහයස්ස විසෙසිතවිත්තනයසොසමුදයස්ස සුපරිසුඛපසත්ථුගත සමයප්පවාරප්පවුඩ්ඪාමස්ස විගිතවිධිමහුගතස්ස තස්ස කණ්ඨකාභූ භූතස්ස භවතො සොනත්ථස්ස "**වාර්ලස් අල්විස් හෙවාවිතාරණ**" සමඤ්ඤස්ස සුපඤ්ඤස්ස ආඛ්‍යාලෙජ්ජාචරියස්ස අඤ්ඤකඛනාය පතිඨාපිතාය තිපිටකාලුද්ධපනසභාය අනෙතාගතොව සමානො සමඤ්ඤිතොං-මුද්ධිතමපි ධම්මපදඅට්ඨකථං තන්තිපයෙහි ච පසංසනියෙහි සීහලියෙහි පුබ්බලිඛිතෙහි මරමමකඛරපොත්ථකෙන ච සංසන්දයං කත්ථවි කත්ථවි ඛලිතානීව ච ඌනාකිරිතහානීව ච දිඝානි යථාධම්මං යථාසත්ථුපරිකඛයං පවිසාසොධිතත්තභූපනෙසිං.

අයං මෙ බුඩ්ඪපබොධකෙනාචරියවරෙන විජෙජාදයමහාවිජ්ජා ලයාධිස්සරෙන තිපිටකාවාවිස්සරාවරියෙන **සිරිසඞ්ඝරාජාධිස්සරෙන** සිරිලඞ්කාභූමණ්ඩලමණ්ඩනායමානෙන සමානෙන **පණ්ඩිතසිරොමණිනා** චරිමසුඩ්ඪිවසා තත්ථ තත්ථ දීමංසාය නිරිකඛයතාව පරිග්ගහිතා.

නිය්‍යාපිතොයං (නවවඞ්ගසඞ්ගහිතෝ පඤ්චමෝ භාගෝ) සිරිසම්බුද්ධ
පරිනිබ්බාණා චතුස්සහාධිකානං විනානං වස්සසඝස්සානමුපරි විසඤ්
ඤාමය සමාය වෙසාඛෙ සුක්කපක්ඛෙ පාවිපදියං ගුරුවාරෙති.

සිරිඝනමුඛපඞ්කජං සදුඃඛං
තදිව තදුබභවධම්මගන්ධිජාතං,
ගණිමපි පරිවාසිතඝගඝකිං
වරමිහ නාණගවෙසකොව වන්දෙ.

මුනිසමයසුභපපභාය **විජ්ජෝ-**
දසපරිවණ්ණපදීපමුජ්ජලන්තං,
අනරි **සිරිසුමඞ්ගලා**සිනෙතා-
වරියවරෝ දිවගස්ස තං සිවත්ථං.

මුනිභාරතියා පවාරම්බුජං
සඞ්ඛිත්ත භෙවචිනාරණ්ණවායෝ යෝ,
ගහවා තිදිවං විධිං විධාය
සුඛතං නස්ස තමත්ථ නිබ්භයත්ථං.

සුභා පභා නත්ථි මුනින්දභානිභා
පභා හි සා මොහතමොනිනාවිනි,
සභාය මුද්ධුය හිතාය සා පභා-
ත්‍රභාවතෝ භාග්‍යවතෝ භවේ භභා.

කතඤ්ඤූ රතනසාරමහාථෙරෝ.

2462
1919-5-1.

විසුද්ධනතිලක්ඛණානි.

ABBREVIATIONS.

"සී"–මූලදීන ධම්මපදඅට්ඨකථා.

"සී i"–ගඞ්ගාරුක්ඛවිහාරපොත්තකාලයෙ ධම්මපදඅට්ඨකථා.

"සී ii"–තිත්ථගඞ්ගාවිහාරෙ ධම්මපදඅට්ඨකථා.

"ම" මරම්මනඛරධම්මපදඅට්ඨකථා.

සුද්ධිපත්‍රං.

ERRATA.

පිටදෙකා.	පාලිදෙකා.	අසුද්ධං.	සුද්ධං.
13	29	අමඤ්ඤ	අඤ්ඤං
44	32	පරිවාරුනි	පරිවාරු
54	22	කාතු	කාතුං
61	31	පඩෙකා	පඩෙකාව
68	15	තුහෙම	තුමෙහ
90	14	අවාපෙ	ආවාපෙ
93	28	එත්තකං	එත්තකං
94	4	උයාහාජෙසි	උයෙහාජෙසි
99	5	කථෙන්‍යාපි	කථෙනෙකාපි
107	14	අජනියා	ආජනියා
112	10	අත්තං	අයුත්තං
134	2	අහෙම	අමෙහ
139	20	සබබසඞ්ඝසුජනානි	සබබසඞ්ඝසුජනානි
143	16	එකඩෙන	එකඩාන
147	24	පබබජී	පබබජී
167	3	අණාත්තතා	අනාණතතා
176	38	පානිනී	පතිතානි
115	4	උඤ්ඤිංසුති	උඤ්ඤිංසූති
241	23	සරිරවඡ්ලනඤ්ඤාය	සරිරවලඡනත්‍ථාය
315	34	දෙසෙනතා	දෙසෙනෙතා

රසාදීහාදිවසෙන පමාදජානි අඤ්ඤානි ච නානිච් නානිච් දිස්සනති වෙ තානි පරිසීලයනතානම්මිං දුරවබොධානි නහොනති. තසමා තානි යථාසහාවං සුතබබානි.

සූචිපත්‍රය.

CONTENTS.

පිටුගණන.	කථාවස්තු.	කථාවගග-වස්තුසංඛ්‍යා.
2	චක්ඛුපාලත්‍තෙරවත්‍ථු	1
13	මට්ඨකුණ්ඩලීවත්‍ථු	2
20	ථුල්ලතිස්සත්‍තෙරවත්‍ථු	3
23	කාලියකක්ඛිභීයා උපපත්තිවත්‍ථු	4
27	සොසම්බකවත්‍ථු	5
33	චූළකාලමහාකාලවත්‍ථු	6
38	දෙවදත්තවත්‍ථු	7
41	අග්ගසාවකවත්‍ථු	8
58	නන්දත්තෙරවත්‍ථු	9
64	චුන්දසූනරිකවත්‍ථු	10
65	ධම්මිකඋපාසකවත්‍ථු	11
67	දෙවදත්තස්ස වත්‍ථු	12
76	සුමනාදෙවියාවත්‍ථු	13
78	චෙසභායකභික්ඛූනං වත්‍ථු	14

යමකවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-1.

81	උදෙනස්ස උපපත්ති	
85	සොසකසෙට්ඨිනෝ උපපත්ති	
95	සාමාවතියා උපපත්ති	
97	මාසුලදත්තාය උපපත්ති	
101	මාගන්දියා උපපත්ති	
102	මරණපරිදීපිතඋදෙනවත්‍ථු	1
115	ඛුජ්ජසොසකවත්‍ථු	2
119	චූළපන්ථකත්‍තෙරවත්‍ථු	3
127	බාලනක්ඛත්තසුඛවත්‍ථු	4
128	මහාකස්සපත්‍තෙරවත්‍ථු	5
129	පමත්තාපපමත්තචෙසභායකභික්ඛූනං වත්‍ථු	6
130	මාලිපූජකවත්‍ථු	7
138	අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්‍ථු	8
139	නිගණ්ඨවාසීතිස්සත්‍තෙරවත්‍ථු	9

අප්පමාදවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-2.

පිණ්ඩිකා.	කථාවත්ථු.	යථාවගතං වත්ථුසඞ්ඛ්‍යා.
141	මෙණ්ඩියත්ථේරවත්ථු	1
142	අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්ථු	2
147	උක්කණ්ඨිතඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්ථු	3
148	භාගිනෙය්‍යසඞ්ඝරක්ඛිතත්ථේරවත්ථු	4
150	චිත්තහත්ථත්ථේරවත්ථු	5
154	පඤ්චසතචිපස්සනාභික්ඛූනං වත්ථු	6
157	පුතිගත්තතිස්සත්ථේරවත්ථු	7
159	නන්දගොපාලවත්ථු	8
160	සොරෙය්‍යත්ථේරවත්ථු	9

චිත්තවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-3.

164	පඨවිකථාපසුතපවසනභික්ඛූනං වත්ථු	1
165	මරීචිකම්මඤ්ඤතත්ථේරවත්ථු	2
”	විඛ්ඛඔභවත්ථු	3
176	පතිපූජිකාය වත්ථු	4
178	මච්ඡරියකොසියසෙඨිවත්ථු	5
182	පාඝිකාජීවකවත්ථු	6
184	ඡත්තපාණිඋපාසකස්ස වත්ථු	7
186	විසාඛාය වත්ථු	8
203	ආනන්දත්ථේරස්ස පඤ්හවත්ථු	9
204	මහාකස්සපත්ථේරස්ස පිණ්ඩපාතදින්නාවත්ථු	10
208	ගොඛිකත්ථේරස්ස පරිනිබ්බාණවත්ථු	11
209	ගරහදින්නාවත්ථු	12

පුප්ඵවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-4.

215	කුම්භදුපපලානීතදුග්ගතසෙවකස්ස වත්ථු	1
223	මහාකස්සපත්ථේරස්ස සඞ්ඝවිහාරිකස්ස වත්ථු	2
226	ආනන්දසෙඨිවත්ථු	3
228	ගණ්ඨිභෙදකචොරානං වත්ථු	4
229	උදායිත්ථේරස්ස වත්ථු	5
230	තිංසමත්තපාඨෙය්‍යකභික්ඛූනං වත්ථු	6
”	සුපබුද්ධසාකියවත්ථු	7
232	කස්සකස්ස වත්ථු	8
234	සුමනමාලාකාරස්ස වත්ථු	9
237	උපලවණ්ණත්ථේරියා වත්ථු	10
239	ජඞ්ඝාජීවකස්ස වත්ථු	11
245	අභිපෙතවත්ථු	12

පිටඅංකය.	කථාවත්ථු.	යථාවගතංවත්ථුසඞ්ඛ්‍යා.
247	සඞ්ඝතුවපෙතවත්ථු	13
250	සුධම්මත්ථේරවත්ථු	14
255	වනවාසිතිස්සත්ථේරවත්ථු	15

බාලවගහවණ්ණනා නිට්ඨිතා-5.

265	රාධත්ථේරස්ස වත්ථු	1
267	අස්සජිපුනබ්බසුකානං වත්ථු	2
268	ඡන්නත්ථේරවත්ථු	3
269	මහාකපිනත්ථේරස්ස වත්ථු	4
276	පණ්ඩිතසාමණේරස්ස වත්ථු	5
285	ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථේරවත්ථු	6
,,	කාණමාතු වත්ථු	7
288	විසාඛානං දෙසවුත්තපචසතභික්ඛුනංවත්ථු	8
289	ධම්මිකත්ථේරවත්ථු	9
290	ධම්මසවණවත්ථු	10
291	ආගන්තුකානපචසභභික්ඛුනං වත්ථු	11

පණ්ඩිතවගහවණ්ණනා නිට්ඨිතා-6.

292	ජීවකඅම්බවත්ථු	1
294	මහාකස්සපත්ථේරස්ස වත්ථු	2
295	බෙලට්ඨසීසත්ථේරස්ස වත්ථු	3
297	අනුරුද්ධත්ථේරස්ස වත්ථු	4
298	මහාකච්චානත්ථේරවත්ථු	5
299	සාරිපුත්තත්ථේරවත්ථු	6
301	කොසම්බිවාසිතිස්සත්ථේරසාමණේරවත්ථු	7
303	සාරිපුත්තත්ථේරස්ස පඤ්චවිස්සජ්ජනවත්ථු	8
,,	ඛදිරවනියරෙවතත්ථේරස්ස වත්ථු	9
309	අඤ්ඤතරාය ඉත්ථියා වත්ථු	10

අරහන්තවගහවණ්ණනා නිට්ඨිතා-7.

310	තම්බදාඨිකචොරඝාතකස්ස වත්ථු	1
312	දාරුචිරියත්ථේරස්ස වත්ථු	2
316	කුණ්ඩලකෙසිත්ථේරියා වත්ථු	3
320	අනභිජ්ඣාපුවඡකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	4
321	සාරිපුත්තත්ථේරස්සමාතුලබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	5
322	සාරිපුත්තත්ථේරස්සභාගිනෙයස්ස වත්ථු	6

පිණ්ඩිකා.	කථාවත්ථු.	කථාවගගංවත්ථුසඞ්ඛ්‍යා.
322	සාරිපුත්තත්ථෙරස්සසහායකබ්‍රාහ්මණස්සවත්ථු	7
323	දීඝායුකුමාරස්ස වත්ථු	8
325	සංකිච්චසාමණෙරස්ස වත්ථු	9
331	ඛාණුකොණ්ඩඤ්ඤත්ථෙරස්ස වත්ථු	10
332	සපදඤත්ථෙරස්ස වත්ථු	11
334	පටාචාරත්ථෙරියා වත්ථු	12
339	කිසාගොතමියා වත්ථු	13
341	බහුපුත්තිකත්ථෙරියා වත්ථු	14

ඡහඤ්ඤවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-8.

343	චූළෙකසාටකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු	1
345	සෙය්‍යසකත්ථෙරස්ස වත්ථු	2
,,	ලාජදෙවධීතාය වත්ථු	3
347	අනාථපිණ්ඩිකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු	4
350	අඤ්ඤතරපරිකාරභික්ඛුස්ස වත්ථු	5
351	බිළාලපාදකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු	6
353	මහාධනවාණිජස්ස වත්ථු	7
354	කුක්කුටමිත්තනෙසාදවත්ථු	8
358	කොකසුනඛලුද්ධකස්ස වත්ථු	9
359	මණිකාරකුලූපගතිස්සත්ථෙරස්ස වත්ථු	10
361	තිණ්ණං භික්ඛූනං වත්ථු	11
364	සුපබුද්ධසක්කස්ස වත්ථු	12

පාපවගගවණ්ණනා නිට්ඨිතා-9.

THE PALI ALPHABET

IN SINHALESE CHARACTERS.

VOWELS.

අ a ආ ā ඉ i ඊ ī උ u ඌ ū එ e ඔ o

CONSONANTS.

ක ka	ඛ kha	ග ga	ඝ gha	ඞ ṅa
ච ca	ඡ cha	ජ ja	ඣ jha	ඤ ña
ට ṭa	ඨ ṭha	ඩ ḍa	ඪ ḍha	ණ ṇa
ත ta	ථ tha	ද da	ධ dha	න na
ප pa	ඵ pha	බ ba	භ bha	ම ma

ය ya ර ra ල la ව va ස sa හ ha ළ ḷa ෆ fa

ක ka	කා ká	කි ki	කී kí	කු ku	කූ kú	කෙ ké	කො kó
ඛ kha	ඛා khá	ඛි khi	ඛී khí	ඛු khu	ඛූ khú	ඛෙ khé	ඛො khó
ග ga	=	=	=	=	=	=	=

ක්ක kka	ඤ්ඤ ññā	ත්ව tva, ත්‍ර tra	ම්ප mpha
ක්ඛ kkha	ඤ්හ ñha	ද්ද dda	ම්බ, ම්භ mba
ක්‍ය kya	ඤ්ච, ඦ ñca	ද්ධ, ඬ ddha	ම්භ mbha
ක්‍රි kri	ඤ්ඡ, ඤ්ඡ ñcha	ද්‍ර dra	ම්ම mma
ක්ව kva	ඤ්ජ, ඤ්ජ ñja	ද්ව dva	ම්හ mha
ඛ්‍ය khya	ඤ්ඣ ñjha	ධ්ව dhva	ය්‍ය, ය්‍ය yya
ඛ්ව khva	ට්ට ṭṭa	න්න nta	ය්හ yha
ග්ග gga	ට්ඨ, ඪ ṭṭha	න්ථ ntha	ල්ල lla
ග්ඝ ggha	ඩ්ඩ ḍḍa	න්ද nda	ල්‍ය lya
ග්‍ර gra, ඞ්ක ṅka	ඩ්ඪ ḍḍha	න්ධ ndha	ල්හ lha
ඛ්ඛ ṅkha	ණ්ණ ṇṇa	න්හ nna, න්හ nha	ව්හ wha
ඞ්ග ṅga	ණ්ට ṇṭa	ප්ප ppa	ස්ස ssa
ඞ්ඝ ṅgha	ණ්ඨ ṇṭha	ප්ථ ppha	ස්ම sma
ච්ච cca	ණ්ඩ, ඬ ṇḍa	බ්බ bba	ස්ව swa
ච්ඡ ccha	ණ්හ ṇha	බ්භ bbha	හ්ම hma
ජ්ජ jja	ත්ත tta	බ්‍ර bra	හ්ව hva
ජ්ඣ jjha	ත්ථ tha	ම්ප mpa	ළ්හ ḷha

ා á ි i ී ī ු u ූ ú ෙ é ො ó

ධම්මපදට්ඨකථා.

නමෝ තස්ස භගවතෝ අරහතෝ
සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

මහාමොහතමොනද්ධ ලොකෙ ලොකහිතදස්සිනා,
යෙන සද්ධම්මපජ්ජොතො ජලිතො ජලිතිද්ධිනා.

තස්ස පාදෙ නමස්සිත්වා සම්බුද්ධස්ස සිරිමතො,
සද්ධම්මඤ්ච සුජෙට්ඨා තඤ්ච සඞ්ඝස්ස චඤ්ජලිං.

තං තං කාරණමාගම්ම ධම්මාධම්මෙසු කොවිදෙ,
සම්පත්තෙ සද්ධම්මපදෙ සත්ථා ධම්මපදං සුභං.

දෙසෙසි කරුණාවෙග සමුස්සාහිතමානසො,
යං වෙ දෙවමනුස්සානං පිතිපාමොජ්ජවද්ධනං.

පරම්පරාහතා තස්ස නිපුණා අත්ථවණ්ණනා,
යා තම්බපණ්ණිදීපම්හි දීපභාසාය සණ්ඨිතා.

න සාධයති සෙසානං සත්තානං හිතසම්පදං;
අපෙවනාම සාධෙය්‍ය සබ්බලොකස්ස සා හිතං.

ඉති ආසිංසමානෙන දහෙත්තෙන සමාරිනා,
කුමාරකස්සපෙනාහං ථෙරෙන පිරවෙතසා.

සද්ධම්මට්ඨිතිකාමෙන සක්කච්චං අභියාචිතො,
තං භාසං අතිවිත්ථාරගතඤ්ච වචනක්කමං.

පහාය ආරොපයිත්වාන තන්තිභාසං මනොරමං,
ගාථානං වණ්ණනාපදං යං තත්ථ න විභාවිතං.

කෙවලං තං විභාවෙත්වා සෙසං තමෙව අත්ථතො,
භාසන්තරෙන භාසිස්සං ආවහන්තො විභාවිනං,
මනසො පිතිපාමොජ්ජං අත්ථධම්මූපනිස්සිතන්ති.

1, 1.

"මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා,
මනසා චේ පදුට්ඨෙන භාසති වා කරොති වා;
තතො නං දුක්ඛමන්වෙති චක්කං 'ව වහතො පදං"ති.

අයං ධම්මදෙසනා කත්ථ භාසිතා'ති?, සාවත්ථියං. කං ආරබ්භා'ති?, චක්ඛුපාලත්ථෙරං.

සාවත්ථියං කිර මහාසුවණ්ණා නාම කුටුම්බිකා අහෙසි අඩ්ඪා මහද්ධනා මහාභොගා අපුත්තකා. සෝ එකදිවසං නහාන[1] තිත්ථං ගන්ත්වා නහාත්වා ආගච්ඡන්තෙ අන්තරාමග්ගෙ සම්පන්නසාඛං එකං වනඵතිං[2] දිස්වා අයං මහෙසක්ඛාය දෙවතාය අධිග්ගහිතා භවිස්ස තීති තස්ස ගෙට්ඨාභාගං සොධාපෙත්වා පාකාරපරික්ඛිපං කාරාපෙත්වා වාලිකං[3] ඔකිරාපෙත්වා ධජපතාකං උස්සාපෙත්වා වනඵතිං[2] අලඞ්කරිත්වා පුත්තං වා ධීතරං වා ලභිත්වා තුම්හාකං මහාසක්කාරං කරිස්සාමීති පත්ථනං කත්වා පක්කාමි.

අථස්ස භරියාය කුච්ඡියං ගබ්භෙ පතිට්ඨාසි, සා ගබ්භස්ස පතිට්ඨිත භාවං ඤත්වා තස්ස අරොචෙසි[4], සෝ තස්සා ගබ්භපරිහාරං අදාසි, සා දසමාසච්චයෙන පුත්තං විජායි; සෙට්ඨි අත්තනා පාලිතං වනඵතිං[2] නිස්සාය ලද්ධත්තා තස්ස 'පාලෝ'ති[5] නාමං අකාසි. සා අපරභාගෙ අඤ්ඤං පුත්තං ලභි, තස්ස 'චූළුපාලෝ'ති නාමං කත්වා ඉතරස්ස 'මහාපාලෝ'ති නාමං අකරි, තෙ වයප්පත්තා ඤරබ්භතෙන බ්‍යාකංසු.

තස්මිං සමයෙ භගවා පවත්තවරධම්මචක්කෙ අනුපුබ්බෙන ගන්ත්වා අනාථපිණ්ඩිකෙන මහාසෙට්ඨිනා චතුපණ්ණාසකොටිධනං විස්සජ්ජෙත්වා කාරිතෙ ජෙතවනමහාවිහාරෙ විහරති මහාජනං සඞ්ඝමග්ගෙ ච මොක්ඛමග්ගෙ ච පතිට්ඨාපයමානො; තථාගතො හි මාති පක්ඛතො[6] අසීතියා පිතිපක්ඛතො අසීතියාති වෙඅසීතිඤාතිකුල සහස්සෙහි කාරිතෙ විහාරෙ එකමෙව වස්සාවාසං වසි, අනාථපිණ්ඩිකෙන කාරිතෙ ජෙතවනමහාවිහාරෙ එකූනවීසති, විසාඛාය සත්ත වීසතිකොටිධනපරිච්චාගෙන කාරිතෙ පුබ්බාරාමෙ ඡ වස්සාවාසෙති චිත්තං කුලානං ගුණමහන්තතං පටිච්ච සාවත්ථිං නිස්සාය පඤ්චවීසති වස්සාවාසෙ වසි; අනාථපිණ්ඩිකොපි විසාඛාපි මහාඋපාසිකා නිබද්ධං දිවසස්ස වෙ වාරෙ තථාගතස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡන්ති, ගච්ඡන්තා ච දහර සාමණෙරා නො ගතෙ ඔලොකෙස්සන්තීති තුච්ඡහත්ථා නාම න ගත පුබ්බා, පුරෙභත්තං ගච්ඡන්තා ඛාදනීයාදීනි ගාහාපෙත්වාව ගච්ඡන්ති, පච්ඡාභත්තං පඤ්චහෙසජ්ජානි අට්ඨ ච පානානි; නිවෙසනෙසු පන හෙසං විච්ඡාං[7] භික්ඛුසහස්සානං නිච්චපඤ්ඤත්තානෙවාසනානි

1. හාහාඋ (සිංහල) 2. ම. වනපතිං. 3. ම. වාලුකං.
4. ඣා-ආරොචෙසි. (සිංහලපොත්තකෙසු නදිස්සති) 5. සී. I. පාලිතො
6. ම. මාතුපක්ඛතො. 7. ම. විච්ඡං විච්ඡං.

ගොනානි, අනනපානහෙසජ්ජේසු යෝ යං ඉච්ඡති තස්ස තං යථිච්ඡිත මෙව සම්පජ්ජති. තෙසු අනාථපිණ්ඩිකෙන එකමෙව දිවසම්පි සත්ථා පඤ්හං අපුච්ඡිතපුබ්බෝ, සෝ කිර තථාගතෝ බුද්ධසුඛුමාලෝ ඛත්තියසුඛුමාලෝ, උපඨාරෝ මෙ ගහපතී'ති මඤ්ඤං ධම්මං දෙසෙන්තෝ කිලමෙය්‍යාති සත්ථරි අධිමත්තසිනෙහෙන පඤ්හං න පුච්ඡති. සත්ථා පන තස්මිං නිසින්නමත්තෙ යෙව අයං සෙට්ඨි මං අරක්ඛිතබ්බට්ඨානෙ රක්ඛති, අහං හි ඝපපඤ්ඤසහස්සාධිකානි චත්තාරි අසංඛෙය්‍යානි අලඞ්කතපටියත්තං අත්තනෝ සීසං ඡින්දිත්වා අක්ඛිනි උප්පාටෙත්වා හදයමංසං උබ්බත්තෙත්වා[1] පාණසමං සුත්තදරං පරිච්චජිත්වා පාරමියෝ පූරෙන්තෝ පරෙසං ධම්මදෙසනත්ථමෙව පූරෙසිං, එස මං අරක්ඛිතබ්බට්ඨානෙ රක්ඛතීති එසං ධම්මදෙස්‍යානං ආදෙසි ඉතිව.

තදා සාවත්ථියං සත්තසතුස්සකොටියෝ වසන්ති, තෙසු සත්ත ධම්මකථං සුත්වා පඤ්චකොටිමත්තා මිත්තුස්සා අරියසාවකා ජාතා, ඒ කොටිමත්තා පුථුජ්ජනා, තෙසු අරියසාවකානං යෙයෙව කිච්චානි අහෙසුං, පුරෙභත්තං දානං දෙන්ති, පච්ඡාභත්තං ගන්ධමාලාදිහත්ථා විහාරෙ සජ්ජිතාසනකාදිං ගන්ත්වා ධම්මසවණට්ඨානං ගච්ඡන්ති- අථෙකදිවසං මහාපාලෝ අරියසාවෙ ගන්ධමාලාදිහත්ථෙ විහාරං ගච්ඡන්තෙ දිස්වා අයං මහාජනෝ කුහිං ගච්ඡතීති පුච්ඡිත්වා ධම්මසවණායාති සුත්වා අහමපි ගමිස්සාමීති ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදි.

බුද්ධා ච නාම ධම්මං දෙසෙන්තා සරණසීලපබ්බජ්ජාදිකං උපනිස්සයං ඔලොකෙත්වා අජ්ඣාසයවසෙන ධම්මං දෙසෙන්ති; තස්මා තං දිවසං සත්ථා තස්ස උපනිස්සයං ඔලොකෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි; සෙය්‍යථිදං?, දානකථං සීලකථං සග්ගකථං කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං පකාසෙසි; තං සුත්වා මහාපාලෝ කුටුම්බිකෝ චින්තෙසි පරලොකා ගච්ඡන්තං පුත්තධීතරෝ වා භොගා වා නානුගච්ඡන්ති, සරීරම්පි අත්තනා සද්ධිං න ගච්ඡති, කිමෙ ඉමෙ ඝරාවාසෙන පබ්බජිස්සාමීති. සෝ දෙසනාපරියොසානෙ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා පබ්බජ්ජං යාචි, අථ නං සත්ථා "නත්ථි තෙ කොචි ආපුච්ඡිතබ්බයුත්තකෝ ඤාති"ති ආහ, කණිට්ඨභාතා පන මෙ ඝරෙන අත්ථීති, තෙනහි තං ආපුච්ඡාති, සෝ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ගෙහං ගන්ත්වා කණිට්ඨං පක්කොසාපෙත්වා තාත යං ඉමස්මිං කුලෙ සවිඤ්ඤාණකාවිඤ්ඤාණකං ධනං කිඤ්චි අත්ථි සබ්බන්නං තව භාරෝ පටිපජ්ජාහි නංති, තුම්හෙ පන කිං කාමිති, අහං සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, කිං කථෙසි භාතික භං මෙ මාතරි මතාය මාතා විය පිතරි මතෙ පිතා විය ලද්ධා, ගෙහෙ වො මහාවිභවො, සක්කා ගෙහං අජ්ඣාවසන්තෙහෙව පුඤ්ඤානි කාතුං මා එවං අකත්ථාති, නාත මයා සත්ථු ධම්මදෙසනා සුතා,

1. ම. උපාටෙත්වා.

සත්ථාරා හි සණ්හසුඛුමං තිලක්ඛණාරොපෙත්වා ආදිමජ්ඣපරියොසානෙ කල්‍යාණධම්මොව දෙසිතො, න සක්කා සො ආගාරමජ්ඣෙ වසන්තෙන පූරෙතුං පබ්බජිස්සාමි තාතාති, භාතිකා තරුණාපි ව තාවඤ්ච, මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිස්සථාති, තාත මහල්ලකස්ස හි අත්තනොපි ගන්ථපදාපි අන්‍ධස්සවා හොන්ති න වසෙ වත්තන්ති, කිම්ඞ්ගපන සුතකා, සචාහං තව වචනං නාකරොම් සමණපරිපත්තිං පූරෙස්සාමීති.

"ජරූජජරිතා හොන්ති ගන්ථපදූ අන්‍ධස්සවා,
යස්ස සො විහතත්ථාමොං කථං ධම්මං චරිස්සති"ති.

පබ්බජිස්සාමෙවාහං තාතාති තස්ස විරවන්තස්සෙව සද්ධ්‍සන්නිකං ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා ලද්ධපබ්බජ්ජූපසම්පදෙ, ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ පඤ්චවස්සානි වසිත්වා වුත්ථවස්සො පවාරෙත්වා සත්ථාරං උපසංකමිත්වා වන්දිත්වා පුච්ඡි භන්තෙ ඉමස්මිං සාසනෙ කති ධුරානීති, ගන්ථධුරං විපස්සනාධුරන්ති වෙ යෙව ධුරානි භික්ඛූති, කතමං පන භන්තෙ ගන්ථධුරං? කතමං විපස්සනාධුරංති?, අත්තනො පඤ්ඤානුරූපෙන එකං වා ද්වෙ වා නිකායෙ සකලං වා පන තෙපිටකං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා තස්ස ධාරණං කථනං වාචනන්ති ඉදං ගන්ථධුරං නාම, සල්ලහුකවුත්තිනො පන පත්ථෙනාසනාභිරතස්ස අත්තභාවෙ ඛයවයං පට්ඨපෙත්වා සාතච්චකිරියවසෙන විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තඝටනන්ති ඉදං විපස්සනාධුරං නාමාති, භන්තෙ අහං මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතො ගන්ථධුරං පූරෙතුං න සක්ඛිස්සාමි විපස්සනාධුරං පන පූරෙස්සාමි කම්මට්ඨානං මෙ කථෙථාති, අථස්ස සත්ථා යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථෙසි, සො සත්ථාරං වන්දිත්වා අත්තනා සඟාම්මතො භික්ඛූ පරියෙසන්තො සට්ඨි භික්ඛූ ලභිත්වා තෙහි සද්ධිං නික්ඛමිත්වා විසංයොජනසතං මග්ගං ගන්ත්වා එකං මහන්තං පච්චන්තගාමං පත්වා තත්ථ සපරිවාරො පිණ්ඩාය පාවිසි. මනුස්සා වත්තසම්පන්නෙ භික්ඛූ දිස්වා පසන්නචිත්තා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදාපෙත්වා පණීතෙනාහාරෙන පරිවිසිත්වා භන්තෙ කුහිං අය්‍යා ගච්ඡන්තීති පුච්ඡිත්වා යථාඵාසුකට්ඨානං උපාසකාති වුත්තෙ පණ්ඩිතමනුස්සා වස්සාවාසං සෙනාසනං පරියෙසන්ති හදන්තාති සුත්වා භන්තෙ සචෙ අය්‍යා ඉමං තෙමාසං ඉධ වසෙය්‍යුං මයං සරණෙසු පතිට්ඨාය සීලානි ගණ්හෙය්‍යාමාති ආහංසු, තෙපි මයං ඉමානි කුලානි නිස්සාය භවනිස්සරණං කරිස්සාමාති අධිවාසෙසුං. මනුස්සා තෙසං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා විහාරං පටිජග්ගිත්වා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානානි සම්පාදෙත්වා අදංසු, තෙ නිබද්ධං තමෙව ගාමං පිණ්ඩාය පවිසන්ති. අථ නෙ එකො වෙජ්ජො උපසංකමිත්වා භන්තෙ බහුන්නං වසනට්ඨානෙ අථානුකම්පි නාම හොති, තස්මිං උපජ්ඣායං භාථෙය්‍යාථ හෙසජ්ජං කරිස්සාමීති පවාරෙසි. ථෙරො වස්සූපනායිකදිවසෙ තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා පුච්ඡි ආවුසො ඉමං තෙමාසං කතිහි ඉරියාපථෙහි විතිනාමෙස්සථාති, වතුහි භන්තෙති, කිං පනෙතං

ආවුසො පතිරූපං? නනු අපපමත්තෙන භවිතබ්බං?, මයං හි ධරමානස්ස බුද්ධස්ස සන්තිකෙ[1] කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ආගතා, බුද්ධා ච නාම න සක්කා සාඛෙයෙන[2] ආරාධෙතුං, කල්‍යාණජ්ඣාසයෙන හෙතෙ ආරාධෙතබ්බා, පමත්තස්ස ච නාම චත්තාරො අපායා සකගෙහසදිසා අපපමත්තා හොථාවුසොති, තුම්හෙ පන භන්තෙති? අහං තීහි ඉරියාපථෙහි විතිනාමෙස්සාමි පිට්ඨිං න පසාරෙස්සාමි ආවුසොති, සාධු භන්තෙ අපපමත්තා හොථාති.

ථෙරස්ස නිද්දං අනොක්කමන්තස්ස පඨමාමෙ අතික්කන්තෙ අක්ඛිරොගො උපජ්ජි, ඡිද්දඝටතො උදකධාරා විය අක්ඛිහි අස්සුධාරා පග්ඝරන්ති. සො සබ්බරත්තිං සමණධම්මං කත්වා අරුණුග්ගමනෙ ගබ්භං පවිසිත්වා නිසීදි, භික්ඛූ භික්ඛාචාරවෙලාය ථෙරස්ස සන්තිකං උපසංකමිත්වා භික්ඛාචාරවෙලායං භන්තෙත්ථ ආහංසු, තෙන හාවුසො ගණ්හථ පත්තචීවරන්ති අත්තනො පත්තචීවරං ගාහාපෙත්වා නික්ඛමි, භික්ඛූ තස්ස අක්ඛි ලක්ඛෙරනෙන දිස්වා කිමෙතං භන්තෙති පුච්ඡිංසු, අක්ඛි මෙ ආවුසො වාතා විජ්ඣන්තීති, නනු භන්තෙ වෙජ්ජෙ නම්හා පවාරිතා, තස්ස කථෙමාති, සාධාවුසොති, තෙ වෙජ්ජස්ස කථෙසිංසු, සො තෙලං පචිත්වා පෙසෙසි. ථෙරො නාසාය තෙලං ආසිඤ්චනෙනා නිසින්නභාවෙව ආසිඤ්චිත්වා අන්නොගාමං පාවිසි. වෙජ්ජො දිස්වා ආහ භන්තෙ අය්‍යස්ස කිර අක්ඛි වාතො විජ්ඣතීති, ආම උපාසකාති, භන්තෙ මයා තෙලං පචිත්වා පහිතං නාසාය වො ආසිත්තන්ති, ආම උපාසකාති, ඉදානි කිදිසන්ති, රුජ්ජතෙව උපාසකාති; වෙජ්ජා මයා එකවාරෙනෙව වූපසමනසමත්ථං තෙලං පහිතං, කින්නුඛො රොගො න වූපසන්නොති විනෙත්වා භන්තෙ නිසීදිත්වා වො ආසිත්තං නිපජ්ජිත්වාති පුච්ඡි, ථෙරො තුණ්හී අහොසි, පුනප්පුනං පුච්ඡියමානොපි න කථෙසි. සො විහාරං ගන්ත්වා ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ඔලොකෙත්වා මඤ්චකෙ නිසීදනට්ඨානමෙව දිස්වා සයනට්ඨානං අදිස්වා භන්තෙ නිසින්නොහි වො ආසිත්තං නිපන්නොහිති පුච්ඡි, ථෙරො තුණ්හී අහොසි, මා හන්තෙ එවමකත්ථ සමණධම්මො නාම සරීරෙ යාපෙන්තෙන[3] සක්කා කාතුං, නිපජ්ජිත්වා ආසිඤ්චථාති පුනප්පුනං යාචි. ගජ්ජථාවුසො මන්තෙත්වා ජානිස්සාමීති, ථෙරස්ස ච තත්ථ නෙව ඤත්ති න සාලොහිතා අත්ථි, කෙන සද්ධිං මන්තෙය්‍ය, කාරුඤ්ඤෙන පන සද්ධිං මන්තෙන්තා වදෙහි තාව ආවුසො පාලිත භං කිං අක්ඛි ඔලොකෙස්සසි උදාහු බුද්ධසාසනන්ති, අනමතග්ගසංසිං හි සංසාරවට්ටෙ තව අනත්ථිකකාලස්ස ගණනා නත්ථි, අනෙකානි පන බුද්ධසතානි බුද්ධසහස්සානි අතීතානි, නෙසු තෙ එකබුද්ධොපි න පරිච්ඡෙණ්ණා, ඉදානි

1. ම. සන්තිකා. 2. සී. II සඤ්ඤා.
3. ම. සරීරං යාපෙන්තෙන.

ඉමං අත්තභාවසතං තයෝ මාසෙ න නිපජ්ජිස්සාමීති තෙ මානසං බන්ධං, තසමා චක්ඛූනි තෙ නාසෙන්තු වා භිජ්ජන්තු වා බුද්ධසාසනමෙව ධාරෙහි මා චක්ඛූනීති භූතකායං ඔවදන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"චක්ඛූනි ගායන්ති මමායිතානි
සොතානි ගායන්ති තථෙව දෙහො,
සබ්බම්පිදං ගායති දෙහනිස්සිතං
කිං කාරණා පාලිත ත්වං පමජ්ජසි?.

චක්ඛූනි ජීරන්ති මමායිතානි
සොතානි ජීරන්ති තථෙව කායො,
සබ්බම්පිදං ජීරති කායනිස්සිතං
කිං කාරණා පාලිත ත්වං පමජ්ජසි?

චක්ඛූනි භිජ්ජන්ති මමායිතානි
සොතානි භිජ්ජන්ති තථෙව රූපං,
සබ්බම්පිදං භිජ්ජති රූපනිස්සිතං
කිං කාරණා පාලිත ත්වං පමජ්ජසි?"ති.

එවං තීහි ගාථාහි අත්තනො ඔවාදං දත්වා නිසින්නකොව නත්ථු කම්මං කත්වා ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි. වෙජ්ජා දිස්වා කිං භන්තෙ නත්ථුකම්මං කතන්ති පුච්ඡි, ආම උපාසකාති, කිදිසං භන්තෙති, රුජ තෙව උපාසකාති, නිසීදිත්වා වො භන්තෙ කතං නිපජ්ජිත්වාති?, ථෙරො තුණ්හී අහොසි. පුනපපුනං පුච්ඡියමානොපි[1] න කිඤ්චි කථෙසි, අථ නං වෙජ්ජා භන්තෙ තුම්හෙ සප්පායං න කරොථ අජ්ජපට්ඨාය අහුකෙන මේ තෙලං පක්කන්නන්ති මාවදිත්ථ, අහම්පි මයා වො තෙලං පක්කන්නන්ති න වක්ඛාමීති ආහ. සො වෙජ්ජෙන පච්චක්ඛාතො විහාරං ගන්ත්වා වෙජ්ජෙනාපි පච්චක්ඛාතොසි ඉරියාපථං මා විස්සජ්ජි[2] සමණාති:-

"පටික්ඛිත්තො තිකිච්ඡාය වෙජ්ජෙනාසි විවජ්ජිතො,
නියතො මච්චුරාජස්ස කිං පාලිත පමජ්ජසී"ති?

ඉමාය ගාථාය අත්තානං ඔවදිත්වා සමණධම්මං අභාසි. අථස්ස මජ්ඣිමයාමෙ අතික්කන්තෙ අපුබ්බං අචරිමං අක්ඛීනි වෙව කිලෙසා ච පහීජ්ජිංසු, සො සුක්ඛවිපස්සකො අරහා හුත්වා ගබ්භං පවිසිත්වා නිසීදි, භික්ඛූ භික්ඛාචාරවෙලාය ආගන්ත්වා භික්ඛාචාරකාලො භන්තෙති ආහංසු. කාලො ආවුසොති, ආම භන්තෙති, තෙන හි ගච්ඡථාති, කිං තුම්හෙ පන භන්තෙති, අක්ඛීනි මෙ ආවුසො පරිහීනානීති, තෙ තස්ස අක්ඛීනි ඔලොකෙත්වා අස්සුපුණ්ණනෙත්තා හුත්වා භන්තෙ මා චින්ත යිත්ථ අහං වෝ පටිජග්ගිස්සාමීති ථෙරං අස්සාසෙත්වා කත්තබ්බ යුත්තකං වත්තපටිවත්තං කත්වා ගාමං පවිසිංසු, මනුස්සා ථෙරං අදිස්වා

1. සී. I. පුච්ඡිතොපි. 2. සී. I. මාවිස්සජ්ජි.

භන්තෙ අම්හාකං අය්‍යෝ කුහිංති පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා යාගුං පෙසෙත්වා සයං පිණ්ඩපාතං ආදාය ගන්ත්වා ථෙරං වන්දිත්වා පාදමූලෙ පවට්ටමානා රොදිත්වා මයං භන්තෙ පටිජග්ගිස්සාම තුම්හෙ මාචින්තයිත්ථාති සම්සාසෙත්වා පක්කමිංසු. තතෝ පට්ඨාය නිබද්ධං යාගුභත්තං විහාරමෙව පෙසෙන්ති, ථෙරෙපි ඉතරෙ සට්ඨිභික්ඛූ නිරන්තරං ඔවදති, තෙ තස්සොවාදෙ ඨත්වා උපකට්ඨාය පවාරණාය සබ්බෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු, තෙ වුත්ථවස්සා ච පන සත්ථාරං දට්ඨුකාමා ත්‍රුත්වා ථෙරං ආහංසු භන්තෙ සත්ථාරං දට්ඨුකාමම්හාති, ථෙරෝ තෙසං වචනං සුත්වා චින්තෙසි, අහං දුබ්බලෝ අනන්තරම්හෙව අම්හාකං පරිග්ගහීතා අවචී අත්ථි, මයි එතෙහි සද්ධිං ගච්ඡන්තෙ සබ්බෙ කිලම්ස්සනාති සික්ඛම්පි ලභිතුං න සක්ඛිස්සන්ති, ඉමෙ පුරෙතරමෙව පෙසෙස්සාමීති, අථ තෙ ආහ ආවුසො තුම්හෙ පුරතො ගච්ඡථාති, තුම්හෙ පන භන්තෙති, අහං දුබ්බලෝ අනන්තරම්හෙව අම්හාකං පරිග්ගහීතා අටවී අත්ථි මයි තුම්හෙහි සද්ධිං ගච්ඡන්තෙ සබ්බෙ කිලම්ස්සථ තුම්හෙ පුරතො ගච්ඡථාති, මා භන්තෙ එවං කරිත්ථ මයං තුම්හෙහි සද්ධිංයෙවඤ්ච ගම්ස්සාමාති, මා වො ආවුසො එවං රුච්චිත්ථ, එවං සන්තෙ මයාං අථාසුකං භවිස්සති, මයං කාණ්ටෙඨා තුම්හෙ දිස්වා පුච්ඡිස්සති, අථස්ස මම චක්ඛුනා පරිහීනභාවං ආරොචෙය්‍යාථ, සො මයාං සන්තිකං කඤ්චිදෙව පහිණිස්සති, තෙන සද්ධිං ආගච්ඡිස්සාම්, තුම්හෙ මම වචනෙන දසබලඤ්ච අසීතිමහාථෙරෙ ච වන්දථානි තෙ උය්‍යොජෙසි. තෙ ථෙරං පිටිපෙට්ඨා අනොගාමං පවිසිංසු, මනුස්සා තෙ නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං දත්වා කිං භන්තෙ අය්‍යානං ගමනාකාරො පඤ්ඤායතීති, ආම උපාසකා සත්ථාරං දට්ඨුකාමම්හාති හෙ පුනප්පුනං යාචිත්වා තෙසං ගමනච්ඡඳමෙව ඤත්වා අනුගන්ත්වා පරිදෙවිත්වා නිවත්තිංසු.

තෙපි අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරඤ්ච අසීතිමහාථෙරෙ ච ථෙරස්ස වචනෙන වන්දිත්වා පුනදිවසෙ යථා ථෙරස්ස කණ්ණට්ඨෝ වසති තං වීථිං පිණ්ඩාය පවිසිංසු. කුටුම්බිකොපි තෙ සඤ්ජානිත්වා නිසීදාපෙත්වා කතපරිසන්ථාරෝ හාතිකත්තෙරෝ මෙ කුහිංති පුච්ඡි, අථස්ස තෙ තං පවත්තිං ආරොචෙසුං, සොපි තෙසං පාදමූලෙ පවත්තෙත්වා රොදිත්වා පුච්ඡි ඉදානි භන්තෙ කිං කාතබ්බන්ති, ථෙරෝ ඉතො කස්සචි ගමනං පච්චාසිංසති ගතකාලෙ තෙන සද්ධිං ආගම්ස්සතීති. අයං මෙ භන්තෙ භාගිනෙය්‍යො පාලිතොපි නාම එතං පෙසෙථාති, එවං පෙසෙතුං න සක්කා මඤ්ඤෙ පරිපන්ථෙ අත්ථි පබ්බාජෙත්වා පෙසෙතුං වට්ටතීති. එවං කත්වා පෙසෙථ භන්තෙති, අථ නං පබ්බාජෙත්වා අදධමාසමත්තං විවරගහණාදිනි සික්ඛාපෙත්වා මග්ගං ආචික්ඛිත්වා පහිණිංසු. සොපි අනුපුබ්බෙන තං ගාමං පත්වා ගාමවාරෙ එකං මහල්ලකං දිස්වා ඉමං ගාමං නිස්සාය කොචි ආරඤ්ඤකො විහාරෙ අත්ථීති පුච්ඡි, අත්ථි භන්තෙති, සො

තත්ථ වසතීති, පාලිතත්ථෙරෝ නාම හනෙතති, මඟඟං මෙ ආචික්ඛථාති, කොසි ත්වං හනෙතති, ථෙරස්ස භාගිනෙය්‍යොමහීති, අථ නං ගහෙත්වා විහාරං නෙසි, සො ථෙරං වන්දිත්වා අඩ්ඩමාසමත්තං වත්තපටිවත්තං කත්වා ථෙරං සම්මා පටිජග්ගිත්වා හනෙත මාතුලකුටුම්බිකො මෙ තුම්හාකං ආගමනං පච්චාසිංසති එථ ගච්ඡාමාති ආහ, තෙන හි ඉමං මෙ යට්ඨිකොටිං ගණ්හාහීති, සො යට්ඨිකොටිං ගහෙත්වා ථෙරෙන සද්ධිං අනොගාමං පාවිසි, මනුස්සා තෙ නිසීදාපෙත්වා කිං හනෙත ගමනාකාරො වො පඤ්ඤායතීති පුච්ඡිංසු. ආම උපාසකා ගනන්වා සත්ථාරං වන්දිස්සාමීති. තෙ නානප්පකාරෙන යාචිත්වා අලභන්තා ථෙරං උය්‍යොජෙන්තා උපඩ්ඪපථං ගන්ත්වා රොදිත්වා නිවත්තිංසු. සාමණෙරො ථෙරං යට්ඨිකොටියා ආදාය ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ අටවියං ඝට්ඨනගරං නාම ථෙරෙන උපනිස්සාය වුත්ථපුබ්බගාමං සම්පාපුණි. සො තතො නික්ඛමිත්වා අරඤ්ඤෙ ගායිත්වා ගායිත්වා දාරූනි උද්ධරන්තියා එකිස්සා ඉත්ථියා ගීතසද්දං සුත්වා සරෙ නිමිත්තං ගණ්හි. ඉත්ථිසද්දෙ විය හි අරඤ්ඤෙ සද්දෙ පුරිසානං සඤ්ඤරිරංථරිත්වා ඨාතුං සමත්ථො නාම නත්ථි, තෙනාහ භගවා:-"නාහං භික්ඛවෙ අඤ්ඤං එකසද්දම්පි සමනුපස්සාමි යො එවං පුරිසස්ස චිත්තං පරියාදාය තිට්ඨති, යථයිදං භික්ඛවෙ ඉත්ථිසද්දො"ති. සාමණෙරො තත්ථ නිමිත්තං ගහෙත්වා යට්ඨිකොටිං විස්සජ්ජෙත්වා තිට්ඨථ තාව භනෙත කිච්චං මෙ අත්ථීති තස්සා සන්තිකං ගතො, සා තං දිස්වා තුණ්හී අහොසි, සො තාය සද්ධිං සීලවිපත්තිං පාපුණි. ථෙරෝ විනෙතසි ඉද්ධානෙවෙකො ගීතසද්දෙ සුයිත්ථ, සො ච ඛො ඉත්ථියා, සාමණෙරොපි චිරායති, සො සීලවිපත්තිං පත්තො භවිස්සතීති. සොපි අවත්තනො කිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා ආගන්ත්වා ගච්ඡාම භනෙතති ආහ. අථ නං ථෙරෝ පුච්ඡි පාපො ජාතොසි සාමණෙරාති, සො තුණ්හී හුත්වා පුනප්පුනං පුච්ඡිතොපි න කිඤ්චි කථෙසි, අථ නං ථෙරෝ ආහ නාදිසෙන පාපෙන මම යට්ඨිකොටිගහණකිච්චං නත්ථි, සො සංවෙගපත්තො කාසායානි අපනෙත්වා ගිහිනියාමෙන පරිදහිත්වා භනෙත පුබ්බෙ අහං සාමණෙරෝ ඉදානි පනමහි ගිහී ජාතෙ පබ්බජ්ජනෙනාපි වාහං න සඤ්ඤාය පබ්බජිතො, මඟඟපරිපන්ථභයෙන පබ්බජිතො, එථ ගච්ඡාමාති ආහ. ආවුසො ගිහීපාපොපි පාපො සමණපාපොපි පාපොයෙව, ත්වං සමණභාවෙ ඨත්වාපි සීලමත්තං පූරෙතුං නාසක්ඛි, ගිහී හුත්වා කිං නාම කල්‍යාණං කරිස්සසි?, නාදිසෙන පාපෙන මෙ යට්ඨිකොටිගහණකිච්චං නත්ථීති, භනෙත අමනුස්සූපද්දවො මඟ්ඝා තුම්හෙපි අඤ්ඤා, කථං ඉධ වසිස්සථාති, අථ නං ථෙරෝ ආවුසො ත්වං මා එවං විනස්සි, ඉධෙව මෙ නිපජ්ජිත්වා මරන්තස්සාපි අපරාපරං පවත්තෙන්තස්සාපි[1] භයා සද්ධිං ගමනං නාම නත්ථීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"ඝනුහං ඝතවක්ඛුස්මි කන්තාරද්ධානමාගතො,
සෙමානසො න ගච්ඡාම නත්ථි බාලෙ සහායතා.

1. ම. පරිවත්තන්තස්සාපි.

හඤ්ඤං හාවචක්ඛුස්මි ඤාතාරද්ධානමාගතං,
මරිසෘාම් නො ගමිස්සාම් නත්ථි බාලෙ සහායතා"ති.

තං සුත්වා ඉතරෙ සංවෙගජාතෙ භාරියං වත මෙ සාහසිකං අනනුච්ඡවිකං කම්මං කතන්ති බාහා පග්ගය්හ ක්‍රන්දන්තෙ වනසණ්ඩං පක්ඛන්දිත්වා තථා පක්කන්තෙහාව අහොසි.

ථෙරස්සාපි සීලතෙජෙන සට්ඨියොජනායාමං පණ්ණාසයොජන විත්ථතං පණ්ණරසයොජනබහලං ජයසුමනපුප්ඵවණ්ණං නිසිද නුට්ඨානඤාලෙසු ඔනමනුන්නමනපඤ්ඤත්තිකං සකකස්ස දෙවරඤ්ඤො පණ්ඩුකම්බලසිලාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සකෙකා සො නුඛො මං යාචනා වාවෙතුකාමොති ඔලොකෙන්තො[1] දිබ්බෙන චක්ඛුනා ථෙරං අද්දස, තෙනාහු පොරාණා:-

"සහස්සනෙත්තො දෙවින්දෝ දිබ්බං චක්ඛුං විසොධයී,
පාපගරහී අයං පාලෝ ආජීවං පරිසොධයී.

සහස්සනෙත්තො දෙවින්දෝ දිබ්බං චක්ඛුං විසොධයී,
ධම්මගරුකො අයං පාලෝ නිසින්නො සාසනෙ රතො"ති.

අථස්ස එතදහොසි-සචාහං එවරූපස්ස පාපගරහිනො ධම්ම ගරුකස්ස අය්‍යස්ස සන්තිකං න ගම්ස්සාමි මුධා මෙ සත්තධා ඵලෙය්‍ය, ගම්ස්සාම්‍යස්ස සන්තිකංති. තතො හි:-

සහස්සනෙත්තො දෙවින්දෝ දෙවරජ්ජසිරිධරෝ,
ඛණෙන එවාගතත්ථානා[2] චක්ඛුපාලමුපාගමි.

උපගන්ත්වා ච පන ථෙරස්සාවිදූරෙ පදසද්දං අකාසි. අථ නං ථෙරෝ පුච්ඡි සො එසොති, අහං භන්තෙ අධිකොතිඃ කුහිං යාසි උපාසකාති, සාවත්ථියං භන්තෙතිඃ යාහි ආවුසොති, අය්‍යෙ පන භන්තෙ කුහිං ගම්ස්සතීති, අහම්පි තත්ථෙව ගම්ස්සාමීති; තෙන හි එක තොව ගච්ඡාම භන්තෙති, අහං දුබ්බලෝ මයා සද්ධිං ගච්ඡන්තස්ස තව පපඤ්චො භවිස්සතීති; මයඟං අවචාසිකං නත්ථි අහම්පි අය්‍යෙන සද්ධිං ගච්ඡන්තො දසසු පුඤ්ඤකිරියවත්ථූසු එකං ලභිස්සාමි එකතොව ගච්ඡාම භන්තෙති. ථෙරෝ එකො සපපුරිසො භවිස්සතීති විඤ්ඤාහා තෙන හි යට්ඨිකොටිං ගණ්හ උපාසකාති ආහ; සකෙකා තථා කත්වා පඨවිං සංඛපනෙන්තා සංඛපනෙන්තා සායණ්හසමයෙ ජෙතවනං සම්පා පෙසි, ථෙරෝ සඞ්ඝපණවාදිසද්දං සුත්වා කත්තෙහා සඤ්ඤී පුච්ඡි, සාවත්ථියං භන්තෙති; උපාසක ප්‍රුබ්බෙ මයං ගමනකාලෙ විරෙන ගම්මකාති, අහං උජුකමග්ගං ජානාමි භන්තෙති. තස්මිං ඛණෙ ථෙරෝ නාගං මනුස්සා දෙවතා භවිස්සතීති සල්ලක්ඛෙසි.

"සහස්සනෙත්තො දෙවින්දෝ දෙවරජ්ජසිරිධරෝ,
සංඛිපිත්වාන තං මග්ගං ඛිපං සාවත්ථිමාගමී"ති.

1. සී. I. ලොකං ඔලොකෙන්තො. 2. ම. තං ඛණෙන ආගන්ත්වාන.

සෝ පෙරං පෙරසෙවච්චාය කණිට්ඨකුටුම්බිකෙන කාරිතං පණ්ණසාලං තෙච්චා පලුළුඛෙත්ත නිසිදුපෙච්චා පියසහායවණ්ණත්ත තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා 'සම්ම පාලා'ති පක්කොසිත්වා කිං සම්ම පෙරසසාගාරහාවං ජානාසීති, න ජානාමි; කිං පන පෙරෝ ආගච්ඡතීති? ආම සම්ම ඉදානාහං විහාරං ගන්ත්වා පෙරං තයා කාරිතපණ්ණසාලායං නිසින්නභාවං දිස්වා ආගතොම්හීති වත්වා පක්කාමි.

කුටුම්බිකොපි විහාරං ගන්ත්වා පෙරං දිස්වා පාදමූලෙ පවට්ටෙත්වා රොදිත්වා ඉදං දිස්වා අහං භන්තෙ තුම්හාකං පබ්බජිතුං නාදාසිංති ආදීනි වත්වා මෙ දාසදාරකෙ භුජිස්සෙ කත්වා පෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බාජෙත්වා අන්තොගාමතො යාගුභත්තාදීනි ආහරිත්වා පෙරං උපට්ඨහථාති පටිපාදෙසි. සාමණෙරා වත්තපටිවත්තං කත්වා පෙරං උපට්ඨහිංසු.

අථෙක දිවසං දිසාවාසිනොභික්ඛූ සත්ථාරං පස්සිස්සාමා'ති ජෙතවනං ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා අසීතිමහාථෙරෙ දිස්වා විහාරවාරිකං වරන්තා චක්ඛුපාලත්ථෙරස්ස වසනට්ඨානං පත්වා තම්පි පස්සිස්සාමා'ති සායං තදභිමුඛා අගෙසුං. තස්මිං ඛණෙ මහාමෙඝො උට්ඨහි, තෙ-ඉදානි සායඤ්ච මෙඝො ච උට්ඨහි, තතො පාතොව ගන්ත්වා පස්සිස්සාමාති නිවත්තිංසු. දෙවෝ පඨමයාමං වස්සිත්වා මජ්ඣිමයාමෙ විගතෙ, ථෙරෝ ආරද්ධවිරියෝ ආවිඤ්ඤණචඞ්කමණෙ, තස්මා පච්ඡිම යාමෙ චඞ්කමණං ඔතරි, තදා පන නවවට්ඨාය භූමියා බහූ ඉන්දගොපකා උට්ඨහිංසු, තෙ ථෙරෙ චඞ්කමන්තෙ යෙභුය්යෙන විපජ්ජිංසු, අන්තොවාසිකා[1] ථෙරස්ස චඞ්කමණට්ඨානං කාලස්සෙව න සම්මජ්ජිංසු, ඉතරෙ භික්ඛූ ථෙරස්ස වසනට්ඨානං පස්සිස්සාමාති ආගන්ත්වා චඞ්ක මණෙ මතපාණකෙ දිස්වා කො ඉමස්මිං චඞ්කමතීති පුච්ඡිංසු; අම්හාකං උපජ්ඣායො හන්තෙහි, තෙ උජ්ඣායිංසු-පස්සථ සම ණස්ස කම්මං සචක්ඛුකාලෙ නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තො කිඤ්චි අභාවා ඉදානි චක්ඛුවිකලකාලෙ චඞ්කමාමීති එත්තකෙ පාණෙ මාරෙසි, අත්ථං කරිස්සාමී'ති අනත්ථං කරීති.[2] අථ තෙ ගන්ත්වා තථාගතස්ස අරොචෙසුං-භන්තෙ චක්ඛුපාලත්ථෙරෝ චඞ්කමාමී'ති බහූ පාණකෙ මාරෙසීති? කිං පන සෝ තුම්හෙහි මාරෙන්තෝ දිට්ඨොති, න දිට්ඨො භන්තෙති; යථෙව තුම්හෙ තං න පස්සථ තථා සොපි තෙ පාණෙ න පස්සති, ඛීණාස වානං මරණචෙතනා නාම නත්ථි භික්ඛවෙති; භන්තෙ අරහත්තස්ස උපනිස්සයෙ සති කස්මා අඤ්ඤා ජානන්ති?, අත්තනා කතකම්ම වසෙන භික්ඛවෙති, කිං පන භන්තෙ තෙන කතන්ති?, තෙනහි භික්ඛවෙ සුණාථ:-

"අතීතෙ බාරාණසියං බාරාණසිරාජෙ[3] රජ්ජං කාරෙන්තෙ එකෝ වෙජ්ජෝ ගාමනිගමෙසු චරිත්වා වෙජ්ජකම්මං කරොන්තෝ එකං

1. සී. ආවාසිකා. 2. ම. කරෙති. 3. ම. කාසිකරඤ්ඤෙ.

චක්ඛුදුබ්බලං ඉත්ථිං දිස්වා පුච්ඡි-කිත්තෙත අථාසුඅංති, අක්ඛිහි න පස්සාමීති; හෙඅජ්ජං තෙ කරොමීති, කරොහි අාමීති; කිමෙම දඅසසීති?, සචෙ මෙ අක්ඛිනි පාකතිකානි අාතුං සක්කිස්සසි අහං තෙ සද්ධිං පුත්තධිතාහි දුසි භවිස්සාමීති; සො සාධූති හෙඅජ්ජං සංවිදහි, එක හෙඅජ්ජෙනෙව අක්ඛිනි පාකතිකානි අහෙසුං. සා චින්තෙසි අහං එතස්ස පුත්තධිතාහි සද්ධිං දුසි භවිස්සාමී'ති පටිඤ්ඤං, න ඛො පන මං සණ්හෙන සම්මදවරිස්සති, වඤ්චෙස්සාමි නංති; සා වෙජ්ජාගෙතත්වා කීදිසං භදේද'ති පුච්ඡා පුබ්බෙ මෙ අක්ඛිනි ථොකං රුජිංසු, ඉදානි අතිරෙකතරං රුජන්තීති ආහ, වෙජ්ජො-අයං මං වඤ්චෙත්වා කිඤ්චි අදාතුකාමා, න මෙ එතාය දින්නභතියා අත්ථො, ඉදානෙව නං අන්ධං කරිස්සාමීති විත්තෙත්වා ගෙහං ගන්ත්වා හරියාය තමත්ථං ආචික්ඛි, සා තුණ්හී අහොසි, සො එකං හෙඅජ්ජං යොජෙත්වා තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා භදෙද ඉමං හෙඅජ්ජං අඤ්ඣාගීති අඤ්ඣාපෙසි, තස්සා වෙ අක්ඛිනි දීපසිඛා විය විජ්ඣාසිංසු, සො වෙජ්ජා චක්ඛුපාලො අහොසී"ති.

"භික්ඛවෙ තදා මම පුත්තෙන කතකම්මං පච්ඡතො පච්ඡතො අනුබන්ධි, පාපකම්මං හි නාමෙතං ධුරං වහතො බලිවද්දස්ස පදං චක්කං විය අනුගච්ඡති"ති ඉදං වත්ථුං කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා පතිට්ඨාපිතමත්තිකං සාසනං රාජමුද්දාය ලඤ්ඡෙන්තො විය ධම්මරාජා ඉමං ගාථමාහ:-

"මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා,
මනසා චෙ පදුට්ඨෙන භාසති වා කරොති වා;
තතො නං දුක්ඛමන්වෙති චක්කං'ව වහතො පදං"ති.

තත්ථ--**මනෝ**ති කාමාවචරකුසලාදිභෙදං සබ්බම්පි චතුභූමක චිත්තං, ඉමස්මිං පන පදෙ තදා තස්ස වෙජ්ජස්ස උපපන්නචිත්ත වසෙන නියමියමානං වව්හාපියමානං පරිච්ඡිජ්ජියමානං දෙමනස්ස සහගතං පටිඝසම්පයුත්තචිත්තමෙව ලබ්භති. **පුබ්බඞ්ගමා**ති තෙන පඨමගාමිනා හුත්වා සම්පත්තාගතා. **ධම්මා**ති ගුණ දෙසනා පරියත්ති නිස්සත්තනිජ්ජීව වසෙන චත්තාරො ධම්මා නාම. තෙසු:-

"නහි ධම්මො අධම්මො ච උභො සම්විපාකිනො,
අධම්මො නිරයං නෙති ධම්මො පාපෙති සුගතිං"නි.

අයං ගුණධම්මො නාම. "ධම්මං වො භික්ඛවෙ දෙසිස්සාමි ආදි කල්‍යාණං"ති අයං දෙසනාධම්මො නාම. "ඉධ පන භික්ඛවෙ එකච්චෙ කුලපුත්තා ධම්මං පරියාපුණන්ති සුත්තං ගෙය්‍යං"ති අයං පරියත්තිධම්මො නාම. "තස්මිං ඛො පන සමයෙ ධම්මා හොන්ති ඛන්ධා හොන්ති"ති අයං නිස්සත්තධම්මො නාම; නිජ්ජීවධම්මොනිපි එසො එව. තෙසු ඉමස්මිං ඨානෙ නිස්සත්තනිජ්ජීවධම්මො අධිප්පෙතො,

සො අත්ථතො තයො අරූපිනො ඛන්ධා-වෙදනාක්ඛන්ධො සඤ්ඤක්ඛන්ධො සඞ්ඛාරක්ඛන්ධොති. එතෙ හි-මනො පුබ්බඞ්ගමො එතෙ සන්ති=**මනොපුබ්බඞ්ගමා** නාම. කථං පනෙතෙහි සද්ධිං එකවත්ථුතො එකාරම්මණො අපුබ්බං අචරිමං එකක්ඛණෙ උපජ්ජමානො මනො පුබ්බඞ්ගමො නාම හොතී'නි?, උපාදපච්චයට්ඨෙන; යථා හි බහූසු එකතො ගාමඝාතාදිකම්මානි කරොන්තෙසු සො එතෙසං පුබ්බඞ්ගමොති වුත්තෙ යො තෙසං පච්චයො හොති යං නිස්සාය තෙ තං කම්මං කරොන්ති සො දත්තෙ වා මත්තෙ වා තෙසං පුබ්බඞ්ගමො'ති වුච්චති, එවං සම්පදමිදං වෙදිතබ්බං. ඉති උපාදපච්චයට්ඨෙන මනො පුබ්බඞ්ගමො එතෙසන්ති=මනොපුබ්බඞ්ගමා; නහි තෙ මනෙ අනුප්පජ්ජන්තෙ උප්පජ්ජිතුං සක්කොන්ති, මනො පන එකච්චෙසු චෙතසිකෙසු අනුප්පජ්ජන්තෙසුපි උප්පජ්ජතියෙව, අධිපතිවසෙන පන මනො සෙට්ඨො එතෙසන්ති=**මනොසෙට්ඨා**, යථා හි චොරාදීනං චොරජෙට්ඨකාදයො අධිපතිනො සෙට්ඨා, තථා තෙසම්පි මනො'ති මනොසෙට්ඨා.[1] යථා පන දාරූආදීහි නිපජ්ජන්නානි තානි තානි භණ්ඩානි දාරුමයාදීනි නාම හොන්ති, තථා එතෙපි මනතො නිපජ්ජන්නතාය **මනොමයා** නාම. **පදුට්ඨෙනා**ති ආගන්තුකෙහි අභිජ්ඣාදීහි දෙසෙහි පදුට්ඨෙන; පකතිමනො හි භවඞ්ගචිත්තං, තං අප්පදුට්ඨං, යථා හි පසන්නං උදකං ආගන්තුකෙහි නීලාදීහි උපක්කිලිට්ඨං නීලොදකාදිභෙදං හොති, නව නවං උදකං, නාපි පුරිමං පසන්නඋදකමෙව, තථා චිත්තම්පි ආගන්තුකෙහි අභිජ්ඣාදීහි දෙසෙහි පදුට්ඨං හොති, නව නවං චිත්තං නාපි පුරිමං භවඞ්ගචිත්තමෙව; තෙනාහ භගවා:-"පභස්සරමිදං භික්ඛවෙ චිත්තං, තඤ්ච ඛො ආගන්තුකෙහි උපක්කිලෙසෙහි උපක්කිලිට්ඨං"ති. එවං **මනසා චෙ පදුට්ඨෙන භාසති වා කරොති වා**, සො භාසමානො චතුබ්බිධං වචීදුච්චරිතමෙව භාසති, කරොන්තො තිවිධං කායදුච්චරිතමෙව කරොති, අභාසන්තො අකරොන්තො තාය අභිජ්ඣාදීහි පදුට්ඨමානසතාය **තිවිධං** මනොදුච්චරිතං පූරෙති, එවමස්ස දස අකුසලකම්මපථා පාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. **තතො නං දුක්ඛමන්වෙතී**ති තතො තිවිධදුච්චරිතතො තං පුග්ගලං දුක්ඛමන්වෙති, දුච්චරිතානුභාවෙන චතූසු අපායෙසු මතුසොසු වා තමභාවං ගච්ඡනතං කායවත්ථුකාපි ඉතරමපී'ති ඉමිනා පරියායෙන කායිකා චෙතසිකං විපාකදුක්ඛං අනුභවිත්ථ; යථා කිං?, **චක්කංව වහතො පදං**නි, ධුරෙ යුත්තස්ස ධුරං වහතො බලිවද්දස්ස පදං චක්කං විය, යථා හි සො එකම්පි දිවසං වෙපි පඤ්චපි දසපි අද්ධමාසම්පි මාසම්පි වහන්තො චක්කං නිවත්තෙතුං ජහිතුං න සක්කොති, අථ ඛස්ස පුරතො අභිඤ්ඤාතමන්තාස්ස යුගං ඛීවං බාධති, පවත්තො පටිඤ්ඤාමන්තාස්ස චක්කං ඌරුමංසං පටිහනති, ඉමෙහි ච්හාකාරෙහි බාධන්තං චක්කං තස්ස පදානුපදිකං හොති, තථෙව මනසා පදුට්ඨෙන නිණ්

1. ම. මනො අධිපති මනො සෙට්ඨො.

දුච්චරිතානි පූරෙත්වා සිතං පුඤ්ඤං නිරයාදිසු තත්ථ තත්ථ ගත ගතට්ඨානෙ දුච්චරිතමූලකං කායිකම්පි චෙතසිකම්පි දුක්ඛං අනු බන්ධති'ති.

ගාථාපරියොසානෙ තිංසසහස්සා භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අර හත්තං පාපුණිංසු. සම්පත්තපරිසාය'පි දෙසනා සාත්ථිකා සඵලා අහොසි'ති.

චඤ්ඣපාලත්ථෙරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

1, 2.

"මනොපුබ්බඞ්ගමා"ති දුතියගාථාපි සාවත්ථියං යෙව මට්ටකුණ්ඩලිං ආරබ්ධ භාසිතා.

සාවත්ථියං කිර අදින්නපුබ්බනො නාම බ්‍රාහ්මණො අහොසි, තෙන කස්සචි කිඤ්චි න දින්නපුබ්බං,[1] තෙන තං අදින්නපුබ්බ නොත්වෙව සඤ්ජානිංසු, තස්සෙකපුත්තකො අහොසි පියො මනාපො, අථස්ස විලඞ්ඝනං කාරෙතුකාමො සචෙ සුවණ්ණකාරස්සාචික්ඛිස්සාමි චෙතනං දුතබ්බං භවිස්සතීති සයමෙව සුවණ්ණං නොටෙත්වා මට්ටානි කුණ්ඩලානි නත්වා අදාසි, තෙනස්ස පුත්තො මට්ටකුණ්ඩලිත්වෙව පඤ්ඤායිත්ථ, තස්ස සොළසවස්සකාලෙ[2] පණ්ඩුරොගො උදපාදි, මාතා පුත්තං ඔලොකෙත්වා බ්‍රාහ්මණ පුත්තස්ස තෙ රොගො උපපන්නො තිකිච්ඡාපෙහි නංති ආහ. හොති සචෙ වෙජ්ජං ආනෙස්සාමි හත්ත චෙතනං දුතබ්බං භවිස්සති, කිං තුවං මම ධනවෙජ්ජං න ඔලොකෙස්ස සිති[3], අථ ඤිං කරිස්සසි බ්‍රාහ්මණාති?, යථා මෙ ධනවෙජ්ජෙ න හොති තථා කරිස්සාමීති. සො වෙජ්ජානං සන්තිකං ගන්ත්වා අසුකරොගස්ස නාම තුම්හෙ කිං හෙජ්ජං භරොථාති පුච්ඡති. අථස්ස තෙ යං වා තං වා රුක්ඛත්වචාදිං ආචික්ඛන්ති, සො තං ආහරිත්වා පුත්තස්ස හෙජ්ජං භරොති, තං භරොන්තස්සෙවස්ස රොගො බලවා අහොසි, අතෙකිච්ඡභාවං උපාගම්, බ්‍රාහ්මණො තස්ස දුබ්බලභාවං ඤත්වා එකං වෙජ්ජං පහිණාසි, සො තං ඔලොකෙත්වා අම්හාකං එකං කිච්චං අත්ථි අඤ්ඤං වෙජ්ජං පහිණාසිත්වා තිකිච්ඡාපෙහීති තං පවත්තාය නික්ඛමි. බ්‍රාහ්මණො තස්ස මරණසමයං ඤත්වා ඉමස්ස දස්සනත්ථාය ආගතාගතා අන්නොගෙහෙ සාපතෙය්‍යං පක්ඛිස්සන්ති බහි නං කරිස්සාමීති පුත්තං නීහරිත්වා බහි ආළින්දෙ නිපජ්ජාපෙසි. තං දිවසං භගවා බලවපච්චූසසමයෙ මහාකරුණාසමාපත්තිතො වුට්ඨාය පුබ්බබුද්ධෙසු කතාධිකාරානං උස්සන්නකුසලමූලානං වෙනෙය්‍යබන්ධවානං දස්සනත්ථං බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙන්තො දසසහස්ස[4] චක්කවාළෙ ඤණජාලං පත්ථරි, මට්ටකුණ්ඩලි[5] බහි ආළින්දෙ නිපන්නාකාරෙනෙව තස්ස අන්නොං පඤ්ඤායි. සත්ථා

1. ම්. අදින්නපුබ්බං. 2. ම. සොළසවස්සිකාලෙ
3. ම්. ඔලොකෙසි. 4. ම්. දසසහස්සි. 5. ම්. සී. මට්ටකුණ්ඩලෙ.

නං දිස්වා තස්ස අන්තොගෙහා නීහරිත්වා තත්ථ නිපජ්ජාපිතභාවං ඤත්වා අත්තී තුඛෝ මයහං එත්ථ ගතපච්චයෙන අත්තෝති උපධාරෙන්තා ඉදං අද්දසං:-අයං මාණවෝ මයි මනං පසාදෙත්වා කාලං කත්වා තාවතිංසදෙවලෝකෙ තිංසයොජනිකෙ කනකවිමානෙ නිබ්බත්තිස්සති, අච්ඡරාසහස්සමස්ස පරිවාරෝ භවිස්සති, බ්‍රාහ්මණොපි නං ඣාපෙත්වා රොදන්තෝ ආළාහණෙ විචරිස්සති, දෙවපුත්තෝ තිගාවුතපමාණං සට්ඨිසහස්සභාරාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතං අච්ඡරාසහස්ස පරිවාරං අත්තභාවං ඔලොකෙත්වා කෙන නුඛෝ කම්මෙන මයා අයං සිරිසම්පත්ති ලද්ධාති ඔලොකෙන්තෝ මයි චිත්තපසාදෙන ලද්ධභාවං ඤත්වා ධනවෙජ්ජගයෙන මම පිතා හෙඨාපේ අත්තත්වා ඉදානි ආළාහණං ගන්ත්වා රොදති විපකාරපත්තං නං කරිස්සාමීති පිතරි අක්ඛන්තියා මට්ඨකුණ්ඩලීවණ්ණනාගන්ත්වා ආළාහණස්සාවිදූරෙ නිපජ්ජිත්වා රොදිස්සති, අථ නං බ්‍රාහ්මණෝ කොසි ත්වංති පුච්ඡිස්සති, අහං තෙ පුත්තෝ මට්ඨකුණ්ඩලීති, කුහිං නිබ්බත්තොසීති, තාවතිංස භවනෙති, කිං කම්මං කත්වාති වුත්තෙ මයි චිත්තපසාදෙන නිබ්බත්තභාවං ආචික්ඛිස්සති; බ්‍රාහ්මණෝ තුම්හෙසු චිත්තං පසාදෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තා නාම අත්ථීති මං පුච්ඡිස්සති, අථස්සාහං එත්තකානි සතානි වා සහස්සානි වා සතසහස්සානි වාති න සක්කා ගණනා[1] පරිච්ඡින්දිතුන්ති වත්වා ධම්මපදෙ ගාථං භාසිස්සාමි, ගාථාපරියොසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ භවිස්සති, මට්ඨකුණ්ඩලී සොතාපන්නෝ භවිස්සති, තථා අදිනනපුබ්බකෝ බ්‍රාහ්මණෝති, ඉති ඉමං කුලපුත්තං නිස්සාය ධම්මයාගෝ මහා භවිස්සතීති ඤත්වා පුන දිවසෙ කතසරීරපටිජග්ගනෝ මහාභික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතෝ සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා අනුපුබ්බෙන බ්‍රාහ්මණස්ස ගෙහචාරං ගතෝ, තස්මිං ඛණෙ මට්ඨකුණ්ඩලී අන්තොගෙහාභිමුඛෝ නිපන්නෝ හොති, අථස්ස සත්ථා අත්තනෝ අපස්සනභාවං ඤත්වා එකං රස්මිං විස්සජ්ජෙසි, මාණවෝ කිං ඔභාසෝ නාමෙසොත්ති පරිවත්තිත්වා නිපන්නොව සත්ථාරං දිස්වා අඞ්ඛබාලපිතරං නිස්සාය එවරූපං බුද්ධං උපසංකමිත්වා කායවෙය්‍යාවච්චකං වා කාතුං දානං වා දාතුං ධම්මං වා සොතුං නාලත්ථං, ඉදානි මෙ හත්ථාපි අවඩෙය්‍යා, අඤ්ඤං කත්තබ්බං නත්ථීති මනමෙව පසාදෙසි.-සත්ථා අලං එත්තකෙන ඉමස්සාති පක්කාමි; සෙ තථා ගතෙ චක්ඛුපථං විජහන්තෙ විජහන්තෙයෙව පසන්නමනො කාලං කත්වා සුත්තපබුද්ධො විය දෙවලොකෙ තිංසයොජනිකෙ කනක විමානෙ නිබ්බත්තති.

බ්‍රාහ්මණොපි'ස්ස සරීරං ඣාපෙත්වා ආළාහණෙ රොදනපරායණෝ අහොසි, දෙවසිකං ආළාහණං ගන්ත්වා රොදති කහං එකපුත්තක කහං එකපුත්තකාති, දෙවපුත්තොපි අත්තනො සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා කෙන නුඛෝ කම්මෙන ලද්ධාති උපධාරෙන්තා සත්ථරි

1. මූ. සී. ගණනාය.

මනොපසාදෙනා'ති සඤ්ඤා අයං බ්‍රාහ්මණො මම අඵාසුකාලෙ හෙසජ්ජං අභාරෙත්වා ඉදානි ආළාහණං ගන්ත්වා රොදති විපප කාරපත්තමෙතං කාතුං වට්ටතීති මච්චකුණ්ඩලීව ආළාහණා ගන්ත්වා ආළාහණස්සා විදූරෙ බාහා පග්ගය්හ රොදන්තො අට්ඨාසි, බ්‍රාහ්මණො තං දිස්වා අහං තාව පුත්තසොකෙන රොදාමි, එස කිමත්ථං රොදති පුච්ඡිස්සාම නංති පුච්ඡන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අලඞ්කතො මච්චකුණ්ඩලී මාලහාරී හරිචන්දනුස්සදෙ,
බාහා පග්ගය්හ කන්දසි වනමජ්ඣෙ කිං දුක්ඛිතො තුවං"නි.

සො ආහ:-

"සොවණ්ණමයො පහස්සරෝ උපපන්නො රථපඤ්ජරෝ මම,
තස්ස චක්කයුගං නවින්දාම් තෙන දුක්ඛෙන ජහිස්සං ජීවිතං"නි.

අථ නං බ්‍රාහ්මණො ආහ:-

"සොවණ්ණමයං මණිමයං ලොහමයං අථ රූපියාමයං,
ආචික්ඛ මෙ හද්ද මාණව චක්කයුගං පටිලාභයාම් හෙ"නි.

තං සුත්වා මාණවො අයං පුත්තස්ස හෙසජ්ජං අභාසා පුත්තපති රූපකං මං දිස්වා රොදන්තො සුවණ්ණාදිමයං රථචක්කං කාරොමීති වදති, හොතු නිගණ්ඨිස්සාම් නංති විනෙත්වා කිව මහන්තං මම චක්කයුගං කරිස්සසී'ති වත්වා යාව මහන්තං ආකඩ්ඪිති වුත්තෙ චන්දසුරියෙහි මෙ අත්ථො තෙ මෙ දෙහීති යාවතෙතා ආහ:-

"සො මාණවො තස්ස පාවදි චන්දසුරියා උභයෙත්ථ භාතරෝ,[1]
සොවණ්ණමයො රථො මම තෙන චක්කයුගෙන සොභනී"නි.

අථ නං බ්‍රාහ්මණො ආහ:-

"බාලො ඛො ත්වමසි මාණව යො ත්වං පත්ථයසෙ අපත්තියං,
මඤ්ඤමි තුවං මරිස්සසි නහි ත්වං ලච්ඡසි චන්දසුරියෙ"නි.

අථ නං මාණවො-නිං පන පඤ්ඤයමානස්සත්ථාය රොදන්තො බාලො හොති, උදාහු අපඤ්ඤයමානස්සාති වත්වා:-

"ගමනාගමනම්පි දිස්සති
වණ්ණධාතු උභයත්ථ ථීයියො,
පෙතො පන කාලකතො න දිස්සති
තො නිඛ කන්දතං බාලතරෝ"නි.[2]

තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණො-යුත්තං එස වදතීති සල්ලක්ඛෙත්වා ආහ:-

"සච්චං ඛො වදෙසි මාණව අහමෙව කන්දතං බාලතරො
චන්දං විය දූරකො රුදං පෙතං කාලකතාභිපත්ථයං"නි[3].

1. සී. උභයත්ථ භාතරෙ. 2. සී. බාල්‍යතරෙ.
3. ඉ. පුත්තං කාලකතාභිපත්ථයෙ.

වත්වා තස්ස සථාය නිස්සොකභාවං ඤත්වා මාණවස්ස ථුතිං කරොන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"ආදිත්තං වත මං සන්තං සතසීත්තං ව පාවකං,
වාරිනා විය ඔසිඤ්චං සබ්බං නිබ්බාපයෙ දරං.

අබ්බහි[1] වත මෙ සල්ලං සොකං හදයනිස්සිතං,
යො මෙ සොකපරෙතස්ස පුත්තසොකං අපානුදි,

සවාහං අබ්බුළහසල්ලොසම්හි සීතිභූතොසම්හි නිබ්බුතො,
න සොචාමි න රොදාමි තව සුභාන මාණවා"ති.

අථ නං සොභා නාම භූනති පුච්ඡන්තොභා:-

"දෙවතානුසි ගන්ධබ්බා ආදූ[2] සක්කා පුරින්දදෙ,
කො වා භවං කස්ස වා පුත්තො කථං ජානෙමු තං මයං"ති.

ආහ. අථස්ස මාණවොභා:-

"යඤ්ච කන්දසි යඤ්ච රොදසි
පුත්තං ආළාහණෙ සයං දහිත්වා,
සවාහං කුසලං කරිත්වා කම්මං
නිදසානං සගව්හතං පත්තොභා"ති.

ආචික්ඛි. බ්‍රාහ්මණොභා ආහ:-

"අපජං වා බ්‍රහ්මං වා නාදදසං
දානං දදන්තස්ස සක්ක අගාරෙ,
උපොසථකම්මං වා නාදිසං
කෙන කමෙමන ගතොසි දෙවලොකං"ති.

මාණවොභා ආහ:-

"ආබාධිකොහං දුක්ඛිතොභා බාළහගිලානොභා
ආතුරරූපොම්හි සක්ක නිවෙසනෙ,
බුද්ධං විගතරජං විතිණ්ණකඞ්ඛං
අදදක්ඛිං සුගතං අනොමපඤ්ඤං.

සවාහං මුදිතමනොභා පසන්නචිත්තොභා
අඤ්ජලිං අකරිං තථාගතස්ස,
තාහං කුසලං කරිත්වා කම්මං
නිදසානං සගව්හතං පත්තොභා"ති.

තස්මිං කථෙන්තෙව කථෙන්තොයෙව බ්‍රාහ්මණස්ස සකලසරීරං පීතියා පරිපූරි. සො තං පීතිං පවෙදෙන්තොභා:-

"අච්ඡරියං වත අබ්භුතං
අඤ්ජලිකම්මස්ස අයමීදිසො විපාකොභා,
අහම්පි මුදිතමනොභා පසන්නචිත්තොභා
අජ්ජෙව බුද්ධං සරණං වජාමී"ති.

---

1. සී. උබ්බහි. 2. ම. අදු,

ආහ. අථ නං මාණවෝ.-

"අජ්ජේව බුද්ධං සරණං වජාහි
ධම්මඤ්ච සඞ්ඝඤ්ච පසන්නචිත්තෝ,
තථේව සික්ඛාය පදානි පඤ්ච
අඛණ්ඩඵුල්ලානි සමාදියස්සු.

පාණාතිපාතා විරමස්සු ඛිප්පං
ලෝකෙ අදින්නං පරිවජ්ජයස්සු,
අමජ්ජපෝ මා ච මුසා[1] භණාහි
සකෙන දාරෙන ච හොහි තුට්ඨෝ"ති.

ආහ. සෝ සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අත්ථකාමොසි මෙ යක්ඛ හිතකාමොසි දෙවතෙ,
කරොමි තුයහං වචනං වචංසි ආචරියෝ මම.

උපෙමි සරණං බුද්ධං ධම්මඤ්චාපි අනුත්තරං,
සඞ්ඝඤ්ච නරදෙවස්ස ගච්ඡාමි සරණං අහං.

පාණාතිපාතා විරමාමි ඛිප්පං
ලොකෙ අදින්නං පරිවජ්ජයාමි,
අමජ්ජපෝ නෝ ච මුසා[1] භණාමි
සකෙන දාරෙන ච හොමි තුට්ඨෝ"ති.

අථ නං දෙවපුත්තෝ බ්‍රාහ්මණ ගෙහෙ තෙ බහුං ධනං අත්ථි, සත්ථාරං උපසංකමිත්වා ධනං දෙහි ධම්මං සුණාහි පඤ්හං පුච්ඡාති වත්වා තතෙවන්තරධායි. බ්‍රාහ්මණොපි ගෙහං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණිං ආමන්තෙත්වා භද්දෙ අහං සමණං ගොතමං නිමන්තෙත්වා පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමි සක්කාරං හාරොහීති වත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං නෙව අභිවාදෙත්වා න පරිසත්ථාරං[2] සාත්වා එකමන්තෙ ඨිතො-හෙ ගොතම අඩිවාසෙහි මෙ අජ්ජතනාය[3] භත්තං සද්ධිං භික්ඛුසඞ්ඝෙනාති ආහ. සත්ථා අධිවාසෙසි, සෝ සත්ථු අධිවාසනං විදිත්වා වෙගෙනාගන්ත්වා සභානිවෙසනෙ ඛාදනීයං භොජනීයං පරියාදපෙසි; සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි, බ්‍රාහ්මණෝ සාහත්ථිකවෙ පරිවිසි, මහාජනොපි සන්නිපති. මිච්ඡාදිට්ඨිකොපි කිර තථා ගෙහෙ නිමන්තිතෙ වෙ ජනකායා සන්නිපතන්ති-මිච්ඡාදිට්ඨිකා අජ්ජ සමණං ගොතමං පඤ්හපුච්ඡාය විගෙඤ්ඣමානං පස්සිස්සාමාති සන්නිපතන්ති, සම්මාදිට්ඨිකා අජ්ජ බුද්ධවිසයං බුද්ධලීලාහං පස්සිස්සාමාති සන්නිපතන්ති. අථ බ්‍රාහ්මණෝ සාහත්ථිකවෙ කථාගතං උපසංකමිත්වා නීවාසනෙ නිසින්නොව පඤ්හං පුච්ඡි- හොගොතම තුම්හාකං

1. සී අමජ්ජපාණො න මුසාභණාහි.
2. ම සත්ථාරමෙව අභිවාදෙත්වා පරිසත්ථාරං සාත්වා. 3. සී. සත්තනාය.

දානං අදත්වා පූජං අකත්වා ධම්මං අසුත්වා උපොසථවාසං අවසිත්වා කෙවලං මනොපසාදමත්තෙනෙව සග්ගෙ නිබ්බත්තා නාම හොන්ති. බ්‍රාහ්මණ කාසා මං පුච්ඡසි?-නත්‍ථි තෙ පුත්තෙන මට්ටකුණ්ඩලිනා සමි මනං පසාදෙත්වා අත්තනො සග්ගෙ නිබ්බත්තභාවො කථිතොති?; කදා හොගොතමාති?, නත්‍ථි තිං අජ්ජ[1] සුසානං ගන්ත්වා කන්දන්තො අට්ඨාසි බාහා පග්ගය්හ කන්දන්තං එකං මාණවං දිස්වා "අලඞ්කතො මට්ටකුණ්ඩලී මාලභාරී හරිචන්දනුස්සදෙ"ති විභි ජනෙහි කථිතකථං පකාසෙන්තො සබ්බං මට්ටකුණ්ඩලිවත්ථුං කථෙසි. තෙනෙවෙතං බුද්ධභාසිතං නාම ජාතං. තං කථෙත්වා ච පන-න බො බ්‍රාහ්මණ එක සතං, න වෙ සතානි, අථ බො මයි මනං පසාදෙත්වා සග්ගෙ නිබ්බත්තානං ගණනා නාම නත්‍ථීති ආහ, මහාජනො න නිබ්බෙමතිකො හොති, අථස්ස අනිබ්බෙමතිකභාවං විදිත්වා සත්ථා-මට්ටකුණ්ඩලිදෙවපුත්තො විමානෙනෙව සද්ධිං ආගච්ඡතූති අධිට්ඨාසි, සො තිගාවුතපමාණෙ නෙව දිබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතෙන අත්තභාවෙනාගන්ත්වා විමානා ඔරුය්හ සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා එවං සම්පත්තිං කිං නාමං කත්වා පටිලභීති පුච්ඡන්තො:-

"අභික්කන්තෙන වණ්ණෙන යා තිවං තිට්ඨසි දෙවතෙ,
ඔභාසෙන්තී දිසා සබ්බා ඔසධී විය තාරකා

පුච්ඡාමි තං දෙව මහානුභාව
මනුස්සභූතො කිමකාසි පුඤ්ඤං"ති?

ගාථමාහ. දෙවපුත්තො-අයං මෙ භන්තෙ සම්පත්ති [2]මෙහුසු මනං පසාදෙත්වා ලද්ධාති, මයි මනං පසාදෙ ලද්ධා නොති?, ආම භන්තෙති, මහාජනො දෙවපුත්තං ඔලොකෙත්වා අච්ඡරියා වත භො බුද්ධගුණා අදිත්‍තපුබ්බකබ්‍රාහ්මණස්ස පුත්තො නාම අඤ්ඤං කිඤ්චි පුඤ්ඤං අකත්වා සත්ථරි මනං පසාදෙත්වා එවරූපං සම්පත්තිං පටිලභීති කුටසිං පවෙදෙසි. අථ නෙසං කුසලාකුසලකම්මඋරණෙ මනො පුබ්බඞ්ගමො මනො සෙට්ඨො, පසන්නෙන හි මනෙන කත කම්මං දෙවලොකං මනුස්සලොකං ගච්ඡන්තං පුග්ගලං ඡායාව නවිජහතීති, ඉදං වත්ථුං කථෙත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා පතිට්ඨාපිතමත්තිකං සාසනං රාජමුද්ධය ලඤ්ඡන්තො විය ධම්මරාජා ඉමං ගාථමාහ:-

"මනොපුබ්බඞ්ගමා ධම්මා මනොසෙට්ඨා මනොමයා
මනසා චෙ පසන්නෙන භාසති වා කරොති වා,
තතො නං සුඛමන්වෙති ඡායාව අනපායිනී"ති.

තත්‍ථ කිඤ්චාපි **මනොති** අවිසෙසෙන සබ්බම්පි චතුභූමක චිත්තං වුච්චති, ඉමස්මිං පන පදෙ නියම්මියමානං **වවත්ථාපියමානං පරිච්ඡිජ්ජියමානං** අට්ඨවිධං කාමාවචරකුසලචිත්තං **ලබ්භති**, වත්ථු වසෙන පනාහරියමානං තතොපි සොමනස්සසහගතං ඤාණසම්ප

1. සී. ඡීයෝ.

යුත්ත චිත්තමෙව ලබභති. **පුබ්බඞ්ගමාති** තෙන පඨමගාමිනා හුත්වා **සමන්නාගතා. ධම්මාති** වෙදනාදයො තයො ඛන්ධා, එතෙසං හි උපායදපචවයථෙන සොමනස්සසමපයුත්තමනො පුබ්බඞ්ගමො එතෙ **සන්ති**=මනොපුබ්බඞ්ගමා නාම. යථා හි බහූසු එකතො හුත්වා ඉහා **භික්ඛුසඞ්ඝස්ස** චීවරදානාදිනි වා උළාරපූජාධම්මස්සවණ දීපමාලා **කරණාදිනි** වා පුඤ්ඤානි කරොන්තෙසු සො එතෙසං පුබ්බඞ්ග මොති වුත්තෙ-යො තෙසං පචචයො හොති යං නිස්සාය තෙ තානි **පුඤ්ඤානි කරොන්ති**, සො තිස්සො වා ඵුස්සො වා තෙසං පුබ්බඞ්ග **මොති** වුචචති. එවං සමපදම්දං වෙදිතබබං. ඉති උපායදපචවයථෙන **මනො** පුබ්බඞ්ගමො එතෙසන්ති=මනොපුබ්බඞ්ගමා, තහි තෙ මනෙ **අනුපජජ්නෙන** උපජජිතුං සක්කොනති, මනො පන එකචෙවසු චෙතසිකෙසු අනුපජජ්නෙතසුපි උපජජති යෙව, එවං අධිපති වසෙන මනො සෙට්ඨා එතෙසන්ති=**මනොසෙට්ඨා**. යථා හි ගණාදීනං අධිපති පුරිසො ගණසෙට්ඨා සෙනිසෙට්ඨොති වුචචති, තථා තෙසම්පි මනො සෙට්ඨා. යථා පන සුවණ්ණාදීහි නිපථන්නානි තානි තානි **භණ්ඩානි** සුවණ්ණමයාදීනි නාම හොනති, තථා එතෙපි මනතො **නිපථන්නතතා මනොමයා** නාම. **පසන්නෙනාති** අනභිජ්ඣාදීහි ගුණෙහි පසන්නෙන. **භාසති වා කරොති වාති** එවරූපෙන මනෙන භාසනෙනා වතුබ්බිධං වචීසුචරිතමෙව භාසති, කරොන්තො තිවිධං කායසුචරිත මෙව කරොති, අභාසන්තො අකරොන්තො තෙහි අනභිජ්ඣාදීහි පසන්නමානසතාය තිවිධං මනොසුචරිතං පූරෙති, එවමස්ස දසකුසල කම්මපථා පාරිපූරිං ගච්ඡන්ති. **නන්දො නං සුඛමන්වෙතීති** තතො තිවිධසුචරිතතො නං පුග්ගලං සුඛමන්වෙති. ඉධ තෙහුමඤ්ඤාපි කුසලං අධිප්පෙතං, තසමා තෙහුමඤ්ඤසුචරිතානුභාවෙන සුගතිභවෙ **නිබ්බත්තං** පුග්ගලං දුග්ගතියං වා සුඛානුභවනට්ඨානෙ ඨිතං කායචඤ්ඡු කම්පි ඉතරචඤ්ඡුකම්පි අචඤ්ඡුකම්පිකි කායිකචෙතසිකං විපාකසුඛං **අනුගච්ඡති**, න විජහතීති අත්ථො වෙදිතබබා. යථා කිං, **ඡායාව අනපායිනීති** යථා හි ඡායා නාම සරීරපටිබද්ධා සරීරෙ ගච්ඡන්තෙ **ගච්ඡති**, තිට්ඨන්තෙ තිට්ඨති, නිසීදන්තෙ නිසීදති, න සක්කා සණ්හෙන වා ඵරුසෙන වා නිවත්තානීති වත්වා වා පොථෙත්වා වා නිවත්තාපෙතුං, කස්මා? සරීරපටිබද්ධත්තා. එවමෙව ඉමෙසං දසන්නං කුසලකම්ම පථානං ආවිණ්ණසමාචිණ්ණමූලකං[1] කාමාවචරාදිභෙදං කායික චෙතසිකසුඛං ගතගතට්ඨානෙ අනපායිනී ඡායා විය හුත්වා න විජ හතීති.

ගාථාපරියොසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. මට්ඨකුණ්ඩලීදෙවපුත්තොපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. තථා අදින්නපුබ්බකො බ්‍රාහ්මණොපි. සොපි තාවමහන්තං විභවං බුද්ධ සාසනෙ විපකිරිති.

මට්ඨකුණ්ඩලීවත්ථු දුතියං.

1. ම. කුසලමූලකං.

1, 3.

"අකෙරාවජි මං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර යසමා භගවතො පිතුවච්ඡාපුත්තො, මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතො, බුද්ධානං උපභොගපරිභොගභාජනානං පූරණසරීරෙ ආභොගපටිසඞ්ඛාරෙ පරිභුඤ්ජන්තානං චුල්ලසරීරෙ ආභොගපටිසඞ්ඛාරෙ යෙභුය්‍යෙන විහාරමජ්ඣෙ උපට්ඨානසාලායං නිසීදති. තථාගතං දස්සනාය ආගතා ආගන්තුකා භික්ඛූ එකො මහාථෙරො භවිස්සතීති සඤ්ඤාය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දනං ආපුච්ඡන්ති, පාදසම්බාහනාදීනි ආදාය ච්ඡන්ති, සො තූණ්හී හොති. අථ නං එකො දහරභික්ඛු කතිවස්සා තුම්හෙහි පුච්ඡිත්වා වස්සං ගන්ත්වා මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතා මයංති වුත්තෙ-ආවුසො දුක්ඛිතත මහල්ලක අත්තනො පමාණං න ජානාසි, එත්තකෙ මහාථෙරෙ දිස්වා සාමීචිමත්තම්පි න කරොසි, වත්තෙ ආපුච්ඡියමානෙ තූණ්හී හොසි, කුක්කුච්චමත්තම්පි තෙ නත්ථීති අවජ්ජං පහරි. සො ඛාදියමානං ජාතෙව තුම්හෙ කස්ස සන්තිකං ආගතාති පුච්ඡිත්වා සත්ථු සන්තිකංති වුත්තෙ මං පන කො එසොති සල්ලක්ඛෙථ මූලමෙව වො ඡින්දිස්සාමීති වත්වා රුදන්තො දුක්ඛී දුම්මනො සත්ථු සන්තිකං අගමාසි. අථ නං සත්ථා කිනන්තු ඛො තිස්ස දුක්ඛී දුම්මනො අඤ්ඤමුඛො රුදමානො ආගතොසීති පුච්ඡි, තෙපි භික්ඛූ එස ගන්ත්වා කිඤ්චි ආලොළං කරෙය්‍යාති තෙනෙව සද්ධිං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, සො සත්ථාරා පුච්ඡිතො ඉමෙ මං භන්තෙ භික්ඛූ අක්කොසන්තීති ආහ. කහං පන ත්වං නිසිජ්ජාසීති, විහාරමජ්ඣෙ උපට්ඨානසාලායං භන්තෙති; ඉමෙ හෙ භික්ඛූ ආගච්ඡන්තා දිට්ඨාති, ආම දිට්ඨා භන්තෙති; උට්ඨාය තෙ පවිසිඤ්ඣමානං කතංති, නකතං භන්තෙති; පරික්ඛාරගහණං ආපුච්ඡිතංති, නාපුච්ඡිතං භන්තෙති; වත්තං වා පානීයං වා ආපුච්ඡිතංති, නාපුච්ඡිතං භන්තෙති; ආසනං අභිහරිත්වා පාදසම්බාහනං කතංති, න කතං භන්තෙති. තිස්ස මහල්ලකභික්ඛුනං සබ්බමෙතං වත්තං කාතබ්බං, එතං අකරොන්තෙන හි විහාරමජ්ඣෙ නිසීදිතුං න වට්ටති, තවෙව දෙසෙ, එතෙ භික්ඛූ ඛමාපෙහීති. එතෙ මං භන්තෙ අක්කොසිංසු නාහං එතෙ ඛමාපෙමීති; තිස්ස මා එවං කරි තවෙව දෙසෙ ඛමාපෙහි නෙති, න ඛමාපෙම් භන්තෙති. අථ සත්ථා දුබ්බලො එස භන්තෙති තෙහි භික්ඛූහි වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස දුබ්බලො යෙවාති වත්වා ඉදානි නාවස්ස භන්තෙ දුබ්බලභාවො අමෙහි ඤතො, අතීතෙ කිං අහොසීති වුත්තෙ තෙන හි භික්ඛවෙ සුණාථාති වත්වා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බාරාණසිරාජෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ දෙවලොකා නාම තාපසො අට්ඨමාසෙ හිමවන්තෙ වසිත්වා ලොණම්බිලසෙවනත්ථාය වත්තාරො මාසෙ නගරං උපනිස්සාය වසිතුකාමො හිමවන්තතො ආගන්ත්වා නගරවාරෙ දූරකෙ දිස්වා පුච්ඡි-ඉමං නගරං

සමත්තා පබ්බජිතා නත්‍ථි වසන්තීති, කුම්භකාරසාලායං හනෙන්තෙ. තාපසෙ කුම්භකාරසාලං ගන්ත්‍වා චාරෙ ඨත්‍වා සබ්බෙ තෙ හඤ්ඤව අගරූ වසෙය්‍යාම එකරත්තිං සාලායාති ආහ. කුම්භකාරෝ මඤ්ඤං රත්තියං සාලාය කිච්චං නත්‍ථි, මහන්තී සාලා, යථාසුඛං වසථ හනෙන්තෙති, සාලං නීයාදෙසි. තඤ්ච පවිසිත්වා නිසින්නෙ අපරොපි නාරදෙ නාම තාපසෙ ගිම්හන්තතො ආගන්ත්‍වා කුම්භකාරං එකරත්තිවාසං යාචි. කුම්භකාරෝ පඨමාගතෙ ඉමිනා සද්ධිං එකතො වසිතුකාමොති භවෙය්‍ය වා නො වා අත්තානං පරිමොචෙස්සාමීති විනෙත්වා සබ්බෙ හනෙත්ත පඨමුප්පගතෙ රොචෙස්සන්තී තස්ස රුච්චියා වසථාති ආහ. සො තං උපසංකමිත්වා සබ්බෙ තෙ ආචරිය අගරූ මඤ්ඤමෙපත්ත එකරත්තිං වසෙය්‍යාමාති. මහන්තී සාලා පවිසිත්වා එකමන්තෙ වසන්ති වුත්තෙ පවිසිත්වා පුරෙතරං පවිට්ඨස්සාපරභාගෙ නිසීදි, උභොපි සාරණීයං කථං සාරෙත්වා නිපජ්ජිංසු. සයනකාලෙ නාරදෙ දෙවලස්ස නිපජ්ජනට්ඨානඤ්ච චාරඤ්ච සල්ලක්ඛෙත්වා නිපජ්ජි, සො පන දෙවලෝ නිපජ්ජමානො අත්තනා නිපජ්ජනට්ඨානෙ අනිපජ්ජිත්වා චාරමජ්ඣෙ තිරියං නිපජ්ජි, නාරදෙ රත්තිං නික්ඛමන්තෙ තස්ස ජටාසු අඤ්ඤාසි, සො මං අඤ්ඤාසීති ච වුත්තෙ ආචරිය අහංනි ආහ. කුටජටිල අරඤ්ඤතො ආගන්ත්‍වා මම ජටාසු අඤ්ඤාසීති, ආචරිය තුම්හාකං ඉධ නිපන්න භාවං කස්සාහම් ඛමථ මෙහි වත්‍වා තස්ස සාධුකාරසෙසෙව ලභි නික්ඛම්, ඉතරොපි අයං පවිසනෙනාපි මං අඤ්ඤාසෙය්‍යාති පරිවත්තිත්වා පාදට්ඨානෙ සීසං ඨත්‍වා නිපජ්ජි, නාරදොපි පවිසනෙනා පඨමපාහං ආචරියෙ අපරජ්ඣිං ඉදානිස්ස පාදපස්සෙන පවිසිස්සාමීති විනෙත්වා ආගච්ඡනෙනා ගීවාය අඤ්ඤාසි; සො එසොති ච වුත්තෙ අහං ආචරියානි වත්‍වා කුටජටිල පඨමං ජටාසු අඤ්ඤාසිත්වා ඉදානි ගීවාය අඤ්ඤාසි, අභිසපිස්සාම් නංති වුත්තෙ-ආචරිය මයහං දෙසො නත්‍ථි, අහං තුම්හාකං එවං නිපන්නභාවං න ජානාමීති. පඨමම්පි ආචරියෙ අපරජ්ඣිං, ඉදානි පාදපස්සෙන පවිසිස්සාමීති පවිට්ඨොම්හි, ඛමථ මෙහි ආහ. කුටජටිල අභිසපිස්සාම් තං, මා එවං කරිත්ථ ආචරියානි, සො තස්ස වචනං අනාදියිත්වා:-

"සහස්සරංසි සතතෙජෙ සූරියො තම්මිනොදනෙ,
පාතොදයන්තෙ සූරියෙ මූඛා හෙ ඵලතු සත්තධා"ති

තං අභිසපියෙව. නාරදෙ ආචරිය මඤ්ඤං දෙසො නත්‍ථීති මම වදනතෙසෙව තුම්හෙ අභිසපිස්සථ, යස්ස දෙසො අත්‍ථි තස්ස මූඛා ඵලතු මා නිඤ්ඤස්සාති වත්වා:-

"සහස්සරංසි සතතෙජෙ සූරියො තම්මිනොදනෙ,
පාතොදයන්තෙ සූරියෙ මූඛා ඵලතු සත්තධා"ති

අභිසපි. සො පන මහානුභාවො අතීතෙ චත්තාලීස අනාගතෙ චත්තාලීසාති අසීතිකප්පෙ අනුස්සරති, තස්මා කස්ස නුඛො උපරි ආපා පතිස්සන්තීති උපධාරෙන්තො ආචරියස්සාති ඤත්වා තස්මිං අනු

කම්පං පවිවේ ඉද්ධිබලෙන අරුණුග්ගමනං නිවාරෙසි. නාගරා අරුණෙ අනුග්ගච්ඡන්තෙ රාජවාරං ගන්ත්වා දෙව තයි රජ්ජං කාරෙන්තෙ අරුණෝ න උට්ඨහති, අරුණං නො උට්ඨාපෙහීති කෝලාහලං අකංසු. රාජා අත්තනො කායකම්මාදීනි ඔලොකෙන්තො කිඤ්චි අයුත්තං අදිස්වා කින්නු ඛො කාරණන්ති චින්තෙත්වා පබ්බජිතාතං විවාදෙන භවිතබ්බන්ති පරිසඞ්කමානො-කච්චි ඉමස්මිං නගරෙ පබ්බජිතා අත්ථීති පුච්ඡි; ඝියෝ සායං කුම්භකාරසාලාය ආගතා අත්ථි දෙවාති වුත්තෙ-තං ඛණඤ්ඤෙව රාජා උක්කාහි ධාරියමානාහි තත්ථ ගන්ත්වා නාරදං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො ආහ:-

"ඛම්මන්නා නපපවත්තන්නති ජම්බුදීපස්ස නාරද,
කෙන ලොකො තමොභූතො තමෙව අක්ඛාහි පුච්ඡිතො"ති.

නාරදෙ සබ්බං තං පවත්තිං ආචික්ඛි, ඉමිනා කාරණෙනාහං ඉමිනා අභිසපිතො, අථාහං මය්හං දෙසෙ නත්ථි යස්ස දෙසෙ අත්ථි තස්සෙව උපරි සාපෙ පතතූති වත්වා අභිසපිං, අභිසපිත්වා ච පන ඛස්ස නුඛො උපරි සාපෙ පතිස්සතීති උපධාරෙන්තො සුරියුග්ගමනවෙලායං ආචරියස්ස මුද්ධා සත්තධා ඵලිස්සතීති දිස්වා එතස්මිං අනුකම්පං පටිච්ච අරුණස්ස උග්ගමනත්ථං න දෙමීති. කථමපනස්ස භෙත්තා අනන්තරායෝ න භවෙය්‍යාති, සචෙ මං ඛමාපෙය්‍ය න භවෙය්‍යාති; තෙන හි ඛමාපෙහීති වුත්තෙ-එසො මහාරාජ මං ජටාසු ච ගීවායං ච අක්කම් නාහං එතං තුට්ඨචිත්තං ඛමාපෙමීති; ඛමාපෙහි භන්තෙ මා එවමකරීති, න මහාරාජ ඛමාපෙමීති; මුද්ධා තෙ සත්තධා ඵලිස්සතීති වුත්තෙපි න ඛමාපෙසි යෙව. අථ නං රාජා න ඛමි අත්තනො රුචියා ඛමාපෙස්සසීති ගන්ත්වා පාදකුච්ඡිගීවාසු තං ගාහාපෙත්වා නාරදස්ස පාදමූලෙ ඔනමාපෙසි, නාරදෙ උට්ඨෙහි ආචරිය ඛමාම් තෙති වත්වා මහාරාජ නායං යථාමතෙන ඛමාපෙති, නගරස්ස අවිදූරෙ එකො සරෙ අත්ථි, තත්‍ර නං සීසෙ මත්තිකාපිණ්ඩං කත්වා ගලපමාණෙ උදකෙ ඨපාපෙහීති ආහ, රාජා තථා කාරෙසි. නාරදෙ දෙවලං ආමන්තෙත්වා අවරිය මයා ඉද්ධියා විස්සට්ඨාය සුරියඝන්තාපෙ උට්ඨහන්තෙ උදකෙ නිමුජ්ජිත්වා අඤ්ඤත්‍ර ඨානෙන උත්තරිත්වා ගවෙජ්‍යාසීති ආහ, තස්ස සුරියරස්මීහි සම්මුට්ඨමත්තෙව මත්තිකා පිණ්ඩා සත්තධා ඵලි, සො නිමුජ්ජිත්වා අඤ්ඤත්‍ර ඨානෙන පලායීති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා තදා භික්ඛවෙ රාජා ආනන්දෙ අහොසි, දෙවලො තිස්සො, නාරදෙ අහමෙව. එවං තදා පෙස දුබ්බචො යෙවාති වත්වා තිස්සත්ථෙරං ආමන්තෙත්වා තිස්ස භික්ඛුතො හි අසුකෙනාහං අක්කුට්ඨො අසුකෙන පහටො අසුකෙන ජිතො අසුකො ඛො මෙ භණ්ඩං අහාසීති විහෙතනත්‍ථාය වෙරං නාම න වූපසම්මති, එවං පන අනුපනාහනත්තෙසෙව උපසම්මතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අක්කොචඡි මං අවධි මං අජිනි මං අහාසි මෙ,
යෙ තං උපනයන්හන්ති වෙරං තෙසං න සම්මති.

අක්කොසි මං අවධි මං අජිනි මං අහාසි මෙ,
යෙ තං න උපනයන්හි වෙරං තෙසූපසම්මති"ති.

තත්ථ **අක්කොසිමෙති** අක්කොසි. **අවධීති** පහරි. **අජිනීති** කූට සක්ඛිඔතාරණෙන වා වාදපටිවාදෙන වා භාරණ්හුත්තරියභාරණෙන වා අජෙසි, **අහාසි** මෙති මම ඤාතකං පත්තාදීසු කිඤ්චිදෙව අවහරි. **යෙ නං'ති** යෙ කෙචි දෙවා වා මනුස්සා වා ගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා තං "අක්කොසි මං"ති ආදිවත්ථුකං කොධං සහවඩ්ඪිතං විය නන්දිනා, පුත්තිමච්චාදීනි විය ච කුසාදිගි පුනප්පුනං වෙඨෙන්තා උපනයන්හි, තෙසං සක්කි උපසන්නං වෙරං, **නසම්මතී'ති** න වූපසම්මති. **යෙ නං න උපනයන්හි නී'ති** අසතිඅමනසිකාරවසෙන වා කම්මපථවෙවක්ඛණ වසෙන වා යෙ තං අක්කොසාදිවත්ථුකං කොධං නයන්ති කොචි නිද්දොසො පුරිමභවෙ අක්කුට්ඨා භවිස්සති පහටො භවිස්සති කූට සක්ඛිං ඔතාරෙත්වා ජිතො භවිස්සති, සඤ්ඤ පසය්හ කිඤ්චි අච්ඡින්නං භවිස්සති, තස්මා නිද්දොසො හුත්වාපි අක්කොසාදීනි පාපුණාසීති එවං න උපනයන්හි, තෙසූ පමාදෙන උපපන්නම්පි වෙරං ඉමිනා අනුප නයනෙන නිරිඛතො විය ජාතවෙදෙ උපසම්මතී'ති.

දෙසනාපරියොසානෙ සතසහස්සා භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. ධම්මදෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසි. දුබ්බලොපි සුබ්බලො ජාතොති.

දුල්ලභනියඤ්ඤත්ථෙරවත්ථු තතියං.

1, 4.

"නහි වෙරෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤතරං වඤ්චිකපිං ආරබ්ධ කථෙසි.

එකො කිර කුටුම්බිකපුත්තො පිතරි භාලඤ්ඤතෙ බ්‍රහ්මත්තං ච සරෙ ච සබ්බකම්මානි අත්තනාව කරොන්තො මාතරං පටිජග්ගති[1]; අථස්ස මාතා කුමාරිකං තෙ තාත ආනෙස්සාමීති ආහ, අම්ම මා එවං වදෙථ, අහං යාවජීවං තුම්හෙ පටිජග්ගිස්සාමීති; තාත බ්‍රහ්මත්තං ච සරෙ ච කිච්චං තුම්හෙව කරොසි, තෙන මය්හං චිත්තසුඛං නාම නත්ථි, ආනෙස්සාමීති, සො පුනප්පුනං පටික්ඛිපිත්වා තුණ්හී අහොසි. සා එකං කුලං ගන්තුකාමා[2] ගෙහා නික්ඛම්ම, අථ නං පුත්තො ඝරතුලං ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා අසුකං නාමාති වුත්තෙ තත්ථ ගමනං පටිසෙධෙත්වා අත්තනො අභිරුචිතං කුලං ආවික්ඛි, සා තත්ථ ගන්ත්වා කුමාරිකං වාරෙත්වා දිවසං ඨපෙත්වා තං ඉත්ථාරූපං[3] සරෙ අභාසි, සා වඤ්චිකා අහොසි. අථ නං මාතා පුත්ත තුම්හ අත්තනො රුචියා කුමාරිකං ආණාපෙසි, සාදානි වඤ්චිකා ජාතා, අප්පත්තකඤ්ඤා නාම කුලං විනස්සති, පවෙණි නසියති, තෙන අඤ්ඤතොත්තා කුමාරිකං ආනෙස්සා

1. සී. ෂ. පටිජග්ගි. 2. ෂ. එකං කුලකුමාරිකං ආනෙතුං. 3. සී. ෂ. තත්‍රූපං.

මිනි, හෙන අලං අම්මාති වුච්චමානාපි පුනපපුනං කථෙසි; විඤ්ඤත්තිං කථං සුත්වා පුත්තා නාම මාතාපිතූනං වචනං අතික්කමිතුං න සක්කොන්ති, ඉදානි අඤ්ඤං ගිහිගතිං ඉත්ථිං ආනෙත්වා මං දුස්සොගෙන පරිභුඤ්ජිස්සන්ති, යන්නූනාහං සයමෙවෙනං කුලකුමාරිකං ආනෙය්‍යන්ති චින්තෙත්වා එකං කුලං ගන්ත්වා තස්සත්ථාය කුමාරිකං වාරෙත්වා කිං නාමෙතං අම්ම වදෙසීති තෙහි පවුත්තා අහං වඤ්ඣා අප්පජාතිකා නාම කුලං ගහස්සති තුය්හාතං පන ධීතා පුත්තං වා ගීහරං වා පටිලභිත්වා කුට්ඨිබ්‍යස්ස සාමිනී භවිස්සති, දෙථ නං මයහං සාමිකස්සාති යාච්ත්වා සම්පටිච්ඡාපෙත්වා ආනෙත්වා සාමිකස්ස ඝරෙ අකාසි. අථස්සා එවාදගොසි, සච්චං පුත්තං වා ධීහරං වා ලභිස්සති අයමෙව කුට්ඨිබ්‍යස්ස සාමිනී භවිස්සති, සචා දුරකං නලභිස්සති තථෙව නං කාරෙතුං වට්ටතීති. අථ නං ආහ, අම්මි යදා තෙ කුච්ඡියං ගබ්භො පතිට්ඨාති, අථ මෙ ආරොචෙය්‍යාසීති. සා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා[1] ගබ්භෙ පතිට්ඨිතෙ තස්සා ආරොචෙසි. තස්සා[2] පන සා සයමෙව නිච්චං යාගුභත්තං දෙති, අථස්සා ආහාරෙනෙව සද්ධිං ගබ්භපාතන ගෙසජ්ජං අදාසි, ගබ්භො පති.

දුතියම්පි ගබ්භෙ පතිට්ඨිතෙ තස්සා ආරොචෙසි, ඉතරා දුතියම්පි තථෙව පාතෙසි, අථ නං පරිවිස්සකිත්ථියො පුච්ඡිංසු කච්චි තෙ සපත්ති අනන්තරායං කරොතීති, සා තමත්ථං ආරොචෙත්වා අඞ්ගබාලෙ කාසමා එවමකාසි අයං තව ඉස්සරියභයෙන ගබ්භපාතනං යොජෙත්වා දෙති තෙන තෙ ගබ්භො පතති, මංසු පුන එවමකත්ථාති වුත්තා තතියවාරෙ න කථෙසි, අථස්සා ඉතරා උදරං දිස්වා කාසමා මය්‍හං ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං න කථෙසීති වත්වා තං මං ආනෙත්වා චෙ වාරෙ ගබ්භං පාතෙසි කිමත්ථං තුය්හං කථෙමීති වුත්තෙ නටයා දුනිමිත්තිනි විනෙත්වා තස්සා පමාදං ඔලොකෙන්තී පරිණතෙ ගබ්භෙ ඔකාසං ලභිත්වා හෙසජ්ජං යොජෙත්වා අදාසි, ගබ්භො පරිණතත්තා පතිතුං අසක්කොන්තො තිට්ඨං නිපජ්ජි, ඛරා වෙදනා උපජ්ජි, ජීවිත සංසයං පාපුණි, සා නාසිතාමහි කයා එවමෙව මං ආනෙත්වා එවමෙව තයො දරථෙ නාසෙසි ඉදානි අහම්පි නස්සාමි ඉතොදානි වුත්තා යක්ඛිනී හුත්වා තව දරථෙ ඛාදිතුං සමත්ථා හුත්වා නිබ්බත්තෙය්‍යන්ති පත්ථනං ඨපෙත්වා කාලං කත්වා තස්මිංයෙව ගෙගෙ මජ්ජාරී හුත්වා නිබ්බත්තති, ඉතරම්පි සාමිකො ගහෙත්වා හයා මෙ කුලූපවෙජ්ජෙ කථෙත්වා සපරජ්ජනුකාදිනි සුපොසිතං පොථෙසි, සා තෙනෙවා ඛාධෙන කාලං කත්වා තස්සෙව කුක්කුරී හුත්වා නිබ්බත්තා කුක්කු ටණ්ඩානි[3] විජයි, මජ්ජාරී ආගන්ත්වා තානි ඛාදි, දුතියම්පි තතියම්පි ඛාදියෙව. කුක්කුරී තයො වාරෙ මම අණ්ඩානි ඛාදිත්වා ඉදානි මම්පි ඛාදිතුකාමාසි ඉතො චුතා සපුත්තං තං ඛාදිතුං ලභෙය්‍යන්ති පත්ථනං කත්වා තතො චුතා දීපිනී හුත්වා නිබ්බත්තී, ඉතරා සිඟි හුත්වා නිබ්බත්තී,

1. සී. ම. පටිසුණිත්වා. 2. ම. ඉතරිත්ථියා. 3. ම. තාවරණෙව අණ්ඩානි.

තස්සා විජාතකාලෙ දීපිනී ආගන්ත්වා තයෝ වාරෙ පුත්තකෙ ඛාදි, මිගී මරණකාලෙ අයං මෙ නික්ඛන්තුං පුත්තකෙ ඛාදිත්වා ඉදානි මම්පි ඛාදිස්සති, ඉතොදානි වුත්තා එතං සපුත්තං ඛාදිතුං ලභෙය්‍යංති පත්ථනං කත්වා යක්ඛිනී හුත්වා නිබ්බත්ති, දීපිනීපි තතොච්චුතා සාවත්ථියං කුලධීතා හුත්වා නිබ්බත්තා; සා වුද්ධිප්පත්තා වාරගාමිකෙ පතිකුලං අගමාසි, අපරභාගෙ ච පුත්තං විජායි, යක්ඛිනී තස්සා පියසහායිකා වණ්ණනාගන්ත්වා කුහිං මෙ සහායිකාති, අන්තොගබ්භෙ විජාතාති වුත්තෙ-පුත්තනත්තුකෙ විජාතා උදහු ධීතරංති පස්සිස්සාමි නංති පවිසිත්වා පස්සන්තී විය දාරකං ගහෙත්වා ඛාදිත්වා ගතා, පුන වාරෙපි තථෙව ඛාදි; තතියවාරෙ ඉතරා ගරුභාරා හුත්වා සාමිකං ආමන්තෙත්වා සාමි ඉමස්මිං ඨානෙ එකා යක්ඛිනී මම වෙ පුත්තෙ ඛාදිත්වා ගතා, ඉදානි කුලගෙහං ගන්ත්වා විජායිස්සාමීති කුලගෙහං ගන්ත්වා විජායි. තදා සා යක්ඛිනී උදකවාරං ගතා හොති, වෙස්සවණස්ස හි යක්ඛිනියො වාරෙන අන්තොනත්තදහතො සීසපරමපරාය උදකං ආහරන්ති[1], තා චතුමාසච්චයෙන පඤ්චමාසච්චයෙනපි මුච්චන්ති, අපරා කිලන්ත කායා ජීවිතක්ඛයම්පි පාපුණන්ති, සා පන උදකවාරතො මුත්ත මත්තාව වෙගෙන තං ඝරං ගන්ත්වා කුහිං මෙ සහායිකාති පුච්ඡි, කුහිං ත්වං න පස්සිස්සසි තස්සා ඉමස්මිං ඨානෙ ජාත ජාත දාරකෙ යක්ඛිනී ඛාදති, තස්මා කුලගෙහං ගතාති. සා යථා වා තථා වා ගච්ඡතු න මෙ මුච්චිස්සතීති වෙරවෙගසමුස්සාහිතමානසා නගරාභිමුඛී පක්ඛන්දි. ඉතරාපි නාමගහණදිවසෙ දාරකං නාමං කත්වා සාමි ඉදානි සකඝරං ගච්ඡාමාති පුත්තං ආදාය සාමිකෙන සද්ධිං විහාර මජ්ඣෙ මඤ්ඤෙන ගච්ඡන්තී පුත්තං සාමිකස්ස දත්වා විහාරපොක්ඛ රණියා න්හායිත්වා සාමිකෙ න්හායනෙන පුත්තං පායමානා සීතා යක්ඛිනිං ආගච්ඡන්තිං දිස්වා සඤ්ජානිත්වා සාමි සාමි වෙගෙනෙහි වෙගෙනෙහි අයං සා යක්ඛිනීති උච්චාසද්දං කත්වා යාව තස්ස ආග මනා සණ්ඨාතුං[2] අසක්කොන්තී නිවත්තිත්වා අන්තොවිහාරාභිමුඛී පක්ඛන්දි. තස්මිං සමයෙ සත්ථා පරිසමජ්ඣෙ ධම්මං දෙසෙති, සා පුත්තං තථාගතස්ස පාදපීඨෙ නිපජ්ජාපෙත්වා තුම්හාකං මයා එස දිනෙනො පුත්තස්ස මෙ ජීවිතං දෙථාති ආහ, වාරක්ඛොඨකෙ අධිවත්ථො සුමනො නාම දෙවො යක්ඛිනියා අන්තො පවිසිතුං නාදාසි.

සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡානන්ද තං යක්ඛිනිං පක්කොසාහීති ආහ, ථෙරො පක්කොසි; ඉතරා අයං භගවා ආගච්ඡතීති ආහ. සත්ථා එතු මා සද්දමකාසීති වත්වා තං ආගන්ත්වා සීතං කසමා එවං කරොසි සත්ථෙ තුම්හෙ මාදිසස්ස බුද්ධස්ස සම්මුඛීභාවං නාගමිස්සථ ඉත්ථඵන්දනානං විය කාකොලූකානං විය ච කපපථිතිකං වො වෙරං අහවිස්ස කසමා වෙරං පටිවෙරං කරොථ වෙරං හි අවෙරෙන උපසම්මති නො වෙරෙනාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

1 සී. ආහරෙපෙන්ති. 2. ඉ. සණ්ඨාරෙතුං.

"නහි වෙරෙන වෙරානි සම්මන්තීධ කුදාචනං,
අවෙරෙන ච සම්මන්ති එස ධම්මෝ සනන්තනෝ"ති.

තත්‍ර න හි වෙරෙනාති යථා හි ඛෙලාසිඞ්ඝාණිකාදිඅසුචිම්හි තට්ඨානං නෙහෙව අසුචීහි ඛොවන්තෝ සුද්ධං නිග්ගන්ධං කාතුං න සක්කොති, අථ ඛෝ තං ඨානං භීය්‍යොසොමත්තාය අසුද්ධතරඤ්චව දුග්ගන්ධතරඤ්චු හොති, එවමේවං අක්කොසනතං පච්චක්කොසනෝ පහරනතං පටිපහරන්තෝ වෙරෙන වෙරං වූපසමෙතුං න සක්කොති, අථ ඛෝ භීය්‍යෝ වෙරමේව කාරෙති, ඉති වෙරානි නාම වෙරෙන කිස්මිංචිපි කාලෙ න සම්මන්ති, අථ ඛෝ වඩ්ඪන්ති යෙව. **අවෙරෙන ච සම්මන්තීති** යථා පන තානි ඛෙලාදීනි අසුචීනි විපසන්නෙන උදකෙන ධොවියමානානි නස්සන්ති, තං ඨානං සුද්ධං හොති නිග්ගන්ධං, එවමේව අවෙරෙන ඛන්තිමෙත්තාදිකෙන යොනිසොමනසිකාරෙන පච්චවෙක්ඛණෙන වෙරානි වූපසම්මන්ති, පටිපස්සම්භන්ති, අභාවං ගච්ඡන්ති. **එස ධම්මෝ සනන්තනොති** එස අවෙරෙන වෙරූපසමනසඞ්ඛාතෝ පොරාණකෝ ධම්මෝ සබ්බසං බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවානං ගතමග්ගොති.

ගාථාපරියොසානෙ සකඛිනී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසාය පි දෙසනා සාත්ථිකා අහොසි.

සත්ථා තං ඉත්ථිං ආහ-එතිස්සා තව පුත්තං දෙහීති, භායාමි භන්තෙති, මා භායි, නත්ථි තෙ එත්ථ නිස්සාය පරිපන්ථොති ආහ. සා තස්සා පුත්තං අදාසි, සා තං චුම්බිත්වා ආලිඞ්ගිත්වා පුන මාතුයෙව දත්වා රොදිතුං ආරභි, අථ නං සත්ථා කිමෙතංති පුච්ඡි, භන්තෙ අහං පුබ්බෙ යථා වා තථා වා ජීවිතං කපෙන්තීපි කුච්ඡිපූරං නාලත්ථං, ඉදානි කථං ජීවිස්සාමීති. අථ නං සත්ථා මාචිනතයීති සමස්සාසෙත්වා තං ඉත්ථිං ආහ-ඉමං නෙත්වා අත්තනෝ ගෙහෙ නිවෙසෙත්වා අඤ්ඤායගුහනතෙහි පටිජ්ඤාහීති. සා තං නෙත්වා පිට්ඨිවංසෙ පතිට්ඨාපෙත්වා අඤ්ඤායගුහනතෙහි පටිජානි, තස්සා ඵිතිපහරණකාලෙ මූසලං මුද්ධං පහරනතං විය උපට්ඨාති, සා සහාසිකං ආමනෙත්වා ඉමසම්මිං ඨානෙ වසිතුං නසක්ඛිස්සාමි, අඤ්ඤත්ථ මං පතිට්ඨාපෙහීති වත්වා මූසල සාලාය උදකචාටියං උක්කුජෙ නිඛණෙ සඞ්කාරකූටෙ ගාම වාරෙති එතෙසු ඨානෙසු පතිට්ඨාපිතාපි ඉධ මෙ මූසලං සීසං භින්දනතං විය උපට්ඨාති, ඉධ දාරකා උච්චිට්ඨජලං ඔහාරෙනති, ඉධ සුනඛා නිපජ්ජනති, ඉධ දාරකා අසුචිං කරොනති, ඉධ කචවරං ඡඩ්ඩෙනති, ඉධ ගාමදාරකා ලක්ඛයොග්ගං කරොනතීති සබ්බානි තානි පටික්ඛිපි. අථ නං බහිනගරෙ විවිත්තොකාසෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තස්සා අඤ්ඤායගුහනතාදීනි හරි. සා ඉමසම්මිං සංවච්ඡරෙ සුබ්බූපසිකා භවිස්සති, ඵලට්ඨානෙ සස්සං කරොහි, ඉමසම්මිං සංවච්ඡරෙ දුබ්බූපසිකා භවිස්සති, නිත්තට්ඨානෙයෙව කරොහීති සහාසිකාය ආරොචෙති, සෙසජනෙහි කතසස්සං අතිවුද්ධෙන වා අනොදකෙන වා නස්සති,

තස්සා අතිචිය සමපජ්ජති, අථ නං අම්ම ඨයා ඝාතයස්සං තෙව අචෙචාදෙතෙන න අනොදෙතෙන නස්සති, සුබ්බූපඩිදුබ්බූපඩිභාවං ඤත්වා කම්මං කාරෙසි, කිඤ්චාපිඛො එතංති පුචජිංසු; අම්හාකං සහායිකා යක්ඛිනී සුබ්බූපඩිදුබ්බූපඩිභාවං ආචික්ඛති, මයං තස්සා වචනෙන ථල තිඤ්ඤෙසු සස්සාදීනි කාරෙම, තෙන නො සමපජ්ජති, කිං න පස්සථ තිබ්දධං අම්හාකං ගෙහතො යාගුහත්ථාදීනි හරියමානානි, තානි එතිස්සා හරියන්ති, තුම්හෙපි එතිස්සා අග්ගයාගුහත්ථාදීනි හරථ, තුම්හාකම්පි කම්මන්තෙ ඔලොකෙස්සතීති. අථස්සා සකලනගර වාසිනො සක්කාරං කරිංසු, සාපි තතො පට්ඨාය සබ්බෙසං කම්මන්තෙ ඔලොකෙන්තී ලාභග්ගපත්තා අහොසි මහාපරිවාරා, සා අපරභාගෙ අට්ඨ සලාකභත්තානි පට්ඨපෙසි, තානි යාවජ්ජකාලා දීයන්ති යෙවාති.

ඉදං කාලියයක්ඛිනියා උපපත්තිවත්ථු චතුත්ථං.

1. 5.

"පරෙ ච න විජානන්ති"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොසම්බකෙ භික්ඛූ ආරබ්ධ කථෙසි.

කොසම්බියං හි කොසිතාරාමෙ පඤ්චසතපඤ්චසතපරිවාරා වෙ භික්ඛූ විහරිංසු විනයධරො ච ධම්මකථිකො වාති. තෙසු ධම්ම කථිකො එකදිවසං සරීරවළඤ්ජං කත්වා උදකකොට්ඨකෙ ආචමන උදකාවසෙසං භාජනෙ ඨපෙත්වා භික්ඛම්, පච්ඡා විනයධරෙ තත්ථ පවිට්ඨා තං උදකං දිස්වා භික්ඛම්ච්චා ඉතරං පුච්ඡි ආවුසො තයා උදකං ඨපිතංනි, ආම ආවුසොනි; කිං පනෙත්ථ ආපත්තිභාවං ජානාසීති, ආම න ජානාමීති; හොතාවුසො එත්ථ අපත්තිති. තෙන හි පටි කරිස්සාමි නංති, සචෙ පන තෙ ආවුසො අසඤ්චිච්ච අසතියා කතං නත්ථි ආපත්තීති, සො තස්සා ආපත්තියා අනාපත්තිදිට්ඨි අහොසි. විනයධරෙපි අත්තනො නිස්සිතකානං අයං ධම්මකථිකො ආපත්තිං ආපජ්ජමානොපි නජානාතීති ආරොචෙසි, තෙ තස්ස නිස්සිතකෙ දිස්වා තුම්හාකං උපජ්ඣායො ආපත්තිං ආපජ්ජිත්වාපි ආපත්තිභාවං නජානාතීති ආහංසු, තෙ ගන්ත්වා අත්තනො උපජ්ඣායස්සාරොචෙසුං, සො එවමාහ-අයං විනයධරෙ පුබ්බෙ අනාපත්තීති වත්වා ඉදානි ආපත්තීනි වදති, මුසාවාදී එසොති. තෙ ගන්ත්වා තුම්හාකං උපජ්ඣායො මුසාවාදීනි ආහංසු, එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහං වඩ්ඪසිංසු. තතො විනයධරෙ ඔකාසං ලභිත්වා ධම්මකථිකස්ස ආපත්තියා අදස්සනෙ උක්ඛපනීයකම්මං අකාසි, තතො පට්ඨාය තෙසං පවත්තයදූයකා උපට්ඨාකාපි චෙ කොට්ඨාසා අහෙසුං, ඔවාදපටිග්ගාහකා භික්ඛුනියොපි ආරක්ඛකදෙවතාපි සන්ධිට්ඨසමභත්තා ආකාසට්ඨකදෙවතාපීති යාව බ්‍රහ්මලොකා සබ්බෙ පුථුජ්ජනා චෙ පක්ඛා අහෙසුං, වාතුම්මහා රාජිකං ආදිං කත්වා යාව අකණිට්ඨභවනා පනිදං කොලාහලං

අගමාසි. අථෙකො අඤ්ඤතරො භික්ඛු තථාගතං උපසංකමිත්වා උකෙඛපකානං ධම්මිකොනෙවායං කමෙන උකඛිත්තො උකඛිත්තානුවත්තකානං අධම්මිකෙන කමෙන උකඛිත්තොනි ලද්ධිං උකෙඛපකෙහි වාරියමානානමපි ව තෙසං තං අනුපරිවාරෙන්ථා විවරණභාවං ආරොචෙසි. භගවා සමග්ගා කිර හොනතූනි වෙ වාරෙ පෙසෙත්වා නසිවජ්ඣනති හනෙත සමග්ගා භවිතුංති සුත්වා තතියවාරෙ භික්ඛූ භික්ඛූසඞ්ඝා භික්ඛූ භික්ඛූසඞ්ඝාති තෙසං සනතිකං ගනත්වා උකෙඛපකානං උකෙඛපනෙ ඉතරෙසඤ්ච ආපත්තියා අදස්සනෙ ආදීනවං කථෙත්වා පුන තෙසං තථෙව එකසීමාය උපොසථාදීනි අනුජානිත්වා හත්ථගණ්ඨාදිසු භණ්ඩනජාතානං ආසනනතරිකාය නිසීදිතබ්බනති හත්ථගෙය වත්තං පඤ්ඤපෙත්වා ඉදානි භණ්ඩනජාතා විහරනතීති සුත්වා තත්ථ ගනත්වා අලං භික්ඛවෙ මා භණ්ඩනංති ආදීනි වත්වා භික්ඛවෙ භණ්ඩනකාලඝවිඤ්ඤඝවිවාදෙ නාමෙතෙ අනත්ථකාරකා, කලහං නිස්සාය හි ලට්ඨකිකාපි සකුණිකා හත්ථිනාගං ජීවිතක්ඛයං පාපෙසිති ලට්ඨකිකජාතකං කථෙත්වා, භික්ඛවෙ සමග්ගා හොථ මා විවදථ විවාදං නිස්සාය හි අනෙකාසඝසස්සවට්ටකා ජීවිතක්ඛයං පත්තාති වට්ටකජාතකං කථෙසි. එවම්පි තෙසු භගවතො වචනං අනාදියනෙතසු අඤ්ඤතරෙන ධම්මවාදිනා තථාගතස්ස විගෙසං අනිවජ්ඣනෙතන ආගමෙතු භනෙත භගවා ධම්මස්සාමි අපෙපාස්සුකෙකා හනෙත භගවා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරමනුයුත්තො විහරතු, මයමෙතෙන භණ්ඩනෙන කලහෙන විඝාතෙන විවාදෙන පඤ්ඤායිස්සාමාති වුත්තෙ අතීතං ආහරි:-

භූතපුබ්බං භික්ඛවෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තො නාම කාසිරාජා අහොසීති. බ්‍රහ්මදත්තෙන දීඝිතිස්ස[1] කොසලරඤ්ඤො රජ්ජං අවජිනිත්වා අඤ්ඤතරවෙසෙන වසනතස්ස පිතුනො මාරිතභාවඤ්චෙව දීඝාවු කුමාරෙන[2] අත්තනො ජීවිතෙ දින්නෙ තතො පට්ඨාය තෙසං සමග්ගභාවඤ්ච කථෙත්වා තෙසං හි නාම භික්ඛවෙ රාජූනං ආදින්නාදණ්ඩානං ආදින්නසත්ථානං එවරූපං ඛනතිසොරවවං භවිස්සති, ඉධ ඛො තං භික්ඛවෙ සොභෙථ යං තුමෙහ එවං සඞ්ඛකානෙ ධම්මවිනයෙ පබ්බජිතා සමානා ඛමා ව භවෙය්‍යාථ සොරතා චාති ඔවදිත්වාපි තෙව තෙ සමග්ගෙ කාතුං අසක්ඛි, සො තාය[3] ආකිණ්ණවිහාරතාය උක්කණ්ඨිතො අහං ඛො ඉදානි ආකිණ්ණා දුක්ඛා විහරාමි, ඉමෙ ව භික්ඛූ මම වචනං න කරොනති, යන්නූනාහං එකකොව ගණාධිහා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍යංති චින්තෙත්වා කොසම්බියං පිණ්ඩාය චරිත්වා අනපලොකෙත්වා භික්ඛූසඞ්ඝං එකකොව අත්තනො පත්තචීවරමාදාය බාලකලොණකාරාමං ගන්ත්වා තත්ථ භගුත්තෙරස්ස එකවාරිකවත්තං කථෙත්වා පාචීනවංසමිගදයෙ තිණ්ණං කුලපුත්තානං සාමඤ්ඤාසනිසංසං කථෙත්වා යෙන පාරිලෙය්‍යකං තදවසරි. තත්‍ර සුදං භගවා පාරි

1. ම දීඝාවුපිතුස්ස. 2. සී. ම. දීඝාවුකුමාරෙන 3. සී. තෙසං.

ලෙය්‍යකං උපනිස්සාය රක්ඛිතවනසණ්ඩ භද්දසාලමූලෙ පාරිලෙය්‍යෙන හත්ථිනා උපට්ඨිය්‍යමානො එාසුකං වස්සාවාසං වසි.

කොසම්බිවාසිනොපි ඛො උපාසකා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං අපස්සන්තා කුහිං භන්තෙ සත්ථාති පුච්ඡිත්වා පාරිලෙය්‍යකවනසණ්ඩං ගතොති, කිං කාරණාති?, අම්හෙහි සමග්ගෙ කාතුං වායම්, මයං පන න සමග්ගා අහුම්හාති, කිං භන්තෙ තුම්හෙ සත්ථුසන්තිකෙ පබ්බජිත්වා තස්මිං සාමග්ගිං කරොන්තෙ සමග්ගා නාහුවත්ථාති?, එවං මාවුසොති, මත්‍රුස්සා-ඉමෙ සත්ථු සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා තයම්පි සාමග්ගිං කරොන්තෙපි සමග්ගා න ජාතා, මයං ඉමේ නිස්සාය සත්ථාරං දට්ඨුං න ලභිම්හ, ඉමෙසං නෙව ආසනං දස්සාම න අභිවාදනාදීනි කරිස්සාමාති, තෙ තතො පට්ඨාය තෙසං සාමීචිමත්තම්පි න කරිංසු, තෙ අපාහාරතාය සුස්සමානා කතිපාහෙනෙව උත්තුකා හුත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං අච්චයං දෙසෙත්වා ඛමාපෙත්වා උපාසකානං සියං සමග්ගා ජාතා, තුම්හෙහි තො පුරිමසදිසා හොථාති ආහංසු. ඛමාපිතො පන වො භන්තෙ සත්ථාති, න ඛමාපිතො ආවුසොති, තෙන හි සත්ථාරං ඛමාපෙථ, සත්ථු ඛමාපිතභාලෙ මයම්පි තුම්හාකං පුරිමසදිසා භවිස්සාමාති, තෙ අනොතාවස්සහාවෙන සත්ථුසන්තිකං ගන්තුං අවිසහන්තා දුකෙඛන තං අනොතාවස්සං වීතිනාමෙසුං. සත්ථා පන තෙන හත්ථිනා උපට්ඨිය්‍යමානො සුඛං වසි. සොපි හි හත්ථිනාගො ගණ්ඩපහාය එාසුවිහාරත්ථායෙව තං වනසණ්ඩං පාවිසි. යථාහ:-"අහං ඛො ආකිණ්ණො විහරාමි හත්ථීහි හත්ථිනීහි හත්ථිකලභෙහි හත්ථිදාරකෙහි, ඡින්නග්ගානි චෙව තිණානි ඛාදාමි ඔභග්ගොභග්ගඤ්ච මෙ සාඛාභඞ්ගං ඛාදන්ති, ආවිලානි ච පානීයානි පිවාමි ඔගාහා චස්ස මෙ උත්තිණ්ණස්ස හත්ථිනියො කායං උපනිඝංසන්තියො ගච්ඡන්ති, යන්නූනාහං එකොව ගණම්හා වූපකට්ඨො විහරෙය්‍යං"ති. අථ ඛො සො හත්ථිනාගො යූථා අපක්කම්ම යෙන පාරිලෙය්‍යකං රක්ඛිතවනසණ්ඩං භද්දසාලමූලං යෙන භගවා තෙනුපසංකම්, උපසංකම්ත්වා පන භගවන්තං වන්දිත්වා ඔලොකෙන්තො අඤ්ඤං කිඤ්චි අදිස්වා භද්දසාලමූලං පාදෙන පහරන්තො තවෙත්ථ සොණ්ඩාය සාඛං ගහෙත්වා සම්මජ්ජි. තතො පට්ඨාය සොණ්ඩාය ඝටං ගහෙත්වා පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙසි, උණ්හොදකෙන අසති සති උණ්හොදකං පටියාදෙසි, කථං? හරෙන කට්ඨානි සංසිත්වා අග්ගිං පාතෙති, තත්ථ දුරුනි පක්ඛිපන්තො ජාලෙත්වා තත්ථ තත්ථ පාසාණෙ පචිත්වා දුරුඛණ්ඩෙන පවට්ටෙත්වා පරිච්ඡින්නාය බුද්ධසොණ්ඩියං ඛිපති, තතො හත්ථං ඔතාරෙත්වා උදකස්ස හත්තභාවං ඤත්වා ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දති, සත්ථා උදකං තෙ භාජිතං පාරිලෙය්‍යකාති වත්වා තත්ථ ගන්ත්වා නහායති, අථස්ස නානාවිධානි ඵලානි ආහරිත්වා දෙති, යදි පන සත්ථා ගාමං පිණ්ඩාය පවිසති, තදු සත්ථු පත්තචීවරමාදාය කුම්භෙ පතිට්ඨාපෙත්වා සත්ථාරා සද්ධිං යෙව ගච්ඡති, සත්ථා ගාමූපචාරම්පත්වා ඊරිලෙය්‍යෙන ඉතො පට්ඨාය තයා ගන්තුං න සක්කා, ආහර මෙ

පත්තචීවරංනි ආහරාපෙත්වා ගාමං පවිසති, සොපි යාව සඤ්ඤි නිඤ්ඤි ණා තත්තෙව ඨත්වා සඤ්ඤි ආගමනකාලෙ පච්චුග්ගමනං කත්වා පුරිම නයෙනෙව පත්තචීවරං ගහෙත්වා වසනට්ඨානෙ ඔතාරෙත්වා වත්තං දස්සෙත්වා සාධාය චීජති, රත්තිං වාළමිගපරිපන්ථනිවාරණත්ථං මහන්ත දණ්ඩං සොණ්ඩාය ගහෙත්වා සත්ථාරං රක්ඛිස්සාමීති යාව අරුණුග්ග මනා වනසණ්ඩස්ස අන්තරන්තරෙන චීචරති. තතො පට්ඨායෙව කිර සො වනසණ්ඩා රක්ඛිත්වනසණ්ඩා නාම ජාතො. අරුණෙ උග්ගතෙ මුඛොදකදන්තකට්ඨං ආදිං කත්වා තෙනෙව උපායෙන සබ්බ වත්තානි කරොති.

අථෙකො මක්කටො තං හත්ථිං උට්ඨාය සම්මජ්ජාය දිවසෙ දිවසෙ තථාගතස්ස ආභිසමාචාරිකං කරොන්තං දිස්වා අගමාසි නිඤ්චිදෙව කරිස්සාමීති චීචරන්තො එකදිවසං නිම්මක්ඛිකං දණ්ඩකමධුං දිස්වා දණ්ඩකං හදයඤ්ච්වා දණ්ඩකෙනෙව සද්ධිං මධුපටලං සඤ්ඤි සන්නිකං ආහරිත්වා කාදලිපත්තං ඡින්දිත්වා තත්ථ ඨපෙත්වා අදාසි, සත්ථා ගණ්හි. මක්කටො කරිස්සති ත්‍රුබ්‍රො පරිභොගං න කරිස්සතීති ඔලොකෙන්තො ගහෙත්වා නිසින්නං දිස්වා කින්නුඛොති චින්තෙත්වා දණ්ඩ කොටියං ගහෙත්වා පරිවත්තෙත්වා උපධාරෙන්තො අණ්ඩකානි දිස්වා තානි සන්නිකං අපනෙත්වා අදාසි, සත්ථා පරිභොගමකාසි. සො තුට්ඨ මානසො තං තං සාඛං ගහෙත්වා තච්චන්තො අට්ඨාසි, අථස්ස ගහිත සාඛාපි අක්කන්තසාඛාපි හිජ්ජි, සො එකස්මිං ඛාණුකමත්ථකෙ පතිත්වා නිබ්බිද්ධගත්තෙ සත්ථරි පසන්නොතෙව චින්තෙන්න කාලං කත්වා තාවතිංසභවනෙ තිංසයොජනිකෙ කනකවිමානෙ නිබ්බත්ති, අච්ඡරාසහස්සපරිවාරො අහොසි.

තථාගතස්ස තත්ථ හත්ථිනාගෙන උපට්ඨියමානස්ස වස්සාභාවො සකලජම්බුදීපෙ පාකටො අහොසි, සාවත්ථිනගරතො අනාථපිණ්ඩිකොං විසාඛා මහාඋපාසිකාති එවමාදිනි මහාකුලානි ආනන්දත්ථෙරස්ස සාසනං පගිණ්හිංසු සත්ථාරං නො භන්තෙ දස්සෙථාති.

දිසාවාසිනොපි පඤ්චසතා භික්ඛූ වුත්ථවස්සා ආනන්දත්ථෙරං උප සඞ්කමිත්වා විරාධිතා නො ආනන්ද භගවතො සම්මුඛා ධම්මි කථා, සාධු මයං ආවුසො ආනන්ද ලභෙය්‍යාම භගවතො සම්මුඛා ධම්මි කථං සවණායාති යාචිංසු, ථෙරො තෙ භික්ඛූ ආදාය තත්ථ ගන්ත්වා තෙමාසං එකවිහාරිනො තථාගතස්ස සන්නිකං එත්තකෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං උපසඞ්කමිතුං අයුත්තන්නි විනෙත්වා තෙ භික්ඛූ ඔහි ඨපෙත්වා එකනො සත්ථාරං උපසඞ්කම්. පාරිලෙය්‍යකො නං දිස්වා දණ්ඩමාදාය පක්කාදි, සත්ථා ඔලොකෙත්වා අපෙහි පාරිලෙය්‍යක මා වාරයි බුද්ධි පට්ඨායකො එසොති ආහ, සො තත්තෙව දණ්ඩං ඡඩ්ඩෙත්වා පත්තචීවර පටිග්ගහණං ආපුච්ඡි, ථෙරො න අදාසි, නාගො සචෙ උග්ගහිත වත්තො භවිස්සති සත්ථු නිසීදනපාසාණථලකෙ පරිකම්මං කා

ඨපෙතීති[1] විඤ්ඤෙසි, ථෙරෝ පත්තචීවරං භූමියං ඨපෙසි. වත්ත සම්පන්නා හි ගරුනං ආසනෙ වා සයනෙ වා අත්තනෝ පරික්කාරං න ඨපෙන්ති, ථෙරෝ සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසිදි, සත්ථා එත සොව ආගතොසීති පුච්ඡිත්වා පඤ්චසතෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං ආගන්ත්වා සුත්වා ඝරං පන තෙහි වත්වා තුම්හාකං චිත්තං. අජානන්තා විය ඨපෙත්වා ආගතොම්හීති වුත්තෙ පක්කොසාහි නෙති ආහ, ථෙරෝ තථා අකාසි. සත්ථා තෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා තෙහි භික්ඛූහි භන්තෙ භගවා හි බුඩසුකුමාලෝ චෙව ඛත්තියසුකුමාලෝ ච, තුම්හෙහි තෙමාසං එකතෙහි තිට්ඨන්තෙහි නිසීදන්තෙහි ච දුක්කරං කතං, වස්සපරිවත්තභාරභොපි මුඛොදකාදිදායභොපි නාහොසි මඤ්ඤන්ති වුත්තෙ භික්ඛවෙ පාරිචෙය්‍යභහභික්ඛා මම සබ්බකිච්චානි කාතුනි, එවරූපං හි සහායකං ලහන්තෙන එකතො වසිතුං යුත්තං, අල භන්තස්ස එකචාරිකභාවොව සෙය්‍යොති වත්වා ඉමා නාගවගෙන නිස්සො ගාථා අභාසි:-

"සචෙ ලභෙථ නිපකං සභායං
සද්ධිංචරං සාධුවිහාරි ධීරං,
අභිභුය්‍ය සබ්බානි පරිස්සයානි
චරෙය්‍ය තෙනත්තමනො සතීමා.

නො චෙ ලභෙථ නිපකං සභායං
සද්ධිංචරං සාධුවිහාරි ධීරං,
රාජාව රට්ඨං විජිතං පහාය
එකො චරෙ මාතඞ්ගරණ්ඩෙසඳව නාගො.

එකස්ස චරිතං සෙය්‍යො නත්ථි බාලෙ සභායතා,
එකො චරෙ න පාපානි කයිරා
අප්පොස්සුක්කොව මාතඞ්ගරණ්ඩෙසඳව නාගො"ති.

ගාථාපරියොසානෙ පඤ්චසතාපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨහිංසු.

ආනන්දත්ථෙරෝ අනාථපිණ්ඩිකාදීහි පෙසිතං සාසනං ආරොචෙත්වා භන්තෙ අනාථපිණ්ඩිකපමුඛා හෙ පඤ්ච අරියසාවකසොතාපත්තියො තුම්හාකං ආගමනං පච්චාසිංසන්තීති ආහ, සත්ථා තෙනහි ගණ්හාහි පත්තචීවරංති පත්තචීවරං ගාහාපෙත්වා නික්ඛම්, නාගො ගන්ත්වා මග්ගෙ තිරියං අට්ඨාසි. කිං භන්තෙති භන්තෙ නාගොහි, තුම්හාකං භික්ඛවෙ භික්ඛං දාතුං පච්චාසිංසන්ති, දීඝරත්තං ඛෙ පනායං මය්‍හං උපට්ඨාකොති, නාගස්ස චිත්තං සොපෙතුං වට්ටති, නිවත්තථ භික්ඛවෙති, සත්ථා භික්ඛූ ගාහෙත්වා නිවත්ති, හත්ථිපි වනසණ්ඩං පවිසිත්වා පනසඤ්ඤලිඵලාදීනි නානාඵලානි සංහරිත්වා රාසිං කත්වා පුන දිවසෙ භික්ඛූනං අදාසි, පඤ්චසතා භික්ඛූ සබ්බානි ඛෙපෙතුං නාසක්ඛිංසු, භත්තකිච්චපරියොසානෙ සත්ථා පත්තචීවරං ගාහෙත්වා නික්ඛම්, නාගො භික්ඛූනං අන්තරන්තරෙන ගන්ත්වා සත්ථු පුරතො තිරියං

1. සී. ඉ. කථෙසුන්ති.

අවඨාසි, කිං කරොති හතෙත නාගොනි, අයං භික්ඛවෙ තුමෙහ පෙසෙත්වා මං නිවතෙතතීති.[1] අථ නං සත්ථා පාරිලෙය්‍ය ඉදං මම අති වත්තනීයගමනං, තව ඉමිනා අත්තභාවෙන ඛාතං වා විපස්සනං වා මග්ගඵලං වා නත්ථි, තිට්ඨ ත්වංති ආහ. තං සුත්වා නාගො මුඛෙ සොණ්ඩං පක්ඛිපිත්වා රොදන්තො පච්ඡතො පච්ඡතො අගමාසි, සො හි සත්ථාරං නිවතෙතුං ලභන්තො නෙනෙව නියාමෙන යාවජ්ජ්වං පරිජ්ඣෙය්‍ය, සත්ථා පන ගාමූපචාරමත්ත්වා පාරිලෙය්‍ය ඉතො පට්ඨාය තව අහුම්, මනුස්සාවාසො සපරිපන්ථො නිට්ඨ ත්වංති ආහ, සො රොද මානො තත්තෙව ඨත්වා සත්ථරි චක්ඛුපථං විජහන්තෙ විජහන්තෙ ගද යෙන ඵලිතෙන ඛාලං ඛාත්වා සත්ථරි පසාදෙන තාවතිංසභවනෙ තිංසයොජනිකෙ කනකවිමානෙ අච්ඡරාසහස්සමජ්ඣෙ නිබ්බත්ති, පාරිලෙය්‍යකදෙවපුත්තොත්වෙවස්ස නාමං අහොසි.

සත්ථාපි අනුපුබ්බෙන ජෙතවනං අගමාසි, කොසම්බකා භික්ඛූ සත්ථා කිර සාවත්ථිං ආගතොති සුත්වා සත්ථාරං ඛමාපෙතුං තත්ථ අගමංසු. කොසලරාජා තෙ කිර කොසම්බකා භණ්ඩනකාරකා භික්ඛූ ආගච්ඡන්තීති සුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අහං භන්තෙ තෙසං මම විජිතං පවිසිතුං නදස්සාමීති ආහ, මහාරාජ සීලවන්තා තෙ භික්ඛූ කෙවලං අඤ්ඤමඤ්ඤං විවාදෙන මම වචනං න ගණ්හිංසු, ඉදානි මං ඛමාපෙතුං ආගච්ඡන්ති ආගච්ඡන්තු මහාරාජාති, අනාථපිණ්ඩිකොපි අහං තෙසං විහාරං පවිසිතුං න දස්සාමීති වත්වා තථෙව භගවතා පටික්ඛිත්තොතූණ්හි අහොසි. සාවත්ථියං අනුපපත්තානං පන තෙසං භගවා එවමත්තෙන විචිත්තං කාරාපෙත්වා සෙනාසනං දාපෙසි, අඤ්ඤෙ භික්ඛූ තෙහි සද්ධිං නෙව එකතො නිසීදන්ති න තිට්ඨන්ති, ආගතා ගතා සැලාරං පුච්ඡන්ති කහමෙ හෙ[2] හන්තෙ භණ්ඩනකාරකා කොසම්බකා භික්ඛූති. සත්ථා එහෙති දස්සෙති, තෙ එතෙ ව එතෙ කිරාති ආගතාගතෙහි අඞ්ගුලියා දස්සියමානා ලජ්ජාය සීසං උක්ඛිපිතුං අසක්කොන්තා භගවතො පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා භගවන්තං ඛමාපෙසුං. සත්ථා භාරියං වො භික්ඛවෙ කතං තුමෙහ නාම මාදිසස්ස බුද්ධස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා මයි සාමග්ගිං කරොන්තෙ මම වචනං න කරිත්ථ, පොරාණකපණ්ඩිතාපි වජ්ඣිපත්තානං මාතාපිතූන්නං ඔවාදං සුත්වා තෙසු ජීවිතා වොරොපියමානෙසුපි තං අනතික්කමිත්වා පච්ඡා ඒසු රට්ඨෙසු රජ්ජං කාරසිංසූති වත්වා පුනදෙව කොසම්බිත ජාතකං කථෙත්වා එවං භික්ඛවෙ දීඝාවුකුමාරො මාතාපිතූසු ජීවිතා වොරොපියමානෙසුපි තෙසං ඔවාදං අනතික්කමිත්වා පච්ඡා බ්‍රහ්ම දත්තස්ස ධීතරං ලභිත්වා ඒසු කාසිකොසලරට්ඨෙසු රජ්ජං කරෙසි, තුමෙහාපි පන මම වචනං අකරොන්තෙහි භාරියං කතන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පරෙ ච න විජානන්ති මයමෙත්ථ යමාමසෙ,
යෙ ච තත්ථ විජානන්ති තතො සම්මන්ති මෙධගා"ති.

1. ම. නිවතෙතුකාමොති. 2 සී. කහං.

තත්ථ පරෙති පණ්ඩිතෙ ඨපෙත්වා තතෝ අඤ්ඤෙ භණ්ඩනකාරකා පරෙ නාම, තෙ තත්ථ සඞ්ඝමජ්ඣෙ කොලාහලං කරොන්තා **මයං යමාමසෙ උපරමාම නස්සාම සතතං සම්තං මවඩ්ඪතිකං ගච්ඡාමාති න ජානන්ති. සෙ ච තත්ථ විජානන්තීති** යෙ තත්ථ පණ්ඩිතා මයං මවඩ්ඪමීපං ගච්ඡාමාති විජානන්ති. **තතො සම්මන්ති මෙධගාති** එවං හි තෙ ජානන්තා යොනිසොමනසිකාරං උපපාදෙත්වා මෙධගානං කලහානං වූපසමාය පටිපජ්ජන්ති, අථ නෙසං තාය **පටිපත්තියා** තෙ මෙධගා සම්මන්තීති.

අථ වා පරෙ චාති පුබ්බෙ මයා "මා භික්ඛවෙ භණ්ඩනං"ති ආදීනි වත්වා ඔවදියමානාපි මම ඔවාදස්ස අපටිග්ගහණෙන අම්හාකා පරෙ නාම, මයං ඡන්නදිවසෙන මිත්‍රාගහණං ගහෙත්වා එත්ථ සඞ්ඝමජ්ඣෙ යමාමසෙ භණ්ඩනාදීනං වුඩ්ඪියා වායමාමාති න විජානන්ති. ඉදානි පන යොනිසො පවවෙක්ඛමානා තත්ථ තුම්හාකං අනන්තරෙ යෙ **පණ්ඩිත**පුරිසා පුබ්බෙ මයං ඡන්නදිවසෙන වායමන්තා අයොනිසො **පටිපන්නාති** විජානන්ති, තතො නෙසං සන්තිකා නෙ පණ්ඩිතපුරිසෙ **නිස්සාය** ඉමෙ ඉදානි කලහසඞ්ඛාතා මෙධගා සම්මන්තීති අයමෙත්ථ **අත්ථොති**.

ගාථාපරියොසානෙ සම්පත්තභික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීසු පතිට්ඨහිංසූති.

කොසම්බකවත්ථු පඤ්චමං.

---

1. 6.

"සුභානුපස්සිං විහරන්ත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සෙතව්‍ය[1] නගරං උපනිස්සාය විහරන්තො[2] චූළකාලමහාකාලෙ ආරබ්ධ කථෙසි.

සෙතව්‍ය වාසිනො හි චූළකාලො මජ්ඣිමකාලො මහාකාලොති තයො භාතරො කුටුම්බිකා, තෙසු ජෙට්ඨකණිට්ඨා දිසාසු විචරිත්වා සකටෙහි භණ්ඩං ආහරන්ති, මජ්ඣිමකාලො ආහතං විකක්ණති. **අථෙකස්මිං** සමයෙ තෙ උභොපි භාතරො පඤ්චහි සකටසතෙහි නානාභණ්ඩං ගහෙත්වා සාවත්ථිං ගන්ත්වා සාවත්ථියා ව ජෙතවනස්ස ච අන්තරෙ සකටානි මොචෙසුං. තෙසු මහාකාලො සායණ්හසමයෙ මාලාගන්ධාදිහත්ථෙ සාවත්ථිවාසිනො අරියසාවකෙ ධම්මසවණත්ථාය ගච්ඡන්තෙ දිස්වා කුහිං ඉමෙ ගච්ඡන්තීති පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා **අහමපි ගමිස්සාමීති** චින්තෙත්වා භණ්ඩිටඨං ආමන්තෙත්වා තාත සකටෙසු අප්පමත්තො ගොහි අහං ධම්මං සොතුං ගච්ඡාමීති වත්වා ගන්ත්වා කථාගතං වන්දිත්වා පරිසපරියන්තෙ නිසීදි. සත්ථා තං

1. සී. සෙතබ්බ. 2. ම. සි.-සපාඨෙසු විහරන්තො.

දිසවා[1] තස්ස අජ්ඣාසයවසෙන ආහුපුබ්බිකථං කථෙන්තා දුක්ඛක්ඛන්ධසුත්තාදිවසෙන අනෙකපරියායෙන කාමානං ආදීනවං ඔකාරං සංකිලෙසං ච කථෙසි; තං සුත්වා මහාකාලෝ–සබ්බං කිර පහාය ගන්තබ්බං, පරලොකං ගච්ඡන්තං නෙව හොගා න පුත්තයෝ අනුගච්ඡන්ති, කිමෙව ඝරාවාසෙන පබ්බජිස්සාමීති චින්තෙත්වා මහාජනෙ භගවන්තං වන්දිත්වා පක්කන්තෙ සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචිත්වා නත්ථි තෙ කොචි අපලොකෙතබ්බොති වුත්තෙ–කණිට්ඨෝ මෙ අත්ථි භාතෙත්ති, අපලොකෙහි තංති වුත්තෙ සාධු භාතෙත්ති ගන්ත්වා කණිට්ඨං පක්කොසාපෙත්වා තාත ඉමං සබ්බං සාපතෙය්‍යං පටිපජ්ජාහි ආහ. තුම්හෙ පන භාතිකාති, අහං පබ්බජිස්සාමීති. සො තං නානප්පකාරෙහි යාචිත්වා නිවත්තෙතුං අසක්කොන්තො සාධු සාමි යථාජ්ඣාසයං කරොථාති ආහ, මහාකාලො ගන්ත්වා පබ්බජි සත්තිකෙ පබ්බජි. අහං භාතිකං ගහෙත්වාව උපබ්බජිස්සාමීති චූළකාලොපි පබ්බජි. අපරභාගෙ මහාකාලෝ උපසම්පදං ලභිත්වා සත්ථාරං උපසංකමිත්වා සාසනෙ කති ධුරානීති පුච්ඡිත්වා–සත්ථාරා වීසුපි ධුරෙසු කථිතෙසු අහං හෙත්ථ මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතත්තා ගන්ථධුරං පූරෙතුං න සක්ඛිස්සාමි, විපස්සනාධුරම්පන පූරෙස්සාමීති යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා සොසානිකධුතඞ්ගං සමාදාය පඤ්චසතාමත්තිකකමෙ සබ්බෙපි නිද්දං ඔක්කන්තෙපි සුසානං ගන්ත්වා පවිසකාලෙ සබ්බෙපි අනුසිතෙපි යෙව විහාරං ආගච්ඡති.

අථෙකා සුසානගොපිකා කාලී නාම ජ්වඛාභිකා ථෙරස්ස සීතදිඝානං නිසීදනට්ඨානං වඩ්ඪමානට්ඨානං ච දිස්වා කො නුඛො ඉධාගච්ඡති පරිගණ්හිස්සාමි නංති පරිගණ්හිතුං අසක්කොන්තී එකදිවසං සුසානකුටිකායමෙව දීපං ජාලෙත්වා පුත්තධීතරො ආදාය ගන්ත්වා එකමන්තෙ නිලීනා මජ්ඣිමයාමෙ ථෙරං ආගච්ඡන්තං දිස්වා ගන්ත්වා වන්දිත්වා අය්‍යෝ නො[2] භන්තෙ ඉමසම්ං ඨානෙ විහරතීති ආහ, ආම උපාසිකෙති; භන්තෙ සුසානෙ විහරන්තෙහි නාම වත්තං උග්ගණ්හිතුං වට්ටතීති, ථෙරෝ කිං පන මයං තයා කථිත වත්තෙ වත්තිස්සාමාති අවත්වා කිං කාතුං වට්ටති උපාසිකෙති ආහ, භන්තෙ සොසානිකෙහි නාම සුසානෙ වසන්තභාවො සුසාන ගොපකානං ච විහාරෙ මහාථෙරස්ස ච ගාමභොජකස්ස ච කථෙතුං වට්ටතීති. කිං කාරණාති?, කතකම්මා චොරා සාමිකෙහි[3] පදානුපදං අනුබද්ධා සුසානෙ භණ්ඩකං ඡඩ්ඩෙත්වා පලායන්ති. අථ මනුස්සා සොසානිකානං පරිපන්ථං කරොන්ති, එතෙසං පන කථිතෙ මයං ඉමස්ස භදන්තස්ස එත්තකං නාම කාලං එත්ථ වසන්තභාවං ජානාම අචොරා එසොති උපද්දවං නිවාරෙන්ති, තස්මා එතෙසං කථෙතුං වට්ටතීති. අඤ්ඤං කිං කාතබ්බන්ති? භන්තෙ සුසානෙ වසන්තෙන නාම අය්‍යෙන

1. මූ. නං දිවසං. 2. සී. අය්‍යෙ නු. 3. ම. ධනසාමිකෙහි.

මංසපිණ්ඩකපලාලාදීනි[1] වජ්ජෙතබ්බානි, දිවා න නිද්දායිතබ්බං, කුසීතෙන න භවිතබ්බං, ආරඛවිරියෙන භවිතබ්බං, අසඨෙන අමායාවිනා හුත්වා කල්‍යාණජ්ඣාසයෙන වසිතබ්බං, සායං සඛබ්බහු සුත්තෙසු විහාරතෝ ආගන්තබ්බං, පච්චූසකාලෙ සඛබ්බෙසු අනුට්ඨිතෙසු යෙව විහාරං ගන්තබ්බං. සචෙ භන්තෙ අය්‍යෝ ඉමස්මිං ඨානෙ එවං විහරන්තෝ පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පාපෙතුං සක්ඛිස්සති, සචෙ මතසරීරං ආනෙත්වා ඡඩ්ඩෙතබ්බං, අහං කම්බලකුටාගාරං ආරොපෙත්වා ගන්ධමාලාදීහි සක්කාරං කත්වා සරීරකිච්චං කරිස්සාමි, නො චෙ සක්ඛිස්සති විතකං ජාලෙත්වා සංකුනා ආකඩ්ඪිත්වා බහි බිපිත්වා එරසූනා කොට්ටෙත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකා කින්ත්වා අග්ගිමහි පක්ඛිපිත්වා ඣාපෙස්සාමීති ආහ. අථ නං ථෙරෝ සාධූති හදයෙ එසං පන රූපාරම්මණං දිස්වා මය්හං කථෙය්‍යාසීති ආහ. සා සාධූති සම්පටිච්ඡි.[2] ථෙරෝ යථාජ්ඣාසයෙන සුසානෙ සමණධම්මං කරොති, චූළ කාලත්ථෙරෝ පන උට්ඨාය සමුට්ඨාය ඝරචාරං[3] චිනෙතුං පුත්තදරං අනුස්සරති හාතිකෝ මෙ අතිභාරියං කම්මං කරොතීති චිනෙතුං. අථෙකා කුලධීතා තම්මුහුත්තසමුට්ඨිතෙන ව්‍යාධිනා සායණ්හසමයෙ අම්ලානා අකිලන්තා කාලමකාසි, තමෙනං ඤාතකාදයො දරු තෙලාදීහි සද්ධිං සායං සුසානං නෙත්වා සුසානගොපිකාය ඉමං ඣාපෙහීති භතිං දත්වා නිය්‍යාදෙත්වා පක්කමිංසු, සා තස්සා පරාධත වසෙන අපනෙත්වා තම්මුහුත්තමතං පිණ්ඩපිණ්ඩිතං සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං දිස්වා ඉමං අය්‍යස්ස දස්සෙතුං පතිරූපං ආරම්මණංති චිනෙත්වා ගන්ත්වා ථෙරං වන්දිත්වා හත්ථෙ එවරූපං නාම ආරම්මණං අත්ථි ඔලොකෙථ අය්‍යාති ආහ. ථෙරෝ සාධූති ගන්ත්වා පාරුපනං හරාපෙත්වා පාදතලතො යාව කෙසග්ගා ඔලොකෙත්වා අතිපිණ්ඩිත මෙතං රූපං සුවණ්ණවණ්ණං, අඟිමහි නං පක්ඛිපිත්වා මහාජාලාහි ගහිතමත්තකාලෙ මය්හං ආරොචෙය්‍යාසීති වත්වා සඝාටියානමෙව ගන්ත්වා නිසීදි, සා තථා කත්වා ථෙරස්ස ආරොචෙසි, ථෙරෝ ගන්ත්වා ඔලොකෙසි, ජාලාය පහටපහටට්ඨානං කබරගාවියා විය සරීර වණ්ණං අගොසි, පාදා නම්බිත්වා ඔලම්බිංසු, හත්ථා පතිකුරිංසු, නලාටං නිව්වම්මගොසි. ථෙරෝ ඉදං සරීරං ඉදනෙව ඔලොකෙන්තානං අපරියන්තිකරං හුත්වා ඉදනෙව ඛයං පත්තං වයං පත්තන්ති රත්තිට්ඨානං ගන්ත්වා නිසීදිත්වා ඛයවයං සම්පස්සමානෝ:-

"අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා උප්පාදවයධම්මිනෝ,
උපජ්ජිත්වා නිරුජ්ඣන්ති තෙසං වූපසමෝ සුඛෝ"ති

ගාථං වත්වා විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා සඛ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. තස්මිං අරහත්තං පත්තෙ සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතෝ

1. ම. මච්ඡමංසකිලපිඤ්ඤෙලගුළාදීනි. 2. සී. පච්චග්ගෙසි.
3. ම. ඝරාවාසං.

වාරිසං වරමානෝ සෙතව්‍යං ගන්ත්වා සිංඝපාවතං පාවිසි, චූළ කාලස්ස හරියායෝ සත්ථා කිර අනුපපත්තොති සුත්වා අම්හාකං සාමිකං ගණ්හිස්සාමාති පෙසෙත්වා සත්ථාරං නිමන්තාපෙසුං. බුද්ධානං පන අපරිවිතක්කෙන[1] ආසනපඤ්ඤත්තිං ආචික්ඛන්තෙන එකෙන භික්ඛුනා පඨමතරං ගන්තුං වට්ටති; බුද්ධානං හි මජ්ඣිමට්ඨානෙ ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා තත්ථ දක්ඛිණතෝ සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස වාමතෝ මහා මොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස ච තතෝ පට්ඨාය උභොසු[2] පස්සෙසු භික්ඛු සඞ්ඝස්ස ආසනං පඤ්ඤපෙතබ්බං හොති, තස්මා මහාකාලත්ථෙරෝ චීවරපාරුපනට්ඨානෙ ඨත්වා තං පුරතෝ ගන්ත්වා ආසනපඤ්ඤත්තිං ආචික්ඛාති චූළකාලං පෙසෙසි, තස්ස දිට්ඨකාලතෝ පට්ඨාය ගෙහජනා තෙන සද්ධිං පරිහාසං කරොන්තා නීචාසනානි සඞ්ඝත්ථෙර කොට්ඨං අත්ථරන්ති, උච්චාසනානි සඞ්ඝනවකකොට්ඨං; ඉතරෙ මා එවං කරොථ නීචාසනානි උපරි මා පඤ්ඤපෙථ උච්චාසනානි හෙට්ඨාති ආහ. ඉත්ථියො තස්ස වචනං අසුණන්තියො විය තං කිං. කරොන්තා විවරසි? කිං තව ආසනානි පඤ්ඤපෙතුං න වට්ටති? තං කං ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිතො? කෙන පබ්බජිතොසි? කස්මා ඉධාගතොසීති? වත්වා නිවාසනපාරුපනං අවජ්ඣිත්වා සෙතකානි නිවාසෙත්වා සීසෙ මාලාවුම්බටකං ඨපෙත්වා ගච්ඡ සත්ථාරං ආනෙහි, මයං ආසනානි පඤ්ඤපෙස්සාමාති පහිණිංසු. නවිරං භික්ඛුභාවෙ ඨත්වා අවසික්කාව උපපබ්බජිතා ලජ්ජිතුං න ජානන්ති, තස්මා සො තෙනාකප්පෙන නිරාසංකොව ගන්ත්වා වන්දිත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛු සඞ්ඝං ආදාය ආගච්ඡා, භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පන භත්තකිච්චවසානෙ මහාකාලස්ස හරියායෝ ඉමාහි අත්තනෝ සාමිකෝ ගහිතෝ, මයමපි අම්හාකං සාමිකං ගණ්හිස්සාමාති විත්තෙත්වා පුන දිවසත්ථාය නිමන්තාසිංසු, තදා පන ආසනපඤ්ඤපනත්ථං අඤ්ඤං භික්ඛු අගමාසි, තා තස්මිං ඛණෙ ඔකාසං අලභිත්වා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං අදංසු, චූළකාලස්ස පන වෙ හරියායො, මජ්ඣිම කාලස්ස චතස්සො, මහාකාලස්ස අට්ඨ; භික්ඛුසඞ්ඝෙ හි භත්තකිච්චං කාතුකාමා නිසීදිත්වා භත්තකිච්චං අකංසු, ඛගි ගනතුකාමා උට්ඨාය අගමංසු; සත්ථා පන නිසීදිත්වා භත්තකිච්චං කරි, තස්ස භත්තකිච්ච පරියොසානෙ තා ඉත්ථියො භගෙන මහාකාලො අම්හාකං අනුමොදනං කත්වා ආගච්ඡිස්සති, තුම්හෙ පුරතෝ ගච්ඡථාති වදිංසු, සත්ථා සාධූති වත්වා පුරතෝ අගමාසි, ගාමචාරං පත්වා භික්ඛුසඞ්ඝා උට්ඨාසි, කිං නාමෙතං සත්ථාරා කතං සුත්වා තුම්හෙ කතං. උදහු අජානිත්වාති, ගීයෙය්‍ය චූළකාලස්ස පුරතෝ ගතත්තා පබ්බජ්ජනත්ත රූපො ජාතො, අජ්ජ අඤ්ඤස්ස පුරතෝ ගතත්තා අනන්තරූපො නාහොසි, සත්ථා මහාකාලං නිවත්තෙත්වා ආගතෝ, සීලවා ඛො පන භික්ඛු ආචාරසම්පන්නොති, කරිස්සන්ති තුම්හෙ තස්ස පබ්බජ්ජානන්තරූපංති.

1. ම. අපරිවිණ්ණට්ඨානෙ. 2. මූ. උභොසු පස්සෙසු.

සත්ථා තෙසං වචනං සුත්වා ඨිතෝ කිං තථෙව භික්ඛවෙති ප්‍රවෂ්, තෙ **තමත්ථං ආරොචෙසුං**, කිං පන තුමෙහ භික්ඛවෙ චූළකාලං විය මහාකාලං **සල්ලක්ඛෙථාති?**, ආම භන්තෙ, තස්ස හි වෙ පජාපතියෝ ඉමස්ස අඩ්ඩ, අඩ්ඩහි පරිභුඤ්ජිත්වා ගණිතෝ කිං කරිස්සති භන්තෙති. සත්ථා **මා භික්ඛවෙ** එවං අවචුත්ථ, චූළකාලෝ උට්ඨාය සම්මාඨාය සුභාරම්මණ බහුලෝ විහරති, පපාතතටෙ ඨිතදුබ්බලරුක්ඛසදිසෝ, මච්චා පන පුත්තෙහා මහාකාලෝ අසුභවිහාරී ඝනසෙලපබ්බතෝ විය අවලොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"සුභානුපස්සිං විහරන්තං ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතං,
භොජනම්හි අමත්තඤ්ඤුං කුසීතං හීනවීරියං;
තං වෙ පසහති මාරෝ වාතෝ රුක්ඛංව දුබ්බලං.

අසුභානුපස්සිං විහරන්තං ඉන්ද්‍රියෙසු සුසංවුතං,
භොජනම්හි ච මත්තඤ්ඤුං සද්ධං ආරද්ධවීරියං;
තං වෙ නපපසහති මාරෝ වාතෝ සෙලංව පබ්බතං"ති.

තත්ථ-සුභානුපස්සිං විහරන්තන්ති සුභං අනුපස්සන්තං ඉට්ඨාරම්මණෙ මානසං විස්සජ්ජෙත්වා විහරන්තන්නි අත්ථො. යො හි පුග්ගලෝ නිමිත්තග්ගාහං අනුබ්‍යඤ්ජනග්ගාහං ගණ්හනෙතා නඛා සොභන්තානි ගණ්හාති, අඞ්ගුලියො සොභනානි ගණ්හාති, හත්ථපාද, **ජඞ්ඝා** ඌරු කටි උදරං එතා ගීවා ඔට්ඨා දන්තා මුඛං නාසා අක්ඛිනි **කණ්ණා** හමුකා නලාටං කෙසා සොභනානි ගණ්හාති, කෙසා ලොමා නඛා දන්තා තචො සොභනානි ගණ්හාති, වණ්ණා සුභො සණ්ඨානං සුභන්ති ගණ්හාති, අයං සුභානුපස්සී නාම, තං එවං සුභානුපස්සිං විහරන්තං. **ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතන්ති** චක්ඛාදිසු ඉන්ද්‍රියෙසු අසංවුතං, චක්ඛුවාරාදීනි අරක්ඛන්තං. පරියෙසනමත්තා පටිග්ගහණමත්තා පරිභොගමත්තන්නාති ඉමිස්සා මත්තාය අජානන්තො **භොජනම්හි ච අමත්තඤ්ඤුං**. අපි ච පඨවෙක්ඛණාමත්තා විස්සජ්ජනමත්තන්නාති ඉමිස්සාපි මත්තාය අජානන්තො අමත්තඤ්ඤුං, ඉදං භොජනං ධම්මිකං ඉදං අධම්මිකන්නාපි අජානන්තං. කාමච්ඡන්දාදිවිගිංසාවිතක්කවසිකතාය **කුසීතං. හීනවීරියන්ති** නිබ්බීරියං. වත්තුස්ස ඉරියාපථෙසු විරියකරණරහිතං. **පසහතීති** අභිභවති අජ්ඣොත්ථරති. **වාතෝ රුක්ඛං ව දුබ්බලන්ති** බලවවාතො ජිණ්ණාතටෙ ජාතං දුබ්බලරුක්ඛං විය. යථා හි සො වාතො තස්ස රුක්ඛස්ස පුප්ඵපල්ලාසාදීපි සාදෙති විනාසෙති, ඛුද්දකසාඛාපි භඤ්ජති, මහාසාඛාපි භඤ්ජති, සමූලකම්පි තං රුක්ඛං උබ්බත්තෙත්වා පාතෙත්වා උද්ධමූලං අධොසාඛං කත්වා ගච්ඡති. එවමෙවං එවරූපං පුග්ගලං අන්තො උපඨාකා කිලෙසමාරෙ පසහති, බලවවාතො දුබ්බලරුක්ඛස්ස පුප්ඵපලාසාදිසාඛාදනං විය ඛුද්දානුඛුද්දකාපත්තී ආපජ්ජනම්පි කරොති, ඛුද්දකසාඛාභඤ්ජනං විය **නිස්සග්ගියාදි** ආපත්තී ආපජ්ජනම්පි කරොති, මහාසාඛාභඤ්ජනං විය

තෙරසඝඹාදිසෙසාපත්තිආපජ්ජනමපි කරොති, **උබ්බත්තෙත්වා** උද්ධමූලකං හෙට්ඨාසාඛං කත්වා පාතනං විය පාරාජිකාපජ්ජනමපි කරොති, සාසනතාසාසනා නීහරිත්වා කතිපාහෙනෙව ගිහීභාවං පාපෙතීති. එවං එවරූපං පුග්ගලං කිලෙසමාරො අත්තනො වසෙ වත්තෙතීති අත්ථො.

අසුභානුපස්සිංති දසසු අසුභෙසු අඤ්ඤතරං අසුභං පස්සන්තං පටිකූලමනසිකාරෙ යුත්තං කෙසෙ අසුභතො පස්සන්තං ලොමෙ නඛෙ දන්තෙ තචං වණ්ණං සරීරාකාරං අසුභතො පස්සන්තං. **ඉන්ද්‍රියෙසු**ති ඡසු ඉන්ද්‍රියෙසු. **සුසංවුතං**ති නිම්මානදිගාහරහිතං පිහිතවාරං. අමතත්තඤ්ඤුතාපටිපක්ඛෙන **භොජනම්හි ච මත්තඤ්ඤු**ං. **සද්ධං**ති කම්මස්ස චෙව ඵලස්ස ච සද්දහනලක්ඛණාය ලොකිකාය සද්ධාය චෙව තීසු වට්ටෙසු අවෙච්චප්පසාදසංඛාතාය ලොකුත්තර සද්ධාය ච සමන්නාගතං. **ආරද්ධවිරිය**ං**ති** පග්ගහිතවිරියං පරිපුණ්ණ විරියං. **නං වෙති** තං එවරූපං පුග්ගලං යථා දුබ්බලවාතො සනිකං පහරන්තො එකඝනං සෙලං වාලෙතුං න සක්කොති, තථා අභිණ්හරෙ උප්පජ්ජමානොපි දුබ්බලකිලෙසමාරො නප්පසහති, ඛොභෙතුං වාලෙතුං නාසක්කොතීති අත්ථො.

තාපි ඛො තස්ස පුරාණ දුතියිකායො ථෙරං පරිවාරෙත්වා ඨිතා කං ආපුච්ඡිත්වා පබ්බජිතොං, ඉදානි ගිහී භවිස්සසීති[1] ආදීනි වත්වා කාසාවං නීහරිතුකාමා අහෙසුං. ථෙරො තාසං ආකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා නිසිනහානා සනා වුට්ඨාය ඉද්ධියා උපපත්තිත්වා කූටාගාරසණ්ඨානං මිණ්ඩිත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා සත්තරි ගාථා පරියොසාපෙසුඤ්ඤතව සත්තු සුවණ්ණ වණ්ණං සරීරං අභිත්ථවන්තො ඔතරිත්වා තථාගතස්ස පාදෙ වන්දි.

ගාථාපරියොසානෙ සමපත්තගණිකා සොතාපත්තිඵලාදිසු පතිට්ඨ හිංසූති.

මූලකාල මහාකාල වත්ථු ඡට්ඨං.

1. 7.

"අනික්කසාවො"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො රාජගහෙ දෙවදත්තස්ස කාසාවලාභං ආරබ්භ කථෙසි.

එකසමිං හි සමයෙ වෙ අග්ගසාවකා පඤ්චසතෙ පඤ්චසතෙ අත්තනො පරිවාරෙ ආදාය සත්ථාරං ආපුච්ඡිත්වා ජෙතවනතො රාජගහං අගමංසු, රාජගහවාසිනොං වෙපි තයොපි බහූපි එකතොං හුත්වා ආගන්තුකදානං අදංසු. අථෙකදිවසං ආයස්මා සාරිපුත්තොං අනුමොදනං කරොන්තො උපාසකා එකොං සයං දානං දෙති පරං න සමාදපෙති සොං නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදං ලභති, නොං පරිවාරසම්පදං, එකොං සයං න දෙති පරං සමාදපෙති සොං

1. ම. භවිස්සසි න භවිස්සසි.

නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ පරිවාරසම්පදං ලභති නො හොගසම්පදං, එකො සයම්පි න දෙති පරම්පි න සමාදපෙති සො නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ කඤ්ජිකමත්තම්පි කුච්ඡිපූරං නලභති අනාථො හොති නිප්පච්චයො. එකො සයම්පි දෙති පරම්පි සමාදපෙති සො නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ අත්තභාවසහස්සෙපි අත්තභාවසහස්සෙපි අත්තභාවසතසහස්සෙපි හොගසම්පදං චෙව පරිවාරසම්පදඤ්ච ලභතීති එවං ධම්මං දෙසෙසි.

තමෙකො පණ්ඩිතපුරිසො සුත්වා අවජ්ඣරියා වත හො ධම්ම දෙසනා, සුකාරණං කථිතං, මයා ඉමාසං චිත්තං සම්පහාතබ්බං නිප්ඵාදනං කම්මං කාතුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා භගවතො සෙව මයාං භික්ඛං ගණ්හථාති ථෙරං නිමන්තෙසි; කිත්තකෙහි තෙ භික්ඛූහි අත්ථො උපාසකාති, කිත්තකා පන වො භගවන්ත පරිවාරාති, සහස්සමත්තා උපාසකාති; සබ්බෙහෙව සද්ධිං සෙව භික්ඛං ගණ්හථ භගවන්තාති, ථෙරෙ අධිවාසෙසි. උපාසකො නගරවීථියං චරන්තො අම්ම තාත මයා භික්ඛුසඟස්ස නිමන්තිතා තුම්හෙ කිත්තකානං භික්ඛූනං භික්ඛං දාතුං සක්ඛිස්සථ, තුම්හෙ කිත්තකානංනි සමාදපෙසි. මනුස්සා අත්තනො අත්තනො පහොනකනියාමෙන මයං දස්සාම දස්සාම මයං විසතියා මයං සතස්සාති ආහංසු. උපාසකො තෙන හි එකස්මිං ඨානෙ සමාගමං කත්වා එකතොව පවිස්සාම,[1] සබ්බෙ තිලතණ්ඩුලසපති මධුඵාණිතාදීනි සමාහරථාති එකට්ඨානෙ සමාහරාපෙසි, අථස්ස එකො කුටුම්බිකො සතසහස්සඝනිකං ගන්ධකාසාවත්ථං දත්වා සචෙ තෙ දුනවත්ථං පන නපපහොති ඉදං විස්සජ්ජෙත්වා යදුත්තං තං පූරෙය්‍යාසි, සචෙ පහොති යසසිච්ඡසි තස්ස භික්ඛුනො දදෙය්‍යාසීති ආහ. තස්ස සබ්බං දුනවත්ථං පහොසි, කිඤ්චි ඌනං නාම නාහොසි, සො මනුස්සෙ පුච්ඡි ඉදං අය්‍යා කාසාවං එත්තෙන කුටුම්බිකෙන එවං නාම වත්වා දිට්ඨං අතිරෙකං ජාතං කස්ස නං දෙමාති, එකවෙව සාරිපුත්තත්ථෙරස්සාති ආහංසු, එකච්චෙ ථෙරෙ සස්සපාකසමයෙ ආගන්ත්වා ගමනසීලෙ, දෙවදත්තෙ අම්හාකං මඛලාමඛඵලෙසු සඟාහකෙ උදකමණ්ඩකො විය නිච්චපතිට්ඨිතෙ, තස්ස නං දෙමාති ආහංසු. සම්බහුලිකාය කථායාපි දෙවදත්තස්ස දුනබ්බණ්ණං වත්තාරො බහුතරා අහෙසුං, අථ නං දෙවදත්තස්ස අදංසු, සො නං ගිඤ්ජිත්වා සංවිදහිත්වා රජ්ජුං නිවාසෙත්වා පාරුපිත්වා විචරති, තං දිස්වා මනුස්සා නයිදං දෙවදත්තස්ස අනුච්ඡවිකං, සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස අනුච්ඡවිකං, දෙවදත්තො අත්තනො අනනුච්ඡවිකං නිවාසෙත්වා පාරුපිත්වා විචරතීති වදිංසු.

අථෙකො දිසාවාසිකො භික්ඛු රාජගහා සාවත්ථිං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා තතපච්චත්ථාරෙ සත්ථාරා චින්තං අඥාසාවකානං ඵාසු

1. ම. පරිභිසිස්සාම

විහාරං පුච්ඡතෝ ආදිතෝ පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථා තඤ්ච භික්ඛු ඉදඤ්චෙවෙසෝ අත්තනෝ අනනුච්ඡවිකං වත්ථං ධාරෙති පුබ්බෙපි ධාරෙසි යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසිවාසී එකෝ හත්ථිමාරකෝ හත්ථී මාරෙත්වා මාරෙත්වා දන්තෙ ච නඛෙ ච අන්නානි ච ඝනමංසඤ්ච ආහරිත්වා වික්කිණන්තෝ ජීවිකං කප්පෙති. අථෙකස්මිං අරඤ්ඤෙ අනෙකසහස්සා හත්ථී ගොචරං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තා පච්චෙකබුද්ධෙ දිස්වා තතෝ පට්ඨාය ගච්ඡමානා ගමනාගමනමග්ගෙ ජනපදෙ නිපතිත්වා වඤ්ඤිත්වා පක්කමන්ති, එකදිවසං හි හත්ථිමාරකෝ තං කිරියං දිස්වා අහං ඉමෙ කිලෙජෙත්ත මාරෙමි, ඉමෙ ච ගමනාගමනමග්ගෙ පච්චෙකබුද්ධෙ වන්දන්ති කිත්තකෙ දිස්වා වන්දන්තීති විනෙත්වා කාසාවන්ති සල්ලක්ඛෙත්වා මයාපිදානි කාසාවං ලද්ධුං වට්ටතීති විනෙත්වා එකස්ස පච්චෙකබුද්ධස්ස ජාණුමණ්ඩලපරිමණ්ඩලස්ස තීරෙ ඨපිතෙසු කාසාවෙසු චීවරං ථෙනෙත්වා තෙසං ගච්ඡන්තානං ගමනාගමනමග්ගෙ සත්තිං ගහෙත්වා සඤ්ඤං පාරුපිත්වා නිසීදති,[1] හත්ථී තං දිස්වා පච්චෙකබුද්ධොති සඤ්ඤාය වඤ්චිත්වා පක්කමන්ති, සොපි තෙසං සබ්බපච්ඡතෝ ගච්ඡන්තානං සත්තියා පහරිත්වා මාරෙත්වා දන්තාදීනි ගහෙත්වා සෙසං භූමියං නිඛනිත්වා ගච්ඡති, අපරභාගෙ බොධිසත්තෙපි හත්ථියොනියං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා හත්ථිජෙට්ඨකෝ යූථපති අහොසි, තදපි සෝ තථෙව කරොති, මහාපුරිසෝ අත්තනෝ පරිසාය පරිහානිං ඤත්වා කුහිං ඉමෙ හත්ථී ගතා මඤ්ඤාතී පුච්ඡිත්වා න ජානාම සාමීති වුත්තෙ කුහිඤ්චි ගච්ඡන්තා මං අනාපුච්ඡා න ගමිස්සන්ති, පරිපඤ්ඤෙන භවිතබ්බංති විනෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ කාසාවං පාරුපිත්වා නිසින්නස්ස සන්තිකා පරිපඤ්ඤෙන භවිතබ්බංති පරිසංකිත්වා තං පරිගණ්හිතුං වට්ටතීති සබ්බෙ හත්ථී පුරතො පෙසෙත්වා සයං පච්ඡතෝ විලම්බමානෝ ආගච්ඡති, සෝ සෙසහත්ථීසු වඤ්චිත්වා ගතෙසු මහාපුරිසං ආගච්ඡන්තං දිස්වා විවරං සංහරිත්වා සත්තිං විස්සජ්ජී, මහාපුරිසෝ සත්තිං උපට්ඨපෙන්තෝ ආගච්ඡන්තෝ පච්ඡතෝ පටිඤ්ඤම්පි සත්තිං වඤ්චෙසි, අථ නං ඉම්නා ඉමෙ හත්ථී නාසිතාති ගණ්හිතුං පක්ඛන්දි, ඉතරෝ එකං රුක්ඛං පුරතෝ කත්වා නිලීයි, අථ නං රුක්ඛෙන සද්ධිං සොණ්ඩාය පරික්ඛිපිත්වා ගහෙත්වා භූමියං පොථෙස්සාමීති තෙන නීහරිත්වා දස්සිතං කාසාවං දිස්වා සවාහං ඉමස්මිං දුස්සීස්සාමි අනෙකසහස්සෙසු මෙ බුද්ධපච්චෙකබුද්ධඛීණාසවෙසු ලජ්ජා ව නාම භිජ්ජා භවිස්සතීති අධිවාසෙත්වා තයා මෙ එත්තකා ඉමෙ ඝාතිතා නාසිතාති පුච්ඡි, ආම සාමීති වුත්තෙ කස්මා එවං හාරියං කම්මමකාසි, අත්තනෝ අනනුච්ඡවිකං විතරාගානං අනුච්ඡවිකං වත්ථං පරිදහිත්වා එවරූපං කම්මං කරොන්තෙන නාරියං තයා කතන්ති

1. ම. නිසීදි.

එවඤ්ච පන වත්වා උත්තරිම්පි නිගණ්ඨනෙත්තා-"අනික්කසාවො කාසා වං-පෙ-ස වෙ කාසාවමරහති"ති වත්වා අයුත්තනෙත කතංති ආහ.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා තදා හත්ථිමාරකො දෙව දූතෙත්තා අහොසි තස්ස නිග්ගාහකො හත්ථිනාගො අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි දෙවදූතෙත්තා අත්තනො අනනුච්ඡවිකං වත්ථං ධාරෙසියෙවාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අනික්කසාවො කාසාවං යො වත්ථං පරිදහෙස්සති,
අපෙතො දමසච්චෙන න සො කාසාවමරහති.

යො ච වන්තකසාවස්ස සීලෙසු සුසමාහිතො,
උපෙතො දමසච්චෙන ස වෙ කාසාවමරහති"ති.

ඡදන්තජාතකෙනාපි ච අයමත්ථො දීපෙතබ්බොති. තත්ථ-**අනික්කසාවොති** කාමරාගාදීහි කසාවෙහි සකසාවො. **පරිදහෙස්සතීති** නිවාසනපාරුපනඅත්ථරණවසෙන පරිභුඤ්ජිස්සති, "පරිදහිස්සතී"තිපි[1] පාඨො. **අපෙතො දමසච්චෙනාති** ඉන්ද්‍රියදමනෙන චෙව පරමත්ථසච්චපක්ඛිතෙන වචිසච්චෙන ච අපෙතො විධුතෙත්තා පරිච්චත්තොති අත්ථො. **න ඉච්ඡතීති** සො එවරූපො පුග්ගලො කාසාවං පරිදහිතුං නාරහති. **වන්තකසාවස්සාති** වන්තුහි මග්ගෙහි වන්තකසාවො ඡබ්බිතකසාවො පහීනකසාවො අස්ස. **සීලෙසූති** චතුපාරිසුද්ධිසීලෙසු. **සුසමාහිතොත්ති** සුට්ඨු සමාහිතො සුට්ඨිතො. **උපෙතොති** ඉන්ද්‍රියදමනෙන චෙව වුත්තපකාරෙන සච්චෙන ච උපගතො **ස වෙති** සො එවරූපො පුග්ගලො, තං ගබ්භකාසාවවත්ථං අරහතීති.

ගාථාපරියොසානෙ සො දිසාවාසිකො භික්ඛු සොතාපන්නො ජාතො. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසීති.

දෙවදූතසස වණ්ණ ඝතකමං.

1, 8.

"අසාරෙ සාරමතිනො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො අඤ්ඤවකෙහි නිවෙදිතං **සඤ්ඣයස්ස** අනාගමනං ආරබ්භ කථෙසි.

තත්‍රායං ආනුපුබ්බිකථා:-අම්හාකං හි සත්ථා ඉතො කපපසත සහස්සාධිකානං වතුන්නං අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යානං මත්ථකෙ අමරවතීනගරෙ සුමෙධො නාම බ්‍රාහ්මණකුමාරො හුත්වා සබ්බසිපෙසු නිප්ඵත්තිං පත්වා මාතාපිතූන්නං අවචයෙන අනෙකකොටිසඞ්ඛං ධනං පරිච්චජ්ජිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තෙ වසන්තො ඣානාභිඤ්ඤං

1. ම. පරිදහිස්සතීතිපි.

නිබ්බත්තෙත්වා ආකාසෙන ගච්ඡන්තෝ දීපඞ්කරදසබලස්ස සුදස්සන විහාරතෝ රම්මනගරං පවිසන්තස්ස මග්ගං සොධයමානං ජනං දිස්වා[1] සයම්පි එකං පදෙසං ගහෙත්වා තස්මිං අසොධිතෙ යෙව ආග තස්ස සඤ්ඤං අත්තානං සෙතුං කත්වා කලලෙ අවරිත්වා[2] සත්ථා සස්සවකඛෙණෙ කලලං අනක්කමිත්වා මං අක්කමන්තෝ ගච්ඡතූති නිපජ්ජෝ, සත්ථාරා තං දිස්වාව බුද්ධඞ්කුරෝ එස අනාගතෙ කප්පසතසහස්සාධිකානං චතුන්නං අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යානං පරියොසානෙ ගොතමො නාම බුද්ධෝ භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි. තස්ස සඤ්ඤං අපර භාගෙ කොණ්ඩඤ්ඤෝ මඞ්ගලෝ සුමනෝ රෙවතෝ සොභිතෝ අනොමදස්සී පදුමෝ නාරදෝ පදුමුත්තරෝ සුමේධෝ සුජාතෝ පිය දස්සී අත්ථදස්සී ධම්මදස්සී සිද්ධත්ථෝ තිස්සෝ ඵුස්සෝ විපස්සී සිඛී වෙස්සභූ භාකුසන්ධෝ කොණාගමනෝ භාසපොති ලොකං ඔභාසෙත්වා උපපත්තිභාවං ඉමෙසම්පි පෙච්ඡතියා බුද්ධභාවං සන්තිකෙ ලද්ධව්‍යාකරණෝ දසපාරමියෝ දසඋපපාරමියෝ දසපරමත්ථපාරමියෝ'ති සම තිංසපාරමියෝ පූරෙත්වා වෙස්සන්තරත්තභාවෙ ඨිතෝ පඨවිකම්පනාදි මහාඋත්පාතානි දත්වා පුත්තදාරං පරිච්චජ්ජිත්වා ආයුපරියොසානෙ තුසිතපුරෙ නිබ්බත්තිත්වා තත්ථ යාවතායුකං ඨත්වා දසසහස්සචක්කවාළ දෙවතාහි සන්නිපතිත්වා:-

"භාලොයං තෙ මහාවීර උපපජ්ජ මානුකූලිකං,
සදෙවකං තාරයන්තෝ බුජ්ඣස්සු අමතං පදං"ති

වුත්තෙ[3] පඤ්චමහාවිලොකනානි විලොකෙත්වා තතො චුතෝ සක්‍ය රාජකුලෙ පටිසන්ධිං ගහෙත්වා තත්ථ මහාසම්පත්තියා පරිහරියමානෝ අනුක්කමෙන හද්දයොබ්බනං පත්වා තිණ්ණං උතූනං අනුච්ඡවිකෙසු තීසු පාසාදෙසු දෙවලොකසිරිං විය රජ්ජසිරිං අනුභවන්තෝ උය්‍යාන කීළාය ගමනසමයෙ අනුක්කමෙන ජිණ්ණ‍ව්‍යාධිමතසඞ්ඛාතෙ තයෝ දෙවදූතෙ දිස්වා සඤ්ජාතසංවෙගෝ නිවත්තිත්වා චතුත්ථවාරෙ පබ්බජිත රූපං දිස්වා සාධු පබ්බජ්ජාති පබ්බජ්ජාය රුචිං උප්පාදෙත්වා උය්‍යානං ගන්ත්වා තත්ථ දිවසං ඛෙපෙත්වා මඞ්ගල පොක්ඛරණීතීරෙ නිසින්නෝ කප්පකවෙසං ගහෙත්වා ආගතෙන විස්සකම්මුනා දෙවපුත්තෙන අලඞ්කතපටියත්තෝ රාහුලකුමාරස්ස ජාතසාසනං සුත්වා පුත්තසිනෙහස්ස බලවභාවං ඤත්වා යාව ඉදං බන්ධනං න වඩ්ඪති තාවදෙව නං ඡින්දිස්සාමීති චින්තෙත්වා සායං නගරං පවිසන්තෝ:-

"නිබ්බුතා නූන සා මාතා නිබ්බුතෝ නූන සෝ පිතා,
නිබ්බුතා නූන සා නාරී යස්සායං ඊදිසෝ පතී"ති

කිසාගොතමියා නාම පිතුවජ්ඣාසයාය භාසිතං ඉමං ගාථං සුත්වා අහං ඉමාය නිබ්බුතපදං සාවිතෝති මුත්තාහාරං ඔමුඤ්චිත්වා තස්සා

1. ම. සොධියමානං දිස්වා. 2. ම. අජ්ඣභවම්හි අවරිත්වා.
3. එත්ථ-"භාලං දෙස. ච දීප. ච ඡුල්ල මාතරමේව ච
ඉමෙ පඤ්ච විලොකෙත්වා උපපජ්ජති මහාසයෝ"නි-මරම්මපොත්ථකෙ දිස්සති.

පෙසෙත්වා අත්තනෝ භවනං පවිසිත්වා සිරිසයනෙ නිපන්නෝ[1] නිද්දූපගතානං නාටකිත්ථීනං විපකාරං දිස්වා නිබ්බින්නහදයෝ ජන්තාඝරං පෙත්වා කාළකං ආහරාපෙත්වා කාළකං ආරුය්හ ජන්තාඝරාඅ දසසහස්සචක්කවාළදෙවතාහි පරිවුතෝ මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛමිත්වා අනොමානාමනදීතීරෙ පබ්බජිත්වා අනුක්කමෙන රාජගහං ගන්ත්වා තත්ථ පිණ්ඩාය චරිත්වා පණ්ඩවපබ්බතපබ්භාරෙ නිසින්නෝ මගධරඤ්ඤෝ රජ්ජං නිමන්තියමානෝ තං පටික්ඛිපිත්වා සබ්බඤ්ඤුතං පත්වා අත්තනෝ චරිතං ආගමනත්ථාය තෙන ගහිතපරිඤ්ඤං ආළාරඤ්ච උද්දකඤ්ච උපසංකම්මිත්වා තෙසං සන්තිකෙ අධිගතවිසෙසං අදිස්වා අනලං කරිත්වා[2] ජම්බුසණ්ඩි මහාපධානං පදහිත්වා විසාඛපුණ්ණමදිවසෙ පාතොව සුජාතාය දින්නපායාසං පරිභුඤ්ජිත්වා නෙරඤ්ජරාය නදියා සුවණ්ණපාතිං පවාහෙත්වා නෙරඤ්ජරාය නදියා තීරෙ මහාවනසණ්ඩෙ නානාසමාපත්තිහි දිවසභාගං වීතිනාමෙත්වා සායණ්හසමයෙ සොත්ථියෙන දින්නං තිණං ගහෙත්වා කාලෙන නාගරඤ්ඤා අභිඤ්ඤාතගුණෙන බොධිමණ්ඩං ආරුය්හ තිණානි සන්ථරිත්වා න තාවිමං පල්ලඞ්කං භින්දිස්සාමි යාව මෙ අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුච්චතීති පටිඤ්ඤං කත්වා පුරත්ථාභිමුඛො නිසීදිත්වා පුරියෙ අන්තමිතෙ යෙව මාරබලං විධමිත්වා පඨමයාමෙ පුබ්බෙනිවාසඤාණං මජ්ඣිමයාමෙ චුතූපපාතඤාණං පච්ඡිමයාමෙ පච්චයාකාරෙ සම්මසනෙ ඔතාරෙත්වා දසබලචතුවෙසාරජ්ජාදිසබ්බබුද්ධගුණපතිමණ්ඩිතං සබ්බඤ්ඤුතඤාණං පරිවිජ්ඣිත්වා සත්තසත්තාහං බොධිමණ්ඩෙ විතිනාමෙත්වා අට්ඨමෙ සත්තාහෙ අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ නිසින්නෝ ධම්මගම්භීරතාපච්චවෙක්ඛණෙන අප්පොස්සුක්කතං ආපජ්ජමානෝ දස සහස්සචක්කවාළමහාබ්‍රහ්මපරිවාරෙන සහම්පතිබ්‍රහ්මුනා ආයාචිත ධම්මදෙසනෝ බුද්ධචක්ඛුනා ලොකං ඔලොකෙත්වා බ්‍රහ්මුනෝ ච අජ්ඣාසයං අධිවාසෙත්වා ඤාසු නුඛො අහං පඨමං ධම්මං දෙසෙය්‍යන්ති ඔලොකෙන්තෝ ආළාරුද්දකානං කාලකතභාවං ඤත්වා පඤ්චවග්ගියානං භික්ඛූනං බහූපකාරතං අනුස්සරිත්වා උට්ඨායායසනා කාසිපුරං ගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ උපකෙන සද්ධිං මන්තෙත්වා ආසාළහපුණ්ණමදිවසෙ ඉසිපතනෙ මිගදායෙ පඤ්චවග්ගියානං වසනට්ඨානං ත්වා තෙ අනනුච්ඡවිකෙන සමුදාචාරෙන සමුදාචරන්තෙ සඤ්ඤාපෙත්වා අඤ්ඤාකොණ්ඩඤ්ඤපමුඛෙ අට්ඨාරසබ්‍රහ්මකොටියො අමතපානං පායෙන්තෝ ධම්මචක්කං පවත්තෙත්වා පවත්තවරධම්මචක්කෝ පඤ්චමියං පක්ඛස්ස සබ්බෙපි තෙ භික්ඛූ අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තං දිවසමෙව යසස්ස කුලපුත්තස්ස උපනිස්සයසම්පත්තිං දිස්වා තං රත්තිභාගෙ නික්ඛමිත්වා ගෙහං පහාය නික්ඛන්තං එහි යසාති පක්කොසිත්වා තයම්පඤ්ඤත්ව රත්තිභාගෙ සොතාපත්තිඵලං පාපෙත්වා පුන දිවසෙ අරහත්තං පාපෙසි. අපරෙපි තස්ස සහායකෙ චතුපණ්ණාසජනෙ එහිභික්ඛූපසම්පදාය පබ්බාජෙත්වා අරහත්තං පාපෙසි.

1. ම. සී. නිසින්නා. 2. ම. අභිඤ්ඤාවිසෙසං අනලං කරිත්වා.

එවං ලොකෙ එකසච්චියා අරහන්තසු ජාතෙසු වුත්ථවස්සා පවාරෙත්වා චරථ භික්ඛවෙ චාරිකන්ති සට්ඨිභික්ඛූ දිසාසු පෙසෙත්වා සයං උරුවෙලං ගන්ත්වා අන්තරාමග්ගෙ කප්පාසිකවනසණ්ඩෙ තිංසජනෙ භද්දවග්ගියකුමාරෙ විනෙසි. තෙසු සබ්බපච්ඡිමකො සොතාපන්නො සබ්බුත්තමො අනාගාමී අහොසි, තෙපි සබ්බෙ එහි භික්ඛූහාවෙනෙව පබ්බාජෙත්වා දිසාසු පෙසෙත්වා සයං උරුවෙලං ගන්ත්වා අඛ්ඛුඩ්ඩසානි පාටිහාරියසහස්සානි දස්සෙත්වා උරුවෙලකස්ස පාදයො සහස්සජටිලපරිවාරෙ තෙහාතිකජටිලෙ විනෙත්වා එහි භික්ඛූහාවෙනෙව පබ්බාජෙත්වා ගයාසීසෙ නිසිදාපෙත්වා ආදිත්තපරියායදෙසනාය අරහත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා තෙන අරහන්තසහස්සෙන පරිවුතො බිම්බිසාරරඤ්ඤො දින්නං පටිඤ්ඤං මොචෙස්සාමීති රාජගහනගරූපචාරෙ ලට්ඨිවනුය්‍යානං ගන්ත්වා සත්ථා කිර ආගතොති සුත්වා වාදසහස්සෙහි බ්‍රාහ්මණගහපතිකෙහි සද්ධිං ආගතස්ස රඤ්ඤො මධුරධම්මකථං කථෙන්තො රාජානං එකාදසහි නහුතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා එතන්නහුතං සරණෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා පුනදිවසෙ සක්කෙන දෙවරඤ්ඤා මාණවකවණ්ණං ගහෙත්වා අභිඤ්ඤාතගුණෙ රාජගහනගරං පවිසිත්වා තත්ථෙව වාසං කප්පෙසි. තත්ථ නං සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා උපසංකම්මුං.

තත්‍රාපි අයං ආනුපුබ්බිකථා:- අනුප්පන්නෙ යෙව හි බුද්ධෙ රාජගහතො අවිදූරෙ උපතිස්සගාමො කොලිතගාමොති වෙ බ්‍රාහ්මණගාමා අහෙසුං. තෙසු උපතිස්සගාමෙ රූපසාරියා නාම බ්‍රාහ්මණියා ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතදිවසෙ යෙව කොලිතගාමෙ මොග්ගලියා නාම බ්‍රාහ්මණියාපි ගබ්භො පතිට්ඨහි. තානි කිර වෙපි කුලානි යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා ආබද්ධපටිබද්ධසහායකානෙව. තාසං විඤ්ඤාපි එකදිවසමෙව ගබ්භපරිහාරං අදංසු, තා උභොපි දසමාසච්චයෙන පුත්තෙ විජායිංසු, නාමග්ගහණදිවසෙ සාරියා බ්‍රාහ්මණියා පුත්තස්ස උපතිස්සගාමකෙ ජෙට්ඨකුලස්ස පුත්තත්තා උපතිස්සොති නාමං කරිංසු, ඉතරස්ස කොලිතගාමෙ ජෙට්ඨකුලස්ස පුත්තත්තා කොලිතොති නාමං කරිංසු. තෙ උභොපි වුද්ධිමන්වාය සබ්බසිප්පානං පාරං අගමංසු, උපතිස්සමාණවස්ස කීළනත්ථාය නදිං වා උය්‍යානං වා ගමනකාලෙ පඤ්චසුවණ්ණසිවිකාසතානි පරිවාරුනි හොන්ති. කොලිතමාණවස්ස පඤ්ච ආජඤ්ඤරථසතානි. වෙපි ජනා පඤ්ච පඤ්ච මාණවකසතපරිවාරා හොන්ති, රාජගහෙ ච අන්‍රසංවච්ඡරං ගිරග්ගසමජ්ජං නාම හොති, තෙසං විඤ්ඤාපි එකට්ඨානෙ යෙව මඤ්චං බන්ධන්ති, වෙපි එකතොව නිසීදිත්වා සමජ්ජං පස්සන්තා හසිතබ්බට්ඨානෙ හසන්ති, සංවෙගට්ඨානෙ සංවිජ්ජන්ති, දුඃඛං දුතුං යුත්තට්ඨානෙ දුඃඛං දෙන්ති, තෙසං ඉමිනාව නියාමෙන එකදිවසං සමජ්ජං පස්සන්තානං පරිපාකගතත්තා ඤාණස්ස පුරිමෙසු දිවසෙසු විය හසිතබ්බට්ඨානෙ හාසො වා සංවෙගට්ඨානෙ සංවෙගජනනං වා දුතුං යුත්තට්ඨානෙ දුනං වා

නාගොසි. වෙපි පන ජනා එවං චින්තයිංසු-කිං එතේ ඔලොකෙතබ්බං අත්ථි, සබ්බේවිමේ අපපඤ්ඤා වස්සසතේ අපණ්ණත්තිකභාවං ගමිස්සන්ති, අමෙහි පන එකං මොක්ඛධම්මං පරියෙසිතුං වට්ටතීති ආරම්මණං ගහෙත්වා නිසීදිංසු. තතෝ කොලිතෝ උපතිස්සං ආහ-සම්ම උපතිස්ස න ත්වං අඤ්ඤසු දිවසෙසු විය ඝටඨපඝට්ඨෝ, අනත්ත මනඛතුකොසි, කින්නෙත සල්ලක්ඛිතංති. සම්ම කොලිත එතෙසං ඔලොකනෙ සාරෝ නාම නත්ථි, නිරත්ථකමෙතං අත්තනෝ මොක්ඛ ධම්මං ගවෙසිතුං වට්ටතීති ඉදං චින්තයන්තෝ නිසින්නොම්හි, ත්වං පන කස්මා අනත්තමනොති, සොපි තථෙව ආහ. අථස්ස අත්තනා සද්ධිං එකජ්ඣාසයතං ඤත්වා උපතිස්සෝ ආහ-අම්හාකං උභින්නම්පි සුවිඤ්ඤිතං, මොක්ඛධම්මං පන ගවෙසන්තෙහි එකා පබ්බජ්ජා ලද්ධුං වට්ටති, කස්ස ඝනන්තෙ පබ්බජාමාති. තෙන ඛෝ පන සමයෙන සඤ්ඣයෝ නාම පරිබ්බාජකෝ රාජගහෙ පටිවසති මහතියා පරිබ්බාජකපරිසාය සද්ධිං, තෙ තස්ස ඝනන්තෙ පබ්බජිස්සාමාති පඤ්ච මාණවකසතානි සිවිකා ච රථෙ ච ගහෙත්වා ගච්ඡථාති උය්‍යොජෙත්වා පඤ්චහිපි සතෙහි සද්ධිං සඤ්ඣ යස්ස ඝනන්තෙ පබ්බජිංසු, තෙසං පබ්බජිතකාලතෝ පට්ඨාය සඤ්ඣයෝ අතිරෙකලාභසක්කාරසඟහපප්පත්තෝ අහොසි. තෙ කතිපා හෙනෙව සබ්බං සඤ්ඣයස්ස සමයං පරිමද්දිත්වා ආචරිය තුම්හාකං ඤාණසමයො එත්තකොව උදාහු උත්තරිමපි අත්ථීති පුවච්ඡිංසු, එත්ත කොව; සබ්බං තුම්හෙහි ඤාතංති වුත්තෙ චින්තයිංසු, එවං සති ඉමස්ස ඝනන්තෙ බ්‍රහ්මචරියවාසො නිරත්ථකො, මයං යං මොක්ඛධම්මං ගවෙසිතුං නික්ඛන්තා තං ඉමස්ස ඝනන්තෙ උපපාදෙතුං න සක්කොම, මහා ඛෝ පන ජම්බුදීපෝ ගාමනිගමරාජධානියෝ වරන්තා අද්ධා මොක්ඛධම්මදෙසකා සන්ත්‍යි ආචරියං ලභිස්සාමාති තතෝ පට්ඨාය යත්ථ යත්ථ පණ්ඩිතසමණබ්‍රාහ්මණා අත්ථීති වදන්ති තත්ථ තත්ථ ගන්ත්වා සාකච්ඡං කරොන්ති, තෙහි පුට්ඨප්පඤ්හං අඤ්ඤං කථෙතුං න සක්කොන්ති, තෙ පන තෙසං පඤ්හං විස්සජ්ජෙන්ති. එවං සකලජම්බුදීපං පරිගණ්හිත්වා නිවත්තිත්වා සකට්ඨානමෙව ආගන්ත්වා සම්ම කොලිත අම්හෙසු යො පඨමං අමතං අධිගච්ඡති සො ඉතරස්ස ආරොචෙතූති කතිකං අකංසු, එවං තෙසු කතිකං කත්වා විහරන්තෙසු සත්ථා වුත්තා නුඤ්ඤාමෙන රාජගහං පත්වා වෙළුවනං පටිග්ගහෙත්වා වෙළුවනෙ විහරති, තදා චරථ භික්ඛවෙ චාරිකං බහුජනහිතායාති රත්තඤ්ඤය ගුණපසංසනත්ථං උය්‍යෝජ්ඣානං (එකා) ඝටීඨා අරහන්තානං අන්තරෙ පඤ්චවග්ගියානං අබ්භන්තරෙ අස්සජිම්හාථෙරෝ පවි නිවත්තිත්වා රාජගහං ආගතෝ ප්‍රත දිවසෙ පාතොව පත්තචීවරං ආදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි, තස්මිං සමයෙ උපතිස්සපරිබ්බා ජකෝ පාතොව හත්තකිච්චං කත්වා පරිබ්බාජකාරාමං ගච්ඡන්තෝ ථෙරං දිස්වා චින්තෙසි, මයා එවරූපෝ නාම පබ්බජිතෝ න දිට්ඨ පුබ්බෝ ශෙව, යෙ ලොකෙ අරහන්තෝ වා අරහන්තමග්ගං වා සමා

පඤ්ඤා, අයං තෙසං භික්ඛූනං අඤ්ඤතරෝ, යන්නූනාහං ඉමං භික්ඛුං උපසංකමිත්වා පුච්ඡෙය්‍යං කාසි තුවං ආවුසෝ උද්දිස්ස පබ්බජිතෝ කෝ වා තෙ සත්ථා කස්ස වා ත්වං ධම්මං රොචෙසීති, අථස්ස එතදහොසි, අකාලෝ ඛෝ ඉමං භික්ඛුං පඤ්හං පුච්ඡිතුං අන්තරඝරං පවිට්ඨෝ පිණ්ඩාය චරති, යන්නූනාහං ඉමං භික්ඛුං පිට්ඨිතෝ පිට්ඨිතෝ අනුබන්ධෙය්‍යං, අත්ථිකෙහි උපසඞ්කමිතබ්බං මඤ්ඤතී[1] සෝ ථෙරං ලද්ධපිණ්ඩපාතං අඤ්ඤඝරං ඔකාසං ගච්ඡන්තං දිස්වා නිසීදිතුකාමතං වස්ස ඤත්වා අත්තනෝ පරිබ්බාජකපීඨකං පඤ්ඤපෙත්වා අදාසි, භත්තකිච්චපරියොසානෙ පිස්ස අත්තනෝ කුණ්ඩිකාය උදකං අදාසි, එවං ආවරියවත්තං කත්වා කතභත්තකිච්චෙන ථෙරෙන සද්ධිං මධුරපටිසන්ථාරං කත්වා එවමාහ, විපස්සන්‍යානි ඛෝ පන තෙ ආවුසෝ ඉන්ද්‍රියානි, පරිසුද්ධා ජීවිතෙණ්ඩා පරියොදාතෝ, කාසි ත්වං ආවුසෝ උද්දිස්ස පබ්බජිතෝ, කෝ වා තෙ සත්ථා, කස්ස වා ත්වං ධම්මං රොචෙසීති පුච්ඡි, ථෙරෝ විඤ්ඤාසි ඉමෙ පරිබ්බාජකා නාම සාසනස්ස පටිපක්ඛභූතා ඉමස්ස සාසනෙ ගම්භීරතං දස්සෙස්සාමීති අත්තනෝ නවකභාවං දස්සෙන්තෝ ආහ-අහං ඛෝ ආවුසෙ නවෝ, අචිරපබ්බජිතෝ අධුනාගතෝ ඉමං ධම්මවිනයං න තාවාහං සක්ඛිස්සාමි විත්ථාරෙන ධම්මං දෙසෙතුන්ති. පරිබ්බාජකෝ-අහං උපතිස්සෝ නාම, ත්වං යථාසත්තියා අපපං වා බහුං වා වදතු, එතං නයසතෙන නය සහස්සෙන පටිවිජ්ඣිතුං මයහං භාරොති චින්තෙත්වා ආහ:-

"අප්පං වා බහුං වා භාසස්සු අත්ථසෙඤ්ඤව මෙ බ්‍රූහි,
අත්ථෙනෙව මෙ අත්ථෝ කිං කාහති ව්‍යඤ්ජනං බහුං"නි.

එවං වුත්තෙ ථෙරෝ "යෙ ධම්මා හෙතුප්පභවා"නි ගාථං ආහ. පරිබ්බාජකෝ පඨමපදවයමෙව සුත්වා සහස්සනයසම්පන්නෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, ඉතරං පදවයං සොතාපන්නකාලෙ නිට්ඨාපෙසි, සොපි සොතාපන්නෝ හුත්වා උපරිවෙසෙ අපවත්තනෙන භවිස්සති එත්ථ කාරණංති සල්ලක්ඛෙත්වා ථෙරං ආහ-හන්දෙන මා උපරි ධම්මං දෙසනං වඩ්ඪයිත්ථ එත්තකමෙව හොතු, කුහිං අම්හාකං සත්ථා වසතීති, වෙළුවනෙ ආවුසොති, තෙන හි හන්දෙන තුම්හෙ පුරතෝ යාථ, මයං එකෝ සහායකෝ අත්ථි අමුහි ව අඤ්ඤමඤ්ඤං කතිකා කතා-යෝ පඨමං අමතං අධිගච්ඡති සෝ ආරොචෙතූති; අහං තං පරිඤ්ඤං මොචෙත්වා සහායකං ගහෙත්වා තුම්හාකං ගතමග්ගෙනෙව සඤ්ඤං සනතිකං ආගම්ස්සාමීති පඤ්චපතිට්ඨිතෙන ථෙරස්ස පාදෙසු නිපතිත්වා තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා ථෙරං උය්‍යොජෙත්වා පරිබ්බාජකාරාමාභිමුඛෝ අගමාසි. කොලිතපරිබ්බාජකෝ තං දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා අජ්ජ මයහං සහායකස්ස මුඛවණ්ණෝ න අඤ්ඤදිව සෙසු විය, අද්ධා නෙන අමතං අධිගතං භවිස්සතීති අමතාධිගමං පුච්ඡි, සෝ පිස්ස ආමාවුසෙ අමතමධිගතන්ති පටිඤ්ඤත්වා තමෙව

1. "පිඨිතෝ පිඨිතෝ අනුබන්ධී" (මරම්මපොත්ථකෙ දිස්සති.)

ගාථං අභාසි, ගාථාපරියොසානෙ කොලිතොා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිත්වා ආහ-භූතිං කිර සම්ම අභොසං සත්ථා වසතීති, වෙළුවනෙ කිර සම්ම, එවං තොා ආචරියෙන අසෂ්ඨිතෙරෙන කථිතංති, තෙන හි සම්ම ආයාම සත්ථාරං පසිස්සාමාති. සාරිපුත්තත්ථෙරොා ච මොග්ගල්ලානත්ථෙරොා ච තාමෙස සද්ධිං ආචරියපූජකොව, තයොා සහායකං එවමාහ සම්ම අම්හෙහි අමතං අධිගතං අමතාසං ආචරියස්ස සඤ්ඤයපරිබ්බාජකස්සාපි කථෙස්සාම බුජ්ඣමානොා පටිවිජ්ඣිස්සති අපටිවිජ්ඣනෙනා අම්හාසං සද්දහිත්වා සත්ථු සන්තිකං ගම්ස්සති, බුද්ධාානං දෙසනං සුත්වා මග්ගඵලපටිවෙධං කාරිස්සතීති, යතොා වෙපි ජනා සඤ්ඤයස්ස සන්තිකං අගමංසු, සඤ්ඤයොා හෙ දිසවාව කිං තාතා සොචි වොා අමතමගා දෙසෙසොා ලද්ධොාති පුවත්, ආම ආචරිය ලද්ධොා, බුද්ධොා ලොකෙ උපපන්නොා ධම්මොා උපපන්නොා සඞ්ඝොා උපපන්නොා තුම්හෙ තුම්හෙ අසාරෙ විචරථ, එථ සත්ථු සන්තිකං ගම්ස්සාමාති, ගච්ඡථ තුම්හෙ අහං න සක්ඛිස්සාමීති, කිං කාරණාති, අහං මහාජනස්ස ආචරියොා හුත්වා විචරිං, තස්ස මෙ අන්තොවාසිකාවොා වාරියා උදක්ඛනභාවපපත්ති විය හොති, න සක්ඛිස්සාමහං අන්තොවාසිකවාසං වසිතුන්ති. මා එවං කරිත්ථ ආචරියාති, හොතු තාතා ගච්ඡථ තුම්හෙ නාහං සක්ඛිස්සාමීති, ආචරිය ලොකෙ බුද්ධස්ස උපපන්නකාලතො පට්ඨාය මහාජනොා ගන්ධමාලාදිහත්ථා නානාවා තමෙව පූජෙස්සති, මයම්පි තත්ථෙව ගම්ස්සාම තුම්හෙ කිං කරිස්සථාති, තාතා කින්නුඛො ඉමස්මිං ලොකෙ දන්ධා බහූ උදාහු පණ්ඩිතාති, දන්ධා ආචරිය බහූ පණ්ඩිතා නාම ඤාතිපායා[1] එව හොන්තීති, තෙනහි තාතා පණ්ඩිතා පණ්ඩිත සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගම්ස්සන්ති, දන්ධා දන්ධස්ස මම සන්තිකං ආගම්ස්සන්ති, ගච්ඡථ තුම්හෙ නාහං ගම්ස්සාමීති. තෙ පඤ්චසතියොා තුම්හෙ ආචරියාති පක්කමිංසු. තෙසු ගච්ඡන්තෙසු සඤ්ඤයස්ස පරිසා නිරාජී, තස්මිං බණෙ ආරාමොා තුච්ඡොා අහොසි, සොා ධුවභත්තං ආරාමං දිස්වා උණ්හං ලොහිතං ඡඩ්ඩෙසි, තෙනාපි සද්ධිං ගච්ඡන්තෙසු පඤ්චසු පරිබ්බාජකසතෙසු සඤ්ඤයස්ස[2] අඩ්ඩතෙය්‍යානි සතානි නිවත්තිංසු, තෙ අත්තනොා අන්තොවාසිකෙහි අඩ්ඩතෙය්‍යෙහි පරිබ්බාජකසතෙහි සද්ධිං වෙළුවනං අගමංසු, සත්ථා වඩ්ඪපරිසමජ්ඣෙ නිසින්නොා ධම්මං දෙසෙන්තොා තෙ දූරතොව දිස්වා භික්ඛු ආමන්තෙසි එතෙ භික්ඛවෙ වෙ සහායකා ආගච්ඡන්ති කොලිතොා ච උපතිස්සොා ච, එතං මෙ සාවකායුගං භවිස්සති අග්ගං භද්දයුගන්ති, තෙ සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, තෙ භගවන්තං එතදවොචුං-ලභෙය්‍යාම මයං භන්තෙ භගවතොා සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං ලභෙය්‍යාම උපසම්පදන්ති. එථ භික්ඛවොාති භගවා අවොච, සවාක්ඛාතොා ධම්මොා වරථ බ්‍රහ්මචරියං සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායාති. සබ්බෙ ඉද්ධිමයපත්ත චීවරධරා වස්සසතිකත්ථෙරා විය අහෙසුං.

1. ම. ඤාදෙ. 2. ම. සඤ්ඤයස්සානි

අථ නෙසං පරිසාය චරිතවසෙන සත්ථා ධම්මදෙසනං වඩ්ඪෙසි, ථපෙත්වා වෙ අග්ගසාවකෙ අවසෙසා අරහත්තං පාපුණිංසු, අග්ග සාවකානං පන උපරි මග්ගඵලකිච්චං න නිට්ඨාසි, කිං කාරණා? සාවකපාරමීඤාණස්ස මහන්තභාවාය. අථායස්මා මහාමොග්ගල්ලානෝ පබ්බජිතදිවසතො සත්තමෙ දිවසෙ මගධරට්ඨෙ කල්ලවාළගාමකං උපනිස්සාය විහරන්තො ජිතමිදෙධ ඔක්කමනෙන සත්ථාරා සංවෙජිතො ජිතමිදධං විනොදෙත්වා තථාගතෙන දින්නං ධාතුකම්මට්ඨානං සුණන්තොව උපරි මග්ගඵලකිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා සාවකපාරමීඤාණස්ස මත්ථකං පත්තොභාසි; සාරිපුත්තත්තෙරොපි පබ්බජිතදිවසතො අද්ධමාසං අතික්කමිත්වා සත්ථාරා සද්ධිං තමෙව රාජගහං උපනිස්සාය සූකරඛතලෙනෙ විහරන්තො අත්තනො භාගිනෙය්යස්ස දීඝනඛ පරිබ්බාජකස්ස වෙදනාපරිග්ගහසුත්තන්තෙන දෙසියමානෙ සුත්තානුසාරෙන ඤාණං පෙසෙත්වා පරස්ස වඩ්ඪිතං භත්තං භුඤ්ජන්තො විය සාවකපාරමීඤාණස්ස මත්ථකං පත්තොභාසි. නනු චායස්මා මහාපඤ්ඤෝ? අථ කස්මා මහාමොග්ගල්ලානතො චිරතරෙන සාවකපාරමීඤාණං පාපුණීති?, පරිකම්මමහන්තතාය, යථා හි දුග්ගතමනුස්සා යත්ථ කත්ථචි ගන්තුකාමා බ්‍යපමෙව නික්ඛමන්ති, රාජූනං පන හත්ථිවාහනඝපනාදිමහන්තං පරිභාමං ලද්ධුං වට්ටතීති, එවං සම්පදමිදං වෙදිතබ්බං. තං දිවසමෙව පන සත්ථා වඩ්ඪමානකච්ඡායාය වෙළුවනෙ සාවක සන්නිපාතං කත්වා විනයං ථෙරානං අග්ගසාවකට්ඨානං දත්වා පාතිමොක්ඛං උද්දිසි, භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු, සත්ථා මුඛොලොකනෙන භික්ඛං දෙති, අග්ගසාවකට්ඨානං දෙන්තෙන නාම පඨමං පබ්බජිතානං පඤ්ච වණ්ණියානං දාතුං වට්ටති, එතෙ අනොලොකෙත්වෙන යසත්ථෙරපමුඛානං පඤ්චපණ්ණාසාය භික්ඛූනං දාතුං වට්ටති, එතෙ අනොලොකෙන්තෙන භද්දවග්ගියානං, එතෙ අනොලොකෙන්තෙන උරුවෙල කස්සපදීනං තෙ භාතිකානං දාතුං වට්ටති, එත්තකෙ පහාය සබ්බ පච්ඡා පබ්බජිතානං අග්ගසාවකට්ඨානං දෙන්තෙන මුඛං ඔලොකෙත්වා දින්නංති වදිංසු. සත්ථා කිං කථෙථ භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා ඉදං නාමාති වුත්තෙ නාහං භික්ඛවෙ මුඛං ඔලොකෙත්වා භික්ඛං දෙමි, එතෙසං පන අත්තනා අත්තනා පඤ්චපඤ්චිතමෙව දෙමි. අනුසූ කොණ්ඩඤ්ඤෙසූ හි එකස්මිං සඤ්ඤෙ තවවාරෙ අග්ගසඤ්ඤානි දෙන්තොභා න අග්ගසාවකට්ඨානං පත්තෙත්වා අදාසි, අග්ගධම්මං පන අරහත්තං සබ්බපඨමං පවිජ්ඣිතුං පත්තෙත්වා අදාසීති, කදා පන භගවාති. සුණිසඨ භික්ඛවෙති, ආම භන්තෙති; භගවා අතීතං ආහරි.

භික්ඛවෙ ඉතො එකනවුතිකප්පෙ විපස්සී භගවා ලොකෙ උදපාදි, තදා මහාකාලෝ චූලකාලොති දෙ භාතිකා කුටුම්බිකා මඟනතං සාලිකෙදනං වප්පෙසුං, අථෙකදිවසං චූලකාලෝ සාලිකෙදනතං ගන්ත්වා එකං සාලිගබ්භං ථාලෙත්වා ඛාදි, තං අතිමධුරං අහොසි, සො බුද්ධපමුඛස්ස සාලිගබ්භදානං දාතුකාමෝ හුත්වා ජෙට්ඨකභාතිකං උප

සංකමිත්වා භාතිකා සාලිගබ්භං ඵාලෙත්වා බුද්ධානං අනුච්ඡවිකං කත්වා පච්චාපෙත්වා දූතං දෙමාතී ආහ. කිං වදෙසි තාත සාලිගබ්භං ඵාලෙත්වා දූතං නාම නෙව අතීතෙ භූතපුබ්බං න අනාගතෙ භවිස්සති මා සස්සං නාසයිති වුත්තොපි සෝ පුනපපුනං යාචියෙව, අථ නං භාතා තෙන හි ඛෙත්තං වෙ සොධ්‍යාසෙ කත්වා මම කොධ්‍යාසං අනාමසිත්වා අඤ්ඤතෝ ඛෙත්තකොධ්‍යාසෙ යං ඉච්ඡසි තං කරොහීති ආහ. සෝ සාධූති ඛෙත්තං විහඤ්ඤිත්වා බහූ මනුස්සෙ ගහෙත්වා තමං යාචිත්වා සාලිගබ්භං ඵාලෙත්වා නිරුදකෙ ඛීරෙ[1] පච්චාපෙත්වා සපපිමධුසක්කරාහි යොජෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දූතං දත්වා හත්තකිච්චපරියොසානෙ ඉදං භගෙත මම අගඤ්ඤං අගඤ්ඤමම්හ සඞ්ඛපඨමං පවෙධාය සංවත්තතූති ආහ. සත්ථා එවං හොතූති අනුමොදනං අකාසි. සෝ පච්ඡා ඛෙත්තං ගන්ත්වා ඔලොකෙන්තො සකලකෙඛත්තෙ කණ්ණිකබද්ධෙහි විය සාලිසීසෙහි සඤ්ඡන්නං දිස්වා පඤ්චවිධපිතිං පටිලභිත්වා ලාභා වත මෙති චින්තෙත්වා පුථුකාලෙ පුථුභගඤ්ඤ නාම අදාසි, ගාමවාසිහි සද්ධිං අඤ්ඤමඤ්ඤං නාම අදාසි, දූයනෙ දූයඤ්ඤං, වෙණිකරණෙ වෙණිඤ්ඤං, කාලාපාදිසු කාලාපඤ්ඤං, ඛළඤ්ඤං, ඛළහණ්ඩඤ්ඤං[2] කොධ්‍යඤ්ඤනත්ති, එවං එකසස්සෙ නවවාරෙ අඤ්ඤං අදාසි; තස්ස සබ්බවාරෙ ගහිතගහිතධඤ්ඤානං පරිපූරි, සස්සං අතිරෙකං උට්ඨානසම්පදානං අහොසි. ධම්මො හි නාමෙස අත්තානං රක්ඛන්තං රක්ඛති. තෙනාහ භගවා:-

> "ධම්මො හවෙ රක්ඛති ධම්මචාරිං
> ධම්මො සුචිණ්ණෝ සුඛමාවහාති,
> එසානිසංසො ධම්මෙ සුචිණ්ණෙ
> න දුග්ගතිං ගච්ඡති ධම්මචාරී"ති.

එවමෙස විපස්සිසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ අඤ්ඤධම්මං පඨමං පටිවිජ්ඣිතුං පත්ථෙන්තො නවවාරෙ අඤ්ඤදූනානි අදාසි. ඉතො සතසහස්ස කප්පමත්ථකෙ පන හංසවතීනගරෙ පදුමුත්තර බුද්ධකාලෙපි සත්තාහං මහාදූනං දත්වා තස්ස භගවතො පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා අඤ්ඤධම්මස්ස පඨමං පටිවිජ්ඣනත්ථමෙව පත්ථනං ඨපෙසි. ඉති ඉම්නා පත්ථිතමෙව මයා දින්නං, නාහං ඵුඛං ඔලොකෙත්වා දම්මීති.

යසකුලපුත්තපමුඛා පඤ්චපඤ්ඤාසජනා කිං කම්මං කරිංසු භගෙතති? එතෙපි එකස්ස බුද්ධස්ස සන්තිකෙ අරහත්තං පත්ථෙන්තා බහූ පුඤ්ඤකම්මං කත්වා අපරභාගෙ අනුපපත්තිය බුද්ධෝ සහායකා භූත්වා වඤ්ඣබ්‍රහ්මත්තෙ පුඤ්ඤානි කරොන්තා අනාථපිණ්ඩිකසරිරානි පරිච්ඡාදෙත්වා විචරිංසු, තෙ එකදිවසං සගබ්භං ඉත්ථිං කාලකතං දිස්වා ඣාපෙස්සාමාති සුසානං හරිංසු, එත්තෙසු පඤ්චජනෙ තුණ්හෙ ඣාපෙථාති සුසානෙ ඨපෙත්වා සෙසා ගාමං පවිට්ඨා, යසදාරකෙ තං සරිරං

1. ම. නිරුදකෙන ඛීරෙන. 2. ම. මදනඤ්ඤං, මිනඤ්ඤං.

සූලෙහි විජ්ඣිත්වා පරිවත්තෙත්වා පරිවත්තෙත්වා ඛාපෙන්තා අසුභ සඤ්ඤං පවිලඹි, ඉතරෙසමපි වතූහානං ජනානං පඤ්ඨ හො ඉමං සරීරං තත්ථ තත්ථ විද්ධස්තචම්මං කබරගොරූපං විය අසුචිං දුග්ගන්ධං පටිකූලංති දසෙසසි. තෙපි තත්ථ අසුභසඤ්ඤං පවිලහිංසු, තෙ පඤ්චපි ජනා ගාමං ගන්ත්වා සෙසසහායකානං කථසිංසු, යසො පන දූරතො ගෙහං ගන්ත්වා මාතාපිතූන්නඤ්ච හරියාය ච කථෙසි, තෙ සබ්බෙපි අසුභං භාවසිංසු, ඉදමෙතෙසං පුබ්බකම්මං. තෙනෙව[1] යසස්ස ඉත්ථාගාරෙ සුඤ්ඤාගාරසඤ්ඤා උපජ්ජි, තාය[2] ච උපනිස්සය සම්පත්තියා සබ්බසං විසෙසාධිගාමෙ නිබ්බත්ති. එවං ඉමෙපි අත්තනා පණ්ඩිතමෙව ලභිංසු, නාහං මුඛං ඔලොකෙත්වා දම්මීති.

භද්දවග්ගියසහායකා පන කිං කම්මං කරිංසු හන්තෙති? එතෙපි පුබ්බබුද්ධානං සන්තිකෙ අරහත්තං පත්ථෙත්වා පුඤ්ඤානි කත්වා අපර භාගෙ අනුප්පන්නෙ බුද්ධෙ තිංසඛත්තුං හුත්වා තුණ්ඩිලොවාදං සුත්වා සට්ඨිවස්සසහස්සානි පඤ්චසීලානි රක්ඛිංසු. එවං ඉමෙපි අත්තනා පණ්ඩිතමෙව ලභිංසු, නාහං මුඛං ඔලොකෙත්වා දම්මීති.

උරුවෙලකස්සපාදයො පන හන්තෙ කිං කරිංසූති. තෙපි අර හත්තමෙව පත්ථෙත්වා පුඤ්ඤානි කරිංසු. ඉතො හි වෙනවුතිකප්පෙ තිස්සො ඵුස්සොති වෙ බුද්ධා උපජ්ජිංසු, ඵුස්ස බුදුස්ස මහිස්සෙ නාම රාජ පිතා අහොසි, තස්මිං පන සම්මාධිං පත්තෙ රජ්ජෙඤ්ඤ කණිට්ඨ පුත්තෙතා අග්ගසාවකො පුරොහිතපුත්තෙතා දුතියසාවකො අහොසි. රාජ සන්ථුසනත්ථිකං ගන්ත්වා ජෙට්ඨපුත්තෙතා මෙ බුදෙධා කණිට්ඨ පුත්තෙතා අග්ගසාවකො පුරොහිතපුත්තෙතා දුතියසාවකොති තෙ ඔලොකෙත්වා මමෙව බුද්ධා මමෙව ධම්මෙ මමෙව සඞ්ඝොති "නමො තස්ස භගවතො අරහතො සම්මාසම්බුදධස්සා"ති නික්ඛන්තං උදානං උදානෙත්වා සද්ධි පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා හන්තෙ ඉදානි මෙ නවුතිවස්ස සහස්සපරිමාණස්ස ආයුනො කොටියං නිසිදිත්වා නිඳුයනකාලො විය, අඤ්ඤදත්ථං ගෙහවාරං අගන්ත්වා යාවාහං ජීවාමි තාව මෙ චත්තාරො පච්චයෙ අධිවාසෙථාති පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා නිබ්ඛං බුද්ධි පධානං කරොති, රජ්ජෙඤ්ඤ පන අපරෙපි තයො පුත්තා අහෙසුං, තෙසු ජෙට්ඨස්ස පඤ්චයොධසතානි පරිවාරා, මජ්ඣිමස්ස තීණි, කණිට්ඨස්ස වෙ. තෙ මයම්පි භාතිකං හොජෙස්සාමාති පිතරං ඔකාසං යාචිත්වා අලභමානා පුනපපුනං යාචනත්තාපි අලභිත්වා පච්චන්තෙ කුපිතෙ තස්ස වූපසමනත්ථාය පෙසිතා පච්චන්තං වූපසමෙත්වා පිතු සන්තිකං ආගම්සු, අථ නෙ පිතා ආලිඛිත්වා සීසෙ චුම්බිත්වා වරං වො තාතා දම්මීති ආහ. තෙ සාධු දෙවාති වරං ගහිතකා කත්වා පුන කතිපාහච්චයෙන පිතරං ගණ්හථ තාතා වරංති වුත්තා දෙව අම්හාකං අඤ්ඤෙන කොනි අත්ථො නත්ති ඉතො පට්ඨාය මයං භාතිකං

1. ම. එතෙනෙව. 2. ම. එතාය.

හොජෙස්සාම ඉමං තෝ වරං දෙතීති ආහංසු. න දෙමි තාතාති. නිවත්තකාලං අදෙන්තා සත්තසංවච්ඡරානි දෙථාති, න දෙමි තාතාති. තෙනහි ජ පඤ්ච වත්තාරි තීණි වෙ එකං සංවච්ඡරං සත්ත මාසෙ ඡ මාසෙ පඤ්ච මාසෙ වත්තාරෝ මාසෙ තයෝ මාසෙ දෙථාති, න දෙමි තාතාති. ගොතු දෙව එකෙකස්ස නෝ එකෙකං මාසං කත්වා තයෝ මාසෙ දෙථාති, සාධු තාතා තෙනහි තයෝ මාසෙ හොජෙථාති. තෙසං පන තිණ්ණම්පි එකොව කොට්ඨාගාරිකො එකෝ ආයුත්තකෝ, තස්ස වාදඤ්ඤතුතං පුරිසපරිවාරෝ,[1] තෙ තෙ පක්කොසා පෙත්වා මයං ඉමං තෙමාසං දසසීලානි ගහෙත්වා වෙ කාසායානි නිවාසෙත්වා සත්ථාරං සහවාසං වසිස්සාම, තුම්හෙ එත්තකං නාම දුනවටං ගහෙත්වා දෙවසිකං නවුතිසහස්සානං භික්ඛූනං යොධසහස්සස්ස ච නෝ සබ්බං ඛාදනීයං හොජනීයං සංවත්තෙය්යාථ, මයං හි ඉතො පට්ඨාය න කිඤ්චි වක්ඛාමාති වදිංසු. තෙ තයොපි ජනා පරිවාරෙත පුරිසසහස්සං ගහෙත්වා දසසීලානි සමාදය කාසාවනිවත්ථා විහාරෙ යෙව වසිංසු, කොට්ඨාගාරිකො ච ආයුත්තකො ච එකතො හුත්වා තිණ්ණං භාතිකානං කොට්ඨාගාරෙහි වාරෙන වාරෙන දුනවටං ගහෙත්වා දුනං දෙනති, කම්මකාරානං පන පුත්තා යාගුභත්තාදීනං පන අත්ථාය රොදන්ති, තෙ තෙසං භික්ඛූසඤ්ඤ අනාගතෙයෙව යාගුභත්තාදීනි දෙන්ති, භික්ඛූසඤ්ඤස්ස භත්තකිච්චාවසානෙ කිඤ්චි අනිරෙකං න භුතපුබ්බං, තෙ අපරභාගෙ දුරකානං දෙමානි අත්තනාපි ගහෙත්වා ඛාදිංසු, මනුස්සෙ ආහාරං දිස්වා අධිවාසෙතුං නාසක්කිංසු, තෙ පන චතුරාසීතිසහස්සා අහෙසුං, තෙ සඤ්ඤස්ස දින්නදුනවටං ඛාදිත්වා කායස්ස භෙදා පරමරණා පෙත්තිවිසයෙ නිබ්බත්තිංසු, තෙ භාතිකා පන පුරිසසහස්සෙන සද්ධිං කාලං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා දෙවලොකා දෙවලොකං සංසරන්තා වෙනවුතිකප්පෙ ඛෙපෙසුං, එවං තෙ තයෝ භාතරෝ අරහන්තං පත්ථෙන්තා තදුත්තරිකම්මං කරිංසු, තෙ අත්තනා පතිතමෙව ලභිංසු, නාහං මුඛං ඔලොකෙත්වා දම්මීති. තදා පන තෙසං ආයුත්තකෝ බිම්බිසාරෝ අහොසි, කොට්ඨාගාරිකෝ විසාඛෝ උපාසකෝ, තයෝ රාජකුමාරා තයෝ ජටිලා අහෙසුං. තෙසං කම්මකරා තදා පෙතෙසු නිබ්බත්තිත්වා සුගතිදුග්ගතිවසෙන සංසරන්තා ඉමස්මිං කප්පෙ චත්තාරි බුද්ධන්තරානි පෙතලොකෙයෙව නිබ්බත්තිංසු. තෙ ඉමස්මිං කප්පෙ සබ්බපඨමං උපපන්නං චත්තාළීසසහස්සායුකං කකුසන්ධං භගවන්තං උපසංකමිත්වා අම්හාකං ආහාරං ලභනකාලං ආචික්ඛථාති පුච්ඡිංසු, සොපි මම තාව කාලෙ න ලභිස්සථ, මම පච්ඡතො මහාපඨවියා යොජනමත්තං අභිරුළ්හාය කොණාගමනබුද්ධො නාම උපපජ්ජිස්සති, තං පුච්ඡෙය්යාථාති ආහ. තෙ තත්තකං කාලං ඛෙපෙත්වා තස්මිං උපපන්නෙ තං පුච්ඡිංසු, සොපි ච මම තාව කාලෙ න ලභිස්සථ, මම

1. ම. සී. වාදඤඤතුතා පුරිසපරිවාරා.

පන පච්ඡතෝ මහාපඨවියා යොජනමත්තං අභිරුළ්හාය තස්ස බුද්ධා උපජ්ජිස්සති, තං පුච්ඡෙය්‍යාථාති ආහ. තෙන වුත්තකාලං ඛෙපෙත්වා තස්මිං උපපන්නෙ තං පුච්ඡිංසු, සොපි මම තාව කාලෙ න ලභිස්සථ, මම පන පච්ඡතෝ මහාපඨවියා යොජනමත්තං අභිරුළ්හාය ගොතමො නාම බුද්ධා උපපජ්ජිස්සති, තද තුම්හාකං ඤාතකො බිම්බිසාරො නාම රාජා භවිස්සති, සො සද්ධා දානං දත්වා තුම්හාකං පත්තිං පාපෙස්සති, තද ලභිස්සථාති ආහ. තෙසං එකං බුද්ධන්තරං සෙට්ඨිවස්සසහස්සං අහොසි, තෙ තථාගතෙ උපපන්නෙ බිම්බිසාරරඤ්ඤෝ පඨමදිවසං දානෙ දින්නෙ පත්තිං අලභිත්වා රත්තිභාගෙ හෙරවසද්දං කත්වා රඤ්ඤෝ අත්තානං දස්සෙසුං, සො පුනදිවසෙ වෙළුවනං ආගන්ත්වා[1] තථාගතස්ස තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථා මහාරාජ ඉතො චෙනවුතිකප්පමත්ථෙ ඵුස්සබුද්ධකාලෙ එතෙ තව ඤාතකා, භික්ඛුසංඝස්ස දින්නදානවට්ටං ඛාදිත්වා පෙතලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා සංසරන්තා කකුසන්ධාදයො බුද්ධෙ පුච්ඡිත්වා තෙහි ඉදඤ්චිදඤ්ච වුත්තා එත්තකං කාලං තව දානං පච්චාසිංසමානා හීයෝ තයා දානෙ දින්නෙ පත්තිං අලභමානා එවමකංසූති ආහ. කිං පන භන්තෙ ඉදානිපි දින්නෙ ලභිස්සන්තීති? ආම මහාරාජාති, රාජා බුද්ධ පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා පුනදිවසෙ මහාදානං දත්වා භන්තෙ ඉතො තෙසං පෙතානං දිබ්බත්තභාවානං සම්පජ්ජතූති පත්තිං අදාසි, තෙසං තඤ්ඤෙව නිබ්බත්ති, පුනදිවසෙ නගරා හුත්වා අත්තානං දස්සෙසුං, රාජා අජ්ජ භන්තෙ නගරා හුත්වා අත්තානං දස්සෙසුංති පුච්ඡි,[2] වත්තානි තෙ න දිස්සන්තීති මහාරාජාති, පුන දිවසෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස වීවරානි දත්වා ඉතො තෙසං දිබ්බවත්ථානි හොන්තූති පාපෙසි, තං ඛණඤ්ඤෙව තෙසං දිබ්බවත්ථානි උපපජ්ජිංසු, පෙතත්තභාවං විජහිත්වා දිබ්බත්තභාවෙ සණ්ඨහිංසු, සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තො "තිරොකුඩ්ඩෙසු තිට්ඨන්තී"ති ආදිනා තිරොකුඩ්ඩානුමොදනං අකාසි, අනුමොදනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි. ඉති සත්ථා පෙතාතිකප්පිලානං වත්ථුං කථෙත්වා ඉමම්පි ධම්මදෙසනං ආහරි.

අඝසාවකා පන භන්තෙ කිං කරිංසූති? අඝසාවකභාවාය පත්ථනං කරිංසු. ඉතො කප්පසතසහස්සාධිකස්ස ඝි කප්පස්ස අසංඛෙය්‍යස්ස මත්ථකෙ සාරිපුත්තෙ බ්‍රාහ්මණමහාසාලකුලෙ නිබ්බත්ති, නාමෙන සරදමානවො නාම අහොසි, මොග්ගල්ලානෙ ගඟපතිමහාසාරකුලෙ නිබ්බත්ති, නාමෙන සිරිවඩ්ඪකුටුම්බිකො නාම අහොසි, තෙ උභොපි සහ පංසුකීළාය[3] සහායකා අහෙසුං, තෙසු සරදමානවො පිතු අච්චයෙන කුලසන්තකං මහාධනං පරිභුඤ්ජිත්වා එකදිවසං රහොගතො චින්තෙසි, අහං ඉධ ලොකත්තභාවමෙව ජානාමි නො පරලොකත්තභාවං, ජාතසත්තානං ච මරණං නාම ධුවං, මයා එකං පබ්බජ්ජං

1. ම. ගන්ත්වා. 2. ම. ආරොචෙසි. 3. සී. ම. සහපංසුකීළිකා.

පබ්බජිත්වා මොක්ඛධම්මගවෙසනං භාතුං වට්ටතීති. සෝ සහායකං උපසංකමිත්වා ආහ:-සම්ම සිරිවඩ්ඪක අහං පබ්බජිත්වා මොක්ඛධම්මං ගවෙසිස්සාමි, තවං මයා සද්ධිං පබ්බජිතුං සක්ඛිස්සසි න සක්ඛිස්සසීති? න සක්ඛිස්සාමි සම්ම තවං යෙව පබ්බජාහීති. සෝ විනෙසි: පර ලොකං ගවජ්ජෙහා සහායකෙ වා ඤාතිම්හෙන වා ගහෙත්වා ගතා නාම නත්ථි, අත්තනා කතං අත්තනොව හොතීති. තතෝ රත්තන කොට්ඨාගාරං විවරාපෙත්වා කපණද්ධිකවණ්ණිබ්බකායාචකානං මහා දානං දත්වා පබ්බතපාදං පවිසිත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි. තස්ස එකෙ වෙ තයොහි එවං අනුපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා චතුසත්තතිසහස්සමත්තා ජටිලා අහෙසුං. සෝ පඤ්ච අභිඤ්ඤා අට්ඨ ච සමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙත්වා තෙසං ජටිලානං කසිණපරිකම්මං ආචික්ඛි, තෙ සබ්බෙ පඤ්ච අභිඤ්ඤා අට්ඨසමාපත්තියෝ නිබ්බත්තෙසුං.

තෙන සමයෙන අනොමදස්සි නාම බුද්ධා ලොකෙ උදපාදි, නගරං බන්ධුමති[1] නාම අහොසි, පිතා යසවත්තො නාම ඛත්තියෝ, මාතා යසොධරා නාම දෙවී, බොධි අජ්ජුනරුක්ඛො, නිසභො ච අනොමො ච වෙ අග්ගසාවකා, වරුණො නාම උපට්ඨාකො, සුන්දරා ච සුමනා ච වෙ අග්ගසාවිකා, ආයු වස්සසතසහස්සං අහොසි, සරීරං අට්ඨපඤ්ඤාසහත්ථුබ්බෙධං, සරීරප්පභා චාදසයොජනං ඵරි, භික්ඛුසත සහස්සපරිවාරො අහොසි. සෝ එකදිවසං පච්චූසකාලෙ මහාකරුණා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය ලොකං ඔලොකෙත්වා සරදතාපසං දිස්වා අජ්ජ මයා සරදතාපසස්ස සන්තිකං ගන්තබ්බයෙන ධම්මදෙසනා ච මහති භවිස්සති, සො ච අග්ගසාවකට්ඨානං පත්තෙස්සති, තස්ස සහා යකො සිරිවඩ්ඪකසෙට්ඨිකුටුම්බිකො දුතියසාවකට්ඨානං, දෙවනාපරි යොසානෙව චස්ස පරිවාරා චතුසත්තතිසහස්සා ජටිලා අරහත්තං පාපුණිස්සන්ති, මයා තත්ථ ගන්තුං වට්ටතීති අත්තනො පත්තචීවරං ආදාය අඤ්ඤං කිඤ්චි අනාමන්තෙත්වා සීහො විය එකචරො හුත්වා සරදතාපසස්ස අත්තෙවාසිකෙසු ඵලාඵලත්ථාය ගතෙසු බුද්ධභාවං මෙ ඤාතුන්ති අධිට්ඨහිත්වා පස්සන්තසෙව සරදතාපසස්ස ආකා සතො ඔතරිත්වා පඨවියං පතිට්ඨාසි, සරදතාපසො බුද්ධානුභාවඤෙව සරීරනිප්පත්තිඤ්චස්ස දිස්වා ලක්ඛණමන්තෙ සම්මසිත්වා ඉමෙහි ලක්ඛ ණෙහි සමන්නාගතො නාම අගාරමජ්ඣෙ වසන්තො රාජා හොති චක්කවත්තී, පබ්බජන්තො ලොකෙ විවත්තච්ඡදො, සබ්බඤ්ඤූ බුද්ධා හොති, අයං පුරිසො නිස්සංසයං බුද්ධොති ඤත්වා පච්චුග්ගමනං කත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා අදාසි, නිසිදි භගවා පඤ්ඤත්තෙ ආසනෙ, සරදතාපසොපි අත්තනො අනුච්ඡවිකං ආසනං ගහෙත්වා එකමන්තං නිසීදි, තස්මිං සමයෙ චතුසත්තතිසහස්සා ජටිලා පණීතානි පණීතානි ඔජවන්තානි ඵලාඵලානි ගහෙත්වා ආචරි යස්ස සන්තිකං සම්පත්තා බුද්ධානං චෙව ආචරියස්ස ච නිසින්නාසනං

1, ම. සී. වඤ්ඣවති.

ඔලොකෙත්වා ආහංසු: ආචරිය මයං ඉමස්මිං ලොකෙ තුම්හෙහි මහන්ත තරෝ නත්ථීති විචරාම, අයං පන පුරිසෝ තුම්හෙහි මහන්තතරෝ මඤ්ඤති, තාතා කිං වදෙථ, සාසපෙන සද්ධිං අට්ඨසට්ඨියොජනසත සහස්සුබෙබධං සිනෙරුං සමං කාතුං ඉච්ඡථ,[1] සබ්බඤ්ඤුබුද්ධෙන සද්ධිං මමං උපමං මා කරිත්ථ පුත්තකානි. අථ තෙ තාපසා සචායං පුරිසෝ ඉත්තරසත්තෙතා අහවිස්ස න අම්හාකං ආචරියෝ එවරූපං උපමං ආහරිස්සති, යාව මහා වතායං පුරිසෝති, සබ්බෙව පාදෙසු නිපතිත්වා සිරසා වන්දිංසු, අථ තෙ ආචරියෝ ආහ, තාතා අම්හාකං බුද්ධානං අනුච්ඡවිකෝ දෙය්‍යධම්මෝ නත්ථි, සත්ථා ච භික්ඛාචාරවෙලායං ඉධාගතෝ, මයං යථාබලං දෙය්‍යධම්මං දස්සාම තුම්හෙ යං යං පණීතං ඵලාඵලං තං තං ආහරථාති ආහරාපෙත්වා හත්ථෙ ධොවිත්වා සයං තථාගතස්ස පත්තෙ පතිට්ඨාපෙසි, සත්ථාරා ඵලාඵලං පටිග්ගහිතමත්තෙයෙව දෙවතා දිබ්බොජං පක්ඛිපිංසු, සෝ තාපසෝ උදකම්පි සයමෙව පරිස්සාවෙත්වා අදාසි, සෝ තතෝ හත්තකිච්චං කත්වා නිසින්නෝ සත්ථරි සබ්බෙ අනෙතවාසිකෙ පක්කොසිත්වා සන්නිසින්නෙ සාරාණීයකථං කථෙන්තෝ නිසීදි. සත්ථා වෙ අග්ගසාවකා භික්ඛුසතෙන සද්ධිං ආගච්ඡන්තූති විත්තෙසි, තෙ සඤ්ඤිත්තං ඤත්වා සත සහස්සඛීණාසවපරිවාරා ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු, තතෝ සරදතාපසෝ අනෙතවාසිකෙ ආමන්තෙසි:-තාතා බුද්ධානං නිසින්නාසනමපි නීචං සමණසතසහස්සානම්පි ආසනං නත්ථි, තුම්හෙහි අජ්ජ උළාරං බුද්ධසක්කාරං කාතු වට්ටතීති, පබ්බත පාදතො වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි පුප්ඵානි ආහරථාති, කථනකාලෙ පඤ්චවිය හොති, ඉද්ධිමතෝ පන ඉද්ධිවිසයෝ අචින්තෙය්‍යොති මුහුත්තෙනෙව තෙ තාපසා වණ්ණගන්ධසම්පන්නානි පුප්ඵානි ආහරිත්වා බුද්ධානං යොජනප්පමාණං පුප්ඵාසනං පඤ්ඤපෙසුං, උත්තිණ්ණං අඤ්ඤාවකානං තිගාවුතං, සෙසභික්ඛූනං අඩ්ඪයොජනිකාදිභෙදං, සබ්බඤ්ඤුනවකස්ස උසභමත්තං අහොසි, කථං එකසම්ං අස්සමපදෙ තාව මහන්තානි ආසනානි පඤ්ඤත්තානීති න චින්තෙතබ්බං, ඉද්ධිවිසයෝ හෙස, එවං පඤ්ඤත්තෙසු ආසනෙසු සරදතාපසෝ තථාගතස්ස පුරතෝ අඤ්ජලිං පග්ගය්හ ඨිතෝ භගවා මඤ්ඤෙ දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය ඉමං පුප්ඵාසනං අභිරුහථාති ආහ. තෙන වුත්තං:-

"නානාපුප්ඵඤ්ච ගන්ධඤ්ච සන්නිපාතෙත්වා[2] එකතෝ,
පුප්ඵාසනං පඤ්ඤපෙසිං ඉදං වචනමබ්‍රවී.

ඉදං මෙ ආසනං වීර පඤ්ඤත්තං තවානුච්ඡවිං,
මම චිත්තං පසාදෙන්තෝ නිසීද පුප්ඵමාසනෙ.

සත්තරත්තානි ජිවං බුද්ධෝ නිසීදි පුප්ඵමාසනෙ,
මම චිත්තං පසාදෙත්වා ගාසයිත්වා සදෙවකෙ"ති.

1. ම. මං ඉච්ඡථ. 2. ම. සම්පාදෙත්වාන.

එවං නිසිනෙන සත්ථරි වෙ අග්ගසාවකා සෙසභික්ඛූ ච අත්තනො අත්තනො පත්තාසනෙ නිසීදිංසු, සරදතාපසොපි මහන්තං පුප්ඵච්ඡත්තං ගහෙත්වා තථාගතස්ස මත්ථකෙ ධාරෙනෙතා අට්ඨාසි, සත්ථා ජලිතාසනං අයං සක්කාරො මහප්ඵලො හොතූති නිරොධසමාපත්තිං සමාපජ්ජි, සත්තූ සමාපත්තිං සමාපන්නභාවං ඤත්වා වෙ අග්ගසාවකාපි සෙස භික්ඛූපි සමාපත්තිං සමාපජ්ජිංසු. තථාගතෙ සත්තාහං නිරොධසමාපත්තිං සමාපජ්ජිත්වා නිසිනෙසු අනෙතවාසිකා භික්ඛාචාරකාලෙ සම්පත්තෙ වනමූලඵලාඵලං පරිභුඤ්ජිත්වා සෙසකාලෙ බුද්ධානං අඤ්ජලිං පග්ගය්හ තිට්ඨන්ති, සරදතාපසො පන භික්ඛාචාරමපි අගන්ත්වා පුප්ඵච්ඡත්තං ධාරයමානොව සත්තාහං පීතිසුඛෙන වීතිනාමෙසි, සත්ථා නිරොධා වුට්ඨාය දක්ඛිණපස්සෙ නිසින්නං අග්ගසාවකං නිසභත්ථෙරං ආමන්තෙසි. නිසභ සක්කාරකාරකානං තාපසානං පුප්ඵානුමොදනං කරොහීති. ථෙරො චක්කවත්තිරඤ්ඤො සන්තිකා පටිලද්ධමහාලාභො මහායොධො විය තුට්ඨමානසො සාවක පාරමිඤාණෙ ඨත්වා පුප්ඵානුමොදනං ආරභි, තස්ස දෙසනාව සානෙ දුතියසාවකං ආමන්තෙසි, ඉමපි භික්ඛූ ධම්මං දෙසෙහීති. අනොමත්ථෙරො තෙපිටකං බුද්ධවචනං සම්මසිත්වා ධම්මං කථෙසි, විභංගසාවකානං දෙසනාය එකස්සාපි අභිඤ්ඤා නාහොසි. අථ සත්ථා අපරිමාණෙ බුද්ධවිසයෙ ඨත්වා ධම්මදෙසනං ආරභි, දෙසනාව සානෙ ඨපෙත්වා සරදතාපසං සබ්බෙපි චතුඅසංඛ්‍යෙය්‍යසතසහස්සඛීණාසවා අරහත්තං පාපුණිංසු. සත්ථා එවං භික්ඛවොති හත්ථං පසාරෙසි, තෙසං තාවදෙව කෙසමස්සූනි අන්තරධානිංසු, අට්ඨපරික්ඛාරා කායෙ පටිමුක්කා ච අහෙසුං, සරදතාපසො සකලං අහරත්තං න පත්තොති? විකිත්තිතවිත්තත්තා, තස්ස කිර බුද්ධානං දුතියාසනෙ නිසීදිත්වා සාවක පාරමිඤාණෙ ඨත්වා ධම්මං දෙසයතො අග්ගසාවකස්ස ධම්මදෙසනං සොතුං ආරද්ධකාලතො පට්ඨාය අහො වතාහමපි අනාගතෙ උප්පජ්ජනකස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ ඉමිනා සාවකෙන පරිලද්ධං ධුරං පරිලභෙය්‍යන්ති චිත්තං උප්පාදෙසි, සො තෙන පරිචිතකෙන මග්ග ඵලපටිවෙධං කාතුං නාසක්කි, තථාගතං පන වන්දිත්වා සම්මුඛෙ ඨත්වා ආහ: භන්තෙ තුම්හාකං අනන්තරාසනෙ නිසින්නා භික්ඛූ තුම්හාකං සාසනෙ කො නාම හොන්තීති, මයා පවත්තිතං ධම්මචක්කං අනුපවත්තෙන්තො සොපි සාවකපාරමිඤාණස්ස කොටිපත්තො සොළස පඤ්ඤූ පටිවිජ්ඣිත්වා සීතො මය්හං සාසනෙ අග්ගසාවකො නාම එසොති, භන්තෙ යාවාහං මයා සත්තාහං පුප්ඵච්ඡත්තං ධාරෙන්තෙන සක්කාරො කතො, අහං ඉමස්ස එලෙන අඤ්ඤං සක්කත්තං වා බ්‍රහ්මත්තං වා න පත්ථෙමි අනාගතෙ පන අයං නිසභත්ථෙරො විය එතස්ස බුද්ධස්ස අග්ගසාවකො භවෙය්‍යන්ති පත්ථනං අකාසීනති; සත්ථා සම්ජානිස්සතීති නුඛො ඉමස්ස පුරිසස්ස පත්ථනාති අනාගතංඤාණං[1] පෙසෙත්වා ඔලොකෙන්තො කප්පසතසහස්සාධිකං එකං අසංඛ්‍යෙය්‍යං

1. සී. අනාගතංඤාණං.

අභිඤ්ඤම්පි සම්පඤ්ඤාභාවං අදිස්වා, දිස්වාන සරදතාපසං ආහ: න තෙ අයං පත්ථනා මොඝා භවිස්සති, අනාගතෙ පන කප්පසතසහස්සා ඩිඤං එකං අසංඛෙය්‍යං අතික්කම්ත්වා ගොතමෝ නාම බුද්ධෝ ලොකෙ උපපජ්ජිස්සති, තස්ස මාතා මහාමායා නාම දෙවී භවිස්සති, පිතා සුද්ධොදනෝ නාම රාජා භවිස්සති, පුත්තෝ රාහුලෝ නාම, උපට්ඨාකෝ ආනන්දෝ නාම, දුතියසාවකෝ මොග්ගල්ලානෝ නාම, ත්වං පනස්ස අග්ගසාවකෝ ධම්මසෙනාපති සාරිපුත්තෝ නාම භවිස්සසීති. එවං තාපසං ව්‍යාකරිත්වා ධම්මකථං කථෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතෝ ආකාසං පක්කන්දි, සරදතාපසොපි අත්තනොවාසිකථෙරානං සන්තිකං ගන්ත්වා සඟායකස්ස සිරිවඩ්ඪකුටුම්බිකස්ස සාසනං පෙසෙසි: හන්දා මයඤ්ච සඟායකස්ස වදෙථ, සඟායකෙන තෙ සරදතාපසෙන අනොමදස්සිබුද්ධස්ස පාදමූලෙ අනාගතෙ උපපජ්ජනකස්ස ගොතමබුද්ධස්ස සාසනෙ අග්ගසාවකට්ඨානං පත්ථිතං, ත්වං දුතියසාවකට්ඨානං පත්ථෙහීති. එවඤ්ච පන වත්වා ථෙරෙහි පුරෙතරමෙව එකපස්සෙන ගන්ත්වා සිරිවඩ්ඪකස්ස නිවෙසනචාරෙ අට්ඨාසි, සිරිවඩ්ඪකොපි චිරස්සං වත මෙ අය්‍යා ආගතොති ආසනෙ නිසීදාපෙත්වා අත්තනා නීචතරෙ ආසනෙ නිසින්නොපි අත්තනොවාසිකපරිසා පන වොහන්දා න පඤ්ඤායතීති පුච්ඡි, ආම සම්ම අම්හාකං අස්සමං අත්තොම දස්සී බුද්ධො ආගතොති මයං තස්ස අත්තනො බලෙන සක්කාරෙ අකරිම්හ සත්ථා සබ්බඤ්ඤු ධම්මං දෙසෙසි, දෙසනාපරියොසානෙ ඨපෙත්වා මං සෙසා අරහත්තං පත්වා පබ්බජිංසු, අහං සත්ථු අග්ගසාවකං නිස්සාය දෙවමනුස්සෙසු අග්ගසාවකට්ඨානං පත්ථෙසිං, තම්පි තස්ස සාසනෙ දුතියසාවකට්ඨානං පත්ථෙහීති. මයඤ්ච බුද්ධඤ්ච සද්ධිං පරිවුතොයෙව නත්ථි හන්දොත්ති, බුද්ධඤ්ච සද්ධිං කථනං මය්‍හං භාරෙ හොතු, ත්වං මහන්තං අධිකාරං[1] සජෙහීති, සිරිවඩ්ඪිඤ්ච තස්ස වචනං සුත්වා අත්තනො නිවෙසනචාරෙ රාජමාලෙන අට්ඨකරිසමත්තං[2] ඨානං සමතලං කාරෙත්වා වාලිකං ඔකිරාපෙත්වා ලාජපඤ්චමානි පුප්ඵානි විකිරාපෙත්වා නීලුප්පලච්ඡදනං මණ්ඩපං කාරෙත්වා බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙත්වා සෙසභික්ඛූනම්පි ආසන්නානි පරියාදෙත්වා මහන්තං සක්කාරසම්මානං සරෙත්වා බුද්ධානං නිමන්තණත්ථාය සරදතාපසස්ස සඤ්ඤං අදාසි, තාපසොපි බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං ගහෙත්වා තස්ස නිවෙසනං අගමාසි, සිරිවඩ්ඪොපි පච්චුග්ගමනං කත්වා තථාගතස්ස හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා මණ්ඩපං පවෙසෙත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙසු නිසින්නස්ස බුද්ධප්පමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දක්ඛිණොදකං දත්වා පණීතෙන ඛොජ්ජෙන පරිවිසිත්වා භත්තකිච්චපරියොසානෙ බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං මහාරහෙහි වත්ථෙහි අච්ඡාදෙත්වා හන්දා නාහං ආරම්භා අපමත්තකට්ඨානාය, ඉමිනාව නියාමෙන සත්තාහං අනුඝාමපං කරොථාති ආහ. සත්ථා අධිවාසෙසි, සොපි තෙනෙව නියාමෙන සත්තාහං මහාදානං

1. ම. සක්කාරං, සී. අග්ඝසක්කාරං. 2. ම. කරිසමත්තං.

පවත්තෙත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ සීතෝ ආහ:- භන්තෙ මම සහායෝ සරදමාණවකෝ යස්ස සන්තිකා අග්ගසාවකෝ භවෙය්‍යන්ති පත්තෝසි, අහං තස්සෙව දුතියසාවකෝ භවෙය්‍යං. සත්ථා අත්තනා ඔලොකෙත්වා තස්ස පත්තභාය සම්භාවනභාවං දිස්වා ව්‍යාහාසි:-එවං ඉතෝ කප්පසතසහස්සාධිකං අසඞ්ඛ්‍යෙය්‍යං අතික්කමිත්වා ගොතමබුද්ධස්ස දුතියසාවකෝ භවිස්සසීති. බුද්ධානං ව්‍යාකරණං සුත්වා සිරිවඩ්ඪකෝ ඝටිඨපහට්ඨෝ අහොසි, සත්ථා භූතානුභූමෝදනං කත්වා සපරිවාරෝ විහාරමෙව ගතෝ. අයං භික්ඛවෙ මම පුත්තෙහි තඳ පත්තිපත්තබ්බා, නෙ යථාපත්තිතමෙව ලභිංසු, නාහං මුඛං ඔලොකෙත්වා දෙමීති.

එවං වුත්තෙ තෙ අග්ගසාවකා භගවන්තං වන්දිත්වා භන්තෙ මයං අගාරියභූතා සමානා ගිරග්ගසමජ්ජං දස්සනාය ගතාති යාව අස්සජි ත්‍රෙරස්ස සන්තිකා සොතාපත්තිඵලපටිවෙධා සබ්බං පවත්තිපප්‍පඤ්චං කථෙත්වා තෙ මයං භන්තෙ ආචරියස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තං තුම්හාකං පාදමූලං අත්තෙතුකාමා තස්ස ලද්ධියා නිස්සාරභාවං කථෙත්වා ඉධාගමනෙ ආනිසංසං කථයිම්හ, සෝ ඉදානි මයිහං අත්තෙතා වාසිවාසෙ නාම වාරියා උදඤ්චනභාවපපත්තිසදිසෙ න සක්ඛිස්සාම් අත්තෙවාසිවාසං වසිතුන්ති වත්වා ආචරිය ඉදානි මහාජනෙ ගන්ධ මාලාදිහත්ථෙ ගන්ත්වා සත්ථාරඤ්ඤව පූජෙස්සති, තුම්හෙ කථං භවිස්ස ථාති වුත්තෙ කිං පන ඉමස්මිං ලොකෙ පණ්ඩිතා බහූ උදාහු දුක්ඛිතිත්? ආචරිය දුක්ඛා බහූ, පණ්ඩිතා පන කතිපයාති කථිතෙ තෙනහි පණ්ඩිතා පණ්ඩිතස්ස සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගමිස්සන්ති, දුක්ඛා දුක්ඛස්ස මම සන්තිකං ආගමිස්සන්ති ගච්ඡථ තුම්හෙහි වත්වා ආගන්තුං නසිවජ්ජි හන්තෙතිත්, තං සුත්වා සත්ථා භික්ඛවෙ සඤ්ඤායෙ අත්තනො මිච්ඡාදිට්ඨිතාය අසාරං සාරොති සාරඤ්ච අසාරොති ගණ්හි, තුම්හෙ පන අත්තනො පණ්ඩිතතාය සාරං සාරතො අසාරං ච අසාරතො ඤත්වා අසාරං පහාය සාරමෙව ගණ්හිත්‍රථාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අසාරෙ සාරමතිනො සාරෙ චාසාරදස්සිනො,
තෙ සාරං නාධිගච්ඡන්ති මිච්ඡාසඞ්කප්පගොචරා.

සාරඤ්ච සාරතො ඤත්වා අසාරඤ්ච අසාරතො,
තෙ සාරං අධිගච්ඡන්ති සම්මාසඞ්කප්පගොචරා"ති.

තත්‍ර **අසාරෙ සාරමතිනොති** චත්තාරො පච්චයා දසවත්ථුකා මිච්ඡාදිට්ඨි තස්සා උපනිස්සයභූතා ධම්මදෙසනාති අයං අසාරෙ නාම, තස්මිං සාරදිට්ඨිතොති අත්ථෙ. **සාරෙ චාසාරදස්සිනොති** දස වත්ථුකා සම්මාදිට්ඨි තස්සා උපනිස්සයභූතා ධම්මදෙසනාති අයං සාරෙ නාම, තස්මිං නායං සාරොති අසාරදස්සිනො. **තෙ සාරංති** තෙ පන භා මිච්ඡාදිට්ඨිගහණං ගහෙත්වා සීතා සාමාවතික්කාදීනං වසෙන මිච්ඡාසඞ්කප්පගොචරා හුත්වා සීලසාරං සමාධිසාරං පඤ්ඤාසාරං

විමුත්තිසාරං විමුත්තිඤාණදස්සනසාරං පරමත්ථසාරං **නිබ්බානඤ්ච** නාධිගච්ඡන්ති. **සාරං වාති** තමේව සීලසාරාදි සාරං සාරෝ නාම අයං වුත්තපකාරං ච අසාරං අසාරෝ අයන්ති ඤත්වා. **තෙ සාරන්ති** තෙ පණ්ඩිතා එවං සම්මාදස්සනං ගහෙත්වා සීතා නෙකඛම්මඝඤකපඨා දීනං වසෙන සම්මාඝඤකපඨගොචරා හුත්වා තං වුත්තපකාරං සාරං අධිගච්ඡන්තීති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු, ඝනනි පතිතානං ඝාතිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

අගහඨාචකවත්ථු අට්ඨමං.

---

1 9.

"යථාගාරං"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආයස්මන්තං නන්දං ආරබ්භ කථෙසි.

සත්ථා හි පවත්තිනවරධම්මචක්කො රාජගහං ගන්ත්වා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ පුත්තං මෙ ආනෙන්ති දසෙථාති සුද්ධොදන මහාරාජෙන පෙසිතානං සහස්සසහස්සපරිවාරානං දසන්නං දූතානං සබ්බපඨමතො ගන්ත්වා අරහත්තපපත්තියා කාළුදායිත්ථෙරෙන ගමනකාලං ඤත්වා මග්ගවණ්ණනං වණ්ණෙත්වා තීසතිසහස්ස ඛීණාසවපරිවුතො කපිලපුරං නීතො ඤාතිසමාගමෙ පොක්ඛරවස්සං අට්ඨුප්පත්තිං කත්වා වෙස්සන්තර ජාතකං කථෙත්වා පුනදිවසෙ පිණ්ඩාය පවිට්ඨො "උත්තිට්ඨෙ නප්පමජ්ජෙය්‍යා"ති ගාථාය පිතරං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙත්වා "ධම්මං චරෙ"ති ගාථාය මහාපජාපතිං සොතාපත්තිඵලෙ රාජඤඤඤ සකදාගාමිඵලෙ පතිට්ඨාපෙසි. භත්තකිච්චාවසානෙ පන රාහුලමාතු ගුණකථං නිස්සාය එකූනපඤ්ඤාසජාතකානි කථෙත්වා තතො දුතියදිවසෙ නන්දකුමාරස්ස අභිසෙකගෙහපවෙසනවිවාහමඞ්ගලෙසු වත්තමානෙසු පිණ්ඩාය පවිසිත්වා නන්දකුමාරස්ස හත්ථෙ පත්තං දත්වා මඞ්ගලං වත්වා උට්ඨායාසනා පක්කමන්තෙ කුමාරස්ස හත්ථතො පත්තං නගණ්හි, සොපි තථාගතෙ ගාරවෙන පත්තං වෙ හත්ථෙ ගණ්හථාති වත්තුං නාසක්කි, එවං පන විනෙසි:-සොපානසියෙ පත්තං ගණ්හිස්සතීති, සත්ථා තස්මිම්පි ඨානෙ න-ගණ්හි, ඉතරෙ සොපානපාදමූලෙ ගණ්හිස්සතීති විනෙසි, සත්ථා තත්ථාපි න ගණ්හි, ඉතරෙ රාජඞ්ගණෙ ගණ්හිස්සතීති විනෙසි, සත්ථා තත්ථාපි න ගණ්හි, කුමාරෙ නිවත්තිතුකාමෙ අරුචියා ගච්ඡන්තෙ සද්ධාහාරවෙන පත්තං ගණ්හථාති වත්තුං න සක්කොති ඉධ ගණ්හිස්සති එත්ථ ගණ්හිස්සතීති විනෙන්තෙ ගච්ඡති, තස්මිං ඛණෙ ජනපදකල්‍යාණියා ආචික්ඛිංසු:-අය්‍යෙ භගවා නන්දරාජානං ගහෙත්වා ගතො, තුමෙහි තං විනා කරිස්සතීති. සා උදකබින්දූහි පඤ්චරන්තෙහෙව අඛ්ඡුල්ලිකතෙහි කෙසෙහි වෙගෙන ගන්ත්වා තුවටං ඛො අය්‍යපුත්ත ආගච්ඡෙය්‍යාසීති ආහ, තං තස්සා

වචනං තස්ස ඔදහෙ තිරියං පතිභා විය ඒතං, සත්ථාපි තස්ස ගත්තතො පත්තං අගණ්හිත්වාව තං විහාරං නෙත්වා පබ්බාජිස්සසි නාගුති ආහ, සො බුද්ධාගාරවෙන න පබ්බාජිස්සාමීති අවත්වා ආම පබ්බාජිස්සාමීති ආහ, සත්ථා තෙන හි නන්දං පබ්බාජෙථාති ආහ, සත්ථා කපිලපුරං ගන්ත්වා තතියදිවසෙ නන්දං පබ්බාජෙසි, සත්තමෙ දිවසෙ රාහුලමාතා කුමාරං අලඞ්කරිත්වා භගවතො සන්තිකං පෙසෙසි පස්ස තාත එතං ඒසන්සහස්සසමණපරිවුතං සුවණ්ණවණ්ණං ත්‍රිහමරූපි වණ්ණං සමණං, අයං තෙ පිතා, එතස්ස මහන්තා නිධයො[1] අහෙසුං, ත්‍යාස්ස නික්ඛමණතො පට්ඨාය න පස්සාම, ගච්ඡ නං දුයජ්ජං යාව අහං තාත කුමාරො අභිසෙකං පත්වා චක්කවත්තී භවිස්සාමි ධනෙන මෙ අත්ථො ධනං මෙ දෙහි සාමිකො හි පුත්තො පිතුසන්තකස්සාති. කුමාරො භගවතො සන්තිකං ගන්ත්වාව පිතුසිනෙහං පවිලඞ්ඝිත්වා ගච්ඡ විත්තෙ සුඛා තෙ සමණ ඡායාති වත්වා අඤ්ඤම්පි බහුං අත්තනො අනුරූපං වදනෙත්වා අට්ඨාසි, භගවා කතහත්තකිච්චො අනුමොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි, කුමාරොපි දුයජ්ජං සමණ මෙ දෙහි දුයජ්ජං සමණ මෙ දෙහීති භගවන්තං අනුබන්ධි, භගවා කුමාරං න නිවත්තා පෙසි, පරිජනොපි භගවතා සද්ධිං ගච්ඡන්තං නිවත්තෙතුං නාසක්ඛි, ඉති සො භගවතා සද්ධිං ආරාමමෙව අගමාසි, තතො භගවා විනෙතසි: යං අයං පිතුසන්තකං ධනං ඉච්ඡති තං වට්ටානුගතං සවිඤ්ඤාතං, නන්දස්ස බොධිතලෙ පවිලද්ධං සත්තවිධං අරියධනං දෙමි, ලොකුත්තර දුයජ්ජස්ස නං සාමිකං[2] කරොමීති, ආයස්මන්තං සාරිපුත්තං ආමන්තෙසි: තෙන හි ත්වං සාරිපුත්ත රාහුලකුමාරං පබ්බාජෙහීති. ථෙරො කුමාරං පබ්බාජෙසි, පබ්බජිතෙ ච පන කුමාරෙ රඤ්ඤො අධිමත්තං දුක්ඛං උපජ්ජි, තං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො භගවතො නිවෙදෙත්වා සාඛ්‍ය හන්ත අය්‍ය මාතාපිතූහි අනනුඤ්ඤාතං ප්‍රව්‍රජිතං න පබ්බාජෙය්‍යුන්ති වරං යාචි, භගවා තස්ස තං වරං දත්වා පුනෙකදිවසං රාජ නිවෙසනෙ කතපාතරාසො එකමන්තං නිසින්නොන්න රඤ්ඤ හන්ත කුමාරකං දුක්කරකාරිකකාලෙ එකා දෙවතා මං උපසංකම්ත්වා පුත්තො තෙ කාලකතොති ආහ, අහං තස්ස වචනං අසද්දහන්නොන්න මය්‍හං පුත්තො බොධිං අපත්වා කාලං කරොතීති පටික්ඛිපිංනි වුත්තෙ ඉදානි කිං සද්දහිස්සථ, පුබ්බෙපි අට්ඨිකානි දස්සෙත්වා පුත්තො තෙ මතොති වුත්තෙ න සද්දහිත්ථාති ඉමිස්සා අට්ඨුප්පත්තියා මහාධම්ම පාලජාතකං කථෙසි, කථාපරියොසානෙ රාජා අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨහි

ඉති භගවා පිතරං තීසු ඵලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො පුනදෙව රාජගහං ගන්ත්වා තතො අනාථපිණ්ඩිකෙන සාවත්ථිං ආගමනත්ථාය ගහිතපටිඤ්ඤ නිට්ඨිතෙ ජෙතවනමහාවිහාරෙ තත්ථ ගන්ත්වා වාසං කප්පෙසි, එවං සත්ථරි ජෙතවනෙ විහරන්තෙ ආයස්මා

1. ම. නිධිකුම්භියො. 2. ම. දුයාදං.

නන්දෙ උක්කණ්ඨිත්වා භික්ඛූනං එතමත්ථං ආරොචෙසි:-අනභිරතොහං ආවුසො බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමීති, භගවා තං පවත්තිං සුත්වා ආයස්මන්තං නන්දං පක්කොසාපෙත්වා එතදවොච-සච්චං කිර ත්වං නන්ද සම්බහුලානං භික්ඛූනං එවමාරොචෙසි-අනභිරතොහං ආවුසො බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙතුං, සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමීති. එවං භන්තෙති, කිස්ස පන ත්වං නන්ද අනභිරතොහං බ්‍රහ්මචරියං චරසි, න සක්කොසි බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙතුං[1] සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සසීහි, සාකියානී මං භන්තෙ ජනපදකල්‍යාණී ඤරා නික්ඛමන්තස්ස අඩ්ඪුලලිඛිතෙහි කෙසෙහි අපලොකෙත්වා එතදවොච, තුවටං ඛො අය්‍යපුත්ත ආගච්ඡෙය්‍යාසීති, සො ඛො අහං භන්තෙ තදනුස්සරමානො අනභිරතොහං බ්‍රහ්මචරියං චරාමි, න සක්කොමි බ්‍රහ්මචරියං සන්තානෙතුං සික්ඛං පච්චක්ඛාය හීනායාවත්තිස්සාමීති, අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නන්දං බාහාය ගහෙත්වා ඉද්ධිබලෙන තාවතිංසදෙවලොකං නෙත්වා අන්තරාමග්ගෙ එකස්මිං ඣාමඛෙළපිණ්ඩෙ නිසින්නං ජිණ්ණාකණ්ණනාසං නඛඉට්ඨං එකං පලුට්ඨමක්කටිං දස්සෙත්වා තාවතිංස භවනෙ සක්කස්ස දෙවරඤ්ඤො උපට්ඨානං ආගතානි කකුටපාදානි[2] පඤ්ච අච්ඡරාසතානි දස්සෙසි. කකුටපාදනීති රත්තවණ්ණතාය පාරාපතපාදසදිසපාදනි. දස්සෙත්වා ච පනාහ:-තං කිං මඤ්ඤසි නන්ද කතමා නුඛො අභිරූපතරා වා දස්සනීයතරා වා පාසාදිකතරා වා සාකියානී වා ජනපදකල්‍යාණී ඉමානි වා පඤ්ච අච්ඡරාසතානි කකුටපාදනීති, සෙය්‍යථාපි සා භන්තෙ ජිණ්ණාකණ්ණනාසානඛඉට්ඨා පලුට්ඨමක්කටී, එවමෙව ඛො භන්තෙ සාකියානී ජනපදකල්‍යාණී ඉමෙසං පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං උපනිධාය සඞ්ඛම්පි න උපෙති කලම්පි න උපෙති කලභාගම්පි න උපෙති, අථ ඛො ඉමානෙව පඤ්ච අච්ඡරාසතානි අභිරූපතරානි චෙව දස්සනීයතරානි ච පාසාදිකතරානි වාති. අභිරම නන්ද අහං තෙ පාටිහොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදිනාති. සචෙ මෙ භන්තෙ භගවා පාටිහොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුටපාදිනං, අභිරමිස්සාමි අහං භන්තෙ භගවතී[3] බ්‍රහ්මචරියෙනි, අථ ඛො භගවා ආයස්මන්තං නන්දං ගහෙත්වා තත්ථ අන්තරහිතො ජෙතවනෙ යෙව පාතුරහොසි, අස්සොසුං ඛො භික්ඛූ ආයස්මා කිර නන්දෙ භගවතො භාතා මාතුච්ඡාපුත්තො අච්ඡරානං හෙතු බ්‍රහ්මචරියං චරති භගවා කිරස්ස පාටිහොගො පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කකුට පාදිනංති, අථ ඛො ආයස්මතො නන්දස්ස සහායකා භික්ඛූ ආයස්මන්තං නන්දං හතකවාදෙන ච උපක්කිතකවාදෙන ච සමුදවරන්ති: හතකො කිරායස්මා නන්දෙ, උපක්කිතකො කිරායස්මා නන්දෙ, අච්ඡරානං හෙතු

1 ම. සඤ්ඤරෙතු. 2. ම. කුක්කුටපාදනි. 3. ම. භගවා.

බ්‍රහ්මචරියං චරති, භගවා කිරස්ස පාටිහොගෝ පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කාකුටපාදීනංති, අථ ඛෝ ආයස්මා නන්දෝ සහායකානං භික්ඛූනං හත්ථකවාදෙන ච උපක්කිත්ථකවාදෙන ච අට්ටීයමානෝ හරායමානෝ ජිගුච්ඡමානෝ එකෝ වූපකට්ඨෝ අප්පමත්තෝ ආතාපී පහිතත්තෝ විහරන්නෝ න චිරස්සෙව යස්සත්ථාය කුලපුත්තා සම්මදෙව අගාරස්මා අනගාරියං පබ්බජන්ති තදනුත්තරං බ්‍රහ්මචරිය පරියොසානං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහාසි, ඛීණා ජාති වුසිතං බ්‍රහ්මචරියං කතං කරණීයං නාපරං ඉත්ථත්තායාති අබ්භඤ්ඤාසි, අඤ්ඤතරෝ ච ඛෝ පනායස්මා අරහතං අහොසි.

අථෙකා දෙවතා රත්තිභාගෙ සකලං ජේතවනං ඔභාසෙත්වා සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා වන්දිත්වා ආරොචෙසි-ආයස්මා භන්තෙ නන්දෝ භගවතෝ මාතුච්ඡාපුත්තෝ ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතීති, භගවතොපි ඛෝ ඤාණං උදපාදි-නන්දෝ ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතීති.

සෝ පායස්මා නන්දෝ තස්සා රත්තියා අච්චයෙන භගවන්තං උපසංකම්මිත්වා වන්දිත්වා එතදවොච-යං මෙ භන්තෙ භගවා පාටිහොගෝ පඤ්චන්නං අච්ඡරාසතානං පටිලාභාය කාකුටපාදීනං, මුඤ්චාමහං භන්තෙ භගවන්තං එතස්මා පටිඤ්ඤාවාති, මයාපි ඛෝ තෙ නන්ද චෙතසා චෙතෝ පරිච්ච විදිතෝ-නන්දෝ ආසවානං ඛයා අනාසවං චෙතොවිමුත්තිං පඤ්ඤාවිමුත්තිං දිට්ඨෙව ධම්මෙ සයං අභිඤ්ඤා සච්ඡිකත්වා උපසම්පජ්ජ විහරතීති, දෙවතාපි මෙ එතමත්ථං ආරොචෙසි, ආයස්මා භන්තෙ නන්දෝ-පෙ-විහරතීති, යදෙව ඛෝ තෙ නන්ද අනුපාදාය ආසවෙහි චිත්තං විමුත්තං, අථාහං මුත්තෝ එතස්මා පටිඤ්ඤාවාති, අථ ඛෝ භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"යස්ස නිත්තිණ්ණා පඞ්කා[1] මද්දිතෝ කාමකණ්ටකෝ,
මොහක්ඛයං අනුප්පත්තෝ සුබද්ධෙබ න වෙධතී"ති.

අථෙකදිවසං භික්ඛූ තං ආයස්මන්තං නන්දං පුච්ඡිංසු ආවුසො නන්ද ඕ උක්කණ්ඨිතොසීති පවෙදෙසි, ඉදානි තෙ කථංති. නත්ථි මෙ ආවුසො ගිහිභාවාය ආලයොති, තං සුත්වා භික්ඛූ අභූතං ආයස්මා නන්දෝ කථෙති, අසඤ්ඤං ව්‍යාකරොති, අතීතදිවසෙසු උක්කණ්ඨි තොමහීති වත්වා ඉදානි නත්ථි මෙ ගිහිභාවාය ආලයොති සාථෙතීති, ගන්ත්වා තෙ භගවතො තමත්ථං ආරොචෙසුං, භගවා භික්ඛවෙ අතීත දිවසෙසු නන්දස්ස අත්තභාවො දුච්ඡන්නගෙහසදිසෝ අහොසි ඉදානි

1. ම. යස්ස නිණ්ණා කාමපඞ්කා.

සුඡන්නාගෙහසදිසෝ ජාතෝ, අයං දිබ්බවජිරානං දිට්ඨකාලතෝ පට්ඨාය පබ්බජිතකිච්චස්ස මත්ථකං පාපෙතුං වායමන්තෝ තං කිච්චං පත්තෝති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යථාගාරං දුච්ඡන්නං වුට්ඨි සමතිවිජ්ඣති,
එවං අභාවිතං චිත්තං රාගෝ සමතිවිජ්ඣති.

යථාගාරං සුඡන්නං වුට්ඨි න සමතිවිජ්ඣති,
එවං සුභාවිතං චිත්තං රාගෝ න සමතිවිජ්ඣතී"ති.

තත්‍ථ **අගාරං**ති යං කිඤ්චි ගෙහං, **දුච්ඡන්නං**ති විරලච්ඡන්නං ඡිද්දාවඡිද්දං, **සමතිවිජ්ඣතී**ති වස්සවුට්ඨි විනිවිජ්ඣති, **අභාවිතං**ති තං අගාරං වුට්ඨි විය භාවනාරහිතත්තා අභාවිතං චිත්තම්පි රාගෝ සමති විජ්ඣති, න කෙවලං රාගෝව දෙසමෝහමානාදයෝ සබ්බකිලෙසා තථාරූපං චිත්තං අභිවිය විජ්ඣන්තියෙව, **සුභාවිතං**ති සමථවිපස්සනා භාවනාහි සුභාවිතං, එවරූපං චිත්තං සුඡන්නගෙහං වුට්ඨි විය රාගාදයෝ කිලෙසා අභිවිජ්ඣිතුං න සක්කොන්තීති. ගාථාපරියොසානෙ බහූ සෝතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු, මහාජනස්ස සාත්ථිකා දෙසනා අහොසි.

අථ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං: ආවුසෝ බුද්ධා නාම අච්ඡරියා, ජනපදකල්‍යාණිං නිස්සාය උක්කණ්ඨිතෝ නාමායස්මා නන්දෝ සත්ථාරා දෙවච්ඡරා[1] ආමිසං කත්වා විනීතෝති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායඉත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුබ්බෙව ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මයා මාතුගාමෙන පලොභෙත්වා විනීතෝ යෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බාරාණසි වාසී කපපටෝ නාම වාණිජෝ අහොසි. තස්සෙකෝ ගද්‍රභෝ කුම්භ භාරං වහති, එකදිවසෙන සත්තයොජනානි ගච්ඡති, සෝ එකස්මිං සමයෙ ගද්‍රභභාරකෙහි සද්ධිං තක්කසිලං ගන්ත්වා යාව භණ්ඩස්ස විස්සජ්ජනං භද්‍රභං චරිතුං විස්සජ්ජෙසි. අථස්ස සෝ ගද්‍රභෝ පරිඛාපිට්ඨෙ චරමානෝ එකං ගද්‍රභිං දිස්වා උපසංහාම්, සා තෙන සද්ධිං පටිසන්ථාරං කරොන්තී ආහ කුතෝ ආගතොසීති, බාරාණසිතොති; කෙන කමෙමනාති, වණිජ්ජකමෙමනාති; කිත්තකං භාරං වහසීති, කුම්භ භාරං වහාමීති; එත්තකං භාරං වහන්තෝ කතියොජනානි ගච්ඡසීති, සත්තයොජනානීති; ගතට්ඨානෙ කාවි තෙ පාදපරිකම්මපිට්ඨිපරිකම්ම කරා අත්ථීති, නත්ථීති; එවං සන්තෙ මහාදුක්ඛං නාම අනුභොසීති, කිඤ්චාපි හි තිරච්ඡානගතානං පාදපරිකම්මාදිකාරකෝ නාම නත්ථි, කාමසංයොජනසම්භවනත්‍ථං එවරූපං කථං කථෙති, සෝ තස්සා කථාය උක්කණ්ඨි, කපපටොපි භණ්ඩං විස්සජ්ජෙත්වා තස්ස සන්තිකං

1. ම. දෙවච්ඡරාය.

ආගන්ත්වා එහි නාත ගම්ස්සාමාති ආහ. ගච්ඡථ තුම්හෙ නාහං ගම්ස්සා මිති, අථ නං පුනපපුනං යාචිත්වා අනිච්ඡන්තං භායෙත්වා නං නෙස්සා මිති විත්තෙත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පතොදං තෙ කරිස්සාමි සොළසඞ්ගුලකණ්ඨකං,
සඤ්ඡින්දිස්සාමි තෙ කායං එවං ජානාහි ගද්‍රභා"ති.

තං සුත්වා ගද්‍රභො එවං සන්තෙ අහමපි තෙ කත්තබ්බං ජානිස්සා මිති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පතොදං මෙ කරිස්සසි සොළසඞ්ගුලකණ්ඨකං,
පුරතො පතිට්ඨහිත්වාන උද්ධරිත්වාන පච්ඡතො,
දන්තං තෙ සාවයිස්සාමි[1] එවං ජානාහි කාපපටා"ති.

තං සුත්වා වාණිජො කෙන නුඛො කාරණෙන එස එවං වදතීති විත්තෙත්වා ඉතො චිතො ච ඔලොකෙන්තො තං ගද්‍රභිං දිස්වා ඉමා යෙස එවං සික්ඛාපිතො භවිස්සති, එවරූපිං නාම තෙ ගද්‍රභිං ආනෙස්සාමීති මාතුගාමෙන නං පලොභෙත්වා නෙස්සාමීති ඉමං ගාථමාහ:-

"චතුපපදිං සබ්බමුඛිං නාරිං සබ්බඞ්ගසොභිනිං,
හරියං තෙ ආනයිස්සාමි එවං ජානාහි ගද්‍රභා"ති.

තං සුත්වා තුට්ඨචිත්තො ගද්‍රභො ඉමං ගාථමාහ:-

"චතුපපදිං සබ්බමුඛිං නාරිං සබ්බඞ්ගසොභිනිං,
හරියමෙම ආනයිස්සසි කපපට භියෝ‍ය ගම්ස්සාමි
යොජනානි චතුද්දසා"ති.

අථ නං කපපටො තෙන හි එහීති ගහෙත්වා සකට්ඨානං අගමාසි, සො කතිපාහච්චයෙන තං ආහ නනු මං තුම්හෙ හරියංතෙ ආන යිස්සාමීති අවොචුත්ථාති, ආම වුත්තං නාහං අත්තනො කථං භින්දිස්සාමි හරියංතෙ ආනෙස්සාමි, වට්ටං පන තුය්හං එකක්ඛණෙව දස්සාමි, තුය්හං පන අත්තදුතියස්ස පහොතු වා මා වා එවමෙව ජානෙය්‍යාසි, උභින්නං වෙ සංවාසමඤ්ඤාය පුත්තාපි ජායිස්සන්ති, තෙහි බහූහි සද්ධිං තුය්හං තං පහොතු වා මා වා එවමෙව ජානෙය්‍යා සීති, ගද්‍රභො තස්මිං කථෙන්තෙ කථෙන්තෙ යෙව අනපෙක්ඛො අහොසි.

සත්ථා ඉමං දෙසනං ආහරිත්වා තදා භික්ඛවෙ ගද්‍රභී ජනපද කල්‍යාණී අහොසි, ගද්‍රභො නන්දො, වාණිජෙ අහමෙව, එවං පුබ්බෙ පෙස මයා මාතුගාමෙන පලොභෙත්වා විනීතොති ජාතකං නිට්ඨා පෙසීති.

නන්දත්ථෙරවත්ථු නවමං.

---

1. ම. පාතයිස්සාමි.

1. 10.

"ඉධ සොචති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො වුන්දසූකරිකං නාම ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර පඤ්චපණ්ණාසවස්සානි සූකරෙ වධිත්වා ඛාදන්තො ව විකක්ණන්තො ව ජීවිකං කප්පෙසි, ඡාතකාලෙ සකටෙන භික්ඛං ආදාය ජනපදං ගන්ත්වා නාළිචෙනාළිමත්තෙන ගාමසූකරපොතකෙ කිණිත්වා සකටං පූරෙත්වා ආගන්ත්වා පඤ්චනිවෙසනෙ වජං විය එකං ඨානං පරිවෙණ්ඩිත්වා[1] තත්ථෙව තෙසං නිවාපං රොපෙත්වා තෙසු නානාගවෙජ්ඣ සරීරමලඤ්ච ඛාදිත්වා වඩ්ඪිතෙසු යං යං මාරෙතුකාමො හොති තං තං ආළානෙ[2] නිච්චලං බන්ධිත්වා සරීරමංසස්ස උබ්බාසිත්වා බහලභාවත්ථං චතුරස්සරමුග්ගරෙන පොථෙත්වා බහලමංසො ජාතොති ඤත්වා මුඛං විවරිත්වා අන්තරෙ දණ්ඩකං දත්වා ලොහථාලියා පක්කථිතං උණ්හොදකං මුඛෙ ආසිඤ්චති, තං කුච්ඡිං පවිසිත්වා පක්කථිතං කරීසං ආදාය අධොභාගෙන නික්ඛමති, යාව පොඤ්ඤමපි කරීසං අත්ථි තාව ආවිලං හුත්වා නික්ඛමති, සුද්ධෙ උදරෙ අච්ඡං අනාවිලං හුත්වා නික්ඛමති, අට්ඨස්ස අවසෙසං උදකං පිට්ඨියං ආසිඤ්චති, තං කාලවණ්ණං උපපාටෙත්වා ගච්ඡති, තතො තික්ඛුක්ඛාය ලොමානි ඛිපෙත්වා තික්ඛෙණෙන අසිනා සීසං ඡින්දති, පඤ්චරණකං ලොහිතං හාරෙත්වා පටිග්ගහෙත්වා මංසං ලොහිතෙන වඩ්ඪෙත්වා පචිත්වා පූතත්තදරථපක්ඛං නිසිත්තෙනා ඛාදිත්වා සෙසං විකක්ණිත්වා, තස්ස ඉමිනාව නියාමෙන ජීවිකං කප්පෙන්තස්ස පඤ්චපණ්ණාස වස්සානි අතික්කන්තානි, තථාගතෙ ඛුරවිහාරෙ වසන්තෙ එකදිවසම්පි පුප්ඵමුට්ඨිමත්තෙන පූජං වා කටවච්ඡමත්තං භික්ඛාදානං වා අඤ්ඤං වා කිඤ්චි පුඤ්ඤං නාම නාහොසි. අථස්ස සරීරෙ රොගො උපජ්ජි ජීවන්තසෙව අවීචිමහානිරයසන්තාපො උපට්ඨහි[3], අවීචිසන්තාපො නාම යොජනසතෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්තස්ස අක්ඛිනං භිජ්ජනසමත්තෙ පරිළාහො, වුත්තම්පි චෙතං:-'සමන්තා යොජනසතං එරිත්වා තිට්ඨති සබ්බදා"ති. නාග සෙනාපෙරෙන පනස්ස පාකතිකගඛිසන්තාපතො අධිමත්තතාය අයං උපමා වුත්තා: යථා මහාරාජ කුටාගාරං ථමෙත්වා පාසාණෙපි තෙරසි කගඛිමහි ඛණෙන විලයං ගච්ඡන්ති, නිබ්බත්තසත්තා පනෙත්ථ කම්ම බලෙන මාතුකුච්ඡිගතා විය න විලීයන්තීති, තස්ස තස්මිං සන්තාපෙ උපට්ඨිතෙ කම්මසරික්ඛකො ආකාරො උපපජ්ජි, ගෙහමජ්ඣෙයෙව සූකරරවං රවිත්වා ජනත්තුකෙහි විචරන්තො පුරිමභවත්තුම්පි පච්ඡිම භවත්තුම්පි ගච්ඡති, අථස්ස ගෙහමානුසකා තං දළ්හං ගහෙත්වා මුඛං පිදහන්ති, කම්මවිපාකො නාම න සක්කා කෙනචි පටිබාහිතුං, සො විරවතෙව,[3] සමන්තා සත්තසු ඝරෙසු මනුස්සා නිද්දං

1. ම. සී. පරික්ඛිපිත්වා. 2. සී. ම. මූ. ආළාහනෙ.
3. ම. විරවන්තොව ඉසෝ චිංතා ච විවරති.

න ලභන්ති, මරණභයේන තජ්ජිතස්ස තස්ස ඔහි නික්කමිතං වාරෙතුං සබ්බෝ ගෙහපරිජනෝ යථා අඤ්ඤා සීහෝ විවරිතුං න සක්කොති තථා ගෙත්වා වාරානි ථකෙත්වා ඔහි ගෙහං පරිවාරෙත්වා රක්ඛන්තෝ අට්ඨංසු, ඉතරෝ අඤ්ඤා ගෙහෙයෙව නිරය සන්තාපෙන විරවිතුම්පි ඉතෝ චිතෝ ච විවරති, එවං සත්ත දිවසානි විවරිත්වා සත්තමේ දිවසෙ කාලං කත්වා අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්ති, අවීචිමහානිරයෝ දෙවදූතසුත්තන්තෙන වණ්ණිතබ්බෝ. භික්ඛූ තස්ස ඝරවාරෙන ගච්ඡන්තා තං සද්දං සුත්වා සූකරසඤ්ඤී සඤ්ඤිනෝ හුත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථු සන්තිකෙ නිසින්නා එවමාහංසු: හන්දෙත චුන්දසූකරිකාය ගෙහවාරං පිදහිත්වා සූකරානං මාරියමානානං අජ්ජ සත්තමෝ දිවසෝ, ගෙහෙ කාචි මඞ්ගලකිරියා භවිස්සති මඤ්ඤෙ, එත්තකෙ නාම හන්දෙත සූකරෙ මාරෙන්තස්ස එකම්පි මෙත්තචිත්තං වා කාරුඤ්ඤං වා නත්ථි, න වත නෝ එවරූපෝ කක්ඛළෝ ඵරුසෝ සත්ථා දිට්ඨපුබ්බෝති. සත්ථා න භික්ඛවෙ සෝ ඉමෙ සත්තදිවසෙ සූකරෙ මාරෙති, කම්මපරික්ඛකං පනස්ස විපාකං උදපාදි, ජීවන්තස්සෙව අවීචිමහානිරයසන්තාපෝ උපට්ඨාසි, සෝ හෙත සන්තාපෙන සත්තදිවසානි සූකරරවං රවන්තෝ අඤ්ඤානිවෙසනෙ විවරිත්වා අජ්ජ කාලං කත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තොති වත්වා හන්දෙත ඉධ ලොකෙ එවං සොචිත්වා පුන ගන්ත්වා සොවනට්ඨානෙයෙව නිබ්බත්තොති වුත්තෙ ආම භික්ඛවෙ පමත්තෝ නාම ගහට්ඨෝ වා හොතු පබ්බජිතෝ වා උභයත්ථ සොචති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉධ සොචති පෙච්ච සොචති පාපකාරී උභයත්ථ සොචති,
සෝ සොචති සෝ විහඤ්ඤති දිස්වා කම්මකිලිට්ඨමත්තනෝ"ති.

තත්ථ **පාපකාරී**ති: නානප්පකාරස්ස පාපකම්මස්ස කාරකෝ පුග්ගලෝ, අකතං වත මේ කල්‍යාණං කතං පාපන්ති එකංසෙනෙව මරණසමයෙ ඉධ සොචති, ඉදමස්ස කම්මසොචනං; විපාකං අනුභොන්තෝ පන පෙච්ච සොචති, ඉදමස්ස පරලොකෙ විපාකසොචනං; එවං සෝ උභයත්ථ සොචති යෙව. තෙනෙව කාරණෙන ජීවමානොයෙව සෝ චුන්දසූකරිකොපි **දිස්වා කම්මකිලිට්ඨං**ති: අත්තනෝ කිලිට්ඨං කම්මං පස්සිත්වා සොචති, නානප්පකාරකං විලපන්තෝ විහඤ්ඤතීති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තාදයෝ අහෙසුං. මහාජනස්ස සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා.

චුන්දසූකරිකවත්ථු දසමං.

---

1. 11.

"ඉධ මොදතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ධම්මිකං උපාසකං ආරබ්ධ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිර පඤ්චසතා ධම්මිකඋපාසකා නාම අහෙසුං, තෙසු එකෙකස්ස පඤ්ච පඤ්ච උපාසකසතානි පරිවාරා, යො තෙසං ජෙට්ඨකො තස්ස සත්ත පුත්තා සහ ධීතරා, තෙසු එකෙකස්ස එකෙකා සලාකයාගු සලාකහත්ථං පක්ඛිකහත්ථං නවවස්සගහත්ථං වස්සාවාසිකං. තෙපි සබ්බෙව අනුජ්ඣාපුත්තා නාම අහෙසුං, ඉති චුද්ද සන්නං පුත්තානං භරියාය උපාසකස්සාති සොළස සලාකයාගුආදීනි පවත්තන්ති, ඉති සො සපුත්තදාරෙ සීලවා කල්‍යාණධම්මෙ දත්වා සංවිභාගරතො අහොසි. අථස්ස අපරභාගෙ රොගො උපපජ්ජි, ආයු සඞ්ඛාරෙ පරිහායි, සො ධම්මං සොතුකාමෙ අට්ඨ වා සොළස වා භික්ඛූ පෙසෙථාති සඤ්ඤං පහිණි, සත්ථා පෙසෙසි, තෙ ගන්ත්වා තස්ස මඤ්චං පරිවාරෙත්වා පඤ්ඤත්තෙසු ආසනෙසු නිසින්නා, හත්ථෙ අග්ගහෙසි. මෙ දස්සනං දුල්ලභං භවිස්සති, දුබ්බලොමහි, එකං මෙ සුත්තං සජ්ඣායථාති වුත්තෙ කතරං සුත්තං සොතුකාමෝ උපාසකානි, සබ්බබුද්ධානං අවිජහිතං සතිපට්ඨානසුත්තන්ති වුත්තෙ "එකායනො අයං භික්ඛවෙ මග්ගො සත්තානං විසුද්ධියා"ති සුත්තන්තං පට්ඨපෙසුං, තස්මිං ඛණෙ ඡහි දෙවලොකෙහි සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා සහස්සසඞ්ඛවයුත්තා දිබ්බසොළසයොජනසතිකා ඡ රථා ආගමිංසු, තෙසු සිතා දෙවතා අට්ඨාසකං දෙවලොකං නෙස්සාම අට්ඨාසකං දෙවලොකං නෙස්සාමාති, අමෙහා මත්තිකභාජනං භින්දිත්වා සුවණ්ණභාජනං ගණ්හන්තෙහා විය අමහාකං දෙවලොකෙ අභිරමිතුං ඉධ නිබ්බත්තාහි අමහාකං දෙවලොකෙ අභිරමිතුං ඉධ නිබ්බත්තාහීති වදිසුං, උපාසකො ධම්මසවණන්තරාය අනිච්ඡන්තොා ආගමෙථ ආගමෙථාති ආහ. භික්ඛූ අමෙහ වාරෙන්තීති[1] සංඝුය තුණ්හී අහෙසුං, අථස්ස පුත්තධීතරෙ අට්ඨාසකං පිතා පුබ්බෙ ධම්මසවණෙන අතිත්තො අහොසි, ඉදානි පන භික්ඛූ පක්කොසාපෙත්වා සජ්ඣායං කාරෙත්වා සයමෙව වාරෙති, මරණස්ස අභායනකසත්තො නාම නත්ථීති විරවිංසු, භික්ඛූ ඉදානි අනො කාසොති උට්ඨායාසනා පක්කමිංසු.

උපාසකො ථොකං වීතිනාමෙත්වා සතිං ලභිත්වා පුත්තෙ පුච්ඡි: කහං තාතා සන්දට්ඨාති. තාත තුමෙහ භික්ඛූ පක්කොසාපෙත්වා ධම්මං සුණන්තො සයමෙව වාරයිත්ථ, අථ මයං මරණස්ස අභායනකසත්තො නාම නත්ථීති සන්නිට්ඨිංහා, අයඤ්ච පන කුහිංති, අනොකාසොති උට්ඨායාසනා පක්කන්තාති, තාතා නාහං අය්‍යෙහි සද්ධිං කථෙමීති, අථ කෙන සද්ධිං කථෙසි තාතාති, ඡහි දෙවලොකෙහි දෙවතා ඡ රථෙ අලඞ්කරිත්වා ආදාය ආනාසෙ ඨත්වා අම්හාකං දෙවලොකෙ අභිරම අම්හාකං දෙවලොකෙ අභිරමාති සද්දං කරොන්ති, තාහි සද්ධිං කථෙමීති, කුහිං තාත රථා න මයං පස්සාමාති වුත්තෙ අජ්ජ පන මයඤ්ච ගච්ඡිතානි පුප්ඵානීති, අඤ්ඤි තාතානි, කතරදෙවලොකො රමණීයොති, සබ්බබොධිසත්තානං බුද්ධමාතාපිතූනඤ්ච වසිතට්ඨානං තුසිතභවනං

1. සී. වදතීති.

රමණීයං භාතාති, තෙනහි තුසිතභවනතෝ ආගතරථෙ ලඟතූති පුප්ඵදමං බිපථාති, තෙ බිපිංසු, තං රථධ්ධරෙ ලඤ්ඡිත්වා ආකාසෙ ඔලම්බි, මහාජනෝ තදෙව පස්සති, රථං න පස්සති, උපාසකෝ පස්ස ථෙතං පුප්ඵදමංති වත්වා ආම පස්සාමාති වුත්තෙ එතං තුසිතභවනතෝ ආගතරථෙ ඔලම්බති, අහං තුසිතභවනං ගච්ඡාමි, තුම්හෙ මා චින්ත සිත්ථ, මම සන්තිකෙ නිබ්බත්තිතුකාමා හුත්වා මයා භාතනියාමෙනෙව පුඤ්ඤානි භාරොථාති වත්වා කාලං කත්වා රථෙ පතිට්ඨාසි, තාවදෙවස්ස තිගාවුතපමාණෝ සට්ඨිසතටභාරාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෝ අත්ත භාවෝ නිබ්බත්ති, අච්ඡරාසහස්සං පරිවාරෙසි, පඤ්චවිසති යොජනිකා කනකවිමානා පාතුරහොසි, තෙ භික්ඛූ විහාරං අනුපපත්තෙ සත්ථා පුච්ඡි: සුභාභික්ඛවෙ උපාසකෙන ධම්මදෙසනාති, ආම භන්තෙ, අනන්තරා යෙව පන ආගමෙථාති වාරෙසි, අථස්ස පුත්තදිතරෝ භාඤ්ඤිංසු, මයං ඉදානි අනොභාසොති උට්ඨායාසනා නික්ඛන්තාති, න සො භික්ඛවෙ තුම්හෙහි සද්ධිං භාථෙසි, ඡහි පන දෙවලොකෙහි දෙවතා ඡ රථෙ අලඞ්කරිත්වා ආහරිත්වා තං උපාසකං පකෙභාසිංසු, සො ධම්මදෙසනාය අන්තරායං අනිච්ඡන්නෝ තාහි සද්ධිං භාථෙසීති, එවං භන්තෙති, එවං භික්ඛවෙති, ඉදානි භන්තෙ සො කුහිං නිබ්බත්තොති, තුසිතභවනෙ භික්ඛවෙති, භන්තෙ ඉදානි ඉධ සත්තිමජ්ඣෙ මොදමානෝ විවරිත්වා ඉදානෙව ගන්ත්වා පුන මොදනට්ඨානෙ යෙව නිබ්බත්තොතාති, ආම භික්ඛවෙ අපපමත්තා හි ගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා සබ්බත්ථ මොදන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉධ මොදති පෙච්ච මොදති භතපුඤ්ඤොඋභයත්ථ මොදති,
සො මොදති සො පමොදති දිස්වා කම්මවිසුද්ධිමත්තනෝ"ති.

තත්ථ **භතපුඤ්ඤොති**: භානපපකාරස්ස කුසලස්ස භාරකෝ පුග්ගලෝ, අභතං වත මෙ පාපං භතං මෙ කල්‍යාණංති ඉධ කම්ම මොදනෙන පෙච්ච විපාකමොදනෙන මොදති, එවං **උභයත්ථ මොදති** නාම. **කම්මවිසුද්ධිං**: ධම්මිකථපාසකොපි අත්තනෝ කම්මවිසුද්ධිං පුඤ්ඤකම්මසම්පත්තිං දිස්වා කාලකිරියතෝ පුබ්බෙ ඉධ ලොකෙපි මොදති, භාලං කත්වා ඉදානි පරලොකෙපි අතිමොදති යෙවාති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයෝ අහෙසුං. මහා ජනස්ස සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා ජාතාති.

ධම්මිකථපාසකස්ස වත්thු එකාදසමං.

1, 12.

"ඉධ තපති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ දෙවදත්තං භාරබ්භ කථෙසි.

දෙවදත්තස්ස වත්thු පබ්බජිතකාලතෝ පට්ඨාය යාව පඤ්චපිප වෙසනා දෙවදත්තං භාරබ්භ භාසිතානි සබ්බානි ජාතකානි විත්ථා

රෙත්වා ඝපිතං, අයං පනෙත්ථ සංඛෙපෝ: ඝත්තරි අනුපියං නාම මල්ලානං නිගමෝ තං නිස්සාය අනුපියම්බවනෙ විහරන්තෙ යෙව තථාගතස්ස ලක්ඛණපරිග්ගහණදිවසෙ යෙව අසිති සහස්සෙහි ඤාති කුලෙහි රාජා වා හොතු බ්‍රහ්මා වා ඛත්තියපරිවාරොව විවරිස්සතීති අසිතිසහස්සපුත්තා පරිඤ්ඤාතා; තෙසු යෙභුය්‍යෙන පබ්බජිතෙසු හද්දියරාජානං අනුරුද්ධං ආනන්දං භගුං කිම්බිලං දෙවදත්තන්ති ඉමෙ ඡ සක්‍යකෙ අපබ්බජිතෙ දිස්වා මයං අත්තනො පුත්තෙ පබ්බාජෙම ඉමෙ ඡ සක්‍යකා න ඤාතකා මඤ්ඤෙ, තස්මා න පබ්බජන්තීති ඤත්වා සම්මන්නාපෙසුං, අථ ඛො මහානාමො සක්‍යකා අනුරුද්ධං උපසඞ්කමිත්වා තාත අම්හාකං කුලා පබ්බජිතො නත්ථි තවං වා පබ්බජිස්සසි අහං වා පබ්බජිස්සාමත්ති ආහ. සො පන සුකුමාලො හොති සම්පන්නභොගො, නත්ථිති වචනමපි තෙන න සුතපුබ්බං, එකදිවසං හි තෙසු ජ්ඣු ඛත්තියෙසු ගුළකීළං කීළන්තෙසු අනුරුද්ධො පුථෙන පරාජිතො පුථත්ථාය පහිණි, අථස්ස මාතා පුථෙ සජෙත්වා පහිණි, නෙ ඛාදිත්වා පුන කීළිංසු, පුනපුනං තස්සෙව පරාජයො හොති, මාතා පනස්ස පහිතෙ නික්ඛන්තුං පුථෙ පහිණිත්වා චතුත්ථෙ වාරෙ පුථං නත්ථිති පහිණි, සො නත්ථිති වචනස්ස අසුතපුබ්බත්තා එසාපෙකා පුථවිකති හවිස්සතීති මඤ්ඤමානො නත්ථිපුථං මෙ ආහරථාති පෙසෙසි, මාතා පනස්ස නත්ථි පුථං කිර අය්‍යෙ දෙථාති වුත්තෙ මම පුත්තෙන නත්ථිති පදං න සුත පුබ්බං, ඉම්නා පන උපායෙන එතමත්ථං ඤාපෙස්සාමීති තුච්ඡං සුවණ්ණපාතිං අඤ්ඤාය සුවණ්ණපාතියා පටිකුජ්ජිත්වා පෙසෙසි, නගර පරිග්ගාහිකා දෙවතා විනෙතුං: අනුරුද්ධඝක්‍යෙන අනන්නභාරකාලෙ අත්තනො භාගහත්තං උපරිට්ඨපවෙච්ඡබුද්ධස්ස දත්වා නත්ථිති මෙ වචනස්ස සවණං මා හොතූති හොජනුපත්තියා ඤාතං මා හොතූති පත්ථනා කතා, සචායං තුච්ඡපාතිං පඤ්ඤාසති දෙවසමාගමං පවිසිතුං න ලභිස්සාම, සීසමපි නං සත්තධා ඵලෙය්‍යාති, අථ නං පාතිං දිබ්බ පුථෙහි පුණිත්වා අකාසු, තස්සා ගුළමණ්ඩලෙ ඨපෙත්වා උගණ්හාවිත මත්තාය පුථගඝෙ සකලනගරෙ ඤාදෙත්වා ඨිතො, පුථඛණ්ඩං මුඛෙ ඨපිතමත්තමෙව සත්ත රසහරණීසහස්සානි අනුඵරි, සො විනෙතෘහි: නාහං මාතු පියො එත්තකං මෙ කාලං ඉමං නත්ථිපුථං නාම න පවි, ඉතො පට්ඨාය අඤ්ඤං පුථං නාම න ඛාදිස්සාමීති ගෙහං ගන්ත්වාපි මාතරං පුවිහි: අම්ම තුම්හාකං අහං පියෝ අපපියොති. නාත එකක්ඛිතො අක්ඛි විය ව හදයං විය ව අතිපියො මෙති, අථ කස්මා එත්තකං කාලං මයහං නත්ථිපුථං න පවිත්ථ අම්මාති, සා චුල්ලුපට්ඨාකං පුවිහි: අත්ථි කිඤ්චි පාතියං තාතාති, පරිපුණ්ණා අය්‍යෙ පාති පුථෙහි, එවරූපා පුථා නාම මෙ න දිට්ඨපුබ්බාති. සා විනෙතෘහි: මයහං පුත්තො පුඤ්ඤවා තාතාඡිනීහාරෙ භවිස්සති, දෙවතාහි පාතිං පුරෙත්වා පුථං පහිතා භවිස්සනීති. අථ නං පුත්තො අම්ම ඉතො පට්ඨායාහං අඤ්ඤං පුථං නාම න ඛාදිස්සාමි, නත්ථිපුථමෙව පවෙය්‍යාසීති, ඝාපිස්ස තතො පට්ඨාය පුථං ඛාදිතුකාමොමෙතී වුත්තෙ තුච්ඡපාතිමෙව අඤ්ඤාය

පාතියා පවිකුජ්ජිත්වා පෙසෙති, යාව අගාරමජ්ඣෙ වසි තාවස්ස දෙව තාව පූවෙ පහිණිංසු, සො එතහතාපි අජානන්නෙව පබ්බජ්ජං නාම කිං ජානිස්සති, තස්මා කා එසා පබ්බජ්ජා නාමාති භාතරං පුච්ඡිත්වා ඔහාරිතකෙසමස්සුනා කාසාවනිවත්ථෙන කාසඤ්ඣරකෙ වා බිදල මඤ්චකෙ වා නිපජ්ජිත්වා පිණ්ඩාය 'වරන්තෙන විඝාතබ්බං, එසා පබ්බජ්ජා නාමාති වුත්තෙ භාතිකෙ අහං සුකුමාලෝ නාගං සක්ඛිස්සාමි පබ්බජිතුංති ආහ, තෙනහි තාත කම්මන්තං උග්ගහෙත්වා ඝරවාසං වස න හි සක්කා අමෙහසු එභෙන අපබ්බජිතුංති, අථ නං සො එස කම්මන්තො නාමාති පුච්ඡි, භාතුට්ඨානට්ඨානම්පි[1] අජානන්තො කුලපුත්තො කම්මන්තං නාම කිං ජානිස්සති, එතදිවසං හි තිණඝණං ඛත්තියානං කථා උදපාදි: හත්තං නාම කුතිං උට්ඨහතීති, කිම්බිලෝ ආහ: සොට්ඨකෙ උට්ඨහතීති. අථ නං භද්දියො එවං භාතුට්ඨානට්ඨානං න ජානාසි, හත්තං නාම උක්ඛලියං උට්ඨහතීති ආහ, අනුරුද්ධො තුහෙම වෙපි න ජානාථ, හත්තං නාම රත්ත මකුලාය සුවණ්ණපාතියා උට්ඨහතීති ආහ, තෙසු කිර කිම්බිලෝ එක දිවසං සොට්ඨකතො වීහී ඔහාරියමානෙ දිස්වා එතෙ කොට්ඨකෙව ජානන්ති සඤ්ඤී අහොසි, භද්දියො එකදිවසං උක්ඛලිතො භත්තං වඩ්ඪියමානං දිස්වා උක්ඛලියඤ්ඤෙව උපපත්තානන්ති සඤ්ඤී අහොසි, අනුරුද්ධෙන පන තෙව විහිං කොට්ටෙත්වා න භත්තං පචන්තා න වඤ්ඤෙත්වා දිට්ඨපුබ්බා, වඤ්ඤන්තා පන පුරතො ඨිතමෙව පස්සති, සො භුඤ්ජිතුකාමකාලෙ භත්තං පාතියං උට්ඨහතීති සඤ්ඤමකාසි, එවං තයොපි තෙ භාතුට්ඨානට්ඨානං න ජානන්ති, තෙනායං සො එස කම්මන්තොති නාමාති පුච්ඡිත්වා පඨමං ඛෙත්තං කසාපෙතබ්බන්තිආදිකං සංවිජ්ජරෙ සංවිජ්ජරෙ කත්තබ්බකිච්චං සුත්වා කදා නු කම්මන්තානං අන්තො පඤ්ඤායිස්සති, හදා මයං අපෙහාසුඛා හොගෙ භුඤ්ජිස්සාමාති වත්වා කම්මන්තානං අපරියන්තතාය අක්ඛමතාය තෙන හි තාඤ්ඤෙව ඝරවාසං වස, න මයාං එතෙනහෙතුනා මාතරං උපසංකමිත්වා අනුජානාහි අම්ම මං පබ්බජිස්සාමීති වත්වා භායං තික්ඛත්තුං පිවිත්තිපිත්වා සචෙ තෙ සහායකො භද්දියරාජා පබ්බජිස්සති තෙන සද්ධිං පබ්බජාහීති වුත්තෙ තං උපසංකම්ත්වා ම්ම ඵො සම්ම පබ්බජ්ජා තව පරිබද්ධාති වත්වා තං නානප්පකාරෙහි සඤ්ඤාපෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ අත්තනා සද්ධිං පබ්බජ්ජානත්ථාය පරිසඤ්ඤං ගණ්හි, භාතුතො භද්දියො සක්‍යරාජා අනුරුද්ධො ආනන්දො භගු කිම්බිලෝ දෙව දත්තොති ඉමෙ ඡ ඛත්තියා උපාලිකප්පකසත්තමා දෙවා විය දිබ්බ සම්පත්තිං සත්තාහං අනුභවිත්වා උය්‍යානං ගච්ඡන්තා විය චතුරඞ්ගිණියා සෙනාය නික්ඛමිත්වා පරවිසයං පත්වා රාජඤාය සෙනං නිවත්තෙත්වා පරවිසයං ඔක්කමිංසු, තත්ථ ඡ ඛත්තියා අත්තනො අත්තනො ආහරණානි ඔමුඤ්චිත්වා භණ්ඩිකං කත්වා ගහෙ ගහෙ උපාලි නිවත්තෙසුං, අලං

1. ම. භතභූමිඨානම්පි.

තෙ එතඤ්ච ජීවිකායාති තස්ස අදංසු, සො තෙසං පාදමූලෙ පවත්තෙත්වා පරිදෙවිත්වා ආණං අතික්කමිතුං අසක්කොන්තො උට්ඨාය නිවත්ති, තෙසං විධා ජාතකාලෙ වනං ආරොදනපපත්තං විය පඨවි කම්පමානාකාරපපත්තා විය අහොසි, උපාලි පොඤ්ඤං නිවත්තිත්වා වණ්ඩා බො සාකියා ඉමිනා කුමාරා නිප්පාතිතාති සාතෙයාපි මං, ඉමෙ හි නාම සත්‍යකුමාරා එවරූපං සම්පත්තිං පහාය අම්හාකං අනත්ථාති ආභරණානි බෙලපිණ්ඩං විය ඡඩ්ඩෙත්වා පබ්බජිංසූති, කිමඞ්ගපනාහන්ති භණ්ඩිකං ඔමුඤ්චිත්වා තානි ආභරණානි රුක්ඛෙ ලග්ගෙත්වා අට්ඨිනා ගණ්හනත්‍ථාය වත්වා තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා තෙහි කසමා න නිවත්තොසීති පුට්ඨො තමත්ථං ආරොචෙසි, අථ නං තෙ ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා මයං භන්තෙ සාකියා නාම මානනිස්සිතා, අයං අම්හාකං දීඝරත්තං පරිචාරකො, ඉමං පඨමතරං පබ්බාජෙථ, මයමස්ස අභිවාදනාදීනි කරිස්සාම, එවං නො මානො නිම්මානිස්ස තීති වත්වා තං පඨමතරං පබ්බාජෙත්වා පච්ඡා සයං පබ්බජිංසු. තෙසු ආයස්මා භද්දියො තෙනෙවන්තරවස්සෙන තෙවිජ්ජො අහොසි, ආයස්මා අනුරුද්ධො දිබ්බචක්ඛුකො හුත්වා පච්ඡා මහාපුරිසවිතක්ක සුත්තං සුත්වා අරහත්තං පාපුණි, ආයස්මා ආනන්දෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, භගුත්ථෙරෙ ච කිම්බිලත්ථෙරෙ ච අපරභාගෙ විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු, දෙවදත්තො පොථුජ්ජනිකං ඉද්ධිං පත්තො, අපරභාගෙ සත්ථරි කොසම්බියං විහරන්තෙ සසාවකසඞ්ඝස්ස තථාගතස්ස මහන්තා ලාභසක්කාරා නිබ්බත්තිංසු, වත්ථභෙසජ්ජාදි හත්ථා මනුස්සා විහාරං පවිසිත්වා කුහිං සත්ථා කුහිං සාරිපුත්තත්ථෙරෝ, කුහිං මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ, කුහිං මහාකස්සපත්ථෙරෝ, කුහිං භද්දියත්ථෙරෝ, කුහිං අනුරුද්ධත්ථෙරෝ, කුහිං ආනන්දත්ථෙරෝ, කුහිං භගුත්ථෙරෝ, කුහිං කිම්බිලත්ථෙරෝති අසීතිමහාසාවකානං නිසින්නට්ඨානං ඔලොකෙන්තා විචරන්ති, දෙවදත්තත්ථෙරෝ කුහිං නිසින්නොති වා ඨිතොති වාති වත්තාරොපි නත්ථි, සො චින්තෙසි: අහම්පි එතෙහි සද්ධිං යෙව පබ්බජිතො, එතෙපි ඛත්තියපබ්බජිතා, අහම්පි ඛත්තියපබ්බජිතො, ලාභසක්කාරඤ්චෙව මනුස්සා එතෙ පරියෙසන්ති, මම නාමං ගහෙතාපි නත්ථි, කෙන නුඛො සද්ධිං එකතො හුත්වා කං පසාදෙත්වා මම ලාභසක්කාරං නිබ්බත්තෙය්‍යන්ති. අථස්ස එතදහොසි: අයං බො රාජ කිම්බිසාරො පඨමදස්සනෙනෙව එකාදසහි නහුතෙහි සද්ධිං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතො, න සක්කා එතෙන සද්ධිං එකතො භවිතුං, කොසලරඤ්ඤා ච සද්ධිං න සක්කා, අයං බො පන රඤ්ඤං පුත්තෙසු අජාතසත්තුකුමාරො කඤ්චි ගුණදෙසෙ න ජානාති, එතෙන සද්ධිං එකතො භවිස්සාමීති. සො කොසම්බිතො රාජගහං ගන්ත්වා කුමාරනාවණ්ණං අභිනිම්මිණිත්වා වත්තාරො ආසීවිසෙ වත්ථූසු හත්ථපාදෙසු එකං. ගීවාය පිළන්ධිත්වා එකං සීසෙ චුම්බටකං කත්වා එකං එකංසං කරිත්වා ඉමාය අභිමෙඛලාය ආකාසතො ඔරුය්හ අජාතසත්තුස්ස උච්ඡඞ්ගෙ නිසීදිත්වා තෙන භීතෙන කොසි භිංති

වුත්තෙ අහං දෙවදත්තොති වත්වා තස්ස භයවිනොදනත්ථාය තං අත්තභාවං පරිසංහරිත්වා සඞ්ඝාරිපත්තචීවරධරො පුරතො ඨත්වා තං පසාදෙත්වා ලාභසක්කාරං නිබ්බත්තෙසි, සො ලාභසක්කාරාභිභූතො අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමීති පාපකං චිත්තං උප්පාදෙත්වා සහ චිත්තුප්පාදෙන ඉද්ධිතො පරිහායිත්වා සත්ථාරං වෙළුවනවිහාරෙ සරාජිකාය පරිසාය ධම්මං දෙසෙන්තං වන්දිත්වා උට්ඨායාසනා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ භගවා හන්ත එතරහි ජිණ්ණො වුද්ධො මහල්ලකො අප්පපඤ්ඤතෙකා දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරං අනුයුඤ්ජතු, අහං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිහරිස්සාමි, නීයාදෙථ මෙ භික්ඛුසඞ්ඝන්ති වත්වා සත්ථාරා බෙලාසික වාදෙන අප්පසාදෙත්වා පටික්ඛිත්තො අනත්තමනො ඉමං පඨමං තථාගතෙ ආඝාතං බන්ධිත්වා පක්කාම, අථස්ස භගවා රාජගහෙ පකාසනීය ක්ම්මං කාරෙසි, සො පරිචත්තොදානි අහං සමණෙන ගොතමෙන, ඉද්ධිස්ස අනත්ථං කරිස්සාමීති අජාතසත්තුං උපසංකම්මිත්වා ආහ: පුබ්බෙ ඛො කුමාර මනුස්සා දීඝායුකා, එතරහි අපායුකා, ඨානං ඛො පනෙතං විජ්ජති යං ත්වං කුමාරොව සමානො කාලං කරෙය්‍යාසි, තෙන හි ත්වං කුමාර පිතරං ඝාතෙත්වා රාජා හොහි, අහං භගවන්තං ඝාතෙත්වා බුද්ධො භවිස්සාමීති වත්වා තස්මිං රජ්ජෙ පතිට්ඨිතෙ තථාගතස්ස වධාය පුරිසෙ පයොජෙත්වා තෙසු සොතාපත්තිඵලං පත්වා නිවත්තෙසු සයං ගිජ්ඣකූටං අභිරුහිත්වා අහමෙව සමණං ගොතමං ජීවිතා වොරොපෙස්සාමීති සිලං පවිජ්ඣිත්වා රුධිරුප්පාදකම්මං කත්වා ඉමිනාපි උපායෙන මාරෙතුං අසක්කොනෙන්තා පුන නාලාගිරිං විස්සජ්ජාපෙසි, තස්මිං ආගච්ඡන්තෙ ආනන්දත්ථෙරා අඤ්ඤතා ජීවිතා සත්ථු පරිවචරිත්වා පුරතො අට්ඨාසි, සත්ථා නාගං දමෙත්වා නාගරා නික්ඛම්මිත්වා විහාරං ආගන්ත්වා අනෙකසහස්සෙහි උපාසකෙහි අභිභට මහාදානං පරිභුඤ්ජිත්වා තස්මිං දිවසෙ සන්නිපතිතානං අට්ඨාරස කොටිසඞ්ඛ්‍යානං රාජගහවාසිනං ආනුපුබ්බිකථං කථෙත්වා චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෙ ජාතෙ අථො මහාගුණෙ ආයසමා ආනන්දෙ තථා රූපෙ නාම ගම්භීරාගෙ ආගච්ඡන්තෙ අත්තනො ජීවිතං පරිවචරිත්වා සත්ථු පුරතො අට්ඨාසීති ථෙරස්ස ගුණ කථං සුත්වා "න භික්ඛවෙ ඉදැනෙව පුබ්බෙපෙස මමන්දාය ජීවිතං පරිවචරීයෙවා"ති වත්වා භික්ඛූහි යාවතො චූළහංසමහාහංසකඤ්ඤාටක ජාතකානි කථෙසි.

දෙවදත්තසුත්තවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

දෙවදත්තසස්සාපි කම්මං නෙව පාකටං තථා රඤ්ඤො මාරාපිතභාවො, න වධකානං පයොජිතභාවො, න සිලාය පවිද්ධභාවො පාකටං අහොසි යථා නාලාගිරිහත්ථිනො විස්සජ්ජිතභාවො, තඤ්හි මහාජනො රාජාපි දෙවදත්තෙනෙව මාරාපිතොති වධකා පයොජිතා සිලාපි අප විද්ධා ඉදානි පන තෙන නාලාගිරි විස්සජ්ජාපිතොති එවරූපං නාම පාපකං ගහෙත්වා රාජා විචරතීති කොලාහලමකාසි, රාජ මහාජනස්ස කථං සුත්වා පඤ්චාලිපාකසතානි නීහරාපෙත්වා න පුන තස්ස පවිසනං අහොසි, නාගරාපිස්ස කුලං උපගතස්ස භික්ඛාමත්තම්පි න

අදංසු, සෝ පරිහීනලාභසක්කාරෝ කෝසජ්ජබහුලෝ සත්ථාරං උපසංකමිත්වා පඤ්ච වත්ථූනි යාචිත්වා භගවතා අලං දෙවදත්ත යෝ ඉච්ඡති සෝ ආරඤ්ඤකෝ හොතූති පටික්ඛිත්තෝ කස්සාවුසෝ වචනං සොභනං, කිං තථාගතස්ස උදාහු මම වාති, අහං හි උක්කට්ඨ වසෙන එවං වදාමි: සාධු භන්තෙ භික්ඛූ යාවජීවං ආරඤ්ඤකා අස්සු, පිණ්ඩපාතිකා පංසුකූලිකා රුක්ඛමූලිකා, මච්ඡමංසං න ඛාදෙය්යුන්ති, යෝ දුක්ඛා මුඤ්චිතුකාමෝ සෝ මයා සද්ධිං ආගච්ඡතූති වත්වා පක්කාමි, තස්ස වචනං සුත්වා එකච්චෙ නවකාපඛ්ඛජිතා මන්දබුද්ධිනෝ කල්‍යාණං දෙවදත්තෝ ආහ, එතෙන සද්ධිං විචරිස්සාමාති තෙන සද්ධිං එකතෝ අගෙසුං. ඉති සෝ පඤ්චසතෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං තෙහි පඤ්චහි වත්ථූහි ලූඛපඨ්‍යාහං ජනං සඤ්ඤපෙන්තෝ කුලෙසු භික්ඛූපෙක්ඛං භික්ඛූ පෙත්වා භුඤ්ජන්තෝ සඞ්ඝභෙදය පරක්කමි, සෝ භගවතා සච්චං කිර තං දෙවදත්ත සඞ්ඝභෙදය පරක්කමසි වක්කභෙදායාති[1] පුට්ඨෝ ස්වච්චංති වත්වා ගරුකෝ ඛෝ දෙවදත්ත සඞ්ඝභෙදෝති ආදීහි ඔවදිතොපි සත්ථු වචනං අනාදියිත්වා පක්කන්තෝ ආයස්මන්තං ආනන්දං රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තං දිස්වා අජ්ජතග්ගෙ දානාහං ආවුසෝ ආනන්ද අඤ්ඤත්‍රෙව භගවතා අඤ්ඤත්‍ර භික්ඛුසංඝෙන උපොසථං කරිස්සාමි සඞ්ඝ කම්මං කරිස්සාමීති ආහ. ථෙරෝ තමත්ථං භගවතෝ ආරොචෙසි, තං විදිත්වා සත්ථා උපපන්නධම්මසංවෙගා ත්‍රුත්වා දෙව දත්තෝ සදෙවකස්ස ලොකස්ස අනත්ථනිස්සිතං අත්තනෝ අවිච්ඡිමහි පවත්තක කම්මං කරොතීති පරිවිතක්කෙත්වා:-

"සුකරානි අසාධූනි අත්තනෝ අහිතානි ච,
යං වෙ හිතඤ්ච සාධුඤ්ච තං වෙ පරමදුක්කරං"නි

ඉමං ගාථං වත්වා පුන ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"සුකරං සාධුනා සාධු සාධු පාපෙන දුක්කරං,
පාපං පාපෙන සුකරං පාපමරියෙහි දුක්කරං"නි.

අථ ඛෝ දෙවදත්තෝ උපොසථදිවසෙ අත්තනෝ පරිසාය සද්ධිං එකමන්තං නිසීදිත්වා යස්සිමානි පඤ්චවත්ථූනි ඛමන්ති සෝ සලාකං ගණ්හාතූති වත්වා පඤ්චසතෙහි වජ්ජිපුත්තකෙහි නවකෙහි අපක්ක තඤ්ඤෙව සලාකාය ගහිතාය සඞ්ඝං භින්දිත්වා තෙ භික්ඛූ ආදාය ගයාසීසං අගමාසි, තස්ස තත්ථ ගතභාවං සුත්වා සත්ථා තෙසං භික්ඛූනං ආනයනත්ථාය චෙ අග්ගසාවකෙ පෙසෙසි, තෙ තත්ථ ගන්ත්වා ආදෙසනා පාටිහාරියානුසාසනියා චෙව ඉද්ධිපාටිහාරියානුසාසනියා ච අනුසාසන්තා තෙ අමතං පායෙත්වා අදාය ආකාසෙනාගමිංසු, කොකාලිකොපි ඛෝ උට්ඨෙහි ආවුසෝ දෙවදත්ත නීතා තෙ භික්ඛූ සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලානෙහි, නනු තං මයා වුත්තෝ මා ආවුසෝ සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලානෙ විස්සාසීති. පාපිච්ඡා සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානා පාපි

1. ම. වග්ගභෙදායාති.

කාතං ඉච්ඡාතං වසං ගතාති වත්වා ජානුකේන හදයමජ්ඣේ පහරි, තස්ස තත්ථේව උණ්හං ලොහිතං මුඛතෝ උග්ගඤ්ඡි, ආයස්මන්තං පන සාරිපුත්තං භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතං ආකාසෙනාගච්ඡන්තං දිස්වා භික්ඛූ ආහංසු: හන්ත ආයස්මා සාරිපුත්තෝ ගමනකාලෙ අත්තදුතියෝ ගතෝ, ඉදානි මහාපරිවාරෝ ආගච්ඡන්තෝ සොභතීති. සත්ථා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තකාලෙපි මම පුත්තෝ මම සන්තිකං ආගච්ඡන්තෝ සොභති යෙවාති වත්වා:-

"හොති සිලවතං අත්ථෝ පරිසුද්ධාරවුත්තිනං,
ලක්ඛණං පස්ස ආයන්තං ඤාතිසඞ්ඝපුරක්ඛතං,
අථ පස්සසිමං කාලං සුවිහීතංව ඤාතිහී"ති

ඉදං ජාතකං කථෙසි, පුන භික්ඛූහි හන්ත දෙවදත්තෝ කිර වෙ අග්ගසාවකෙ උභොපි පස්සෙපි නිසීදපෙත්වා බුද්ධලීලාය ධම්මං දෙසිස්සාමීති තුම්හාකං අනුකිරියං කරිති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස මම අනුකිරියං කාතුං වායම්, න පන සක්ඛීති වත්වා:-

"අපි චිරත පස්සෙසි සකුනං මඤ්ජුභාණකං,
මයූරගීවසංකාසං පතිං මය්හං සවිට්ඨකං.

උදකට්ඨවරස්ස පක්ඛිනෝ
නිච්චං ආමකමච්ඡභොජිනෝ,
තස්සානුකරං සවිට්ඨකෝ
සෙවාලෙ පළිගුණ්ඨිතෝ මතෝ"ති

ආදිනා ජාතකං කථෙත්වා අපරාපරෙපුපි දිවසෙසු තථාරූපිමෙව කථං ආරබ්භ:-

"අචරි වතායං විතුදං වනානි
කාසාඛභරූකෙඛසු අසාරකෙසු,
අථාසද්ද ඛදිරං ජාතසාරං
යත්ථබ්භිදා ගරූළෝ උත්තමඞ්ගං"ති

ලසි ච තෙ නිපථවිත්වා මත්ථකෝ ච විදළිතෝ,
සබ්බා තෙ ඵාසුකා භග්ගා අජ්ජ ඛෝ ත්වං විරෙවසී"ති[1] ච

එවමාදිනි ජාතකානි කථෙසි. පුන අතීතස්මිං දෙවදත්තොති කථං ආරබ්භ:-

"අසරණස්ස තෙ කිච්චං යං බලං අහුවම්හසෙ,
මිගරාජ තමෝ තාය්‍යු අපි කිඤ්චි ලභාමසෙ.

මම ලොහිතහක්ඛස්ස නිච්චං ලුද්දානි කුබ්බතෝ
දන්තන්තරගතෝ සන්තෝ තං බහුං යමහි ජීවසී"ති

ආදිනි ජාතකානි කථෙසි. පුන වඩ්ඪමාන පරිසඤ්ඤානං පන්නස්ස ආරබ්භ:-

1. ම. සී. ඉදානි ඛෝ තං සම්ම විරෙවසීති.

"සුතමෙතං කුරුඞ්ඝස්ස යං ත්වං සෙපණ්ණී සෙය්‍යසි,
අසඤ්ඤං සෙපණ්ණිං ගච්ඡාම් න මෙ තෙ රුච්චතෙ ඵලං"ති

ආදිනි ජාතකානි කථෙසි.

එවං රාජගහෙ විහරන්තෝ පුන උභතෝ පරිහීනෝ දෙව දත්තෝ ලාභසක්කාරතෝ ච සාමඤ්ඤතෝ චාති කථාසු පවත්ත මානාසු න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපෙස පරිහීනෝ යෙවාති වත්වා:-

"අක්ඛි භින්නා පටෝ නට්ඨෝ සඛිගෙහෙ[1] ච භණ්ඩනං,
උභතෝ පදුට්ඨභාවම්හෙනා උදකම්හි ඵලම්හි චා"ති

ආදිනි ජාතකානි කථෙසි. එවං රාජගහෙ විහරන්තොව දෙවදත්තං ආරබ්භ බහූනි ජාතකානි කථෙත්වා රාජගහතෝ සාවත්ථිං ගන්ත්වා ජෙතවනවිහාරෙ වාසං කප්පෙසි.

දෙවදත්තොපි ඛෝ තවමාසෙ ගිලානෝ පච්ඡිමෙ කාලෙ සත්ථාරං දට්ඨුකාමෝ හුත්වා අත්තනෝ සාවකෙ ආහ:-අහං සත්ථාරං දට්ඨුකාමෝ තං මෙ දස්සෙථාති. එවං වුත්තෙ තෙ සම්භට්ඨකාලෙ සත්ථාරා සද්ධිං වෙරී හුත්වා අවරි, න මයං තං තත්ථ නෙස්සාමාති වුත්තෙ මා මං නාසෙථ මයා සත්ථරි ආඝාතෝ කතෝ සච්චෙ පන මයි කොසඤ්ඤමත්තෙනාපි ආඝාතෝ නත්ථි, සෝ හි භගවා:-

"වධකෙ දෙවදත්තම්හි චොරෙ අඞ්ගුලිමාලකෙ,
ධනපාලෙ රාහුලෙ චෙව සබ්බත්ථ සමමානසෝ"ති.

දස්සෙථ මෙ තං භගවන්තන්ති පුනපපුනං යාචි, අථ නං තෙ මඤ්ච කෙනාදාය නික්ඛමිංසු, තස්ස ආගමනං සුත්වා භික්ඛූ සත්ථු ආරොචෙසුං:-භන්තෙ දෙවදත්තෝ කිර කුම්භාකං දස්සනත්ථාය ආගච්ඡතීති. න භික්ඛවෙ සෝ තෙනත්තභාවෙන මං පස්සිතුං ලභිස්සතීති, භික්ඛු කිර පඤ්චන්නං වස්සානං ආයාචිතකාලතෝ පට්ඨාය පුන බුද්ධ දට්ඨුං න ලභන්ති, අයං ධම්මතා. අසුකට්ඨානං ච අසුකට්ඨානං ච ආගතෝ භන්තෙති, යං ඉච්ඡති තං කරොතු න සෝ මං භික්ඛවෙ පස්සිතුං ලභිස්සතීති, භන්තෙ ඉතෝ යොජනමත්තං ආගතෝ, අඩ්ඪයොජනං, ගාවුතං, ජෙතවන පොක්ඛරණිසමීපං ආගතොති, සවෙ අන්තෝ ජෙතවනම්පි පවිසති නෙව මං පස්සිතුං ලභිස්සතීති, දෙවදත්තං ගහෙත්වා ආගතා ජෙතවනපොක්ඛරණිතීරෙ මඤ්චං ඔතාරෙත්වා පොක්ඛරණිං තාරයිතුං ඔතරිංසු, දෙවදත්තොපි ඛෝ මඤ්චතෝ වුට්ඨාය උභොහි පාදෙ භූමියං ඨපෙත්වා නිසීදි, තෙ පඨවිං පවිසිංසු, සෝ අනුක්කමෙන යාව ගොප්ඵකා යාව ජන්නුකා යාව කටිතෝ යාව ථනතෝ යාව ගීවතෝ පවිසිත්වා හනුඝටිකාසු භූමියං පතිට්ඨිත කාලෙ:-[2]

1. ම. සී. සකගෙහෙව. 2. ම. පවිඨකාලෙ.

"ඉමෙහි අට්ඨහි[1] තමග්ගපුග්ගලං
දෙවාතිදෙවං තරදම්මසාරථිං,
සමන්තචක්ඛුං සතපුඤ්ඤලක්ඛණං
පාණේහි බුද්ධං සරණං ගතොස්මී"ති

ඉමං ගාථමාහ. ඉදං කිර ඨානං දිස්වා තථාගතො දෙවදත්තං පබ්බාජේසි, සචෙ හි සො න පබ්බජිස්ස ගිහී හුත්වා කම්මඤ්ච භාරියං අකරිස්ස ආයතිභවස්ස ච පච්චයං කාතුං න සක්කිස්ස, පබ්බජිත්වා පන කිඤ්චාපි කම්මං භාරියං කරිස්සති ආයතිභවස්ස පච්චයං කාතුං සක්කිස්සතීති, තෙන තං සත්ථා පබ්බාජේසි, සො හි ඉතො සත්තසහස්ස කප්පමත්ථකෙ අට්ඨිස්සරො නාම පච්චෙකබුද්ධො භවිස්සති, සො පථවිං පවිසිත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා, නිච්චලෙ බුද්ධෙ අපරද්ධභාවෙන පන නිච්චලොව හුත්වා පච්චතුති යොජනසතිකෙ අත්තභාවිම්හි යොජනසතුබ්බෙධමෙවස්ස සරීරං තිබ්බත්තති, සීසං යාව කණ්ණසක්ඛලිතො උපරි අයකපාලං පාවිසි, පාදෝ යාව ගොප්ඵකා හෙට්ඨා අයපථවියං පවිට්ඨා, මහාතාලක්ඛන්ධපරිමාණං අයසූලං පච්ඡිමභිත්තිතො නික්ඛම්ත්වා පිට්ඨිමජ්ඣං භින්දිත්වා උරෙන නික්ඛම්ත්වා පුරත්ථිමං භිත්තිං පාවිසි, අපරං දක්ඛිණභිත්තිතො නික්ඛම්ත්වා දක්ඛිණපස්සං භින්දිත්වා උත්තරපස්සෙන නික්ඛම්ත්වා උත්තරභිත්තිං පාවිසි, අපරං උපරි කපාලතලතො නික්ඛම්ත්වා මත්ථකං භින්දිත්වා අඩ්ඪභාගෙන නික්ඛම්ත්වා අයපථවිං පාවිසි, එවං සො තත්ථ නිච්චලො හුත්වා පච්චති. භික්ඛූ එත්තකං ඨානං ආගන්ත්වා දෙවදත්තෙ සත්ථාරං දට්ඨුං අලභිත්වා ව පථවිං පවිට්ඨොති කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්ථා න භික්ඛවෙ දෙවදත්තො ඉදැනෙව මයි අපරජ්ඣිත්වා පථවිං පාවිසි, පුබ්බෙපි පවිට්ඨොයෙවාති වත්වා ඉත්ථිරජ්කාලෙ මග්ගමූළ්හා පුරිසා සම්ඝාසෙත්වා අත්තනො පිට්ඨිං ආරොපෙත්වා ඛෙමන්තං පාපෙත්වා තෙන පුන නික්ඛන්තත්ථං ආගන්ත්වා අග්ගට්ඨානෙ මජ්ඣිමට්ඨානෙ මූලෙති එවං දස්සෙත්වා භින්දිත්වා තතියවාරෙ මහාපුරිසස්ස චක්ඛුපථං අතික්කමන්තස්ස පථවිං පවිට්ඨභාවං දීපෙත්වා:-

"අඤ්ඤතඤ්ඤුස්ස පොසස්ස නිච්චං විවරදස්සිනො,
සබ්බං වෙ පථවිං දජ්ජා නෙව නං අභිරාධයෙ"ති

ඉදං ජාතකං කථෙත්වා පුනපි පුනපි තථෙව කථාය සමුට්ඨිතාය ඛන්තිවාදිභූතෙ අත්තනි අපරජ්ඣිත්වා කලාබුරාජභූතස්ස තස්ස පථවිං පවිට්ඨභාවං දීපෙත්වා ඛන්තිවාදිජාතකං, චුල්ල ධම්මපාලභූතෙ අත්තනි අපරජ්ඣිත්වා මහාපතාපරාජභූතස්ස තස්ස පථවිං පවිට්ඨභාවං දීපෙත්වා චුල්ලධම්මපාලජාතකඤ්ච කථෙසි. පථවිං පවිට්ඨෙ පන දෙවදත්තෙ මහාජනො ඔට්ඨුතෙට්ඨා ධජපටාකා කදලියො උස්සාපෙත්වා පුණ්ණඝටෙ ඨපෙත්වා ලාභා වත නොති මහන්තං ඝනං අකාසි, තම්පථං

1. ම. අට්ඨහි.

භගවතො ආරොචෙසුං, භගවා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව දෙවදත්තො මතෙ මහාජනො තුස්සති පුබ්බෙපි තුස්සියෙවාති වත්වා සබ්බජනස්ස අපියෙ වණ්ඩෙ ඵරුසෙ බාරාණසියං පිඞ්ගලරාජෙ නාම මතෙ මහාජනස්ස තුට්ඨභාවං දීපෙතුං:-

"සබ්බෙ ජනො හිංසිතො පිඞ්ගලෙන
තස්මිං මතෙ පච්චයා වෙදියන්ති[1]
පියො නු තෙ ආසි අකණ්හතෙත්තො
කස්මා නු ත්වං රොදසි චාරපාල.

න මෙ පියො ආසි අකණ්හතෙත්තො
භායාම් පච්චාගමනාය තස්ස,
ඉතො ගතො හිංසෙය්‍ය මච්චුරාජං
සො හිංසිතො ආනයෙය්‍ය පුන ඉධා"ති

ඉදං පිඞ්ගලජාතකං කථෙසි. භික්ඛූ සත්ථාරං පුච්ඡිංසු:-ඉදානි භන්තෙ දෙවදත්තො කුහිං නිබ්බත්තොති. අවීචිමහානිරයෙ භික්ඛවෙති, භන්තෙ ඉධ තපපන්නො විවරිත්වා පුන ගන්ත්වා තපපතට්ඨානෙ යෙව නිබ්බත්තොති, ආම භික්ඛවෙ පබ්බජිතා වා හොන්තු ගහට්ඨා වා පමාදවිහාරිනො උභයත්ථ තපපන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉධ තපපති පෙච්ච තපපති පාපකාරී උභයත්ථ තපපති,
පාපං මෙ කතන්ති තපපති භීයො තපපති දුග්ගතිං ගතො"ති.

ත්‍ථ-**ඉධ තප්පතීති**: ඉධ කම්මතපපනෙන දොමනස්සමත්තෙන තපපති. **පෙච්චාති**: පරලොකෙ පන විපාකතපපනෙන අතිදුරුණෙන අපායදුක්ඛෙන තපපති. **පාපකාරීති** නානපපකාරස්ස පාපස්ස කත්තා. **උභයත්ථාති**: ඉමිනා වුත්තපපකාරෙන තපපනෙන උභයත්ථ තපපති නාම. **පාපමෙමන්ති** සො හි කම්මතපපනෙන තපපනෙතා පාපමෙ කතන්ති තපපති, තං අපමත්තකං තපපනං, විපාකතපපනෙන පන තපපනෙතා **භිය්‍යො තප්පති දුග්ගතිං ගතොති**: අති ඵරුසෙන තපපනෙන අතිවිය තපපති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

දෙවදත්තස්ස වත්ථු වාදසමං.

1, 13.

"ඉධ නන්දතී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සුමනාදෙවිං ආරබ්භ කථෙසි.

---

1. ම. පච්චයං වෙදයන්ති.

සාවත්ථියං හි දෙවසිකං අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගෙගෙ වෙ භික්ඛූ සහස්සානි භුඤ්ජන්ති, තථා විසාඛාය මහාඋපාසිකාය, සාවත්ථියං ච යො යො දානං දාතුකාමො හොති සො සො තෙසං උභින්නං ඔකාසං ලභිත්වාව කරොති, කිං කාරණා,? කුම්භකාරං දානග්ගං අනාථපිණ්ඩිකො වා විසාඛා වා ආගතාති පුච්ඡිත්වා නාගතාති වුත්තෙ සතසහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා කතදානම්පි කිං දානං නාමෙතංති ගරහන්ති, උභොපි තෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස රුචිං ව අනුවත්තිකකිච්චානි ච අතිවිය ජානන්ති, තෙසු විවාරනෙතසු[1] භික්ඛූ චිත්තරූපං භුඤ්ජන්ති තස්මා සබ්බෙ දානං දාතුකාමා තෙ ගහෙත්වාව ගච්ඡන්ති, ඉති තෙ අත්තනො අත්තනො ඝරෙ භික්ඛූ පරිවිසිතුං න ලභන්ති, තතො විසාඛා කො නු ඛො මම ඨානෙ ඨත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිස්සතීති උපධාරෙන්ති පුත්තස්ස ධීතරං දිස්වා තං අත්තනො ඨානෙ ඨපෙසි, සා තස්සා නිවෙසනෙ භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසති, අනාථපිණ්ඩිකොපි මහාසුභද්දං නාම ජෙට්ඨ ධීතරං ඨපෙසි, සා භික්ඛූනං වෙය්‍යාවච්චං කරොන්ති ධම්මං සුණන්ති සොතාපන්නා හුත්වා පතිකුලං අගමාසි, තතො චුල්ලසුභද්දං ඨපෙසි, සාපි තථෙව කරොන්ති සොතාපන්නා හුත්වා පතිකුලං ගතා, අථ සුමනාදෙවිං නාම කණිට්ඨධීතරං ඨපෙසි, සා පන සකදාගාමිඵලං පත්වා කුමාරිකාව හුත්වා තථාරූපෙන අථාසුඛෙන ආතුරා ආහාරූ පච්ඡෙදං කත්වා පිතරං දට්ඨුකාමා හුත්වා පක්කොසාපෙසි, සො එකස්මිං දානග්ගෙ තස්සා සාසනං සුත්වාව ආගන්ත්වා කිං අම්ම සුමනෙති ආහ, සා පි නං ආහ කිං තාත කණිට්ඨභාතිකාති, විප්පලපසි අම්මාති, න විප්පලපාමි කණිට්ඨභාතිකාති, භායසි අම්මාති, න භායාමි කණිට්ඨභාතිකාති එත්තකං වත්වායෙව පන සා කාලමකාසි, සො සොතාපන්නොපි සමානො සෙට්ඨිධීතරි උප්පන්නසොකං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තො ධීතු සරීරකිච්චං කාරෙත්වා රොදන්නො පඤ්ඤායතිකං ගන්ත්වා කිං ගහපති දුක්ඛී දුම්මනො අස්සුමුඛො රුදමානො උපාගතොසීති වුත්තෙ ධීතා මෙ හත්තෙ සුමනාදෙවී කාලකතාති ආහ, අථ කස්මා සොචසි නනු සබ්බසං එකංසිකං මරණංති, ජානාමෙතං හත්තෙ එවරූපා පන මෙ හිරොත්තප්පසම්පන්නා ධීතා සා මරණකාලෙ සතිං පච්චුපට්ඨාපෙතුං අසක්කොන්තී විප්පලපමානා මතාති මෙ අනපසංදෙමනස්සං උප්පජ්ජතීති, කිං පන තාය කතිතං මහාසෙට්ඨිනි, අහං තං හත්තෙ අම්ම සුමනෙති ආමන්තෙසිං, අථ මං ආහ කිං තාත කණිට්ඨභාතිකාති, තතො විප්පලපසි අම්මාති, න විප්පලපාමි කණිට්ඨභාතිකාති, භායසි අම්මාති, න භායාමි කණිට්ඨභාතිකාති, එත්තකං වත්වා කාලමකාසීති, අථ නං භගවා ආහ න තෙ මහාසෙට්ඨි ධීතා විප්පලපතීති, අථ කස්මා එවමාහාති, කණිට්ඨත්තා යෙව, ධීතා හි තෙ ගහපති මග්ගඵලෙහි තයා මහලලිකා, ත්වං හි සොතාපන්නොසි, ධීතා පන තෙ සකදාගාමිනී, සා මග්ගඵලෙහි මහලලි

1. ඉ. සී. විවරන්තෙසු.

කත්තා එවමාහාති, එවං හනෙත්ති, එවං ගහපතීති, ඉදානි කුහිං නිබ්බත්තා හනෙත්ති, තුසිතභවනෙ ගහපතීති වුත්තෙ හනෙත්ත මම ධීතා ඉධ සුතකාලං අන්තරෙ නන්දමාතා විවරිත්වා ඉතො ගන්ත්වාපි නන්දනට්ඨානෙයෙව නිබ්බත්තාති, අථ නං සත්ථා ආම ගහපති අපප මත්තා නාම ගගට්ඨා වා පබ්බජිතා වා ඉධ ලොකෙ ච පරලොකෙ ච නන්දන්ති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉධ නන්දති පෙච්ච නන්දති කතපුඤ්ඤෝ උභයත්ථ නන්දති,
පුඤ්ඤමෙම කතන්ති නන්දති භියෝ නන්දති සුග්ගතිං ගතො"ති.

තත්ථ **ඉධා**ති ඉධ ලොකෙ කම්මඵලනෙන නන්දති, **පෙච්චා**ති පරලොකෙ විපාකඵලනෙන නන්දති, **කතපුඤ්ඤෝ**ති තාතප කාරස්ස පුඤ්ඤස්ස කත්තා, **උභයත්ථා**ති ඉධ කතං මෙ කුසලං අකතං පාපන්ති නන්දති, පරත්ථ විපාකං අනුභවන්තො නන්දති, **පුඤ්ඤං මෙ**ති ඉධ නන්දන්තො පන පුඤ්ඤමෙම කතන්ති සොමනස්සමත්තකෙන වා කම්මඵලනෙන උපාදාය නන්දති, **භියෝ**ති විපාකඵලනෙන පන සුගතිං ගතො සත්තපඤ්ඤාසවස්සකොටියො සට්ඨිඤ්ච වස්සසත සහස්සානි දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවන්තො තුසිතපුරෙ අභිරම නන්දතීති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං, මහා ජනස්ස සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා ජාතා.

සුමනාදෙවියා වත්ථු තෙරසමං.

1, 14.

"බහුම්පි වෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වෙ සහායකෙ ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථි වාසිනො හි වෙ කුලපුත්තා සහායකා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා කාමෙ පහාය සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතා පඤ්චවස්සානි ආචරියුපජ්ඣායානං සන්තිකෙ වසිත්වා සත්ථාරං උපසංකමිත්වා සාසනෙ ඛුරං පුච්ඡිත්වා විපස්සනාඛුරඤ්ච ගණ්හිත්වා විත්ථාරතො සුත්වා එකො තාව අහමෙතෙන මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතොන සක්ඛිස්සාම් ගණ්හිත්වා පූරෙතුං විපස්සනාඛුරං පන පූරෙස්සාමීති යාව අරහත්තං විපස්සනං කථාපෙත්වා සවෙතනෙතා වායමන්තෙනා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, ඉතරෙ පන අහං ගණ්හිත්වා පූරෙස්සාමීති අත්තනා කමෙන තෙපිටකං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා ගත ගතට්ඨානෙ ධම්මං දෙසෙති සරභඤ්ඤං භණති, පඤ්චන්නං භික්ඛු සතානං ධම්මං වාචෙන්තො විචරති, අට්ඨාරසන්නං මහාගණානං ආචරියො අහොසි, භික්ඛු සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ඉතරස්ස ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා තස්සොවාදෙ ඨත්වා අරහත්තං පත්වා ථෙරං වන්දිත්වා සත්ථාරං දට්ඨුකාමම්හාති වදන්ති, ථෙරො ගච්ඡථාවුසො

මම වචනෙන සත්ථාරං වන්දිත්වා අසීතිමහාථෙරෙ වන්දථ, සහායකත්ථෙරම්පි මෙ අම්හාකං ආචරියො තුම්හෙ වන්දතීති වදථාති,[1] තෙ විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරඤ්ච ථෙරෙ ච වන්දිත්වා හන්තෙ අම්හාකං ආචරියො තුම්හෙ වන්දතීති වුත්තෙ ඉතරෙන ච කො නාම එසොති වුත්තෙ තුම්හාකං සහායභික්ඛූ හන්තෙති වදන්ති, එවං ථෙරෙ පුනප්පුනං සාසනං පහිනන්තෙ සො භික්ඛු ථොකං කාලං සඞ්ඝිත්වා අපරභාගෙ සඞ්ඝං අසක්කොන්තො අම්හාකං ආචරියො තුම්හෙ වන්දතීති වුත්තෙ කො එසොති වත්වා තුම්හාකං සහායකභික්ඛූති වුත්තෙ කිම්පන තුම්හෙහි තස්ස සන්තිකෙ ගහිතං, කිං දීඝනිකායාදීසු අඤ්ඤතරෙ නිකායෙ තීසු පිටකෙසු එකං පිටකන්ති වත්වා චතුපදිකම්පි ගාථං න ජානාති පංසුකූලං ගහෙත්වා පබ්බජිතකාලෙයෙව අරඤ්ඤං පවිට්ඨො බහූ වත අන්තොවාසිකෙ ලභි, තස්ස ආගතකාලෙ මයා පඤ්හං පුච්ඡිතුං වට්ටතීති චින්තෙසි, අථාපරභාගෙ ථෙරො සත්ථාරං දට්ඨුමාගතො සහායකත්ථෙරස්ස සන්තිකෙ පත්තචීවරං ඨපෙත්වා ගන්ත්වා සත්ථාරං වෙව අසීතිමහාථෙරෙ ච වන්දිත්වා සහායකස්ස වසනට්ඨානං පවිසිත්වා, අථස්ස සො වත්තනං කාරෙත්වා සම්පජ්ජමාණං ආසනං ගහෙත්වා පඤ්හං පුච්ඡිස්සාමීති නිසීදි, තස්මිං ඛණෙ සත්ථා එස එවරූපං මම පුත්තං විහෙඨෙත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තෙතය්‍යාති තස්මිං අනුකම්පාය විහාරචාරිකං චරන්තො විය තෙසං නිසින්නට්ඨානං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තෙ බුද්ධාසනෙ නිසීදි, තස්ස තස්ස නිසිදනභාගි භික්ඛූ බුද්ධාසනං පඤ්ඤපෙත්වාව නිසීදන්ති, තෙන සත්ථා පඤ්ඤත්තෙයෙව ආසනෙ නිසීදි, නිසජ්ජ ඛො පන ගන්ථාභික්ඛුං පඨමජ්ඣානෙ පඤ්හං පුච්ඡිත්වා තස්මිං කථිතෙ දුතියජ්ඣානං ආදිං කත්වා අට්ඨසුපි සමාපත්තීසු රූපාරූපෙ ච පඤ්හං පුච්ඡි, ඉතරො සබ්බං කථෙසි, අථ නං සොතාපත්තිමග්ගෙ පඤ්හං පුච්ඡි, ඉතරො කථෙතුං නාසක්කි, තතො ඛීණාසවත්ථෙරං පුච්ඡි, ථෙරො කථෙසි, සත්ථා සාධු සාධු භික්ඛූති අභිත්‍ථවිත්වා සෙසමග්ගෙසුපි පටිපාටියා පඤ්හං පුච්ඡි, ගන්ථිකො එතම්පි කථෙතුං නාසක්කි, ඛීණාසවො පුච්ඡිතං පුච්ඡිතං කථෙසි, සත්ථා චතූසු ඨානෙසු තස්ස සාධුකාරං අදාසි, හං සුත්වා භුම්මදෙවා ආදිං කත්වා යාව බ්‍රහ්මලොකා සබ්බදෙවහා වෙව නාගසුපණ්ණා ච සාධුකාරමදංසු, හං සාධුකාරං සුත්වා තස්ස අන්තොවාසිකා වෙව සද්ධිවිහාරිකො ච සත්ථාරං උජ්ඣායිංසු කිං නාමෙතං සත්ථාරා කතං කිඤ්චි අජානන්තස්ස මහල්ලකත්ථෙරස්ස චතූසු ඨානෙසු සාධුකාරං අදාසි, අම්හාකං පත්තචරියස්ස සබ්බපරියත්තිධරස්ස පඤ්හඤ්ඤං භික්ඛූසත්තානං පාමොක්ඛස්ස පසංසා මත්තම්පි න කරිති, අථ නෙ සත්ථා කිං නාමෙතං භික්ඛවෙ කථෙථාති පුච්ඡිත්වා තස්මිං අත්ථෙ ආරොචිතෙ භික්ඛවෙ තුම්හාකං ආචරියො මම සාසනෙ භත්වා ගාවො රක්ඛණකසදිසො, මයා පන පුත්තෙන යථා රුච්චියා පඤ්චහොරසෙ පරිභුඤ්ජනසාමිසදිසොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

1. ම. වදථ.

"බහුම්පි වෙ සහිතං භාසමානෝ
න තක්කරෝ හොති නරෝ පමත්තෝ,
ගොපොව ගාවෝ ගණයං පරෙසං
න භාගවා සාමඤ්ඤස්ස හොති.

අපම්පි වෙ සහිතං භාසමානෝ
ධම්මස්ස හොති අනුධම්මචාරී,
රාගඤ්ච දෙසඤ්ච පහාය මෝහං
සම්මප්පජානෝ සුවිමුත්තචිත්තෝ;

අනුපාදියානෝ ඉධ වා හුරං වා
ස භාගවා සාමඤ්ඤස්ස හොති"ති.

තත්ථ **සහිතං**ති තෙපිටකස්ස බුද්ධවචනස්සෙතං නාමං, තං ආචරියෙ උපසංකමිත්වා උග්ගණ්හිත්වා බහුම්පි පරෙසං **භාසමානෝ** වාචෙන්තො, තං ධම්මං සුත්වා යං කාරකෙන පුග්ගලෙන කත්තබ්බං තං කරොං න හොති, කුක්කුටස්ස පක්ඛපරණමත්තම්පි අනිච්චාදිවසෙන යොනිසොමනසිකාරං නපපවත්තෙති, එසො යථා නාම දිවසං භතියා ගාවෝ රක්ඛන්තො ගොපො පාතොව පවිසිත්වා සායං ගණෙත්වා සාමිකානං නිය්‍යාදෙත්වා දිවසභතිමත්තං ගණ්හාති, යථා රුචියා පන පඤ්චගොරසෙ පරිභුඤ්ජිතුං න ලභති, එවමෙව කෙවලං අඤ්ඤවාසිකානං සන්තිකා වත්තපටිවත්තකරණමත්තස්ස භාගී හොති, සාමඤ්ඤස්ස පන භාගී න හොති, යථා පන ගොපාලකෙන නිය්‍යාදිතානං ගුත්තං ගොරසං සාමිකාව පරිභුඤ්ජන්ති තථා තෙන කථිතං ධම්මං සුත්වා කාරකපුග්ගලා යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජිත්වා කෙචි පඨමජ්ඣානාදීනි පාපුණන්ති, කෙචි විපස්සනං වඩ්ඪෙත්වා මග්ගඵලානි පාපුණන්තීති. ගොසාමිකා ගොරසසෙව සාමඤ්ඤස්ස භාගිනො හොන්ති, ඉති සත්ථා සීලසම්පන්නස්ස බහුස්සුතස්ස පමාදවිහාරිනො අනිච්චාදිවසෙන යොනිසොමනසිකාරෙ පමත්තස්ස භික්ඛුනොවසෙන පඨමගාථං කථෙසි, න දුස්සීලස්ස.

දුතියගාථා පන අපඤ්ඤුතස්සාපි යොනිසොමනසිකාරෙ කම්මං කරොන්තස්ස කාරකපුග්ගලස්ස වසෙන කථිතා, තත්ථ **අපම්පි වෙ**ති ථොකං එකවග්ගචිවග්ගමත්තම්පි, **ධම්මස්ස හොති අනුධම්මචාරී**ති අත්ථමඤ්ඤස්ස ධම්මමඤ්ඤස්ස නවලොකුත්තරධම්මස්ස අනුරූපධම්මං පුබ්බභාගපටිපදං සඛ්ඛාතං චතුපාරිසුද්ධිසීලඛ්ඩිතඛ්ඩ අනුභකම්මට්ඨානාදිභෙදං චරණතො අනුධම්මචාරී හොති, සො අජ්ජ අජෙජවාති පටිවෙධං ආකඞ්ඛන්තො විචරති, සො ඉමාය සම්මාපටිපත්තියා රාගඤ්ච දෙසඤ්ච පහාය මොහං සම්මා හෙතුනා නයෙන පරිඤ්ඤාතබ්බමෙව පරිඤ්ඤාතෙන තදඞ්ග විකඛම්භන සමුච්ඡෙද පටිපස්සද්ධි නිස්සරණ විමුත්තීනං වසෙන සුවිමුත්තචිත්තෙන, **අනුපාදියානෝ ඉධ වා හුරං වා**ති ඉධ ලොක පරලොක පරියාපන්නා වා අජ්ඣත්තිකබාහිරා වා

ඛන්ධායතනධාතුයො වතුණ්ණ උපාදානෙහි අනුපාදියනෙතා මහාඛීණාසවො මග්ගසඞ්ඛාතස්ස සාමඤ්ඤස්ස වසෙන ආගතස්ස ඵලසාමඤ්ඤස්ස වෙව පඤ්ච අසෙඛධම්මක්ඛන්ධස්ස ච භාගී හොතීති රතනකුටෙන විය අගාරස්ස අරහතෙතන දෙසනාය කූටං ගණ්හිංසු.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

මෙඝගාමකගිරිඛණනං වත්ථු චතුද්දසමං.

සමන්තවග්ගවණ්ණනා
නි ට්ඨි තා.

පඨමො වගෙහා.

---

2. 1.

"අපමාදෙ අමතපදං"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සොසඞ්ගිං උපනිස්සාය සොසිතාරාමෙ විහරනෙතා සාමාවතිපමුඛානං පඤ්චන්නං ඉත්ථිසතානං මාගන්ධියපමුඛානං ච[1] එනිස්සා පඤ්චන්නං ඤාතිසතානං මරණව්‍යසනං ආරබ්භ කථෙසි.

තත්‍රායං ආනුප්‍රබ්බී කථා:-

අතීතෙ අල්ලකපපරථෙ අල්ලකපපරාජා නාම වෙඨදීපකරථෙ වෙඨදීපකරාජ නාමාති ඉමෙ වෙ දහරකාලතො පට්ඨාය සහායකා හුත්වා එකාචරියකුලෙ සිපපං උග්ගණ්හිත්වා අත්තනො අත්තනො පිතූනං අච්චයෙන ඡත්තං උස්සාපෙත්වා ආයාමෙන දසදසයොජනිකෙ රථෙ රාජනෙතා අහෙසුං, තෙ කාලෙන කාලං සමාගන්තවා එකතෙතා තිට්ඨන්තා නිසීදන්තා නිපජ්ජන්තා මහාජනං ජායමානඤ්ච ජීයමානඤ්ච මීයමානඤ්ච දිස්වා පරලොකං ගවෙජ්ඣන්තා අනුගවෙජ්ඣනොනාම කෙචි අත්තමසෙ අත්තනො සරීරමපි, සබ්බං පහාය ගන්තබ්බං කිඤ්ඤා සරාවසෙන පබ්බජිස්සාමාති මඤ්ඤමානා රජ්ජානි පුත්තා දූරතං[2] නියාදෙත්වා ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා හිමවන්තපපදෙසෙ වසන්තා මන්තයිංසු-මයං රජ්ජං පහාය පබ්බජිතා නෙව ජීවිතුං අසක්ඛිම්හා, තෙ මයං සවෙ එකට්ඨානෙ වසන්තා අපබ්බජිතසදිසා යෙව හොම තස්මා විසුං වසිස්සාම තං එතස්මිං පබ්බතෙ වස අහං ඉමස්මිං පබ්බතෙ වසිස්සාමි අඛණ්ඩසමාදාන උපොසථදිවසෙ එකතෙතා භවිස්සාමාති. අථ නෙසං එතදහොසි-එවම්පි නො ගණසඞ්ගණිකාව භවිස්සති තං තව පබ්බතෙ අග්ගිං ජාලෙය්‍යාසි අහං මම පබ්බතෙ අග්ගිං ජාලෙය්‍යාමි තාය සඤ්ඤාය අභිඤ්ඤාවිං ජානිස්සාමීති, තෙ තථා කරිංසු.

1. ම. පඨමනං. ඉත්ථිසතානං. 2. ම. සී. I. පුත්තා දූරතං.

අථ අපරභාගෙ වෙස්දීපකතාපසො කාලං කත්වා මහෙසක්ඛා දෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති, තතො අඩමාසෙ පබ්බතෙ අඤ්ඤං අදිස්වාව ඉතරොා සහායකො මෙ කාලකතොති අඤ්ඤාසි, ඉතරොපි නිබ්බත්තක්ඛණෙයෙව අත්තනො දෙවසිරිං ඔලොකෙත්වා කම්මං උපධාරෙන්තො තෙක්ඛම්මතො' පට්ඨාය අත්තනො තපවරියං දිස්වා ගන්ත්වා මම සහායකං පස්සිස්සාමීති තං අත්තභාවං විජහිත්වා මණිකපුරිසො විය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං සො ආහ කුතො ආගතොසීති, මණිකපුරිසො අහං භන්තෙ දූරතොව ආගතොම්හීති, කිං පන භන්තෙ අය්‍යෙ ඉමස්මිං යානෙ එක කොව වසති අඤ්ඤොපි කොචි අත්ථීති?, අත්ථි මෙ එකො සහායකොති, කුහිං සොති?, එතස්මිං පබ්බතෙ වසති උපොසථදිවසෙ පන අඤ්ඤං න ජාලෙසි මතො නූන භවිස්සතීති. එවං භන්තෙති?, එවමාවුසොති, අහං සො භන්තෙති, කුහිං නිබ්බත්තොසීති?, දෙවලොකෙ මහෙසක්ඛා දෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්තොසම් භන්තෙ අය්‍යං පස්සිස්සාමීති පුන ආගතොම්හි, අපි නුඛො අය්‍යානං ඉමස්මිං යානෙ වසන්තානං කොචි උපද්දවො අත්ථීති?, ආම ආවුසො හත්ථි නිස්සාය කිලමාමීති, කිං වො භන්තෙ හත්ථි කරොන්තීති?, සම්මජ්ජනට්ඨානෙ ලණ්ඩං පාතෙන්ති පාදෙහි පහරිත්වා පංසුං උඛණන්ති සොඝං ලණ්ඩ ඡඩ්ඩෙන්තා පංසුං සමං කරොන්තො කිලමාමීති, කිං පන තෙසං අනාගමනං කරිස්සාමීති තාපසස්ස හත්ථිඤාණවිඤ්ඤෙච්ච හත්ථිඤාණමනඤ්ඤ අදාසි, දදන්තො ච පන විඤ්ඤාය තිස්සො තණ්හායො දස්සෙත්වා තයො මනෙ උග්ඝාණාපෙත්වා ඉමං තණ්හං පහරිත්වා ඉමස්මිං මනෙ වුත්තෙ නිවත්තිත්වා ඔලොකෙතුම්පි අසක්කොන්තා හත්ථි පලායන්ති, ඉමං තණ්හං පහරිත්වා ඉමස්මිං මනෙ වුත්තෙ නිවත්තිත්වා පච්ඡතො ඔලොකෙන්තා ඔලොකෙන්තා පලායන්ති, ඉමං තණ්හං පහරිත්වා ඉමස්මිං මනෙ වුත්තෙ හත්ථි ඵුට්ඨපති පිට්ඨිං උපනෙන්තා ආගච්ඡතීති, ආචික්ඛිත්වා යං වො රුච්චති තං කරෙය්‍යාථාති වත්වා තාපසං වන්දිත්වා පක්කාමි. තාපසො පලායනමනං වත්වා පලායනතණ්හං පහරිත්වා හත්ථි පලාපෙත්වාව වසි.

තස්මිං සමයෙ සොසඞ්ගියං පරන්තපො නාම රාජා හොති, සො එකදිවසං ගබ්භිනියා දෙවියා සද්ධිං බාලාතපං තපමානො ආකාස තලෙ නිසීදි, දෙවී රඤ්ඤො පාරුපනං සතසහස්සග්ඝනිකං රත්තකම්බලං පාරුපිත්වා නිසින්නා රඤ්ඤා සද්ධිං සමුල්ලපමානා රඤ්ඤා අඟුලිතො සතසහස්සග්ඝනිකං රාජමුද්දිකං නීහරිත්වා අත්තනො අඞ්ගුලියං පිලන්ධි, තස්මිං සමයෙ හත්ථිලිඞ්ගසකුණො ආකාසෙන ගච්ඡන්තො දූරතො රත්තකම්බලපාරුපනං දෙවිං දිස්වා මංසපෙසීති සඤ්ඤාය පක්ඛෙ විස්සජ්ජෙත්වා ඔතරි, රාජා තස්ස ඔතරණභාවෙන ඤත්වා උට්ඨාය අන්තොනිවෙසනං පාවිසි, දෙවී ගරුගබ්භතාය වෙව හිරුකජාතිකත

1. ම. සී. I. නිත්තණ්හණතො.

තාය ච වෙගෙන ගන්තුං නාසක්ඛි, අථ නං සෝ සකුණෝ අඤ්ඣුපපතිත්වා තඛපඤ්ඣරේ නිසීදිත්වෙව ආකාසං පක්ඛන්දි, තෙ කිර සකුණා පඤ්චන්නං හත්ථීනං බලං ධාරෙන්ති, තස්මා ආකාසෙන තෙව යථාරුචිතට්ඨානෙ නිසීදිත්වා මංසං ඛාදන්ති, සාපි තෙන නීත මත්තා මරණභයභීතා විත්තෙන්ති-සචාහං විරවිස්සාමි මනුස්සසද්දෙ, තාම තිරච්ඡානගතානං උබ්බේජනීයෙ තං සුත්වා මං ඡඩ්ඩෙස්සන්ති එවං සන්තෙ සහ ගබ්භෙන ජීවිතක්ඛයං පාපුණිස්සාමි, යස්මිං පන ඨානෙ නිසීදිත්වා මං ඛාදිතුං ආරභිස්සති තත්ර නං සද්දං කත්වා පලාපෙස්සාමීති. සා අත්තනො පඤ්ඤාය අධිවාසෙසි, තදා ච හිමවන්තපපදෙසෙ ථොකං වඩ්ඩිත්වා මණ්ඩූකාරෙන සීතෙ එකෙ මහා නිග්‍රොධෙ හොති, සෝ සකුණෝ මිගරුපාදීනි තත්ථ නොඩ්ඩෙ ඛාදති තස්මා තම්පි තත්ථෙව තෙත්වා විටපබහන්තරෙ ඨපෙත්වා ආගතමග්ගං ඔලොකෙසි, ආගතමග්ගොලොකනං කිර තෙසං ධම්මතා, තස්මිං ඛණෙ දෙවීදානි ඉමං පලාපෙතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා උභො හත්ථෙ උක්ඛිපිත්වා පාණිසද්දං වෙව මුඛසද්දං ච කත්වා තං පලාපෙසි, අථස්සා සුරියත්ථඞ්ගමනකාලෙ කම්මජ්ජානා වලිංසු, සබ්බදිසාසු ගවජ්ජනෙසා මහාමෙඝො උට්ඨහි; සුඛෙධිතාය රාජ්මහෙසියා මා භායි අය්‍යෙති වචනමත්තම්පි අලභමානාය දුක්ඛපරෙතාය සබ්බරත්තිං නිද්දා නාම නාහොසි, විභාතමානාය පන රත්තියා වලාහකවිගමෙ ච අරුණුග්ගමනසද්ධා තස්සා ගබ්භවුට්ඨානසද්ධා එකක්ඛණෙ යෙව අහොසි. සා මෙඝ උතුසද්ධා පබ්බතථුතුසද්ධා අරුණඋතුසද්ධා ගහෙත්වා ජාතත්තා ප්‍රුත්තස්ස උදෙනොති නාමමකාසීති.

අල්ලකපපකතාපසස්සාපි ඛො තතො අවිදූරෙ වස්සනට්ඨානං හොති, සො පකතියාව වස්සදිවසෙ සීතභයෙන ඵලාඵලත්ථාය වනං න පවිසති, තං රුක්ඛමූලං ගන්ත්වා සකුණෙහි ඛාදිත මංසානං අට්ඨි ආහරිත්වා කොට්ටෙත්වා රසං කත්වා පිවති, තස්මා තං දිවසම්පි අට්ඨි ආහරිස්සාමීති තත්ථ ගන්ත්වා රුක්ඛමූලෙ අට්ඨි පරියෙසන්තො උපරි දුරකසද්දං සුත්වා උල්ලොකෙන්තො දෙවිං දිස්වා කාසි භොති වත්වා මානුසීමහිති, කථං ආගතාසීති, හත්ථිලිඛසකුණෙනානීතාමහීති වුත්තෙ ඔතරාති ආහ. ජාතිසම්භෙදතො භායාමි අය්‍යාති, කාසි භොති, ඛත්තියාති, අථවපි ඛත්තියො යෙවාති, තෙන හි ඛත්තියමායං කථෙහීති, සෝ කථෙසි, තෙන හි ආරුය්හ පුත්තකං මෙ ඔතාරෙහීති, සෝ එකෙන පස්සෙන ආරුහනමග්ගං කත්වා අභිරුහිත්වා දුරකං ගණ්හි, මා මං ගහෙත්ථ ත්‍රුපිති ච වුත්තා නං අවත්‍රුපිත්වාව දුරකං ඔතාරෙසි, දෙවීපි ඔතරි, අථ නං අස්සමපදං නෙත්වා සීලභෙදං අකත්වාව අනුක්කමපාය පටිජග්ගි, නිම්මක්ඛිකමධුං ආහරිත්වා සඅංජාතසාලිං ආහරිත්වා යාගුං පචිත්වා අදාසි, එවං තස්මිං පටිජග්ගන්තෙ සා අපරභාගෙ විත්තෙසි අහං නෙව ආගතමග්ගං න ගමනමග්ගාව ජානාමි ඉමිනාපි මෙ සඞ්ඛං විස්සාසමත්තම්පි නත්ථි සචෙ පනායං අමෙව පහාය කත්ථචි ගමිස්සති උභොපි ඉඛෙව මරණං පාපුණිස්සාම යං කිඤ්චි කත්වා

ඉමස්ස සීලං භින්දිත්වා යථා මං න මුඤ්චති තථා නං කාතුං වට්ටතීති, අථ නං දුනිමිවත්ථං දුපපාරුතා දාසත්තෙන පලොභෙත්වා සීලවිනාසං පාපෙසි, තතෝ පට්ඨාය චෙපි සමගගවාසං වසිංසු.

අථෙකදිවසං තාපසෝ නක්ඛත්තයොගං ඔලොකෙන්තෝ පරත්ත පස්ස නක්ඛත්තපිළනං දිස්වා හදෙද සොසඛියං පරත්තපරාජ මතොති ආහ, කසමා අය්‍ය එවං වදෙසි කිත්තෙ තෙන සඬ්ඝාතෝ අත්ථිති?, නත්ථි හදෙද නක්ඛත්තපිළනමස්ස දිස්වා එවං වදාමීති, සා පරොදි, අථ නං කසමා රොදසීති පුච්ඡිත්වා තාය තස්ස අත්තතෝ සාමිකභාවෙ අක්ඛාතෙ ආහ-හදෙද මා රොදි ජාතස්ස නාම නියතෝ මවවූති, ඤාණී අය්‍යාති, අථ කසමා රොදසීති වුත්තා පුත්තෝ මෙ කුලසන්තානකස්ස රජ්ජස්ස අනුච්ඡවිකෝ, සචෙ තස්ස අභවිස්ස සෙතච්ඡත්තං උස්සාපයිස්ස ඉදානි මහාජනිකෝ වත ජාතොති සොකෙන රොදාම් අය්‍යාති, හොතු හදෙද මා චින්තයි සචස්ස රජ්ජං පත්තෙසි අගමස්ස රජ්ජලභනාකාරං කරිස්සාමීති.

අථස්ස හත්ථිඤාණවිණඤ්ඤෙවව හත්ථිඤාණතමත්තෙ ව අදාසි, තද අනෙකානි හත්ථිසහස්සානි ආගන්ත්වා වටරුක්ඛමූලෙ නිසීදන්ති, අථ නං ආහ හත්ථිසු අනාගතෙසු යෙව රුක්ඛං අභිරුහිත්වා තෙසු ආගතෙසු ඉමං මන්තං වත්වා ඉමං තන්තිං පගර සබ්බෙ නිවත්තිත්වා ඔලොකෙතුමපි අසක්කොන්තා පලායිස්සන්ති, අථොතරිත්වා ආගච්ඡෙය්‍යාසීති. සෝ තථා කත්වා ආගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙසි, අථ නං දුතියදිවසෙ ආහ අජ්ජ ඉමං මන්තං වත්වා ඉමං තන්තිං පහරෙය්‍යාසි හත්ථි නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තා පලායිස්සන්තීති, තදපි තථා කත්වා ආගන්ත්වා ආරොචෙසි, අථ නං තතියදිවසෙ ආහ ඉමං මන්තං වත්වා ඉමං තන්තිං පහරෙය්‍යාසි, යූථපති පිට්ඨිං ඔනාමෙන්තෝ ආගච්ඡතීති[1] තදපි තථා කත්වා ආගන්ත්වා ආරොචෙසි.

අථස්ස මාතරං ආමන්තෙත්වා හදෙද පුත්තස්ස තෙ සාසනං දෙහි එත්තෙකාව ගන්ත්වා රාජා භවිස්සතීති ආහ. සා පුත්තං ආමන්තෙත්වා තාත ත්වං සොසඛියං පරත්තපරඤ්ඤු පුත්තෝ මං හත්ථිලිඛ යකුණෙ ආනෙසීති වත්වා සෙනාපතිආදීනං නාමානි ආවිකත්වා අසද්දහන්තානං ඉමං පිතුපාරුපණකඔලං වෙව පිලන්ධනමුද්දිකං ච දස්සෙය්‍යාසීති වත්වා උය්‍යොජෙසි. කුමාරොපි තාපසං ඉදානි කිං කරොමීති ආහ, රුක්ඛස්ස හෙට්ඨිමසාඛාය නිසීදිත්වා ඉමං මන්තං වත්වා ඉමං තන්තිං පහර ජෙට්ඨකහත්ථි තෙ පිට්ඨිං උපනාමෙත්වා උපසඞ්ක මිස්සති ත්වං තස්ස පිට්ඨියං නිසිදනෙනාහ රජ්ජං ගන්ත්වා රජ්ජං ගණ්හාහීති සෝ මාතාපිතරෙ වන්දිත්වා තථා කත්වා ආගතස්ස හත්ථිනෝ පිට්ඨියං නිසීදිත්වා තං කණෙණ මන්තයි, අහං සොසඛියං පරත්තප රඤ්ඤු පුත්තෝ පෙතිකං මෙ රජ්ජං ගණ්හිත්වා දෙහි සාමීති, සෝ

1. ම. උපනාමෙන්තෝ ආගමිස්සතීති.

තං සුත්වා අනෙකානි හත්ථිසහස්සානි සන්නිපතන්තූනි හත්ථිරවං රවි, අනෙකානි හත්ථිසහස්සානි සන්නිපතිංසු, පුන ජිණ්ණහත්ථි පරික්ඛ මන්තූනි රවං රවි, ජිණ්ණහත්ථි පරික්ඛමිංසු, පුන අත්තිතරුණා හත්ථි නිවත්තන්තූනි රවි, තෙපි නිවත්තිංසු, සෝ අනෙකෙහි යොධහත්ථි සහස්සෙහෙව පරිවුතෝ පච්චන්තගාමං පත්වා අහං රඤ්ඤෝ පුත්තෝ සම්පත්තිං පත්ථයමානා මයා සද්ධිං ආගච්ඡන්තූනි, තතෝ පට්ඨාය මනුස්සානං සඞ්ඝභෙදං කරොන්තෝ ගන්ත්වා නගරං පරිවාරෙත්වා යුද්ධං මෙ දෙන්තු රජ්ජං වා නිස්සාය පෙසෙසි, නාගරා ආහංසු මයං වෙපි න දස්සාම, අම්හාකං හි දෙවී ගරුගබ්භා හත්ථිලිඞ්ගසණ්ඨාණෙන ගබ්භ තස්සා අත්ථිභාවං වා නත්ථිභාවං වා න ජානාම යාව තස්සා පවත්තිං සුණාම තාව නෙව යුද්ධං දස්සාම න රජ්ජන්ති. තදා කිර තං පවෙණිං රජ්ජං අගොසි, තතෝ කුමාරෝ අහං තස්සා පුත්තොති වත්වා සෙනා පති ආදීනං නාමානි කථෙත්වා තථාපි අසද්දහන්තානං ඝණ්ඩලඤ්ඤ මුද්දි ඝණ්ඩ දස්සෙසි, තෙ ඝණ්ඩලමුද්දිකං සඤ්ඤානිත්වා නික්ඛඩ්ඩා හුත්වා වාරං විවරිත්වා තං රජ්ජෙ අභිසිඤ්චිංසු.

අඤ්ඤා නාම උදෙනස්ස උප්පත්ති.

අජ්ජතරහෙ පන දුබ්භික්ඛෙ ජීවිතුං අසක්කොන්තෙ එකෝ කොතූහලිකෝ නාම මනුස්සෝ භාජිං නාම තරුණපුත්තං භාළිං නාම භරියං වාදය සොසඞ්ගං ගන්ත්වා ජීවිස්සාමීති පාථෙය්‍යං ගහෙත්වා නික්ඛමි. අභිවාතඤරොගෙන මහාජනෙ මරන්තෙ දිස්වා නික්ඛමි තිපි වදන්ති යෙව, තෙ ගච්ඡන්තා පාථෙය්‍ය පරික්ඛීණෙ බුද්ධන්හුතා දූරකං වහිතුං නාසක්කිංසු, අථ සාමිකෝ පජාපතිං ආහ භද්දෙ මයං ජීවන්තා පුන පුත්තං ලභිස්සාම ඡඩ්ඩෙත්වා තං ගච්ඡාමාති, මාතු හද යන්නාම මුදුකං හොති තස්මා සා ආහ නාහං ජීවන්තමෙව පුත්තං ඡඩ්ඩෙතුං සක්ඛිස්සාමීති, අථ කිං කරොමාති, වාරෙන නං වහාමාති, මාතා අත්තනො වාරෙ පුප්ඵදුමං ඔග නං උක්ඛිපිත්වා උරෙ නිපජ්ජා පෙත්වා අඞ්ගෙන වහිත්වා පිතු දෙති, තස්ස නං ගහෙත්වා ඵලිතඨපි තට්ඨානෙ ඡාතකතොපි බලවතරා වෙදනා උපජ්ජති. සෝ තං පුනපපුනාහ භද්දෙ මයං ජීවන්තා පුත්තං ලභිස්සාම ඡඩ්ඩෙම නන්ති, සාපි පුනපපුනං පටික්ඛිපිත්වා පටිවචනං කාදයි, දූරකෝ වාරෙන පරිවත්තියමානෝ කිලන්තෝ පිතු හත්ථෙ නිද්දාසි, සෝ තස්ස නිද්දායන භාවං ඤත්වා මාතරං පුරතෝ කත්වා එකස්ස ගච්ඡස්ස හෙට්ඨා පණ්ණ සන්ථරෙ තං නිපජ්ජාපෙත්වා පායාසි, මාතා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තී පුත්තං අදිස්වා සාමි කුහිං මෙ පුත්තොති පුච්ඡි, එකස්ස මෙ ගච්ඡස්ස හෙට්ඨා නිපජ්ජාපිතොති, සාමි මා මං නාසයි පුත්තං විනා ජීවිතුං න සක්ඛිස්සාමි ආනෙහි මෙ පුත්තන්ති උරං පහරිත්වා පරිදෙවි, අථ නං නිවත්තිත්වා ආනෙසි, පුත්තොපි අනන්තරාමග්ගෙ මතෝ හොති, ඉති සෝ එත්තකෙ ඨානෙ පුත්තං ඡඩ්ඩෙත්වා තස්ස නිස්සෙනෙන

භවනතෝ සත්තවාරෙ ඡඩ්ඩිතෝ. පාපකම්මං නාමෙතං අපකාතනී නාමඅඤ්ඤිතබ්බං. තෙ ගච්ඡන්තා එකං ගොපාලකුලං පාපුණිංසු, තං දිවසඤ්ච ගොපාලකස්ස ධෙනුමඞ්ගලං හොති, ගොපාලකගෙහෙ නිබද්ධං එකෝ පවෙච්ඡබුද්ධා භුඤ්ජන්ති, සෝ තං හොජෙත්වා මඞ්ගලමකාසි, බහුපායාසෝ පටියත්තෝ හොති, ගොපාලකෝ තෙ ආගතෙ දිස්වා කුතෝ ආගතත්ථාති පුච්ඡිත්වා සබ්බං පවත්තිං සුත්වා මුදුජාතිකෝ කුලපුත්තෝ තෙසු අත්තභාවමපි කත්වා පහුතෙන සපිතා පායාසං දුපෙසි, හරියා සාමි තයි ජීවන්තෙ අහං ජීවාමි නාම දීඝ රත්තං ඌනොදරෝසි යාවදත්ථං භුඤ්ජාහීති සපිංච දධිංච තදහෙ මුඛඤ්ඤවෙ කත්වා අත්තනා මහසපපිනා ථොකමෙව භුඤ්ජි, ඉතරෝ බහුං භුඤ්ජිත්වා සත්තඨ්ඨදිවසෙ ඡාතකතාය ආහාරතණ්හං ජිනිතුං නාසක්ඛි, ගොපාලකෝ තෙසං පායාසං දුපෙත්වා සයං භුඤ්ජිතුං ආරභි, සොතුඝලකෝ තං ඔලොකෙන්තෝ නිසිදිත්වා හෙට්ඨාපථෙ නිපන්නාය සුනඛියා ගොපාලකෙන වඩ්ඪෙත්වා දීයමානං පායාස පිණ්ඩං දිස්වා ධඤ්ඤ වහායං සුනඛී නිබ්බං එවරූපං භොජනං ලභතීති විනෙතාසි, සෝ රත්තිභාගෙ තං පායාසං ජිරාපෙතුං අසක්කොන්තෝ කාලං කත්වා තස්සා සුනඛියා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්ති. අථස්ස හරියා සරීරකිච්චං කත්වා තස්මිං යෙව ගෙහෙ හත්ථිං කත්වා තණ්ඩුලනාළිං ලභිත්වා පච්චා පවෙච්ඡබුද්ධස්ස පත්තෙ පතිට්ඨාපෙත්වා දුස්සෙ වා පාපුණාතූති වත්වා විනෙතාසි-මයා ඉධෙව වසිතුං වට්ටති නිබ්බං අය්‍යෙ ඉධාගච්ඡති දෙය්‍යධම්මෙ හොතු වා මා වා දෙවසිකං වන්දනාති වෙය්‍යාවච්චං කරොන්තී විත්තං පසාදෙන්තී බහුං පුඤ්ඤං පසවිස්සාමීති. සා තත්ථෙව හත්ථිං කරොන්තී වසි, සාපි ඛො සුනඛී ජ්ටෙ වා සත්තමෙ මාසෙ එකමෙව කුක්කුරං විජායි, ගොපාලකෝ තස්ස එතඛෙනුයා බීරං දුපෙසි, සෝ නවිරසෙවව වඩ්ඪි, අථස්ස පවෙච්ඡබුද්ධා භුඤ්ජන්තා නිබ්බද්ධං එකං හත්ථපිඬං දෙති; සෝ හත්ථපිඬං නිස්සාය පවෙච්ඡබුද්ධ සිනෙහමකාසි, ගොපාලකොපි නිබ්බං වෙ වාරෙ පවෙච්ඡබුද්ධස්ස උපට්ඨානං යාති, ගච්ඡන්තොපි අන්තරාමග්ගෙ වාළමිගට්ඨානෙ දණ්ඩෙන ගවෙජ් ච භූමියව පහරිත්වා සුසුති තික්ඛත්තුං සද්දං කත්වා වාළමිගෙ පලාපෙති, සුනඛොපි තෙන සද්ධිං ගච්ඡති, සෝ එකදිවසං පවෙච්ඡබුද්ධං ආහ, භන්තෙ යදා මෙ ඔකාසෝ න භවිස්සති තදා ඉමං සුනඛං පෙසෙස්සාමි ඉමස්ස පහිත සඤ්ඤුණෙනාගවෙජ්ජ්‍යාථාති, තතෝ පට්ඨාය අනොකාසදිවසෙ ගච්ඡ නාත අය්‍යං ආනෙහීති සුනඛං පෙසෙසි, සෝ එකවචනෙනෙව පක්ඛන්දිත්වා සාමිසස්ස ගච්ඡපොථනභූමිපොථනට්ඨානෙ තික්ඛත්තුං භුසිත්වා තෙන සද්දෙන වාළමිගානං පලාතභාවං ඤත්වා පාතොව සරීරපටිජග්ගනං කත්වා පණ්ණසාලං පවිසිත්වා නිසින්නස්ස පවෙච්ඡ බුද්ධස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා පණ්ණසාලාරෙ තික්ඛත්තුං භුසිත්වා අත්තනො ආගතභාවං ඤාපෙත්වා එකමන්තං නිපජ්ජි, පවෙච්ඡ බුද්ධ වෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා නික්ඛමන්තා භුස්සන්තා පුරතෝ පුරතෝ

ගච්ඡති, අත්තාරත්තරා පවෙච්ඡබ්‍රාහ්මණෝ තං වීමංසන්තෝ අඤ්ඤං මග්ගං පටිපජ්ජති, අථස්ස පුරතෝ තිරියං ඨත්වා හුඤ්ඤිත්වා ඉතර මග්ගමේව තං ආරොපෙති, අථෙතදිවසං අඤ්ඤං මග්ගං පටිපජ්ජිත්වා තෙන පුරතෝ තිරියං ඨත්වා වාරියමාණොපි අනිවත්තිත්වා සුනඛං පාදෙන අපනුදිත්වා පායාසි, සුනඛෝ තස්ස අනිවත්තන භාවං ඤත්වා නිවාසනකණ්ණෙ ඛසිත්වා ආකඩ්ඪන්තෝ ඉතරමග්ගමේව නං ආරොපෙසි, එවං සෝ තස්මිං බලවසිනෙහං උපපාදෙසි, අපරභාගෙ පවෙච්ඡ බ්‍රාහ්මණස්ස චීවරං ජීරි, අථස්ස ගොපාලකෝ චිවරත්ථාති අදාසි, තමේනං පවෙච්ඡබ්‍රාහ්මණෝ ආහ ආවුසෝ චීවරං නාම එකඤ්ඤෙන දුක්කරං භාතුං එාසුකට්ඨානං ගන්ත්වා කාරෙස්සාමීති, ඉධෙව හනෙත කරොථාති, න සක්කා ආවුසොති, තෙන හි හනෙත මා චිරං බහි වසිත්ථෝති, සුනඛෝ තෙසං භාථං සුණන්තොව අට්ඨාසි, පවෙච්ඡබ්‍රාහ්මණෝ තිට්ඨ උපාසකාති ගොපාලකං නිවත්තාපෙත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ගඞ්ගමාදායාභිමුඛෝ පක්කාමි. සුනඛස්ස තං ආකාසෙන ගච්ඡන්තං දිස්වා භුංකරිත්වා ඨිතස්ස තස්මිං චක්ඛුපථං විජහන්තෙ හදයං ඵලි, තිරච්ඡානා කිර නාමෙතෙ උජුජාතිකා හොන්ති අකුටිලා, මනුස්සා පන අඤ්ඤං හදයෙන චින්තෙන්ති අඤ්ඤං මුඛෙන භාසෙන්ති, තෙනෙවාහ:-"හදයං හෙතං හනෙත යදිදං මනුස්සා උත්තානකං හෙතං හනෙත යදිදං පසවෝ"ති. ඉති සෝ තාය උජුචිත්තතාය[1] අභුට්ඨාය කාලං කත්වා තාවතිංසභවනෙ නිබ්බත්තෝ අච්ඡරාසහස්සපරිවුතෝ මහාසම්පත්තිං අනුභොති, තස්ස කණ්ණමූලෙ නිත්තයන්තස්ස සද්දෝ සොළසයොජනට්ඨානං ඵරති, පකතිකථාය සද්දෝ පන සකල දස යොජනසහස්සං දෙවනගරං ඡාදෙති, තෙනෙවස්ස සොසකාදෙව පුත්තොති නාමං අහොසි, තස්ස පනෙස නිස්සද්දෙති? පවෙච්ඡබ්‍රාහ්මණ පෙමෙන ඛුඞ්කරණස්ස. සෝ තත්ථ න චිරං ඨත්වා චවි, දෙව ලොකතෝ හි දෙවපුත්තා ආයුක්ඛයෙන පුඤ්ඤක්ඛයෙන ආහාරක්ඛ යෙන කොපෙත්වා චතූහි කාරණෙහි චවන්ති, තත්ථ යෙන ඛත්තු පුඤ්ඤං කතං හොති සෝ දෙවලොකෙ උපපජ්ජිත්වා යාවතා යුකං ඨත්වා උපරූපරි නිබ්බත්තන්ති එවං ආයුක්ඛයෙන චවති නාම, යෙන පරිත්තං පුඤ්ඤං කතං හොති තස්ස රාජකොට්ඨාගාරෙ පක්ඛිත්තං නිචතුනාළිමත්තං ධඤ්ඤං විය අනන්තරාව තං පුඤ්ඤං ඛීයති අනන්තරාව කාලං කරොති එවං පුඤ්ඤක්ඛයෙන චවති නාම. අපරො කාමගුණෙ පරිභුඤ්ජමානො සතිසම්මොසෙන ආහාරං අපරිභුඤ්ජිත්වා කිලන්තකායො කාලං කරොති එවං ආහාරක්ඛයෙන චවති නාම, අපරොපි අපරස්ස සම්පත්තිං අසහන්තො කුජ්ඣිත්වා කාලං කරොති එවං කොපෙන චවති නාම.

අයං පන කාමගුණෙ පරිභුඤ්ජන්තොව මුට්ඨස්සති ඉත්වා ආහා රක්ඛයෙන චවි, චවිත්වා ච පන කොසම්බියං නාගරසොහිනියා කුච්ඡිස්මිං

1. සී. උජුදිට්ඨිතාය.

පවිසිතිං ගණ්හි, සා විජාතදිවසෙ කිං එතනති දුසිං පුච්ඡිත්වා පුත්තො අය්‍යෙති වුත්තා හඤ්ඤ ජෙ ඉමං දුරකං කත්තරසුපෙ ආරොපෙත්වා සඞ්කාරකුටෙ ඡඩ්ඩෙහීති ඡඩ්ඩාපෙසි, නගරසොභිනියො හි ධීතරං පටිජග්ගන්ති න පුත්තං ධීතරා හි තාසං පවෙණි සරීයති.

දුරකං කාකාපි සුනඛාපි පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු, පවෙසනදිවසෙ සිනෙහපහවස්ස භුඞ්කරණස්ස තිස්සඤ්ඤෙන එකොවි උපගන්තුං නාවිසති, තස්මිං ඛණෙ එකො මනුස්සො බහි නික්ඛන්තො තං කාඤ සුනඛසන්නිපාතං දිස්වා කින්නුඛො එතන්ති ගන්ත්වා දුරකං දිස්වා පුත්තසිනෙහං පටිලභිත්වා පුත්තො මෙ ලඞ්ඛිති ගෙහං නෙසි. තදා කොසඹ්බිසෙට්ඨි රාජකුලං ගච්ඡන්තො රාජනිවෙසනතො ආගච්ඡන්තං පුරොහිතං දිස්වා කිං ආචරිය අජ්ජ තෙ තීහි කරණීයකත්තයොගො ඔලොකිතොනි පුච්ඡි; ආම මහාසෙට්ඨි අමහාකං කිමඤ්ඤං කිවවනති, ජනපදස්ස කිං භවිස්සතීති, අඤ්ඤං නත්ති ඉමස්මිං පන නගරෙ අජ්ජ ජාතදුරකො ජෙට්ඨක සෙට්ඨි භවිස්සතීති, තදා සෙට්ඨිනො හරියා ගරුගබ්භා හොති තස්මා සො සීඝං ගෙහං පුරිසං පෙසෙසි ගච්ඡ භණෙ ජානාහි තං විජාතා වා නො වාති, න විජාතාති ච සුත්වා රාජානං දිස්වා වෙගෙන ගෙහං ගන්ත්වා කාළිං නාම දාසිං පක්කොසිත්වා සහස්සං දත්වා ගච්ඡ ඉමස්මිං නගරෙ උපධාරෙත්වා අජ්ජ ජාතදුරකං ගණ්හිත්වා එහීති, සා උපධාරෙන්ති තං ගෙහං ගන්ත්වා දුරකං දිස්වා අයං දුරකො කදා ජාතොති ගහපතානිං පුච්ඡිත්වා අජ්ජාති වුත්තා ඉමං මයහං දෙහීති එකං කහාපණං ආදිං කත්වා මූලං වඩ්ඪන්තී සහස්සං දත්වා තං ආනෙත්වා සෙට්ඨිනො දස්සෙසි, සෙට්ඨි සචෙ මෙ ධීතා ජානිස්සති තාය තං සද්ධිං නිවෙසෙත්වා සෙට්ඨිට්ඨානස්ස සාමිකං කරිස්සාමි සචෙ මෙ පුත්තො ජානිස්සති මාරෙස්සාම් තනති විනෙත්වා තං ගෙහෙ කාරෙසි, අථස්ස හරියා කතිපාහච්චයෙන පුත්තං විජායි, සෙට්ඨි ඉමස්මිං අසති මම පුත්තොව සෙට්ඨිට්ඨානං ලභිස්සති, ඉදානෙවෙතං මාරෙතුං වට්ටතීති විනෙත්වා කාළිං ආමන්තෙත්වා ගච්ඡ ජෙ වජ්ජතො ගුත්තා නික්ඛමණවෙලාය වජ්ජාරමජ්ඣෙ ඉමං තිරියං නිපජ්ජාපෙහි ගාවියො තං මද්දිත්වා මාරෙස්සන්තීති මද්දිතාමද්දිතභාවං[1] පනස්ස ඤත්වා එහීති ආහ, සා ගන්ත්වා ගොපාලකෙන වජ්ජාරෙ විවටමත්තෙ යෙව තං තථා නිපජ්ජාපෙසි, ගොගණජෙට්ඨකො උසභො අඤ්ඤසඤ්ඤං කාලෙ සබ්බපඨමා නික්ඛමන්තෙනාපි තං දිවසං සබ්බපඨමං නික්ඛමිත්වා දුරකං වතුත්ථං පාදතං අන්තරෙ කත්වා අට්ඨාසි. අනෙකසතා ගාවියො උසභස්ස වෙ පස්සානි ඝංසන්තියො නික්ඛම්සු, ගොපාල කොපි අයං උසභො පුබ්බෙ සබ්බපඨමා නික්ඛමති, අජ්ජ පන සබ්බ පඨමං නික්ඛමිත්වා වජ්ජාරෙ නිච්චලො ඨිතො කින්නුඛො එතන්ති විනෙත්වා ගන්ත්වා තස්ස ගෙට්ඨා නිපන්නං දුරකං දිස්වා පුත්ත

1. ම. සී. I & II. මද්දනාමද්දනභාවං.

සිනෙහං පවිලඛිත්වා පුත්තෙහා මේ ලද්ධොති ගෙහං නෙසි, කාළී ගන්ත්වා සෙට්ඨිනා පුච්ඡිතා තමත්ථං ආරොචෙත්වා ගච්ඡ තං පුන ඉමං සහස්සං දත්වා ආනෙහීති වුත්තා පුන ආනෙත්වා අදාසි, අථ නං ආහ අම්ම කාළී ඉමස්මිං නගරෙ පඤ්චසකටසතානි පවදන්තානං උට්ඨාය වාණිජාය ගච්ඡන්ති, ත්වං ඉමං නෙත්වා චක්ඛුමග්ගෙ නිපජ්ජාපෙහි ගොණා වා තං මද්දිස්සන්ති චක්ඛා වා නං ඛිපිස්සන්ති පවත්තිං වස්ස සුත්වාව ආගච්ඡෙය්‍යාසීති, සා තං නෙත්වා චක්ඛුමග්ගෙ නිපජ්ජාපෙසි තදා සාකටිකජෙට්ඨකො පුරතො අහොසි, අථස්ස ගොණා තං ඨානං පත්වා ධුරං ඡඩ්ඩෙසුං, පුනපපුනං ආරොපෙත්වා පාජයමානාපි පුරතො න ගච්ඡිංසු, එවං තස්ස හි නෙහි සඬිං වායමන්තස්සෙව අරුණං උට්ඨහි, සෙ කිත්තාමෙතං ගොණා කරිංසූති මඤ්ඤං ඔලොකෙන්තො දූරතං දිස්වා භාරියං වත මෙ කම්මනති විනෙත්වා පුත්තෙහා මේ ලද්ධොති තුට්ඨමානසො තං ගෙහං නෙසි.

කාළී ගන්ත්වා සෙට්ඨිනා පුච්ඡිතා තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා ගච්ඡ තං පුන සහස්සං දත්වා ආනෙහීති වුත්තා තථා අකාසි. අථ නං ආහ ඉදානි තං ආමකසුසානං නෙත්වා ගච්ඡන්තරෙ නිපජ්ජාපෙහි තත්‍රා සුනඛාදීහි වා ඛාදිතො අමනුස්සෙහි වා පහටො මරිස්සති මතා මතභාවං වස්ස ඤත්වාව ආගච්ඡෙය්‍යාසීති. සා තං නෙත්වා තත්‍ර නිපජ්ජාපෙත්වා එකමන්තෙ අට්ඨාසි, තං සුනඛො වා කාකො වා අමනුස්සො වා උපසඞ්කමිතුං නාසක්ඛි, නත්‍රා වස්ස නෙව මාතා න පිතා න භාතිකාති ආදිසු කොචි රක්ඛිතා නාම අත්ථි, කො තං රක්ඛතීති? සුනඛකාලෙ පවෙච්ඡබ්බෙ සිනෙහෙන පවත්තිතභංකරණමත්තමෙව තං රක්ඛති. අථෙකො අජපාලකො අනෙකසහස්සා අජා ගොචරං නෙත්වා සුසානපස්සෙන ගච්ඡති, එකා අජා පඤ්ඤාදිනි ඛාදමානා ගච්ඡන්තරං පවිට්ඨා දූරතං දිස්වා ජණ්ණුකෙහි ඨත්වා දූරතස්ස ඨානං අදාසි. අජපාලකෙන හෙහෙති සද්දෙ කතෙපි න නික්ඛම්, සො යට්ඨියා තං පහරිත්වා නීහරිස්සාමීති ගච්ඡන්තරං පවිට්ඨො ජණ්ණුකෙහි ඨත්වා දූරතං ඛිරං පායෙන්තිං දිස්වා දූරතෙ පුත්තසිනෙහං පවිලඛිත්වා පුත්තෙහා මේ ලද්ධොති ආදාය පක්කාමි. කාළී ගන්ත්වා සෙට්ඨිනා පුච්ඡිතා තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා ගච්ඡ තං පුන සහස්සං දත්වා ආනෙහීති වුත්තා තථා අකාසි, අථ නං ආහ අම්ම ඉමං ආදාය චොරපපාතපබ්බතං අභිරුහිත්වා පපාතෙ ඛිප, පබ්බතකුච්ඡියං පටිහඤ්ඤමානො ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකො භූත්වා භූමියං පතිස්සති මතාමත භාවඤ්ඤස්ස ඤත්වාව ආගච්ඡෙය්‍යාසීති. සා තං තත්‍ර නෙත්වා පබ්බත මත්ථකෙ ඨත්වා ඛිපි, තං ඛො පන පබ්බතකුච්ඡිං නිස්සාය මහාවෙණු ගුඹො පබ්බතානුසාරෙනෙව වඩ්ඩි, තස්ස මත්ථකං ඝනජාතො ජිඤ්ඣුඝ ගුඹො අවත්ථරි, දූරතො පතන්තො කොජ්ජවෙ විය තස්මිං පති. තං දිවසං ව නලකාරජෙට්ඨකස්ස වෙණුබලි පත්තෙහා හොති. සො පුත්තෙන සඬිං ගන්ත්වා තං වෙණුගුඹං ඡින්දිතුං ආරභි, තස්මිං වලඤ්ඤ

දූරකෝ සඳමකාසි, සෝ දූරකසඳෝ, වියාති එතෙන පසෙන අඹ රුහිත්වා තං දිසවා පුතෙනා මෙ ලදොඩාති තුට්ඨචිතෙනා ආදය ගතෝ, කාළී සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තෙන පුච්ඡිතා තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා ගච්ඡ තං පුන සඟස්සං දත්වා ආනෙහීති වුත්තා තථා අකාසි. සෙට්ඨිනෝ ඉදඤ්චිදඤ්ච කරොන්තසෙව දූරකෝ වඩ්ඩිතෝ, සෝසකොවෙවස්ස නාමං අහොසි. සෝ සෙට්ඨිනෝ අක්ඛිමහි කණ්ටකෝ විය ඛාසි, උද්ධරිතං තං ඔලොකෙතුම්පි න විසහි. අථස්ස මාරණුපායං චින්තෙන්තෝ අත්තනෝ සඟායකස්ස කුම්භකාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කදා තුවං ආවාපං ආලිම්පස්සසීති තං පුච්ඡිත්වා සෙවති වුත්තෙ තෙන හි ඉදං සඟස්සං ගහෙත්වා මමෙකං කම්මං කරොහීති ආහ, කිං සාමීති, එකෝ මෙ අවජාතපුත්තෝ අත්ථි තං තව සන්තිකං පෙසෙස්සාමි අථ නං ගහෙත්වා ගබ්භං පවෙසෙත්වා තිඛිණාය වාසියා ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං ජිත්වා වාපියං පක්ඛිපිත්වා අවාපෙ පවෙය්‍යාසීති, ඉදං තෙ සඟස්සං සව්වකාරසදිසං උත්තරිං පුන තෙ කත්තබ්බ යුත්තකං පච්ඡා කරිස්සාමීති, කුම්භකාරකෝ සාධූති සම්පටිච්ඡි, සෙට්ඨි පුන දිවසෙ ඝොසකං පක්කොසිත්වා තාත හියෝය මයා කුම්භකාරස්ස එකං කම්මං අණත්තං එහි ත්වං තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවං වදෙහි– හියෝය කිර මෙ පිතරා ආණත්තං කම්මං නිප්ඵාදෙහීති පහිණි. සෝ සාධූති අගමාසි, තං තත්ථ ගච්ඡන්තං ඉතරෝ සෙට්ඨිනෝ පුත්තෝ දූර සෙහි සඬ්ගා ගුළං කීළන්තෝ දිසවා තං පක්කොසිත්වා කුහිං ගච්ඡසි භාතිකාති පුච්ඡිත්වා පිතුඝාසනං ගහෙත්වා කුම්භකාරස්ස සන්තිකන්ති වුත්තෙ අහං තත්ථ ගම්ඝාමි, ඉමෙ මං දූරකා බහුං ලක්ඛං ජිනිංසු තං මෙ පටිජිනිත්වා දෙහීති ආහ. අහං පිතු භායාමීති, මා භායි භාතික අහං තං ඝාසනං හරිස්සාමි බහුං හි ජිතෝ යාවාහං ආගච්ඡාම් තාව මෙ ලක්ඛං පටිජ්ජාහි, ඝොසකෝ කිර ගුළකීළාය ජෙකෝ තෙන තං එවං නිබ්බඤ්ඩි. සොපි තං තෙන හි ගන්ත්වා කුම්භකාරං වදෙහි පිතරා කිර මෙ හියෝය එකං කම්මං ආණත්තං තං නිප්ඵාදෙහීති වත්වා උය්‍යොජෙසි. සෝ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා තථා අවව, අථ නං කුම්භ කාරෝ සෙට්ඨිනා වුත්තනියාමෙනෙව මාරෙත්වා ආවාපෙ ඛිපි, ඝොස කොපි දිවසභාගං කීළිත්වා සායණ්හසමයං ගෙහං ගන්ත්වා කිං තාත න ගතොසීති වුත්තෙ අත්තනෝ අගතකාරණං ච කණ්ටඨස්ස ගතකාර ණඤ්ච ආරොචෙසි, සෙට්ඨි තං සුත්වා අහඤ්ඩි මහාවිරවං විරවිත්වා සකලසරීරෙ පක්කඨිතලොහිතෝ විය හුත්වා අම්භො කුම්භකාර මා මං නාසයි මා මං නාසයීති බාහා පග්ගය්හ කන්දන්තෝ තස්ස සන්තිකං අගමාසි. කුම්භකාරෝ තං තථා ආගච්ඡන්තං දිසවා සාමි මා සද්දං කරි කම්මං තෙ නිප්ඵන්නන්ති ආහ. සෝ පබ්බතෙන විය මහන්තෙන සොකෙන අවත්ථටෝ හුත්වා අනපනං දෙමනස්සං පවි සංදෙසි. යථා තං අපදුට්ඨස්ස පදුස්සමානෝ. තෙනාහ භගවා:–

"යෝ දණ්ඩෙන අදණ්ඩෙසු අපදුට්ඨෙසු දුස්සති,
දසන්නමඤ්ඤතරං ඨානං ඛිපමෙව නිගච්ඡති.

වෙදනං එරුසං ජනිං සරීරසස ව හෙදනං,
ගරුකං වාපි ආබාධං චිත්තකෙඛපංව පාපුණෙ.

රාජතො වා උපසසගගං අබභකඛානං ව දුරුණං,
පරිකඛයං ව ඤතීනං භොගානං ව පභඞගුරං.

අථ වසස අගාරානි අගගී ඩහති පාවකො,
කායසස භෙදා දුපපඤඤො නිරයං සොපපජජතී"ති.

එවං සනෙතපි පුන නං සෙට්ඨි උජ්ඣකං ඔලොකෙතුං න සක්කොති, කිනති නං මාරෙය්‍යනති විනෙතනෙතා මම ගාමසතෙ ආයුත්තකසස සනතිකං පෙසෙසි මාරෙසසාමීති උපායං දිසවා අයං මෙ අවජාත පුතෙතා ඉමං මාරෙසි වචසකුපෙ ඛිපතු එවං කතෙ අහං මාතුලසස කත්තබබයුත්තකං ජානිසසාමීති තසස පණණං ලිඛිත්වා තාත සොසක අමිහාකං ගාමසතෙ ආයුත්තකො අත්ථි ඉමං පණණං හරිත්වා තසස දෙහීති වත්වා පණණං තසස දසනෙන බඤි. සො පන අක්ඛරසමයං න ජානාති, දහරකාලතො පට්ඨාය හි තං මාරාපෙතුං වායමනෙතාව සෙට්ඨි මාරාපෙතුං නාසක්ඛි කිං අක්ඛරසමයං සික්ඛාපෙසසති. ඉති සො අත්තනො මාරාපනපණණමෙව දසනෙන බඤිත්වා නික්කමනෙතා ආහ-පාථෙය්‍යං මෙ තාත නත්ථි. පාථෙය්‍යෙන තෙ කමමං නත්ථි අනතරාමගගෙ අසුකගාමෙ මම සහායකො සෙට්ඨි අත්ථි තසස ඝරෙ පාතරාසං කත්වා පරතො ගවජ්ඣාහීති, සො සාධූති පිතරං වන්දිත්වා නික්කමනෙතා තං ගාමකං පත්වා සෙට්ඨිඝරං පුච්ඡිත්වා ගනත්වා සෙට්ඨි ඨානං පසසි, කුතො ආගතොසීති ච වුතෙත අනෙතොනගරතොති ආහ, කසස පුතෙතාසීති?, තුම්හාකං සහායකසෙට්ඨිනො අම්මාති, තිමසි සොසකතා නාමානි?, ආම අම්මාති, තසසා සහදසසනෙනෙව තසමිං පුත්තසිනෙහො උපජ්ජි, සෙට්ඨිනො පනසසා ධීතා අත්ථි පණණරස සොළසවසසුදදෙසිකා පාසාදිකා අභිරූපා, තං රක්ඛිතුං එකමෙව පෙසනකාරිකං දසිං දත්වා සත්තභූමකසස පාසාදසස උපරි තලෙ සිරිගබභෙ වසාපෙනති. සෙට්ඨිධීතා තසමිං ඛණෙ තං දසිං අනතරා පණං පෙසෙසි. අථ නං සෙට්ඨිජායා දිසවා කුහිං ගවජ්ඣසිති පුච්ඡිත්වා අය්‍යෙ ධීතාය පෙසනෙනාති වුතෙත ඉතො තාව එහි නිධත්තු පෙසනං පුත්තසස මෙ පිඨකං අත්ථරිත්වා පාදෙ ධොවිත්වා තෙලං මක්ඛෙත්වා සයනං අත්ථරිත්වා දෙහි පවජ්ජ පෙසනං කරිසසසීති ආහ. සා තථා අකාසි, අථ නං විරෙකාගතං සෙට්ඨිධීතා සනතජෙජසි, අථ නං සා ආහ. මා මෙ කුජ්ඣි සෙට්ඨිපුතෙතා සොසකො ආගතො තසස ඉදඤ්ඡිදව කත්වා තත්ථ ගනත්වා ආගතාමහීති. සෙට්ඨිධීතාය සෙට්ඨිපුතෙතා සොසකොති නාමං සුත්වාව පෙමං ඡවිආදීනි භින්දිත්වා අට්ඨිමිඤ්ජං ආගච්ඡ ඨිතං. සොතුගලිකකාලසමිං හි සා තසස පජා පති හුත්වා නාළිකොදනං පචෙවකබුඛසස අදාසි, තසසානුභාවෙන ගනත්වා ඉමසමිං සෙට්ඨිකුලෙ නිබබත්තා, ඉති නං සො පුබබසිනෙහො අවත්ථරිත්වා ගණ්හි. තෙනාහ භගවා:-

"පුඛෙබව සනිවාසෙන පවුත්තපත්‍යාහිතෙන වා,
එවං තං ජායතෙ පෙමං උපපලංව යථොදකෙ"ති.

අථ නං පුච්ඡි කුහිං සෝ අම්මාති, සයනෙ නිපන්නෝ නිද්දායතීති, අම්ම පස්සස ගතෙ කිච්චි?, දසනෙන පණ්ණං අපිති, සා කිං පණ්ණං භුඛෝ එතහාති තස්මිං නිද්දායනෙන මාතාපිතූනං අසුසූවිභිතතාය අපස්සන්නාතං ඔතරිත්වා තං පණ්ණං මොචෙත්වා ආදාය අත්තනෝ ගබ්භං පවිසිත්වා චාරං පිබාය වාතපානං විවරිත්වා අක්ඛරසමයෙ කුසලතාය පණ්ණං වාචෙත්වා අහෝ බාලෝ අත්තනෝ මරණපණ්ණං දසනෙන බන්ධිත්වා විවරති, සචෙ මයා න දිට්ඨං අස්ස නත්ථි ජීවිතහානි තං පණ්ණං ඨාලෙත්වා සෙට්ඨිස්ස වචනෙන අපරං පණ්ණං ලිඛි-අයං මම පුත්තෝ සොසකෝ නාම ගාමසතතෝ පණ්ණාකාරං ආහරාපෙත්වා ඉමස්ස ජනපදසෙට්ඨිනෝ ධිතරා සද්ධිං මඞ්ගලං කත්වා අත්තනෝ වසනගාමස්ස මජ්ඣෙ විහාරකං ගෙහං කාරෙත්වා පාකාර පරිකෙඛපෙන චෙව පුරිසගුත්තියා ච සුසංවිහිතාරක්ඛං කරොතු මය්හං ච ඉදච්චිදච මයා කතහානි සාසනං පෙසෙතු, එවං කතෙ අහං මාතුලස්ස කාතහබ්බයුත්තකං ජානිස්සාමීති. ලිඛිත්වා ච පන සංහරිත්වා දසනෙන සෙවස්ස බන්ධි, සෝ දිවසභාගං නිද්දායිත්වා උට්ඨාය භුඤ්ජිත්වා පඤ්ඤාම්, පුන දිවසෙ පාතොව තං ගාමං ගන්ත්වා ආයුත්තකං ගාම කිච්චං කරොන්තං යෙව පස්සි, සෝ තං දිස්වා කිං තාතාති පුච්ඡි, පිතරා මෙ තුම්හාකං පණ්ණං පෙසිතහන්ති, කිස්ස පණ්ණං තාත ආහරාති පණ්ණං ගහෙත්වා වාචෙත්වා තුට්ඨමානසෝ පස්සථ හො මම සාමිනෝ මයි සිනෙහං, ජෙට්ඨපුත්තස්ස මෙ මඞ්ගලං කරොතූති මම සන්තිකං පහිණී. සීඝං දරුආදීනි ආහරථාති ගහපතිකෙ වත්වා ගාමමජ්ඣෙ වුත්තපපකාරං ගෙහං කාරෙත්වා ගාමසතතෝ පණ්ණාකාරං ආහරාපෙත්වා ජනපදසෙට්ඨිනෝ සන්තිකා ධිතරං ආනෙත්වා මඞ්ගලං කත්වා සෙට්ඨිස්ස සාසනං පහිණි ඉදච්චිදච මයා කතහානි, තං සුත්වා සෙට්ඨිනෝ යං කාරෙම තං තහොති යං න කාරෙම තදෙව හොතීති මහන්තං දොමනස්සං උපපජ්ජි, පුත්තසොකෙන සද්ධිං සොසොතා එකතෝ භුත්වා කුච්ඡිදහං උපපාදෙත්වා අතීසාරං ජනෙසි. සෙට්ඨිධීතාපි සචෙ කොචි සෙට්ඨිනෝ සන්තිකා ආගච්ඡති මම අසාථෙත්වා සෙට්ඨිපුත්තස්ස පඨමතරං මා කථයිත්ථාති ආණාපෙසි, සෙට්ඨිපි ඛෝ න දූනි තං දුට්ඨපුත්තං මම සාපතෙය්යස්ස සාමිකං කරිස්සාමීති විනොහාය එකං ආයුත්තකං ආහ මාතුල පුත්තං දට්ඨුකාමොමහි එකං පාදඤ්ඤිකං පෙසෙත්වා මම පුත්තං පකෙකාසාපෙහීති, සෝ සාධූති පණ්ණං දත්වා එකං පුරිසං පෙසෙසි. සෙට්ඨිධීතා නස්සාගන්ත්වා වාරෙ සීතභාවං සුත්වා පකෙකාසාපෙත්වා කිනති තාතාති පුච්ඡි, සෙට්ඨි ගිලානෝ පුත්තං පස්සිතුං පකෙකාසාපෙසි අය්යෙති, තාත බලවා වා දුබ්බලොති, බලවා තාව ආහාරං භුඤ්ජති යෙව අය්යෙති, සා සෙට්ඨිපුත්තං අජානාපෙත්වා එතස්ස නිවෙසනං ච පරිබ්බයඤ්ච දත්වා මයා පෙසිතකාලෙ ගම්මිස්සසි අජ්ජ තාවාති ආහ. සෙට්ඨි පුන ආයුත්තකං අවච-කිං මාතුල න තෙ මම පුත්තස්ස සන්තිකං පහිතහන්ති, පහිතං සාමි ගහපුරිසො පන න තාව එතීති,

තෙන හි පුන අපරං පෙසෙහීති, ඔසා පෙසෙසි, සෙට්ඨිධීතා තසම්මිපි තථෙව පටිපජ්ජි, අථ සෙට්ඨිනො රොගො බලවා ජාතො එකං භාජනං පවිසති එකං නික්ඛමති, පුන සෙට්ඨි ආයුත්තකං පුචජි කිං මාතුල න තෙ මම පුත්තසස සන්තිකං පහිතන්ති, පහිතං සාමි ගත පුරිසො පන න එන්ති, තෙන හි අපරං පෙසෙහීති, සො පෙසෙසි, සෙට්ඨිධීතා තතියවාරෙ ආගතමපි තං පවත්තිං පුචජි. සො බාලත ගිලානො අය්‍යෙ සෙට්ඨි ආහාරං පවජ්ජිත්වා මවපරායනො ජාතො එකං භාජනං නික්ඛමති එකං පවිසතීති ආහ, සෙට්ඨිධීතා ඉදානි ගහතුං කාලොති සෙට්ඨිපුත්තසස පිතා කිර තෙ ගිලානොති ආරොචෙසා කිං වදසි හදෙදති වුත්තෙ අථාසුකමසස සාමිති ආහ, ඉදානි කිං කාතබබන්ති?, ගාමසතෙ උට්ඨානකපණ්ණාකාරං ආදාය ගන්ත්වා පසසිස්සාම තාතති, සො සාධූති පණ්ණාකාරං ආහරාපෙත්වා සකටෙනා දාය පක්කාමි, අථ නං සා පිතා තෙ දුබ්බලො එත්තකං පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තානං පපථෙ භවිස්සති එතං නිවත්තොහීති වත්වා තං සබ්බං අත්තනො කුලගෙහං පෙසෙත්වා සෙට්ඨිපුත්තං ආහ-සාමි ත්වං අත්තනො පිතුපාදපසසෙ නිට්ඨෙය්‍යාසි අහං උසසීසකපසසෙ ඨස්සාමීති, ගෙහං පවිසමානායෙව ච ගෙහසස පුරතො ච පවත්තො ච ආරක්ඛං ගණ්හථාති අත්තනො පුරිසෙ ආණාපෙසි. පවිඨකාලෙ පන සෙට්ඨිපුත්තො පිතු පාදපසසෙ අට්ඨාසි, ඉතරා උසසීසකපසසෙ, තසමිං ඛණෙ සෙට්ඨි උත්තානකො නිපන්නො හොති, ආයුත්තකා පනසස පාදෙ පරිමජ්ජන්තො පුත්තො තෙ සාමි ආගතොති ආහ? කුහිං සොති, එස පාදමූලෙ සිතොති, අථ නං දිසවා ආයකම්මිකං පක්කොසාපෙත්වා මම ගෙහෙ කිත්තකා ධනන්ති පුචජිත්වා සාමි ධනසසෙව වත්තාළිස කොටියො උපභොගපරිභොගභණ්ඩකං පන ගාමකෙඛත්තදිපද චතුපපදයානවාහනානං ච අයල අයල පරිච්ඡෙදෙති වුත්තෙ අහං එත්තකං ධනං මම පුත්තසස සොසකසස න දෙමීති වත්තුකාමො දෙමීති ආහ. තං සුත්වා සෙට්ඨිධීතා අයං පුන කථෙන්තො අඤ්ඤං කිඤි කථෙය්‍යාති සොකාතුරා විය කෙසෙ විකිරිත්වා රොදමානා කින්නාමෙතං තාත වදෙථ ඉදමපි නාම වො වචනං සුණොම අලක්ඛිකා වතමහාති වත්වා මත්ථකෙන තං උරමජ්ඣෙ පහරන්ති පතිත්වා යථා පුන වත්තුං න සක්කොති තථාසස උරමජ්ඣෙ මත්ථ කෙන ඤංසෙන්ති ආරොදනං දසසෙසි. සෙට්ඨි තං ඛණඤ්ඤෙව කාල මකාසි, සෙට්ඨි මතොති ගන්ත්වා උදෙනසස රඤ්ඤෙ ආරොචයිංසු. රාජා තසස සරීරකිච්චං කාරාපෙත්වා අත්ථි පනසස පුත්තො වා ධීතාවාති පුචජි, අත්ථි දෙව සොසකො නාම තසස පුත්තො සබ්බං සාපතෙය්‍යං තසස නීයාදෙත්වාව මතො දෙවාති, රාජා අපරභාගෙ සෙට්ඨිපුත්තං පක්කොසාපෙසි. තසම්ඤ්ච දිවසෙ දෙවො වසසි රාජඔණෙ තත්ථ තත්ථ උදකං සණ්ඨාසි, සෙට්ඨිපුත්තො රාජානං පසසිස්සාමීති පායාසි රාජ වාතපානං විවරිත්වා තං ආගච්ඡන්තං ඔලොකෙන්තා රාජඔණෙ උදකං ලඞ්ඝෙත්වා ආගච්ඡන්තං දිසවා ආගන්ත්වා වන්දිත්වා

සිතං තවං සෝසකෝ නාම තාතානි පුච්ඡිත්වා ආම දෙවාති වුත්තෙ පිතා මෙ මිත්තොති මා සොචි තව පෙතකිච්චං සෙට්ඨිට්ඨානං තුය්හමෙව දස්සාමීති තං අස්සාසෙත්වා ගච්ඡ තාතාති උය්‍යොජෙසි, රාජ ගච්ඡනභයඤ්ච තං ඔලොකෙන්තොව අට්ඨාසි, සෝ ආගමනකාලෙ ලඞ්කිතං උදකං ඔතරිත්වා සන්තිකං අගමාසි, අථ නං රාජා තතොව පක්කොසාපෙත්වා කින්නුඛො තාත තවං මම සන්තිකං ආගච්ඡන්තො උදකං ලඞ්කිත්වා ආගම්ම ගච්ඡන්තො ඔතරිත්වා සන්තිකං ගච්ඡසීති පුච්ඡි, ආම දෙව අහං තස්මිං ඛණෙ කුමාරකොං කීළනකාලොං නාම සෝ, ඉදානි පන මෙ දෙවෙන ඨානන්තරං පරිස්සුතං තස්මා යථාපුරා අවරිත්වා ඉදානි සන්නිසින්නොනන හුත්වා චරිතුං වට්ටතීති, තං සුත්වා රාජා ධිතිමා පුරිසො ඉදානෙවස්ස ඨානන්තරං දස්සාමීති පිතරා භුත්තං භොගං දත්වා සබ්බසතෙන සෙට්ඨිට්ඨානං අදාසි. සෝ රථෙ ඨත්වා නගරං පදක්ඛිණං අකාසි, ඔලොකිත ඔලොකිතට්ඨානං කුම්පති, සෙට්ඨිධිතාපි කාළිදාසියා සද්ධිං මන්තයමානා නිසින්නා අම්ම කාළි පුත්තස්ස තෙ එත්තකා සම්පත්ති මං නිස්සාය නිපජ්ජනාතා ආහ, කිං කාරණා අම්මාති අයං හි අත්තනො මරණපණ්ණං දස්සෙත්වා ඔක්ඛිත්වා අම්හාකං ඝරං ආගතො, අථස්ස මයා තං පණ්ණං ඵාලෙත්වා මයා සද්ධිං මඞ්ගලකර ණත්ථාය අඤ්ඤං පණ්ණං ලිඛිත්වා එත්තකං කාලං තව ආරක්ඛා කත්තොති, අම්ම තවං එව තං පස්සසි? ඉමං පන සෙට්ඨි දහරකාලතො පට්ඨාය මාරෙතුකාමොං මාරෙතුං නාසක්ඛි, කෙවලං ඉමං නිස්සාය බහුං ධනං ජීසීති, අම්ම අතිභාරියං වත සෙට්ඨිනා කතන්ති නගරං පදක්ඛිණං කත්වා ගෙහං පවිසන්තං පන තං දිස්වා අයං එත්තකා සම්පත්ති මං නිස්සාය නිපජ්ජනාතා සිතං අකාසි, අථ නං සෙට්ඨි පුත්තොං කිං කාරණා ගසීති පුච්ඡි, එකං කාරණං නිස්සායාති, කථෙහි තාතාති, සා න කථෙසි, සෝ සවෙ න කථෙසි ඛිඩා තං ජිඝච්ඡිස්සාමීති අසිං නික්කඩ්ඩි, සා අයං එත්තකා සම්පත්ති මං නිස්සාය ලබ්ධා විනෙත්වා ගසිතාතාති ආහ, යදි මම පිතරා අත්තනො සන්තකං මය්හං නිය්‍යාදිතං තවං එත්ථ කිං හොසීති, සෝ කිර එත්තකං කාලං කිඤ්චි න ජානාති, තෙනස්ස වචනං න සද්දහි, අථස්ස සා තුම්හාකං පිතරා මරණපණ්ණං දත්වා පෙසිතා තුම්හෙ මයා ඉදව්දව කත්වා රක්ඛිතාති සබ්බං කථෙසි. අභූතං කථෙසීති අසද්දහන්තො මාතරං කාළි පුච්ඡිස්සාමීති විනෙත්වා එවං කිර අම්මාති? ආම තාත දහරකාලතො පට්ඨාය තං මාරෙතුකාමොං මාරෙතුං අසක්කොන්තො තං නිස්සාය බහුං ධනං ජීසි, සත්තසු ඨානෙසු තවං මරණතො මුත්තොං ඉදානි භොගගාමතො ආගම්ම සබ්බසතෙන සද්ධිං සෙට්ඨිට්ඨානං පත්තොසීති, සෝ සුත්වා භාරියං වත මෙ කම්මං එවරූපා ඛො පන මරණා මුත්තස්ස මම පමාදජීවිතං අයුත්තං අපමත්තොනා භවිස්සාමීති විනෙත්වා දෙව සිකං සහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා අඤ්ඤකපණ්ණාදිනං දානං පට්ඨපෙසි. මිත්තොනා තාමස්ස කුවිම්බිකො දානව්‍යාවටො අහොසි.

අසං භොසනසෙට්ඨිනො උපනති.

තඤ්ච පන කාලෙ හදද්වතිනගරෙ හදද්වතිය සෙට්ඨි නාම කොසි තසෙට්ඨිනො අදිට්ඨපුබ්බසහායකො අහොසි, හදද්වතිනගරතො හි ආගතානං වාණිජානං සන්තිකෙ කොසිතසෙට්ඨි හදද්වතිය සෙට්ඨිනො සම්පත්තිං ච වයප්පදෙසඤ්ච සුත්වා තෙන සද්ධිං සහායකභාවං ඉච්ඡන්තො පණ්ණාකාරං පෙසෙසි, හදද්වතියසෙට්ඨි පි කොසම්බිතො ආගතානං සන්තිකෙ කොසිතසෙට්ඨිනො සම්පත්තිඤ්ච වයඤ්ච සුත්වා තෙන සද්ධිං සහායකභාවං ඉච්ඡන්තො පණ්ණාකාරං පෙසෙසි, එවං තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං අදිට්ඨසහායකා හුත්වා වසිංසු, අපරභාගෙ හදද්වතියසෙට්ඨිනො ගෙහෙ අභිඨාතභාරෙගෙ පති, තතො තස්මිං පතිතෙ පඨමං මක්ඛිකා මරන්ති, තතො අන්නකකමෙනෙව කීටා මූසිකා කුක්කුටා සුනඛා ගාවො දාසිදාසං සබ්බපච්ඡා ඝරමානුසකා මරන්ති, තෙසු හි යෙ ඉත්ථිං භින්දිත්වා පලායන්ති තෙ ජීවිතං ලභන්ති, තදා පන සෙට්ඨි ච භරියා ච ධීතා වස්ස තථා පලායිත්වා කොසිතසෙට්ඨිං පත්ථෙන්තා කොසම්බියමගගං පටිපජ්ජිංසු, තෙ අන්තරාමග්ගෙ යෙව ඛිණපාථෙය්‍යා වාතාතපෙන චෙව ඛුප්පිපාසාහි ච කිලන්තසරීරා කිවෙජන කොසම්බියං ගන්ත්වා උදකඵාසුකට්ඨානෙ න්හාත්වා නගර වාරෙ එකං සාලං පවිසිංසු, තතො සෙට්ඨි භරියං ආහ භද්දෙ ඉමිනා නීහාරෙන ගච්ඡන්තා විජාතමාතුයා අපි අම්හාකං ඝරෙ නාසනානි, සහායො මෙ කිර අඤ්ඤපණාදීනං දෙවසිකං සහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා දාසං දෙති තඤ්ච ධීතරං පෙසෙත්වා ආහාරං ආහරාපෙත්වා එකාහං විහං ඉධෙව සරීරං සන්නාපෙත්වා සහායකං පස්සිස්සාමාති, සාධු සාමීති තෙ සාලායමෙව වසිංසු, පුන දිවසෙ කාලෙ ආරොචිතෙ කපණ්ඩිකා දිසූ ආහාරත්ථාය ගච්ඡන්තෙසු මාතාපිතරෝ අම්ම ගන්ත්වා ආහාරං ආහරාති ධීතරං පෙසයිංසු. මහාභොගකුලස්ස ධීතා විපත්තියා අච්ඡින්නලජ්ජිතාය අලජ්ජමානාව පාතිං ගහෙත්වා කපණ්ඩකෙන සද්ධිං ආහාරත්ථාය ගතා ඤාතිපටිච්ඡෙ ගණ්හිස්සති අම්මාති පුට්ඨා ච පන තථෙති ආහ. අථස්සා තථෝ පටිච්ඡෙ අදංසු, තාය භතෙන ආභටෙ තථෝපි එකතෝ භුඤ්ජිතුං නිසීදිංසු, අථ මාතාධිතරෝ සෙට්ඨිං ආහංසු සාමි විපත්ති නාම මහාකුලානම්පි උපපජ්ජති අමෙඝ අනෝ ලොකෙච්ඡා භුඤ්ජ මා චින්තයිත්ථ, ඉති නං නානප්පකාරෙහි යාචිත්වා හොජෙසුං, සෙ භුඤ්ජිත්වා ජීරාපෙතුං අසක්කොන්තො අරුණෙ උග්ගච්ඡන්තෙ කාලමකාසි, මාතාධීතරෝ නානප්පකාරෙහි පරිදෙවිත්වා රොදිංසු. කුමාරිකා පුනදිවසෙ රොදමානා ආහාරත්ථාය ගන්ත්වා කතිපටිච්ඡෙ ගණ්හිස්සසීති වුත්තා මෙති වචා ආහාරං ආහරිත්වා මාතරං යාචිත්වා හොජෙසි, සා තාය යාචියමානා භුඤ්ජිත්වා ආහාරං ජීරාපෙතුං අසක්කොන්තී තං දිවසං කාලමකාසි, කුමාරිකා එකිකාව රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා තාය දුක්ඛිපත්තියා අතිවිය සජ්ජාතවෙගතාය දුක්ඛා පුන දිවසෙ යාචනෙති සද්ධිං රොදන්තී ආහාරත්ථාය ගන්ත්වා කති පටිච්ඡෙ ගණ්හිස්සසි අම්මාති වුත්තා එකානති ආහ. මිත්ත කුට්ඨියො තං තයො දිවසෙ හත්ථං ගණ්හන්තිං සඤ්ඤාපෙත්වා තෙන තං

අපෙහි තස්ස වසලි අජ්ජ තව කුච්ඡිපමාණං අඤ්ඤසීති ආහ. හිරොත්තප්පසම්පන්නා කුලධීතා පවෙචාරසම්ං සන්තිපපහාරං විය වණෙ ඛාරොදකපරිසෙකං විය ච පඨා කිං සාමීති ආහ. තයා පුරෙ තයෝ කොඩාසා ගහිතා හියෝ‍ය වෙ අජෙජකං ගණ්හාසි, අජ්ජ තෙ කුච්ඡිපමාණං ඤ්ඤතනති?, මා මං සාම් අත්තනොව අත්‍ථාය ගණ්හීති අමඤ්ඤිත්‍ථාති, අථ කසමා ගණ්හීති? පුරෙ තයෝ ජනා අනුමඝ සාමී හියෝ‍ය වෙ අජ්ජ එකිකාව ජානාමීති, සො කෙන කාරණෙ නාති පුච්ඡිත්‍වා ආදිතොව පඨාය තාය කථිතං සබ්බං පවත්තිං සුත්‍වා අඤ්ඤානි සන්ධාරෙතුං අසක්කොනෙතා සඤ්ඤාතබලවදෙමනසො හුත්‍වා අමම එවං සන්තෙ මා විනසයි ත්‍වං හද්දවතියසෙට්ඨිනො ධීතා අජ්ජකාලතො පඨාය මම ධීතායෙව නාමාති වත්‍වා සීසෙ චුම්බිත්‍වා ඝරං නෙත්‍වා අත්තනො ජෙට්ඨධිතුඨානෙ ඨපෙසි. සා දානග්ගෙ උච්චා සද්දමහාසද්දං සුත්‍වා තාත කසමා එත්තා ජනා නිස්සද්දං කත්‍වා දානං න දෙථාති ආහ, න සක්කා කාතුං අම්මාති, සක්කා තාතාති, කථං අම්මාති තාත දානග්ගං පරිකඛිපිත්‍වා එකෙකසෙස්ව පවෙසනපපමාණෙන වෙ වාරානි යොජෙත්‍වා එකෙන වාරෙන පවිසිත්‍වා එකෙන නික්ඛම ථාති වදෙථ, එවං නිස්සද්දා හුත්‍වා ගණ්හිස්සන්තීති, සො තං සුත්‍වා හද්දකො අමම උපායොති තථා කාරෙසි, සාපි පුබ්බෙ සාමා නාම වතියා පන කාරිතත්තා සාමාවතී නාම ජාතා. තතො පඨාය දානග්ගෙ කොලාහලං පච්ඡිජ්ජි, සොසිතසෙටි පුබ්බෙ තං සද්දං සුණනෙතා මය්හං දානග්ගෙ සද්දොති තුස්සති විහතීහං පන සද්දං අසුණනෙතා මිත්තකුටුම්බිකං අත්තනො උපට්ඨානං ආගතං පුච්ඡි දීය්‍යති කපණඩ්ඩාදීනං දානනති?, ආම සාමීති, අථ කිං විහතීහං සද්දෙ න සුය්‍යතීති?, යථා නිස්සද්දා හුත්‍වා ගණ්හනති තථා මෙ උපායො කතොති, අථ පුබ්බෙ කසමා නාකාසීති?, අජානනතාය සාමිති, ඉදානි තෙ කථං ඤ්ඤතොති?, ධීතරා මෙ අක්ඛාතො සාමිති, මය්හං අවිදිතා තව ධීතා නාම අත්‍ථීති?, සො අභිවාතකරොගතො පට්ඨාය සබ්බං හද්දවතිය සෙට්ඨිනො පවත්තිං ආවික්ඛිත්‍වා තස්සා අත්තනො ජෙට්ඨධිතුඨානෙ ඨපිතභාවං ආරොචෙසි, අථ නං සෙඨි එවං සන්තෙ මම කසමා න කථෙසි, මම සහායකස්ස ධීතා මම ධීතා නාමාති තං පක්කොසා පෙත්‍වා පුච්ඡි අම්ම සෙට්ඨිනො ධීතාසීති ආම තාතාති, තෙන හි මා විනසයි මම ධීතාසීති තං සීසෙ චුම්බිත්‍වා පරිවාරත්‍ථාය තස්සා පඤ්ච ඉත්‍ථිසතානි දත්‍වා තං අත්තනො ජෙට්ඨධිතුට්ඨානෙ ඨපෙසි. අථෙක දිවසං තස්මිං නගරෙ නක්ඛත්තං ඝුට්ඨං තස්මිං පන නක්ඛත්තෙ ඔඝි අනික්ඛමනකා කුලධීතරොපි අත්තනො පරිවාරෙන සද්ධිං පදසාව නදිං ගන්ත්‍වා නහායන්ති තස්මා තං දිවසං සාමාවතීපි පඤ්ච ඉත්‍ථි සතෙහි පරිවාරිතා රාජඛණෙනෙව නහායිතුං අගමාසි, උදෙනො රාජාපි සීහපඤ්ජරෙ ඨිතො තං දිස්වා කසසිමා නාටකිත්ථියොති පුච්ඡිත්‍වා න කස්සචි නාටකිත්ථියො දෙවාති අථ කස්ස ධීතරෙති සොසිත සෙට්ඨිනො ධීතා දෙව සාමාවතී නාමෙස්සාති, සො දිස්වාව

උපඨානසිනෙහෝ සෙට්ඨිනෝ සාසනං පාහෙසි ධීතරං කිර මෙ පෙසෙතූති, න පෙසෙමි දෙවාති, මා කිර එවං කරොතු පෙසෙතු යෙවාති. මයං ගහපතිකා නාම කුමාරිකානං හෙඨෙවා විහෙඨෙවා කථනහයෙන න දෙම දෙවාති, රාජ කුඡිඤ්ච ගෙහං ලඤ්ඡාපෙවා සෙට්ඨිඤ්ච හරියඤ්චස්ස හත්ථෙ ගහෙවා බහි කාරාපෙසි, සාමාවතී ත්‍යාහවා ආගතා ගෙහං පවිසිතුං ඔකාසං අලභන්තී කිං එතං තාතාති පුවච්, අම්ම රාජා තව කාරණා පහිණි අථ මයං න දස්සාමාති වුත්තෙ කරං ලඤ්ඡාපෙවා අම්හෙ බහි කාරාපෙසිති, තාත භාරියං වො කම්මං කතං රඤ්ඤා නාම පහිතෙ න දෙමාති අවත්වා සබෙ මෙ ධීතරං සපරිවාරං ගණාථ දෙමාති වත්තබ්බං හවෙය්‍ය තාතාති, සාධූ අම්ම තව රුචියා සති එවං කරිස්සාමීති රඤ්ඤෝ තථා සාසනං පාහෙසි, රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තං සපරිවාරං ආනෙත්වා අභිසිඤ්චිත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි, සෙසා තස්සායෙව පරිවාරිත්ථියො අහෙසුං.

අඤ්ඤා සාමාවතියා උප්පත්ති.

උදෙනස්ස පන අපරා'පි වාසුලදත්තා නාම දෙවී අහොසි වණ්ණ පජ්ජොතස්ස ධීතා. උජ්ජෙනියං හි වණ්ණපජ්ජොතො නාම රාජා අහොසි, සො එකදිවසං උය්‍යානතො ආගච්ඡන්තො අත්තනො සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා අත්ථි නුඛො අඤ්ඤස්ස'පි තාදිසා එවරූපා සම්පත්තීති වත්වා තං සුත්වා මනුස්සෙහි කිං සම්පත්ති නාමෙසා කොසම්බියං උදෙනස්ස රඤ්ඤෝ අතිමහති සම්පත්තීති වුත්තෙ රාජා ආහ-තෙන හි ගණ්හිස්සාම නන්ති, න සක්කා සො ගහෙතුන්ති, යං කිඤ්චි වත්වා ගණ්හිස්සාමෙවාති, න සක්කා දෙවාති, කිං කාරණාති? සො හත්ථිකුන්නං නාම සිප්පං ජානාති මන්තං පරිවත්තෙත්වා හත්ථිකුන්න ඛිණං වාදෙන්තො නාගෙ පලාපෙතිපි ගණ්හාතිපි, හත්ථිවාහන සම්පන්නා තෙන සදිසො නාම නත්ථි, න සක්කා මයං‍ඤ්ඤො ගහෙතුන්ති, සබෙ තෙ දෙව එකතෙනෙන අයං නිච්ඡයො තෙන හි දරුහත්ථිං කාරෙත්වා තස්සාසන්නට්ඨානං පෙසෙහි සො හත්ථිවාහනං වා අස්සවාහනං වා සුත්වා දූරම්පි ගච්ඡති, තත්ථ නං ආගතං ගහෙතුං සක්කා භවිස්සතීති, රාජා සුත්වා අත්තෙසං උපායොති දරුමයං යන්ත හත්ථිං කාරෙත්වා බහි පිලොතිකාහි වෙඨෙත්වා කතචිත්තකම්මං තස්ස විජිතෙ ආසන්නට්ඨානෙ එකස්මිං සරතීරෙ විස්සජ්ජාපෙසි, හත්ථිනො අනොතාකුවිත්ථං සට්ඨි පුරිසා අපරාපරං වඩ්ඪමානති, හත්ථිලණ්ඩං ආහරිත්වා තත්ථ තත්ථ ඡඩ්ඩෙසුං, එකො වනචරකො හත්ථිං දිස්වා අම්හාකං රඤ්ඤෝ අනුච්ඡවිකොති විනෙත්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤෝ ආරොචෙසි, දෙව මයා සඛ්ඛසෙතො කෙලාසකූටපටිභාගො තුම්හා කඤ්ඤෝව අනුච්ඡවිකො වරවාරණෝ දිට්ඨොති, උදෙනො තමෙව මග්ගදෙසකං කත්වා හත්ථිං ආරුය්හ සපරිවාරො නික්ඛම්ම, තස්සාගමනං

ඤත්වා වරපුරිසා ගන්ත්වා වණ්ඩපජ්ජෝතස්ස ආරොචෙසුං, සො ආගන්ත්වා මජ්ඣිමකුට්ඨං කත්වා උභොසු පස්සෙසු බලකායං පයොජෙසි, උදෙනො තස්සාගමනං අජානන්තො හත්ථිං අනුබන්ධි, අන්තො සීතමත්තුස්සා වෙගෙන පලාපෙසුං, කට්ඨහත්ථී රඤ්ඤෝ මන්තං පරිවත්තෙත්වා වීණං වාදෙන්තස්ස තන්තිසද්දං අස්සුණන්තො විය පලායති යෙව, රාජා හත්ථිනාගං පාටුණිතුං අසක්කොන්තො අස්සං ආරුය්හ අනුබන්ධි, තස්මිං වෙගෙන අනුබන්ධන්තෙ බලකායො ඔහීයි, රාජා එකකොව අහොසි. අථ නං උභොසු පස්සෙසු පත්තත්තා වණ්ඩපජ්ජෝතස්ස පුරිසා ගණ්හිත්වා අත්තනො රඤ්ඤෝ අදංසු, අථස්ස බලකායො අමිත්තවසඞ්ගතභාවං ඤත්වා බහි ඛන්ධාවාරං නිවෙසෙත්වා අට්ඨි. වණ්ඩපජ්ජෝතොපි උදෙනං ජීවග්ගාහමෙව ගාහාපෙත්වා එකස්මිං වොරගෙහෙ පක්ඛිපිත්වා වාරං පිදහාපෙත්වා තයො දිවසෙ ජයපානං පිවි, උදෙනොපි තතියදිවසෙ ආරක්ඛකෙ පුච්ඡි–කහං වො රාජා තාතාති?, පච්චාමිත්තෙනා මෙ ගහිතොති ජයපානං පිවතීති, උදෙනො තං සුත්වා කා නාමෙසා මාතුගාමස්ස විය තුම්හාකං රඤ්ඤෝ කිරියා? නත්ථි පටිරාජානං ගහෙත්වා විස්සජ්ජෙතුං වා මාරෙතුං වා වට්ටතීති? අමෙ දුක්ඛං නිසීදාපෙත්වා ජයපානං කිර පිවතීති. තෙ ගන්ත්වා තමත්ථං රඤ්ඤෝ ආරොචෙසුං,[1] සො ආගන්ත්වා සච්චං කිර භං එවං වදෙසීති පුච්ඡි, ආම මහාරාජානි, සාධු තං විස්සජ්ජෙස්සාමි එවරූපො කිර තෙ මනෙතා අත්ථි තං මය්හං දස්සසීති, සාධු දස්සාමි ගණ්හන්ත සමයෙ න ගණ්හාහි, කිං පන භං මං වන්දිස්සසීති?, න වන්දිස්සාමීති, අහමපි න දස්සාමීති, එවං සන්තෙ රාජානං තෙ කරිස්සාමීති, කරොහි සරීරස්ස මෙ ඉස්සරො න පන විත්තස්සාති. රාජා තස්ස සූරගජ්ජිතං සුත්වා තථානුඛො තමස්ස මන්තං ගණ්හිස්සාමීති චින්තෙත්වා ඉමං මන්තං අඤ්ඤං ජානාපෙතුං න සක්කා මම ධීතරං එතස්ස සන්තිකෙ උග්ගණ්හාපෙත්වා අහං තස්සා සන්තිකෙ ගණ්හිස්සාමීති, අථ නං ආහ–අඤ්ඤස්ස වන්දිත්වා ගණ්හනත්තස්ස දස්සසීති? ආම මහාරාජානි, තෙන හි අඩ්ඪාකං ඝරෙ එකා බ්‍රජා අත්ථි තස්සා අන්තො සාණියං[2] නිසිඤ්ඤාය භං බහි සාණියං සීතොව මන්තං වාවෙහිති, සාධු මහාරාජ බ්‍රජා වා හොතු පිඨසපි වා වන්දනතියා දස්සාමීති, තතො රාජා ගන්ත්වා ධීතරං වාසුලදත්තං ආහ අම්ම එකො සඞ්ඛකුට්ඨි අනාගතං මන්තං ජානාති තං අඤ්ඤං ජානාපෙතුං න සක්කා භං අන්තො සාණියං නිසීදිත්වා මන්තං ගණ්හ සො බහි සාණියං ඨත්වා තුය්හං වාවෙස්සති තව සන්තිකා අහං ගණ්හිස්සාමීති, එවං සො තෙසං අඤ්ඤමඤ්ඤං සඤ්ඤාකරණභයෙන ධීතරං බ්‍රජං ඉතරං සඞ්ඛකුට්ඨිං කත්වා කථෙසි, සො තස්සා අන්තොසාණියං[3] නිසිඤ්ඤාය බහි සාණියං සීතො මන්තං වාවෙසි, අථ නං එකදිවසං පුනප්පුනං වුච්චමානම්පි මන්තපදං වත්තුං අසක්කොන්තිං අරෙ බ්‍රජෙ අතිබහලොට්ඨකපොලං තෙ මුඛං එතං

1. ම. ආරොචෙසුං. 2. ම. වඤ්ඤා නිසිඤ්ඤාය.

නාම වදෙතීති ආහ, සා කුජ්ඣිත්වා අරෙ දුට්ඨකුටිකි කිං එවං වදෙසි මාදිසා බ්‍රජ්ජා නාම හොන්තීති, සාණිඝණෙණං උකඛිපිත්වා කාසි එවන්ති වුත්තෙ රඤ්ඤෙ ධීතා වාසුලදත්තා නාමාහන්ති ආහ, පිතා තෙ මය්‍හං කථෙන්තො බ්‍රජ්ජානි කථෙසීති, මය්‍හං කථෙන්නොපි තං සඞ්ඛ කුටිං කත්වා කථෙසීති, තෙ උභොපි තෙන හි අම්හාකං සන්‍තක කරණභයෙන කථිතං භවිස්සතීති අන්තොසාණියං යෙව සන්‍තං කරිංසු, තතො පට්ඨාය මන්තගහණං වා සිප්පගහණං වා නත්ථි, රාජාපි ධීතරං නිච්චං පුච්ඡති සිප්පං ගණ්හාසි අම්මාති, ගණ්හාමි තාතාති, අථ නං එකදිවසං උදෙනො ආහ හදෙ සාමිකෙන කත්තබ්බං නාම නෙව මාතාපිතරෝ න භාතිකා න භගිනියො කාතුං සක්කොන්ති, සචෙ මය්‍හං ජීවිතං දස්සසි පඤ්ච තෙ ඉත්ථිසතානි පරිවාරං දත්වා අගාරමහෙසිට්ඨානං දස්සාමීති, සචෙ ඉමස්මිං වචනෙ පතිට්ඨාතුං සක්ඛිස්සථ දස්සාමි වො ජීවිතදානන්ති, සක්ඛිස්සාමි හදෙති, සා සාධූ සාමීති පිතුඝරතිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං සො පුච්ඡි අම්ම නිට්ඨිතං සිප්පන්ති? න තාව නිට්ඨිතං තාත සිප්පන්ති, අථ නං කිං අම්මාති? අම්හාකං එකං චාරං ව වාහනං ච ලඞ්ඝිං වට්ටති තාතාති, ඉදං කිං අම්මාති? තාත රත්තිං කිර තාරකාසඤ්ඤාය මන්තස්ස උපචාරට්ඨාය එකං ඔසධං ගහෙතබ්බං අත්ථි, තස්මා අම්හාකං වෙලාය වා අවෙලාය වා නික්ඛමණකාලෙ එකං චාරං ව වාහනං ච ලඞ්ඝිං වට්ටතීති, රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡි, තෙ අන්තතො අභිරූචිතං එකං චාරං හත්ථගතං කාරිංසු. රඤ්ඤෙ පන එව වාහනානි අහෙසුං–හද්දවති නාම කරෙණුකා එකදිවසං පඤ්ඤාස යොජනානි ගච්ඡති, කාකො නාම දුසෙ සට්ඨියොජනානි ගච්ඡති, වෙලකණ්ණී[1] ච මුඤ්චසෙ වානි වෙ අස්සා යොජනසතං ගච්ඡන්ති, තාලාගිරිහත්ථී සීඝංයොජනසතන්ති. සො කිර රාජා අනුපපන්නෙ බුඬෙ එකස්ස ඉස්සරස්ස උපට්ඨාකො අහොසි, අථෙක දිවසං තස්මිං ඉස්සරෙ බහි නගරෙ ත්‍යාඤ්ඤා ආගච්ඡන්තෙ එකො පච්චෙකබුඬො නගරං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා සකලනගරවාසීනං මාරෙන ආවට්ටිතත්තා එකං භික්ඛං'පි අලභිත්වා යථාඩොතෙන පත්තෙන නික්ඛමි, අථ නං නගරචාරං පත්තකාලෙ මාරො අඤ්ඤතරවෙසෙන උපසඞ්කමිත්වා අපි හන්තෙ කිඤි ලඞ්ඝනකි පුච්ඡි, කිං පන මෙ තං ලඝනාකාරං කරිකි? තෙන හි නිවත්තිත්වා පුන පවිසථ ඉදානි කරිස්සාමීති, නාහං පුන නිවත්තිස්සාමීති, සචෙ හි නිවත්තෙය්‍ය පුන සො සකලනගරවාසීනං සරීරෙ අධිමුච්චිත්වා පාණිං පහරිත්වා හසන්තකෙළිං කරෙය්‍ය, අථ සො ඉස්සරො යථාඩොතෙන පත්තෙන්නාගච්ඡන්තං පච්චෙකබුඬං දිස්වා වන්දිත්වා අපි හන්තෙ කිඤි ලඞ්ඝනකි පුච්ඡි, වරිත්වා නික්ඛන්තමහාවුසොති, සො විනෙතයි අය්‍යෙ මයා පුච්ඡිතං අකථෙත්වා අඤ්ඤං වදති න කිඤ්චි ලඞ්ඝං භවිස්සතීති, අථ පත්තං

1. ම. ෙවලකංඝී.

ඔලොකෙන්තා තුච්ඡං දිස්වා ගෙහෙ හත්ථස්ස නිට්ඨිතානිට්ඨිතභාවං අජානනතාය සූරෝ හුත්වා පත්තං ගහෙතුං අවිසහන්තො හන්තො ථොකං අධිවාසෙථාති වත්වා වෙගෙන ඝරං ගන්ත්වා අමහාකං හත්ථං නිට්ඨිතන්ති පුච්ඡිත්වා නිට්ඨිතන්ති වුත්තෙ තං උපට්ඨාකං ආහ තාත අඤ්ඤදු තයා සම්පත්තවෙගතරෙ නත්ථි සිඤ්ඤෙන ජවෙන හදන්තං පත්වා පත්තං මෙ හන්තෙ දෙථාති වත්වා පත්තං ගහෙත්වා එහීති, සො එකවචනෙනෙව පක්ඛන්දිත්වා පත්තං ගහෙත්වා ආහරි, ඉතරොපි[1]. අත්තනො හොජනස්ස පත්තං පූරෙත්වා ඉමං සීඝං අය්‍යස්ස සම්පාදෙහි අහන්තෙ ඉතො පත්තිං දම්මීති ආහ, සොපි ජවෙන ගන්ත්වා පවෙචකබුද්ධස්ස පත්තං දත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා හන්තෙ වෙලා උපකට්ඨාති අහං අතිසීඝෙන ජවෙන ගතො වාගතො, එතස්ස මෙ ජවස්ස ථලෙන යොජනානං පණ්ණාස සට්ඨි සත විසංසත ගමන සමත්ථානි වාහනානි නිබ්බත්තන්තු ආගච්ඡන්තස්ස ච මෙ ගච්ඡන්තස්ස සරීරං සූරියතෙජෙන තත්තං, තස්ස මෙ ථලෙන නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ ආණා සූරියතෙජසදිසා හොතු, ඉමස්මිං මෙ පිණ්ඩ පාතෙ සාමිනා පත්ති දින්නා, තස්සා මෙ නිස්සන්දෙන තුමෙහෙව දිට්ඨ ධම්මස්ස භාගී හොමීති ආහ, පවෙචකබුද්ධා එවං හොතූති වත්වා:-

"ඉච්ඡිතං පත්ථිතං තුය්හං සබ්බමෙව සමිජ්ඣතු,
පූරෙන්තු සබ්බෙ සඞ්කප්පා චන්දෙ පණ්ණරසෙ යථා.
ඉච්ඡිතං පත්ථිතං තුය්හං ඛිප්පමෙව සමිජ්ඣතු,
පූරෙන්තු සබ්බෙ සඞ්කප්පා මණී ජොතිරසෙ යථා"ති

අනුමොදනං අකාසි. පවෙචකබුද්ධානං කිර ඉමා වෙ ගාථා අනුමොදන ගාථා නාම හොන්ති, තත්ථ "ජොතිරසෙ"ති සබ්බකාමදදං මණි රතනං වුච්චති, ඉදං තස්ස පුබ්බචරිතං. සො එතරහි චණ්ඩප්පජොතො අහොසි, තස්ස වස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දෙන ඉමානි පඤ්ච වාහනානි නිබ්බත්තිංසු. අථෙකදිවසං රාජා උය්‍යානකීළාය නික්ඛමි, උදෙනො අජ්ජ පලායිතබ්බන්ති මඤ්ඤමානෙන වම්මපසිබ්බකෙ හිරඤ්ඤ සුවණ්ණස්ස පූරෙත්වා කරෙණ්ඩකාපිථෙ ඨපෙත්වා වාසුලදත්තං ආදාය පලායි, අන්තොපුරපාලකා දිස්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤදු ආරොචෙසුං, රාජා සීඝං ගච්ඡථාති බලං පහිණි, උදෙනො බලස්ස පක්ඛන්දන භාවං ඤත්වා කාහාපණපසිබ්බකං මොචෙත්වා පාතෙසි, මනුස්සා කහාපණෙ උච්චිනිත්වා පුන පක්ඛන්දිංසු, ඉතරෙ සුවණ්ණපසිබ්බකං මොචෙත්වා පාතෙත්වා තෙසං සුවණ්ණලොභෙන පපඤ්චන්තානං යෙව ඛිප්පං නිවට්ටිත්වා අත්තනො ඛන්ධාවාරං පාපුණි, අථ නං ආගච්ඡන්තං දිස්වාව අත්තනො බලකායෙ පරිවාරෙත්වා නගරං පවෙසෙසි, සො ගන්ත්වා වාසුලදත්තං අභිසිඤ්චිත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි.

අසං වාසුලදත්තාය උපපත්ති.

---

1. ම. දුස්සරොපි.

අපරා පන මාගන්දියා නාම රඤ්ඤෝ සන්තිකා අග්ගමහෙසිට්ඨානං ලභි, සා ඣර කුරුරට්ඨෙ මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණස්ස ධීතා, මාතු පිතුසා මාගන්දියාත්වෙව නාමං, චූළපිතා'පිතුසා මාගන්දියොව, සා අභිරූපා අහොසි දෙවච්ඡරපටිභාගා, පිතා පනස්සා අනුච්ඡවිකං සාමිකං අලභන්තෝ මහන්තමහන්තෙහි කුලෙහි යාචිතොපි න මය්‍හං ධීතු තුම්හෙ අනුච්ඡවිකාති තජ්ජෙත්වා උය්‍යොජෙසි, අථෙක දිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තෝ මාගන්දිය බ්‍රාහ්මණස්ස සපජාපතිකස්ස අනාගාමිඵලූපනිස්සයං දිස්වා අත්තනො පත්තචීවරමාදාය තස්ස ඛහි නිග්ගමෙ අග්ගිපරිචරණට්ඨානං අගමාසි, සො තථාගතස්ස රූපග්ගපත්තභාවං ඔලොකෙත්වා ඉමස්මිං ලොකෙ ඉම්නා පුරිසෙන සදිසො නාම නත්ථි අයං මය්‍හං ධීතු අනුච්ඡවිකො ඉමස්ස පොසාවනත්ථාය මම ධීතරං දස්සාමීති විනෙත්වා සමණ මෙ එකා ධීතා අත්ථි අහං එත්තකං කාලං තස්සා අනුච්ඡවිකං පුරිසං න පස්සාමි තුම්හෙ තස්සා සා ච තුම්හාකං යෙව අනුච්ඡවිකා තුම්හාකං හි පාදපරිචාරිකා, තස්සා ච භත්තා ලබ්භා වට්ටති, තං වො අහං දස්සාමි යාව මමාගමනා ඉධෙව තිට්ඨථාති ආහ, සත්ථා කිඤ්චි අවත්වා තුණ්හී අහොසි, බ්‍රාහ්මණො වෙගෙන ඝරං ගන්ත්වා හොති හොති ධීතු මෙ අනුච්ඡවිකො පුරිසො දිට්ඨො සීඝං සීඝං තං අලඞ්කරොතීති තං අලඞ්කාරාපෙත්වා සබ්බං බ්‍රාහ්මණියා ආදාය සද්ධිං සන්තිකං පායාසි, සකලනගරං සඞ්ඛුභි, අයං එත්තකං කාලං මය්‍හං ධීතු අනුච්ඡවිකො නත්ථීති කඤ්චි අදත්වා අජ්ජ මෙ ධීතු අනුච්ඡවිකො දිට්ඨොති කිර වදති, කිදිසො නුඛො සො පැසිස්සාම නන්ති මහාජනො තෙනෙව සද්ධිං නික්ඛම්, තස්මිං ධීතරං ගහෙත්වා ආගච්ඡන්තෙ සත්ථා තෙන වුත්තට්ඨානෙ අත්ථවා තත්ථ පදවෙතියං දස්සෙත්වා ගන්ත්වා අඤ්ඤස්මිං ඨානෙ අට්ඨාසි, බ්‍රහ්මා හි පදවෙතියං අට්ඨඞ්ගිත්වා අක්කන්තට්ඨානෙ යෙව පඤ්ඤායති න අඤ්ඤත්ථ, යෙසඤ්චත්ථාය අධිට්ඨිතං හොති තෙ යෙව නං පස්සන්ති, තෙසං පන අදස්සන කරණත්ථං හත්ථිආදයො වා අක්කමන්තු මහාමෙඝො වා වස්සතු වෙරම්භවාතා වා පහරන්තු න නං කොචි මක්ඛෙතුං සක්කොති, අථ බ්‍රාහ්මණි බ්‍රාහ්මණං ආහ කුහිං සො පුරිසොති, ඉමස්මිං ඨානෙ තිට්ඨාතීති තං අවවං, කුහිං නුඛො සො ගතොති ඔලොකෙන්තා පදවෙතියං දිස්වා අයමස්ස පදවලඤ්ජොති ආහ, බ්‍රාහ්මණි සලක්ඛණ මන්තානං තිණ්ණං වෙදානං පගුණතාය ලක්ඛණමන්තෙ පරිවත්තෙත්වා පදලක්ඛණං උපධාරෙත්වා න ඉදං බ්‍රාහ්මණ පවක්කාමගුණසෙවිතො පදන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"රඤ්ඤස්ස හි උක්කුටිකං පදං භවෙ
දුට්ඨස්ස හොති සඟසාඤ්ඤපිළිතං,
මූළ්හස්ස හොති අවකඞ්කිතං පදං
විවත්තචක්ඛුස්සිදමීදිසං පදං"ති.

අථ නං බ්‍රාහ්මණෝ එවමාහ හොති භවං උදකපානීයං කුමාරීලෙ ගෙහමජ්ඣෙ ච පන වොරෙ විස්සමනෙන පස්සනසීලා තුණ්හී හොතීති, බ්‍රාහ්මණ යං ඉච්ඡසි තං වදෙහි න ඉදං පඤ්චකාමගුණ සෙවිතෝ පදනති, ඉතෝ චිතෝ ච ඔලොකෙනෙනා සත්ථාරං දිස්වා අයං සෝ පුරිසොති වත්වා බ්‍රාහ්මණෝ ගන්ත්වා සමණ ධීතරං තෙ පොසාවනත්ථාය දම්මීති ආහ, සත්ථා ධීතරා හි තෙ මය්හං අත්ථෝ අත්ථි වා නත්ථි වාති අවත්වාව බ්‍රාහ්මණ එකං තෙ කාරණං කථෙම්හි වත්වා කථෙහි සමණාති වුත්තෙ මහාභිනික්ඛමණතෝ පට්ඨාය යාව අජපාලනිග්‍රොධමූලා මාරෙන අනුබඳ්ධභාවං අජපාලනිග්‍රොධමූලෙ ච පන අනිත්තෝ දුනි මෙ එස විසයෝ තස්ස සොකාතුරස්ස සොකවූප සමනත්ථං ආගතාහි මාරධීතාහි කුමාරිවණ්ණාදිවසෙන පයොජිතං පලොභනං ආවික්ඛිත්වා තදපි මය්හං ඡන්දෙ නාහොසීති වත්වා:-

"දිස්වාන තණ්හං අරතිං රගඤ්ච
නාහොසි ඡන්දෙ අපි මෙථුනස්මිං,
කිමෙවිදං මුත්තකරීසපුණ්ණං
පාදාපි නං සම්ඵුසිතුං න ඉච්ඡෙ"ති.

ඉමං ගාථමාහ. ගාථාපරියොසානෙ බ්‍රාහ්මණෝ ච බ්‍රාහ්මණී ච අනා ගාමිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, මාගන්දියාපි ඛො සවස්ස මයා අත්ථෝ නත්ථි අනත්ථිකභාවොව වත්තබ්බෝ අයං පන මං මුත්තකරීසපුණ්ණං කරොති හොතු අත්තනො ජාතිකුලපදෙසභොගවයසමපත්තිං ආගම්ම තථාරූපං ඝත්තාරං ලභිත්වා සමණස්ස ගොතමස්ස කත්තබ්බ යුත්තකං ජානිස්සාමීති සත්ථරි ආඝාතං බන්ධි, කිමපන සත්ථා තස්සා අත්තනි ආඝාතුප්පත්තිං ජානාති න ජානාතීති?, ජානාති, ජානනෙතා කසමා ගාථමාහ?, ඉතරෙසං චිත්තං වසෙන, බුද්ධා හි ආඝාතං අගණෙත්වා මග්ගඵලාධිගමාරහානං වසෙන ධම්මං දෙසෙන්ති යෙව, මාතාපිතරෝ තං නෙත්වා චූලමාගන්දියං පටිච්ඡාපෙත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු, චූලමාගන්දියොපි විනෙතසි-මම ධීතා ඔමක සත්තස්ස නානුච්ඡවිකා, එකස්ස රඤ්ඤොව අනුච්ඡවිකාති තං ආදාය කොසම්බියං ගන්ත්වා සබ්බාලඞ්කාරෙහි අලඞ්කරිත්වා ඉමං ඉත්ථිරත්නං දෙවස්ස අනුච්ඡවිකත්තාති උදෙනස්ස රඤ්ඤොව අදාසි, සෝ තං දිස්වාව උප්පන්නබලවසිනෙහො අභිසෙකං දත්වා පඤ්චසතමාතුගාමෙ පරිවාරෙ ත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ ඨපෙසි.

අයං මාගන්දියාය උප්පත්ති.

එවමස්ස දියඩ්ඪසහස්සනාටකිත්ථිපරිවාරා තිස්සො අග්ගමහෙ සියො අහෙසුං, තසම්ං ඛො පන සමයෙ සොසිතසෙට්ඨි කුක්කුට සෙට්ඨි පාවාරිය සෙට්ඨිති තොසඞ්ගං තයො සෙට්ඨි හොනති, තෙ උපකට්ඨාය වස්සූපනායිකාය පඤ්චසතතාපසෙ හිමවන්තතො

ආගන්ත්වා නගරේ භික්ඛාය චරන්තෙ දිස්වා පසිදිත්වා නිසීදුපෙත්වා හොජෙත්වා පවිසන්තං ගෙහෙත්වා චත්තාරෝ මාසෙ අත්තනෝ සන්තිකෙ වසාපෙත්වා පුත්ත වස්සාරත්තෙ ආගමනත්ථාය පටිඤ්ඤාපෙත්වා උය්‍යොජෙසුං, තාපසාපි තතෝ පට්ඨාය අට්ඨමාසෙ හිමවන්තෙ වසිත්වා චත්තාරෝ මාසෙ තෙසං සන්තිකෙ වසන්ති, තෙ අපරභාගෙ හිමවන්තතෝ ආගච්ඡන්තා අරඤ්ඤගතනෙ එකං මහානිග්‍රොධං දිස්වා තස්ස මූලෙ නිසීදිංසු, තෙසු ජෙට්ඨකතාපසෝ විනෙතෘසි, ඉමස්මිං රුක්ඛෙ අධිවත්ථා දෙවතා න ඔරමතිනිකා භවිස්සති මඟෙසක්ඛනෙ චෙත්ථ දෙවරාජෙන භවිතබ්බං, සාධු වත සචායං ඉසිගණස්ස පානීයං දදෙය්‍යාති, සෝ පානීයං අදාසි, තාපසෝ තාහන්තොදකං විනෙතෘසි, තම්පි අදාසි, තතෝ හොජනං විනෙතෘසි, තම්පි අදාසි, අථස්ස එතදහොසි-අයං දෙවරාජා අමෙහි විනීතවිනීතතං සබ්බං දෙති, අහොවත නං පස්සෙය්‍යාමාති, සෝ රුක්ඛක්ඛන්ධං පදාලෙත්වා අත්තානං දස්සෙසි, අථ නං දෙවරාජ මහනී තෙ සම්පත්ති, කින්නු ඛෝ කත්වා අයං ලද්ධාති පුච්ඡිංසු, මා පුච්ඡථ අය්‍යානි, ආචික්ඛ දෙවරාජාති, සෝ අත්තනා කතකම්මස්ස පරිත්තත්තා ලජ්ජමානෝ කථෙතුං න විසහති, තෙහි පුනප්පුනං නිපිළ්ලියමානෝ පන තෙනහි සුණාථානි වත්වා කථෙසි, සෝ කිරෙකෝ දුග්ගතමනුස්සෝ හුත්වා භතිං පරියෙසන්තෝ අනාථපිණ්ඩිකස්ස සන්තිකෙ භතිකම්මං ලභිත්වා තං නිස්සාය ජීවිකං කප්පෙසි, අථෙකස්මිං උපොසථදිවසෙ සම්පත්තෙ අනාථපිණ්ඩිකෝ විහාරතෝ ආගන්ත්වා පුච්ඡි, තස්ස භතිකස්ස අජ්ජ උපොසථදිවස භාවෝ කෙනචි කථිතොති?, න කථිතෝ සාමිඤ්, ඤෙනහිස්ස සාමාමාසං පවථාති, අථස්ස පත්තෝදනං පචිංසු, සෝ දිවසං අරඤ්ඤෙ කම්මං කත්වා සායං ආගන්ත්වා භත්තෙ වඩ්ඩෙත්වා දින්නෙ ඤාතොසීති සඤ්ඤා අභූත්වාව අරඤ්ඤෙ දිවසෙසු ඉමස්මිං ගෙහෙ භත්තං දෙථ සූපං දෙථ ව්‍යඤ්ජනං දෙථාති මහාකොලාහලං හොති, අජ්ජ සබ්බෙනිස්සද්දා නිපජ්ජිංසු, මය්හමෙවෙකස්සාහාරං වඩ්ඩෙසිංසු, කින්නු ඛෝ එතනනි චින්තෙත්වා පුච්ඡි අවසෙසා භුඤ්ජුනා භුඤ්ජුසූති? න භුඤ්ජු තාතාති, කිං කාරණාති?, ඉමස්මිං ගෙහෙ උපොසථදිවසෙසු සාමාමාසං න භුඤ්ජන්ති, සබ්බෙව උපොසථිකා හොන්ති, අනාථපිණ්ඩිකොපි ඨානපාසිනොපි දූරතෙ මුඛං විකාලාපෙත්වා වතුමධුරං මුඛෙ පක්ඛිපාපෙත්වා මහාසෙට්ඨි උපොසථිකෙ කාරෙති, ගන්ධතෙලපදීපෙ ජලන්තෙ බුද්ධකම්මාලලකා සයනගතා චත්තිංසාකාරං සජ්ඣායන්ති, තුය්හං පන උපොසථදිවස භාවං කථෙතුං සතිං න කරිත්ථ, තස්මා තවෙව භත්තං පක්ඛං භුඤ්ජිස්සු නන්ති, සචෙ ඉදන්ති උපොසථිකෙන භවිතුං වට්ටති, අහම්පි භවෙය්‍යන්ති, ඉදං සෙට්ඨි ජානාතීති, තෙන හි නං පුච්ඡථාති, තෙ ගන්ත්වා සෙට්ඨිං පුච්ඡිංසු, සෝ එවමාහ ඉදන්ති පන අභුඤ්ජිත්වා මුඛං විකාලාලෙත්වා උපොසථඟහණි අධිට්ඨහන්තා උපවස්සුපොසථකම්මං ලභිස්සතීති, ඉතරෝ තං සුත්වා තථා අකාසි, තස්ස සකලදිවසං කම්මං කත්වා ඤාතස්ස සරීරෙ වාතා කුප්පිංසු, සෝ යොත්තං බන්ධිත්වා

යොත්ත කොට්යං ගහෙත්වා පරිවත්තති, සෙට්ඨි තං පවත්තිං සුත්වා උක්කාහි ඛාරියමානාහි වතුබ්බිධං ගාහාපෙත්වා තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං තාතාති පුච්ඡි, සාමි වාතා මෙ කුපිතාති, තෙන හි උට්ඨාහිදං හෙසජ්ජං ඛාදාහීති, තුම්හෙපි ඛාදිත්ථ සාමීති, අම්හාකං අට්ඨාසුකං නත්ථි තුම්හෙ ඛාදාහීති, සාමි උපොසථකම්මං කරොන්තෙහා සකලං කාතුං නාසක්ඛිං උපඩ්ඪකම්මමපි මෙ විකලං මා අහොසීති න ඉච්ඡි,[1] මා එවං කරිත්ථ තාතාති වුච්චමානොපි අනිච්ඡිත්වා අරුණෙ උට්ඨහන්තෙ මිලාතමලා විය කාලං කත්වා තස්මිං නිග්රොධරුක්ඛෙ නිබ්බත්තති, තස්මා ඉමම්හි කථෙත්වා සො සෙට්ඨි බුද්ධමාමකො ධම්ම මාමකො සඞ්ඝමාමකො තං නිස්සාය කතස්ස උපඩ්ඪුපොසථකම්මස්ස නිස්සන්දෙනෙසා සම්පත්ති මයා ලද්ධාති ආහ, බුද්ධොති වචනං සුත්වාව පඤ්චසතා තාපසා උට්ඨාය දෙවතාය අජ්ලිමපග්ගය්හ බුද්ධොති වදෙතීති බුද්ධොති වදමීති තික්ඛත්තුං පටිඤ්ඤාපෙත්වා සොසොපි ඛො එසො දුල්ලභො ලොකසම්මත්ති උදානං උදානෙත්වා දෙවතෙ අනෙකෙසු කපපසතසහස්සෙසු අස්සුතපුබ්බං සද්දං තයා සුණාපි තම්හාති ආහංසු, අථනෙතවාසිනො ආචරියං එතදවොචුං තෙනහි සත්ථු සන්තිකං ගච්ඡාමාති, ත්වා තයො සෙට්ඨිනො අම්හාකං බහූපකාරා සෙව තෙසං නිවෙසනෙ භික්ඛං ගණ්හිත්වා තෙසම්පි ආචික්ඛිත්වා ගම්ස්සාම අධිවාසෙථ තාතාති, තෙ අධිවාසෙසුං, පුන දිවසෙ සෙට්ඨිනො යාගුභත්තං සම්පාදෙත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා අජ්ජ නො අය්යානං ආගමනදිවසොති ඤත්වා පවත්තගමනං කත්වා ආදාය නිවෙසනං ගන්ත්වා නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං අදංසු; තෙ භත්තකිච්චං කත්වා මහාසෙට්ඨිනො මයං ගම්ස්සාමාති වදිංසු, තත්ර හනෙත තුම්හෙහි වත්තාරෙ වස්සිකෙ මාසෙ අම්හාකං ගහිතාව පටිඤ්ඤු? ඉදානි කුහිං ගච්ඡථාති?, ලොකෙ කිර බුද්ධා උපජ්ජන්නා ධම්මො උපජ්ජන්නා සඞ්ඝා උපජ්ජන්නා තස්මා සත්ථුසන්තිකං ගම්ස්සාමාති, කිම්පන තස්ස සත්ථු සන්තිකං තුම්හාකඤ්ඤව ගන්තුං වට්ටතීති? අඤ්ඤසමපි අවාරිතං ආවුසොති?, තෙන හි හනෙත ආගමෙථ මයම්පි පරිවත්තං කත්වා ආගච්ඡාමාති, තුම්හෙසු පරිවත්තං[2] කරොන්තෙසු අම්හාකං පපඤ්චො හොති මයං පුරතො ගච්ඡාම තුම්හෙ පච්ඡාගච්ඡෙය්යාථාති වත්වා තෙ පුරෙතරං ගන්ත්වා සම්මාසම්බුද්ධං දිස්වා අභිවාදිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අථ තෙසං සත්ථා ආනුපුබ්බිකථං කථෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි, දෙසනාපරියොසානෙ සබ්බෙපි සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා එථ භික්ඛවොති වචනසමනන්තරං ඉද්ධිමය පත්තචීවරධරා එහිභික්ඛු අහෙසුං, තෙපි ඛො තයො සෙට්ඨී පඤ්චහි පඤ්චහි සකටසතෙහි භත්තභාජනසපිම්බට්ඨාණිතාදීනි දත්වූපකරණානි ආදාය සාවත්ථිං පත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා ධම්මකථං සුත්වා කථා පරියොසානෙ සබ්බෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය අඩ්ඩමාසමත්තං දානං දදමානා සත්ථු සන්තිකෙ වසිත්වා කොසඹිගමනත්ථාය සත්ථාරං

1. සී. I. නඛාදි. 2. ම. සී. I පරිවජ්ජං.

යාචිත්වා සත්ථාරා පරිභුඤ්ජං දදන්තෙන සුභුඤ්ජගාරෙ බෝ තථාගතා අභිරමන්තීති වුත්තෙ අඤ්ඤතරං හත්තෙ අමෙහි පතිතසාසනෙනා ගන්තුං වට්ටතීති වත්වා කොසඹිං ගන්ත්වා කොසිතසෙට්ඨි කොසිතාරාමං කුක්කුටසෙට්ඨි කුක්කුටාරාමං පාවාරියසෙට්ඨි පාවාරිකාරාමන්ති තයෝ මහාවිහාරෙ කාරාපෙත්වා සත්ත ආගමනත්ථාය සාසනං පහිණිංසු, සත්ථා තෙසං සාසනං සුත්වා තත්ථ අගමාසි, තෙ පවත්තගන්ත්වා සත්ථාරං විහාරං පවෙසෙත්වා වාරෙන වාරෙන පටිජග්ගන්ති. සත්ථා දෙවසිකං එකෙකස්මිං විහාරෙ වසති, යස්ස විහාරෙ වුත්ථෝ හොති තස්සෙව ඝරවාරෙ පිණ්ඩාය වරති. තෙසං පන තිණ්ණං සෙට්ඨීනං උපට්ඨාකෝ සුමනෝ නාම මාලාකාරෝ අහොසි, සෝ තෙ සෙට්ඨිනෝ එවමාහ-අහං තුම්හාකං දීඝරත්තං උපකාරකෝ සත්ථාරං හොජෙතුකාමොමහි මය්හම්පි එකදිවසං සත්ථාරං දෙථාති, තෙන හි සෙ හොජෙහීති, සෝ සාධූ සාමීති සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා සක්කාරං පටියාදෙසි, තදා රාජා සාමවතියා දෙවසිකං පුප්ඵමූලෙ අට්ඨ කහාපණෙ දෙති, තස්සා ඛුජ්ජුත්තරා නාම දාසී සුමනමාලාකාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා නිබ්බං පුප්ඵානි ගණ්හාති, අථ නං තස්මිං දිවසෙ ආගතං මාලාකාරෝ ආහ-මය්හං සත්ථා නිමන්තිතෝ අජ්ජ පුප්ඵෙහි සත්ථාරං පූජෙස්සාමි තිට්ඨ තාව ත්වං පරිවෙසනාය සහායිකා හුත්වා ධම්මං සුත්වා අවසෙසානි පුප්ඵානි ගහෙත්වා ගමිස්සසීති, සා සාධූති අධිවාසෙසි, සුමනෝ බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා අනුමොදන කරණත්ථාය පත්තං අග්ගහෙසි, සත්ථා අනුමොදනධම්මදෙසනං ආරභි. ඛුජ්ජුත්තරා සද්ධ ධම්මකථං සුණන්තී යෙව සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සා අඤ්ඤස්මිං දිවසෙපි චත්තාරෝ කහාපණෙ අත්තනෝ ගහෙත්වා චතූහි පුප්ඵානි ගහෙත්වා ගච්ඡති, තං දිවසං අට්ඨහිපි පුප්ඵානි ගහෙත්වා ගතා, අථ නං සාමවතී ආහ කින්නුඛො අම්ම අජ්ජ අම්හාකං රඤ්ඤා දිගුණං පුප්ඵමූලං දින්නන්නී?, නො අය්‍යෙති, අථ කස්මා බහූනි පුප්ඵානීති?, අඤ්ඤස්මිං දිවසෙපි අහං චත්තාරෝ කහාපණෙ ගහෙත්වා චතූහි පුප්ඵානි ආහරාමීති, අජ්ජ කස්මා නාගණ්හීති?, සම්මාසම්බුද්ධස්ස ධම්මකථං සුත්වා ධම්මස්ස අධිගතත්තාති, අථ නං අරෙ දුට්ඨදාසී එත්තකං කාලං තයා ගහිතකහාපණෙ මෙ දෙහීති අතජ්ජෙත්වා අම්ම තයා පිතං අමතං අම්හෙපි පායෙහීති වත්වා තෙන හි මං න්හාපෙහීති වුත්තෙ සොළසහි ගන්ධොදකඝටෙහි න්හාපෙත්වා වෙ මට්ටසාටකෙ දාපෙසි. සා එකං නිවාසෙත්වා එකං එකංසං පාරුපිත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා එකං චීජනිං ආහරාපෙත්වා ආසනෙ නිසීදිත්වා චිත්‍රචීජනිං ආදාය පඤ්චමාතුගාමසහාති ආමන්තෙත්වා සත්ථාරං දෙසිතනියාමෙනෙව ධම්මං දෙසෙසි, තස්සා ධම්මකථං සුත්වා සබ්බාපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහිංසු, තා සබ්බාපි ඛුජ්ජුත්තරං වන්දිත්වා අම්ම අජ්ජ පට්ඨාය ත්වං කිලිට්ඨකම්මං මා කරි අම්හාකං මාතිට්ඨානෙ වාචරියට්ඨානෙ ච ඨත්වා සත්ත සන්තිකං ගන්ත්වා දෙසිතං දෙසිතං ධම්මං සුත්වා අම්හාකං කථෙහීති වදිංසු, සා තථා කරොන්තී

අපරභාගෙ තිපිටකධරා ජාතා, අථ නං සත්ථා "එතදග්ගං භික්ඛවෙ මම සාවිකානං උපාසිකානං බහුස්සුතානං ධම්මකථිකානං යදිදං බ්‍රජ්ජුත්තරා"ති එතදග්ගෙ ඨපෙසි, තාපි ඛො පඤ්චසතා ඉත්ථියො තං එවමාහංසු-අම්ම සත්ථාරං පස්සිතුකාමම්හ තං නො දසෙහි ගන්ධමාලාදීහි නං පූජෙස්සාමාති, අය්‍යෙ රාජකුලං නාම භාරියං තුම්හෙ ගහෙත්වා බහි ගන්තුං න සක්කොති, අම්ම මා නො තාසෙහි දසෙහෙව අව්හාකං සත්ථාරන්ති, තෙන හි තුම්හාකං වසන වසන ගබ්භානං නිත්තිස්සු යන්තකෙන ඔලොකෙතුං සක්කා හොති තත්තකං ත්විදං කත්වා ගන්ධමාලං ආහරාපෙත්වා සත්ථාරං තිණ්ණං සෙට්ඨීනං ඝරද්වාරං ගච්ඡන්තං තෙසු තෙසු ඨානෙසු ඨත්වා ඔලොකෙථ වෙව හත්ථෙ ච පසාරෙත්වා වන්දථ වෙව පූජෙථ වාති, තා තථා කත්වා සත්ථාරං ගච්ඡන්තෙවෙව ආගච්ඡන්තව ඔලොකෙන්තා වන්දිංසු වෙව පූජෙසුංව, අථෙකදිවසං මාගන්දියා අත්තනො පාසාදතලතො නික්ඛමිත්වා වඩ්ඪමමානා තාසං වසනට්ඨානං ගන්ත්වා ගබ්භෙසු ත්විදං දිස්වා ඉදං කින්ති පුච්ඡිත්වා තාහි තස්සා සත්ථරි බඩ්ඪාඝාතං අජානන්තීහි සත්ථා ඉමං නගරං ආගතො මයං එත්ථ ඨත්වා සත්ථාරං පස්සාම වෙව පූජෙම වාති වුත්තෙ ආගතො නාම ඉමං නගරං සමණො ගොතමො, ඉදානිස්ස කත්තබ්බං ජානිස්සාම, ඉමාපි තස්ස උපට්ඨායිකා ඉමාසම්පි කත්තබ්බං ජානිස්සාමීති විනෙත්වා රඤ්ඤෙ ආරොචෙසි-මහාරාජ සාමවතිම්සි කානං බහිද්ධා පත්ථනා අත්ථි, කතිපාහෙන තෙ ජීවිතං හරිස්සන්තීති, රාජා න තා එවරූපං කරිස්සන්තීති න සද්දහි, පුනපපුනං වුත්තෙපි න සද්දහි යෙව, අථ නං තික්ඛත්තුං වුත්තෙපි අසද්දහන්තං සවෙ මෙ න සද්දහසි තාසං වසනට්ඨානං ගන්ත්වා උපධාරෙහි මහාරාජාති ආහ, රාජා ගන්ත්වා ගබ්භෙසු ත්විදං දිස්වා ඉදං කින්ති පුච්ඡිත්වා තස්මිං අත්තෙ ආරොචිතෙ තාසං අකුපිතිවා අකුජ්ඣිත්වා කිඤ්චි අවත්වා ත්විදානි පිදහාපෙත්වා සබ්බගබ්භෙසු උඛ්ඛිත්තකවාතපානානි කාරෙසි, උඛ්ඛිත්තකවාතපානානි කිර තස්මිං කාලෙ උපපන්නානි, මාගන්දියා තාසං කිඤ්චි කාතුං අසක්කුණිත්වා සමණස්ස ගොතමස්සෙව කත්තබ්බං කරිස්සාමීති නාගරානං ලඤ්ඡං දත්වා සමණං ගොතමං අන්තො නගරං පවිසිත්වා චරන්තං දුසකම්මකරපොරිසෙහි සද්ධිං අක්කොසිත්වා පරභාසිත්වා පලාපෙථාති ආණාපෙසි, ම්ච්ඡාදිට්ඨිකා තිස්සු රත්තන්සු අප්පසන්නා අන්තො නගරං පවිට්ඨං සත්ථාරං අනුබන්ධිත්වා වොරොසි බාලොසි මූළ්හොසි ඔට්ඨොසි ගොණොසි ගද්‍රභොසි තිරච්ඡානගතොසි, නත්ථි තුය්හං සුගති දුග්ගති යෙව තුය්හං පාටිකඞ්ඛාති දසහි අක්කොසවත්ථූහි අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති, තං සුත්වා ආයස්මා ආනන්දො සත්ථාරං එතදවොච-භන්තෙ ඉමෙ නාගරා අම්හෙ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති ඉතො අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡාමාති, කුහිං ආනන්දාති?, අඤ්ඤං නගරං භන්තෙති, තත්ථ මනුස්සෙසු අක්කොසන්තෙසු පුන කත්ථ ගම්ස්සාම ආනන්දාති?, තත්‍රාපි අඤ්ඤං නගරං භන්තෙති, තත්ථ මනුස්සෙසු අක්කොසන්තෙසු කුහිං ගම්ස්සාමාති?, තත්‍රාපි තත්‍රාපි අඤ්ඤං නගරං

හනෙතති, ආනන්ද න එවං කාතුං වට්ටති යත්ථ උපජ්ඣායං අධිකරණං තත්ථෙව තස්මිං වූපසන්තෙ අඤ්ඤත්ථ ගන්තුං වට්ටති, කෙ පන තෙ ආනන්ද අකෙකාඝ්ඣන්තීති?, හනෙත දූසකම්මකරෙ උපාදාය සබ්බෙ අකෙකාඝන්තීති ආහ, අහං ආනන්ද සඛාමං ඔතිණ්ණඝත්තිසදිසො, සඛාමං ඔතිණ්ණඝත්තිනො වතුහි දිසාහි ආගතෙ සරෙ සඛිතුං හාරො, තථෙව බහූහි දුස්සීලෙහි කථිහකථානං සහනං නාම මයාං හාරොති වත්වා අත්තානං ආරබ්භ ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා නාග වග්ගෙ තිස්සො ගාථා අභාසි:-

"අහං නාගොව සඛාමෙ චාපාතො පතිතං සරං,
අතිවාක්‍යං තිතික්ඛිස්සං දුස්සීලො හි බහුජ්ජනො.

දන්තං නයන්ති සමිතිං දන්තං රාජාභිරූහති,
දන්තො සෙට්ඨො මනුස්සෙසු යො'තිවාක්‍යං තිතික්ඛති.

වරමස්සතරා දන්තා ආජානීය්‍යා ච සින්ධවා,
කුඤ්ජරා ච මහානාගා අත්තදන්තො තතො වර"නති.

ධම්මකථා සමුත්තමහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසි. එවං ධම්මං දෙසෙත්වා මා චින්තයි ආනන්ද එතෙ සත්තා ඉමත්තමෙව අකෙකාඝන්ති අට්ඨමෙ දිවසෙ තුණ්හී භවිස්සන්ති, බුද්ධානං හි උපජ්ඣායා අධිකරණං සත්තාහතො උත්තරිං න ගච්ඡති, මාගන්දියා සත්ථාරං අකෙකා සාපෙත්වා පලාපෙතුං අසක්කොන්ති කින්නු ඛො කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා ඉමා එතස්ස උපට්ඨාහිකා, එතාසං ව්‍යසනං කරිස්සාමීති එකදිවසං රඤ්ඤා සුරාපානට්ඨානෙ උපට්ඨානං කරොන්තී චූළපිතු සාසනං පහිණි-අට්ඨ කිර මතකුක්කුටෙ අට්ඨ සජීවකුක්කුටෙ ගහෙත්වා ආගච්ඡතු, ආගන්ත්වා ච සොපානමත්ථකෙ ඨත්වා ආගතභාවං නිවෙදෙත්වා පවිසන්තී වුත්තෙපි අපවිසිත්වා පඨමං අට්ඨ සජීව කුක්කුටෙ පහිණාතු පච්ඡා ඉතරෙති. චූළුපට්ඨාකස්ස ච මම වචනං කරෙය්‍යාසීති ලඤ්ඡං අදාසි, මාගන්දියා ආගන්ත්වා රඤ්ඤා නිවෙදෙත්වා පවිසන්තී වුත්තෙත රඤ්ඤා ආපානභූමිං න පවිසිස්සාමීති ආහ, ඉතරා චූළුපට්ඨාකං පහිණි-ගච්ඡ තාත මම චූළපිතු සන්තිකං, සො ගන්ත්වා තෙන දිනෙන අට්ඨ සජීවකුක්කුටෙ ආනෙත්වා දෙව පුරොහිතෙන පණ්ණාකාරෙ පහිතොති ආහ, රාජා හදයංගමා වත නො උත්තරිභඞ්ගා උපජ්ජන්තා, කොනු ඛො පචෙය්‍යාති ආහ, මාගන්දියා මහාරාජ සාමාවතිපමුඛා පඤ්ච සතා ඉත්ථියා නික්ඛමිත්වා විචරන්ති තාසං පෙසෙහි තා පච්චා ආහරිස්සන්තීති ආහ, රාජා ගච්ඡ තාසං දත්වා අඤ්ඤස්ස කිර ගන්ත්වා අදත්වා සයමෙව මාරෙත්වා පචන්තූති පෙසෙසි, චූළුපට්ඨාකා සාධු දෙවාති ගන්ත්වා තථා වත්වා තාහි මයං පාණාතිපාතං න කරොමාති පටික්ඛිත්තා ආගන්ත්වා තමත්ථං රඤ්ඤා ආරොචෙසි, මගන්දියා දිට්ඨපුබ්බා මහාරාජ, ඉදානි තාසං පාණාතිපාතස්ස කාරණං වා අකාරණං වා ජානිස්සසි සමණස්ස

ගොතමස්ස පච්චා පෙසෙතූති වදෙහි දෙවාති ආහ, රාජා තථා වත්වා පෙසෙසි, ඉතරෝ තෙ ගහෙත්වා ගච්ඡන්තො විය හුත්වා ගන්ත්වා තෙ කුක්කුටෙ පුරොහිතස්ස දත්වා මතකුක්කුටෙ තාසං සන්තිකං නෙත්වා ඉමෙ කිර කුක්කුටෙ පච්චා සන්තු සන්තිකං පහිණාථාති ආහ, ආහර සාමි ඉදං නාම අමහාකං කිච්චන්ති පවදිත්ගහෙත්වා ගණ්හිංසු, සො රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගන්ත්වා කිං තාතාති පුට්ඨො සමණස්ස ගොතමස්ස පච්චා පෙසෙථාති වුත්තමත්තෙ‍ා යෙව පටිමඤ්ඤං ආගන්ත්වා ගණ්හිංසූති ආචික්ඛි, මාගන්දියා පස්ස මහාරාජ න තා තුම්හාදිසානං කරොන්ති බහිබා පහිනා තාසං අත්ථි වුත්තෙත න සද්දහසීති ආහ, රාජා තං සුත්වාපි අධිවාසෙත්වා තුණ්හී යෙව අහොසි, මාගන්දියා කින්නු ඛො කරිස්සාමීති චින්තෙසි, තදා පන රාජා සාමාවතියා වාසත්‍ථාය මාගන්දියාය චා'ති තිස්සන්නම්පි එතාසං පාසාදතලෙ වාරෙන වාරෙන සත්තාහං චිත්තිනාමෙති, අථ නං සෙ වා පරසෙ වා සාමාවතියා පාසාදතලං ගම්මිස්සතීති ඤත්වා මාගන්දියා චූළපිතු සාසනං පහිණි-අගදෙන කිර දුඨා ඛොච්චා එකං සපපං පෙසෙතූති, සො තථා කත්වා පෙසෙසි, රාජා අත්තනො ගමනට්ඨානං හත්ථිකන්ත විණං ආදයෙව ගච්ඡති, තස්සා පොක්ඛරෙ එකං ඡිද්දමත්ථි, මාගන්දියා තෙන ඡිද්දෙන සපපං පවෙසෙත්වා ඡිද්දං මාලාගුලෙන ථකෙසි, සපෙ‍ා වීහතීහං අත්තොවිණායමෙව අහොසි, මාගන්දියා රඤ්ඤෝ ගමනදිවසෙ අජ්ජ කාතරස්සා පාසාදං ගම්මිස්සසි දෙවාති පුච්ඡිත්වා සාමාවතියානි වුත්තෙත අජ්ජ මයා අම්මාපෙ‍ා සුපිනො දිට්ඨො න සක්කා තත්ථ ගන්තුං දෙවාති, ගච්ඡාමෙවාති, සා යාවතතියං වාරෙත්වා එවං සන්තෙත අහමපි තුම්හෙහි සද්ධිං ගම්මිස්සාමීති වත්වා නිවත්තියමානාපි අනිවත්තිත්වා න ජානාමි කිං භවිස්සති දෙවාති රඤ්ඤා සද්ධිං යෙව අගමාසි, රාජා සාමාවතිම්සසිඤ්ඤාහි දිත්තානි වත්ථාභරණානි ධාරෙත්වා සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා විණං උස්සිසකෙ ඨපෙත්වා සයනෙ නිපජ්ජි, මාගන්දියා අපරාපරං විවරන්තී විය හුත්වා විණා ඡිද්දතො පුප්ඵගුළං අපනෙසි, සපෙ‍ා වීහතීහං නිරුහාරෙ තෙන ඡිද්දෙන නික්ඛමිත්වා පස්සසන්තො එණං කත්වා සයනපිට්ඨෙ නිපජ්ජි, මාගන්දියා තං දිස්වා අඟ්ඨි දෙව සපෙ‍ාති මහාසද්දං කත්වා රාජානඤ්ච තාව අක්කොසන්තී අයං දණ්ඩරාජා අලක්ඛිකො මයහං වචනං න සුණාති ඉමාපි නිස්සිරිකා දුබ්භිනීතා කිං නාම රඤ්ඤෝ සන්තිකා න ලභන්ති තුම්හෙ ඉමස්මිං මතෙ යෙව සුඛං ජීවිස්සථ ජීවන්තෙත දුක්ඛං ජීවථ අජ්ජ මයා පාපසුපිනො දිට්ඨො සාමාවතියා පාසාදං ගන්තුං න වට්ටතීති විරවන්තියාපි මෙ තයා සද්ධෙ න සුතො දෙවාති ආහ, රාජා සපපං දිස්වා මරණභයතජ්ජිතො එවරූපං හි නාම ඉමා කරිස්සන්තී අහො පාපා අහං ඉමාසං පාපභාවං ආචික්ඛන්තියාපි ඉමිස්සා වචනං න සද්දහිං, පඨමං අත්තනො ගබ්භෙසු ඡිද්දානි කත්වා නිසින්නා පුන මයා පෙසිතෙ කුක්කුටෙ පරිපභිණිංසු, අජ්ජ සයනෙ සපපං විසජ්ජිංසූති නොබ්භෙන සම්පජ්ජලිතො විය අහොසි.

සාමවතීපි පවත්තා ඉසීසතානං ඔවාදං අදාසි-අම්මා අභාතකං අසුඤ්ඤං පටිසරණං නත්ථි නරිනෙද්‍ර ච දෙව්‍යා ච අත්තනි ච සමසමමෙව මෙත්තං පවත්තෙථ මා කස්සචි කොපං කරිත්ථාති, රාජා සහස්සත්ථාමං සිඛඛනුං ආදාය ජ්‍යං පොථෙත්වා විසපීතං සරං සන්නයෙත්වා සාමවතිං ඛ්‍රෙ කත්වා සබ්බා තා පටිපාටියා ඡපාපෙත්වා සාමවතියා උරෙ සරං විස්සජ්ජේසි, සෝ තස්සා මෙත්තානුභාවෙන පටිනිවත්තිත්වා ආගතමග්ගාභිමුඛොව හුත්වා රඤ්ඤෝ හදයං පවිසනෙතා විය අට්ඨාසි, රාජා විත්තෙසි-මයා ඛිත්තෝ සරෝ සිලමපි නිබ්භිජ්ඣිත්වා ගච්ඡති, ආකාසෙ පටිහනනකට්ඨානං නත්ථි අථ ච පනෙස නිවත්තිත්වා මමාභිමුඛොව ජාතෝ, අයං හි නාම නිවිත්තෝ නිජ්ජීවෝ සරොපි එතිස්සා ගුණං ජානාති, අහං මනුස්සභූතොපි න ජානාමීති සෝ ධනුං ඡඩ්ඩෙත්වා අඤ්ජලිමපගුය්හ සාමවතියා පාදමූලෙ උක්කුටිකං නිසීදිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සව්බ්‍යාහාමි පමුය්‍යාමි සබ්බා මුය්‍යන්ති මෙ දිසා,
සාමවති මං තායස්සු ත්වං ව මෙ සරණං භවා"ති.

සා තස්ස වචනං සුත්වා සාධු දෙව මං සරණං ගච්ඡාති අවත්වා යම්හං මහාරාජ සරණං ගතා තමෙව නිමපි සරණං ගච්ඡාති:-

"ඉදං වත්වා සාමවති සම්මාසම්බුද්ධසාවිකා,
මා මං ත්වං සරණං ගච්ඡ යම්හං සරණං ගතා.

එස බුද්ධෝ මහාරාජ එස බුද්ධෝ අනුත්තරෝ,
සරණං ගච්ඡ තං බුද්ධං ත්වං ව මෙ සරණං භවා"ති

ආහ-රාජා තස්සා වචනං සුත්වා ඉදානාහං අතිරෙකතරං භායා මිති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එස හියෙ‍්‍යා පමුය්‍යාමි සබ්බා මුය්‍යන්ති මෙ දිසා,
සාමවති මං තායස්සු ත්වං ව මෙ සරණං භවා"ති.

අථ නං සා පුරිමනයෙනෙව පුන පටික්ඛිපිත්වා තෙනහි ත්වං ව සරණං ගච්ඡාම් සත්ථාරඤ්ච, වරං ව තෙ දම්මීති වුත්තෙත වරෝ ගහිතෝ හොතු මහාරාජාති ආහ, සෝ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා සරණං ගන්ත්වා නිමන්තෙත්වා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සත්තාහං මහාදානං දත්වා සාමාවතිං ආමන්තෙත්වා උථෙහි වරං ගණ්හාහි ආහ, මහාරාජ මය්‍යා ගිරඤ්ඤුදීහි අත්ථෝ නත්ථි ඉදං පන මෙ වරං දෙහි තථා කරොහි යථා සත්ථා නිබ්බං පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං ඉධා ගච්ඡති ධම්මං සුණිස්සාමීති, රාජා සත්ථාරං වන්දිත්වා හතෙත පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නිබ්බං ඉධාගච්ඡථ සාමවතිම්සිකා ධම්මං සොස්සාමාති වදන්තීති ආහ, මහාරාජ බුද්ධානං නාම එකස්මිං ඨානෙ නිබ්බං ගන්තුං න වට්ටති මහාජනෝ පච්චාසිංසතීති, තෙන හි හතෙත එකං භික්ඛුං ආණාපෙථාති, සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං ආණාපෙසි, සෝ

පඤ්ච භික්ඛුසතානි ආදාය නිබ්බං රාජකුලං ගච්ඡති, තාපි දෙව්යෝ නිබ්බං ථෙරං හොජෙන්ති ධම්මං සුණන්ති. තා එකදිවසං ථෙරස්ස ධම්මකථං සුත්වා පසීදිත්වා පඤ්චහි උත්තරාසඞ්ගසතෙහි පූජං අකංසු, එකෙකෝ උත්තරාසඞ්ගෝ පඤ්චසතානි අගණ්හි, තා එකාවජ්ජා දිස්වා රාජා පුච්ඡි කුහිං වෝ උත්තරාසඞ්ගාති?, අය්‍යස්ස නො දින්නාති, තෙන සඞ්ඛෙ ගහිතාති?, ආම ගහිතාති, රාජා ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා තාහි උත්තරාසඞ්ගානං දින්නභාවං පුච්ඡිත්වා තාහි දින්නභාවං ච ථෙරෙන ගහිතභාවඤ්ච සුත්වා නනු භන්තෙ අතිබහූනි වත්ථානි? එත්ත කෙහි කිං කරිස්සථාති? පුච්ඡි, අමහාකං පහොනකානි ගණ්හිත්වා සෙසානි ජිණ්ණචීවරිකානං දස්සාම මහාරාජාති, තෙ අත්තනො පුරාණ චීවරානි කිං කරිස්සන්තීති?, ජිණ්ණතරචීවරිකානං දස්සන්තීති, තෙ අත්තනො ජිණ්ණතරචීවරානි කිං කරිස්සන්තීති?, පච්චත්ථරණානි කරිස්සන්තීති, පුරාණපච්චත්ථරණානි කිං කරිස්සන්තීති?, භූමත්ථරණානි කරිස්සන්තීති, පුරාණභූමත්ථරණානි කිං කරිස්සන්තීති?, පාදපුඤ්ඡනානි මහාරාජාති, පුරාණපාදපුඤ්ඡනානි කිං කරිස්සන්තීති?, ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකං කොට්ටෙත්වා මත්තිකාය මද්දිත්වා භිත්තිං ලිම්පිස්සන්තීති. භන්තෙ එත්තකං ගන්ථාපි අය්‍යානං දින්නං න නස්සතීති? ආම මහාරාජාති, රාජා පඤ්ඤා අපරාපි පඤ්ච වත්ථසතානි ආහරාපෙත්වා පාදමූලෙ ඨපාපෙසි. ථෙරෝ කිර පඤ්චසතගණනකානෙව වත්ථානි සහස්සභාගෙන පාදමූලෙ ඨපෙත්වා දින්නානි සතසහස්සකඛත්තුං ලභි, සහස්සගණනකානි සහස්සභාගෙන පාදමූලෙ ඨපෙත්වා දින්නානි සහස්සකඛත්තුං ලභි, සතසහස්සගණනකානි සහස්සභාගෙන පාදමූලෙ ඨපෙත්වා දින්නානි සතකඛත්තුං ලභි, එකං වෙ තීණි වත්ථාරි පඤ්ච දසාති ආදිනා නයෙන ලඛ්ධානං පන ගණනා නත්ථි, තථාගතෙ කිර පරිනිබ්බුතෙ ථෙරෝ සකලජම්බුදීපං විචරිත්වා සබ්බවිහාරෙසු භික්ඛූනං අත්තනො සන්තකානෙව පත්තචීවරානි අදාසි, තදා මාගන්දියාපි යමහං කරෙමි තං තථා අභූවා අඤ්ඤථාව හොති, කින්නුඛො කරිස්සාමීති චින්තෙත්වා අඤ්ඤෙසං උපායොති උය්‍යානකීළං ගච්ඡන්තී චූළපිතු සාසනං පහිණි-සාමාවතියා පාසාදං ගන්ත්වා දුස්සකොට්ඨාගාරතෙලකොට්ඨාගාරානි විවරාපෙත්වා දුස්සානි තෙලවාපිසු තෙමෙත්වා තෙමෙත්වා ථෙමෙ වෙඨෙත්වා තා සබ්බාපි එකතො කත්වා වාරං පිදහිත්වා බහි යන්තකං දත්වා දණ්ඩදීපිකාහි ගෙහෙ අග්ගිං දදමානා ඔතරිත්වා ගච්ඡන්තුති.

සෝ පාසාදං අභිරුය්හ කොට්ඨාගාරානි විවරිත්වා වත්ථානි තෙලවාපිසු තෙමෙත්වා ථෙමෙ වෙඨෙතුං ආරභි, අථ නං සාමාවතීපමුඛා ඉත්ථියෝ කිං චූළපිතාති වදන්තියෝ උපසඞ්කමිංසු, අම්ම රාජා දළ්හිකම්මත්ථාය ඉමෙ ථෙමෙ තෙලපිලොතිකාහි වෙඨාපෙති රාජගෙහෙ නාම සුසුත්තං දුජ්ජානං මා මෙ සන්තිකෙ හොථ අම්මාති, එවං වත්වා තා ආගතා ගබ්භෙ පවෙසෙත්වා වාරානි පිදහිත්වා බහි යන්තකං දත්වා ආදිතෝ පට්ඨාය අග්ගිං දෙන්තෙනා ඔතරි, සාමාවතී නාසං ඔවාදං අදාසි

අමහාසං අනමතග්ගෙ සංසාරෙ විචරන්තීනං එවමෙවං අඤ්ඤාසං කිඤ්චනභාවානං බුඩ්ඩසුණෙන පි පරිවෙජ්දෙ න සුකරෙ අපපමත්තහා හොථාති, තා ගෙහෙ කිඤයෙන වෙදනාපරිගහසමඞ්ගිථ්යානං මනසිකරොන්තියෙ කාවි දුතියඵලං කාවි තතියඵලං පාපුණිංසු. තෙන වුත්තං-"අථ ඛො සඩ්ඝුලා භික්ඛූ පච්ඡාභත්තං පිණ්ඩපාත පටික්කන්තා යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමිංසු උපසඞ්කමිත්වා භග වන්තං අභිවාදෙත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, එකමන්තං නිසින්නා ඛො තෙ භික්ඛූ භගවන්තං එතදවොචුං ඉධ භන්තෙ රඤ්ඤෝ උදෙනස්ස උය්‍යානගතස්ස අන්තොපුරං දඩ්ඪං පවත්තිසත්තානි කාලමකංසු තානි සාමාවතීපමුඛානි නාසං භන්තෙ උපාසිකානං කා ගති කො අභි සම්පරායොති, සන්තෙත්ථ භික්ඛවෙ උපාසිකායො සොතාපන්නිඤාණ, ගාමිනියො සනති අනාගාමිනියෙ සබ්බා තා භික්ඛවෙ උපාසිකා අනිපච්ලා කාලකතානි, අථ ඛො භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තාසං වෙලාසං ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"මොහසඞ්ඛතනො ලොකො හබ්බරූපොව දිස්සති,
උපධිසඞ්ඛතනො බාලො තමස්ස පරිවාරිතො;
සස්සති විය ඛායති පස්සතො නත්ථි කිඤන"නති.

එවඤ පන වත්වා භික්ඛවෙ සත්තා නාම වටෙ විචරන්තා නිච්ච කාලං අපමත්තා හුත්වා පුඤ්ඤකම්මමෙව න කරොන්ති පමාදිනො හුත්වා පාපකම්මම්පි කරොන්ති තස්මා වටෙ විචරන්තා සුඛම්පි දුක්ඛම්පි අනුභවන්තීති ධම්මං දෙසෙසි, රාජා සාමාවතියා ගෙහං කිර කිඤයතීති සුත්වා වෙගෙන ආගච්ඡන්තොපි අදඩ්ඪෙ සම්පාපුණිතුං නාසක්කි, ආගන්ත්වා පන ගෙහං නිබ්බායෙත්වා උපපන්නබලව දෙමනස්සො අමච්චපරිවුතො නිසීදිත්වා සාමාවතියා ගුණෙ අනුස්ස රන්තො කස්ස නුඛො ඉදං කම්මන්ති විනෙතබ්බා මාගන්දියාය කාරිතං භවිස්සතීති සුත්වා තතො පුච්ඡියමානා න කථෙස්සන්ති සනිකං උපායෙන පුච්ඡිස්සාමීති විනෙතබ්බා අමච්චෙ ආහ-අම්භො අහං ඉතො පුබ්බෙ උට්ඨාය සමුට්ඨාය ආසංකිතපරිසංකිතොව හොමි, සා මෙ නිවෙසං ඔතාරමෙව ගවෙසති ඉදානි පන මෙ චිත්තං නිබ්බුතං භවිස්සති සුඛෙන ව සයිතුං ලභිස්සාමීති, කෙන නුඛො දෙව ඉදං කම්මං කතන්ති?, මයි සිනෙහෙන සොතාපි කතං භවිස්සතීති, මාගන්දියා සමීපෙ සිතා තං සුත්වා අඤ්ඤදු ඛො කාතුං සක්ඛිස්සති මයා කතං යෙව අහං චූලපිතරං ආණාපෙත්වා කාරෙසින්ති ආහ, තං ඤත්වා අඤ්ඤදු මයි සසෙනහො සත්තා නාම නත්ථි පසන්නොසම්හි වරං තෙ දම්මි අත්තනො ඤාතිගණං පක්කොසාපෙහීති, සා ඤාතකානං සාසනං පහිණි-රාජා මෙ පසන්නොති සීඝං ආගච්ඡන්තූති, රාජා ආගතාගතානං මහන්තං සක්කාරං කාරෙසි, තං සුත්වා තස්සා අඤ්ඤතකාවි ලඤ්ඡං දත්වා මයං මාගන්දියාය ඤාතිකාති ආගච්ඡිංසු, රාජා තෙ සබ්බ ගාහා පෙත්වා රාජඔහණෙ නාභිපමාණෙන ආවාටෙ ඛණාපෙත්වා තෙ තත්ථ

නිසිදුපෙළා උපරි පලාලං විකිරුපෙළා අඟිං දුපෙසි, චම්මඝ දඩ්ඝ කාලෙ අයනඞ්ගලෙන සඝාපෙත්වා ඛණ්ඩාඛණ්ඩං හිරහිරං කාරෙසි, මාගණ්ඩියාය සරීරතොපි තිබ්බිණෙන සත්තෙන ඝනඝනට්ඨානෙසු මංසං උප්පාටෙත්වා තෙලකපාලං උඛනා ආරොපෙත්වා පූපෙ විය භජ්ජාපෙත්වා තමෙව ඛාදුපෙසි. ධම්මඝභායමපි භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අනනුච්ඡවිකං වත එවරූපාය ඝඩාඝම්පත්තාය උපාසිකාය එවරූපං මරණන්ති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුච්ඡ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙ සාම්වතීපමුඛානං ඉත්ථීනං එතං අත්තනං පත්තං පුබ්බෙ කතකම්මස්ස පන යුත්තමෙව එතාහි ලඛන්ති වත්වා කිං භන්තෙ එතාහි පුබ්බෙ කතං ආචික්ඛථාති යාචිතො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ රාජගෙහෙ නිබ්බං අට්ඨ පච්චෙකබුද්ධා භුඤ්ජන්ති, පඨසතා ඉත්ථියො තෙ උපට්ඨහන්ති, තෙසු සත්තජනා හිමවන්තං ගච්ඡන්ති, එකො නදිතීරෙ එකං තිණගහනං අත්ථි තත්ථ ඛාණං සම්පජ්ජිත්වා නිසීදති, අථෙකදිවසං රාජා පච්චෙකබුද්ධෙසු ගතෙසු තා ඉත්ථියො ආදාය උදකකීළං කීළිතුං ගතො, තත්ථ තා ඉත්ථියො දිවසභාගං උදකෙ කීළිත්වා උත්තරිත්වා සිතපිළිතා විසිවෙතුකාමා අම්භාඝං අඟභිහරණට්ඨානං ඔලොකෙථාති අපරාපරං විවරන්තියො තං තිණගහනං දිස්වා තිණරාසිති සඤ්ඤාය තං පරිවාරෙත්වා ඨිතා අඟිං අදංසු, තිණෙසු ඛායිත්වා පතන්තෙසු පච්චෙකබුද්ධං දිස්වා නට්ඨම්හා නට්ඨම්හා රඤ්ඤා පච්චෙකබුද්ධො ඛායති, රාජා ඤත්වා අම්හෙ නාසෙස්සති සුදණ්ඩං නං කරිස්සාමාති සඛ්බා ඉතො චිතො ච දාරූනි ආහරිත්වා තස්ස උපරි රාසිං කරිංසු මහාදාරුරාසි අහොසි, අථ නං ආලිම්පෙත්වා ඉදානි ඛායිස්සතීති පක්කමිංසු, තා පඨමං අසඤ්චෙතනිකා හුත්වා ඉදානි කම්මනා බජ්ඣිංසු. පච්චෙකබුද්ධං පන අන්තොසමාපත්තියං සත්තාහස්සං දාරූනං ආහරිත්වා ආලිම්පෙත්වාපි උසුමාකාරමත්තං ගහෙතුං න සක්ඛිංසු තස්මා සො සත්තමෙ දිවසෙ උට්ඨාය යථාසුඛං අගමාසි, තා තස්ස කම්මස්ස කතත්තා බහූනි වස්සසහස්සානි නිරයෙ පච්චිත්වා තස්සෙව කම්මස්ස විපාකාවසෙසෙන අත්තභාවසතෙ ඉත්ථිත්ථාව නියාමෙන ගෙහෙ ඛායමානෙ ඛායිංසු. ඉදං එතාසං පුබ්බකම්මන්ති.

එවං වුත්තෙ භික්ඛූ සත්ථාරං පටිපුච්ඡිංසු, බ්‍රහ්මදත්තරා පන භන්තෙ කෙන කම්මෙන ඛුජ්ජා ජාතා? කෙන මඟාපඤ්ඤ? කෙන සොතාපත්ති ඵලං අධිගතා? කෙන පරෙසං පෙසනකාරිකා ජාතාති?, භික්ඛවෙ තස්සෙව රඤ්ඤා බාරාණසියං රජ්ජං කාරණකාලෙ සෙව පච්චෙක බුද්ධො ථෙනං බුජ්ජධාතුකො අහොසි, අථෙසා උපට්ඨායිකා ඉත්ථී කම්බලං පාරුපිත්වා සුවණ්ණසරභං ගහෙත්වා අම්හාකං පච්චෙක බුද්ධො එවං ච එවඤ්ච විවරතීති ඛුජ්ජා හුත්වා තස්ස විවරණාකාරං දස්සෙසි, තස්ස නිස්සන්දෙන ඛුජ්ජා ජාතා. තෙ පන පච්චෙකබුද්ධ

පඨමදිවසෙ රාජගෙහෙ නිසීදපෙත්වා පත්තෙ ගාහාපෙත්වා පායාසස්ස පූරෙත්වා දුපෙසි, උණ්හපායාසස්ස පූරෙ පත්තෙ පවෙච්කබුද්ධා පරිවත්තෙත්වා පරිවත්තෙත්වා ගණ්හන්ති, සා ඉත්ථී තෙ තථා කරොන්තෙ දිස්වා අත්තනො සන්තකානි අට්ඨ දන්තවලයානි දත්වා ඉධ ඨපෙත්වා ගණ්හථාති ආහ. තෙසු තථා කත්වා තං ඔලොකෙත්වා ඨිතෙසු තත්ථ හන්තෙ අම්හාකං එතෙහි අත්ථො නත්ථි මහාකස්සපස්සෙවෙතානි පරිවත්තානි ගහෙත්වා ගච්ඡථාති ආහ, තෙ තස්සඳමූලකපබ්භාරං අගමංසු, අජ්ජාපි තානි වලයානි අරොගානි එව, සා තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දෙන ඉදානි තිපිටකධරා මහාපඤ්ඤා ජාතා. පවෙච්කබුද්ධානං කතූපට්ඨානස්ස නිස්සන්දෙන පන සොතාපත්තිඵලං පත්තා, ඉදම්පි බුද්ධන්තරෙ කම්මං.

කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ පන එසා බාරාණසීසෙට්ඨිනො ධීතා වඩ්ඪමානකච්ඡායාය ආදාසං ගහෙත්වා අත්තානං අලඞ්කරොන්තී නිසීදි, අථස්සා විස්සාසිකා එකා ඛීණාසවා භික්ඛුණී තං දට්ඨුං අගමාසි. භික්ඛුණියො හි ඛීණාසවාපි සාධාරණසමයෙ උපට්ඨාකකුලානි දට්ඨුකාමා හොන්ති. තස්මිං පන ඛණෙ සෙට්ඨිධීතාය සන්තිකෙ කාචි පෙසනකාරිකා නත්ථි, සා වන්දුම් අය්යෙ එතං තාව මෙ පසාධන පෙළිකං ගහෙත්වා දෙථාති ආහ. ථෙරී විනෙතුං සක්කස්සා ඉමං ගණ්හිත්වා න දස්සාම මයි ආඝාතං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තිස්සති, සචෙ පන දස්සාම පරස්ස පෙසනකාරිකා හුත්වා නිබ්බත්තිස්සති, නිරය සන්තාපතො බො පන පරපෙස්සභාවොව සෙය්යොති සා අනුද්දයං පටිච්ච තං ගහෙත්වා තස්සා අදාසි, තස්ස කම්මස්ස නිස්සන්දෙන පරෙසං පෙසනකාරිකා ජාතාති. පුනෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං–සාමාවතීපමුඛා පඤ්ඤවතියො ඉත්ථියො ගෙහෙ අගණිනා ඛාදිංසු, මාගන්දියාය[1] ඤාතකා උපරි පලාලඝඨං දත්වා අයනඞ්ගලෙහි භින්නා, මාගන්දියා පඤ්ඤවතීතතෙලෙ පක්කා, තෙ ත්‍රුඛො එත්ථ ජීවන්තී නාම තෙ මතා නාමාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායඛුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ යෙ කෙචි පමත්තා තෙ වස්සසතං ජීවන්තාපි මතායෙව නාම, යෙ අප්පමත්තා තෙ මතාපි ජීවන්තාපි ජීවන්ති[2] යෙව, තස්මා මාගන්දියා ජීවන්තීපි මතා යෙව නාම, සාමාවතීපමුඛා මතාපි ජීවන්තියෙව නාම, න හි භික්ඛවෙ අප්පමත්තා මරන්ති නාමාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:–

"අප්පමාදෙ, අමතපදං පමාදෙ මච්චුනො පදං,
අප්පමත්තා න මීයන්ති යෙ පමත්තා යථා මතා.

එතං[3] විසෙසතො ඤත්වා අප්පමාදම්හි පණ්ඩිතා,
අප්පමාදෙ පමොදන්ති අරියානං ගොචරෙ රතා.

1. සී. II. මාගණ්ඩියාය. 2. සී. I. අමතා. 3. ම. එවං.

තෙ ඛායිනෝ සාතතිකා නිච්චං දළහපරක්කමා,
ඵුසන්ති ධීරා නිබ්බාණං යොගක්ඛෙමං අනුත්තර"න්ති.

තත්ථ **අපපමාදෙ**ති පදං මහන්තං අත්ථං දීපෙති මහන්තං අත්ථං ගහෙත්වා තිට්ඨති, සකලංපි හි තෙපිටකං බුද්ධවචනං ආහරිත්වා කථියමානං අපපමාදපදමෙව ඔතරති, තෙන වුත්තං:-"සෙය්‍යථාපි භික්ඛවෙ යානි කානිචි ජඞ්ගමානං පාණානං පදජාතානි සබ්බානි තානි හත්ථිපදෙ සමොධානං ගච්ඡන්ති හත්ථිපදං තෙසං අග්ගමක්ඛායති, යදිදං මහන්තත්තෙන, එවමෙව ඛො භික්ඛවෙ යෙ කෙචි කුසලා ධම්මා සබ්බෙ තෙ අපපමාදමූලකා අපපමාදසමොසරණා අපපමාදො තෙසං ධම්මානං අග්ගමක්ඛායතී"ති.[a] සො පනෙස අත්ථතො සතියා අවිප්පවාසො නාම, නිච්චං උපට්ඨිතාය සතියා වෙතං නාමං. **අමතපදන්ති** අමතං වුච්චති නිබ්බාණං, තං හි අජාතත්තා න ජීයති න මීයති තස්මා අමතන්ති වුච්චති, පජානාති ඉමිනාති=පදං, අමතං පාපුණන්තීති අත්ථො, අමතස්ස පදං=අමතපදං, අමතස්ස අධිගමූපායොති වුත්තං හොති. **පමාදෙ**නි පමජ්ජනභාවො, මුට්ඨස්සති[1] සඞ්ඛාතස්ස සතියා වොස්සග්ගස්සෙතං නාමං. **මච්චුනොති** මරණස්ස. **පදන්ති** උපායො මග්ගො. පමත්තො හි ජාතිං නාතිවත්තති ජාතො ජීයති චෙව මීයති චාති පමාදෙ මච්චුනො පදං නාම හොති මරණං උපෙති. **අපපමත්තා න මීයන්තී**ති සතියා සමන්නාගතා හි අපමත්තා න මරන්ති, අජරාමරා හොන්තීති න සල්ලක්ඛෙතබ්බං, න හි කොචි සත්තො අජරාමරො නාම අත්ථි, පමත්තස්ස පන වට්ටං නාම අපරිච්ඡින්නං අපපමත්තස්ස පරිච්ඡින්නං, තස්මා පමත්තා ජාතිආදීහි අපරිමුත්තත්තා ජීවන්තාපි මතා යෙව නාම, අපපමත්තා පන අපපමාදලක්ඛණං වඩ්ඪෙත්වා ඛිපං මග්ගඵලානි සච්ඡිකත්වා දුතියතතියඅත්තභාවෙපි න නිබ්බත්තන්ති, තස්මා තෙ ජීවන්තාපි මතාපි න මීයන්ති යෙව නාම. **යෙ පමත්තා යථා මතා**ති යෙ පන සත්තා පමත්තා තෙ පමාදමරණෙන මත්තත්තා යථා හි ජීවිතින්ද්‍රියුපච්ඡෙදෙන මතා දුරුක්ඛිසදිසා අපගතවිඤ්ඤාණා තථෙව හොන්ති, තෙසං තෙසං පි හි මතානං විය ගහට්ඨානං නාව දානං දස්සාම සීලං රක්ඛිස්සාම උපොසථකම්මං කරිස්සාමාති එකචිත්තම්පි නුප්පජ්ජති, පබ්බජිතානම්පි ආචාරියුපජ්ඣාය වත්තාදීනි පූරෙස්සාම ධුතඞ්ගාදීනි සමාදියිස්සාම භාවනං වඩ්ඪිස්සාමාති එකචිත්තම්පි නුප්පජ්ජතීති මතෙන තෙ කිංනානාකාරණාව හොන්ති; තෙන වුත්තං **යෙ පමත්තා යථා මතා**ති. **එතං විසෙසතො ඤත්වා**ති පමත්තස්ස වට්ටතො නිස්සරණං නත්ථි අපපමත්තස්ස අත්ථීති එතං විසෙසං විසෙසතොව ඤත්වා, කෙ පනෙතං විසෙසං ජානන්තීති? **අපපමාදම්හි පණ්ඩිතා**නි යෙ පණ්ඩිතා මෙධාවිනො සප්පඤ්ඤා අත්තනො අපපමාදෙ ඨත්වා අපපමාදං වඩ්ඪෙන්ති තෙ එවං විසෙසකාරණං ජානන්ති. **අපපමාදෙ පමොදන්තී**ති තෙ එවං ඤත්වා තස්මිං අත්තනො

a මජ්ඣිම, නි-චූළහත්ථිපදොපම, පූ. 1. ම. සී. I. මූළසවව.

අපමාදෙ පමොදනති පහංසිතමූඛා තුට්ඨපහට්ඨා හොනති. **අරියානං ගොචරෙ රතොති** තෙ එවං අපමාදෙ පමොදනතා තං අපමාදං වණ්ණෙත්වා අරියානං බුද්ධපච්චෙකබුද්ධසාවකානං ගොචරසඞ්ඛාතෙ චතුසතිපට්ඨානාදිභෙදෙ සත්තතිංසබොධිපක්ඛියධම්මෙ නවවිධ ලොකුත්තරධම්මෙ ච රතා නිරතා අභිරතා හොන්තීති අත්ථො. **නෙ ඛාසිනොති** තෙ අපමත්තා පණ්ඩිතා අට්ඨසමාපත්තිසඞ්ඛාතෙන ආරම්මණූපනිජ්ඣානෙන විපස්සනාමග්ගඵලසඞ්ඛාතෙන ලක්ඛණූපනිජ්ඣානෙන වාති දුවිධෙනාපි ඛානෙන ඛාසිතො. **සාතතිකාති** අනික්ඛිත්තධුරතාය පට්ඨාය යාව අරහත්තමග්ගා සත්තං පවත්තකායිකචෙතසිකවීරියා. **නිච්චං දළ්හපරක්කමාති** යත්තං පුරිසත්තමෙන පුරිසවීරියෙන පුරිසපරක්කමෙන පත්තබ්බං න තං අපාපුණිත්වා වීරියස්ස සන්ථානං භවිස්සතීති එවරූපෙන වීරියෙන අන්තරා අකොසක්කිත්වා නිච්චප්පවත්තෙන දළ්හපරක්කමෙන සම්න්නාගතා. **ඵුසන්තීති** එත්ථ චේ ඵුසනා-ඤාණඵුසනා විපාකඵුසනා ච, තත්ථ චත්තාරෙ මග්ගා ඤාණඵුසනා නාම, චත්තාරි ඵලානි විපාකඵුසනා නාම, තෙසු ඉධ විපාකඵුසනා අධිප්පෙතා, අරියඵලෙන නිබ්බාණං සච්ඡි කරොන්තා ධීරා පණ්ඩිතා තාය විපාකඵුසනාය ඵුසන්ති නිබ්බාණං සච්ඡි කරොන්ති. **සොඝනෙත්තිමං අනුත්තරන්ති** යෙ චත්තාරො යොගා මහා ජනං වට්ටෙ ඔසීදාපෙන්ති තෙහි ඛෙමං නිබ්භයං, සබ්බෙහි ලොකිය ලොකුත්තරධම්මෙහි සෙට්ඨත්තා අනුත්තරන්ති. ඉධ දෙසනාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

සාමාවතියාය මාගන්දියා ච මරණපරිදීපිත උදෙනවත්ථු පඤ්චමං.

---

2. 2.

"උට්ඨානවතොං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො කුම්භඝොසකං ආරබ්භ කථෙසි. රාජගහස්මිං හි රාජගහසෙට්ඨිනො ගෙහෙ අභිවාතකරොගො උපපජ්ජි, තස්මිං උපපන්නෙ මක්ඛිකා ආදිං කත්වා යාව ගාවො පඨමං භිරවිඤ්ඤාගතා මරන්ති, තතො දුසභම්මකරා සබ්බපච්ඡා ගෙහසාමිකා, තස්මා සො රොගො සබ්බපච්ඡා සෙට්ඨිං ච ජායඤ්ච ගණ්හි, තෙ රොගෙන ඵුට්ඨා[1] පුත්තං සන්තිකෙ සිතං ඔලොකෙත්වා අස්සුපුණ්ණෙහි නෙත්තෙහි තං ආහංසු– තාත ඉමස්මිං භිරි රොගෙ උප්පන්නෙ භිත්තිං භින්දිත්වා පලාතා ජීවිතං ලභන්ති, තුම්හෙ අම්හෙ අතොලොකෙත්වා පලායිත්වා ජීවන්තා පුන ආගන්ත්වා අම්හාකඤ්ඤෙව නාම චත්තාළීසඛනකොට්යො නිදහිත්වා ඨපිතා තා උද්ධරිත්වා ජීවිකං කප්පෙය්යාසීති, සො තෙසං වචනං සුත්වා රුදමානො මාතාපිතරෝ වන්දිත්වා මරණභයභීතො භිත්තිං භින්දිත්වා පලායිත්වා පඤ්චගව්හුතං ගන්ත්වා වාදසවස්සානි තත්ථ වසිත්වා පවත්ත

1. ඕ ඵුඨා.

ගණ්හි, අථ නං දහරකාලෙ ගන්ත්වා පරුළ්හනඛකෙසමස්සුකාලෙ ආග තඤ්ඤා න කොචි සඤ්ජානි, සො මාතාපිතූහි දිනනයඤ්ඤුවසෙන ඛනට්ඨානං ගන්ත්වා ඛනස්ස අරොගභාවං ඤත්වා විනෙත්වා-මං න කොචි සඤ්ජානාති සවාහං ධනං උද්ධරිත්වා වලඤ්ජිස්සාමි එකෙන දුග්ගතෙන නිධිං උද්ධරොති මං ගහෙත්වා විහෙඨෙය්‍යුං, යන්නූනාහං හතිං කත්වා ජීවෙය්‍යන්ති, අථෙකං පිලොතිකං නිවාසෙත්වා අඤ්ඤ කොචි හතකෙන අත්තිකොති පුච්ඡනෙනා හතකචීවිං පාපුණි. අථ නං හතකා දිස්වා සවෙ අම්හාකං එකං කම්මං කරිස්සති හත්තවෙතනං තෙ දස්සාමාති ආහංසු, කිං කම්මං නාමාති?, පඛොධන වොදන කම්මං, සවෙ හි උස්සඟයි පාතොව උට්ඨාය තාතා උට්ඨහථ සකටානි ගණ්හථ ගොණෙ යොජෙථ හත්ථස්සානං තිණත්ථාය ගමනවෙලා, අම්මා තුම්හෙපි උට්ඨහථ යාගුං පචථ හත්තං පචථාති විචරිත්වා ආරොචෙති, සො සාධූති සම්පටිච්ඡි, අථස්ස වසනත්ථාය එකං ඝරං අදංසු, සො දෙවසිකං තං කම්මං අකාසි, අථස්ස එකදිවසං රාජා බිම්බිසාරො සද්ද මස්සොසි, සො පන සබ්බරවඤ්ඤූ අහොසි, තස්මා මහාධනස්ස පුරිසස්ස සද්දොති ආහ, අථස්ස සන්තිකෙ ඨිතා එකා පරිවාරිකා රාජා යං වා තං වා න කථෙස්සති ඉදං මයා ඤාතුං වට්ටතීති විනෙත්වා ගච්ඡ තාව එතං ජානාහීති එකං පුරිසං පහිණි සො වෙගෙන ගන්ත්වා තං දිස්වා ආගන්ත්වා එකො හතකානං හත්ථකාරකො කපණමනුස්සො එසොති ආරොචෙසි, රාජා තස්ස වචනං සුත්වා තුණ්හී හුත්වා දුතියදිවසෙපි තතියදිවසෙපි තං තස්ස සද්දං සුත්වා තථෙවාහ, සාපි පරිවාරිකා තථෙව විනෙත්වා පුනපපුනං පෙසෙත්වා කපණමනුස්සොති වුත්තෙ විනෙතසි, රාජා කපණමනුස්සො එසොති වචනං සුත්වාපි න සද්දහති, පුනපපුන මහාධනස්ස පුරිසස්සෙස සද්දොති වදති, භවිතබ්බමෙත්ථ කාරණෙන යථාසභාවතො එතං ඤාතුං වට්ටතීති, සා රාජානං ආහ දෙව අහං සහස්සං ලභමානා ධීතරං ආදාය ගන්ත්වා එතං ධනං රාජ කුලං පවෙසෙස්සාමීති, රාජා තස්සා සහස්සං දාපෙසි, සා තං ගහෙත්වා ධීතරං එකා මලිනධාතුකං වත්ථං නිවාසාපෙත්වා තාය සද්ධිං රාජගෙ ගතො නික්ඛමිත්වා මග්ගපටිපන්නා විය හතකචීවිං ගන්ත්වා එකං ඝරං පවිසිත්වා අම්ම මයං මග්ගං පටිපන්නා එකාගාරිකං ඉධ විස්සම්මිත්වා ගම්ස්සාමාති ආහ, අම්ම බහූනි ඝරමනුස්සකානි න සක්කා ඉධ වසිතුං එතං කුම්භසොසකස්ස ගෙහං තුච්ඡං තත්ථ ගච්ඡථාති, සා තත්ථ ගන්ත්වා සාමි මයං අඩිකා එකාගාරිකං වසිස්සාමාති වත්වා තෙන පුනපපුන පටික්ඛිත්තාපි සාමි අජ්ජෙකදිවසමත්තං වසිත්වා පාතොව ගම්ස්සා මාති නික්ඛමිතුං න ඉච්ඡි, සා තත්ථෙව වසිත්වා පුන දිවසෙ තස්ස අරඤ්ඤගමනවෙලාය සාමි තව නිවාපං දත්වා යාහි ආහාරං තෙ පච්ස්සාමීති වත්වා අලං අහමෙව පච්චා භුඤ්ජිස්සාමීති වුත්තෙ පුනපපුන නිබ්බන්ධිත්වා තෙන දින්නෙ ගහිතමත්තකෙ යෙව කත්වා අනන්තරා පණතො භාජනානි වෙව පරිසුද්ධතණ්ඩුලාදීනි ච ආහරාපෙත්වා රාජ කුලෙ පවත්තනියාමෙන සුපරිසුද්ධං ඔදනං සාදුරසානි ච මෙ තීණි සූප

ව්‍යඤ්ජනානි පවිසිත්වා තස්ස අරඤ්ඤතෝ ආගතස්ස අදාසි. අථ නං ඤාතීහි මුදුචිත්තතං ආපන්නං සාමි කිලන්තමහ එකාගමනිහං ඉධෙව හොමාති ආහ, සෝ සාධූති සම්පටිච්ඡි. අථස්ස සායමපි පුන දිවසෙපි මධුරභත්තං පවිසිත්වා අදාසි, මුදුචිත්තතඤ්ඤස්ස ඤත්වා සාමි කතිපාහං ඉධෙව වසිස්සාමාති, තත්‍ථ වසමානා තිඛිණේන සත්ථෙන තස්ස මඤ්චවාණං ඡෙට්ඨා අටනියං තහං තහං ඡින්දි, මඤ්චෝ තස්මිං ආගන්ත්වා නසිත්තමත්තෙ ඡෙට්ඨා ඔලම්බි, සෝ ඝනසමා අයං මඤ්චෝ එවං ඡිජ්ජිත්වා ගතොති ආහ, සාමි දහරදාරකෙ වාරෙතුං න සක්කොම ආගන්ත්වා ආගන්ත්වා එත්තෙව නිපතන්තීති, අම්ම ඉදං මෙ දුක්ඛං තුම්හෙ නිස්සාය ජාතං, අහං ගි පුබ්බෙ කත්‍ථචි ගවජ්ජනෙනා වාරං පිදඝිත්වා ගවජ්ජාමීති, කිං කරොමි තාත වාරෙතුං න සක්කොමීති, සා ඉම්නාව නියාමෙන වෙ තයො දිවසෙ ඡින්දිත්වා තෙන උජ්ඣායිත්වා බිඤ්ඤිවුච්චමානාපි තථෙව වත්වා පුන එකං වෙ රජ්ජුකෙ ඨපෙත්වා සෙසෙ ඡින්දි, තං දිවසං තස්මිං නිසින්නමත්තෙන යෙව සබ්බං වාණං භූමියං පති, සිඝං ජනානුගෙහි සද්ධිං එකතොං අගොසි, සෝ උට්ඨාය කිඤ්චරොමි ඉදානි කුහිං ගම්ස්සාමි නිපජ්ජනමඤ්චස්සාපි තුම්හෙහි අස්සාමිකො කතොමහීති ආහ, තාත කිං කරොමි පටිවිස්සඤ්ඤරෙ වාරෙතුං න සක්කොම් ගොතු මා විනතයි ඉමාය වෙලාය කුහිං ගම්ස්සසීති ධිතරං ආමන්තෙත්වා අම්ම ත්‍වව භාතිකස්ස නිපජ්ජනොකාසං කරොහීති, සා එකපස්සෙ සයිත්වා ඉධාගවජ්ජ සාමීති ආහ, ඉතරාපි තං ගවජ්ජ තාත භගිනියා සද්ධිං නිපජ්ජාති වදෙසි, සෝ තාය සද්ධිං එකමඤ්චෙ නිපජ්ජිත්වා තං දිවසං යෙව සත්ථවං අකාසි, කුමාරිකා පරොදි, අථ නං මාතා පුච්ඡි–කිං අම්ම රොදසීති?, අම්ම ඉදං නාම ජාතන්ති, ගොතු අම්ම කිං සක්කා කාතුං තයාපි එතං භත්තාරං ඉම්නා පෙකං පාදපරිචාරිකං ලද්ධුං වට්ටතීති, තං ජාමාතරං අකාසි, තෙ සම්මග්ගවාසං වසිංසු, සා කතිපාහච්චයෙන රඤ්ඤෙ සාසනං පහිණි–භතකච්චියං ජනං කරොනතු යස්ස ඝරෙ ජනෙ න කරියති තස්ස එත්තකො නාම දණ්ඩොති ඝොසනං කාරෙතුති, රාජා තථා කාරෙසි, අථ නං ඝස්සු ආහ–භාත භතකච්චියං රාජිණාය ජනෙ කත්තබ්බං ජානෙ කිං කරොමාති, අම්ම අහං භතිං කරොනෙනාපි ජීවිතුං න සක්කොමි කිං කරිස්සාමීති, භාත ඝරාවාසං වසනතා නාම ඉණමපි ගණ්හන්ති. රඤ්ඤෙ ආණා අකාතුං න ලබ්භා, ඉණං නාම යෙන කෙනචි උපායෙන මුච්චිතුං සක්කා ගවජ්ජ කුතොචි එකං වෙ කහාපණෙ ආහරාති ආහ, සෝ උජ්ඣායනෙනා ගන්ත්වා වත්තාළීසකොටිධනට්ඨානතො එකමෙව කහාපණං ආහරි, සා තං කහාපණං රඤ්ඤෙ පෙසෙත්වා අත්තනො කහාපණෙන ජනං කත්වා පුන කතිපාහච්චයෙන තථෙව සාසනං පහිණි පුන රාජා තථෙව ජනං කරොනතු අකරොනතානං එත්තකො දණ්ඩොති ආණාපෙසි, පුනපි සෝ තාය තථෙව වත්වා නිපජ්ජිත්වා ගන්ත්වා තයො කහාපණෙ ආහරිත්වා අදාසි, සා තෙපි කහාපණෙ රඤ්ඤෙ පෙසෙත්වා පුන කතිපාහච්චයෙන සාසනං පහිණි–

ඉදානි පුරිසෙ පෙසෙත්වා ඉමං පක්කොසාපෙතුති. රාජා පෙසෙසි, පුරිසා ගන්ත්වා කුම්භඝොසකො නාම කතරොති පුච්ඡිත්වා පරියෙසන්තා තං දිස්වා එහමෙහා රාජා තං පක්කොසතීති ආහංසු, සො භීතො න මං රාජා ජානාතීති ආදීනි වත්වා ගන්තුං න ඉච්ඡි, අථ නං බලක්කාරෙන හත්ථාදිසු ගහෙත්වා ආකඩ්ඩිංසු, සා ඉත්ථී තෙ දිස්වා අරෙ දුට්ඨදුබ්බිනීතා මම ජාමාතරං හත්ථාදිසු ගහෙතුං අනුච්ඡවිකානි තජ්ජෙත්වා එහි තාත මා භායි රාජානං දිස්වා තව හත්ථාදිසු ගාඝකානං ගහෙත්වෙව ජීවං පෙස්සාමීති ධීතරං ආදාය පුරතො හුත්වා රාජගෙහං පත්වා වෙසං පරිවත්තෙත්වා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා එකමන්තං අට්ඨාසි, ඉතරම්පි පරිකඩ්ඪිත්වා ආණාසිංසු යෙව, අථ නං වන්දිත්වා ඨිතං රාජා ආහ-ත්වං කුම්භඝොසකො නාමාති?, ආම දෙවාති, කිං කාරණා මඟ්ඛනං වඤ්චෙත්වා ඛාදසීති?, කුතො මෙ දෙව ධනං භතිං කත්වා ජීවිස්සාමීති, මා එවං කරි කිං අමෙඝ වවෙසීති?, න වවෙමි දෙව නත්ථි මෙ ධනන්ති, අථස්ස රාජා තෙ කහාපණෙ දත්වා[1] ඉමෙ කස්ස කහාපණාති ආහ, සො සඤ්ජානිත්වා අහො හතොමහි කථන්නුඛො ඉමෙ රක්ඛසූ හත්ථං පත්තාති ඉතො චිතො ච ඔලොකෙන්තො තා වෙපි මණ්ඩිතපසාධිතා ගබ්භචාරමූලෙ ඨිතා දිස්වා භාරියං වතිදං කම්මං ඉමාහි රක්ඛසූ පයොජිතාහි භවිතබ්බන්ති විනෙත්වා, අථ නං රාජා වදෙහි හො කස්සා එවං කරොසීති ආහ, නිස්සයො මෙ නත්ථි දෙවාති, මාදිසො නිස්සයො න වට්ටතීති?, කල්‍යාණං දෙව සචෙ මෙ දෙවො නිස්සයො හොතීති?, හොම් හො, කිත්තකෙනෙත ධනෙනාති?, චත්තාළිසකොටියො දෙවාති, කිං ලබ්භං වට්ටතීති?, සකටානි දෙවාති, රාජා අනෙකසතානි සකටානි යොජාපෙත්වා පහිණිත්වා තං ධනං ආහරාපෙත්වා රාජඞ්ගණෙ රාසිං කාරෙත්වා රාජගහවාසිනො සන්නිපාතෙත්වා අත්ථි කස්සචි ඉමස්මිං නගරෙ එත්තකං ධනන්ති පුච්ඡිත්වා නත්ථි දෙවාති, කිං පනස්ස කාතුං වට්ටතීති?, සක්කාරං දෙවාති වුත්තෙ මහන්තෙන සක්කාරෙන තං සෙට්ඨිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා ධීතරං දත්වා තෙන සද්ධිං සත්ත සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා හන්තෙ පස්සථිමං පුරිසං එවරූපො ධිතිමා නාම නත්ථි, චත්තාළීසකොටිවිභවෙ හොන්තෙපි උබ්බිල්ලාවිතාකාරං[1] වා අස්සිමානතන්තං වා න කරොති, කපණෙ විය පිලොතිකං නිවාසෙත්වා හතකවිපියං භතිං කත්වා ජීවන්තො මයා ඉමිනා නාම උපායෙන ඤතො ඤාතිත්වා ච පන පක්කොසිත්වා සබ්බභාවං සම්පටිච්ඡාපෙත්වා තං ධනං ආහරාපෙත්වා සෙට්ඨිට්ඨානෙ ඨපෙත්වා ධීතා වස්ස මයා දින්නා භන්තෙ මයා ච එවරූපො ධිතිමා නදිට්ඨපුබ්බොති ආහ, තං සුත්වා සත්ථා එවං ජීවන්තස්ස ජීවිතං ධම්මිකං ජීවිතං නාම, මහාරාජ චොරිකාදිකම්මං පන ඉධ ලොකෙ ච පිළෙති පරලොකෙ ච, තතො නිදානං සුඛං නාම නත්ථි, පුරිසස්ස හි ධනපාරිජුඤ්ඤකාලෙ හතිං වා කත්වා ජීවිකමෙව ධම්මිකං ජීවිතං නාම, එවරූපස්ස හි විරිය

1. ම. දස්සෙත්වා. 2. සී. I. උබ්බිල්ලාවිතාකාරමත්තං.

සමපන්නස්ස සතිසම්පජඤ්ඤස්ස කායවාචාහි පරිසුද්ධකම්මස්ස පඤ්ඤාය නිසම්මකාරිනෝ කායාදීහි සඤ්ඤතස්ස ධම්මජීවිතං ජීවන්තස්ස සති අවිප්පවාසෙ ඨිතස්ස ඉස්සරියං වඩ්ඪති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

උට්ඨානවතෝ සතිමතෝ සුවිකම්මස්ස නිසම්මකාරිනෝ,
සඤ්ඤතස්ස ච ධම්මජීවිනෝ අප්පමත්තස්ස යසෝ'භිවඩ්ඪතීති.

තත්ථ **උට්ඨානවතෝති** උට්ඨානවීරියවන්තස්ස. **සතිමතෝති** සති සම්පජඤ්ඤස්ස. **සුවිකම්මස්සාති** නිද්දෝසෙහි නිරපරාධෙහි කායකම්මාදීහි සමන්නාගතස්ස. **නිසම්මකාරිනෝති** එවං ව භවිස්සති එවං කරිස්සාමීති වා ඉමස්මිං කම්මෙ එවං කතෙ ඉදං නාම භවිස්සතීති වා එවං නිදානං සල්ලක්ඛෙත්වා රොගනිබ්බත්තනං විය සබ්බකම්මානි නිසාමෙත්වා උපධාරෙත්වා කරොන්තස්ස. **සඤ්ඤතස්සාති** කායාදීහි සංයතස්ස නිච්ඡිද්දස්ස. **ධම්මජීවිනෝති** අගාරියස්ස තුලාකූටාදීනි වජ්ජෙත්වා කසිගොරක්ඛාදිගි අනගාරිකස්ස වෙජ්ජකම්මදූතකම්මාදීනි වජ්ජෙත්වා ධම්මෙන සමෙන භික්ඛාචරියාය ජීවිකං කපෙන්තස්ස, **අප්පමත්තස්සාති** අවිප්පවුත්ථසතිනො. **යසොභිවඩ්ඪතීති** ඉස්සරිය භොගසම්මානසඞ්ඛාතො වෙව කිත්තිවණ්ණසඞ්ඛාතො ච යසොභිවඩ්ඪතීති. ගාථාපරියොසානෙ කුමභයොසකො සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. එවං මහාජනස්ස සාසනිකා ධම්මදෙසනා ජාතා.

කුමභයොසකවත්ථු දුතියං.

---

2. 3.

"උට්ඨානෙනප්පමාදෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො චූලපන්ථකත්ථේරං ආරබ්භ කථෙසි, රාජගහෙ කිර ධන සෙට්ඨිකුලස්ස ධීතා වයප්පත්තකාලෙ මාතාපිතූහි සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරිමතලෙ අති විය රක්ඛියමානා යොබ්බනමදමත්තතාය පුරිසලොලා ඝුත්වා අත්තනො දාසෙනෙව සද්ධිං සන්ථවං කත්වා අඤ්ඤෙපි මෙ ඉදං කම්මං ජානෙය්‍යුන්ති භීතා එවමාහ-අමෙහගි ඉමස්මිං ඨානෙ න සක්කා වසිතුං සචෙ මෙ මාතාපිතරෝ ඉමං දොසං ජානිස්සන්ති බඩාබඩිකං මං කාරිස්සන්ති විදෙසං ගන්ත්වා වසිස්සාමාති, තෙ හත්ථසාරං ගහෙත්වා අඤ්ඤාරෙන නික්ඛම්ම්ත්වා යත්ථ වා තත්ථ වා අඤ්ඤෙහි අජානනට්ඨානං ගන්ත්වා වසිස්සාමාති උභොපි අගමංසු, තෙසං එකස්මිං ඨානෙ වසන්නානං සංවාසමන්වාය තස්සා කුච්ඡිස්මිං ගබ්භො පතිට්ඨාසි, සා ගබ්භපරිපාකමාගම්ම තෙන සද්ධිං මන්තෙසි ගබ්භො මෙ පරිපාකං ගතො ඤාතීහි ඤාතිබ්භාවරහිතෙ ඨානෙ ගබ්භ වුට්ඨානං නාම උභින්නම්පි අම්හාකං දුක්ඛාවහං කුලගෙහමෙව ගච්ඡාමාති, සො සච්චාහං තත්ථ ගමිස්සාමි ජීවිතං මෙ නත්ථීති භයෙන අජ්ජ ගච්ඡාම සෙව ගච්ඡාමාති දිවසෙ අතික්කාමෙසි, සා විනෙතසි-අයං

බාලෝ අත්තනෝ දෙසමඟනත්තාය ගනතුං න උසසහති මාතා පිතරෝ නාම එකනතහිතා අයං ගච්ඡතු වා මා වා අහං ගමිසසාමීති, සා තසමිං ගෙහා නීකඛනෙත ගෙහපරිකඛාරං පරිසාමෙත්වා අත්තනෝ කුලඝරං ගමනභාවං අත්තනතරගෙගවාසිනං ආරොචෙත්වා මඟගං පටිපජජි, සොපි ඝරං ආගනත්වා තං අදිසවා පවිසිසසතෙ පුචඡිත්වා කුලඝරං ගතාති සුත්වා වෙගෙන අනුබනධිත්වා අනතරාමගෙග සමපාපුණි, තසසාපි තත්ථෙව ගබභවුට්ඨානං අහොසි, සෙ කිං ඉදං භදදෙති පුචඡි, සාමි එකො පුත්තො ජාතොති, ඉදනි කිං කරිසසාමාති, යසසත්ථාය මයං කුලඝරං ගවෙජ්ඡයාම තං කමමං අනතරාව නිපජ්ජනං තත්ථ ගනත්වා කිං කරිසසාම නිවතතාමාති වෙපි එකචිතතා හුත්වා නිවතතිංසු, තසස ච දරතසස පත්ථෙ ජාතත්තා පත්ථකොති නාමං කරිංසු, තසසා න විරෙ නෙව අපරොපි ගබභා පතිට්ඨහි, සබබං පුරිමනයෙනෙව විත්ථාරෙ තබබං. තසසපි දරතසස පත්ථෙ ජාතත්තා පඨමජාතසස මහාපත්ථකොති නාමං කරිත්වා ඉතරසස චූලපත්ථකොති නාමං කරිංසු. තෙ වෙපි දරතෙ ගහෙත්වා අත්තනතා වසනට්ඨානමෙව ගතා, තෙසං තත්ථ වසනත්තානං මහාපත්ථදරතෙ අඤඤෙ දරතෙ චූලපිතා මහාපිතාති අය්‍යකො අය්‍යකාති වදනෙත සුත්වා මාතරං පුචඡි-අම්ම අඤඤෙ දරතා අය්‍යකො අය්‍යකාති වදනති අම්හාකං ඤාතතා නත්ථිති?, ආම තාත තුම්හාකං එත්ථ ඤාතතා නත්ථිති, රාජගහතගරෙ පන වො ධන සෙට්ඨි නාම අය්‍යකොති, තත්ථ අම්හාකං බහූ ඤාතතාති, කසමා තත්ථ න ගච්ඡාම අම්මාති? සා අත්තනතා අගමනකාරණං පුත්තසස අකථෙත්වා පුත්තෙනපි පුනපපුනං කථෙනෙතසු පුත්තපිතරං ආහ ඉමෙ මං දරතා අතිවිය කිලමෙනති කිං තො මාතාපිතරො දිසවා මංසං ඛාදිසසනති එහි දරතානං අය්‍යකකුලං දසෙසසාමාති අහං සම්මුඛිභවිතුං න සක්ඛිසසාමි තං පන නයිසසාමීති, සාධු යෙන කෙනචි උපායෙන දරතානං අය්‍යකකුලමෙව දට්ඨුං වට්ටතීති වෙපි ජනා දරතෙ ආදාය අනුපුබබෙන රාජගහං පත්වා නගරවාරෙ එකිසසා සාලාය වසිත්වා දරක මාතා වෙ දරතෙ ගහෙත්වා ආගතභාවං මාතාපිතූනං ආරොචාපෙසි, තෙ තං සාසනං සුත්වා සංසාරෙ විවරනතානං න පුත්තො න ධීතා භූතපුබබා නාම නත්ථි, තෙ අම්හාකං මහාපරාධිකා න සක්කා තෙහි අම්හාකං වක්ඛුපථෙ ඨාතුං එත්තකං නාම ධනං ගහෙත්වා වෙපි ජනා ඵාසුකට්ඨානං ගනත්වා ජීවනතු දරතෙ පන ඉධ පෙසෙනතූති තෙ ධනං දත්වා දූතං පාහෙසුං, තෙහි පෙසිතං ධනං ගහෙත්වා දරතෙ ආගතදූතානං යෙව හත්ථෙ දත්වා පහිණිංසු, දරතා අය්‍යකකුලෙ වඩ්ඪනති තෙසු චූලපත්ථකො අතිදහරො මහාපත්ථකො පන අය්‍යකෙන සද්ධිං දසබලසස ධම්මකථං සොතුං ගවජ්ජති තසස නීවචං සද්ධු සනතිකං ගවජ්ජනතාය පබබජ්ජාය චිත්තං නම්, සෙ අය්‍යකං ආහ සචෙ මං අනුජානෙය්‍යාථ අහං පබබජෙය්‍යංති, කිං වදෙසි තාත සකලලොකසසපි මෙ පබබජිතො තව පබබජ්ජා භද්දිකා, සචෙ සඤඤාසි පබබජාහීති, තං සද්ධු සනතිකං

තෙන්ච කිං ගහපති දූරකෝ තෙ ලඬ්ඩෝ වුත්තෙ ආම භණ්ඩෙ අයං මෙ භාතා තුම්හාකං සන්තිකෙ පබ්බජිතුකාමොති ආහ, සත්ථා අඤ්ඤතරං පිඩවාරිකං භික්ඛුං ඉමං දූරකං පබ්බාජෙහීති ආණාපෙසි, ථෙරෝ තස්ස තවපවකකම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා පබ්බාජෙසි, සෝ බහුං බුද්ධවචනං උග්ගණ්හිත්වා පරිපුණ්ණවස්සෝ උපසම්පදං ලභිත්වා යොනිසොමනසිකාරෙන කම්මං[1] කරොන්තෝ අරහත්තං පාපුණි, සෝ ඛීණාසවභාවෙන ඵලසුඛෙන ච විහරන්තොමෙත්තෙන චිත්තෙන ඵරිත්වා සකලං තුඛොදකං සුඛං චූලපන්ථකස්ස දාතුකාමතාය තතො අය්‍යකසෙට්ඨිස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එවමාහ-මහාසෙට්ඨි සචෙ අනුජානෙය්‍යාථ අහං චූලපන්ථකං පබ්බාජෙය්‍යන්ති, පබ්බාජෙථ භණෙතති, සෙට්ඨි කිර සාසනෙ ච සුප්පසන්නොත කතරඩ්ඩාය වො එතෙ පුත්තාති පුච්ඡියමානොව පලාතඩ්ඩායාති වත්තුං ලජ්ජති, තස්මා සුඛෙනෙව තෙසං පබ්බජ්ජං අනුජානි, ථෙරෝ චූලපන්ථකං පබ්බාජෙත්වා සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි, සොපි පබ්බජිත්වාව දණ්ඩෝ අහොසි.

"පදුමං යථා කොකනදං සුගන්ධං
පාතෝ සියා ඵුල්ලමවීතගන්ධං,
අඞ්ගීරසං පස්ස විරොචමානං
තපන්තමාදිච්චමිවන්තලික්ඛෙ"ති

ඉමං එකං ගාථං වතුහි මාසෙහි උග්ගණ්හිතුං නාසක්ඛි, සෝ කිර කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ පබ්බජිත්වා පඤ්ඤවා හුත්වා අඤ්ඤතරස්ස දන්ධභික්ඛුනෝ උද්දෙසගහණකාලෙ පරිහාසකෙළිං අකාසි, සෝ භික්ඛු තෙන පරිහාසෙන ලජ්ජිතොත නෙව උද්දෙසං ගණ්හි න සජ්ඣායමකාසි, තෙන කම්මෙනායං පබ්බජිත්වාව දණ්ඩෝ ජාතෝ ගහිතපදං උපරූපරි පදං ගණ්හන්තස්ස නස්සති, තස්ස ඉමමෙව ගාථං ගහෙතුං වායමන්තස්ස චත්තාරෝ මාසා අතික්කන්තා. අථ නං මහාපන්ථකෝ ආග-පන්ථභං ඉමස්මිං සාසනෙ අහඬ්ඩෙ චතුහි මාසෙහි එකං ගාථම්පි ගහෙතුං න සක්කොසි පබ්බජිතකිච්චං පන කථං මත්ථකං පාපෙස්සසි නික්කම ඉතො විහාරාති. නික්කඩ්ඩි. චූලපන්ථකෝ බුද්ධසාසනෙ සිනෙහෙන සිථිලභාවං න පත්ථෙති, තස්මිං ච කාලෙ මහාපන්ථකෝ භත්තුද්දෙසකෝ හොති, ජීවකෝ කොමාරභච්චෝ බහුං මාලාගන්ධවිලෙපනං ආදාය අත්තනෝ අම්බවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං පූජෙත්වා ධම්මං සුත්වා උඨායාසනා දසබලං වන්දිත්වා මහාපන්ථකං උපසඞ්කමිත්වා කිත්තකා භන්තෙ සඤ්ඤනිකෙ භික්ඛූති පුච්ඡි, පඤ්චමත්තානි භික්ඛුසතානීති, සෙ භන්තෙ බුද්ධපමුඛානි පඤ්ච භික්ඛුසතානි ආදාය අම්හාකං නිවෙසනෙ භික්ඛං ගණ්හථාති, උපාසක චූලපන්ථකෝ තාම දණ්ඩෝ අවිරුළ්හි ධම්මෝ තං ඨපෙත්වා සෙසානං නිමන්තණං පටිච්ඡිස්සතීති[2] ථෙරෝ ආහ. තං සුත්වා චූලපන්ථකෝ විහෙසි-ථෙරෝ එත්තකානං භික්ඛූනං නිමන්තණං පටිච්ඡන්තෝ මං බාහිරං කත්වා පටිච්ඡති, නිස්සංසයං

1. ම. කම්මට්ඨානං. 2. ම. සම්පටිච්ඡාපෙතීති.

මයඤ්ච භාතිකස්ස මයි විත්තං භිත්තං භවිස්සති කිං දානි මයං ඉමිනා සාසනෙන ගිහී හුත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොන්තා ජීවිස්සාමීති සො පුන දිවසෙ පාතොව විබ්භමිතුං පායාසි, සත්ථා පච්චූසකාලෙ යෙව ලොකං ඔලොකෙන්තො ඉමං කාරණං දිස්වා පඨමතරං ගන්ත්වා චූලපන්ථකස්ස ගමනමග්ගෙ චාරකොඨකෙ වඞ්කමන්තො අට්ඨාසි, චූල පන්ථකො ගච්ඡන්තොව සත්ථාරං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා අට්ඨාසි. අථ නං සත්ථා කහං පන ත්වං චූලපන්ථක ඉමාය වෙලාය ගච්ඡසීති ආහ, භාතා මං භණෙන නික්කඩ්ඪති තෙනාහං විබ්භමිතුං ගච්ඡාමීති,චූලපන්ථක තව පබ්බජ්ජා නාම මම සන්තකා භාතරා නික්කඩ්ඪිතො කසමා මම සන්තිකං නාගඤ්ඡි?, එහි කින්තෙ ගිහීභාවෙන මම සන්තිකෙ භවිස්ස සීති වක්ඛංකිත්තලෙන පාණිනා තං සිරසම්ං පරාමසිත්වා ආදාය ගන්ත්වා ගන්ධකුටිපමුඛෙ නිසීදපෙත්වා චූලපන්ථ පුරත්ථාභිමුඛොහුත්වා ඉමං පිලොතිකං "රජොහරණං රජොහරණං"ති පරිමජ්ජන්තො ඉධෙව හොහීති ඉද්ධියා අභිසඞ්ඛතං පරිසුද්ධං පිලොතිකං දත්වා කාලෙ ආරොචිතෙ භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො ජීවකස්ස ගෙහං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තෙ සනෙ නිසීදි, චූලපන්ථකොපි සූරියං ඔලොකෙන්තො තං පිලොතිකං "රජොහරණං රජොහරණං"ති පරිමජ්ජන්තො නිසීදි. තස්ස තං පිලොතිකඛඩ්ඩං පරිමජ්ජන්තස්ස පරිමජ්ජන්තස්ස කිලිට්ඨං අහොසි, තතො චින්තෙසි-ඉදං පිලොතිකඛඩ්ඩං අතිවිය පරිසුද්ධං ඉමං පන අත්තභාවං නිස්සාය පුරිමපකතිං ජහිත්වා එවං කිලිට්ඨං ජාතං, "අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා"ති ඛයවයං පඤ්ඤපෙන්තා විපස්සනං වඩ්ඪෙසි, සත්ථා චූලපන්ථකස්ස චිත්තං විපස්සනං ආරුළ්හන්ති ඤත්වා චූලපන්ථක ත්ථං පිලොතිකඛඩ්ඩමෙව සංකිලිට්ඨං "රජං රජ"න්ති මා සඤ්ඤං කරි, අඛන්තරෙ පන තෙ රාගරජාදයො අත්ථි තෙ හරාහීති වත්වා ඔභාසං විස්සජ්ජෙත්වා පුරතො නිසින්නොා විය පඤ්ඤායමානරූපො හුත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"රාගො රජො න ච පන රෙණු වුච්චති
රාගස්සෙතං අධිවචනං රජොති,
එතං රජං විප්පජහිත්ව භික්ඛවො
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ.

දොසො රජො න ච පන රෙණු වුච්චති
දොසස්සෙතං අධිවචනං රජොති,
එතං රජං විප්පජහිත්ව භික්ඛවො
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ.

මොහො රජො න ච පන රෙණු වුච්චති
මොහස්සෙතං අධිවචනං රජොති,
එතං රජං විප්පජහිත්ව භික්ඛවො
විහරන්ති තෙ විගතරජස්ස සාසනෙ"ති.

ගාථාපරියොසානෙ චූලපන්ථකො සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, සහ පටිසම්භිදාහි යෙවස්ස තීණි පිටකානි ආගමිංසු. සො කිර

පුඤ්ඤ රාජා භුත්වා නගරං පදක්ඛිණං කරොන්තො තලාටතො සෙදෙ මුච්චන්තෙ පරිසුඛෙන සාටකෙන තලාටං පුඤ්ඡි, සාටකො කිලිඤ්ඡො අහොසි, සො ඉමං සරීරං නිස්සාය එවරූපො පරිසුඛ සාටකො පකතිං ජහිත්වා කිලිඤ්ඡො ජාතො "අනිච්චා වත සඞ්ඛාරා"ති අනිච්චසඤ්ඤං පට්ලභි, තෙන කාරණෙනස්ස රජොහරණමෙව පච්චයො ජාතෝ. ජීවකොපි ඛො කොමාරභච්චො දසබලස්ස දක්ඛිණොදකං උපනාමෙසි, සත්ථා-නනු ජීවක විහාරෙ භික්ඛූ අත්ථීති ඝණ්ටෙන පත්තං පිදහි, මහාපන්ථකො-නනු භන්තෙ විහාරෙ නත්ථි භික්ඛූති ආහ, සත්ථා අත්ථි ජීවකාති ආහ, ජීවකො තෙනහි භණෙ ගච්ඡ විහාරෙ භික්ඛූනං අත්ථිභාවං වා නත්ථිභාවං වා ජානාහීති පුරිසං පෙසෙසි. තස්මිං ඛණෙ චූලපන්ථකො මඤ්ඤා හාතිකො විහාරෙ භික්ඛූ නත්ථීති භණති, විහාරෙ භික්ඛූනං අත්ථිභාවමස්ස පකාසෙස්සා මීති සකලං අම්බවනං භික්ඛූනං යෙව පූරෙසි, එකච්චෙ භික්ඛූ විවර කම්මං කරොන්ති එකච්චෙ රජ්ජුකම්මං කරොන්ති එකච්චෙ සජ්ඣායං කරොන්ති, එවං අඤ්ඤමඤ්ඤං අසදිසං භික්ඛුසඝස්සං මාපෙසි, සො පුරිසො විහාරෙ බහූ භික්ඛූ දිස්වා නිවත්තිත්වා අය්‍ය සකලං අම්බවනං භික්ඛූහි පරිපුණ්ණන්ති ජීවකස්ස ආරොචෙසි, ථෙරොපි ඛො තත්ථෙව.

සහස්සඛත්තුං අත්තභාවං නිම්මිණිත්වාන පන්ථකො,
නිසීදම්බවතෙ රම්මෙ යාව කාලප්පවෙදනාති.

අථ සත්ථා තං පුරිසං ආහ-විහාරං ගන්ත්වා සත්ථා චූලපන්ථකං නාම් පක්කොසන්තීති වදෙහීති, තෙන ගන්ත්වා තථා වුත්තෙ අහං චූල පන්ථකො අහං චූලපන්ථකොති බහුසහස්සං උට්ඨහි, පුරිසො ගන්ත්වා සඤ්ඤාපි කිර භන්තෙ චූලපන්ථකා යෙව නාමාති ආහ, තෙන හි ගන්ත්වා සො පඨමං අහං චූලපන්ථකොති වදති තං ගන්තේ ගණ්හ අව සෙසා අනන්තරධායිස්සන්තීති, සො තථා අකාසි, තාවදෙව සඝස්ස මත්තා භික්ඛූ අන්තරධායිංසු. ථෙරෝ ගන්තෙන පුරිසෙන සඤ්ඤං අදාසි, සත්ථා හත්තකිච්චපරියොසානෙ ජීවකං ආමන්තෙසි-ජීවක චූලපන්ථකස්ස පත්තං ගණ්හ අහං තෙ අනුමොදනං කරිස්සාමීති, ජීවකො තථා අකාසි, ථෙරෝ සීහනාදං නදන්තො තරුණසීහො විය නිණ්ණිපිටකානි සංඛොභෙත්වා අනුමොදනං අකාසි, සත්ථා උය්‍යානසනා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතො විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛූහි වත්තෙ දස්සිතෙ ගන්ධකුටිපමුඛෙ ඨත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස සුගතොවාදං දත්වා කම්මට්ඨානං කථෙත්වා භික්ඛුසඞ්ඝං උය්‍යොජෙත්වා සුරභිගන්ධවාසවාසිතං ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා දක්ඛිණෙන පස්සෙන සිහසෙය්‍යං උපගතො, අථ සායණ්හ සමයෙ භික්ඛූ ඉතො චිතො ච සමොසරිත්වා රත්තකම්බලසාණිං පරික්ඛිපන්තා විය නිසීදිත්වා සත්ථු ගුණකථං ආරභිංසු, ආවුසො මහා පන්ථකො චූලපන්ථකස්ස අජ්ඣාසයං අජානන්තා වතුහි මාසෙහි එතං ගාථං උග්ගණ්හාපෙතුං න සක්කොති දණ්ඩො අගනති විහාරා නික්කඩ්ඪි, සම්මාසම්බුද්ධො පන අත්තනො අනුත්තරධම්මරාජතාය

එකසමිං යෙව අන්තරඝරෙ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං අදාසි, තීණි පිටකානි පටිසම්භිදාහි යෙව ආගතානි, අහොසි බුද්ධානං නාම බලං මහන්තන්ති. අථ භගවා ධම්මසභායං ඉමං කථාපවත්තිං ඤත්වා අත්ථි මයා ගන්තුං වට්ටතීති බුද්ධසෙය්‍යාය උණ්හාය සුරත්තදුපට්ටං නිවාසෙත්වා විජ්ජුල්ලතං විය කායබන්ධනං බන්ධිත්වා රත්තකම්බලසදිසසුගත මහාචීවරං පාරුපිත්වා සුරභිගන්ධකුටිතො නික්ඛම්ම මත්තවරවාරණ සීහවික්කන්තවිලාසෙන අන්තරාය බුද්ධලීලාහාය ධම්මසභං ගන්ත්වා අලංකතමණ්ඩලමාලමජ්ඣෙ සුපඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනං අභිරුය්හ ඡබ්බණ්ණවරබුද්ධරංසියො විස්සජ්ජෙන්තො අණ්ණවකුච්ඡිං ඛොභය මානො යුගන්ධරමත්ථකෙ බාලසුරියො විය ආසන්නමජ්ඣෙ නිසීදි, සම්මා සම්බුද්ධෙ පන ආගතමත්තෙ භික්ඛුසඞ්ඝා කථං පච්ඡින්දිත්වා තුණ්හී අහොසි, සත්ථා මුදුකෙන මෙත්තචිත්තෙන පරිසං ඔලොකෙත්වා අයං පරිසා අතිවිය සොභති එකස්සපි හත්ථකුක්කුච්චං වා පාද කුක්කුච්චං වා උක්කාසිතසද්දො වා ඛිපිතසද්දො වා නත්ථි, සබ්බෙපිමෙ බුද්ධාරවෙන සඟාරවා බුද්ධතෙජෙන තජ්ජිතා, මයි ආයුකප්පමපි අකථෙත්වා නිසින්නෙ පඨමං කථං සමුට්ඨාපෙත්වා න කථෙස්සන්ති කථාසමුට්ඨාපනවත්තං නාම මයාව ඤාතිතබ්බං අහමෙව පඨමං කථෙස්සාමීති මධුරෙන බ්‍රහ්මස්සරෙන භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා කායනුජ්ජු භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථ, කා ච පන වො අන්තරා කථා විප්පකතාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ චූළ පන්ථකො ඉදානෙව දන්තො පුබ්බෙපි දන්තොව, න කෙවලං වස්සාහං ඉදානෙව අවස්සයො ජාතො පුබ්බෙපි අවස්සයො අහොසිමෙව, පුබ්බෙ පනාහං ඉමං ලොකියකුටුම්බස්ස සාමිකං අකාසිං ඉදානි ලොකුත්තරකුටුම්බස්සාති වත්වා තමත්ථං විත්ථාරතො සොතුකාමෙහි භික්ඛූහි ආයාචිතො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසිනගරවාසි එකො මාණවො තක්කසිලං ගන්ත්වා සිප්පුග්ගහණත්ථාය දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස ධම්මන්තෙවාසිකො හුත්වා පඤ්චන්නං මාණවකසතානං අන්තරෙ අතිවිය ආචරියස්ස උප කාරකො අහොසි, පාදපරිකම්මාදිනි සබ්බකිච්චානි කරොති, දණ්ඩාය පන කිඤ්චි උග්ගණ්හිතුං න සක්කොති, ආචරියො අයං මම බහූප කාරො සික්ඛාපෙස්සාමි නන්ති වායමන්තොපි කිඤ්චි සික්ඛාපෙතුං න සක්කොති, සො චිරං වසිත්වා එකං ගාථාපදමපි[1] උග්ගණ්හිතුං අසක්කොන්තො උක්කණ්ඨිත්වා විබ්භමිස්සාමීති ආචරියං ආපුච්ඡි, ආච රියො චින්තෙසි-අයං මයා උපකාරකො පණ්ඩිතභාවමස්ස පවෙදිං සාමි, න පන කාතුං සක්කොමි, අවස්සං මයා ඉමස්ස පවත්තුපකාරො කාතබ්බො එකමස්ස මන්තං බන්ධිත්වා දස්සාමීති සො තං අරඤ්ඤං නෙත්වා "සවෙටසි සවෙටසි කිං කාරණා සවෙටසි අහමපි තං ජානාමි ජානාමී"ති ඉමං මන්තං බන්ධිත්වා උග්ගණ්හාපෙන්තො අනෙක

1. ම. සී. II. එකං ගාථාපදං.

සතක්ඛත්තුං පරිවත්තෙත්වා පඤ්ඤයති තෙහි පුච්ඡිතා ආම පඤ්ඤයතීති වුත්තෙ දක්ඛින නාම වායාමං කත්වා පගුණං කතං සිපපං න පලායතීති විනෙත්වා මඟ්ඝපරිබ්බයං දත්වා ගච්ඡ ඉමං මන්තං නිස්සාය ජීවිස්සසි අපලායනත්‍ථාය පනස්ස නිච්චං සජ්ඣායං කරෙය්‍යාසීති වත්වා උය්‍යොජෙසි, අථස්ස මාතා බාරාණසියං පත්තකාලෙ පුත්තො මෙ සිපපං සික්ඛිත්වා ආගතොති මහාසක්කාරසම්මානමකාසි, තදා බාරාණසිරාජා අත්ථි නුඛො මෙ කායකම්මාදිසු යො කොචි දොසොති පච්චවෙක්ඛන්තො අත්තනො අරුච්චනකං[1] කිඤ්චි කම්මං අදිස්වා අත්තනො වජ්ජං නාම අත්තනො න පඤ්ඤයති පරෙසං පඤ්ඤයති තඟරං පරිගණ්හිස්සාමීති විනෙත්වා සයං අඤ්ඤතකවෙසෙන නික්ඛමිත්වා සායමාසං භුඤ්ජිත්වා නිසින්නමනුස්සානං කථාසල්ලාපො නාම නානප්පකාරකො ගොතා, සවාහං අධම්මෙන රජ්ජං කාරෙමි පාපෙන අධම්මිකාරක්ඛෙ දණ්ඩබලිආදීහි ඔතම්හාති වක්ඛන්ති, සචෙ ධම්මෙන කාරෙමි දීඝායුකො ගොතු නො රාජාති ආදීනි වත්වා මම ගුණං කථෙස්සන්තීති තෙසං තෙසං ගෙහානං ඉත්ථිඅනුසාරෙන විවරති, තස්මිං ඛණෙ උම්මග්ගචොරා චින්නං ගෙහානං අන්තරෙ උම්මග්ගං භින්දන්ති එකඋම්මග්ගොතෙව වෙ ගෙහානි පවිසන්ත්‍යාය, රාජා තෙ දිස්වා ගෙහච්ඡායාය අට්ඨාසි, තෙසං උම්මග්ගං භින්දිත්වා ගෙහං පවිසිත්වා භණ්ඩානං ඔලොකෙන්තකාලෙ මාණවො පබුජ්ඣිත්වා තං මන්තං සජ්ඣායන්තො "ඝටෙවසි ඝටෙවසි කිං කාරණා ඝටෙවසි අහම්පි තං ජානාමී"ති ආහ, තෙ තං සුත්වා ඉමිනා කිරමහා ඝුතා ඉදානි නො නාසෙස්සතීති නිච්චළවත්‍ථානිපි ඡඩ්ඩෙත්වා භීතා සම්මූළ්හසම්මූළ්හට්ඨා තෙන පලායිංසු, රාජා තෙ පලායන්තෙ දිස්වා ඉතරස්ස මන්ත සජ්ඣායනසද්දං සුත්වා නගරං පරිගණ්හිත්වා නිවෙසනං පාවිසි, විභාතාය පන රත්තියා පාතොව එකං පුරිසං පක්කොසිත්වා ගච්ඡ භණෙ අසුක විථියං නාම යසම්ං ගෙහෙ උම්මග්ගො භින්නොහා තත්‍ථ තක්කසිලාතො සිපපං උග්ගණ්හිත්වා ආගතමාණවො අත්‍ථි තං ආනෙහීති, සො ගන්ත්වා රාජා තං පක්කොසතීති වත්වා මාණවං ආනෙසි, අථ නං රාජා ආහ තං තාත තක්කසිලාතො සිපපං උග්ගණ්හිත්වා ආගතමාණවොති?, ආම දෙවාති, අමහාකම්පි තං සිපපං දෙහීති, සාධු දෙව සම්මානසනෙ නිසීදිත්වා ගණ්හාති, රාජා තථා කත්වා මන්තං ගහෙත්වා අයං තෙ ආචරියභාගොති සහස්සං අදාසි, තදා සෙනාපති රඤ්ඤෙ කපපකං ආහ කදා රඤ්ඤෙ මස්සුං කරිස්සසීති?, සෙට්ඨි වා පරසුවෙ වාති, සො තස්ස සහස්සං දත්වා කිච්චං මෙ අත්‍ථීති වත්වා කිං සාමීති වුත්තෙ රඤ්ඤෙ මස්සුකම්මං කරොනෙතා විය හුත්වා බ්‍රූරං අනිච්ච පහංසිත්වා ගළනාළිං ඡින්ද, තං සෙනාපති හවිස්සසි අහං රාජාති, සො සාධූති සම්පටිච්ඡි, රඤ්ඤෙ මස්සුකාරණදිවසෙ ගන්ධොදකෙන මස්සුං තෙමෙත්වා බ්‍රූරං පහංසිත්වා නලාටතො ගහෙත්වා බ්‍රූරො පොකං කුණ්ඨාකාරෙ එකපහාරෙනෙව ගළනාළිං ඡින්දිතුං වට්ටතීති පුන එකමන්තං ඨත්වා

1. ම. අනනුච්ඡවිකං.

බුරං පඨංසි, තස්මිං ඛණෙ රාජා අත්තනො මන්තං සරිත්වා සඤ්ඤං කරොන්තො "සටෙවසි සටෙවසි කිං කාරණා සටෙවසි අහම්පි තං ජානාමි ජානාමී"ති ආහ, තහාපිතස්ස තලාටතො සෙදා මුච්චිංසු, සො ජානාති මම කාරණං රාජාති භීතො බුරං භූමියං ඛිපිත්වා පාදමූලෙ උරෙන නිපජ්ජි, රාජානො නාම ජෙකා හොන්ති, තෙන තං එවමාහ අරෙ දුට්ඨනහාපිත න මං රාජා ජානාතීති සඤ්ඤං න කරොසීති, අහයං මෙ දෙහි දෙවාති, හොතු මා භායි කථෙහීති, සෙනාපති මෙ දෙව සහස්සං දත්වා රඤ්ඤා මස්සුං කරොන්තො විය ගළනාළිං ඡින්ද අහං රාජා හුත්වා තං සෙනාපතිං කරිස්සාමීති ආහාති, රාජා ආවරියං මෙ නිස්සාය ජීවිතං ලබ්භති විත්තෙන සෙනාපතිං පක්කොසාපෙත්වා හමෙහා සෙනාපති කිං නාම තයා මම සන්තිකා න ලබ්භං ඉදානි තං දට්ඨුං න සක්කොමි මම රට්ඨා නික්ඛමාති තං රට්ඨා පබ්බාජෙත්වා ආවරියං පක්කොසාපෙත්වා ආවරිය තං නිස්සාය මයා ජීවිතං ලබ්භති වත්වා මහන්තං සක්කාරං කරිත්වා තස්ස සෙනාපතිට්ඨානං අදාසි, සො තදා චූළපන්ථකො අහොසි, සත්ථා දිසාපාමොක්ඛාචරියො. තස්මා ඉදං අතීතං ආහරිත්වා එවං භික්ඛවෙ පුබ්බෙපි චූළපන්ථකො දණ්ඩො යෙව අහොසි, තදුපිස්සාහං අවස්සයෝ හුත්වා තං ලොකියකුටුම්බෙ පතිට්ඨාපෙසිංති වත්වා පුනෙකදිවසං අහො සත්ථා චූළපන්ථකස්ස අවස්සයෝ ජාතොති කථාය සමුට්ඨිතාය චූළසෙට්ඨි ජාතකෙ අතීතවත්ථුං කථෙත්වා:-

"අපපඤ්ඤොපි මෙධාවී පාභතෙන විචක්ඛණො,
සමුට්ඨාපෙති ආත්තානං අණුං අග්ගිංව සන්ධිමං"ති

ගාථං වත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙවාහං ඉමස්ස අවස්සයෝ ජාතෝ පුබ්බෙපි අවස්සයෝ අහොසිමෙව, පුබ්බෙ පනාහං ඉමං ලොකිය කුටුම්බස්ස සාමිකං අකාසිං ඉදානි ලොකුත්තරකුටුම්බස්ස, තදහි චූළනෙතවාසිකො චූළපන්ථකො අහොසි චූළසෙට්ඨි පන අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙසි, පුනෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-ආවුසො චූළපන්ථකො වතුහි මාසෙහි වතුපදගාථං ගහෙතුං අසක්කොනෙන්තොපි විරියං අනොස්සජ්ජිත්වා අරහත්තෙ පතිට්ඨිතො ඉදානි ලොකුත්තරධම්මකුටුම්බස්ස සාමිකො ජාතොති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායඛුත්ති භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ මම සාසනෙ ආරඛවිරියො භික්ඛු ලොකුත්තරධම්මස්ස සාමිකො හොති යෙවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"උට්ඨානෙනප්පමාදෙන සඤ්ඤමෙන දමෙන ච,
දීපං කයිරාථ මෙධාවී යං ඔඝො නාභිකීරතී"ති.

තත්ථ දීපං කයිරාථාති විරියඝඨාතෙන උට්ඨානෙන සතියා අවිප්පවාසාකාරඝඨාතෙන අප්පමාදෙන චතුපාරිසුද්ධිසීලඝඨාතෙන සංයමෙන ඉන්ද්‍රියදමෙන වාති ඉමෙහි කාරණහුතෙහි චතූහි ධම්මෙහි ධම්මොජසඤ්ඤස්ස සම්පාදාගතො මෙධාවී ඉමස්මිං අතිවියං දුල්ලභෙ පතිට්ඨානඤ්ච අතිගම්භීරෙ සංසාරසාගරෙ අත්තනො පතිට්ඨාභූතං

අරහත්තඵලං දීපං කාතිරාථ කරෙය්‍ය, කාතුං සක්කුණෙය්‍යාති අත්ථෝ. කීදිසං? **සං ඔඝා නාභිකීරතීති** යං වතුබ්බිධොපි කිලෙසොඝෝ අභිකිරිතුං විබාධෙතුං න සක්කොති, න හි සක්කා අරහත්තං ඔඝෙන විකිරිතුන්ති.

ගාථාවසානෙ බහූ සොතාපත්ත්‍යාදයෝ අගෙහුං, එවං දෙසනා සමත්තපරිසාය සාත්ථිකා ජාතාති.

චූළපණ්ථකත්ථෙර වත්ථු තතියං.

2. 4.

"පමාදමනුයුඤ්ජන්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො බාලනක්ඛත්තං ආරබ්භ කථෙසි, එකස්මිං හි සමයෙ සාවත්ථියං බාලනක්ඛත්තං නාම ඝුට්ඨං, තස්මිං නක්ඛත්තෙ බාලදුම්මෙධජාතා ඡාරිකාය වෙව ගොමයෙන ච සරීරං මක්ඛෙත්වා සත්තාහං අඛභං භණන්තා විචරන්ති, තස්මිං ඝුතිසුඛජෙ වා පබ්බජිතං වා දිස්වා ලජ්ජන්තෙ නාම නත්ථි, චාරෙ චාරෙ ඨත්වා අඛභං භණන්ති, මනුස්සා තෙසං අඛභං සොතුං අසක්කොන්තා යථාබලං අඩ්ඩං වා පාදං වා කහාපණං වා පෙසෙන්ති, තෙ තෙසං චාරෙ ලඛං ලඛං ගහෙත්වා පක්කමන්ති, තදා පන සාවත්ථියං පඤ්චකොටිමත්තා අරියසාවකා, තෙ සත්ථු සන්තිකං පෙසෙසුං, භගවා භික්ඛූ ආමන්තෙසි "භික්ඛවෙ සත්තාහං භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං නගරං අපවිසිත්වා විහාරෙයෙව හොථ, තඤ්ච පන සත්තාහං භික්ඛුසඞ්ඝස්ස විහාරෙ යෙව යාගුභත්තාදීනි සම්පාදෙත්වා සයම්පි ගෙහා න නික්ඛමිංසු, තෙ නක්ඛත්තෙ පන පරියොසිතෙ අට්ඨමෙ දිවසෙ බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා නගරං පවෙසෙත්වා මහාදානං දත්වා එකමන්තං නිසින්නා භත්තෙ අතිදුක්ඛිතා නො සත්තදිවසා අනික්කන්තා බාලානං අසබ්භානි ඵරුසානි කණ්ණසුඛානි භික්ඛූනං කාරණත්තා හොන්ති, කොචි කඤ්චි න ලජ්ජති තෙන මයං තුම්හාකං අන්තොනගරං පවිසිතුං නාදම්හ මයම්පි ගෙහතො න නික්ඛමිම්හාති ආහංසු, සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා බාලානං දුම්මෙධභාවං කිරියා තාම එවරූපා හොති මෙධාවිනො පන ධනසාරං විය අප්පමාදං රක්ඛිත්වා අමතමහානිබ්බාණසම්පත්තිං පාපුණන්තීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පමාදමනුයුඤ්ජන්ති බාලා දුම්මෙධිනො ජනා,
අප්පමාදඤ්ච මෙධාවී ධනං සෙට්ඨංව රක්ඛති.

මා පමාදමනුයුඤ්ජෙථ මා කාමරතිසන්ථවං,
අප්පමත්තො හි ඣායන්තො පප්පොති විපුලං සුඛං"ති.

තත්ථ **බාලා**ති බාලෙන්න සමන්නාගතා ඉධලොකපරලොකත්ථං අජානන්තා. **දුම්මෙධිනොති** නිප්පඤ්ඤා, තෙ පමාදෙ ආදීනවං අපස්සන්තා පමාදං අනුයුඤ්ජන්ති පවත්තෙන්ති පමාදෙන කාලං වීතිනාමෙන්ති. **මෙධාවීති** ධම්මෙ ඣපඤ්ඤාය සමන්නාගතො පන

පණ්ඩිතො කුලවංසාගතං සෙට්ඨං උත්තමං සත්තරතනධනං විය අපමාදං රක්ඛති, යථාහි උත්තමං ධනං නිස්සාය කාමගුණසම්පත්තිං පාපුණිස්සාම පුත්තදාරං පොසෙස්සාම පරලොකගමනඤ්ච සොධෙමාති ධනෙ ආනිසංසං පස්සන්තා තං රක්ඛන්ති, එවං පණ්ඩිතොපි අපමත්තෙ පඨමජ්ඣානාදීනි පරිලභිස්සාම් මඤ්ඤලාදීනි පාපුණිස්සාමි තියෙසා විජ්ජා ච අභිඤ්ඤා සම්පාදෙස්සාමීති අපමාදෙ ආනිසංසං පස්සන්තා ධනං සෙට්ඨංව අපමාදං රක්ඛන්තීති අත්ථො. **මා පමාදමනුයුඤ්ජෙථ** තස්මා තුම්හෙ මා පමාදමනුයුඤ්ජෙථ, මා පමාදෙන කාලං විතිනාමයිත්ථ. **කාමරතිසන්ථවන්ති** වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙසු රති සඞ්ඛාතං තණ්හාසන්ථවම්පි මා අනුයුඤ්ජෙථ මා විනාසයිත්ථ[1] මා පටිලභිත්ථ. **අපමත්තෙහි ඣායිනො** උපට්ඨිතසතිතාය හි අපමත්තෙ හි ඣායන්තෙ පුග්ගලා විපුලං උළාරං නිබ්බාණසුඛං පාපුණන්තීති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං, මහා ජනස්ස සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා ජාතා.

බාලනක්ඛත්තසුඛ වත්ථු චතුත්ථං.

---

2. 5.

"පමාදං අපපමාදෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාකස්සපත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි, එකස්මිං හි දිවසෙ ථෙරො පිප්පලිගුහායං විහරන්තො රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡා භත්තං පිණ්ඩපාතපටික්කන්තො ආලොකං වඩ්ඪෙත්වා පමත්තෙ ච අපමත්තෙ ච උදකපත්ථපබ්බතාදිසු වච්චකෙ උප්පජ්ජනකෙ ච සත්තෙ දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඔලොකෙන්තො නිසීදි, සත්ථා ජෙතවනෙ නිසින්නොව කෙන නුඛො භික්ඛාරෙන අජ්ජ මම පුත්තො කස්සපො විහරතීති දිබ්බෙන චක්ඛුනා උපධාරෙන්තො සත්තානං චුතූපපාතං ඔලොකෙන්තො විහරතීති ඤත්වා සත්තානං චුතූපපාතං නාම බුද්ධඤාණෙනපි අපරිච්ඡින්නං මාතුකුච්ඡියං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා ඉත්ථා පිතරෙ අජානාපෙත්වා වච්චකසත්තානං පරිච්ඡෙදෙ කාතුං න සක්කා තෙ ජානිතුං තව ච අවිසයො කස්සප අපමත්තකො තව විසයො සබ්බඤ්ඤුපඤ්ඤාදමාරුය්හ අසොකො සොකිනිමපජ;
පබ්බතට්ඨොව භූමට්ඨෙ ධීරො බාලෙ අවෙක්ඛතී"ති.

තත්ථ භුදන්තීති යථා නාම පොක්ඛරණිං පවිසන්තං නවොදකං පුරාණොදකං සඞ්ඛොභෙත්වා තස්සොකාසං අදත්වා තං අත්තනො

1. ම. මාපවිලභථ.

මච්ඡකම්පඤ්ඤෙන පලායන්තං භූදත්ති නීහරති, එවමෙව පණ්ඩිතෝ අපමාදලක්ඛණං බ්‍රාහ්මණෙනෝ පමාදසෝභාසං අදත්වා යථාඅපප මාදවෙගෙන තං භූදත්ති නීහරති, අථ සෝ පතුණණපමාදෙ[1] අවඩ්ඪිත තථෙන පරිසුද්ධං දිබ්බචක්ඛුසදිසං පඤ්ඤාපාසාදං තස්ස අනුවත් විතං පවිපදං පූරෙන්තෝ තාය පවිපදාය නිස්සෙනියා පාසාදං විය ආරුය්හ පඛිණසොභසල්ලතාය **අසොකෝ**, අපපහීණසොභසල්ලතාය **සොකිනිං පජං** සත්තකාය වවමානං ච උපපජ්ජමානං ච දිබ්බ චක්ඛුනා **අවෙක්ඛති** පස්සති. යථා කිං? **පබ්බතට්ඨේව භූමට්ඨෙ** පබ්බතමූඛනිවත්තිතෝ භූමියං ඨිතෝ උපරිපාසාදෙ වා පන ඨිතෝ පාසාදපරිවෙණෙ අභිවෙත්ත අවෙක්ඛති, යථා සොපි ධීරෝ පණ්ඩිතෝ මහාඛීණාසවෝ අසමූචඡිතභවට්ඨෙ බාලෙ චවන්තෙ ච උපපජ්ජන්තෙ ච අවෙක්ඛතීති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදිනි සච්ඡිකරිංසූති.

මහාකඤ්ඤත්ථෙර වත්ථු පඤ්චමං.

---

2. 6.

"අපමත්තෙනා පමත්තෙසූ"නි ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තෙනා වෙ සහායකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා ආරඤ්ඤකසෙනාසනවිහාරං පවිසිංසු. තෙසු එකෙ කිර කාලසෙව උරුනි ආහරිත්වා අඛ්ඛාරකපලුලං සජ්ජෙත්වා දහරසාමණෙරෙහි සද්ධිං සල්ලපන්තෙනා පඨමයාමං විසිබ්බ මානා නිසීදති, එකෙ අපමත්තෙනා සමණධම්මං කරොන්තෙනා ඉතරං ඔවදති-ආවුසො මා එවං කරි පමත්තස්ස වත්තනාරෙ අපායා සයනිඝර සදිසා[2] බුද්ධා නාම සාදෙය්‍යෙන ආරාධෙතුං න සක්කොති, සෝ තස්සෝ වාදං න සුණාති, ඉතරෙ නායං වචනක්ඛමොති තං අපට්ඨපෙත්වා[3] අප මත්තෙනා සමණධම්මමකාසි, අලසභෙරෙපි පඨමයාමෙ විසිවෙත්වා ඉත රස්ස වඩ්ඪකිත්වා ගබ්භං පවිට්ඨකාලෙ පවිසිත්වා-මහාඛුසීත නිපජ්ජිත්වා සයනඝරාය අරඤ්ඤං පවිට්ඨොසි? කිං බුද්ධානං සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා උට්ඨාය සමණධම්මං කාතුං න වට්ටතීති? වත්වා අත්තනො විසතට්ඨානං පවිසිත්වා නිපජ්ජිත්වා සුපති, ඉතරොපි මජ්ඣිමයාමෙ විසඤ්ඤිත්වා පච්ඡිමයාමෙ පබුජ්ඣිත්වා සමණධම්මං කරොති, සො එවං අපමත්තෙනා විහරන්තෙනා න චිරස්සෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, ඉතරො පමාදෙනෙව චිතිනාමෙසි, තෙ චුද්ධවස්සා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, සත්ථා තෙහි සද්ධිං පටිසන්ථාරං කත්වා කච්චි අපමත්තා සමණධම්මං කරිත්ථ?, කච්චි වො පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පත්තන්ති? පුච්ඡි, පමත්තෙනා භික්ඛූ ආහ- ඤුතො භන්තෙ එතස්ස අපමාදෙ, ගතකාලතො පට්ඨාය නිපජ්ජිත්වා නිද්දායන්තෙනා චිතිනාමෙසිනි, ත්වං පන භික්ඛූනි?, අහං භන්තෙ

1. ම පතුදපමාදෙ. 2. ම. සඛාරසදිසා. 3. ම. අවත්වා.

කාලසෙව දාරූනි ආහරිත්වා අඛාරඋපපල්ලං සජෙත්වා පඨමයාමං විසිවෙනතෝ නිසිදිත්වා අනිද්දායනෙනාව චින්තාමෙසිංති. අථ නං සත්ථා-ත්වං පමත්තෙනා චින්තාමෙත්වා අපමත්තෙනාමෙතීති වදසි, අපමත්තං පන පමත්තං කරොසි ත්වං මම පුත්තසස සන්තිකෙ ජවවජ්ජෙනා දුබ්බලසෙසා විය, එස පන තව සන්තිකෙ සීඝජවසෙසා වියාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අපමත්තෙනා පමත්තෙසු සුත්තෙසු බහුජාගරෙ,
අබ්බලසසංව සීඝසෙසා හිත්වා යාති සුමෙධසො"ති.

තත්ථ **අපමත්තෙනාති** සතිවෙපුල්ලපත්තතාය අපමාද සමපත්තෙනා ඛීණාසවො. **පමත්තෙසූති** සතිවොසසග්ගෙ සිතෙසු සත්තෙසු. **සුත්තෙසූති** සතිජාගරියාභාවෙන සබ්බිරියාපථෙසු නිද්දායනෙතසු **බහුජාගරොති** මහනෙත සතිවෙපුල්ලෙ ජාගරෙ සිතො. **අබ්බලසසං වාති** කුණ්ඨපාදං ජනනජවං දුබ්බලසසං සීඝජවො සිඛිවාජානියො විය. **සුමෙධසොති** උත්තමපඤ්ඤං, තථාරූපං පුග්ගලං ආගමෙනපි අධිගමෙනපි **හිත්වා යාති**. මන්දපඤ්ඤසත්තිං හි එසා සුත්තං ගහෙතුං වායමනෙත යෙව සුමෙධසො එසා වගගං ගණ්හාති, එවං තාව ආගමෙන හිත්වා යාති, මන්දපඤ්ඤ පන රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානාදීනි කාතුං වායමනෙත යෙව කම්මට්ඨානං උග්ගහෙත්වා සජ්ඣායනෙනයෙව ච සුමෙධසො පුබ්බභාගෙපි පරෙන නතං රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානං පවිසිත්වා කම්මට්ඨානං සම්මසනෙතා සබ්බකිලෙසෙ බෙපෙත්වා නවලොකුත්තරධම්මෙ හත්ථගතෙ කරොති, එවං අධිගමෙනපි හිත්වා යාති වට්ටපදං ජහිත්වා ජඩෙඛත්වා වට්ටතොා නිස්සරනෙතා යාති යෙවාති.

ගාථාපරියොසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පමත්තාපමත්ත මෙසභාසභගතිඛත්තිනං වසූ ජඅං.

---

2. 7.

"අපමාදෙන මඝවා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙසාලියං උපනිස්සාය කූටාගාරසාලායං විහරනෙතා සක්කං දෙවරාජානං ආරබ්භ කථෙසි. වෙසාලියං හි මහාලි නාම ලිච්ඡවි, සො තථාගතසස සක්ක පඤ්හසුත්තනනතදෙසනං සුත්වා සම්මාසම්බුඩ්ඩො සක්කසස සම්පත්තිං මහතිං ඤත්වා කථෙසි දිසවා නුඛො කථෙසි උදාහු අදිසවා, ජානාති නුඛො සක්කං උදාහු නොති ප්‍රසාදිසසාම් ඤානති චිනෙතසි. අථ ඛො මහාලි ලිච්ඡවි යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කම් උපසඞ්කමිත්වා භගවනතං අභිවාදෙත්වා එකමනතං නිසිදි, එකමනතං නිසිනෙනා ඛො මහාලි ලිච්ඡවි භගවනතං එතදවොච-දිට්ඨා ඛො භනෙත භගවතා සක්කා දෙවානමිනදෙති?, දිට්ඨා ඛො මෙ මහාලි සක්කා දෙවානමිනදෙති,

සෝ හි නූන භන්තෙ සක්කූපතිරූපකෝ භවිස්සති, දුද්දසෝ හි භන්තෙ සක්කෝ දෙවානමින්දෝ'ති. සක්කං වාහං මහාලි පජානාමි සක්කකාරණෙ ච ධම්මෙ, යෙසඤ ච ධම්මානං සමාදින්නත්තා සක්කෝ සක්කත්තං අජ්ඣාගා තෙ ච පජානාමි. සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ පුබ්බෙ මනුස්සභූතෝ සමානෝ මඝෝ නාම මාණවෝ අහොසි තස්මා මඝවාති වුච්චති, සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ පුබ්බෙ මනුස්සභූතෝ සමානෝ පුරෙ පුරෙ දානං අදාසි තස්මා පුරින්දදෝති වුච්චති, සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ පුබ්බෙ මනුස්සභූතෝ සමානෝ සක්කච්චං දානං අදාසි තස්මා සක්කෝති වුච්චති, සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ පුබ්බෙ මනුස්සභූතෝ සමානෝ ආවසථං අදාසි තස්මා වාසවොති වුච්චති, සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ සහස්සංපි අත්ථෙ මුහුත්තෙපි චින්තෙසි තස්මා සහස්සක්ඛෝති වුච්චති, සක්කස්ස මහාලි දෙවානමින්දස්ස සුජා නාම අසුරකඤ්ඤා පජාපති තස්මා සුජම්පතීති වුච්චති, සක්කෝ මහාලි දෙවානමින්දෝ දෙවානං තාවතිංසානං ඉස්සරියාධිපච්චං රජ්ජං කාරෙසි තස්මා දෙවානමින්දෝති වුච්චති, සක්කස්ස මහාලි දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කෝ සක්කත්තං අජ්ඣගා, කතමානි සත්ත? යාවජීවං මාතාපෙත්තිභරෝ අස්සං, යාවජීවං කුලෙ ජෙට්ඨාපචායී අස්සං, යාවජීවං සණ්හවාචෝ අස්සං, යාවජීවං අපිසුණෝ අස්සං, යාවජීවං විගතමලමච්ඡෙරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසෙය්‍යං මුත්තචාගෝ පයතපාණී වොස්සග්ගරතෝ යාචයොගෝ දානසංවිභාගරතෝ, යාවජීවං සච්චවාචෝ අස්සං, යාවජීවං අක්කොධනෝ අස්සං, සචෙපි මෙ කොධෝ උපපජ්ජෙය්‍ය ඛිපමෙව නං පටිවිනෙය්‍යන්ති; සක්කස්ස මහාලි දෙවානමින්දස්ස පුබ්බෙ මනුස්සභූතස්ස ඉමානි සත්ත වතපදානි සමත්තානි සමාදින්නානි අහෙසුං යෙසං සමාදින්නත්තා සක්කෝ සක්කත්තං අජ්ඣගාති.

"මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං කුලෙජෙට්ඨාපචායිනං,
සණ්හං සඛිලසම්භාසං පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං.

මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං සච්චං කොධාභිභුං නරං,
තං වෙ දෙවා තාවතිංසා ආහු සප්පුරිසෝ ඉතී"ති.

ඉදං මහාලි සක්කෙන දේවරාජෙන මඝමාණවකාලෙ භුතකම්මවාදිනා වත්වා පුන තෙන කථං භන්තෙ මඝමාණවෝ පටිපජ්ජති තස්ස පටිපත්තිං විත්ථාරතෝ සොතුකාමෙන පුට්ඨෝ තෙන හි සුණාහීති වත්වා අතීතං ආහරි.

අතීතෙ මගධරට්ඨෙ මචලගාමෙ මඝෝ නාම මාණවෝ ගාම කම්මකාරණට්ඨානං ගන්ත්වා අත්තනෝ තිට්ඨනට්ඨානං පාදෙන පංසුං වියූහිත්වා රමණීයං භූමිං අට්ඨාසි, අපරෝ තං බාහුනා පහරිත්වා තතෝ අපනෙත්වා සයං තත්ථ අට්ඨාසි, සෝ තස්ස අකුජ්ඣිත්වාව අඤ්ඤං

ඣානං රමණීයං කත්වා සිතෝ, භයොපි නං අසෙසුං බාහුනා පහරිත්වා අපනෙත්වා සයං තත්ථ අට්ඨාසි, සෝ භයස්සාපි අභූජිත්වා අසෙසුං ඣානං රමණීයං කත්වා සිතෝ, ඉති තං ගෙහතෝ නික්ඛන්තා නික්ඛන්තා පුරිසා බාහුනා පහරිත්වා සොධිතසොධිතට්ඨානතෝ අපනෙසුං, සෝ සබ්බෙපි තෙ සුඛිතා ජාතා ඉමිනා කමෙමන මඤ්ඤං සුඛදුඃඛෙන පුඤ්ඤකමෙමන භවිතබ්බන්ති විනෙත්වා පුන දිවසෙ බුද්ධලං ආදාය ඛලමණ්ඩලමත්තං ඣානං රමණීයං අකාසි, සබ්බෙ ගන්ත්වා තත්ථෙව අට්ඨංසු, අථ නෙසං සීතසමයෙ අග්ගිං කත්වා අදංසු, තතෝ රමණීයං ඣානං නාම සබ්බසං පියං ඉතෝ පට්ඨාය මයා මඤ්ඤං සමං කරොන්තෙන විචරිතුං වට්ටතීති විනෙත්වා පාතොව නික්ඛමිත්වා මඤ්ඤං සමං කරොන්තා ජිඤ්ඣිත්වා හරිතබ්බයුත්තකා රුක්ඛකාඛා හරන්තා විචරති,අථ නං අපරෙ දිස්වා ආහ-සම්ම කිං කරොසීති?මඤ්ඤං සඟගාමිනං මඤ්ඤං සමාති, තෙනහි අහම්පි තෙ සහායෙ හොමීති, හොහි සම්ම සඟො නාම බහූහ්‍යාමපි මනාපොති තතෝ පට්ඨාය චෙ ජනා අගෙසුං, තෙ දිස්වා තථෙව පුච්ඡිත්වා ච සුත්වා ච අපරෙපි තෙසං සහායෙ ජානෝ, එවං අපරෙපි අපරෙපීති සබ්බෙපි තෙහනිංස ජනා ජාතා, තෙ සබ්බෙපි බුද්ධලාදිහත්ථා මඤ්ඤං සමං කරොන්තා යොජන චියොජනමත්තනට්ඨානං ගච්ඡන්ති, තෙ දිස්වා ගාමභොජකො විනෙසි-ඉමෙ මනුස්සා අයොඝග යුත්තා, සබ්බෙපිමෙ අරඤ්ඤතො මච්ඡමංසාදිනි වා ආහාරෙයුං සුරං වා කත්වා පිවෙයුං අඤ්ඤං වා කාදිසං කම්මං කරෙයුං අහම්පි කිඤ්චි කිඤ්චි ලභෙය්‍යන්ති, අථ තෙ පඤ්ඤාසා පෙත්වා පුවිති කිං කරොන්තා චරථාති?, සඟඝමඟඝං සාමිති, ඝරවාසං වසන්තෙහි නාම එවං කාතුං න වට්ටති අරඤ්ඤතො මච්ඡමංසාදිනි ආහරිතුං සුරං වා කත්වා පාතුං නානප්පකාරකෙ කම්මන්තෙ කාතුං වට්ටතීති, තෙ තස්ස වචනං පරිකඛිපිංසුයෙව. පුනප්පුනං වුච්චමානාපි පරිකඛිපිංසුයෙව, සෝ කුජ්ඣිත්වා තාසෙස්සාමි නෙති රඤ්ඤෝ සන්තිකං ගන්ත්වා චොරෙ තෙ දෙව විඝබ්බනෙන විචරන්ත පස්සාමීති වත්වා ගච්ඡ තෙ ගහෙත්වා ආනෙහීති වුත්තො තථා කත්වා රඤ්ඤෝ දස්සෙසි, රාජා අට්ඨමංඩිත්වාව හත්ථිනා මඳ්දපෙථානි ආණාපෙසි, මෙසෙ සෙසානං ඔවාදමදාසි-සම්මා ඨපෙත්වා මෙහත්ථං අඤ්ඤෝ අමහාසා අවස්සයො නත්ථි, තුමෙහ කත්ථචි සොපං අකත්වා රඤ්ඤෝ ගාමභොජකෙ මද්දන හත්ථිමහි අත්තනි ච මෙත්තෙන සමචිත්තා හොථාති, තෙ තථා කරිංසු, අථ නෙසං මෙත්තානුභාවෙන හත්ථි උපසඞ්කමිතුං න විසහි, රාජා තමත්ථං සුත්වා බහූ දිස්වා මද්දිතුං න විසහිස්සති ගඞ්ගථ කටසාර කෙන පරිවජ්ජදෙත්වා මද්දපෙථාති ආහ, තෙ කටසාරකෙන පරිවජ්ජ දෙත්වා මද්දිතුං පෙසියමානො හත්ථි දූරතොව පරිවත්තිත්වා. රාජා තං පවත්තිං සුත්වා කාරණෙනෙව භවිතබ්බන්ති තෙ පඤ්ඤාසාපෙත්වා පුවිති-තාතා මං නිස්සාය තුමෙහ කිං න ලභථාති? කිමෙතං දෙවාති?, තුමෙහ කිර වඝබ්බනෙන චොරා හුත්වා අරඤ්ඤෙ වරථාති?, සොඑවමාහ දෙවාති? ගාමභොජකො තාතාති, න මයං දෙව චොරා මයං

පන අත්තනෝ සඤ්ඤමඤ්ඤං සොධෙන්තා ඉදව්දව කරොම, ගාම භොජකො අම්හෙ අකුසලකිරියාය නියොජෙච්චා අත්තනෝ වචනං අක රොනෙන නාසෙතුකාමොම කුජ්ඣිච්චා එවමාහාති, තාතා අයං තිරච්ඡානෝ තුම්හාකං ගුණෙ ජානාති, අහං මනුස්සභූතෝ ජානිතුං නාසක්ඛිං ඛමථ මෙති, එවඤ්ච පන වත්වා සපුත්තදාරකං ගාමභොජකං තෙසං දූසං හත්ථිං ආරොහණීයං තං ච ගාමං යථාසුඛං පරිභොගං කාවා අදාසි, තෙ ඉධෙව නො ඝාතපුඤ්ඤස්සානිසංසෝ දිට්ඨොති භියෝසොමත්තාය පසන්නමානසා හුත්වා තං හත්ථිං වාරෙන වාරෙන ආරුය්හ ගච්ඡන්තා මග්ගසීසං-ඉදානි අම්හෙහි අතිරෙකතරං පුඤ්ඤං කාතබ්බං කිං කරොමාති, චාතුම්මහාපථෙ ඨාවරං කාවා මහාජනස්ස විස්සමනත්ථාය සාලං කාරිස්සාමාති, තෙ වඩ්ඪකිං පක්කොසාපෙත්වා සාලං පට්ඨපෙසුං, මාතුගාමෙසු පන විගතච්ඡන්දතාය තස්සා සාලාය මාතුගාමානං පත්තිං නාදංසු, මඝස්ස පන ගෙහෙ නානූවිත්තා සුධම්මා සුජාතාගි ච වතසෙසා ඉත්ථියො හොනති, තාසු සුධම්මා වඩ්ඪකිනා සද්ධිං එකතො හුත්වා භාතික ඉම්ස්සා සාලාය මං ජෙට්ඨිකං කරොහීති වත්වා ලක්ඛණං අදාසි, සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා පඨමමේව කණ්ණිකරුක්ඛං ඵුසකාපෙත්වා තච්ඡිත්වා විජ්ඣිත්වා කණ්ණිකං නිට්ඨපෙත්වා සුධම්මා නාම අයං සාලාති අක්ඛරානි ඡින්දිත්වා වත්ථෙන පළිවෙඨෙත්වා ඨපෙසි, අථ සාලං නිට්ඨපෙත්වා කණ්ණිකා රොපණ දිවසෙ අය්‍යෝ අය්‍යෝ එකං න සරිම්හාති ආහ, කිං නාම හොති? කණ්ණිකනති, ආහරිස්සාමාති, ඉදානි ජීනරුක්ඛෙන කාතුං න සක්කා පුබ්බෙ යෙව හි ඡින්දිත්වා ඨපිතකණ්ණිකා ලබ්ධා වට්ටතීති, ඉදානි කිං කාතබ්බනති? සචෙ කස්සචි ගෙහෙ නිට්ඨාපෙත්වා ඨපිතා චිකකා සිතකාකණ්ණිකා අත්ථි සා පරියෙසිතබ්බාති, තෙ පරියෙසන්තා සුධම්මාය ගෙහෙ දිස්වා සහස්සං දත්වා මූලෙන න ලභිංසු, සචෙ මං සාලාය පත්තිකං කරොථ දස්සාමීති වුත්තෙ න පන මයං මාතුගාමානං පත්තිං දද්දමාති ආහංසු, අථ ෂන වඩ්ඪකී ආහ-අය්‍යා තුම්හෙ කිං කරොථ ඨපෙත්වා බ්‍රහ්මලොකං අඤ්ඤං මාතුගාමරහිතට්ඨානං නාම නත්ථි, ගණ්හථ කණ්ණිකං, එවං සන්තෙ අම්හාකං කම්මං නිට්ඨං ගම්ස්සතීති, තෙ සාධූති කණ්ණිකං ගහෙත්වා සාලං නිට්ඨපෙත්වා තිධා විභජිංසු-එකස්මිං කොට්ඨාසෙ ඉස්සරානං වසනට්ඨානං කරිංසු, එකස්මිං දුග්ගතානං, එකස්මිං ගිලානානං, තෙනාහංසු ජනා තෙනාහංසු එ ානි පඤ්ඤපෙත්වා ගච්ඡිස්ස සඤ්ඤං අදංසු-ආගන්තුකො ආගන්ත්වා යස්ස අත්ථත්ථලකෙ නිසීදති තං ගහෙත්වා ථලකසාමිකස්සෙව ගෙහෙ පතිට්ඨාපෙති තස්ස දානපරිකම්මං සීලපරිකම්මං බාදනීයං භොජනීයං සයනානි සබ්බානි ථලකසාමිකස්සෙව භාරෙ භවිස්සතීති, ගච්ඡි ආග තාගතං ගහෙත්වා ථලකසාමිකස්ස සරං නෙති, සො තස්ස තං දිවසං කත්තබ්බං කරොති, මඝො සාලාය අවිදූරෙ කොවිලාරරුක්ඛං රොපෙත්වා තස්ස මූලෙ පාසාණථලකං අත්ථරි, සාලං පවිට්ඨා පවිට්ඨා කණ්ණිකං ඔලොකෙත්වා අක්ඛරානි වාචෙත්වා සුධම්මා නාමෙසා සාලාති වදන්ති, තෙනාහංසජනානං නාමං න පඤ්ඤයන්ති.

නන්දූ විනෙතෝසි-ඉමේ සාලං කරොන්තා අහෝ හි අපත්තිකා කරිංසු, සුධම්මා පන අත්තනෝ ව්‍යත්තතාය පත්තිකා ජාතා මයාපි කිඤ්චි කාතුං වට්ටති කිනන්තුඛෝ කරිස්සාමීති, අථස්සා එතදහොසි සාලං ආගතානං පන පානීයසෙඛ්වෝ නහානොදකං ව ලබ්භං වට්ටති පොක්ඛරණිං ඛණාපෙස්සාමීති, සා පොක්ඛරණිං කාරෙසි, විත්තා විනෙතෝසි-සුධම්මාය කණ්ණිකා දින්නා නන්දූය පොක්ඛරණිං කාරිතා මයාපි කිඤ්චි කාතුං වට්ටති කිනන්තුඛෝ කරිස්සාමීති, අථස්සා එතදහොසි-සාලං ආගතෙහි පානීයං පිවිත්වා නහාත්වා ගමනකාලෙ මාලං පිළන්ධිත්වා ගන්තුං වට්ටති ප්‍රුපඨාරමං කාරෙස්සාමීති, සා රම්මණීයං ප්‍රුපඨාරමං කාරෙසි, යෙභුයෙන තස්මිං ආරාමේ අස්සුතෝ නාම ප්‍රුපඨ්ප්‍රග එලූපග රුක්ඛෝ නත්ථීති නාහොසි. සුජාතා පන අහං මඝස්ස මාතුලධීතා වෙව පාදපරිවාරිකා ච, එතෙන කතකම්මං මය්හමේව මයා කතං එතස්සෙවානි විනෙතෝ කිඤ්චි අකත්වා අත්තභාවමේව මණ්ඩයමානා ඨිතිනාමෙසි, මඝොපි මාතුපට්ඨානං පිතුපට්ඨානං කුලෙ ජෙට්ඨාපචායනකම්මං සච්චවාචං අථරුසවාචං අපිසුණවාචං මච්ඡෙර විනයං අක්ඛෝඛනනන්ති ඉමානි සත්ත වතපදානි පූරෙත්වා.

"මාතාපෙත්තිභරං ජන්තුං කුලෙජෙට්ඨාපචායිනං,
සණ්හං සඛිලසම්භාසං පෙසුණෙය්‍යප්පහායිනං.

මච්ඡෙරවිනයෙ යුත්තං සච්චං කොධාභිභුං නරං,
තං වෙ දෙවා තාවතිංසා ආහු සප්පුරිසෝ ඉති"නි

එවං පාසංසියභාවං ආපජ්ජිත්වා ජීවිතපරියොසානෙ තාවතිංස භවනෙ සක්කෝ දෙවරාජා හුත්වා නිබ්බත්ති, තෙපිස්ස සහායා තත්‍රෙව නිබ්බත්තිංසු, වඩ්ඪකී විස්සකම්මදෙවපුත්තෝ හුත්වා නිබ්බත්ති, තදා තාවතිංසභවනෙ අසුරා වසන්ති, තෙ අභිභවිත්වා දෙවපුත්තා නිබ්බත්තාති දිබ්බපානං සජ්ජිංසු, සක්කෝ අත්තනෝ පරිසාය කස්සචි අපිච නත්ථාය සඤ්ඤං අදාසි, අසුරා පිවිත්වා මජ්ජිංසු, සක්කෝ කිමෙම ඉමෙහි සාධාරණෙන රජ්ජෙනාති පරිසාය සඤ්ඤං දත්වා තෙ පාදෙසු ගාහාපෙත්වා මහාසමුද්දෙ ඛිපාපෙසි, තෙ අවංසිරා සමුද්දෙ පතිංසු, අථ නෙසං පුඤ්ඤානුභාවෙන සිනෙරුනෝ හෙට්ඨිමතලෙ අසුර විමානං නාම නිබ්බත්ති, චිත්තපාටලි නාම නිබ්බත්ති, දෙවාසුර සඞ්ගාමෙ පන අසුරෙසු පරාජිතෙසු දසයොජනසහස්සං තාවතිංස දෙවනගරං නාම නිබ්බත්ති, තස්ස පාචිනපච්ඡිමචාරානං අන්තරා දස යොජනසහස්සං හොති, තථා දක්ඛිණුත්තරචාරානං, තං ඛෝ පන නගරං චාරසහස්සයුත්තං අහොසි ආරාමපොක්ඛණීපතිමණ්ඩිතං, තස්ස මජ්ඣෙ සාලාය තිස්සන්නෙන තියොජනසතුබ්බෙධෙ ඛජෙගි පති මණ්ඩිතෝ සත්තයොජනසතුබ්බෙධෝ වෙජයන්තෝ නාම පාසාදෝ උග්ගච්ඡි, සුවණ්ණයට්ඨිසු මණිධජා අහෙසුං, මණ්ඨයට්ඨිසු සුවණ්ණඛජා, පවාලයට්ඨිසු මුත්තාධජා, මුත්තායට්ඨිසු පවාලධජා, සත්තරතනමයාසු

යට්ඨීසු සත්තරතනඛජ, ඉති සාලාය තිස්සඤ්ඤන යොජන සහස්සුබ්බෙධො පාසාදෙ. සත්තරතනමයොව හුත්වා නිබ්බත්ති, කොවිළාරරුක්ඛස්ස නිස්සඤ්ඤන සමන්තා යොජනසතපරිමණ්ඩලෝ පාරිච්ඡත්තකො නිබ්බත්ති, පාසාණ ථලකස්ස නිස්සඤ්ඤන පාරිච්ඡත්තක මූලෙ දීඝතො සට්ඨියොජනා පුථුලතො පණ්ණාසයොජනා බහලතො පඤ්චදසයොජනා ජයසුමනාලතාතක පාටලිවණ්ණා පඤ්චඔබ්භාසිලා නිබ්බත්ති යත්ථ නිසින්නකාලෙ උපඩ්ඪකායො පවිසති උට්ඨිතකාලෙ ඌනං පරිපූරති, හත්ථි එරාවණො නාම දෙවපුත්තො හුත්වා නිබ්බත්ති, දෙවලොකසම්පි තිරච්ඡානගතා න ගොනත්ති, තස්මා සො උය්‍යානකීළාය නික්ඛමනකාලෙ අත්තභාවං විජහිත්වා දියඩ්ඩයොජන සතිකො එරාවණො නාම හත්ථි හොති, සො තෙත්තිංසජනානං තෙත්තිංසකුම්භෙ මාපෙති ආවට්ටෙන නිගාවුතඅඩ්ඪයොජනපප මාණෙ, සබ්බෙසං මජ්ඣෙ සක්කස්ස අත්ථාය සුදස්සනං නාම තිංස යොජනිකං කුම්භං මාපෙති, තස්ස උපරි චාදසයොජනිකො රතන මණ්ඩපො හොති, තත්ථ අන්තරන්තාර සත්තරතනමයා යොජනුබ්බෙධා ඛජ උට්ඨහන්ති, පරියන්තෙ කිඞ්කිණිකජාලා ඔලම්බන්ති යස්සා මන්දවාතෙරිතාය පඤ්චඞ්ගිකතූරියසද්දසම්මිස්සො දිබ්බසඞ්ගීතසද්දො විය රවො නිච්ඡරති, මණ්ඩපමජ්ඣෙ සක්කස්ස යොජනිකො මණි පල්ලඞ්කො පඤ්ඤත්තො හොති, තත්ථ සක්කො නිසීදති, සොතත්තිංස කුම්භානං එකෙකස්මිං කුම්භෙ සත්ත සත්ත දන්තෙ මාපෙති, තෙසු එකෙකො පණ්ණාසයොජනායාමො, එකොඋස්මිං වෙත්ථ දන්තෙ සත්ත සත්ත පොක්ඛරණියො හොන්ති, එකොකාය පොක්ඛරණියා සත්ත සත්ත පදුමිනීගච්ඡා, එකෙකස්මිං ගච්ඡෙ සත්තසත්ත පුප්ඵානි හොන්ති, එකෙකස්ස පුප්ඵස්ස සත්ත සත්ත පත්තානි, එකෙකස්මිං පත්තෙ සත්ත සත්ත දෙවධීතරො නච්චන්ති, එවං සමන්තා පණ්ණාස යොජනෙ ඨානෙ ඨිතිදන්තෙසු යෙව නච්චසම්පත්තිං හොති, එවං මහන්තං යසං අනුභවන්තො සක්කො දෙවරාජා විචරති. සුධම්මාපි කාලං කත්වා ගන්ත්වා තත්ථෙව නිබ්බත්තති, තස්මා සුධම්මා නාම නවයොජනසතිකා දෙවසභා නිබ්බත්තති, තතො රමණීයතරං කිර අඤ්ඤං ඨානං නාම නත්ථි, මානුසස්ස අට්ඨදිවසෙ ධම්මසවණං තත්ථෙව හොති, යාවජ්ජතනා රමණීයං ඨානං දිස්වා සුධම්මා දෙවසභා වියාති වදන්ති. තඤ්ඤපි කාලං කත්වා ගන්ත්වා තත්ථෙව නිබ්බත්තති, තස්මා පඤ්චයොජනසතිකා නඤ්ඤා නාම පොක්ඛරණී නිබ්බත්තති. චිත්තාපි කාලං කත්වා ගන්ත්වා තත්ථෙව නිබ්බත්තති, තස්මාපි පඤ්චයොජනසතිකං චිත්තලතාවනං නාම නිබ්බත්තති යත්ථ උපපන්නපුබ්බනිමිත්තෙන දෙවපුත්තෙන නොත්වා මොහයමානා වරන්ති. සුජාතා පන කාලං කත්වා එකිස්සා ගිරිකන්දරාය ඔකසකුණ්ඩා හුත්වා නිබ්බත්තති, සක්කා අත්තනො පරිවාරිකා ඔලොකෙන්තා සුධම්මා ඉධෙව නිබ්බත්තා, තථා නඤ්ඤ විත්තා ච, සුජාතා හුඛෙ කුශි. නිබ්බත්තාති විත්තෙන්තා තං තත්ථ නිබ්බත්තං දිස්වා බාලා කිමි පුඤ්ඤං අකත්වා තිරච්ඡානයොනියං නිබ්බත්තා.

ඉදානි පන පුඤ්ඤං කාරෙත්වා ඉධානෙතුං වට්ටතීති අත්තභාවං විජහිත්වා අඤ්ඤතකවෙසෙන තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා කිං කරොසත්ත ඉධ විවරසීති පුච්ඡි, කොපන ත්වං සාමීති? අහං තෙ සාමිකො මඤ්ඤති, කුහිං නිබ්බත්තොසි සාමීති?, අහං තාවතිංසදෙවලොකෙ නිබ්බත්තොහං, තව සහායිකාහං පන නිබ්බත්තට්ඨානං ජානාසීති?, න ජානාමි සාමීති, නාපි මමෙව සන්තිකෙ නිබ්බත්තා, පස්සසි තෙ සහායිකාති, කථාහං තත්ථ ගම්මිස්සාමීති, සක්කා අහං නෙස්සාමීති වත්වා හං ගන්ථතලෙ කත්වා දෙවලොකං නෙත්වා නන්දිය පොක්ඛරණියා විස්සජ්ජෙත්වා ඉත රුසං තිරණං ආරොවෙසි-භූතමාහං සහායිකං සුජාතං පස්සිස්සථාති, කුහිං සා දෙවාති? නන්දු පොක්ඛරණියා තීරෙති, තා තිස්සොපි ගන්ත්වා අහො අය්‍යාය එවරූපං අත්තභාවම්පඤ්ඤස්ස ඵලං, ඉදානිස්ස කුණ්ඨං පස්සථ පාදෙ පස්සථ ජඞ්ඝා පස්සථ සොහති එතිස්සා අත්තභාවොති හෙට්ඨා කත්වා පක්කමිංසු, පුන සක්කා තස්සා සන්තිකං ගන්ත්වා දිට්ඨා තෙ සහායිකාති වත්වා දිට්ඨා මං උපපරික්ඛිත්වා ගතා තත්ථෙව මං නෙහීති වුත්තෙ හං තත්ථෙව නෙත්වා උදකෙ විස්සජ්ජෙත්වා දිට්ඨා තෙ තාසං සම්පත්තීති පුච්ඡි, දිට්ඨා දෙවාති, තයාපි තත්ථ නිබ්බත්තනූපායං කාතුං වට්ටතීති, කිං කරොම් දෙවාති? මයා දින්නං ඔවාදං රක්ඛිස්සසීති, රක්ඛිස්සාම් දෙවාති, අථස්සා පඤ්චසීලානි දත්වා අපපමත්තා රක්ඛාහීති වත්වා පක්කාමි. සා තතො පට්ඨාය සයංමතම්වඡ්ඣෙ යෙව පරියෙසිත්වා ඛාදති, සක්කා කතිපාහච්චයෙන තස්සා ඕමංසත්ථාය ගන්ත්වා වාලුකාපිට්ඨෙ මතම්වඡ්ඣං විය ඤත්වා නිපජ්ජි, සා දිස්වා මතම්වඡ්ඣං කොති සඤ්ඤාය අග්ගහෙසි, මවෙඡා ගිලනකාලෙ නඞ්ගුට්ඨං වාලෙසි, සා ජීවම්වඡ්ඣකොති උදකෙ විස්සජ්ජෙසි, සෙ පොකං ඒතිකාමෙත්වා පුන තස්සා පුරතො උත්තානො ඤත්වා නිපජ්ජි, පුන සා මතකොති සඤ්ඤාය ගහෙත්වා ගිලනකාලෙ අග්ගනඞ්ගුට්ඨං වාලෙසි, තං දිස්වා ජීවම්වඡ්ඣොති විස්සජ්ජෙසි, එවං තික්ඛත්තුං ඕමංසිත්වා සාධුකං සීලං රක්ඛතීති අත්තානං ඤාපෙත්වා අහං තව ඕමංසනත්ථාය ආගතො, සාධුකං සීලං රක්ඛසි, එවං රක්ඛමානා න චිරස්සෙව මම සන්තිකෙ නිබ්බත්තිස්සසි අපපමත්තා හොහීති වත්වා පක්කාමි; සා තතො පට්ඨාය සයංමතම්වඡ්ඣං ලභති වා න වා අලභමානා කතිපාහච්චයෙනෙව සුසසිත්වා කාලං කත්වා තස්ස සීලස්ස ඵලෙන බාරාණසියං කුම්භ කාරස්ස ධීතා හුත්වා නිබ්බත්ති, අථස්සා පණ්ණරසවොළසවස්සකාලෙ සක්කා කුහිං හුත්වා සා නිබ්බත්තාති ආවජ්ජෙන්තා දිස්වා ඉදානි මයා තත්ථ ගන්තුං වට්ටතීති එලාලුකවණ්ණෙන පඤ්චයමානෙහි සත්තහි රතනෙහි රථං පූරෙත්වා තං පාජෙන්තා බාරාණසිං පවිසිත්වා එලාලුකානි ගණ්හථාති උග්ඝොසෙන්තා වීථිං පටිපජ්ජි, ඉත්ථාමාසා දීනි ගහෙත්වා ආගතෙ පන මූලෙන න දෙමීති වත්වා කථං දෙතීති වුත්තෙ සීලරක්ඛිකාය ඉත්ථියා දමමීති ආහ, සීලං නාම සාමි කීදිසං? කිං කාලං උදාහු නීලාදිවණ්ණං නි?, තුම්හෙ සීලං කීදිසන්තිපි න ජානාථ කිමෙව තං රක්ඛිස්සථ සීලරක්ඛිකාය පන දස්සාමීති, සාමි එසා කුම්භ

කාරස්ස ධීතා සීලං රක්ඛාමීති විවරති එතිස්සා දෙහීති, සාපි තං තෙන හි මය්හං දෙහි සාමීති ආහ, කාසි නිවත්ති?, අහං අවිජ්ඣිතපව සිලාති, තුය්හමේවතානි මයා ආනීතානීති යාචකං පාජෙන්තා තස්සා ඝරං ගන්ත්වා අඤ්ඤෙසු අසංහාරියං කත්වා එලාලුභවණ්ණෙන දෙව දත්තියං ධනං දත්වා අත්තානං ජාතාපෙත්වා ඉදං තෙ ජීවිතවුත්තියා ධනං පටිසීලානි අඛණ්ඩානි කත්වා රක්ඛාති වත්වා පක්කාමිංසු, සාපි තතො වත්වා අසුරභවනෙ අසුරජෙට්ඨකස්ස ධීතා හුත්වා සත්තකස්ස වෙරිඝරෙ නිබ්බත්ති, විසු පන අත්තභාවෙසු සීලස්ස රක්ඛිතත්තා අභිරූපා අහොසි සුවණ්ණවණ්ණා අසාධාරණාය රූපසිරියා සම්පන්නා ගතා, වෙපචිත්ති අසුරින්ද ආගතාගතානං අසුරානං තුම්හෙ මම ධීතු අනුච්ඡවිකා න හොථාති තං කඤ්ඤාවි අදත්වා මම ධීතා අත්තනාව අත්තනො අනුච්ඡවිකං සාමිකං වාරෙස්සතීති අසුරබලං සන්නිපාතා පෙත්වා තුය්හං අනුච්ඡවිකං සාමිකං ගණ්හාති තස්සා ගත්තෙ පුප්ඵදාමං අදාසි, තස්මිං ඛණෙ සක්කො තස්සා නිබ්බත්තට්ඨානං ඔලොකෙන්තො තං පවත්තිං ඤත්වා ඉදානි මයා ගන්ත්වා තං ආනෙතුං වට්ටතීති මහල්ලක අසුරවණ්ණං නිම්මිණිත්වා ගන්ත්වා පරිසපරිසනෙත අට්ඨාසි, සා ඉතො චිතො ච ඔලොකෙන්තී පුබ්බසන්නිවාසවසෙන උපපන්නෙන පෙමෙන මහොඝෙනෙව අජ්ඣොත්ථටහදයා හුත්වා එසො මෙ සාමිකොති තස්ස උපරි පුප්ඵදාමං ඛිපි, අසුරා අමහාකං රාජා එත්තකං කාලං ධීතු අනුච්ඡවිකං අලභිත්වා ඉදානි ලභි අයමෙවස්ස ධීතු පිතාමහතො මහල්ලකො අනුච්ඡවිකොති ලජ්ජායමානා අපක්කමිංසු, සක්කොපි තං ගහෙත්වා ගගෙනං සක්කොභමසමිති නදිත්වා ආකාසං පක්ඛන්දි, අසුරා වචි තම්හා ජරසක්කෙනාති තං අනුබන්ධිංසු, මාතලි සඞ්ගාහකො වෙජ යන්තරථං ආහරිත්වා අන්තරාමග්ගෙ අට්ඨාසි, සක්කො තං තත්ථ ආරොපෙත්වා දෙවනගරාභිමුඛො පායාසි, අථස්ස සිඹලිවනං සම්පත්ත කාලෙ රථසද්දං සුත්වා භීතා ගරුළපොතකා විරවිංසු, තෙසං සද්දං සුත්වා සක්කො මාතලිං පුච්ඡි-කෙ එතෙ විරවන්තීති?, ගරුළපොතකා දෙවාති, කිං කාරණාති?, රථසද්දං සුත්වා මරණභයෙනාති, මං එකං නිස්සාය එත්තකා ජනා රථවෙගෙන වුණ්ණිතා මා නස්සි නිවත්තෙහි රථන්ති සො සිඹවසහස්සස්ස දණ්ඩකසද්දං දත්වා රථං නිවත්තෙසි, තං දිස්වා අසුරා ජරසක්කා අසුරපුරතො පට්ඨාය පලායන්තා ඉදානි රථං නිවත්තෙසි, අඩ්ඩනෙන උපට්ඨහෝ ලඩ්ඩො භවිස්සතීති නිවත්තිත්වා ආගතමග්ගෙනෙව අසුරපුරං පවිසිත්වා පුන සීසං න උක්ඛි පිංසු, සක්කොපි සුජං අසුරකඤ්ඤං දෙවනගරං නෙත්වා අඩ්ඩතෙය්‍යානං අවජ්‍රාකොටීනං ජෙට්ඨකට්ඨානෙ ඨපෙසි, සා සක්කං වරං යාචි-මහාරාජ මම ඉමස්මිං දෙවලොකෙ මාතාපිතරෝ වා භාතුභගිනියෝ[1] වා නත්ථි යත්ථ යත්ථ ගච්ඡාමි තත්ථ තත්ථ මං ගහෙත්වාව ගච්ඡෙය්‍යාසීති, සො සාධූති තස්සා පටිඤ්ඤං අදාසි, තතො පට්ඨාය චිත්තපාටලියා

1. ම. සී. I. භාතිභගිනියෝ.

පුපඵිතාය අමහාසං දිබ්බපාරිචජ්ඣතසස පුපඵනසාලොති අසුරා යුඬ්ඣාය සක්කං අභියනති,[1] සක්කො හෙට්ඨාසමුද්දෙ නාගානං ආරක්ඛං අදාසි, තතො සුපණ්ණානං භූමිගණ්ඩානං යක්ඛානං තතො වතුන්නං මහාරාජානං සබ්බපරිපන්ත දෙවනගරවාරෙසු වජිරහත්ථා ඉන්දූපමා ඨපෙසි, අසුරා නාගාදයෝ ජිනිත්වා ආගතාපි ඉන්දූපමා දිසවා සක්කො නික්ඛන්තොති පලායනති, එවං මහාලි මසෝ මානවෝ අපප මාදපටිපදං පටිපජ්ජි, එවං අපමත්තෙනා පනෙස එවරූපං ඉස්සරියං පත්වා ඵුසු දෙවලොකෙසු රජ්ජං කාරෙසි, අපමාදෙ නාමෙස බුද්ධාදීහි පසත්ථො, අපමාදං හි නිස්සාය සබ්බෙසම්පි ලොකියලොකුත්තරානං විසෙසානං අධිගමෝ හොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අපමාදෙන මඝවා දෙවානං සෙට්ඨතං ගතෝ,
අපමාදං පසංසන්ති පමාදෙ ගරහිතෝ සදා"ති.

තත්ථ **අපමාදෙනාති** මවලගාමෙ භුම්පදෙසසොධනං ආදිං කත්වා කතෙන අපමාදෙන. **මඝවාති** ඉදානි මඝවාති පඤ්ඤාතෝ මඝමානවෝ චින්තා දෙවලොකානං රාජභාවෙන දෙවානං සෙට්ඨතං ගතෝ. **පසංසන්තීති** බුද්ධාදයෝ පණ්ඩිතා අපමාදමෙව පොමෙනති වණ්ණයන්ති, කිං කාරණා? සබ්බෙසං ලොකියලොකුත්තරානං විසෙසානං පරිලාභකාරණත්තා. **පමාදෙ ගරහිතෝ සදාති** පමාදෙ පන තෙහි අරියෙහි නිච්චං ගරහිතෝ නින්දිතෝ, කිං කාරණා? සබ්බ විපත්තීනං මූලභාවතෝ, මනුස්සදෙහගහං වා හි අපායුපපත්ති වා සබ්බ පමාදමූලිකා යෙවාති.

ගාථාපරියොසානෙ මහාලි ලිච්ඡවී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සමත්තපරිසායපි බහූ සොතාපන්නාදයෝ ජාතාති.

මහාලිපඤ්හ වත්ථු සත්තමං.

2, 8

"අපමාදරතෝ භික්ඛූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි, සෝ කිර සත්ථු සන්තිකෙ යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටෙන්තෝ වායමන්තෝ අරහත්තං පත්තුං නාසක්ඛි, සෝ විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං කථාපෙස්සාමීති තතො නික්ඛම්ත්වා සත්ථු සන්තිකං ආගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ මහන්තං දුබ්බනිං උට්ඨිතං දිසවා වෙගෙ නෙසං මූණ්ඩපබ්බතං අභිරුහා නිසින්නෝ අරඤ්ඤං ඔලොකෙන්තෝ අඤ්ඤං දිසවා ආරම්මණං ගණ්හි, යථා අයං අග්ගි මහන්තානි ච ඛුද්දකානි ච උපාදානානි ඩහන්තෝ ගච්ඡති, එවං අරියමග්ගඤ්ඤණග්ගිනාපි මහන්තානි ඛුද්දකානි ච සංයොජනානි ඩහන්තෙන ගන්තබ්බං භවිස්සතීති,

1. ම. සග්ගං අභිරුහන්ති.

සත්‍ථා ගන්‍ධකුටියං නිසින්නොව තස්ස චිත්තාචාරං ඤත්‍වා එවමෙතං භික්ඛු මහන්තානි බුද්ධකානිවි උපාදානානි විය ඉමෙසං සත්තානං අබ්භන්තරෙ උප්පජ්ජමානානි අණුං ථූලානි සංයොජනානි, තානි ඤාණඝනිනා ඛිපෙවා අභබ්බුප්පත්තිකානි කාතුං වට්ටතීති වත්‍වා ඔභාසං විස්සජ්ජෙත්වා තස්ස භික්ඛුනො අභිමුඛෙ නිසින්නො විය පඤ්චසුයමානො ඉමං ඔභාසගාථමාහ:-

"අපමාදරතො භික්ඛු පමාදෙ භයදස්සි වා,
සංයොජනං අණුං ථූලං ඩහං අග්ගිව ගච්ඡති"ති.

තත්‍ථ **අපමාදරතොති** අපමාදෙ රතො අභිරතො, අපපමාදෙන විහරනතොති අත්‍ථො. **පමාදෙ භයදස්සි වාති** නිරයුප්පත්තිආදිකං පමාදෙ භයං පස්සන්තො තාසං වා උපපත්තීනං මූලභූතා පමාදං භයතො පස්සන්තො. **සංයොජනන්ති** වට්ටදුක්ඛෙන සද්ධිං යොජනං බන්ධනං පජානං වටෙ ඔසීදාපනසමත්‍ථං දසවිධං සංයොජනං. **අණුං ථූලන්ති** මහන්තං ච බුද්ධකං ච. **ඩහං අග්ගිව ගච්ඡතීති** යථා අයං අග්ගි නං මහන්තඤ්චෙව බුද්ධකඤ්චෙව උපාදානං ඩහන්තො ගච්ඡති, එවමෙව සො අපපමාදරථො භික්ඛු අප්පමාදඩ්ගහෙන ඤාණඝනිනා එතං සංයොජනං ඩහන්තො අභබ්බුප්පත්තිකං කරොන්තො ගච්ඡතීති.

ගාථාපරියොසානෙ සො භික්ඛු යථානිසින්නොව සබ්බසඤ්ඤා ජානාති ඛිපෙවා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ආකාසෙනා ගන්ත්වා තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං ථොමෙත්වා වණ්ණන්තවා වන්දමානොව පක්කාමි.

අඤ්ඤතරභික්ඛුස්ස වත්‍ථු අට්ඨමං.

2, 9

"අපමාදරතො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො නිගණ්ඨතිස්සත්‍ථේරං නාම ආරබ්භ කථෙසි, එකසමිං හි සාවත්‍ථියං අවිදූරෙ නිගමගාමෙ ජාතසංවට්ටො එකො කුලපුත්තො සත්‍ථු සාසනෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ නිගමතිස්සත්‍ථේරෙ නාම අපිවෙත්‍ථ සන්තුට්ඨො පවිවිත්තෙහා ආරඩ්ඨවිරියොති පඤ්චඤ්ඩි, සො නිබ්බං ඤාතිගාමෙයෙව පිණ්ඩාය චරති, අනාථපිණ්ඩිකාදිසු මහාදානානි කරොන්තෙසු පසෙනදිකොසලෙ අසදිසදානං කරොන්තෙපි සාවත්‍ථියං නාගච්ඡති, භික්ඛූ අයං නිගමතිස්සත්‍ථේරෙ උට්ඨාය සමුට්ඨාය ඤාතිසංසට්ඨො විහරති, අනාථපිණ්ඩිකාදිසු මහාදානානි කරොන්තෙසු පසෙනදිකොසලෙ අසදිසදානං කරොන්තෙපි නෙව ආගච්ඡතීති කථං සමුට්ඨාපෙත්වා සත්‍ථු ආරොචෙසිංසු, සත්‍ථා තං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර ත්වං භික්ඛු එවං කරොසීති පුච්ඡිත්වා නන්ති හන්තෙ මය්හං ඤාතිසංයොගො අහං එතෙ මඤ්ඤෙ නිස්සාය අඤ්ඤා

හරණීයමත්තං ආහාරං ලභාමි ලුඛෙ වා පණීතෙ වා යාපනමත්තෙ ලඛෙ පුන කිං ආහාරපරියෙසනෙනාති න ගවජාමි, සුතීහි පන මෙ සංසග්ගො නාම නත්ථි හනෙතති වුත්තෙ සත්ථා පකතියාපි තස්ස අජ්ඣාසයං විඤ්ඤත්තෙතා සාධු සාධු භික්ඛූති තස්ස සාධුකාරං දත්වා අනවජ්ජරියං ඛො පනෙතං භික්ඛු යං ත්වං මාදිසං ආචරියං ලභිත්වා අප්පිච්ඡෝ අහොසි, අයං හි අප්පිච්ඡතා නාම මම තණ්හා මම පච්චණීති වත්වා භික්ඛූහි යාචිතෝ අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ හිමවන්තෙ ගඞ්ගාතීරෙ එකස්මිං උදුම්බරවනෙ අනෙක සහස්සා සුවා වසිංසු, තත්ථෙකෝ සුවරාජා අත්තනෝ නිවාසරුක්ඛස්ස ඵලෙසු ඛීණෙසු යං යදෙව අවසිට්ඨං හොති අඞ්කුරෝ වා පත්තං වා තචං වා තං ඛාදිත්වා ගඞ්ගායං පානීයං පිවිත්වා පරමප්පිච්ඡසන්තුට්ඨෝ හුත්වා අඤ්ඤත්ථ න ගවජ්ජති, තස්ස අප්පිච්ඡසන්තුට්ඨභාවගුණෙන සක්කස්ස භවනං කම්පි, සක්කෝ ආවජ්ජමානෝ තං දිස්වා තස්ස වීමංසනත්ථං අත්තනෝ ආනුභාවෙන තං රුක්ඛං සුක්ඛාපෙසි, රුක්ඛෙ ඛානුමත්තෙ හුත්වා ඡිද්දවඡිද්දෙ වාතෙ පහරන්තෙ ආකොටිතෝ විය සද්දං නිච්ඡාරෙන්තෝ අට්ඨාසි, තස්ස ඡිද්දෙහි චුණ්ණානි නික්කමන්ති සුවරාජා තානි ඛාදිත්වා ගඞ්ගායං පානීයං පිවිත්වා අඤ්ඤත්ථ අගන්ත්වා වාතාතපං අගණ්හන්තෝ උදුම්බරඛාණුමත්ථකෙ නිසීදි, සක්කෝ තස්ස පරමප්පිච්ඡභාවං ඤත්වා මිත්තධම්මගුණං කථාපෙත්වා වරමස්ස දත්වා උදුම්බරං අමතඵලං කරිත්වා ආගමිස්සාමීති එකෝ හංසරාජා හුත්වා සුජං අසුර කඤ්ඤං පුරතෝ කත්වා උදුම්බරවනං ගන්ත්වා අවිදූරෙ එකස්ස රුක්ඛස්ස සාඛාය නිසීදිත්වා තෙන සිඛිං කථෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"සන්ති රුක්ඛා ගරිතපත්තා දුමා නෙකඵලා බහූ,
කාසමා ත්වූ සුකෙඛ කොලාපෙ සුවස්ස නිරතො මනො"ති.

සබ්බං ජාතකං දසකනිපාතෙ ආගතනයෙනෙව විත්ථාරෙතබ්බං, අට්ඨුප්පත්තියෙව හි තත්ථ ච ඉධ ච නානා, සෙසං නාදිසමෙව. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා තදා සක්කෝ ආනන්දෙ අහොසි සුවරාජා අහමෙවාති වත්වා එවං භික්ඛවෙ අප්පිච්ඡතා නාමෙසා මම තණ්හා මම පච්චණී, අනවජ්ජියා මම පුත්තස්ස නිගමවාසිතිස්සස්ස මාදිසං ආචරියං ලභිත්වා අප්පිච්ඡතා, භික්ඛූනා නාම නිගමනිස්සෙන විය අප්පිච්ඡිතෙනෙව භවිතබ්බං, එවරූපෙ හි භික්ඛූ අභබ්බා සමථවිපස්සනා ධම්මෙහි වා මග්ගඵලෙහි වා පරිහාණාය අඤ්ඤදත්ථු නිබ්බාණස්සෙව සන්තිකෙ හොන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අප්පමාදරතෝ භික්ඛු පමාදෙ භයදස්සි වා,
අභබ්බා පරිහාණාය නිබ්බාණස්සෙව සන්තිකෙ"ති.

තත්ථ **අභබ්බා පරිහාණායාති** සෝ එවරූපෙ භික්ඛු සමථවිපස්සනාධම්මෙහි වා මග්ගඵලෙහි වා පරිහාණාය අභබ්බා, නාපි

පත්තෙහි පරිහායති න අපපත්තානි න පාපුණාති. **නිබ්බාණස්සෙව සන්තිකෙති** කිලෙසනිබ්බාණස්සාපි අනුපාදුපරිනිබ්බාණස්සාපි සන්තිකෙ යෙවාති.

ගාථාපරියොසානෙ නිගමනිස්සඤ්ඵෙරො සඟ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තාදයො අහෙසුං, මහාජනස්ස මහපථවිලා ධම්මදෙසනා ජාතාති.

නිගමවාසි තිස්සත්ථෙරවත්ථු නවමං.

අප්පමාදවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

දුතියො වග්ගො.

3, 1.

"එඣනං චපලං චිත්ත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වාලිකාය[1] පබ්බතෙ විහරන්තො ආයස්මන්තං මෙඝියං ආරබ්භ කථෙසි, තස්ස වත්ථු ආවිභාවත්ථං සබ්බං මෙඝියසුත්තනන්තං විත්ථාරෙතබ්බං, සත්ථා පන තීහි චිත්තෙහෙව අඤ්ඤත්තතාය තස්මිං අම්බවනෙ පධානමනුයුඤ්ජිතුං අසක්කුණිත්වා ආගතං මෙඝියත්ථෙරං ආමන්තෙත්වා අනිහාරියං තෙ මෙඝිය කතං ආගමෙහි තාව මෙඝිය එකකොමෙහි යාව අඤ්ඤෙපි කොචි භික්ඛු දිස්සතීති මං යාචන්තං එකකං පහාය ගච්ඡන්තෙන නික්ඛිත්තා නාම එවං චිත්තවසිකෙන භවිතුං න වට්ටති, චිත්තං නාමෙතං ලහුකං තං අත්තනො වසෙ වත්තෙතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමා චෙ ගාථා අභාසි:-

"එඣනං චපලං චිත්තං දූරක්ඛං දුන්නිවාරයං,
උජුං කරොති මෙධාවී උසුකාරො ව තෙජනං.

වාරිජොව ථලෙ ඛිත්තා ඔකමොකාහුබ්භතො,
පරිඵන්දතිදං චිත්තං මාරධෙය්‍යං පහාතවෙ"ති.

තත්ථ **එඣනන්ති** රූපාදිසු ආරම්මණෙසු විපඵන්දමානං. **චපලන්ති** එකිරියාපථෙන අසණ්ඨහනතො ගාමදාරකො විය එකසමිං ආරම්මණෙ අසණ්ඨහනතො චපලං. **චිත්තන්ති** විඤ්ඤාණං, භුම්මවත්ථු ආරම්මණකිරියාදිවිත්තතාය පනෙතං චිත්තන්ති වුත්තං. **දූරක්ඛන්ති** කිච්ඡසම්භවෙ කිච්ඡබාදනගොණෙ විය එකසමිං සපරාසආරම්මණෙ යෙව දුට්ඨපනතො දූරක්ඛං. **දුන්නිවාරයන්ති** විසභාගාරම්මණං ගච්ඡන්තං පටිසෙධෙතුං දුක්ඛන්ති දුන්නිවාරයං. **උසුකාරොව**

1. ම. වාලිකාය.

නෙජනන්ති යථා නාම උසුකාරෝ අරඤ්ඤතෝ එකං දණ්ඩකං ආහරිත්වා නිත්තචං කත්වා කප්පියතෙලෙන මක්ඛෙත්වා අඞ්ගාරකපල්ලෙ තාපෙත්වා රුක්ඛාලුකෙ[1] උපපීළෙත්වා නිබ්බඞ්කං උජුං වාලවිජඤ්ඤ යොග්ගං කරොති, කත්වා ච පන රාජරාජමහාමත්තානං සිපපං දස්සෙත්වා මහන්තං සක්කාරසම්මානං ලභති, එවමෙවං මෙධාවී පණ්ඩිතෝ විඤ්ඤූ පුරිසෝ එඤ්ඣානාදිසභාවමෙපතං චිත්තං ඛුතඞ්ගරඤ්ඤවාසවසෙන නිත්තචං අපගතඔළාරිකකිලෙසං කත්වා සඞ්ඝසිතෙහෙන තෙමෙත්වා කායිකචෙතසිකවිරියෙන තාපෙත්වා සමථවිපස්සනාලකෙ උපපීළෙත්වා උජුං අකුටිලං නිබ්බිසෙවනං කරොති, කත්වා ච පන සඞ්ඛාරෙ සංමසිත්වා මහන්තං අවිජ්ජාකක්ඛඞ්ඛං පදාළෙත්වා තිස්සො විජ්ජා ච අභිඤ්ඤා නවලොකුත්තරධම්මෙති ඉමං විසෙසං හත්ථගතමෙව කත්වා අග්ගදක්ඛිණෙය්‍යභාවං ලභති. **වාරිජොවාති** මච්ඡෝ විය. **ථලෙ ඛිත්තොති** හත්ථෙන වා පදෙන වා ජලාදීනං[2] වා අඤ්ඤතරෙන ථලෙ ඡඩ්ඩිතෝ. **ඔකමොකතඋබ්භතොති** "ඔකං පුණෙණහි චිවරෙනී"ති එත්ථ උදකං ඔකං. "ඔකං පහාය අනිකෙත සාරී"ති[3] එත්ථ ආලයෝ. ඉධ උභයම්පි ලබ්භති, ඔකමොකතමුබ්භතොති හි එත්ථ ඔකමොකතොති උදකසඞ්ඛාතා ආලයාති අයමත්ථෝ. **උබ්භතොති** උබ්බෙ. **පරිඵන්දනිදං චිත්තන්ති** යථා සෝ උදකාලයතෝ උබ්භතෝ ථලෙ ඛිත්තො මච්ඡෝ උදකං අලභන්තො පරිඵන්දති, එවම්දං පචඤ්චාමගුණාලයාභිරහං තතෝ උබ්භිත්වා මාරධෙය්‍යසඞ්ඛාතවට්ටං පහාතුං විපස්සනාකම්මට්ඨානෙ චිත්තං කායිකචෙතසිකවිරියෙන සන්තාපියමානං පරිඵන්දති සණ්ඨාතුං න සක්කොති, එවං සන්තෙපි ධුරං අනික්ඛිපිත්වා මෙධාවී පුග්ගලෝ තං වුත්තනයෙනෙව උජුං කම්මනියං කරොතීති අත්ථෝ. අපරෝ නයෝ ඉදං මාරධෙය්‍යං කිලෙසවට්ටං අවිජ්ජාභිභූතං චිත්තං සෝ වාරිජෙ විය පරිඵන්දති, තස්මා මාරධෙය්‍යං පහාතවෙ යෙන කිලෙසවට්ටසඞ්ඛාතෙන මාරධෙය්‍යෙනෙව පරිඵන්දති තං පහාතබ්බන්ති.

ගාථාපරියොසානෙ මෙඝියත්ථෙරෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතෝ, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපන්නාදයෝ ජාතාති.

මෙඝියත්ථෙර වත්ථු පඨමං.

3, 2.

"දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො අඤ්ඤතරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි, සොසලරට්ඨෙ කිර විජිතෙ පබ්බතපාදෙ මාතිගාමෙ කාමෙකො ඝනවාසෙ ගාමෙ අහොසි, අථෙකදිවසං සට්ඨිමත්තා භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකෙ යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා තං ගාමං ගන්ත්වා පිණ්ඩාය පවිසිංසු,

1. ම. රුක්ඛාළුකෙ. 2. සී. II. පෙළාදීනං. 3. ම. මාරීති.

අථ නෙ යො තස්ස ගාමස්ස සාමී මාතිකො නාම තස්ස මාතා දිස්වා ගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා නානග්ගරසෙන යාගුඛජ්ජෙන පරිවිසිත්වා භත්තෙ සාපේ ගන්තුකාමාති පුච්ඡි. යථාඵාසුකට්ඨානං මහාඋපාසිකෙති, සා වස්සාවාසිකට්ඨානං අය්‍යා පරියෙසනති මඤ්ඤති ඤත්වා පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා සබෙ අය්‍යා ඉමං තෙමාසං ඉධ වසිස්සනති අහං තීණි සරණානි පඤ්ච සීලානි ගණ්හිත්වා උපොසථකම්මං කරිස්සාමීති ආහ, භික්ඛූ මයං ඉමං නිස්සාය භික්ඛාය අකිලමන්තා භවනිස්සරණං කාතුං සක්ඛිස්සාමාති අධිවාසෙසුං, සා තෙසං වසනට්ඨානං විහාරං පවිජ්ජිත්වා අදාසි, තෙ තත්ථෙව වසන්තා එකදිවසං සන්නිපතිත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔවදිංසු, ආවුසො අම්හෙහි පමාදවිහාරං චරිතුං න වට්ටති, අම්හාකං හි සකගෙහං විය අට්ඨමහානිරයා විවටවාරා යෙව, එවං ඛරමානසබ්බස්ස බො පන සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා මයං ආගතා, බුද්ධා ච නාම පදානුපදිකං විවරන්තෙනාපි සඤ්ඤෙන ආරාධෙතුං න සක්කා, යථාජ්ඣාසයෙනෙව ආරාධෙතුං සක්කා, අප්පමත්තා හොථ, ඒහි එකට්ඨානෙ න ඨාතබ්බං න නිසීදිතබ්බං, සායං බො පන පෙරුපට්ඨානකාලෙ පාතොව භික්ඛාචාරකාලෙ එකතො හවිස්සාම, සෙසකාලෙ චෙ එකතො න භවිස්සාම, අපි ච බො පන අඵාසුකභික්ඛූනා ආගන්ත්වා මඤ්ඤෙ විහාරෙ ගණ්ඩියා පහටාය ගණ්ඩිසද්දස්සුයස ආගන්ත්වා තස්ස හෙසජ්ජං කරිස්සාමාති, තෙසු එවං කතිකං කත්වා විහරන්තෙසු එක දිවසං සා උපාසිකා සපතිතෙලඵාණිතාදිනි ගාහාපෙත්වා දාසකම්මකරදීහි පරිවුතා සායණ්හසමයෙ තං විහාරං ගන්ත්වා විහාරමජ්ඣෙ භික්ඛූ අදිස්වා කහන්නුඛො අය්‍යා ගතාති පුරිමෙ පුච්ඡිත්වා අත්තනො අත්තනො රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු නිසීදිත්වා භවිස්සන්ති අය්‍යෙති වුත්තෙ කිත්තාවුඛො කත්වා දට්ඨුං සක්කිස්සාමීති ආහ, අථ නං භික්ඛූ සඤ්ඤස්ස කතිකවත්තං ජානනමනුස්සා ආහංසු-ගණ්ඩියා පහටාය සන්නිපතිස්සන්ති අය්‍යෙති, සා ගණ්ඩිං පහාරමදාසි, භික්ඛූ ගණ්ඩිසද්දං සුත්වා කස්සචි අථාසුකං භවිස්සතීති සඤඤකට්ඨානෙහි නික්ඛමිත්වා විහාරමජ්ඣෙ සන්නිපතිංසු, වෙපි ජනා එකමග්ගෙනාගතා නාම නත්ථි, උපාසිකා එකෙකට්ඨානතො එකමෙකමෙව ආගච්ඡන්තා දිස්වා මම පුත්තෙහි අඤ්ඤමඤ්ඤං කලහො කතො භවිස්සතීති විනෙත්වා භික්ඛූසඤ්ඤං වඤ්චිත්වා පුච්ඡි-කලහං නුඛො භන්තෙ කාරේථාති? න කරොම මහාඋපාසිකෙති, සබෙ වො භන්තෙ කලහො නත්ථි අථ කස්මා යථා අම්හාකං ගෙහං ආගච්ඡන්තා සබ්බෙ එකතො ආගච්ඡථ එවං අනාගන්ත්වා එකෙකට්ඨානතො එකෙකාව ආගතාති?, මහාඋපාසිකෙ එකෙකස්මිං ඨානෙ නිසීදිත්වා සමණධම්මං කරිම්හාති, කො එස තාතා[1] සමණධම්මොමා කාමාති?, චතුනිසභාරෙ සජ්ඣායං කාරෙථ අත්තභාවෙ ඛයවයං පට්ඨපෙම මහාඋපාසිකෙති, කිම්පන භන්තෙ චතුනිසභාරෙ සජ්ඣායං කාතුං අත්තභාවෙ ච ඛයවයං පට්ඨපෙතුං තුම්හාකමෙව

1. ම. භන්තෙ

වටටනි උදහු අමහාසමපිති?, සාසඤ්ඤි අවාරිතො එස ධමෙමා මහාඋපාසිකෙති, තෙ න හි හතෙත මඤ්ඤමපි චතතිංසාකාරං දෙථ අතතභාවෙ ව ඛයවයපට්ඨපනං ආචිකඛථාති, තෙන හි ගණ්හ උපාසිකෙති සබබං උගගණ්හාපෙසුං, සා තතො පට්ඨාය චතතිංසාකාරෙ සජ්ඣායං කතවා අතතනි ඛයවයං පට්ඨපෙතවා තෙහි භික්ඛූහි පුරෙතරමෙව තයො ඵලෙ තිණ්ණි ච ඵලානි පාපුණි, මගෙගනෙව චසසා චතසසො පටිසමභිදා ලොකිසාභිඤ්ඤා ච ආගමිංසු, සා මඤ්ඤඵලසුඛතො උට්ඨාය දිබබ චක්ඛුනා ඔලොකෙතවා කථ භුඛො මම පුතතෙහි අයං ධමෙමා අසි ගතොති උපධාරෙනති සබෙබපිමෙ සරාගා සදොසා සමොහා කිාන විපසසනාමතතමපි තෙසං නත්ථි, කින්නුඛො මයහං පුතතානං අරහතතසස උපනිසසයො අත්ථි නත්ථිති ආවජෙජතවා අත්ථිති දිසවා සෙනාසනසපපායං භුඛො නත්ථිති ආවජෙජතවා තම්පි දිසවා පුගගල සපපායං භුඛො න ලභනතීති ආවජෙජසි, පුගගලසපපායම්පි දිසවා ආහාරසපපායං භුඛො න ලභනතීති උපධාරෙනති ආහාරසපපායං තෙසං නත්ථිති දිසවා තතො පට්ඨාය නානාවිධං යාගුං අනෙකපප කාරකං ඛජ්ජකං නානාරසඤ්ච භොජනං සම්පාදෙත්වා ගෙහෙ භික්ඛූ නිසීදපෙතවා දසකිණෙදසං දත්වා භතෙත තුම්හාකං යං යං රුචචති තං තං ගහෙතවා පරිභුඤ්ජථාති නීයාදෙසි, තෙ යථාරුචි යාගුආදීනි ගහෙතවා පරිභුඤ්ජනති, තෙසං සපපායාහාරං ලභනතානං චිත්තං එකගගං අහොසි, තෙ එකගගෙන චිත්තෙන විපසසනං වඩෙඩතවා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා චින්තසිංසු-අහො මහා උපාසිකා අම්හාකං පතිට්ඨා ජාතා සචෙ මයං සපපායාහාරං න ලභිමහ න නො මඤ්ඤඵලපරිවෙධො අහවිසස ඉදානි වුත්තවසසා පවාරෙතවා සත්ථු සන්තිකං ගම්සසාමාති තෙ සත්ථාරං දට්ඨුකාමම්හාති මහාඋපාසිකං ආපුවිංසු, උපාසිකා සාධු අය්‍යෙති තෙ අනුගනත්වා පුනපි භතෙත අමෙහ ඔලොකෙය්‍යාථාති බහූනි පියවචනානි වත්වා පරිනිවත්ති, තෙපි ඛො භික්ඛූ සාවත්ථිං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තෙ නිසින්නා කච්චි භික්ඛවෙ ඛමනීයං කච්චි යාපනීයං න ව පිණ්ඩකෙන කිලමිත්ථාති වුත්තා ඛමනීයං භතෙත යාපනීයං පිණ්ඩකෙන පන නෙව කිලමිම්හ, අම්හාකං හි මාතිකමාතා නාම උපාසිකා චිත්තාචාරං ඤත්වා අඟො වත නො එවරූපං නාම ආහාරං පටියාදෙය්‍යාති චින්තිතෙ ඨථාචින්තිතං ආහාරං පටියාදෙත්වා අදාසීති තස්සා ගුණං කථසිංසු, අඤ්ඤතරො භික්ඛු තසසා ගුණකථං සුත්වා තත්ථ ගන්තුකාමො හුත්වා සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා භතෙත තං ගාමං ගම්සසාමීති සත්ථාරං ආපුවිත්වා ජෙතවනා නික්ඛම්ත්වා අනුපුබෙබන තං ගාමං පත්වා විහාරං පවිට්ඨදිවසෙයෙව චිත්තෙසි-අයං කිර උපාසිකා චින්තිතචින්තිතං ජානාති, අහඤ්චම්හි මඤ්ඤකිලතෙතා විහාරං සම්මජ්ජිතුං න සක්ඛිසසාමි අහො වත මෙ විහාරපරිජඤ්ඤකං මනුස්සං පෙසෙය්‍යාති, උපාසිකා ගෙහෙ නිසින්නාව ආවජෙජත්වා තම්පවත්තං ඤත්වා ගවඡ විහාරං පරිජඤ්ඤිත්වා දෙහීති මනුස්සං පෙසෙසි, ඉතරොපි

පානීයං පාතුකාමෝ අහෝ වත මෙ සක්කරපානකං කත්වා පෙසෙය්‍යාති විඤ්ඤෙසි, උපාසිකා තම්පි පෙසෙසි, පුන දිවසෙ පාතොව සිනිඛ්‍යාගූ මෙ සඋත්තරිභඞ්ගං පෙසෙතූති විඤ්ඤෙසි, උපාසිකා තථා අකාසි, සො යාගුං පිවිත්වා අහෝ වත මෙ එවරූපං බහුකං පෙසෙය්‍යාති විඤ්ඤෙසි, උපාසිකා තම්පි පෙසෙසි, සො විඤ්ඤෙසි-අයං උපාසිකා මයා සඛ්ඛං විනාසිතවිනාසිතං පෙසෙසි අහං එතං දට්ඨුකාමෝ අහෝ වත මෙ ඤාතඝරඝසහොජනං ගාහාපෙත්වා සයමෙව ආගච්ඡෙය්‍යාති, උපාසිකා මම පුත්තෙනා මං දට්ඨුකාමෝ ආගමනං මෙ පච්චාසිංසතීති හොජනං ගාහාපෙත්වා විහාරං ගන්ත්වා තස්ස අදාසි, සො තතහතත්තකිච්චෙවා මාතිකාමාතා ආහ තවං උපාසිකෙති පුච්ඡි, ආම භන්තෙ, භවං පරවිහතං ජානාසීති? කිං මං පුච්ඡසි තාතාති? මයා විඤ්ඤිතවිඤ්ඤිතං සඛ්ඛමකාසි හෙත තං පුච්ඡිංමීති, පරවිඤ්ඤත්තඤ්ඤ භික්ඛු බහූ තාතාති, නාහං අඤ්ඤං පුච්ඡිංමි තුම්හෙ පුච්ඡිංමි උපාසිකෙති, එවං සන්තෙපි උපාසිකා පරවිඤ්ඤත්තං ජානාමීති අවත්වා පරවිඤ්ඤත්තං අජානන්නා නාම එවං කරොන්ති පුත්තාති ආහ. සො භාරියං වන්දිත්වා කම්මං, පුථුජ්ජනා නාම සොභනම්පි අසොභනම්පි විඤ්ඤන්ති, සවාහං කිලි අයුත්තං විඤ්ඤාසිඤ්ඤාම් සහ හඬ්ඩෙන චොරං චූළාය ගණ්හන්තෝ විය මං විප්පකාරං පාපෙය්‍ය, මයා පන ඉතො පලායිතුං වට්ටතීති විඤ්ඤත්වා උපාසිකෙ අහං ගම්ඝිස්සාමීති ආහ, තාහං අය්‍යානි, සඤ්ඤ සන්තිකං උපාසිකෙති, වසථ තාව භන්තෙ ඉධාති, න වසිස්සාමි උපාසිකෙ, ගම්ඝිස්සාමෙවාති නික්ඛමිත්වා සඤ්ඤ සන්තිකං අගමාසි, අථ නං සඤ්ඤා කිං භික්ඛු න ඛ්වං තත්ථ වසිති[1] පුච්ඡි, ආම භන්තෙ න සක්කා තත්ථ වසිතුන්ති, කිං කාරණා භික්ඛුනි? භන්තෙ සා උපාසිකා විඤ්ඤිතවිඤ්ඤිතං සඛ්ඛං ජානාති, පුථුජ්ජනා ව නාම සොභනම්පි අසොභනම්පි විඤ්ඤන්ති, සවාහං කිලි අයුත්තං විඤ්ඤාසිඤ්ඤාම් සහ හණ්ඩෙන චොරං චූළාය ගණ්හන්තී විය මං විප්පකාරං පාපෙස්සතීති විඤ්ඤත්තිං ආගතොම්හීති, භික්ඛු තත්ථෙව තව වසිතුං වට්ටතීති, න සක්කොමි භන්තෙ නාහං තත්ථ විසිස්සාමීති, හෙත ගි ඛ්වං භික්ඛු එත මෙව රක්ඛිතුං සක්ඛිස්සසීති? කිං භන්තෙති?, තව චිත්තමෙව රක්ඛ, චිත්තං නාමෙතං දුරක්ඛං, ඛ්වං අත්තනො චිත්තමෙව නිගණ්හා මා අඤ්ඤං කිලි විඤ්ඤසි, චිත්තං නාමෙතං දුන්නිග්ගහන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො යත්ථ කාමනිපාතිනො,
චිත්තස්ස දමථො සාධු චිත්තං දන්තං සුඛාවහං"ති.

තත්ථ චිත්තං නාමෙතං දුක්ඛෙන නිග්ගණ්හිතබ්බතාය=දුන්නිග්ගහං. ලහුං උප්පජ්ජති ච නිරුජ්ඣති වාති ලහු, තස්ස **දුන්නිග්ගහස්ස ලහුනො. යත්ථ කාමනිපාතිනොති** යත්ථ කත්ථචිදෙව නිපතන සීලස්ස, එතං හි ලභිතබ්බට්ඨානං වා අලභිතබ්බට්ඨානං වා යුත්තට්ඨානං

1. සී. I නාලත්ථ තත්ථ වාසංති

වා අයුත්තට්ඨානං වා න ජානාති, තෙව ජානිං ඔලොකෙති න ගොත්තං න වයං, යත්ථ යත්ථ ඉච්ඡති තත්ථ තත්ථෙව නිපතතීති=**යත්ථ කාමනිපාතීති** වුච්චති, තස්ස එවරූපස්ස. **චිත්තස්ස දමථෝ සාධූති** වතුහි අරියමග්ගෙහි දන්තභාවෝ යථා නිබ්බිසෙවනං හොති තථා කත භාවෝ සාධු, කිං කාරණා? ඉදං හි **චිත්තං දන්තං සුඛාවහං** දන්තං නිබ්බිසෙවනං කත්වා මහාථලසුඛං පරම්පි නිබ්බානසුඛං ච ආවහතීති.

දෙසනාපරියොසානෙ සම්පත්තපරිසාය බහූ සොතාපත්තාදයෝ අහෙසුං, මහාජනස්ස සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා ජාතාති.

සත්ථා තස්ස භික්ඛුනෝ ඉමං ඔවාදං දත්වා ගච්ඡ භික්ඛු අඤ්ඤං කිඤි අවිනාසෙත්වා තත්ථෙව වසාහීති පහිණි, සෝ භික්ඛු සත්ථු සන්තිකා ඔවාදං ලභිත්වා තත්ථ අගමාසි, කිඤ්චාපි බහිඩ්ඩා චිත්තං නාම න විනෙතෙසි, මහාඋපාසිකාපි දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඔලොකෙන්තී ථෙරං දිස්වා ඉදානි ඔවාදදායකං ආචරියං ලභිත්වා ථුනාගතෝ මම පුත්තෙනාති අත්තනෝ ඤණෙනෙව පරිච්ඡින්දිත්වා තස්ස සප්පායාහාරං පරියාදෙත්වා අදාසි, සෝ සප්පායං භොජනං සෙවිත්වා කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පත්වා මඤ්ඤථලසුඛෙන වීතිනාමෙන්තෝ අඤ්ඤා මහාඋපාසිකා මයාහං පතිට්ඨා ජාතා, අහං ඉමං නිස්සාය භවනිස්සරණං පත්තොත්ති විනෙතත්වා ඉමස්මිං තාව මෙ අත්ත භාවෙ පතිට්ඨා ජාතා, සංසාරෙ පන මෙ සංසරන්තස්ස අඤ්ඤසුපි අත්තභාවෙසු අයං පතිඨා භූතපුබ්බා නොති උපධාරෙන්තෝ එකූන අත්තභාවසතං අද්දසාසි, සාපි එකූනඅත්තභාවසතෙ තස්ස පාදපරිවාරිකා හුත්වා අඤ්ඤසු පටිබද්ධචිත්තා තං ජීවිතා වොරොපෙසි,[1] ථෙරෝ තස්සා එතත්තකං අගුණරාසිං දිස්වා අහො අයං උපාසිකා භාරියං කම්මමකාසීති විනෙතෙසි, මහාඋපාසිකාපි ගෙහෙ නිසින්නාව කින්නුඛෝ මයහං පුත්තස්ස පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පත්තන්ති උප ධාරයමානා තස්ස අරහත්තපත්තිං ඤත්වා උත්තරිං උපධාරයමානා මම පුත්තෝ අරහත්තං පත්වා අහො වත මෙ අයං උපාසිකා මහතී පතිඨා ජාතාති විනෙතත්වා අතීතෙපි නුඛෝ මෙ අයං පතිට්ඨා භූත පුබ්බා නොති උපධාරෙන්තෝ එකූනඅත්තභාවසතං අද්දසාසි, අහං ඛෝ පන එකූනඅත්තභාවසතෙ අඤ්ඤසුපි සබ්බං එතාතෝ හුත්වා එතං ජීවිතා වොරොපෙසිං, අයං මෙ එත්තකං අගුණරාසිං දිස්වා අහො භාරියං කම්මං කතං උපාසිකායාති විනෙතෙසි, නත්ථි එව නුඛෝ සංසාරෙ සංසරන්තියා මම පුත්තස්ස උපකාරෙ කතපුබ්බොති සා උප ධාරයමානා තතෝ උත්තරිං සත්තමං[2] අත්තභාවං අද්දසාසිත්වා සත්තමෙ අත්තභාවෙ මයා එතස්ස පාදපරිවාරිකා හුත්වා එකස්මිං[3] ජීවිතා වොරොපනට්ඨානෙ ජීවිතදානං දින්නං, අහො මයා මම පුත්තස්ස මහා උපකාරෙ කතොති[4] ගෙහෙ නිසින්නාව උත්තරිං විසෙසෙත්වා උප ධාරෙථාති ආහ, සෝ දිබ්බාය සොතධාතුයා සද්දං සුත්වා විසෙසෙත්වා

1. සී. I. II. ඔරොපෙසි.
2 සී. I. සත්තමං.
3. ම. එකස්මිං.
4. ම. කතපුබ්බොති.

යතෙ මං අත්තභාවං අනුස්සරිත්වා තස්ස තාය අත්තනෝ ජීවිතස්ස දිනත්තා එවං දිස්වා අහෝ මම ඉමාය මහාඋපාසිකාය උපකාරෝ කතෝ සු බෝති අත්තමනෝ හුත්වා තං තත්ථෙව වතුසු මග්ගඵලෙසු පඤ්ඤං පතිට්ඨාපෙත්වා අනුපාදිසෙසාය නිබ්බාණධාතුයා පරිනිබ්බායි.

අඤ්ඤදතරභික්ඛුස්ස වත්ථු දුතියං.

---

3. 3.

"සුදුදසං"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං උඤ්ඤාණ්ඩිත භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි, සත්ථරි කිර සාවත්ථියං විහරන්තෙ එකෝ සෙට්ඨිපුත්තෝ අත්තනෝ කුලූපගථෙරං උපසඞ්කමිත්වා භන්තෙ අහං දුක්ඛා මුච්චිතුකාමෝ එකමේව දුක්ඛතෝ මුච්චනකාරං කථෙථාති ආහ, සාධාවුසෝ සවෙපි දුක්ඛා මුච්චිතුකාමෝ සලාකභත්තං දෙහි පක්ඛිකභත්තං දෙහි වස්සාවාසිකං දෙහි විවරාදයෝ පච්චයෙ දෙහි අත්තනෝ සාපතෙය්‍යං තයෝ කොට්ඨාසෙ කත්වා එකෙන කම්මන්තං පයොජෙහි එකෙන පුත්තදාරං පොසය එකං බුද්ධසාසනෙ දෙහීති ආහ, සෝ සාධූ භන්තෙති වුත්තපරිපාටියා සබ්බං කත්වා පුන ථෙරං පුච්ඡි-තතෝ උත්තරිං අඤ්ඤං කිං කරෝම භන්තෙති, ආවුසෝ තීණි සරණානි ගණ්හ පච සීලානි ගණ්හාහීති, තානිපි ගහෙත්වා තතෝ උත්තරිං පුච්ඡි, තෙන හි දසසීලානි ගණ්හාහීති, සෝ සාධූ භන්තෙති ගණ්හි, සෝ එවං අනුපුබ්බෙන පුඤ්ඤසම්භාරං කත්වා අනුපුබ්බසෙට්ඨිපුත්තෝ නාම ජාතෝ, තතෝ උත්තරිම්පි කාතබ්බං අත්ථි භන්තෙති පුන පුච්ඡිත්වා තෙන හි පබ්බජාහීති වුත්තෝ නික්ඛමිත්වා පබ්බජි, තස්සෙකෝ ආභිධම්මිකභික්ඛු ආචරියෝ අහොසි, එකෝ විනයධරෝ උපජ්ඣායෝ, තස්ස ලබ්භපඨමපදස්ස ආචරියෝ අත්තනෝ සන්තිකං ආගතකාලෙ අභිධම්මෙ පඤ්හං කථෙති-බුද්ධසාසනෙ නාම ඉදං කාතුං වට්ටති ඉදං කාතුං න වට්ටතීති, උපජ්ඣායොපිස්ස අත්තනෝ සන්තිකං ආගතකාලෙ විනයෙ පඤ්හං කථෙති-බුද්ධසාසනෙ නාම ඉදං කාතුං වට්ටති ඉදං න වට්ටති ඉදං කප්පති ඉදං න කප්පතීති, සෝ චින්තෙසි අහෝ භාරියං ඉදං කම්මං අහං දුක්ඛා මුච්චිතුකාමෝ පබ්බජිතෝ ඉධ ච හත්ථපාසාරණට්ඨානමෙව න පඤ්ඤායති, ගෙහෙ ඨත්වාව දුක්ඛා මුච්චිතුං සක්කා මයා හිඞ්ගා හවිතුං වට්ටතීති, සෝ තතෝ පට්ඨාය උක්කණ්ඨිතෝ අනභිරතෝ වත්තං සාකාරෙ සජ්ඣායං න කරොති උද්දෙසං න ගණ්හාති කිසෝ ලූඛෝ ධම්මිසත්ථතගතෙතා ආලසියාභිභූතෝ කාවස්ස පරිකිණ්ණෝ අහොසි, අථ නං දහරසාමණෙරා ආවුසෝ කිං ත්වං සීතට්ඨානෙ සීතොව නිසින්නඨානෙ නිසින්නොව හොසි පඞ්ඩරොගාභිභූතෝ කිසෝ ලූඛෝ කාවස්ස පරිකිණ්ණෝ, කිං තෙ කතන්ති පුච්ඡිංසු, උක්කණ්ඨිතොම්හි ආවුසොති, කිංකාරණාති?, සෝ තං පවත්තිං ආරොචෙසි, තෙ තස්ස ආචරිස්සුපජ්ඣායානං ආචික්ඛිංසු, ආචරිස්සුපජ්ඣායා තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං අගමංසු,

සත්ථා කිං භික්ඛවේ ආගතත්ථාති ආහ, හන්ත්‍ර අයං භික්ඛු තුම්හාකං සාසනෙ උක්කණ්ඨිතොති, එවං කිර භික්ඛූති?, ආම භන්තෙති, කිං කාරණාති?, අහං භන්තෙ දුක්ඛා මුච්චිතුකාමෝ පබ්බජිතෝ තස්ස මේ ආචරියෝ අභිධම්මකථං කථෙති උපජ්ඣායෝ විනයකථං කථෙති, සොහං ඉධ මේ හත්ථපසාරණඨානමෙව නත්ථි ගිහීනං හුත්වා සක්කා දුක්ඛා මුච්චිතුං ගිහී භවිස්සාමීති සන්නිඨානමකාසිං භන්තෙති, සච්චං භික්ඛු එකමෙව රක්ඛිතුං සක්ඛිස්සසි? අථෙසෝ රක්ඛණකිච්චං නත්ථි; කිං භන්තෙති? තව චිත්තමෙව රක්ඛිතුං සක්ඛිස්සසීති? සක්ඛිස්සාමි භන්තෙති, තෙනහි අත්තනෝ චිත්තමෙව රක්ඛාහි ඉමං ඔවාදං දත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුදුද්දසං සුනිපුණං යත්ථ කාමනිපාතිනං,
චිත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවී චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහං"ති.

තත්ථ **සුදුද්දසන්ති** සුට්ඨු දුද්දසං. **සුනිපුණන්ති** සුට්ඨු නිපුණං පරමසණ්හං. **යත්ථ කාමනිපාතිනන්ති** ජාති ආදීනි අනොලොකෙත්වා ලභිතබ්බාලභිතබ්බයුත්තායුත්තඨානෙසු යත්ථ කත්ථචි නිපතනසීලං.[1] **චිත්තං රක්ඛෙථ මෙධාවීති** අඛ්බාලෝ දුම්මෙධෝ අත්තනෝ චිත්තං රක්ඛිතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි, චිත්තවසිකෝ හුත්වා අනයව්‍යසනං පාපුණාති, මෙධාවී පන පණ්ඩිතොව චිත්තං රක්ඛිතුං සක්කොති, තස්මා තුවමපි චිත්තං ගොපෙහි, ඉදං හි **චිත්තං ගුත්තං සුඛාවහන්ති** මග්ග සුඛඵලසුඛනිබ්බාණසුඛානි ආවහතීති.

දෙසනාපරියොසානෙ සො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපන්නාදයෝ අහෙසුං, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසීති.

උක්කණ්ඨිතභික්ඛුවත්ථු නිට්ඨිතං.

---

3. 4.

"දූරඞ්ගම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෝ සංඝරක්ඛිතං නාම ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකෝ කුලපුත්තෝ සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතෝ ලද්ධූපසම්පදෝ සංඝරක්ඛිතත්ථෙරෝ නාම හුත්වා කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පාපුණි, තස්ස කණිට්ඨෝ පුත්තං ලභිත්වා ථෙරස්ස නාමමකාසි, සොපි භාගිනෙය්‍ය සංඝරක්ඛිතෝ නාම හුත්වා වයප්පත්තෝ ථෙරස්සෙව සන්තිකෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෝ අඤ්ඤතරස්මිං ගාමකාවාසෙ වස්සං උපගන්ත්වා එකං සත්තඝත්තං එකං අඨඝත්තන්ති වෙ වස්සාවාසිකසාටකෙ ලභිත්වා අඨඝත්තං උපජ්ඣායස්ස මෙ භවිස්සතීති සල්ලක්ඛෙත්වා සත්තඝත්තං මය්හං භවිස්සතීති විඤ්ඤත්වා වුත්ථවස්සෝ උපජ්ඣායං පස්සිස්සාමීති ආගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ පිණ්ඩාය චරන්තෝ ආගන්ත්වා ථෙරෙ

1. ම. විනිපාතනසීලං.

විහාරං අනාගතෙ යෙව විහාරං පවිසිත්වා ථෙරස්ස දිවාඨානං සම්මජ්ජිත්වා පානීයඝටං උපට්ඨපෙත්වා ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා ආගමන මග්ගං ඔලොකෙන්තො නිසීදි, අථ තඤ්ඤාගතභාවං[1] දිස්වා පච්චුග්ගම නං කත්වා පත්තචීවරං පටිග්ගහෙත්වා නිසිදථ භන්තෙති ථෙරං නිසීද පෙත්වා තාලවණ්ටං ආදාය විජෙත්වා පානීයං දත්වා පාදෙ ධොවිත්වා තං සාටකං ආතෙත්වා පාදමූලෙ ඨපෙත්වා භන්තෙ ඉමං පරිභුඤ්ජථාති වත්වා විජ්ඣමානො අට්ඨාසි, අථ නං ථෙරො ආහ-සංඝරක්ඛිත මඤ්ඤං චිවරං පරිභුඤ්ඤං එමෙව පරිභුඤ්ජාති, භන්තෙ මයා ලඛ්ඛාලතො පට්ඨාය අයං කුම්භාසමෙව සල්ලක්ඛිතො පරිභොගං කරොථාති, හොතු සංඝ රක්ඛිත පරිභුඤ්ඤං මෙ තිචීවරං එමෙව පරිභුඤ්ජාති, භන්තෙ මා එවං ක්රොථ තුම්හෙ හි පරිභුඤ්ජන්තෙන මඤ්ඤං මහප්පලං භවිස්සතීති, අථ නං තස්ස පුනප්පුන කථෙන්තස්සාපි ථෙරො න ඉච්ඡි, එවං සො ජීවග මාතො සීතොව විනෙතසි-අහං ථෙරස්ස ගිහිකාලෙ භාගිනෙය්‍යො පබ්බජිතකාලෙ සද්ධිවිහාරිකො එවමපි මයා සද්ධිං උපජ්ඣායො පරි භොගං න ඤාතුකාමොම්, ඉමසම්ං මයා සද්ධිං පරිභොගං අකාරොන්තො කිමෙම සමණභාවෙන ගිහී භවිස්සාමීති, අථස්ස එතදහොසි-දුස්සණ්ඨා පියො ඝරාවාසො කින්නුඛො කත්වා ගිහිභූතො ජීවිස්සාමීති, තතො විනෙතසි-අඛණ්ඩසාටකං විකක්ණිත්වා එකං එළිසං ගණ්හිස්සාමීති, එළිකා නාම බිපං ජිරයති, සාහං ජිරන්තං විකක්ණිත්වා මූල පරිස්සාම් මූලං කත්වා එකං පජපතිං ආනෙස්සාම්, සා එසා පුත්තං ජිර යිස්සති අථස්ස මම මාතුලස්ස නාමං කත්වා චූළුයානෙ නිසීදපෙත්වා මම පුත්තං ච හරියඤ්ච ආදාය මාතුලං ඛාදිතුං ආගච්ඡිස්සාම්, ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ මම හරියං වක්ඛාම්-ආනෙහි තාව මෙ පුත්තං වහිස්සාම් නන්ති, සා කින්නෙන පුත්තෙන ගහිතෙන එහි ඉමං යානකං පාජෙහීති වත්වා පුත්තං ගහෙත්වා අහං නෙස්සාමි නංති සඤ්ඤාරෙතුං අසක්කොනතී වක්කපාදෙ ඡඩ්ඩෙස්සති, අථස්ස සරීරං අභිරුහිත්වා වක්කං ගම්ස්සති, අථ නං එවං මම පුත්තං නෙව මඤ්ඤං අදාසි න සඤ්ඤාරෙතුං අසක්ඛි නාසිතොමහි තයාති වත්වා පතොද ලට්ඨියා පිට්ඨිං පහරිස්සාමීති, සො එවං විනෙතනෙනා ඨත්වා ජිරමානො ථෙරස්ස සිසෙ තාලවණ්ටෙන පහරි. ථෙරො කින්නුඛො අහං සඞ්ඝ රක්ඛිතෙන සිසෙ පහටොති උපධාරෙනෙනා තෙන විනීතවිනීතං සඤ්ඤං ඤත්වා සඞ්ඝරක්ඛිත මාතුගාමෙ පහාරං දාතුං නාසක්ඛි කො එස මහලලකාලෙරස්ස දෙසොති ආහ, සො අහො නඩොමහි ඤාතා කිර මෙ උපජ්ඣායෙන විනීතවිනීතා, කිමෙම සමණභාවෙනාති තාලවණ්ටං ඡඩ්ඩෙත්වා පලායිතුං ආරඩ්ඩො.

අථ නං දහරා ච සාමණෙරා ච අනුබන්ධිත්වා ආදාය සත්ථු සන්තිකං අගමංසු, සත්ථා තෙ භික්ඛූ දිස්වාව කිං භික්ඛවෙ ආගතත්ථ එකො වො භික්ඛු ලඞ්ඝති පුච්ඡි, ආම භන්තෙ ඉමං දහරං උක්කණ්ඩිත්වා

1. සී. I. සං. ආගච්ඡන්තං. 2. ම. පතොදයට්ඨියා.

පලාගන්තං ගහෙත්වා භූමිභාගං සන්තිකං ආගතමඤ්ඤාති, එවං කිර භික්ඛූනි?, ආම භන්තෙති, කිමත්ථං තෙ භික්ඛූ එවං භාරියං කම්මං කතං? නනු තුවං ආරබ්භවිරියස්ස එකස්ස බුද්ධස්ස පුත්තො මාදිසස්ස බුද්ධස්ස සාසනෙ පබ්බජිත්වා අත්තානං දමෙත්වා සොතාපත්තිඵලං වා සකදාගාමි අනාගාමි අරහත්තං වා වදපෙතුං නාසක්ඛි? කිමත්ථං එවං භාරියං කම්මමකාසීති?, උක්කණ්ඨිතොඝම්, කිං කාරණා උක්කණ්ඨිතොසි? සො එවං වස්සාවාසිකසාටකානං ලබ්දිව සතො පඨාය යාව ථෙරස්ස තාලවණ්ටෙන පහාරා සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා ඉමිනා කාරණෙන පලාතොඝම් භන්තෙති ආහ, අථ නං සත්ථා එහි භික්ඛු මා චින්තයි චිත්තං නාමෙතං දූරෙ ගොචරතාපි ආරම්මණං සම්පටිච්ඡනකජාතිකං රාගදොසමොහබන්ධනා මුච්චනත්ථාය වායමිතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:–

"දූරඞ්ගමං එකචරං අසරීරං ගුහාසයං,
යෙ චිත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති මොක්ඛන්ති මාරබන්ධනා"ති.

තත්ථ **දූරඞ්ගමන්ති** චිත්තස්ස හි මක්කටසුත්තමත්තකම්පි පුරත්ථිමාදිදිසාභාගෙන ගමනං නාම නත්ථි, දූරෙ සන්තම්පි පන ආරම්මණං සම්පටිච්ඡතීති දූරඞ්ගමං නාම ජාතං. සත්තපි චිත්තානි පන එකතොකණ්ණිකබද්ධානි එකක්ඛණෙ උප්පජ්ජිතුං සමත්ථානි නාම නත්ථි, උප්පත්තිකාලෙ එකමෙව චිත්තං උප්පජ්ජති, තස්මිං නිරුද්ධෙ පුන එකෙකමෙව උප්පජ්ජති තස්මා **එකචරං** නාම ජාතං. චිත්තස්ස සරීර සණ්ඨානං වා නීලාදිපකාරො වණ්ණහෙදෙ වා නත්ථීති **අසරීරං** නාම ජාතං. ගුහා නාම චතුමහාභූතගුහා, ඉදං ච හදයරූපං නිස්සාය වත්තතීති **ගුහාසයං** නාම ජාතං. **යෙ චිත්තානි** යෙ කෙචි පුරිසා වා ඉත්ථියො වා ගහට්ඨා වා පබ්බජිතා වා අනුප්පජ්ජනකස්ස කිලෙසස්ස උප්පජ්ජිතුං අදෙන්තා සතිසමොහෙන උප්පන්නං කිලෙසං පජහන්තා **චිත්තං සඤ්ඤමෙස්සන්ති සංයතං අවිකම්පිතං කරිස්සන්ති. මොක්ඛන්ති මාරබන්ධනාති** සබ්බෙ තෙ කිලෙසබන්ධනාභාවෙන මාරබන්ධනසංඛාතා තෙභූමකවට්ටා මුච්චිස්සන්තීති.

දෙසනාපරියොසානෙ භාගිනෙය්‍යසංඝරක්ඛිතත්ථෙරො සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්‍යාදයො ජාතා, මහාජනස්ස සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

භාගිනෙය්‍ය සංඝරක්ඛිතත්ථෙර වත්ථු චතුත්ථං.

3, 5.

"අනවට්ඨිතචිත්තස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො චිත්තහත්ථත්ථෙරං නාම ආරබ්භ කථෙසි. **එකො කිර** සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තො තත්ථං ගොණං පරියෙසන්තො අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මජ්ඣන්හිකාලෙ ගොණං දිස්වා ගොයුත්තෙ විස්සජ්ජෙත්වා

අවස්සං අය්‍යානං සන්තිකෙ ආහාරමත්තං ලභිස්සාමීති බ්‍රහ්මපිපාසා පිළිතො විහාරං පවිසිත්වා භික්ඛූනං සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, තඤ්ච ඛො පන සමයෙ භික්ඛූනං අවක්කාරපාතියං භුත්තාවසෙසකං හත්තං හොති, තෙ තං ඤාතකපිළිතං දිස්වා ඉතො හත්තං ගහෙත්වා භුඤ්ජාති වදිංසු, බුද්ධකාලෙ ච නාම අනෙකසූපව්‍යඤ්ජනං හත්තං උපජ්ජති, සො තතො යාපනමත්තං ගහෙත්වා භුඤ්ජිත්වා පානියං පිවිත්වා හත්ථෙ ධොවිත්වා භික්ඛූ වන්දිත්වා කිං භන්තෙ අජ්ජ අය්‍යා තිමන්තිතට්ඨානං අගමංසූති පුච්ඡි, නත්ථි උපාසක භික්ඛූ ඉමිනාව නීහාරෙන නිබ්බං ලභන්තීති, සො විනෙතසි මයං උඤ්ඤාය සමුඤ්ඤාය රක්ඛන්තිම්හ නිබ්බං තම්මං කරොන්තාපි එවං මධුරව්‍යඤ්ජනං හත්තං න ලභාම, ඉමෙ කිර නිබ්බං භුඤ්ජන්ති කිමෙව ගිහිභාවෙන භික්ඛූ භවිස්සාමීති විනෙතබ්බා භික්ඛූ උපසංකමිත්වා පබ්බජ්ජං යාචි, අථ නං භික්ඛූ සාඛ්‍ය උපාසකාති පබ්බාජෙසුං, සො ලද්ධූපසම්පදො සබ්බපකාරං වත්තපටිවත්තං අකාසි, සො බුද්ධානං උපත්‍ථෙන්න ලාභසක්කාරෙන කතිපාහසෙව ථූලසරීරො අහොසි, තතො විනෙතසි-කිමෙව භික්ඛාය චරිත්වා ජීවිතෙන ගිහී භවිස්සාමීති, සො ගන්ත්වා ගෙහං පාවිසි, තස්ස ගෙහෙ කම්මං කරොන්තස්ස කතිපාහෙනෙව සරීරං මිලායි, තතො කිමෙව ඉමිනා දුකෙඛන සමණො භවිස්සාමීති විනෙත්වා පුන ගන්ත්වා පබ්බජි, සො කතිපාහං ඵිතිනාමෙත්වා පුන උක්කණ්ඨිත්වා විබභමි, පබ්බජිතකාලෙ පන භික්ඛූනං උපකාරකො ඡොති, සො පුනපි කතිපාහෙනෙව උක්කණ්ඨිත්වා කිමෙව ගිහීභාවෙන පබ්බජිස්සාමීති ගන්ත්වා භික්ඛූ වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචි, අථ නං භික්ඛූ උදකාරවසෙන පුන පබ්බාජිංසු, එවං සො ඡක්ඛත්තුං පබ්බජිත්වා උපපබ්බජිතො, තස්ස භික්ඛූ එස චිත්තවසිකො භූත්වා විවරතීති චිත්තගත්තත්ථෙරොති නාමං කරිංසු, තස්සෙවං අපරාපරං විවරන්තස්සව හරියා ගබ්භිනී අහොසි, සො සත්තමෙ වාරෙ අරඤ්ඤතො කසිභණ්ඩං ආදාය ගෙහං ගච්ඡන්තො භණ්ඩිකං ඨපෙත්වා අත්තනො කාසාවං ගණ්හිස්සාමීති ගබ්භං පාවිසි, තස්මිං ඛණෙ තස්ස හරියා නිපජ්ජිත්වා නිද්‍දායති, තස්සා නිවත්ථසාටකො අපගතො මුඛතො ලාලා ගලති නාසා සුරසුරායති මුඛං විවටං, සා තස්ස උබ්බිමානකසරීරං විය උපඨාසි, සො අනිච්චං දුක්ඛං ඉදං අහං එත්තකං කාලං පබ්බජිත්වා ඉමං නිස්සාය භික්ඛූභාවෙ සණ්ඨාතුං නාසක්ඛිනන්ති කාසාවකොටියං ගහෙත්වා උදරෙ බන්ධනොව ගෙහා නික්ඛමි, අථස්ස අනන්තරගෙහෙ සීතා සඤ්ඤා තං තථා ගච්ඡමානං දිස්වා අයං පටික්කන්තකො[1] ඉදානෙව අරඤ්ඤතො ආගතො, ආගච්ඡන්තොව කාසාවං උදරෙ බන්ධිත්වා නික්ඛමනතො විහාරාභිමුඛො ගච්ඡති, කිනනු ඛොති ගෙහං පවිසිත්වා නිද්‍දායමානං ධිතරං පස්සිත්වා ඉමං දිස්වා සො විපරිසාරී භූත්වා ගතොති ඤත්වා ධිතරං පහරිත්වා උට්ඨෙහි කාල කණ්ණි සාමිකො තෙ තං නිද්‍දායමානං දිස්වා විපරිසාරී භූත්වා ගතො

1. ම. පවිඨකකණ්ඨිතො.

නත්ථි සො ඉතො පඤ්ඤ තුය්හානනි ආහ, අපෙහි අම්ම කුතො ඨස්ස ගමනං කතිපාහෙනෙව ඤත්ත ආගමිස්සතීති, සොපි අනිච්චං දුක්ඛනති වත්වා ගවජ්ජනෙනා ගවජ්ජනෙනාව සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, සො ගන්ත්වා භික්ඛු වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචි; න සක්ඛිස්සාම මයං තං පබ්බාජෙතුං, කුතො තුය්හං සම්මණභාවො, සත්ථකනිසාදනපාසාණසදිසං තව සීසනති, භනෙන ඉදනි මං එකවාරං පබ්බාජෙථාති, තෙ තං උපකාරවසෙන පබ්බාජෙසුං, සො කතිපාහෙනෙව සඟ පරිසමජ්ඣි අරහත්තං පාපුණි, තෙපි තං ආහංසු-ආවුසො චිත්තහත්ථ තව ගමන සමයං එමෙව ජානෙය්‍යාසීති, ඉමසම්ං තෙ වාරෙ විරාසිතනති, භනෙන සංඝාහස්ස අත්ථිභාවකාලෙ ගතමහා සො ඛො සංඝත්ථෙරා ඉදනි අගමනධම්මා ජාතමහාති, භික්ඛු සඤ්ඤ සන්තිකං ගන්ත්වා භනෙන අයං භික්ඛු අම්හෙහි එවං වුත්තෙනා එවං නාම කථෙති, අඤ්ඤං ව්‍යාකරොති අභූතං වදතීති ආහංසු. සත්ථා ආම භික්ඛවෙ මම පුත්තෙනා අත්තනො අනවට්ඨිතචිත්තකාලෙ සබ්බම්ං අජානනකාලෙ ගමනා ගමනං අකාසි, ඉදානිස්ස පුඤ්ඤං ච පාපං ච පහීණනති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අනවට්ඨිතචිත්තස්ස සබ්බම්ං අවිජානතො,
පරිප්ලවපසාදස්ස පුඤ්ඤූ න පරිපූරති.

අනවස්සුතචිත්තස්ස අනන්වාහතචෙතසො,
පුඤ්ඤපාපපහීණස්ස නත්ථි ජාගරතො භය"නති.

තත්ථ **අනවට්ඨිතචිත්තස්සාති** චිත්තං නාමෙතං කස්සචි නිබ්බං වා ඨාවරං වා නත්ථි, යො පන පුග්ගලො අස්සපිඨෙ ඨපිතකුම්භණ්ඩකං විය ච ථුසරාසිම්හි කොට්ඨිතඛානුකො විය ච බලාටසිසෙ කදම්බපුප්ඵං විය ච කත්ථචි න සණ්ඨහති, කදාචි බුද්ධසාවකො හොති කදාචි අවෙලකො කදාචි ආජීවකො කදාචි නිගණ්ඨො කදාචි තාපසො, එවරූපො පුග්ගලො අනවට්ඨිතචිත්තො නාම, තස්ස අනවට්ඨිතචිත්තස්ස. **සබ්බම්ං අවිජානතොති** සත්තතිංසබොධපක්ඛිකධම්මභෙදං ඉදං සබ්බම්ං අවිජානනතස්ස, පරිත්තසබ්භාය වා උපලවනසඬ්ඛාය වා **පරිප්ලවපසාදස්ස**, කාමාවචරරූපාවචරාදිභෙදෙපි **පඤ්ඤූ න පරිපූරති**, කාමාවචරාය්පි අපරිපූරියමාණාය කුතො ච රූපාවචරාරූපාවචරලොකුත්තරපඤ්ඤූ පරිපූරිස්සතීති දීපෙති. **අනවස්සුතචිත්තස්සාති** රාගෙන අනිත්තචිත්තස්ස. **අනන්වාහතචෙතසොති** "ආහතචිත්තො බිලජාතො"ති ආගතඨානෙ දොසෙන චිත්තස්ස පහටභාවො වුත්තෙනා, ඉධ පන දොසෙන අපරිහතචිත්තස්සාති අත්ථෙං. **පුඤ්ඤපාපපහීණස්සාති** වුත්තප්ප්මහෙතූන පහීණපුඤ්ඤස්ස චෙව පහීණපාපස්ස ච ඛීණාසවස්ස. **නත්ථි ජාගරතො භයන්ති** ඛීණාසවස්ස ජාගරන්තස්සෙව භයාභාවො කථිතො විය සො පන සබ්බදීහි පඤ්ඤාහි ජාගරධම්මෙහි සම්නාහාගතත්තා ජාගරෙ නාම්, තස්මා තස්ස ජාගරන්තස්සපි අජාගරන්තස්සාපි කිලෙසභයං නත්ථි කිලෙසානං අපවජ්ජා

වත්තනතෝ, නහි තං කිලෙසා අනුබන්ධන්ති තෙන තෙන මග්ගෙන පහීණානං පුනපපුන අනුපගමනතෝ, තෙනෙව ආහ:-"සොතාපත්ති මග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීණා තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චා ගච්ඡති, සකදාගාමි-අනාගාමි-අරහත්තමග්ගෙන යෙ කිලෙසා පහීණා තෙ කිලෙසෙ න පුනෙති න පච්චාගච්ඡති"ති.

දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ඝථලා අහොසි. අථෙකදිවසං භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං-භාරියා වතිමෙ ආවුසො කිලෙසා නාම, එවරූ පස්ස නාම අරහත්තස්ස උපනිස්සයසම්පන්නා කුලපුත්තෙතා කිලෙසෙහි ආලුලිතෝ සත්තවාරෙ ගිහි හුත්වා සත්තවාරෙ පබ්බජිතොති, සත්ථා තෙසං තං කථාපවත්තිං සුත්වා තංඛණානුරූපෙන ගම්භීරෙන ධම්මසභං ආගන්ත්වා බුද්ධාසනෙ නිසින්නොනා-භායන්තස්ස භික්ඛවෙ එත රහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-එවමෙතං භික්ඛවෙ කිලෙසා නාම භාරියා, සවෙ එතෙ රූපිනෝ හුත්වා නාළුවිපක්ඛිපිතුං සක්කා භවෙයුං චක්කවාළං අතිසම්බාධං බ්‍රහ්මලොකෝ අතිනීවකොති ඔභාසෝ නෙසං න භවෙය්‍ය, මාදිසම්පි නාමෙතෙ පඤ්ඤාසම්පන්නං පුරිසාජඤ්ඤං ලොලෙනති අවසෙසෙසු කා කථා, අහං හි අඩ්ඩනාළිමත්තං වරකවොරකං කුණ්ඩකුදූලං ච නිස්සාය ඡ වාරෙ පබ්බජිත්වා උපපබ්බජිතපුබ්බොති, සදෙ හනෙතාති, සුණිස්සථ භික්ඛවෙති, ආම හනෙතාති, තෙන හි සුණාථාති අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ කුදූල පණ්ඩිතෝ නාම බාහිරකපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අධිමාසෙ හිමවන්තෙ වසිත්වා වස්සාරත්තසමයෙ භූමියා තින්නාය ගෙහෙ මෙ අඩ්ඩනාළි මත්තෙ වරකවොරකෙ කුණ්ඩකුදූලකෙ ච අත්ථි, වරකවොරබීජං මෙ නත්ථීති උපපබ්බජිත්වා එකං ඛාණං කුදූලෙන කසිත්වා තං බීජං වපිත්වා වතිං කත්වා පකක්කාලෙ උඩරිත්වා නාළිමත්තං බීජං ඨපෙත්වා සෙසං බාදිත්වා සො කිමෙමදනි ගෙහෙන ප්‍රන අධිමාසෙ පබ්බජිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා පබ්බජි, ඉමිනාව නීහාරෙන නාළිමත්තං වරක වොරකං කුණ්ඩකුදූලං ච නිස්සාය සත්තවාරෙ ගිහි හුත්වා සත්ත වාරෙ පබ්බජිත්වා සත්තමෙ පන වාරෙ විනෙතබ්බ-අභං සත්තවාරෙ ඉමං කුණ්ඩකුදූලං නිස්සාය ගිහි හුත්වා පබ්බජිතො භාජවිදෙව නං ඡඩ්ඩෙස්සාමීති සො ගඛභාතීරං ගන්ත්වා පතිතඨානං පස්සන්තො ඔතරිත්වා ගණ්හන්තෙ යථාස්ස පතිතඨානං න පස්සාමි තථා නං ඡඩ්ඩෙස්සාමීති විනෙතබ්බා නාළිමත්තං බීජං පිලොතිකාය බන්ධිත්වා පිලොතිකං කුදූලසථලෙ බන්ධිත්වා කුදූලකං අඤ්ඤදණ්ඩ ගහෙත්වා ගඛභාතීරෙ ඨිතො අඤ්ඤිති නිම්මිලෙත්වා උපරි සීසෙ නික්ඛිත්තං ආවජ්ජිත්වා ගඛාය බිපිත්වා නිවත්තිත්වා ඔලොකෙන්තො පතිතඨානං අදිස්වා ජිතමෙමති නික්ඛන්තං සද්දමකාසි, තස්මිං ඛණෙ බාරාණසිරාජ පච්චන්තං වූපසමෙත්වා ආගන්ත්වා නදී තීරෙ ඛන්ධාවාරං නිවාසෙත්වා නහානත්ථාය නදිං ඔතිණ්ණං තං

සද්දං අසෝසාසි, රාජූනං ච නාම ජිතමෙතං සදෙ, අමනාපෝ හොති, සෝ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා අහං ඉදානි අම්හාකමථානං[1] කත්වා ජිතමෙතං ආගතෝ, ත්වං පන ජිතමෙ ජිතමෙතං විරවසි, කිං නාමෙතංති පුච්ඡි, කුඤ්ඣලකපණ්ඩිතෝ ත්වං බාහිරකෙ වොරෙ ජිනි, තයා ජිතං පුන අවජිතමෙව හොති, මයා පන අජ්ඣත්තිකෝ ලොභවොරෝ ජිතෝ, සෝ පුන මං න ජිනිස්සති තස්සෙව ජයෝ සාධූති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:–

"න තං ජිතං සාධු ජිතං යං ජිතං අවජීයති,
තං බෝ ජිතං සාධු ජිතං යං ජිතං නාවජීයතී"ති.

තං ඛණඤ්ඤදව ගබ්භං ඔලොකෙන්තෝ ආපොකසිණං නිබ්බත්තෙත්වා අධිගතවිසෙසෝ ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසීදි, රාජා මහාපුරිසස්ස ධම්මකථං සුත්වා වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා සඬ්ඛලිකා යෙන පබ්බජී, යොජනමත්තා පරිසා අහොසි, අපරොපි සාමන්තරාජා තස්ස පබ්බජිතභාවං සුත්වා තස්ස රජ්ජං ගණ්හිස්සාමීති ආගන්ත්වා තථා සම්බඳ්හනගරං සුඤ්ඤං දිස්වා එවරූපං නාගරං ඡඩ්ඩෙත්වා පබ්බජන්තෝ රාජා න ඔරකෙ ඨානෙ පබ්බජිස්සති මයාපි පබ්බජිතුං වට්ටතීති විනෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා මහාපුරිසං උපසංකමිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිත්වා සපරිසො පබ්බජී, එතෙනෙව නීහාරෙන සත්ත රාජානො පබ්බජිංසු, සත්තයොජනිකෝ අස්සමෝ අහොසි, සත්තරාජහොග්ගා ඡඩ්ඩිතා, එත්තකං ජනං ගහෙත්වා මහාපුරිසෝ[2] බ්‍රහ්මවරියවාසං වසිත්වා බ්‍රහ්මලොකූපගො අහොසි, සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා–අහං භික්ඛවෙ තදා කුඤ්ඣලපණ්ඩිතෝ අහොසිං කිලෙසා නාමෙතෙ එවං හාරියාති ආහ.

චිත්තභත්තෙත්තෙර වත්ථු පඤ්චමං.

3, 6

"කුම්භූපම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෝ ආරබ්ධවිපස්සකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර පඤ්චසතා භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකෙ යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමාති යොජනසතමග්ගං ගන්ත්වා එකං මහාවාසගාමං අගමංසු, අථ තෙ මනුස්සා දිස්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදාපෙත්වා පණීතෙහි යාගුආදීහි පරිවිසිත්වා කත්ථ හන්තෙ ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා යථා ථුසකඤ්ඣානංති වුත්තෙ හන්තෙ ඉමං තෙමාසං ඉධෙව වසථ මයම්පි බුද්ධසාසනං සුත්වා සරණෙසු පතිට්ඨාය සීලානි රක්ඛිස්සාමාති යාචිත්වා තෙසං අධිවාසනං විදිත්වා අවිදූරෙ ඨානෙ මහන්තං වනසණ්ඩං අත්ථි එත්ථ වසථ හන්තෙති වත්වා උය්‍යොජෙසුං, භික්ඛූ තං වනසණ්ඩං

1. ම. අම්හාදමනං.
2. ම. සත්ත රාජානො හොගෙ ඡඩ්ඩෙත්වා එකාසා. පඤ්ච ගහෙත්වා පබ්බජිංසු මහාපුරිසො.

පවිසිංසු, තසමිං වනසණ්ඩෙ අධිවත්ථා දෙවතා සීලවන්තො අය්‍යා ඉමං වනසණ්ඩං අනුපපත්තා අයුත්තං බො පන අම්හාකං අය්‍යෙසු ඉධ වසන්තෙසු පුත්තදාරසෙ[1] ගහෙත්වා රුක්ඛෙ අභිරුය්හ වසිතුන්ති ඔත රිත්වා භූමියං නිසීදිත්වා චින්තයිංසු-අය්‍යා ඉමස්මිං ඨානෙ අජ්ජ රත්තිං වසිත්වා අඩ්ඩා සෙව ගම්ස්සන්තීති, භික්ඛූපි පුන දිවසෙ අන්තො ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පුන තමෙව වනසණ්ඩං ආගම්ංසු, දෙවතා භික්ඛූසඤ්ඤා සාමන්තායං කොනචි නිමන්තිතො භවිස්සති තස්මා පුනා ගච්ඡති අජ්ජ ගමනං න භවිස්සති සෙ ගම්ස්සන්ති මඤ්ඤන්ති ඉමිනා උපායෙන අඩ්ඩමාසමත්තං භූමියං යෙව අවච්ඡිංසු, තතො චින්තයිංසු භදන්තා ඉමං තෙමාසං ඉධෙව මඤ්ඤන්ති වසිස්සන්ති ඉධෙව බො පන වසන්තෙසු අම්හාකං රුක්ඛෙ අභිරුහිත්වා නිසීදිතුම්පි අයුත්තං තෙමාසං පුත්තදාරකෙ ගහෙත්වා භූමියං නිසීදනඨානානිපි දුක්ඛානි කිර සාත්වා ඉමෙ භික්ඛූ පලාපෙතුං වට්ටතීති-තා තෙසු තෙසු රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු යෙව වඩ්ඪමානසොවිසු ව ජිණ්ණසීසානි සාවණ්ඩානි දස්සෙතුං අම්භුස්සසද්දඤ්ච සාවෙතුං ආරභිංසු, භික්ඛූනං ඛිපිතකකාසාදයො රොගා වත්තිංසු, තෙ අඤ්ඤමඤ්ඤං තුය්හං ආවුසො කිං රුජ්ජතීති පුච්ඡිත්වා මය්හං ඛිපිතකරොගො මය්හං කාසොති වත්වා-අහං අජ්ජ වංකමනකොටියං ජිණ්ණසීසං අද්දසං, අහං රත්තිට්ඨානෙ කථණ්ඩං අද්දසං, අහං දිවාට්ඨානෙ අම්භුස්සසද්දං අස්සොසිං, පරිවජ්ජෙතබ්බයුත්තකම්දං ඨානං අම්හාකං ඉධ අඵාසුකං හොති සත්ථු සන්තිකං ගම්ස්සාමාති තෙ නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදිංසු, අථ නෙ සත්ථා ආග කිං භික්ඛවෙ තස්මිං ඨානෙ වසිතුං නසක්ඛිස්සථාති?, ආම භන්තෙ තස්මිං වසන්තානං එවරූපානි භෙරවාරම්මණානි උපට්ඨහන්ති, එවරූපං අඵාසුකංහොති හෙන මයං වජ්ජෙතබ්බයුත්තකම්දං ඨානන්ති තං ඡ්ඩෙත්වා තුම්හාකං සන්තිකං ආගතාති, භික්ඛවෙ හත්ථෙව තුම්හාකං ගන්තුං වට්ටතීති, න සක්කා හනෙන්තෙති, භික්ඛවෙ තුම්හෙ ආයුධං අගහෙත්වා ගතා ඉදානි ගහෙත්වා ගච්ඡථාති, කතරායුධං හන්නෙන්ති, සත්ථා අහං වො ආයුධං දස්සාමි මයා දින්නායුධං ගහෙත්වා ගච්ඡථාති වත්වා-"කරණීය මත්ථකුසලෙන යන්තං සන්තං පදං අභිසමෙච්ච, සක්කො උජූ ච සුජූ ච සුවචො වස්ස මුදු අනතිමානී"ති සකලං මෙත්තසුත්තං කථෙත්වා භික්ඛවෙ ඉමං තුම්හෙ බහි විහාරස්ස වනසණ්ඩතො පඨාය සජ්ඣායන්තා අනෙන්තොවිහාරං පවිසෙය්‍යාථාති උය්‍යොජෙසි, තෙ සත්ථාරං වන්දිත්වා නික්ඛමිත්වා අනුපුබ්බෙන තං ඨානං පත්වා බහිවිහාරෙ ගණං සජ්ඣායං කත්වා සජ්ඣායමානා වනසණ්ඩං පවිසිංසු, සකලවනසණ්ඩෙ දෙවතා මෙත්තචිත්තං පරිලභිත්වා තෙස පච්චුග්ගමනං කත්වා පත්ත චීවරපටිග්ගහණං ආපුච්ඡිංසු ගන්ධනසමඛාහනං ආපුච්ඡිංසු, තෙසං තත්ථ තත්ථ ආරක්ඛා සුසංවිහිතා කරිංසු[2], පඤ්ඤත්තපනං විය සන්නිසින්නා අහෙසුං, කත්ථචි අම්භුස්සසද්දෙ නාම නාහොසි, තෙසං භික්ඛූනං චිත්තං

1. ම. පුත්තභාතිකෙ. 2. ම. ආරක්ඛං සංවිදහිංසු.

එකග්ගං අගොසි, තෙ රත්තිඨානදිවාඨානෙසු නිසීදනා විපස්සනාය චිත්තං ඔතාරෙත්වා අත්තනි බලවභාවං පඨමෙත්වා අයං අත්තභාවො නාම භිජ්ජනකඅෙන අථාවරඅෙන[1] කුලාලභාජනසදිසොති විපස්සනං වඩ්ඪයිංසු, සම්මාසම්බුඩ්ඨො ගඞ්කුටියං නිසිත්තොව තෙසං විපස්සනාය ආරඛභාවං ඤත්වා තෙ භික්ඛූ ආමන්තෙසි, එවමෙව භික්ඛවෙ අයං අත්තභාවො නාම භිජ්ජනඅෙන අථාවරඅෙන කුලාලභාජනසදිසො යෙවාති වත්වා ඉමස්මිං ඨානෙ ඨිතොව යොජනසතෙ සීතොපි අභිමුඛෙ නිසින්නො විය ජඞ්ඝණරංසියො විස්සජ්ජෙත්වා දිස්සමානෙන රූපෙන ඉමං ගාථමාහ:–

"කුම්භූපමං කායමිමං විදිත්වා නගරූපමං චිත්තමිදං ඨපෙත්වා,
යොධෙථ මාරං පඤ්ඤාවුධෙන ජිතඤ්ච රක්ඛෙ අනිවෙසනොසියා"ති.

තත්ථ **කුම්භූපමංති** අබලදුබ්බලඅෙන අනඩනිය තාවකාලිකඅෙන ඉමං කෙසාදිසමුහසංඛාතං කායං කුම්භූපමං කුලාලභාජන සදිසං විදිත්වා. **නගරූපමන්ති** නගරං නාම බහිඩා පිරං හොති ගම්භීරපරිඛං පාකාරපරික්ඛිත්තං චාරට්ඨාලයුත්තං අන්තොසුවිභත්ත විවිධභූකකසිංඝාටඛසමුපෙතං අන්තරාපනං, තං විලුම්පිස්සාමීති බහිඩා චොරා ආගන්ත්වා පවිසිත්වා අසක්කොන්තා පබ්බතං ආසජ්ජ පවිහතා විය ගච්ඡන්ති, එවමෙව පණ්ඩිතොා කුලපුත්තොා අත්තනො විපස්සනාචිත්තං පිරං නගරසදිසං කත්වා ඨපෙත්වා නගරෙ සීතෙ එකතොඩාරාදිනානපඩාරෙන ආයුධෙන චොරගණං විය විපස්සනාම යෙන ච අරියමග්ගමයෙන ච පඤ්ඤාවුධෙන හං තං මග්ගවජ්ඣං කිලෙස මාරං පටිබාහන්තොා තං තං කිලෙසමාරං යොධෙථ පහරෙය්යාථාති අත්ථො. **ජිතඤ්ච රක්ඛෙති** ජිතං උප්පාදිතං තරුණවිපස්සනං ආවාස සප්පාය උතුසප්පාය භොජනසප්පාය පුග්ගලසප්පාය ධම්මසවණසප්පා යාදිං ආසෙවන්තොා අනන්තරන්තරා සමාපත්තිං සමාපජ්ජිත්වා තතොා වුට්ඨාය සුඛවිහාරෙන සංඛාරෙ සම්මසන්තොා රක්ඛෙය්ය. **අනිවෙසනොසියාති** අනාලයොා භවෙය්ය, යථා නාම යොධො සඞ්ගාමසීසෙ බල කොඨඩං කත්වා අමිත්තෙහි සඞ්ගං යුජ්ඣන්තොා ඡාතොා වා පිපාසිතොා වා හුත්වා සන්නාහෙ වා සිථිලෙ ආයුධෙ වා පතිතෙ බලකොඨඩං පවිසිත්වා විස්සමිත්වා භුඤ්ජිත්වා පිවිත්වා සන්නයහිත්වා ආයුධං ගහෙත්වා පුන නික්ඛමිත්වා යුජ්ඣන්තොා පරසෙනං මද්දති අජිතං ජිනාති ජිතං රක්ඛති, සොා හි සචෙ බලකොඨඩෙ සිථිතා එවං විස්සමන්තොා තං අස්සා දෙන්තොා අවෙජ්ජ්‍ය රජ්ජං පරහත්ථගතං කාරෙය්ය, එවමෙව භික්ඛු පටිලඛං තරුණවිපස්සනං පුනප්පුනං සමාපත්තිං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය සුඛවිහාරෙන සඞ්ඛාරෙ සම්මසන්තොා රක්ඛිතුං සක්කොති, උත්තරිං මග්ග පටිලාභෙන කිලෙසමාරං ජිනාති, සචෙ පන සො සමාපත්තිමෙව අස්සා දෙති සුඛවිහාරෙන පුනප්පුනං සංඛාරෙ න සම්මසති මග්ගඵලපටිවෙධං කාතුං න සක්කොති, හාසමා රක්ඛිතබ්බයුත්තකං රක්ඛන්තොා අනි

1. ම. අසාරකඅෙන.

වෙසතෝ සියා, සමාපත්තිතිවෙඝනං කත්වා තත්‍ර න නිවෙසෙය්‍ය ආලයං න කරෙය්‍යාති අත්‍රෝ. අඩ්ඩ තුම්හෙපි එවං කරොථාති එවං සත්‍රා තෙසං භික්ඛූනං ධම්මං දෙසෙසි. දෙසානාවසානෙ පඤ්ඤතා භික්ඛූ නිසින්නාධ්‍යානෙ නිසින්නාව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා තථාගතස්ස සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං වණ්ණෙන්තා පොමෙන්තා වන්දන්තාව ආගච්ඡිංසූති.

පඤ්ඤත්තිපථඤ්ඤකභික්ඛූනං වත්ථු ඡට්ඨං.

3, 7.

"අවිරං වතයං කායෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්‍රා සාවත්ථියං විහරන්තෝ පූතිගත්තතිස්සත්‍රේරං ආරබ්භ කථෙසි. එකෝ කිර සාවත්ථිවාසී කුලපුත්තෝ සත්‍රු සන්තිකෙ ධම්මං සුත්වා සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිතෝ, සෝ ලද්ධූපසම්පදෝ තිස්සත්‍රේරෝ නාම අහොසි, ගච්ඡන්තෙන ගච්ඡන්තෙන කාලෙ තස්ස සරීරෙ රොගෝ උදපාදි, සාසප මත්තියෝ පිළකා උට්ඨහිංසු, තා අනුපුබ්බෙන මූලගමත්තා කාලාය මත්තා කොලට්ඨිමත්තා ආමලකමත්තා බෙලුවඵලාලුමත්තා බෙලුව මත්තා හුත්වා පභිජ්ජිංසු, සකලසරීරං ක්‍රිත්‍රවණ්ඩං අහොසි, පූතිගත්ත තිස්සත්‍රේරෝ ත්‍රෙවස්ස නාමං උදපාදි, අථස්ස අපරභාගෙ අට්ඨීනි භිජ්ජිංසු, අපපටිජග්ගියෝ අහොසි, නිවාසනපාරුපනං පුබ්බලොහිත මක්ඛිතං ජලපුප්ඵසදිසං අහොසි, සඩ්ඩිභාරිකාදයෝ පටිජග්ගිතුං අසක්කොන්තා ජඩ්ඩිසිංසු, සෝ අනාථෝ හුත්වා නිපජ්ජි. බුද්ධානං ඒ නාම වෙ චාරෙ ලොකවිලොකනං අවිජහිතං හොති, පච්චූසකාලෙ ලොකං ඔලොකෙන්තා වක්කවාළ මුඛවට්ටියා පට්ඨාය ගන්ධකුටි අභිමුඛං සඳ්ඝං කත්වා ඔලොකෙසුනි, සායං වොලොකෙන්තා ගන්ධ කුටියා පට්ඨාය බාහිරාභිමුඛං සඳ්ඝං කත්වා ඔලොකෙසුනි, තස්මිං පන සමයෙ භගවතො සඳ්ඝජ්ඣාසය අන්තෝ පූතිගත්තතිස්සත්‍රේරෝ පඤ්ඤායති, සත්‍රා තිස්සස්ස භික්ඛුනෝ අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා අයං සඩ්ඩිභාරිකාදීහි ජඩ්ඩිතෝ, ඉදානිස්ස මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං පටි සරණං නත්‍රිති ගන්ධකුටියා නික්ඛමිත්වා විහාරවාරිකං චරමානෝ අග්ගිසාලං ගන්ත්වා උකඛලිං ධොවිත්වා උඬ්ඩනං ආරොපෙත්වා උදකස්ස තත්තභාවං ආගමයමානෝ අග්ගිසාලායමෙව අට්ඨාසි, තත්තභාවං ඤත්වා ගන්ත්වා තස්ස භික්ඛුනෝ නිපන්නමඤකකොටියං ගණ්හි, තදා භික්ඛූ අපෙථ භන්තෙ මයං ගණ්හිස්සාමාති මඤකං ගහෙත්වා අග්ගි සාලං ආනයිංසු, සත්‍රා අමඤණං[1] ආහරාපෙත්වා උණ්හොදකං ආසිඤ්චිත්වා තෙහි භික්ඛූහි තස්ස පාරුපනං ගාහාපෙත්වා උණ්හොදකෙ මද්දා පෙත්වා මඤතපෙ විස්සජ්ජාපෙසි, අථස්ස සන්තිකෙ ඨත්වා සරීරං උණ්හොදකෙන තෙමෙත්වා සංසිත්වා නහාපෙසි, තත්‍රස්ස නහානපරි යොසානෙ පාරුපනං සුක්ඛි, අථ නං තං නිවාසාපෙත්වා නිවත්ථකායං

1. ම අඹඹණං.

උදකෙ මද්දුපෙත්වා ආහරපේ විස්සජ්ජාපෙසි, අථස්ස ගත්තෙ උදකෙ ඡින්නමත්තෙ තමපි සුඛි, සෝ එකං භාජනං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා සල්ලහුකසරීරෝ එකගාත්තිතෙනා මඤ්ඩකෙ නිපජ්ජි, සත්ථා තස්ස උසීසකෙ ඨත්වා භික්ඛු අයං තව කායෝ අපෙතවිඤ්ඤාණෝ නිරුපකාරෝ හුත්වා සාලිඝරං විය පඨවියං සෙස්සතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"අචිරං වතයං කායෝ පඨවිං අධිසෙස්සති,
ඡුඩ්ඩෝ අපෙතවිඤ්ඤාණෝ නිරත්ථංව කළිඞ්ඛරං"ති.

තත්‍ථ **අචිරං වතාති** භික්ඛු න චිරසෙව **අයං කායෝ පඨවිං අධිසෙස්සති** ඉමස්සා පඨවිසඤ්ඤිතාය සසිතාය පඨවියා උපරි සයිස්සති. **ඡුඩ්ඩෝති** අපවිඩ්ඩෝ අපගතවිඤ්ඤාණතාය තුච්ඡෝ හුත්වා සෙස්සතීති දස්සෙති, යථා කිං? **නිරත්ථංව කළිඞ්ඛරං** නිරුපකාරං නිරත්ථකං කට්ඨඛණ්ඩං විය. දබ්බසම්භාරත්ථිකා හි මනුස්සා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා උජුං උජුකජාතානං වඩ්ඩිතං වඩ්ඩිතානං ඡින්දිත්වා දබ්බසම්භාරං ගණ්හන්ති. අවසෙසං පන සුඛිරඤ්ච පූතිභාඤ්ච ගණ්ඩිජාතං ච ඡින්දිත්වා තත්‍ථෙව ඡඩ්ඩෙන්ති, අඤ්ඤෙ දබ්බත්ථිකා ආගන්ත්වා තං ගහෙත්වා නාම භාජි ඔලොකෙත්වා අත්තනො උපකාරමෙව ගණ්හන්ති, ඉතරං පඨවිගතමෙව හොති, තං පන තෙන තෙන උපායෙන මහපථවිපාදකං වා පාදකඨලිඤං වා ඵලකපීඨං වා කාතුං සක්කාපි භවෙය්‍ය, යෝ පන ඉමස්මිං පන තත්ථභාවෙ වත්තිංසාය කොට්ඨාසෙසු එකකොට්ඨාසොපි මඤ්ඤපථවිපාදකභාවෙන අඤ්ඤෙන වා උපකාරභූතෙන ගය්හූපගො නාම නත්ථි, කෙවලං **නිරත්ථංව කළිඞ්ඛරං**, අයං අපගත විඤ්ඤාණෝ භතිපාහසෙස්සෙව පඨවියං සෙස්සතීති.

දෙසනාවසානෙ පූතිගත්තතිස්සත්ථෙරෝ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපන්නාදයෝ අහෙසුං, ථෙරෙපි අරහත්තං පත්වාව පරිනිබ්බායි, සත්ථා තස්ස සරීරකිච්චං කාරාපෙත්වා ධාතුයෝ ගහෙත්වා චෙතියං කාරාපෙසි, **භික්ඛූ සත්ථාරං පුච්ඡිංසු-** හනෙත පූතිගත්තතිස්සත්ථෙරෝ කුහිං නිබ්බත්තොති, පරිනිබ්බුතොති භික්ඛවෙති, හනෙත එවරූපස්ස පන අරහත්තස්ස **ඵලනිස්සය සම්පත්තස්ස** භික්ඛූතො කිං කාරණා ගත්තං පූතිකං ජාතං? කිං කාරණා අථිති භින්නානි? කිමස්ස කාරණං අරහත්තස්ස උපනිස්සයභාවං පත්තනනි?, භික්ඛවෙ සබ්බමෙතං එතස්ස අත්තනා කතකමෙනෙව නිබ්බත්තනනි, කිං පන තෙන හනෙන කතනනි?, තෙන හි භික්ඛවෙ සුණාථ, අයං කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ සාකුණිකො හුත්වා බහූ සකුණෙ බන්ධිත්වා ඉස්සරජනං උපට්ඨහි, තෙසං දිනනාවසෙසෙ විකකිණාති විකකිතාවසෙසා මාරෙත්වා ඨපිතා පූතිකා භවිස්සනනීති යථා උපපත්තිහූං න සක්කොනනි තථා තෙසං ජඞ්ඝට්ඨිනි ච පක්ඛට්ඨිනිච භින්දිත්වා රුසිං කත්වා ඨපෙති, තෙ පුන දිවසෙ විකකිණාති, අත්ථිඛණ්ඩං පන ලඞ්කාලෙ අත්තනොපි අත්‍ථාය පචාපෙති, තස්සෙකදිවසං රස භොජනෙ පක්ඛිත්ත එකො බ්‍රාහ්මණසවෙ පිණ්ඩාය චරන්තො ගෙහවාරෙ

අඨාසි, සෝ ථෙරං දිස්වා චින්තෙසි මයා බහූ පාණා මාරෙත්වා බාදිතා, අයේ‍යා ච මේ ගෙහවාරෙ සීතෙ අන්තොගෙහෙ ච රස භොජනං සංවිජ්ජති පිණ්ඩපාතමස්ස දස්සාමීති තස්ස පත්තං ආදාය පූරෙත්වා රසපිණ්ඩපාතං දත්වා ථෙරං පච්චුග්ගන්ත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මස්ස මග්ගඵල පාපුණේ‍යාතනි ආහ, ථෙරෝ එවං හොතූති අනුමොදනං අකාසි, භික්ඛවෙ තදා කතඤ්ඤුම්හි සෙ නෙතං තිස්සස්ස නිපච්චාතං, සකුණානං අට්ඨිභෙදනනිස්සන්දෙන තිස්සස්ස ගත්තතං ච පූතිකං ජාතං, අට්ඨිනි ච නිග්ගතානි, ඛීණාසවස්ස රස පිණ්ඩපාතදානනිස්සන්දෙන අරහත්තං පත්තොති.

පූතිගත්තතිස්සත්ථෙර වත්ථු සත්තතං.

3, 8.

"දිසෝ දිස"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා කොසලජනපදෙ නන්දගොපාලකං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගහපතිනො නන්දගොපාලො ගොයූථං රක්ඛති අඩෙඩා මහද්ධනො මහාභොගො, සෝ කිර යථා නෙතියෝ ජටිලෝ පබ්බජ්ජාවසෙන එවං ගොපාලකහෙතුනා රාජබලිං[1] පරිහරන්තො අත්තනො කුටුම්බං රක්ඛති, සෝ කාලානුකාලං පවිගොරසෙ ආදාය අනාථපිණ්ඩිකස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා සත්ථාරං පස්සති ධම්මං සුණාති අත්තනො වස නට්ඨානං ආගමනත්ථාය සත්ථාරං යාචති, සත්ථා තස්ස ඤාණපරිපාකං ආගමයමානො අගන්ත්වා පරිපක්කභාවං ඤත්වා එකදිවසං මහාභික්ඛු සංඝපරිවුතො චාරිකං චරන්තො මිගාර මාතුපාසාදෙ තස්ස වසනට්ඨා නාසන්නෙ අඤ්ඤතරස්මිං රුක්ඛමූලෙ නිසීදි. නන්දගොපාලොපි ආගන්ත්වා වන්දිත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං භික්ඛුසංඝස්ස පණීතං පවිගොරසදානං අදාසි, සත්තමෙ දිවසෙ සත්ථා අනුමොදනං කත්වා දානකථාදිභෙදං ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, කථාපරියොසානෙ නන්දගොපාලකොපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය සත්ථු පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරං අනුගච්ඡන්තො දූරං ගන්ත්වා නිවත්ත උපාසකානි නිවත්තියමානො වන්දිත්වා නිවත්තති, අථ නං එකො ලුද්දකො විජ්ඣිත්වා මාරෙසි, පච්ඡතො ආගච්ඡන්තා භික්ඛූ දිස්වා ගන්ත්වා සත්ථාරං ආහංසු-නන්දොපි භන්තෙ ගොපාලකො තුම්හාකං ඉධාගතභාවං මහාජනං දත්වා අනුගන්ත්වා නිවත්තන්තො මාරිතො සචෙ තුම්හෙ න ගච්ඡිස්සථ නාස්ස මරණං අභවිස්සාති සත්ථා මෙ භික්ඛවෙ ආගතෙපි අනාගතෙපි තස්ස චතසේ‍සා දිසා චතසේ‍සා අනුදිසා ව ගච්ඡන්තාසාපි මරණතො මුච්චනුපායො නාම නාහි, යං හි නෙව වෙරා න වෙරිනෝ කරොන්ති තං ඉමෙසං සත්තානං අනේ‍යාපදුට්ඨං මිච්ඡාපණිහිතං චිත්තමෙව කරොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"දිසෝ දිසං යන්තං කයිරා වෙරී වා පන වෙරිනං
මිච්ඡාපණිහිතං චිත්තං පාපියො නං තතො කරෙ"ති.

1. ෂී. II. රාජබලිං.

තත්ථ **දිසෝ දිසඤ්ඤ**ති චොරෝ චොරං "දිසවා"ති පාඨසෙසෝ. **ඤඤං කයිරා**ති යං තස්ස අනයව්‍යසනං කරෙය්‍ය, දුතියපදෙපි එසෙවනයෝ, ඉදං වුත්තං හොති, එකෝ එකස්ස මිත්තද්දුභී චොරෝ පුත්තදූරකෙඛත්තවත්ථුගොමහිසාදිසු අපරජ්ඣන්තෝ යස්ස අපරජ්ඣති, තම්පි තථෙව අත්තනි අපරජ්ඣන්තං චොරං දිසවා **චෙති වා පන** කොනවි දෙව කාරණෙන බඬ්ඪෙරං වෙරිං දිසවා අත්තනෝ කකඛළතාය දූරුණතාය යන්තං තස්ස අනයව්‍යසනං කරෙය්‍ය පුත්තදූරං වා පිළෙය්‍ය ඛෙත්තාදීනි වා නාසෙය්‍ය ජීවිතා වා පන තං චොරොපෙය්‍ය දසසු අකුසලකම්මපථෙසු මිච්ඡාඨපිතත්තා **මිච්ඡාපණිහිතං චිත්තං පාපියොනං තතො කරෙති** තං පුරිසං තතො පාපතරං කරෙය්‍ය වුත්තප්පකාරෙ දිසෝ වා වෙරී වා දිසස්ස වා වෙරිනෝ වා ඉමස්මිං යෙවත්තභාවෙ දුක්ඛං උප්පාදෙය්‍ය ජීවිතක්ඛයං වා කරෙය්‍ය, ඉදං පන අකුසලකම්මපථෙසු මිච්ඡාඨපිතං චිත්තං දිට්ඨෙව ධම්මෙ අනයව්‍යසනං පාපෙති අත්තභාවසතසහස්සෙසුපි වතුස්සු අපායෙසු ඛිපිත්වා සීසං උක්ඛිපිතුං න දෙතීති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා මහාජනස්ස සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා. උපාසකෙන පන භවනන්තරෙ කත්තකම්මං භික්ඛූහි න පුච්ඡිතං තස්මා සත්ථාරා න කථිතන්ති.

නන්දගොපාල වත්ථු අට්ඨමං.

3, 9.

"න තං මාතා පිතා කයිරා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සොරෙය්‍යනගරෙ සමුට්ඨිතං සාවත්ථියං නිට්ඨපෙසි. සම්මාසම්බුද්ධෙ සාවත්ථියං විහරන්තෙ සොරෙය්‍යනගරෙ සොරෙය්‍යසෙට්ඨිපුත්තෙ එකෙන සහායකෙන සද්ධිං සුඛයානකෙ නිසීදිත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන නහාතත්ථාය නගරා නික්ඛමි, තස්මිං ඛණෙ මහාකච්චායනත්ථෙරෝ සොරෙය්‍යං පිණ්ඩාය පවිසිතුකාමෝ ඛතිතගරෙ සඞ්කාරිං පාරුපති, ථෙරස්ස ච සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං, සොරෙය්‍යසෙට්ඨිපුත්තො තං දිසවා විත්තෙසි-අහො වත අයං වා ථෙරෝ මම හරියා භවෙය්‍ය මම වා හරියාය සරීරවණ්ණෝ එතස්ස සරීරවණ්ණෝ විය භවෙය්‍යාති, තස්ස විත්තිතමත්තෙයෙව පුරිසලිඞ්ගං අන්තරධාසි, ඉත්ථිලිඞ්ගං පාතුරහොසි, සෝ ලජ්ජිතෝ යානකා ඔරුය්හ පලායි, පරිජනෝ තං අසජානන්තෝ කිමෙතන්ති ආහ, සාපි තක්කසිලාමග්ගං පටිපජ්ජි, සහායකෝ පිස්සා ඉතොචිතො ච විචරිත්වාපි නාද්දස, සබ්බෙ නහායිත්වා ගෙහං ගම්මිංසු, සහා සෙට්ඨිපුත්තොති ච වුත්තෙ නහාත්වා ආගතෝ භවිස්සතීති මඤ්ඤමානා වදිංසු, අථස්ස මාතාපිතරෝ තත්ථ පරියෙසිත්වා අපස්සන්තා රොදිත්වා පරිදෙවිත්වා මතෝ භවිස්සතීති මතකභත්තං අදංසු, සා එකං තක්කසිලාගාමිං සත්ථවාහං දිසවා යානකං පච්ඡතෝ පච්ඡතෝ අනුබන්ධි, අථ නං මනුස්සා දිසවා අම්හාකං යානකස්ස

පච්ඡතෝ පච්ඡතෝ ආගච්ඡති, මයං කස්සෙසා දූරිකාති තං නජානාමාති වදිංසු, සාපි තුම්හෙ අත්තනෝ යානකං පාජේථ අහං පදසා ගම්ඝිස්සාමීති ගච්ඡන්තී අඛුලිම්බුද්ධිකං දත්වා එකසම්ං යානකෙ ඔතාසං කාරෙසි, මනුස්සා විහාරසිංහපුර-තක්කසිලානගරෙ අම්හාකං සෙට්ඨිපුත්තස්ස හරියා නත්ථි තස්ස ආචික්ඛිස්සාම මහාපණ්ණාකාරෝ නෝ හවිස්සතීති. තෙ ගෙහං ගන්ත්වා සාමිං අම්හෙහි තුම්හාකං එකං ඉත්ථිරත්නං ආනීතන්ති ආහංසු, සෝ තං සුත්වා පක්කොසාපෙත්වා අත්තනෝ වයානුරූපං අභිරූපං පාසාදිකං දිස්වා උපපත්තිනෙගමෙ ගෙහෙ අභාසි. පුරිසා හි ඉත්ථියෝ ඉත්ථියෝ පුරිසා වා අභූතපුබ්බා නාම නත්ථි, පුරිසා හි පරස්ස දූරෙ අභිවරිත්වා කාලං කත්වා බහූනි වස්සසතසහස්සානි නිරයෙ පච්ච්ත්වා මනුස්සජාතිං ආගච්ඡන්තා අත්තභාවසතෙ ඉත්ථිභාවං ආපජ්ජන්ති ආනන්දත්ථෙරොපි හි කප්පසතසහස්සං පූරිතපාරිමී අරියසාවකෝ සංසාරෙ සංසරන්තෝ එකස්මිං අත්තභාවෙ කම්මාරකුලෙ නිබ්බත්තෝ පරදූරකම්මං කත්වා නිරයෙ පක්කාවසෙසෙන වුද්දසත්ත අත්තභාවෙසු පරස්ස පාදපරිචාරිකා ඉත්ථි අහොසි සත්තසු අත්තභාවෙසු බිද්ධිඛරණං පාපුණි, ඉත්ථියෝ පන දූනාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා ඉත්ථිභාවෙ ඨත්වං විරාජෙත්වා ඉදං නෝ පුඤ්ඤං පුරිසත්තභාවපටිලාභාය සංවත්තතූති චින්තා අධිට්ඨහිත්වා කාලං කත්වා පුරිසත්තභාවං පටිලභන්ති, පති දෙවතා හුත්වා සාමිකෙ සම්මාපටිපත්තිවසෙනපි පුරිසත්තභාවං පටිලභන්තෙව. අයං පන සෙට්ඨිපුත්තො ථෙරෙ අයොනිසෝ චිත්තං උප්පාදෙත්වා ඉමස්මිංයෙව අත්තභාවෙ ඉත්ථිභාවං පටිලභි, තක්කසිලායං සෙට්ඨිපුත්තෙන සද්ධිං සංවාසමන්වාය පනස්සා කුච්ඡියං හබ්බොපනිට්ඨාසි සා දසමාසච්චයෙන පුත්තං ලභිත්වා තස්ස වුද්දසා ගමනකාලෙ අපරම්පි පුත්තං පටිලභි එවමස්සා කුච්ඡියං වුත්ථා වෙ පුත්තා අහෙසුං සොරෙය්යනගරෙ තම්පටිච්ච නිබ්බත්තා වෙ නි වත්තාරෝ පුත්තා අහෙසුං. තස්මිං කාලෙ සොරෙය්යනගරතෝ සෝ තස්සා සහායකසෙට්ඨිපුත්තෝ පච්ඡි සත්ථවසත්තෙහි තක්කසිලං ගන්ත්වා සුඛයානකෙ නිසින්නෝ නගරං පාවිසි, අථ නං සා උපරිපාසාදතලෙ ඨාතපායං විවරිත්වා අන්තරවීථිං ඔලොකයමානා සීතා දිස්වා සඤ්ඤා නිත්වා දූසිං පෙසෙත්වා පක්කොසාපෙත්වා මහාතලෙ නිසීදුපෙත්වා සක්කාරසම්මානං අකාසි. අථ නං සෝ ආහ-හදෙද්ද ත්වං ඉතෝ පුබ්බෙ අම්හෙහි න දිට්ඨපුබ්බා අථ ව[1] පන නෝ මහන්තං සක්කාරං කරොසි ජානාසි නුවං අම්හෙහි. ආම සාමි ජානාමි නනු තුම්හෙ සොරෙය්යනගර වාසිනොති. ආම හදෙද්ද. සා මාතාපිතූන්නං ච හරියාය ච පුත්තානං ච අරොගභාවං පුච්ඡි. ඉතරෙ ආම හදෙද අරොගාති වත්වා ආහ-ජානාසි නුවං එතෙති. ආම සාමි ජානාමි තෙසං එකො පුත්තො අත්ථි සෝ කහං සාමීති. හදෙද එතං මා කථෙහි[2] මයං තෙන සද්ධිං එකදිවසං සුඛයානකෙ නිසීදිත්වා නහායිතුං නික්ඛමිත්වා නෙව තස්ස ගතිං

1. ම.. කථඤ්ච. 2. සී. හදෙද්ද එතෙමා කථෙසි

ජානාම,ඉතෝ චිතෝව විචරිත්වා තං අදිස්වා මාතාපිතූන්නං ආරෙචයිමහ තෙපිස්ස රොදිත්වා කන්දිත්වා පෙතකිච්චං කරිංසූති. අහං සො සාමීති. අපෙහි හදෙ කිං කථෙසි මය්හං සහායො දෙවකුමාරො විය එකො පුරිසොති. හොතු මෙ සාමි අහං සොති. අථ ඉදං කිං නාමාති. තං දිවසං තෙ අය්‍යෝ මහාකච්චායනත්තෙරෙ දිට්ඨොති. අහං මහා කච්චායනත්තෙරං ඔලොකෙත්වා අහො වත අයං වා ථෙරෝ මම හරියා හවෙය්‍ය එතස්ස වා සරීරවණ්ණො විය මම හරියාය සරීර වණ්ණො හවෙය්‍යාති චින්තෙසිං, චින්තිතක්ඛණෙ එව යං මෙ පුරිස ලිඞ්ගං අන්තරධායි ඉත්ථිලිඞ්ගං පාතුභවි, අථාහං ලජ්ජාය[1] කස්සචි වත්තුං අසක්කුණිත්වා පලායිත්වා ඉධාගතා සාමීති. අහො තෙ භාරියං කම්මං කතං කසමා මය්හං නාචික්ඛි අපි ච පන තෙ ථෙරෝ ධම්මපි නොති, න ධම්මපිතො සාමි ජානාසි පන ත්වං කහං ථෙරොති ඉමමෙව නගරං නිස්සාය විහරතීති සචෙ පිණ්ඩාය චරන්තො ඉධාගච්ඡෙය්‍ය අහං මමය්‍යස්ස භික්ඛාහාරං දදෙය්‍යං සාමීති, තෙන හි සීඝං සක්කාරං කරොහි අම්හාකං අය්‍යං ධම්මපෙසාමාති ථෙරස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නො හන්තෙ සෙව මය්හං භික්ඛං ගණ්හථාති ආහ, නනු ත්වං සෙට්ඨිපුත්ත ආගන්තුකොති, හන්තෙ මා අම්හාකං ආගන්තුකභාවං පුච්ඡථ සෙව මෙ භික්ඛං ගණ්හථාති, ථෙරො අධිවාසෙසි, ගෙහෙපි ථෙරස්ස මහාසක්කාරො පරියත්තො, ථෙරො පුන දිවසෙ තං ගෙහචාරං අගමාසි, අථ නං නිසිදාපෙත්වා පණීතෙනාහාරෙන පරිවිසිත්වා සෙට්ඨිපුත්තො තං ඉත්ථිං ගහෙත්වා ථෙරස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජාපෙත්වා හන්තෙ මය්හං සහායිකාය ධම්ථාති ආහ. කිං මෙතන්නි? අයං හන්තෙ පුබ්බෙ මය්හං පියසහායකො හුත්වා තුම්හෙ ඔලොකෙත්වා එවං නාම චින්තෙසි, අථස්ස පුරිසලිඞ්ගං අන්තරධායි ඉත්ථිලිඞ්ගං පාතුභවි ධම්ථ හන්තෙති තෙනහි උට්ඨහථ ධම්මි වො අහන්ති, ථෙරෙන ධම්මීති වුත්තමත්තෙ එව ඉත්ථිලිඞ්ගං අන්තරධායි පුරිසලිඞ්ගං පාතුභවි, පුරිසලිඞ්ගෙ පාතුභූතමත්තෙ එව තං තක්කසිලායං සෙට්ඨිපුත්තො ආහ:-සම්ම සහායක ඉමෙ චෙ දරකා තව කුච්ඡිගං වුත්ථත්තා මං පටිච්ච නිබ්බත්තත්තා උභින්නම්පි නො පුත්තා එව ඉඩෙව වසිස්සාම මා උක්කණ්ඨීති. සම්ම අහං එකෙන අත්තභාවෙන පඨමං පුරිසො හුත්වා ඉත්ථිභාවං පත්වා පුන පුරිසො ජාතො විපඤ්ඤාරං පත්තොති. පඨමං මං පටිච්ච චෙ පුත්තා නිබ්බත්තා ඉදානි මෙ කුච්ඡිතො චෙ පුත්තා නික්ඛන්තා සවාහං එකෙන අත්ත භාවෙන විපඤ්ඤාරපත්තො, පුන ගෙහෙ වසිස්සතීති සඤ්ඤං මා කරි අහං අය්‍යස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, ඉමෙ දරකා තව භාරා ඉමෙසු මා පමජ්ජීති පුත්තෙ පරිච්චජ්ජිත්වා පරිමජ්ජිත්වා පිතු නියාදෙත්වා නික්ඛමිත්වා ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජි. ථෙරොපි තං පබ්බාජෙත්වා උපසම්පාදෙත්වා ගණ්හිත්වාව චාරිකං චරමානො සාවත්ථිං අගමාසි.

1. ම. ලජ්ජමානා.

තස්ස සොරෙය්‍යථේරොති නාමං අගොසි, ජනපදවාසිනො තං පවත්තිං සුත්වා සංඛුභිත්වා කොතූහලජාතා උපසංකම්ත්වා පුච්ඡිංසු, එවං කිර භනෙතෙති, ආමාවුසොති, භනෙත එවරූපමපි කාරණං නාම ඝොති, තුම්හාකං කිර කුවජියං වෙ පුත්තා නිබ්බත්තා තුම්හෙ පටිච්ච වෙ ජාතා තෙසං වො කතරෙසු බලවසිනෙඝොති, කුවජියං වුත්ථකෙ ආවුසොති, ආගතාගතා නිබ්බං සථේව පුච්ඡන්ති ථේරො කුවජියං වුත්ථකෙසු එව සිනෙහො බලවාති, මය්‍හං භරිව්ව සිනෙහො නත්ථීති, නික්ඛ්‍ම අය්‍යං අහුතං කථෙති, පුරිමදිවසෙ කුවජියං වුත්ථපුත්තෙසු සිනෙහො බලවාති වත්වා ඉදානි මය්‍හං කත්ථචි සිනෙහො නත්ථීති වදති අඤ්ඤං ව්‍යාකරොති භනෙතෙති ආහංසු. සත්ථා න නික්ඛ්‍මෙ මය්‍හං පුත්තෙතා අඤ්ඤං ව්‍යාකරොති, මම පුත්තස්ස සම්මාපණිහිතෙන චිත්තෙන මිත්‍යාදස්සනං දිට්ඨකාලතො පට්ඨාය න කත්ථචි සිනෙහො ජාතො යං යං සම්පත්තිං නෙව මාතාපිතරෝ කාංඛුං සකෙකාතනි තං ඉමෙසං සත්තානං අභිනන්තරෙ පවත්තං සම්මා පණිහිතං චිත්තමෙව දෙතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ.

න තං මාතා පිතා කයිරා අඤ්ඤෙ වා පිච ඤාතකා
සම්මාපණිහිතං චිත්තං සෙය්‍යසො නං තතො කරෙති.

තත්ථ න තනති තං කාරණං නෙව මාතා කරෙය්‍ය න පිතා න අඤ්ඤෙ ඤාතකා. සම්මා පණිහිතන්ති දිසාකුසලකම්මපථෙසු සම්මා ඨපිතං. සෙය්‍යසො නං තතො කරෙති තතො කාරණතො සෙය්‍යසො නං වරතරං උත්තරිතරං කරෙය්‍ය කරොතීති අත්ථො. මාතා පිතරොපි පුත්තානං ධනං දදමානා එකස්මිං එව අත්තභාවෙ කම්මං අනන්තරා සුඛෙන ජීවිතූපභොගසුඛනං දාතුං සකෙකාතනි; විසාඛාය මාතාපිතරොපි තාවමහඬ්ඪා මහාභොගා තස්සා එකස්මිං යෙව අත්තභාවෙ සුඛෙන ජීවිතූපභොගං අදංසු. වතුසු පන දීපෙසු එකකවත්තිසිරිං දාතුං සමත්ථා මාතාපිතරොපි නාම පුත්තානං නත්ථි, පගෙව දිබ්බසම්පත්තිං වා පඨමජ්ඣානාදිසම්පත්තිං වා, ලොකුත්තරසම්පත්තිං දාතෙ කථාව නත්ථි, සම්මා පණිහිතං පන චිත්තං සබ්බමෙතං සම්පත්තිං දාතුං සක්කොති. තෙන වුත්තං "සෙය්‍යසො නං තතො කරෙ"ති-දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදිනි සම්පත්තා. දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

සොරෙය්‍යත්ථෙරවත්ථු නවමං.

චිත්තවග්ගවණ්ණනා නිට්ඨිතා.

වග්ගෙගා තතියො.

4. 1.

"කො ඉමං පථවිං විජෙස්සති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො පථවිකථාපසුතෙ පවත්තෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර භගවතා සද්ධිං ජනපදචාරිකං චරිත්වා ජෙතවනං ආගන්ත්වා සායණ්හසමයෙ උපට්ඨානසාලාය සන්නිසින්නා අත්තනා ගතගතට්ඨානෙ අසුකගාමතො අසුකගමනට්ඨානෙ සම්මසිතං කද්දම බහුලං සකඛරබහුලං කාලමත්තිකං තම්බමත්තිකන්ති පථවිකථං කථෙසුං. සත්ථා ආගන්ත්වා කායඛන්ධෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා හන්දෙත අමෙහි විවරිතට්ඨානෙ පථවිකථායාති වුත්තෙ කිඤ්චාපි එසා බාහිරපථවී නාම තුම්හෙහි අජ්ඣත්තිකපථවියං පරිකම්මං කාතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමා වෙ ගාථා අභාසි.

කො ඉමං පථවිං විජෙස්සති යමලොකං ච ඉමං සදෙවකං,
කො ධම්මපදං සුදෙසිතං කුසලො පුප්ඵමිව පචෙස්සති.

සෙඛො පථවිං විජෙස්සති යමලොකං ච ඉමං සදෙවකං
සෙඛො ධම්මපදං සුදෙසිතං කුසලො පුප්ඵමිව පචෙස්සතීති.

තත්ථ **කො ඉමන්ති** කො ඉමං අත්තභාවසඞ්ඛාතං පථවිං, **විජෙස්සතීති** අත්තනො ඤාණෙන විජානිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සතීති අත්ථො. **යමලොකඤ්චාති** චතුබ්බිධං අපායලොකං ච. **ඉමං සදෙවකන්ති** ඉමං මනුස්සලොකං ච දෙවලොකෙන සද්ධිං කො විජෙස්සති විජානිස්සති විජානිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සතීති පුච්ඡති. **ධම්මපදං සුදෙසිතන්ති** යථාසභාවතො කථිතත්තා සත්තතිංසබොධිපක්ඛියධම්මසඞ්ඛාතං ධම්මපදං, කුසලො මාලාකාරෙ **පුප්ඵං** විචිනන්තො විය **කො පචෙස්සති** විචිණිස්සති විජානිස්සති උපපරික්ඛිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සතීති අත්ථො. **සෙඛොති** අධිසීලසික්ඛා අධිචිත්තසික්ඛා අධිපඤ්ඤාසික්ඛාති ඉමා තිස්සො සික්ඛා සික්ඛනතො සොතාපත්තිමග්ගට්ඨං ආදිං කත්වා යාව අරහත්තමග්ගට්ඨා සත්තවිධො සෙඛො ඉමං අත්තභාවපථවිං අරහත්තමග්ගෙන තතො ඡඳරාගං අපකඩ්ඪන්තො **විජෙස්සති** විජානිස්සති විජානිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සති. **සමලොකං චාති** තං යථාවුත්තප්පකාරං යමලොකං ච **ඉමං** මනුස්සලොකං ච සහ දෙවෙහි **සදෙවකං** සෙව විජානිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සතීති. **සෙඛොති** සෙව සත්තවිධො සෙඛො ඉමං අත්තභාවපථවිං යථානාම **කුසලෝ** මාලාකාරෝ පුප්ඵරාමං පවිසිත්වා තරුණමකුලානි ච පාණකවිද්ධානි ච මිලාතානි ච ගණ්හිතුකජාතානි ච පුප්ඵානි වජ්ජෙත්වා සොභනානි සුජාතසුජාතානෙව පුප්ඵානි චිණාති එවමෙවං ඉමෙසු තථිතං සුනිට්ඨං ඛොඩපක්කිත ධම්මපදමපි පඤ්ඤාය **පචෙස්සති** විචිණිස්සති උපපරික්ඛිස්සති පටිවිජ්ඣිස්සති සච්ඡිකරිස්සතීති සත්ථා සයමෙව පඤ්හං විස්සජ්ජෙසි.

දෙසනාවසානෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු. සමපත්තපරිසායපි ඝනභිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

පඨවිකථාපසුතපඤ්චසතභික්ඛූනං වත්ථු පඨමං.

4, 2.

"ඵෙණූපම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො අඤ්ඤතරං මරීචිකම්මට්ඨානිකං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමීති අරඤ්ඤං පවිසිත්වා ඝටිත්වා වායමිත්වා අරහත්තං පත්තුං අසක්කොන්තො විසෙසෙත්වා කම්මට්ඨානං කථාපෙස්සාමීති සත්ථුසන්තිකං ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ මරීචිං දිස්වා යථා අයං ගිම්හසමයෙ උට්ඨිතා මරීචි විදූරෙ සීතානං රූපගතා විය පඤ්ඤායති සන්තිකං ආගච්ඡන්තානං නෙව පඤ්ඤායති අයං අත්තභාවොපි උප්පාදවයධෙම්මොති මරීචිකම්මට්ඨානං භාවෙන්තො ආගන්ත්වා මග්ගඵලානි අධිගන්තුං අවිරහිතං නහාපෙත්වා එකස්මිං වණ්ඩසොතන්තරෙ රුක්ඛච්ඡායාය නිසින්නො උදකවෙගාභිඝාතෙන උට්ඨහිත්වා මහන්තෙන මහන්තෙන ඵෙණපිණ්ඩෙ භිජ්ජමානෙ දිස්වා අයං අත්තභාවොපි උප්පජ්ජිත්වා භිජ්ජනධම්මොති එවරූපො යෙවාති ආරම්මණං අග්ගහෙසි. සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව තං ථෙරං දිස්වා එවමෙතං භික්ඛු එවරූපොවායං අත්තභාවො ඵෙණපිණ්ඩො විය මරීචි විය උප්පජ්ජනභිජ්ජනසභාවො එවාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ.

ඵෙණූපමං කායමිමං විදිත්වා මරීචිධම්මං අභිසම්බුධානං,
ඡෙත්වාන මාරස්ස පපුප්ඵකානි අදස්සනං මච්චුරාජස්ස ගච්ඡෙය්‍ය.

තත්‍ර ඉමන්ති[1] ඉමං කෙසාදිසමුදයසඞ්ඛාතං **කායං** අබලදුබ්බල අනඛත්තියතාවසාලිඛතාය **ඵෙණපිණ්ඩසදිසකන්ති විදිත්වා, මරීචිධම්මන්ති** යථා මරීචි දූරෙ සීතානං රූපගහා විය ගයහූපගා විය හොති සන්තිකෙ උපගච්ඡන්තානං රිත්තා තුච්ඡා අගයහූපගා සමප ජ්ජති එවමෙව ඛණිකං ඉත්තරතරපච්චුට්ඨානට්ඨෙන අයං කායොපි මරීචිධම්මොති **අභිසම්බුධානං** බුජ්ඣන්තෙනා ඤාතන්තොති අත්ථො; **පපුප්ඵකානීති** මාරස්ස පපුප්ඵසඞ්ඛාතානි තෙහුමකානි වට්ටානි අරියමග්ගෙන ඡින්දිත්වා ඛිණාසවො භික්ඛු මච්චුරාජස්ස අදස්සනං අවිසයං අමතමහානිබ්බාණං ගච්ඡෙය්‍යාති.

ගාථාපරියොසානෙ ථෙරො සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා සත්ථු සුවණ්ණවණ්ණං සරීරං ථොමෙන්තො වන්දන්තො ආගතොති.

මරීචිකම්මට්ඨානිකත්ථෙරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

---

4. 3.

"පුප්ඵානි හෙව පචිණන්ත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො සපරිසං මහොඝෙන අජ්ඣොත්ථරිත්වා මාරිතං විඹ්ඛභං ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍රායං ආනුපුබ්බී කථා-සාවත්ථියං හි මහාකොසල රඤ්ඤො පුත්තො පසෙනදිකුමාරො නාම වෙසාලියං ලිච්ඡවිකුමාරෙ

1. ම. ඵෙණූපමන්ති.

මහාලි නාම කුසිණාරායං මල්ලරාජපුත්තෝ බන්ධුලෝ නාමාති ඉමේ තයෝ දිසාපාමොක්ඛස්ස ආචරියස්ස සන්තිකෙ සිප්පුග්ගහණත්ථාය තක්කසිලං ගන්ත්වා බහිනගරෙ සාලාය සමාගතා අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස ආගතකාරණඤ්ච කුලං ච නාමඤ්ච පුච්ඡිත්වා සහායකා හුත්වා එක තොව ආචරියං උපසංකමිත්වා නච්චසෙව උග්ගහිතසිප්පා තෙ ආචරියං ආපුච්ඡිත්වා එකතොව නික්ඛමිත්වා සකසකට්ඨානානි අගමංසු. තෙසු පසෙනදිකුමාරෝ පිතු සිප්පං දසෙත්වා පසන්නෙන පිතරා රජෙ අභිසිතෙනා. මහාලි කුමාරෝ ලිච්ඡවීනං සිප්පං දසෙනෙනා මහන්තෙන උස්සාහෙන දසෙසි. තස්ස අක්ඛිනි භිජ්ජිත්වා අගමංසු. ලිච්ඡවිරාජානෝ අහෝ වතමහාකං ආචරියෝ අක්ඛිවිනාසං පත්තෝති න නං පරිවජ්ජිස්සාම උපට්ඨහිස්සාම නන්ති සතසහස්සුට්ඨානකං එකං චාරං අදංසු සෝ තං නිස්සාය පඤ්චසතෙ ලිච්ඡවිරාජ පුත්තෙ සිප්පං සික්ඛාපෙන්තෝ වසි. බන්ධුලකුමාරෝ සට්ඨිං සටයිං වෙලුං ගහෙත්වා මජ්ඣෙ අයසලාකං පක්ඛිපිත්වා සට්ඨිසලාපෙ උස්සා පෙත්වා ඨපිතෙ මල්ලරාජකුලෙහි ඉමෙ කාපෙතූති වුත්තො අසිති හත්ථං ආකාසං උල්ලඞ්ඝිත්වා අසිනා කාපෙන්තෝ අගමාසි, සෝ ඔසාන කලාපෙ අයසලාකාය කිණීති සද්දං සුත්වා කිං එතන්ති පුච්ඡිත්වා සබ්බකලාපෙසු අයසලාකානං ඨපිතභාවං සුත්වා අසිං ඡඩ්ඩෙත්වා රොදමානෝ මඤ්ඤං එත්තකෙසු ඤාතිසුහජ්ජෙසු එකොපි සඤ්ඤාහෙ හුත්වා ඉමං කාරණං නාවික්ඛි, සබ්බෙ හි අහං ජානෙය්‍යං අයසලාකාය සද්දං අනුට්ඨපෙන්තොව ජිනෙය්‍යන්ති වත්වා සබ්බෙපිමෙ මාරෙත්වා රජ්ජං කාරෙස්සන්ති මාතාපිතූන්නං භයෙසි. තෙහි පවෙණිරජ්ජං නාත ඉදං න ලබ්භා එවං කාතූන්ති නානප්පකාරෙන වාරිතෝ තෙන හි මම සහායකස්ස සන්තිකං ගච්ඡිස්සාමීති සාවත්ථිං අගමාසි. පසෙනදි කොසලරාජා තස්ස ආගමනං සුත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා මහන්තෙන සක්කා රෙන නගරං පවෙසෙත්වා සෙනාපතිට්ඨානෙ ඨපෙසි, සෝ මාතාපිත රොපි පක්කොසාපෙත්වා තත්ථෙව වාසං කාපෙසි, අථෙකදිවසං රාජ උපරිපාසාදෙ ඨිතෝ අන්තරවීථිං ඔලොකයමානෝ අනාථපිණ්ඩිකස්ස චූළඅනාථපිණ්ඩිකස්ස විසාඛාය සුපච්චාසාගාති එතෙසං ගෙහං භත්තකිච්චත්ථාය ගච්ඡන්තෙන අන්තෙසහස්සෙ භික්ඛූ දිස්වා කහං අය්‍යා ගච්ඡන්තීති පුච්ඡිත්වා දෙව අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගෙහෙ නිච්චභත්ත ගිලානභත්තාදීනම්ත්ථාය දෙවසිකං වෙ භික්ඛුසහස්සානි ආගච්ඡන්ති චූළඅනාථපිණ්ඩිකස්ස පඤ්චසතානි තථා විසාඛාය තථා සුපච්චාසා යානි වුත්තෙ සයම්පි භික්ඛුසඞ්ඝං උපට්ඨහිතුකාමෝ විහාරං ගන්ත්වා භික්ඛුසඝසෙන සද්ධිං සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා සත්තාහං දානං දත්වා සත්තමෙ දිවසෙ වඤ්චිත්වා පඤ්චභික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නිබද්ධං භික්ඛං ගණ්හථාති ආහ. මහරාජ බුද්ධා නාම එකට්ඨානෙ නිබද්ධං භික්ඛං න ගණ්හන්තීති බහූ බුද්ධානං ආගමනං පච්චාසිංසන්ති, තෙන හි එකං භික්ඛුං නිබද්ධං පෙසථාති, සත්ථා ආනන්දත්ථෙරස්ස භාරමකාසි. රාජා භික්ඛුසංඝෙ ආගතෙ පත්තං ගහෙත්වා ඉමෙ නාම පරිවිසන්තූති අවි

වාරෙන්වාව සත්තාහං සයමෙව පරිවිසිත්වා අඨමේ දිවසෙ විකිඤ්ඡන්තා පපවමකාසි, රාජකුලෙ නාම අණාතත්තා ආසන්නානි පඤ්ඤපෙත්වා භික්ඛූ නිසීදාපෙත්වා පරිවිසිතුං න ලභන්ති, භික්ඛූ න මයං ඉධ ඨාතුං සක්ඛිස්සාමාති බහූ පක්කාමිංසු, රාජා දුතියදිවසෙපි පමජ්ජි, දුතියදිවසෙපි බහූ පක්කාමිංසු, තතියදිවසෙපි පමජ්ජි, තදා ආනන්ද ත්ථෙරං එකකමෙව ඨපෙත්වා අවසෙසා පක්කාමිංසු. පුඤ්ඤවන්තා නාම කාරණවසිකා හොන්ති, කුලානං පසාදං රක්ඛන්ති තථාගතස්ස ව සාරිපුත්තත්ථෙරෝ මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරෝති වෙ අග්ගසාවකා ඛෙමා උපපලවණ්ණාති වෙ අග්ගසාවිකා උපාසකෙසු විත්තෙතා ගහපති හත්ථකෝ ආළවකොති වෙ අග්ගසාවකා උපාසකා උපාසිකාසු වෙලු කණ්ඨකී නන්දමාතා බ්‍රජ්ජුත්තරාති වෙ අග්ගසාවිකා උපාසිකා ඉත්තිමේ අඨ්ඨජනෙ ආදිං කත්වා ඣානන්තරපපත්තා සබ්බෙපි සාවකා එකදෙසෙන දස්සනං පාරමිතං පූරිතත්තා මහාපුඤ්ඤ අභිනීහාරසම්පන්නා. ආනන්ද ත්ථෙරොපි කපපසතසහස්සං පූරිතපාරමී අභිනීහාරසම්පන්නො මහා පුඤ්ඤ අත්තනො කාරණවසිකත්තාය කුලස්ස පසාදං රක්ඛන්තො අඨ්ඨාසි තං එකකමෙව නිසීදාපෙත්වා පරිවිසිංසු. රාජා භික්ඛූනං ගතකාලෙ ආගන්ත්වා ඛාදනීයභොජනීයාදීනි තත්ථෙව ඨපිතානි දිස්වා කිං අය්‍යා න ආගමිංසූති පුච්ඡිත්වා ආනන්දත්ථෙරෙ එකකොව ආගතෙ දෙමාති සුත්වා අඬ්ඩ එත්තකං මේ ජෙට්ඨමකාසූති භික්ඛූනං කුඩ්ඩෙ සඤ්ඤ සන්තිකං ගන්ත්වා භන්තෙ මයා පඤ්ඤාතං භික්ඛූනං භික්ඛා පටියත්තා ආනන්දත්ථෙරෙ කිර එකකොව ගණ්හා පටියත්තභික්ඛා තථෙව ඨිතා පචසථා භික්ඛූ මම ගෙහෙ සඤ්ඤං න කරිංසු කින්නුඛො කාරණන්ති ආහ. සප්පා භික්ඛූනං දෙසෙ අවත්ථා මහාරාජ මම සාවකානං තුම්හෙහි සඬ්ඩ විස්සාසො නත්ථි, තෙන න ගතා භවිස්සන්තීති වත්වා කුලානං අනුපගමනකාරණං ච උපගමනකාරණං ච පකාසෙන්තො භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා ඉමං සුත්තමාහ:-"නවහි භික්ඛවෙ අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා නාලං උපගන්තුං උපගන්ත්වා වා නාලං උපනිසීදිතුං, කතමෙහි නවහි? න මනාපෙන පච්චුට්ඨෙන්තී න මනාපෙන අභිවාදෙන්ති න මනාපෙන ආසනං දෙන්ති සන්තමස්ස පතිගුණන්ති බහුකම්පි ථොකං දෙන්ති පණීතම්පි ලුඛං දෙන්ති අසක්කච්චං දෙන්ති නො සක්කච්චං න උපනිසීදන්ති ධම්මස්ස වණ්ණං භාසන්තස්ස න රජ්ජන්ති ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ නවහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා නාලං උපගන්තුං උපගන්ත්වා වා නාලං උපනිසීදිතුං; නවහි භික්ඛවෙ අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා අලං උපගන්තුං උපගන්ත්වා වා අලං උපනිසීදිතුං, කතමෙහි නවහි? මනාපෙන පච්චුට්ඨෙන්ති මනාපෙන අභිවාදෙන්ති මනාපෙන ආසනං දෙන්ති සන්තමස්ස න පරිගුණන්ති බහුකම්පි බහුකං දෙන්ති පණීතම්පි පණීතං දෙන්ති සක්කච්චං දෙන්ති නො අසක්කච්චං උපනිසීදන්ති ධම්මස්ස වණ්ණං භාසන්තස්ස රජ්ජන්ති ඉමෙහි ඛො භික්ඛවෙ නවහි අඞ්ගෙහි සමන්නාගතං කුලං අනුපගන්ත්වා වා

අලං උපගන්තුං උපගන්ත්වා වා අලං උපනිසීදිතුං" ඉති හි ඛෝ මහාරාජ මම සාවකා තුම්හාකං සන්තිකා විස්සාසං අලභන්තා න ගතා භවිස්සන්තීති. පොරාණකපණ්ඩිතාපි හි අවිස්සාසිකට්ඨානෙ සක්කච්චං උපට්ඨියමානාපි මාරණන්තිකං වෙදනං පත්වා විස්සාසිකට්ඨානමෙව ගම්හිංසූති. කදා භන්තෙති රඤ්ඤා පුට්ඨා අතීතං ආහරි. අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ කෙසවෝ නාම රාජා රජ්ජං පහාය ඉසිපබ්බජ්ජං පබ්බජි තං පව පුරිසසතානි අනුපබ්බජිංසු සෝ කෙසවතාපසෝ නාම අහොසි. පසාධනකපපකෝ පනස්ස පබ්බජිත්වා කපපකෝ නාම අන්තෙවාසිකෝ අහොසි. කෙසවතාපසෝ පරිසාය සද්ධිං අට්ඨමාසෙ හිමවන්තෙ වසිත්වා වස්සාරත්තෙ ලොණම්බිල සෙවනත්ථාය බාරාණසිං පත්වා භික්ඛාය පාවිසි, අථ නං රාජා දිස්වා පසීදිත්වා වතුමාසං අත්තනෝ සන්තිකෙ වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගණ්හිත්වා උය්‍යානෙ වසාපෙන්තෝ සයං සායං පාතමස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡති, අවසෙසතාපසා කතිපාහං වසිත්වා හත්ථිඝඤ්ඣාදීහි උබ්බාළ්හා හුත්වා උක්කණ්ඨිත්වා ආචරිය උක්කණ්ඨිතම්හා ගච්ඡාමාති ආහංසු, කහං තාතාති, හිමවන්තං ආචරියාති, රාජා අම්හාකං ආගතදිවසෙ එව චතුමාසං ඉධ වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං ගණ්හි කථං ගම්හාම තාතාති. තුම්හෙහි අම්හාකං අනාචික්ඛිත්වාව පටිඤ්ඤං දින්නා මයං න සක්කොම වසිතුං ඉතෝ අට්ඨරෙ තුම්හාකං පවත්තිසවණට්ඨානෙ වසිස්සාමාති වත්වා පක්කමිංසු, කපපන්තෙවාසිකෙන සද්ධිං ආචරියෝ ඔහීයීති. රාජා උපට්ඨානං ආගතෝ කහං අය්‍යාති ප්‍රුවිත උක්කණ්ඨිතමහාති වත්වා හිමවන්තං ගතා මහාරාජාති කපෙපාපි න චිරස්සෙව උක්කණ්ඨිත්වා ආචරියෙන පුනපපුන වාරියමානොපි න සක්කොමීති වත්වා පක්කාමි, ඉතරෙසං පන සන්තිකං ආගන්ත්වා ආචරියස්ස පවත්තිං සුණන්තෝ අවිදූරෙ ඨානෙ වසි. අපරභාගෙ ආචරියස්ස අන්තෙවාසිකෙ අනුස්සරන්තස්ස කුච්ඡිරොගො උපපජ්ජි, රාජ වෙජ්ජෙහි තිකිච්ඡාපෙති රොගො න වූපසම්මති, තාපසෝ ආහ: "මහාරාජ ඉච්ඡථ මෙ රොගවූපසමන"න්ති "හන්තෙ සචාහං සක්කුණෙය්‍යං ඉදානෙව වෝ ඵාසුකං කරෙය්‍ය"න්ති මහාරාජ සචෙ මෙ ඵාසුකං ඉච්ඡසි මං අන්තෙවාසිකානං සන්තිකං පෙසෙහීති රාජා සාධූ හන්තෙති මඤ්ඤෙ නිපජ්ජාපෙත්වා තාරදඅම්බවප්පමුඛෙ චත්තාරෝ අමච්චෙ මම අය්‍යස්ස පවත්තිං ඤත්වා මය්හං සාසනං පහිණෙය්‍යාථාති උය්‍යොජෙසි, කපපන්තෙවාසිකෝ ආචරියස්ස ආගමනං සුත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා ඉතරෙ ඛාදන්තී වුත්තෙ අසුකට්ඨානෙ කිර වසන්තීති ඤත්වා. තෙපි ආචරියස්ස ආගතභාවං සුත්වා තත්ථෙව සමොසරිත්වා ආචරියස්ස උණ්හොදකං දත්වා ඵලාඵලං අදංසු, තං ඛණං යෙව රොගෝ වූපසම් කතිපාහෙනෙව සුවණ්ණවණ්ණා අහොසි, අථ නං නාරදෙ, ප්‍රුවිත්:-

මනුස්සිඳං ජහිත්වාන සබ්බකාමසමිද්ධිනං,
කථන්නු භගවා තෙසි කපපස්ස රමති අස්සමෙති.

සාදූනි රමණීයානි සන්ති රුක්ඛා මනොරමා,
සුභාසිතානි කපණස්ස නාරද රමයන්ති මං.
සාළිතං ඔදනං භුත්වා සූව මංසූපසෙචනං,
කථං සාමාකනීවාරා අලොණා ඡාදයන්ති තං.
අසාදුං යදි වා සාදුං අපථං වා යදි වා බහුං,
විස්සාසෙථා යත්ථ භුඤ්ජය්‍ය විස්සාසපරමා රසාති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙන්තො තදා රාජා මොග්ගල්ලානො අහොසි නාරදෙ සාරිපුත්තො කපණෙන වාසී ආනන්දෙ කෙසවනාපසො අහමෙවානි වත්වා-එවං මහාරාජ පුබ්බෙපි පුබ්බපණ්ඩිතා මාරණන්තිකං වෙදනං පත්වා විස්සාසිකට්ඨානං ගමිංසු, මම සාවකා න තුම්හාකං සන්තිකෙ විස්සාසං ලභන්ති මඤ්ඤතී ආහ. රාජා භික්ඛුසංඝෙන සද්ධිං මයා විස්සාසං කාතුං වට්ටති කථන්නුඛො කරිස්සාමීති සම්මාසම්බුද්ධස්ස ඤාතිධීතරං මම ගෙහෙ කාතුං වට්ටති, එවං සන්තෙ දහරා ච සාමණෙරා ච සම්මා සම්බුද්ධස්ස ඤාතිරාජාති මම සන්තිකං විස්සත්ථා නිබ්බං ආගම්ස්සන්තීති විනෙතබ්බා එකං මෙ ධීතරං දෙන්තූති සාකියානං සන්තිකං පෙසෙසි, කතරසක්කස්ස ධීතාති ච ඤත්වා ආගච්ඡය්‍යාථාති වත්වා දූතෙ ආණාපෙසි, දූතා ගන්ත්වා සාකියෙ දිස්වා ආහංසු, තෙ සන්නිපතිත්වා පක්ඛිත්තරියොo[1] රාජා සචෙ න දස්සාම විනාසෙස්සති නො, නාඛො පන අම්හෙහි කුලෙන සදිසො කිඤ්චුඛො කාතබ්බන්ති විහඤ්ඤිංසු, මහානාමො මම දාසියා කුච්ඡිස්මිං ජාතා වාසභඛත්තියා නාම ධීතා රූපග්ගපත්තා අත්ථි තං දස්සාමාති වත්වා දූතෙ ආහ-සාධු රඤ්ඤා දුහිතරං දස්සාමාති, සා කස්ස ධීතාති?, සම්මාසම්බුද්ධස්ස චුල්ලපිතු පුත්තස්ස මහානාමසක්කස්ස ධීතා වාසභඛත්තියා නාමාති, තෙ ගන්ත්වා රඤ්ඤා ආරොචෙසුං, රාජා යදි එවං සාධු සිඛං ආනෙථ, ඛත්තියා ච නාම බහුමායා, දාසිධීතරම්පි පහිණෙය්‍යුං? පිතරා සද්ධිං එකභාජනෙ භුඤ්ජතීං ආනෙය්‍යාථාති පෙසෙසි, තෙ ගන්ත්වා දෙව තුම්හෙහි සද්ධිං එකතො භුඤ්ජතීං රාජා ඉච්ඡතීති ආහංසු, මහානාමො සාධූ තාතාති තං අලඞ්කාරාපෙත්වා අත්තනො භුඤ්ජනකාලෙ පඤ්චාසාපෙත්වා තාය සද්ධිං එකතො භුඤ්ජාකාරං දස්සෙත්වා දූතානං නීයාදෙසි, තෙ තං ආදාය සාවත්ථිං ගන්ත්වා තං පවත්තිං රඤ්ඤෙ ආරොචෙසුං, රාජා තුට්ඨමානසො තං පවත්තිං ඤත්වා තස්සා ඤාතීනං ජෙට්ඨිකං කත්වා අග්ගමහෙසිට්ඨානෙ අභිසිඤ්චි, සා න චිරස්සෙව සුවණ්ණවණ්ණං පුත්තං විජායි, අථස්ස නාමගහණදිවසෙ රාජා අත්තනො අය්‍යකාය සන්තිකං පෙසෙසි-සක්‍යරාජධීතා වාසභඛත්තියා පුත්තං විජාතා කිම්ස්ස නාමං කරොන්තූති, තං පන සාසනං ගහෙත්වා ගතා අම්මෙවෝ පොතකං ඛඩිරඛාතුකො, සො ගන්ත්වා රඤ්ඤෙ අය්‍යකාය ආරොචෙසි, සා තං සුත්වා වාසභඛත්තියා පුත්තං අවිජායිත්වාපි සබ්බං ජනං අභිභවි ඉදානි

1. සී. II. පක්ඛත්තරියොං.

පත රඤ්ඤෝ අතිවිය වල්ලභා භවිස්සතීති ආහ. බ්‍රහ්මවෙලා වල්ලභාති වචනං දුස්සුතං සුත්වා විඩූඩභොත්ති සල්ලක්ඛෙත්වා රාජානං උපගන්ත්වා දෙව කුමාරස්ස විඩූඩභොත්ති නාමං කරොථාති ආහ. රාජා පොරාණකං නො කුලසන්තකං නාමං භවිස්සතීති විනෙත්වා විඩූඩභොත්ති නාමමකාසි, අථස්ස දහරකාලෙ එව රාජා සඤ්ඤං පියං කරෙමීති සෙනාපතිට්ඨානං අදාසි, සො කුමාරපරිහාරෙන වඩ්ඪෙන්තො සත්ත වස්සිකකාලෙ අඤ්ඤඤං කුමාරානං මාතාමහකුලතො හත්ථිරූපක අස්සරූපකාදීනි ආහරියමානානි දිස්වා මාතරං පුච්ඡි-අම්ම අඤ්ඤඤං මාතාමහකුලතො පණ්ණාකාරෙ ආහරියන්ති මය්හං කොචි කිඤ්ච න පෙසෙති, කිං නු නිම්මාතාපිතිකාති?, අථ නං සා තාත තව සක්‍ය රාජානො මාතාමහා දූරෙ පන වසන්ති තෙන තෙ න කිඤ්චි පෙසෙන්තීති වත්වා වඤ්චෙසි. සොළසවස්සකාලෙ අම්ම තව මාතාමහකුලං පස්සිතුකාමොම්හීති වත්වා අලං තාත කිං තත්ථ ගන්ත්වා කරිස්සසීති වාරිය මානොපි පුනප්පුනං යාචි, අථස්ස මාතා තෙන හි ගච්ඡාති සම්පටිච්ඡි, සො පිතු ආරොචෙත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන නික්ඛමි, වාසභඛත්තියා පුරෙතරං පණ්ණං පෙසෙසි අහං ඉධ සුඛං වසාමි මාස්ස කිඤ්චි සාමිනො අන්තරං දස්සසිංසූති යාචි, සාකියා විඩූඩභස්ස ආගමනං සුත්වා වඤ්චිතුං න සක්කොති තස්ස දහරතරෙ කුමාරෙ ජනපදං පහිණිත්වා තස්මිං කපිලපුරං සම්පත්තෙ සන්ථාගාරෙ සන්නිපතිංසු, කුමාරෙ තත්ථ ගන්ත්වා අට්ඨාසි, අථ නං අයන්තෙ තාත මාතාමහො අයං මාතුලොති වදිංසු, තෙ සබ්බෙ වන්දමානො විචරිත්වා එකම්පි අත්තානං වන්දන්තං අදිස්වා කින්නු ඛො මං වන්දන්නා නත්ථීති පුච්ඡි, සාකියා කණ්ඨිට්ඨකුමාරා තෙ ජනපදං ගන්ත්වා තස්ස මහන්තං සක්කාරං කරිංසු, සො කතිපාහං වසිත්වා මහන්තෙන පරිවාරෙන නික්ඛමි, අථෙකා දාසී සන්ථාගාරෙ තෙන නිසින්නං ඵලකං ඉදං වාසභඛත්තියාදාසියා පාහුනස්ස නිසින්න ඵලකන්ති අක්ඛොකාසිත්වා ඛීරොදකෙන ධොවති, එකො පුරිසො අත්තනො ආවුධං පමුඤ්චිත්වා නිවත්තෙත්වා තං ගණ්හන්තෙත්වා තං විඩූඩභ කුමාරස්ස අක්ඛොකාසන්තසද්දං සුත්වා තං අන්තරා පුච්ඡිත්වා වාසභඛත්තියා දාසියා කුච්ඡිසම්ං මහානාමස්ස සක්කස්ස ජාතාති ඤත්වා බලකායස්ස කථෙසි-වාසභඛත්තියා කිර දාසිධීතාති මහාකොලාහලං අහොසි, තං සුත්වා එතෙ තාව මං නිසින්නඵලකං ඛීරොදකෙන ධොවන්ති, අහං පන රජ්ජ පත්ථෙත්තකාලෙ එතෙසං ගලලොහිතං ගහෙත්වා මම ඵලකං ධොවාපෙස්සාමීති චිත්තං ඨපෙසි. තස්මිං සාවත්ථියං ගතෙ අමච්චා තං පවත්තිං රඤ්ඤෝ ආරොචයිංසු, රාජා මය්හං දාසිධීතරං අදංසූති සාකියානං කුජ්ඣිත්වා වාසභඛත්තියාය ච පාහුනස්ස ච දින්න පරිහාරං අවජ්ඣිත්වා දාසදාසීහි ලද්ධබ්බමත්තමෙව දාපෙසි, තතො කතිපාහච්චයෙන සත්ථා රාජනිවෙසනං ගන්ත්වා නිසිදි, රාජා ආගන්ත්වා වන්දිත්වා භන්තෙ තුම්හාකං කිර ඤාතකෙහි දාසිධීතා මය්හං දින්නා තෙනස්සාහං සපුත්තාය පරිහාරං අවජ්ඣිත්වා දාසදාසීහි ලද්ධබ්බමත්ත මෙව දාපෙසිනන්ති ආහ. සත්ථා අපුත්තා මහාරාජ සාකියෙහි කතං

දදනෙතඟි නාම සමජාතිකා දාතබ්බා අස්ස, තං පන මහාරාජ වදමි වාසභඛත්තියා රාජධිතා ඛත්තියරඤ්ඤෙ ගෙහෙ අභිසෙකං ලද්ධා, විඞ්ඛඩභොපි ඛත්තියරාජත්තමෙව පටිච්ච ජාතො, මාතිගොත්තං නාම කිං කරිස්සති පිතිගොත්තමෙව පමාණං‍ති, පොරණකපඬිතා දළිද්දිත්ථියා කට්ඨහාරිතාය අග්ගමහෙසිට්ඨානං අදංසු, තස්සා කුච්ඡිසම්ං හි ජාතකුමාරෙ චාදස්සයොනිකාය බාරාණසියං රජ්ජං පත්වා කට්ඨවාහනරාජ නාම ජාතොති කට්ඨහාරිජාතකං කථෙසි, ධම්මකථං සුත්වා පිතුගොත්තමෙව කිර පමාණන්ති තුස්සිත්වා මාතාපුත්තානං පකති පරිහාරමෙව දාපෙසි.

බඞ්ගුලසෙනාපතිස්සාපි බො කුසිනාරායං මල්ලිකාය ධීතා මල්ලිකා නාම හරියා දීඝරත්තං න විජායි. අථ නං බඞ්ගුලෝ අත්තනො කුලඝරමෙව ගච්ඡාති උය්‍යොජෙසි, සා සත්ථාරං දිස්වා ගමිස්සාමීති ජෙතවනං පවිසිත්වා තථාගතං වන්දිත්වා සිතා භගවා සිති වුත්තා සාමිකො මං භත්තෙ කුලඝරං පෙසෙතීති,[1] කිං කාරණාති? වඤ්ඣා කිරම්හි අපුත්තිකාති, යදි එවං ගමනකිච්චං නත්ථි නිවත්තසූති, සා තුට්ඨමානසා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිවෙසනං ගන්ත්වා භත්තං නිවත්තා සිති වුත්තා දසබලෙන නිවත්තිතමෙහීති ආහ, බඞ්ගුලෝ දිට්ඨං භවිස්සති දීඝදස්සිනා කාරණන්ති සම්පටිච්ඡි, සා න චිරස්සෙව ගබ්භං පටිලභිත්වා උපපන්නදොහළා දෙහළෙ මෙ උපපන්නොති ආරොචෙසි, කිං දොහළොනි? වෙසාලිනගරෙ ගණරාජකුලානං අභිසෙකමඞ්ගලපොක්ඛරණියං ඔතරිත්වා භාගත්වා පානීයං පාතුකාමම්හි සාමි, බඞ්ගුලොසාධූති වත්වා සහස්සත්ථාමං ධනුං ගහෙත්වා තං රථං ආරොපෙත්වා සාවත්ථිතො නික්ඛමිත්වා රථං වාහෙන්තො මහාලිලිච්ඡවිනො දින්නාචාරෙන වෙසාලිං පාවිසි. මහාලිලිච්ඡවිනොව චාරසම්පෙ එව නිවෙසනං හොති, සො රථස්ස උම්මාරෙ පරිඝාතසද්දං සුත්වා බඞ්ගුලස්ස රථසද්දෙ, අජ්ජ ලිච්ඡවිනං භයං උපජ්ජිස්සතීති ආහ. පොක්ඛරණියා අන්තොච බහි ච ආරක්ඛා බලවතී උපරි ලොහජාලං පත්ථටං සකුණානම්පි ඔකාසො නත්ථි, බඞ්ගුලසෙනාපති පන රථා ඔතරිත්වා ආරක්ඛකෙ වෙත්තෙන පහරන්තො පලාපෙත්වා ලොහජාලං ඡින්දිත්වා අන්තොපොක්ඛරණියං හරියං න්‍හාපෙත්වා සයම්පි න්‍හාත්වා පුන තං රථං ආරොපෙත්වා නගරා නික්ඛමිත්වා ආගතමග්ගෙනෙව පායාසි, ආරක්ඛකා ලිච්ඡවිනං ආරොචෙසුං, ලිච්ඡවිරාජානො කුජ්ඣිත්වා පඤ්චරථසතානි අරුණා බඞ්ගුලමල්ලං ගණ්හිස්සාමාති නික්ඛමිංසු, තං පවත්තිං මහාලිස්ස ආරොචයිංසු, මහාලි මාගමිත්‍ථ සො හි වො සබ්බ ඤාතෙස්ස තිති ආහ. තෙපි මයං ගමිස්සාම එවාති වදිංසු, තෙන හි වචකස්ස යාව නාභිතො පවිට්ඨපවිට්ඨට්ඨානං දිස්වා නිවත්තෙය්‍යාථ, තතො අනිවත්තනත්තා පුරතො අසනිසද්දං විය සුණිස්සථ තමහා ඤානං නිවත්තෙය්‍යාථ, තතො අනිවත්තනත්තා තුම්හාකං රථබ්බරෙසු ඡිද්දං

1. සී. I පෙසෙසීති.

පසසිස්සථ තමහා ඨනා නිවත්තෙතයය්‍යථ පුරතො මා ගමිත්ථාති, තෙ තස්ස වචනෙන අනිවත්තිත්වා තං අනුබන්ධිංසු ෙවව, මලලිකා දිසවා රථා පඤ්ඤයනතීති ආහ, තෙන හි එකසෙසව රථසස පඤ්ඤයන කාලෙ ආරොවෙය්‍යාසීති, සා යදා සබබෙ එකො විය ඝුත්වා පඤ්ඤයිංසු තදා එකමෙව රථසිසං පඤ්ඤයතීති ආහ, බන්ධුලො තෙන හි ඉමා රස්මියො ගණ්හාහීති තසසා රස්මියො දත්වා රථෙ සීතො ඛත්තා ආරොපෙසි, රථවකකං යාව නාභිතො පඨවිං පාවිසි, ලිච්ඡවී තං ඨානං දිසවාපි න නිවත්තිංසු, ඉතරෙ ථොකං ගන්ත්වා ජියං පොථෙසි, අස නිසදදා, විය අහොසි, තෙ තතොපි න නිවත්තිංසු, අනුබ්බන්ධෙනෙවා[1] බන්ධුලො රථෙ සීතකොව එකං සරං ඛිපි, සො පවත්තං රථසතානං රථසීසෙ ඨිදදං කත්වා පඤරජසතානි පරිකරබන්ධ නට්ඨානෙ විනිවිජ්ඣිත්වා පඨවියං පාවිසි, තෙ අත්තනතා විබභාවං අජානිත්වා නිට්ඨ රෙ නිට්ඨ රෙනි වදන්තා අනුබන්ධිංසු එව, බන්ධුලො රථං ඨපෙත්වා තුමහෙ මතකා මතකෙහි සඬිං මඤ්ඤ යුබං නාම නත්ථීති ආහ, මතකා නාම අම්හාදිසා හොන්තීති, තෙන හි සබබපුරිමසස පරිකරං මොවෙථාති තෙ මොවසිංසු, සො මුත්තමත්තෙන යෙව මරිත්වා පතිතො, අථ තෙ සබෙබපි තුමහෙ එවරූපා අත්තනතා ඝරානි ගන්ත්වා සංවිධාතබබං සංවිදහිත්වා පුත්තදරං අනුසාසිත්වා සන්නාහං මොවෙථාති ආහ, තෙ තථා කත්වා සබෙබපි ජීවිතක්ඛයං පත්තා, බන්ධුලොපි මල්ලිකං සාවත්ථිං ආනෙසි, සා සොළසකඛත්තුං යමකෙ පුත්තෙ විජායි, සබෙබ සූරා ථාමසම්පන්නා අහෙසුං, සබබසිපෙ නිප්පත්තිං පාපුණිංසු, එකෙකසස පුරිසසහසසං පරිවාරෙ අහොසි, පිතරා සඬිං රාජනිවෙසනං ගච්ඡන්තෙහි තෙහෙව රාජඞ්ගණං පරිපුරි, අථෙකදිවසං විනිච්ඡයෙ කූටට්ඨපරාජිතා මනුස්සා ඛන්ධුලං ආගච්ඡන්තං දිසවා මහා විරවං විරවන්තා විනිච්ඡයඅමච්චානං කූටට්ඨකාරණං තසස ආරොචෙසුං, සො විනිච්ඡයං ගන්ත්වා තං අට්ඨං තීරෙත්වා සාමිකමෙව සාමිකමකාසි, මහාජනො මහාසද්දෙන සාධුකාරං පවත්තෙසි, රාජා කිං ඉදනනි පුච්ඡිත්වා තමත්ථං සුත්වා තුස්සිත්වා සබෙබපි තෙ අමච්චෙ හාරෙත්වා බන්ධුලසෙව විනිච්ඡයං නීයාදෙසි, සො තතො පට්ඨාය සම්මා විනිච්ඡි. තෙ පොරාණකවිනිච්ඡයිකා ලචං අලභන්තා අපප ලාභා ඝුත්වා බන්ධුලො රජ්ජං පත්තෙතීති රාජකුලෙ පරිභින්දිංසු, රාජ තෙසං කථං ගහෙත්වා විත්තං නිග්ගහෙතුං නාසක්ඛි, ඉමසමිං ඉබධව සාසනියමානෙ ගරහා උපපජ්ජිස්සතීති පුන විනෙත්වා පයුත්තපුරිසෙහි පච්චන්තං පහාරාපෙත්වා බන්ධුලං පක්කොසාපෙත්වා පච්චන්තො කිර කුපිතො තව පුත්තෙනහි සඬිං ගන්ත්වා වොරෙ ගණ්හාහීති පහිණිත්වා එත්තෙවසස වත්තිස්සාය[2] පුත්තෙනහි සඬිං සීසං ඡින්දිත්වා ආහරථාති තෙන සඬිං අඤ්ඤදපි සමත්ථෙ මහායොධෙ පෙසෙසි, තස්මිං පච්චන්තං ගච්ඡන්තෙ යෙව සෙනාපති කිර ආගච්ඡතීති පයුත්තසාවොරා පලා යිංසු, සො තං පදෙසං ආවාසාපෙත්වා සණ්ඨාපෙත්වා නිවත්ති, අථස්ස

1. සී. I. අනුබන්ධිත්වාගච්ඡන්තෙ. 2. සී. එත්තිසාහි.

නගරතො අවිදූරට්ඨානෙ තෙ යොධා සඩ්ඩං පුත්තෙහි සීසං ඡින්දිංසු, තං දිවසං මල්ලිකාය පචනි භික්ඛුසතෙහි සඩ්ඩං වෙ අඝාසාවකා නිමන්තිතා හොන්ති, අථස්සා පුබ්බණ්හෙ යෙව සාමිකස්ස තෙ පුත්තෙහි සඩ්ඩං සීසං ඡින්නංහි පණ්ණං ආහරිත්වා අදංසු, සා තං පවත්තිං ඤත්වා කස්සචි කිඤ්චි අවත්වා පණ්ණං උච්ඡඞ්ගෙ කත්වා භික්ඛුසඞ්ඝමෙව පරිවිසි. අථස්සා පරිවාරිකායො භික්ඛූනං හත්තං දත්වා සපපිවාරිං ආහරන්තියො ථෙරානං පුරතො වාරිං භින්දිංසු, ධම්මසෙනාපති හෙදනධම්මං භින්නං න විනෙතබ්බන්ති ආහ, සා උච්ඡඞ්ගතො පණ්ණං නීහරිත්වා චත්තිංසාය පුත්තෙහි සඩ්ඩං පිතුසීසං ඡින්නනති ඉමෙ ඉමං පණ්ණං ආහරිංසු, අහං ඉමං සුත්වාපි න විනෙතම්, සප්පිවාරියං භින්නාය කිං විනෙතිස්සාම් හනෙතන්ති ආහ, ධම්මසෙනාපති "අනිමිත්තමනඤ්ඤතං"ති ආදීනි වත්වා ධම්මං දෙසෙත්වා උට්ඨායාසනා විහාරං අගමාසි. සාපි චත්තිංස සුණිසා පකෙකාසුපෙත්වා තුම්හාකං සාමිකා නිරපරාධා අත්තනො පුරිමකම්මඵලං ලභිංසු තුම්හෙ මා සොච්ත්ථ රඤ්ඤෙ උපරි මනො පදොසං මා කරිත්ථාති ඔවදි, රඤ්ඤෙ වරපුරිසා තං කථං සුත්වා ගන්ත්වා තෙසං නිද්දොසභාවං රඤ්ඤෙ කථිංසු. රාජා සංවෙගපපත්තො තස්ස නිවෙසනං ගන්ත්වා මල්ලිකා ච සුණිසායො චස්ස ධම්මපෙත්වා මල්ලිකාය වරං අදාසි, සා ගහිතො මෙ හොතූති වත්වා තස්මිං ගතෙ මතකභත්තං දත්වා නහාත්වා රාජානං උපසඞ්කම්ත්වා දෙව තුම්හෙහි මෙ වරො දින්නො මයාං ච අඤ්ඤතත්ථො නත්ථි චත්තිංසාය ච මෙ සුණිසානං මම කුලඝරං ගමනං අනුජානාථාති ආහ, රාජා සම්පටිච්ඡි, සා චත්තිංස සුණිසායො යථාසකානි කුලානි පෙසෙසි, සා කුසිනාරායං අත්තනො කුලඝරං අගමාසි. රාජාපි බන්ධුලසෙනාපතිනො භාගිණෙය්යස්ස දීඝකාරායණස්ස නාම සෙනාපතිට්ඨානං අදාසි, සො පන මාතුලො මෙ ඉමිනා මාරිතොති රඤ්ඤෙ ඔතාරං ගවෙසන්තො විය රත්තිං, රාජාපි නිරපරාධස්ස බන්ධුලස්ස මාරිතකාලතො පට්ඨාය විපපටිසාරී චින්තෙසි "අහං න ලභති රජ්ජසුඛං නානුභොති, තදා සත්ථා සක්‍යාන මෙව උළුම්පං නාම නිගමං උපනිස්සාය විහරති, රාජා තත්ථ ගන්ත්වා ආරාමතො අවිදූරෙ ඛන්ධාවාරං නිවාසෙත්වා මන්දෙන පරිවාරෙන සත්ථාරං වන්දිස්සාමීති විහාරං ගන්ත්වා පච්චුග්ගමනාදිකං සබ්බං දීඝකාරායණස්ස දත්වා එකකොව ගන්ධකුටිං පාවිසි. සබ්බං ධම්මතෙතිය සුඤ්ඤතනියාමෙන වෙදිතබ්බං. තස්මිං ගන්ධකුටිං පවිට්ඨෙ කාරුඤ්ඤං තානි රාජකුලානි ගහෙත්වා විඩ්ඩභං රාජානං කත්වා රඤ්ඤෙ එකං අස්සං එකං ච උපට්ඨානකාරිකං මාතුගාමං නිවත්තෙත්වා සාවත්ථිං අගමාසි, රාජා සත්ථාරා සද්ධිං පියකථං කථෙත්වා නික්ඛන්තො සෙනං අදිස්වා තං මාතුගාමං පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා භාගිණෙය්‍යං ආදාය ගන්ත්වා විඩ්ඩභං ගහෙස්සාමීති රාජගහනගරං ගච්ඡන්තො විකාලෙ චාරෙසු දිහිතෙසු නගරං පත්වා එකිස්සා සාලාය නිපජ්ජිත්වා වාතාතපකිලන්තො රත්තිභාගෙ තත්තෙව කාලමකාසි. විභාතාය රත්තියා දෙව කොසලනරින්ද අනාථෙ ජනෙන්ති විපල

පනනියා තස්සා ඉත්ථියා සද්ධං සුත්වා රතෙසුදු ආරොවෙසුං, සෙ මාතු ලස්ස මහනෙතන සක්කාරෙන සරීරකිච්චං කාරෙසි, විඩූඩභොපි රජ්ජං ලභිත්වා තං වෙරං සරිත්වා සබ්බෙපි සාකියෙ මාරෙස්සාමීති මහතියා සෙනාය නික්ඛම්. තං දිවසං සත්ථා පච්චූසකාලෙ ලොකං වොලොකෙනෙතා ඤාතිසඞ්ඝස්ස විනාසං දිසවා ඤාතිසඞ්ඝගහං කාතුං වට්ටතීති විනෙතත්වා පුබ්බණ්හසමයෙ පිඬාය චරිත්වා පිඬපාත පටික්කනෙතා ගන්ධකුටියං සීහසෙය්‍යං කපෙත්වා සායණ්හසමයෙ ආකාසෙනාගන්ත්වා කපිලවත්ථුසාමනෙත එකස්මිං කබරජ්ජායරුක්ඛ මූලෙ නිසීදි, තතො විඩූඩභස්ස රජ්ජසිමාය මහනෙතා සඤ්ඤායො නිග්‍රොධරුක්ඛොති අත්ථි, විඩූඩභො සත්ථාරං දිසවා උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා හනෙත කිංකාරණා එවරූපාය උණ්හවෙලායං ඉමස්මිං කබරජ්ජායෙ රුක්ඛමූලෙ නිසින්නත්ථ එතස්මිං සඤ්ඤායෙ නිග්‍රොධමූලෙ නිසීදථ හනෙතති වත්වා ගොතු මහාරාජ ඤාතකානං ඡායා නාම සීතලාති වුත්තෙ ඤාතකානුරක්ඛණත්ථාය සත්ථා ආගතොං භවිස්සතීති විනෙතත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිවත්තිත්වා සාවත්ථිමෙව පවිසාගම්, සත්ථාපි උපනිස්සාය ජෙතවනමෙව ගතො, රාජා සාකියානං දෙසං සරිත්වා දුතියම්පි නික්ඛමිත්වා තථෙව සත්ථාරං පසාදිත්වා පුනපි නිවත්ති. තතියවාරෙපි නික්ඛමිත්වා තථෙව සත්ථාරං පසාදිත්වා නිවත්ති, චතුත්ථවාරෙ පන තස්මිං නික්ඛනෙත සත්ථා සාකියානං පුබ්බකම්මං ඔලොකෙත්වා තෙසං නදියං විසපක්ඛිපනපාපකම්මස්ස අපපරිභාභියභාවං ඤත්වා චතුත්ථවාරෙ න අගමාසි, විඩූඩභො සාකියෙ ඝාතෙස්සාමීති මහනෙතන බලෙන නික්ඛම්. සම්මාසම්බුද්ධස්ස පන ඤාතකා අසත්තඝාතකා නාම අත්තනා මරණතොපි පරෙසං ජීවිතං න වොරොපෙන්ති, තෙ චින්තයිංසු-මයං සික්ඛිතා කතහත්ථා කතූපාසනා මහිස්සාසා, න ඛො පන සක්කා අමෙහි පරං ජීවිතා වොරොපෙතුං අත්තනො කම්මං දස්සෙත්වා පලාපෙස්සාමාති, තෙ කත සන්නාහා නික්ඛමිත්වා යුඬ්ඣං ආරභිංසු, තෙහි ඛත්තියරා විඩූඩභස්ස පුරිසානං අන්තරන්තරෙන ගච්ඡන්ති, ඵලකන්තර කණ්ණසිඳන්තරාදීහි නික්ඛමන්ති, විඩූඩභො දිස්වා නත්‍ථ භණෙ සාකියා අත්තනඝාත කම්මාති වදති, අථ ච පන මෙ පුරිසෙ නාසෙන්ති, අථ නං එකො පුරිසො ආහ-කිං සාමි නිවත්තිත්වා ඔලොකෙසිති, සාකියා මෙ පුරිසෙ නාසෙන්තීති, තුමෙහ කොව් පුරිසො මතෙ නාම නත්ථි ඉඬ්ඨ තෙ ගණාපෙථාති, ගණාපෙන්තා එකඝාසාපි ඛාදං න පසිති, සො තතො නිවත්තිත්වා යෙ යෙ භණෙ සාකියඝාතාති හණන්ති සබ්බෙ මාරෙථ, මාතාමහස්ස පන මෙ මහානාමසක්කස්ස ඝාතිකෙ සීතං තං ජීවිතං දෙථාති ආහ, සාකියා ගහෙතබ්බගහණං අපස්සන්තා එකවෙව තිණං ඛසිත්වා එකවෙව නළං ගහෙත්වා අට්ඨංසු, තුමෙහ සාකියා නොති පුච්ඡිතෙ පන යසමා තෙ මරණන්තාපි මුසාවාදං න භණන්ති, තස්මා තිණං ඛසිත්වා සීතා නො සාකො තිණන්ති වදන්ති, නළං ගහෙත්වා සීතා නො සාකො නළොති වදන්ති, තෙසු මහානාමස්ස ච සන්තිකෙ

සීතා ජීවිතං ලභිංසු, තෙසු තිණං ඛසිත්වා සීතා තිණසාකියා නාම, නළං ගහෙත්වා සීතා නළසාකියා නාම ජාතා, අවසෙසෙ බිරපායකෙපි දරකෙ අවිස්සජ්ජිත්වා ඝාතාපෙනෙතා ලොහිතතදිං පවත්තෙත්වා තෙසං ගලලොහිතෙන ඵලකං ධොවාපෙසි, එවං සාකියවංසෙ විඩූඩභෙන උච්ඡිනෙනා, සො මහානාමසක්කං ගඟත්වා නිවත්තෙතා, පාතරාස වෙලායං පාතරාසං කරිස්සාමීති එකසම්ං ඨානෙ ඔතරිත්වා ඔදනෙ උපනීතෙ එකතො භුඤ්ජාමාති අය්‍යකං පක්කොසාපෙසි, ඛත්තියා පන ජීවිතං වජ්ජනාපි දුසිපුත්තෙහි සඬිං න භුඤ්ජන්ති, තස්මා මහානාමො එකං සරං ඔලොකෙත්වා කිලිට්ඨගත්තොමහි නහාසිස්සාමි තාවාති ආහ. සාධූ අය්‍යක නහායථාති, සො අයං මං එකතො අභුඤ්ජන්තං ඤාතෙස්සති, සයමෙව මෙ මතං සෙය්‍යාති කොසෙ මුඤ්චිත්වා අගෙ ගණ්හිකං කත්වා කෙසෙ පාදඛුට්ඨකෙ පවෙසෙත්වා උදකෙ නිමුජ්ජි, තස්ස ගුණතෙජෙන නාගභවනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, නාගරාජා කිං නුඛොති උපධාරෙනෙතා තස්ස සන්තිකං ආගන්ත්වා තං එණෙ නිසීදාපෙත්වා නාගභවනං පවෙසෙසි. සො වාදසවස්සානි තත්ථෙව වසි, විඩූඩභොපි මඤ්ඤ අය්‍යකො ඉදානි ආගම්ස්සති ඉදානි ආගම්ස්සතීති නිසීදිත්වා තස්මිං අනිවිරාය්‍යනෙත සරං විචින්තාපෙත්වා දීපාලොකෙන පරෙසං වඤ්චනත්‍ථාය ඔලොකෙත්වා අදිස්වා ගතො භවිස්සතීති පක්කාමි, සො රත්තිභාගෙ අවිරවතිං පත්වා ඛන්ධාවාරං නිවාසෙසි, එකවෙව අනෙතානදියං වාලිකාපුලිනෙ නිපජ්ජිංසු, එකවෙව ඛග්ගං ඵලෙ, සයනොතිපන්නොසුපි පුබ්බෙ අකතපාපකම්මා අත්ථි, ඛග්ගං නිපන්නොසුපි පුබ්බෙ කතපාපකම්මා, තෙසං නිපන්නාට්ඨානෙ කිපිල්ලිකා උට්ඨහිංසු, තෙ මඤ්ඤං නිපන්නාට්ඨානෙ කිපිල්ලිකා මයඤ්ඤපි නිපන්නාට්ඨානෙ කිපිල්ලිකාති උට්ඨහිත්වා අකතපාපකම්මා උත්තරිත්වා ඵලෙ නිපජ්ජිංසු, කතපාපකම්මා ඔතරිත්වා වාලිකාපුලිනෙ නිපජ්ජිංසු, තස්මිං ඛණෙ මෙඝො උට්ඨහිත්වා ඝනතරකාවස්සං වස්සි, නදියා ඔඝො ආගන්ත්වා විඩූඩභෙන සඬිං සපරිසං සමුද්දං පාපෙසි, සබ්බෙ තත්ථ මච්ඡකච්ඡපභක්ඛා අහෙසුං. මහාජනො කථං සමුට්ඨාපෙසි-සාකියානං මරණං අය්‍යතං එවං නාම කොටෙත්වා කොටෙත්වා සාකියා මාරෙතබ්බාති අනනුච්ඡවිකමෙතෙනති. සත්‍ථා තං කථං සුත්වා භික්ඛවෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙ කිඤාපි සාකියානං එවං මරණං අය්‍යතං පුබ්බෙ කතකම්මවසෙන පන යුත්තමෙව එතෙහි ලබ්ධන්ති ආහ. කිං පන භගවතෙ එතෙ පුබ්බෙ අකංසූති? පුබ්බෙ එකතො භුත්වා නදියං විසං පක්ඛිපිංසූති. පුනෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං -විඩූඩභොපි එත්තකෙ සාකියෙ මාරෙත්වා ආගච්ඡන්තො අත්තනො මතොරථෙ මත්ථකං අපපත්තෙ එව එත්තකං ජනං ආදාය සමුද්දෙ මච්ඡකච්ඡපභත්තං ජාතොති, සත්‍ථා ආගන්ත්වා කායනුත්‍ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්‍ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ ඉමෙසං සත්තානං මනොරථෙ මත්ථකං අපපත්තෙ යෙව

මච්චුරාජා සුත්තං ගාමං අජ්ඣාවසන්තරනෙත්තා මහොඝො විය ජීවිතින්ද්‍රියං ඡින්දිත්වා වතූසු අපායඝමුද්දෙසු නිමුජ්ජාපෙතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පුප්ඵානි හෙව පචිනන්තං බ්‍යාසත්තමනසං නරං,
සුත්තං ගාමං මහොඝොව මච්චු ආදාය ගච්ඡති"ති.

තත්ථ **බ්‍යාසත්තමනසං නරන්ති** සමපත්තෙ වා අසමපත්තෙ වා ලග්ගමානසං. ඉදං වුත්තං හොති-යථා මාලාකාරෙ පුප්ඵාරාමං පවිසිත්වා පුප්ඵානි පචිනිස්සාමීති තතො පුප්ඵානි ගහෙත්වා අඤ්ඤ මඤ්ඤං වා ගච්ඡං පත්තෙනෙත්තා සකලපුප්ඵාරාමෙ මනං පෙසෙති ඉතො ච පුප්ඵානි පචිනිස්සාමීති, තතො පුප්ඵානි අගහෙත්වා අඤ්ඤත්ථ මනං පෙසෙති, තමෙව ගච්ඡං පචිනනෙත්තා පමාදං ආපජ්ජති, එව මෙවං එකවෙලා පුප්ඵාරාමසදිසං පඤ්චකාමගුණමජ්ඣං ඔතරිත්වා මනොරමං රූපං ලභිත්වා මනොරමානං සද්දගන්ධරසඵොට්ඨබ්බධම්මානං අඤ්ඤතරං පත්ථෙති, අඤ්ඤං තෙසු වා අඤ්ඤතරං ලභිත්වා අඤ්ඤතරං පත්ථෙති, රූපමෙව ලභිත්වා අඤ්ඤං අපත්ථෙනෙත්තා තමෙව අස්සාදෙති, සද්දාදීසු වා අඤ්ඤතරං, එසෙවනයො ගොමහිසදාසිදාස ඛෙත්තවත්ථු නිගමජනපදාදිසු, පබ්බජිතානමපි පරිවෙණවිහාරපත්තචීවරාදි සූති, එවං කාමගුණඝඩ්ඨානි පුප්ඵානි එවං පචිනනන්තං සමපත්තෙ වා අසමපත්තෙ වා කාමගුණෙ බ්‍යාසත්තමනසං නරං. **සුත්තං ගාමන්ති** ගාමස්ස ගෙහඝිත්තිආදීනං සුප්පතිසෙන සුපිනං නාම නත්ථි, සත්තානං පන සුත්තපමත්තතං උපාදාය සුත්තෙ නාම හොති එවං සුත්තං ගාමං වෙ තීණි යොජනානි ආයතගමඝිරෙ මහොඝොව මච්චු ආදාය ගච්ඡති යථා සො මහොඝො ඉත්ථිපුරිසගොමහිස කුක්කුටාදිසු කිඤ්චි අනවසෙසෙත්වා සබ්බත්තං ගාමං සමුද්දං පාපෙත්වා මච්ඡකච්ඡපභක්ඛං කරොති, එවමෙව බ්‍යාසත්තමනසං නරං මරණ මච්චු ආදාය ජීවිතින්ද්‍රියමස්ස ඡින්දිත්වා වතූසු අපායඝමුද්දෙසු නිමුජ්ජා පෙතීති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා, මහාජනස්ස සාත්ථිකා දෙසනා ජාතා.

විඛුඩභවත්ථු නත්ථිසං.

4, 4.

"පුප්ඵානි හෙව"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො පතිපූජිකං නාම ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු තාවතිංසදෙව ලොකෙ සමුට්ඨිතං. තත්ථ කිර මාලහාරී නාම දෙවපුත්තො අවජ්ජරා සහස්ස පරිවුතො උය්‍යානං පාවිසි, පවසතා දෙවධීතරො රුක්ඛං ආරුය්හ පුප්ඵානි පාතෙන්ති, පවසතා හි පාතිනි පුප්ඵානි ගහෙත්වා දෙවපුත්තා අලඞ්කරොන්ති, තාසු එකා දෙවධීතා රුක්ඛසාඛායමෙව ච්තා, සරීරං දීපසිඛා විය නිබ්බායි. සාවත්ථියං එකස්මිං කුලගෙහෙ පටිසන්ධිං ගහෙත්වා ජාතකාලෙ ජාතිස්සරා හුත්වා මාලහාරී දෙව

පුත්තස්ස භරියාමහිති අත්තස්සරන්ති වුඩ්ඪිඅත්ථාය ගඤ්ඡාලාපූජං කත්වා සාමිකස්ස සන්තිකෙ අභිනිඛ්ඛන්තිං පත්ථෙසි, සා සොළසවස්ස කාලෙ පරකුලං ගතාපි සලාකභත්තං පඤ්චිකභත්තං වස්සාවාසිකානි ච දත්වා අයං මෙ සාමිකස්ස සන්තිකෙ නිබ්බත්තනත්ථාය සවචනාරෙ හොතූති වදති, අථස්සා භික්ඛූ අයං උට්ඨාය සම්පට්ඨාය පතිමෙව පත්ථෙන්ති පනි පූජිකාති නාමං කරිංසු, සාපි නිබද්ධං ආසනසාලං පටිජග්ගති පානීයං උපට්ඨපෙති ආසනානි පඤ්ඤපෙති, අත්තෙනපි මනුස්සා සලාකභත්තා දීනි දාතුකාමා අම්ම ඉමානිපි භික්ඛුසඞ්ඝස්ස පටියාදෙය්‍යාසීති වත්වා ආහරිත්වා දෙන්ති, සාපි එතෙන නියාමෙන ආගච්ඡන්තී ගච්ඡන්තී එකපදවාරෙ ජ්ඣපඤ්ඤස කුසලධම්මෙ පටිලභති, තස්සා කුච්ඡියං ගබ්භො සම්භවි, සා දසමාසචවයෙන පුත්තං විජායි, කුමාරා පදසා ගමනකාලෙ අඤ්ඤමඤ්ඤති වත්තාරෙ පුත්තෙ පටිලභි, සා එකදිවසං දානං දත්වා පූජං කත්වා ධම්මං සුත්වා සික්ඛාපදානි රක්ඛිත්වා දිවසපරියොසානෙ තං ඛණං නිබ්බත්තෙනෙනෙව රොගෙන කාලං කත්වා අත්තනො සාමිකසෙව සන්තිකෙ නිබ්බත්ති, ඉතරාපි එත්තකං කාලං දෙවපුත්තං අලඞ්කරොනති එව, දෙවපුත්තොපි තං දිස්වා ඔං පාතොව පට්ඨාය න දිස්සසි කුහිං ගතාසීති? ආහ, චුතමහි සාමීති, කිං වදෙසීති?, එවමෙතං සාමීති, කුහිං නිබ්බත්තාසීති?, සාවත්ථියං කුලගෙහෙති, කිත්තකං කාලං තත්ථ සීතාසීති?, සා දසමාසචවයෙන මාතුකුච්ඡිතොනික්ඛමිත්වා සොළසවස්සකාලෙ පරකුලං ගන්ත්වා චත්තාරෙ පුත්තෙ විජායිත්වා දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා තුම්හෙ පත්ථෙත්වා ආගච්ඡිත්වා තුම්හාකමෙව සන්තිකෙ නිබ්බත්තාමහි සාමීති, මනුස්සානං කිත්තකං ආයුනන්ති?, වස්සසතමත්තංති, එත්තකමෙවාති?, ආම සාමීති, එත්තකං ආයුං ගහෙත්වා නිබ්බත්තමනුස්සා කිනාතුඛො සුත්තපපමත්තා කාලං අකිනාමෙනන්ති? උදාහු දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොන්තීති?, කිං වදෙථ සාම් අසඞ්ඛෙය්‍යං ආයුං ගහෙත්වා නිබ්බත්තා විය අජ්ජරාමරා විය ච නිච්චපපමත්තා මනුස්සාති, මාලහාරිදෙවපුත්තස්ස මහාසංවෙගො උදපාදි-වස්සසතමත්තං ආයුං ගහෙත්වා නිබ්බත්තමනුස්සා කිර පමත්තා නිපජ්ජිත්වා නිද්‍දායන්ති, කදා නුඛො දුක්ඛා මුච්ඡිස්සන්තීති. අමහාකං පන වස්සසතං තාවතිංසානං දෙවානං එකො රත්තිට්ඨිවො, තාය රත්තියා තිංසරත්තියො මාසො, තෙන මාසෙන වාදසමාසිකො සංවච්ඡරෝ, තෙන සංවච්ඡරෙන දිබ්බං වස්සසහස්සං ආයුපපමාණං, තං මනුස්සගණනාය තිස්සො වස්සකොටියො සට්ඨී ච වස්සසතසහස්සානි, තස්මා තස්ස දෙවපුත්තස්ස එකදිවසොපි නාතික්කන්තොතා මුහුත්තසදිසොව කාලො අහොසි. එවං අප්පායුකානං මනුස්සානං පමාදෙ නාම අතිවිය අයුත්තොනති. පුන දිවසෙ භික්ඛූ ගාමං පවිට්ඨා-ආසන සාලං අපරිජග්ඝිතං ආසනානි අපඤ්ඤත්තානි පානීයං අනුපට්ඨාපිතං දිස්වා කහං පතිපූජිකාති ආහංසු, හන්තෙ කහං තුම්හෙ තං දක්ඛිස්සථ? හියෝ අය්‍යෙසු භුඤ්ජිත්වා ගතෙසු සායණ්හසමයෙ මත්තාති සුත්වා පුථුජ්ජනා භික්ඛූ එතිස්සා උපකාරං සරන්තා අස්සූනි සඤ්ඤරෙත්වා

නාසකඛිංසු, ඛීණාසවානං ධම්මසංවෙගො උදපාදි, තෙ භත්තකිච්චං කත්වා විහාරං ගන්ත්වා සත්ථාරං පුච්ඡිංසු-භන්තෙ පතිපූජිකා උට්ඨාය සම්මට්ඨාය නාතපපකාරානි පුඤ්ඤානි කත්වා සාම්කමෙව පත්තෙසි, සා ඉදානි මතා කහං නුඛො නිබ්බත්තාති?, අත්තනො සාම්කසෙව සන්තිකෙ භික්ඛවෙති, නත්ථි භන්තෙ සාම්කස්ස සන්තිකෙති, න සා භික්ඛවෙ එතං සාම්කං පත්තෙසි තාවතිංසභවනෙ තස්සා මාලාහාරි දෙවපුත්තො නාම සාම්කො, සා තස්ස පුප්ඵපිලන්ධනට්ඨානතො චවිත්වා පුන ගන්ත්වා තසෙව සන්තිකෙ නිබ්බත්තාති, එවං කිර භන්තෙති?, ආම භික්ඛවෙති, අහො පරිත්තකං භන්තෙ සත්තානං ජීවිතං පාතොව අමෙහ පරිවිසිත්වා සායං උපපන්නවාඩිනා නාම මතාති, සත්ථා ආම භික්ඛවෙ පරිත්තං සත්තානං ජීවිතං නාම, තෙනෙවිමෙ සත්තෙ වඤ්චකාමෙහි වෙව කිලෙසකාමෙහි ච අතිත්තෙ එව අන්තකො අන්තතො වසෙ වත්තෙත්වා කන්දන්තෙ පරිදෙවන්තෙ ගහෙත්වා ගච්ඡතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"පුප්ඵානි හෙව පචිනන්තං බ්‍යාසත්තමනසං නරං,
අතිත්තං යෙව කාමෙසු අන්තකො කුරුතෙ වසං"ති.

තත්ථ **පුප්ඵානි හෙව පචිනන්තන්ති** පුප්ඵරාමෙ මාලාකාරෙ නානාපුප්ඵානි විය අත්තභාවපටිබද්ධානි වෙව උපකරණපටිබද්ධානි ච කාමගුණපුප්ඵානි ඔචිනන්තමෙව. **බ්‍යාසත්තමනසං නරන්ති** අසමපත්තෙසු පත්ථනාවසෙන සමපත්තෙසු ගෙධවසෙන විවිධෙනාකාරෙන ආසත්තචිත්තං. **අතිත්තං යෙව කාමෙසූති** වඤ්චකාම කිලෙසකාමෙසු පරියෙසනෙනපි පටිලාභෙනපි පරිභොගෙනපි නිධානෙනපි අතිත්තං එව සමානං. **අන්තකො කුරුතෙ වසංති** මරණසඞ්ඛාතො අන්තකො කන්දනං පරිදෙවනං ගහෙත්වා ගච්ඡනෙනා අත්තනො වසං පාපෙතීති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පත්තා, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

පතිපූජිකාගවක්ඛු වත්ථු සං.

4, 5.

"යථාපි භමරො පුප්ඵං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං **සත්ථා** සාවත්ථියං විහරන්තො මච්ඡරියකොසියසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි. වත්ථු රාජගහෙ සමුට්ඨිතං. රාජගහනගරස්ස කිර අවිදූරෙ සක්කරං නාම නිගමො, තත්ථෙකො මච්ඡරියකොසියො නාම සෙට්ඨි අසීතිකොටිවිභවො පටිවසති, සො තිණග්ගෙන තෙලබින්දුම්පි පරෙසං න දෙති නාත්තනා පරිභුඤ්ජති, ඉතිස්ස තං විභවජාතං නෙව පුත්තදාරාදීනං න සමණබ්‍රාහ්මණානං අත්ථං අනුභොති, රක්ඛසපරිග්ගහිතපොක්ඛරණී විය අපරිභොගං තිට්ඨති, සත්ථා එකදිවසං පච්චූසසමයෙ මහාකරුණාසමාපත්තිතො උට්ඨාය සකලලොකධාතුයං බොධනෙය්‍යබන්ධවෙ

ඔලොකෙන්තෝ පච්චත්තාළිසයොජනමත්තෙ වසන්තස්සසෙට්ඨිනෝ සජ්ජනිකස්ස සොතාපත්තිඵලස්ස උපනිස්සයං අද්දස, තතෝ පුරිම තරදිවසෙ පන සො රාජානං උපට්ඨාතුං රාජගෙහං ගන්ත්වා රාජ්ඥි පටිඝානං කත්වා ආගච්ඡන්තෝ එකං ජාතස්සකතං ජනපදමනුස්ස කුම්මාසපූරං කපල්ලකපූවං ඛාදන්තං දිස්වා තස්ස පිපාසං උපපාදෙත්වා අත්තනෝ ඝරං ගන්ත්වා විනෙතයි-සච්චං කපල්ලකපූවං ඛාදිතුකාමොම්හීති වක්ඛාමි බහූ මයා සද්ධිං ඛාදිතුකාමා භවිස්සන්ති, එවං බහූනි තිලතණ්ඩුලසප්පිඵාණිතාදීනි පරික්ඛයං ගම්ස්සන්ති න කිඤ්චි කථෙස්සාමීති තණ්හං අධිවාසෙන්තෝ චරති, සෝ ගච්ඡන්තෙව ගච්ඡන්තෝ කාලෙ උපඛුප්පඛුප්පඤ්ඤතෝ ධම්මිස්සත්තගත්තෙ ඥාතෝ, තතෝ තණ්හං අධිවාසෙතුං අසක්කොන්තෝ ගබ්භං පවිසිත්වා මච්ඡං උපගූහිත්වා නිපජ්ජි, එවං ගතොපි ධනහානිභයෙන කඤ්චි න කථෙසි, අථ නං භරියා උපසඞ්කමිත්වා පිට්ඨිං පරිමජ්ජිත්වා කින්නෙත සාමි අඵාසුකනහි පුච්ඡි, න මෙ කිඤ්චි අඵාසුකං අත්ථි, කින්නුඛො තෙ රාජා කුපිතොත්ථි?, රාජාපි මෙ න කුපජ්ඣති, අථ කින්නෙත පුත්තධීතාහි වා දාස භම්මකරාදීහි වා කිඤ්චි අම්නාපං කතං අත්ථි?, එවරූපම්පි නත්ථි, කිස්මිඤ්චි පන තෙ තණ්හා අත්ථි? එවං වුත්තෙපි ධනහානිභයෙන කිඤ්චි අවත්වා නිස්සද්දොව නිපජ්ජි, අථ නං භරියා කථෙහි සාමි කිස්මිං තෙ තණ්හාති ආහ, සො වචනං පරිගිලන්තෝ විය අත්ථි මෙ තණ්හානි ආහ,කිං තණ්හා සාමීති?කපල්ලකපූවං ඛාදිතුකාමොම්හීති, අථ කිමත්ථං න කථෙසීති?, න ත්වං දළිද්දොසි, ඉදානි සකලනිගමවාසීනං පහොනකෙ කපල්ලකපූවෙ පච්චිස්සාමීති, කින්නෙත එතෙහි අත්තනෝ ඤාමං කත්වා ඛාදිස්සන්ති, හෙතහි එකරත්තිවාසීනං පහොනකෙ පචාමි, ජානාමහං තව මහබ්බතභාවන්ති, ඉමස්මිං ගෙහකෙ තෙත සබ්බෙසං පහොනකං කත්වා පචාමි, ජානාමහං තව ඔඝජඤ්ඤාසයභාවංති, තෙන හි තෙ පුත්තදාරමත්තස්සෙව පහොනකං කත්වා පචාමි, කින්නෙත එතෙහීති? කිං පන තුය්හං ව මය්හං ව පහොනකං කත්වා පචාමිති, ත්වං කිං කරිස්සසීති, තෙනහි එසකස්සෙව තෙ පහොනකං කත්වා පචාමිහි, ඉමස්මිං ඨානෙ පචමානෙ බහූ පච්චාසිංසන්තීති, සඤ්ඤලතඞ්ගලෙ ඨපෙත්වා හිත්ථතණ්ඩුලෙ ච උඛනකපල්ලානි ච ආදාය ථොකං බිරසපප්පිමධුඵාණිතං ච ගහෙත්වා සත්තභූමිකස්ස පාසාදස්ස උපරිමතලං ආරුය්හ පවථ, තත්ථාහං එකකොව නිසීදිත්වා ඛාදිස්සාමීති, සා සාධූති පටිසුණිත්වා ගහෙතබ්බං ගාහාපෙත්වා පාසාදං ආරුය්හ දුස්සියොවිස්සජ්ජෙත්වා සෙට්ඨිං පක්කොසාපෙසි, සොආදිතොව පට්ඨාය චාරුනි පිදගන්තෝ සබ්බචාරෙපු සුවිකටිතං දත්වා සත්තමං තලං අභිරුහිත්වා තත්ථපි චාරං විදඛිත්වා නිසීදි, භරියාපිස්ස උඛනෙ අඤ්ඤං ජලෙත්වා කපල්ලං ආරොපෙත්වා පූවෙ පචිතුං ආරභි. අථ සත්ථා පාතොව මහා මොග්ගල්ලානත්ථෙරං ආමන්තෙසි-එසෙ මොග්ගල්ලාන රාජගහස්ස අවිදූරෙ සක්කරනිගමෙ මච්ඡරියසෙට්ඨි කපල්ලකපූවෙ ඛාදිස්සාමීති අඤ්ඤදත්ථු දස්සනභයෙන සත්තභූමිකෙ පාසාදෙ කපල්ලකපූවෙ පචා

පෙති, එවං තත්ථ ගන්ත්වා සෙට්ඨිං දමෙත්වා නිබ්බිසෙවනං කත්වා උභොපි ජායම්පතිකෙ පුථෙ ව ඛීරසපිමධුඵාණිතානි ච ගාහාපෙත්වා අත්තනො බලෙන ජෙතවනං ආනෙති අජ්ජාහං පච්ඡි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං විහාරෙයෙව නිසීදිස්සාමි පුථෙගෙව හත්ථකිච්චං කරිස්සාමීති ආහ. ථෙරො සාධූ හනෙතති සාධු වචනං සම්පටිච්ඡිත්වා තාව දෙව ඉද්ධිබලෙන තං භිගම්ං ගන්ත්වා තස්ස පාසාදස්ස සීහපඤ්ජරවාරෙ සුනිවත්ථො සුපාරුතෙ ආකාසෙ එව මණ්ඩිරූපඨං විය අට්ඨාසි, මහාසෙට්ඨිනො ථෙරං දිස්වාව ගදගමංසං කම්පි, සො අහං එවරූපානං යෙව හයෙන ඉමං ඨානං ආගතො අයඤ්චි ආගන්ත්වා වාතපානවාරෙ සීතොතී ගඛෙතඛ්බගඛණං අපස්සන්තො අඤ්ඤති පකිත්තලොණ සකඛරා විය රොසෙන තටතටායන්තො එවමාහ-සමණ ආකාසෙ ඨත්වා කිං ලභිස්සසි ආකාසෙ අපදෙ පදං දස්සෙත්වා වඤ්චමන්තොපි නෙව ලභිස්සසීති, ථෙරො තස්මිං එව ඨානෙ අපරාපරං වඤ්චි, සෙට්ඨි වඤ්ච මන්තො කිං ලභිස්සසි ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසිදන්තොපි න ලභිස්සසි යෙවාති ආහ, ථෙරො පල්ලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසිදි, අථ නං නිසින්නො කිං ලභිස්සසි ආගන්ත්වා වාතපානඋම්මාරෙ සීතොපි න ලභිස්සසිති ආහ, ථෙරො උම්මාරෙ සීතො, උම්මාරෙ සීතො කිං ලභිස්සසි ඵුපායන්තොපි න ලභිස්සසි එවාති ආහ. ථෙරෝ ඵුපායි, සකලපාසාදෙ එකඵුලොමෙ අහොසි, සෙසිනො අක්කිතං සුවියා විජ්ඣිත්වා කාලො විය අහොසි, ගෙහං ඣායන්තහයෙන එවං පජ්ජලන්තොපි න ලභිස්සසීති අවත්වා අයං සමණෙ සුට්ඨු ලඤ්ඡො අලඛ්ධා න ගමිස්සති එකමස්ස පුථං දස්සාමීති හරියං ආහ-භද්දෙ එකං ඛුද්දකපුථං පච්චා සමණස්ස දත්වා උය්‍යෙ ජෙහි නන්ති, සා ථොකං එව පිණ්ඩං කපල්ලපාතියං පක්ඛිපි, මහාපුථෙ භුත්වා සකලපාතිං පූරෙත්වා උඛුමාතො අට්ඨාසි, සෙට්ඨි තං දිස්වා බහුං තයා පිටඨං ගහිතං භවිස්සතීති සයමෙව දබ්බිකණෙණන ථොකං පිටඨිං ගහෙත්වා පක්ඛිපි, පුථෙ පුරිමපුථතො මහන්තතරෙ ජාතෙ. එවං යං යං පවත්ති සො මහන්තමහන්තොව හොති, සො නිබ්බිණෙණා හරියං ආහ-භද්දෙ ඉමස්ස එකං පුථං දෙහීති, තස්සා පවිසිතෙ එකං ගණ්හනත්ථියා සබ්බෙ එකාබඛා අල්ලිසිංසු, සා සෙට්ඨිං ආහ-සාමි සබ්බෙ පුථා එකතො ලඤ්ඡා විසුං කාතුං න සක්කොමීති, අහං කරිස්සාමීති සොපි කාතුං නාසක්ඛි, උභොපි ජනා කොට්ඨියං ගහෙත්වා කඩ්ඪන්තාපි විස්සජෙතුං නාසක්ඛිංසු යෙව, අථස්ස පුථෙහි සද්ධිං වායමන්තස්සෙව සරීරතො සෙදා මුච්චිංසු, පිපාසා උපජ්ඣි,[1] තතො හරියං ආහ-භද්දෙ න මෙ පුථෙහි අත්ථො පච්ඡියා සද්ධිං ඉමස්සෙව දෙහීති, සා පච්ඡිං ආදාය ථෙරං උපසඞ්කම්, ථෙරෙ උභින්නම්පි ධම්මං දෙසෙසි, තිණ්ණං රතනානං ගුණං කථෙසි, අත්ථි දින්නං අත්ථි යිට්ඨන්ති දින්නදානාදීනං ඵලං ගගනතලෙ චන්දං විය දස්සෙසි, තං සුත්වා පසන්නාචිත්තො සෙට්ඨි භත්තෙ ආගන්ත්වා ඉමස්මිං පල්ලඞ්කෙ නිසීදිත්වා පරිභුඤ්ජථාති ආහ. ථෙරෝ මහාසෙට්ඨි සම්මාසම්බුඩ්ඩො පුථෙ බාදිස්සාමීති පඤ්චහි භික්ඛු

1. සී. I. පච්ඡිඣි.

සෙතහි සඬ්ඝං විහාරෙ නිසින්නොං තුම්හාකං රුචියා සති සෙට්ඨිභරියං පුරෙ ව බීරුදිනි ච ගණ්හාපෙථ සත්ථු සන්තිකං ගම්ස්සාමාති ආහ, කථං පන භන්තෙ එතරහි සත්ථාති?, ඉතො පඤ්ච වත්තාළිසවොස්සාතත මත්ථකෙ ජෙතවනවිහාරෙ සෙධෙති, භන්තෙ කාලං අනතික්කම්ඩ්ඩා එත්තකං අඬ්ඩානං කථං ගම්ස්සාමාති, මහාසෙට්ඨි තුම්හාකං රුචියා සති අහං වො අත්තනො ඉඬ්ඩබලෙන නෙස්සාමි, තුම්හාකං පාසාදෙ සොපානසිසං අත්තනො ඨානෙ යෙව හවිස්සතීති, සොපානපරියොසානං පන ජෙතවනවාරකොට්ඨකො හවිස්සති, උපරිපාසාදෙ ගෙට්ඨා පාසාදං ඔතරණකාලමත්තමෙව ජෙතවනං නෙස්සාමීති, සො සාධු භන්තෙති සම්පටිච්ඡි, ථෙරෙ සොපානසිසං තත්තෙව කත්වා සොපාන පාදමූලං ජෙතවනවාරකොට්ඨකෙ හොතූති අධිට්ඨාසි, තථෙව අගොසි, ථෙරෙ හරියව උපරිපාසාදෙ ගෙට්ඨා ඔතරණකාලතො ඛිප්පතරං ජෙතවනං සම්පාපෙසි, තෙ උභොපි සත්ථාරං උපසඬ්කම්ඩ්ඩා කාලං ආරොචෙසුං, සත්ථා භත්තකිච්චං පට්ඨිපිඨවා පඤ්ඤත්තවරබුද්ධාසනෙ නිසීදි සඬ්ඝං භික්ඛූසංඝෙන, මහාසෙට්ඨි බුද්ධපමුඛස්ස සඬ්ඝස්ස දක්ඛිණොදකං අදාසි, හරියා තථාගතස්ස පත්තෙ පුරං පතිට්ඨාපෙසි, සත්ථා අත්ත යාපනපත්තං ගණ්හි, පවත්තා භික්ඛූපි යාපනමත්තං ගණ්හිංසු, සෙට්ඨි ඛීරසප්පිමධුසක්කරාදීනි දදමානො අගමාසි, සත්ථා පච්ඡි භික්ඛුසතෙහි සඬ්ඝං භත්තකිච්චං නිට්ඨාපෙසි, මහාසෙට්ඨිපි හරියාය සඬ්ඝං යාවදත්ථං ඛාදි, පුරිමානං පරියොසානමෙව න පඤ්ඤායති, සකලවිහාරෙ භික්ඛූනං විස්සාදනං ව දිනෙනාසුපි පරියන්තො න පඤ්ඤායතෙව, භන්තෙ පුරා පරික්ඛයං න ගච්ඡන්තීති භගවතො ආරොචෙසුං, තෙන හි ජෙතවන වාරකොට්ඨකෙ ඡඩ්ඩෙථාති, අථ තෙ වාරකොට්ඨකස්ස අවිදූරෙ පබ්භාරට්ඨානෙ ඡඩ්ඩිංසු, අජ්ජාපි තං ඨානං කපල්ලකපුවපබ්භාරන්තෙව පඤ්ඤායති, මහාසෙට්ඨි සහ හරියාය භගවන්තං උපසඬ්කමිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, භගවා අනුමොදනං අකාසි, අනුමොදනාව සානෙ උභොපි සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය සත්ථාරං වන්දිත්වා වාරකොට්ඨකෙ සොපානමාරුය්හ අත්තනො පාසාදෙ යෙව පතිට්ඨහිංසු. තතො පට්ඨාය සෙට්ඨි අසිතිකොටිධනං බුද්ධසාසනෙ යෙව විකිරි, පුන දිවසෙ සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං සන්නිපතිතා භික්ඛූ පසංසථා වුසො මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරස්ස ආනුභාවං, අනුපඛවෙ නාම සඬ්ඝ අනුපඛවව හොගෙ මච්ඡරියසෙට්ඨිං ඵුසුතෙනන දමෙත්වා නිබ්බිසෙ වනං කත්වා පුවෙ ගාහාපෙත්වා ජෙතවනං ආනෙත්වා සත්ථු සම්මුඛං කත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාපෙසි අහො මහානුභාවෝ ථෙරොති ථෙරස්ස ගුණකථං කථෙන්තා නිසීදිංසු, සත්ථා ආගන්ත්වා කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ කුලදමකෙන නාම භික්ඛුනා අනුපඛවව සඬ්ඝ අනුප ඛවව හොගෙ කුලං අකිලමෙත්වා අවිහෙඨෙත්වා පුප්ඵතො රෙණුං ගණ්හන්තෙන භමරෙන විය උපසඬ්කමිත්වා බුද්ධගුණං ඡන්නාපෙතබ්බං, තාදිසො මම පුත්තො මොග්ගල්ලානොති ථෙරං පසංසිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යථාපි භමරෝ පුප්ඵං වණ්ණගන්ධං අහෙඨයං,
පලෙති රසමාදාය එවං ගාමෙ මුනී චරෙ"ති.

තත්ථ **භමරෝති** යා කාචි මධුකරජාති, **පුප්ඵනති** පුප්ඵාරාමෙ චරන්තො පුප්ඵං ච වණ්ණං ච ගන්ධං ච අහෙඨෙන්තො අවිනාසෙන්තො චරතීති අත්ථො. **පලෙනීති** එවං චරිත්වා යාවදත්ථං රසං පිවිත්වා අපරම්පි මධුකරණත්ථාය ආදාය යෙති, සො එවං වන ගහනං අජෙඣාගහෙත්වා එකස්මිං රුක්ඛසුසිරෙ තං රජම්සඤ්ච රසඤ්ච අනුපුබ්බෙන මධුරරසං මධුං කරොති, න තස්ස පුප්ඵාරාමෙ චරිතපවත්තියා පුප්ඵං වා වණ්ණගන්ධං වාසඤ්ච විගච්ඡතීති, අථ ඛො සබ්බං පාකතිකමෙව හොති. **එවං ගාමෙ මුනී චරෙති** එවං සෙඛාසෙඛ හෙදෙ අනගාරියමුනි කුලපරිපාටියා ගාමෙ භික්ඛං ගණ්හන්තො විචරතීති අත්ථො. න ඡි තස්ස ගාමෙ චරණපචවයා කුලානං සද්ධාහානි වා භොගහානි වා, සබ්බාපි හොගාපි පාකතිකාව හොන්ති. එවං චරිත්වා ච පන නික්ඛමිත්වා සෙඛමුනි තාව බහිගාමෙ උදකඵාසුකට්ඨානෙ සඞ්ඝාටිං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදන්තො අක්ඛහඡන වණපරිච්ඡාදන පුත්ත මංසූපමවසෙන පවච්චෙක්ඛන්තො පිඬපාතං පරිභුඤ්ජිත්වා තථාරූපං වනසණ්ඩං අනුපවිසිත්වා අරඤ්ඤතතික කම්මට්ඨානං සම්මසන්තො වත්තාරෝ මග්ගෙ වත්තාරි ච ඵලානි හත්ථගතානෙව කරොති, අසෙඛමුනි පන දිට්ඨධම්මසුඛවිහාරමනුයුඤ්ජති, අයමස්ස භමරෙන සද්ධිං මධුකාරණසරිකතා වෙදිතබ්බා. ඉධ පන ඛීණාසවො වෙදිතබ්බො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං වත්වා උත්තරිම්පි ථෙරස්ස ගුණං පකාසෙතුං න භික්ඛවෙ ඉදානෙව මොඝලුඤ්ඤෙන මච්ඡරියසෙට්ඨි දම්තො පුබ්බෙපි තං දමෙත්වා කම්මඵලසබ්භාවං ඤාපෙසි යෙවාති ඉමම්හි පකාසෙන්තො අතීතං ආහරිත්වා:-

"උභො ඛජා උභො කුණී උභො විසමවක්ඛලා[1]
උභින්නං පිළකා ජාතා නාහං පස්සාමි ඉලලිස"නති.

ඉමං ඉලලිසජාතකං කථෙසීති.

මච්ඡරියකොසිඅසෙට්ඨිවත්ථු පඨමං.

4, 6.

"න පරෙසං විලොමානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො පාඨිකං[2] නාම ආජීවකං ආරබ්ධ කථෙසි. සාවත්ථියං කිරෙකා ගහපතානී පුත්තධීතාහෙ ඨපෙත්වා පාඨිකං නාම ආජීවකං පටිජානාති, තස්සානන්තරඝරෙසු මනුස්සා සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා ආගන්ත්වා අහො අච්ඡරියා බුද්ධානං ධම්මදෙසනාති නානප්පකාරෙන බුද්ධගුණෙ වණ්ණෙන්ති, සා බුද්ධානං ගුණකථං සුත්වා විහාරං ගන්ත්වා

1, ම. විසමවඤ්ඤලා. 2. ම. පාවෙයෘ.

ධම්මං සොතුකාමා තමත්ථං ආජීවකස්ස කථෙත්වා ගච්ඡිස්සාමඝං අය්‍යාති ආහ, සො මා ගච්ඡාති වාරෙත්වා තං පුනප්පුන යාචමානම්පි වාරෙසියෙව, සෘ අයං මම විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සොතුං න දෙති, සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා ඉධෙව ධම්මං සුණිස්සාමීති සායණ්හසමයෙ පුත්තං පක්කොසිත්වා ගච්ඡ සත්ථාරඤ්ච සත්ථාරං නිමන්තෙහීති පෙසෙසි, සො ගච්ඡන්තෙ පඨමතරං ආජීවකස්ස වසනට්ඨානං ගන්ත්වා තං වන්දිත්වා නිසිදි, අථ නං සො කහං ගච්ඡසීති ආහ, මාතු වචනෙන සත්ථාරං නිමන්තෙතුං ගච්ඡාමීති, මා තස්ස සන්තිකං ගච්ඡාති, අලං අය්‍ය මම මාතු භායාම් ගච්ඡිස්සාමහන්ති, එතස්ස කතසක්කාරං උභොපි ඛාදිස්සාම මා ගච්ඡීති, අලං මාතා මෙ තජෙස්සතීති, තෙන හි ගච්ඡ ගන්ත්වා පන නිමන්තෙත්වා අගාමකං ගෙහං අසුකට්ඨානෙ වා අසුකවීථියං වා අසුකමග්ගෙන වා ගන්තබ්බන්ති මා ආචික්ඛි, සන්තිකෙ සීතො විය අඤ්ඤත්‍ර මග්ගෙන ගච්ඡන්තො විය පලායිත්වා එහීති, සො ආජීවකස්ස කථං සුත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා නිමන්තෙත්වා ආජීවකෙන වුත්තනියාමෙනෙව සබ්බං කත්වා තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කින්නෙ කත්තබ්බං පුථෙථා සබ්බං කතං අය්‍යාති ආහ, හද්දකන්තෙ කතං තස්ස කතසක්කාරං උභොපි ඛාදිස්සාමාති වත්වා පුන දිවසෙ ආජීවකො පාතොව තං ගෙහං ආගමාසි, තං ගහෙත්වා පච්ඡාගබ්භෙ නිසිදපෙසුං, පවිවිත්තකාමත්තුස්සා තං ගෙහං අල්ලගොමයෙන උපලිම්පිත්වා ලාජාපඤ්චමානි පුප්ඵානි විකිරිත්වා සත්ථු නිසීදනට්ඨානං මහාරහං ආසනං පඤ්ඤපෙසුං, බුඬෙහි සඬ්ඪි අපරිඤ්ඤත්තුස්සා හි ආසන පඤ්ඤත්තභි න ජානන්ති, බුඬානුභාවෙන මග්ගදෙසකෙන කිවචං නාම නත්ථි, බොධිමූලෙ දසසහස්සිලොකධාතුං කම්පෙත්වා බොධිං පත්ත දිවසෙ යෙව හි තෙසං අයං මග්ගො නිරයං ගච්ඡති අයං තිරච්ඡාන යොනිං අයං පෙත්තිවිසයං අයං මනුස්සලොකං අයං දෙවලොකං අයං අමතමහානිබ්බාණන්ති සබ්බ මග්ගා ආවිභූතා, ගාමනිගමාදීනං පන මග්ගෙ වත්තබ්බමෙව නත්ථි, තස්මා සත්ථා පාතොව පත්තචීවරං ආදාය මහාඋපාසිකාය ගෙහචාරං ගතො, සා ගෙහා නික්ඛමිත්වා සත්ථාරං පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා අනෙකාසරං පවෙසෙත්වා ආසනෙ නිසීදපෙත්වා දක්ඛිණොදකං දත්වා පණ්ඩිතෙන ඛාදනීයෙන හොජනීයෙන පරිවිසි. උපාසිකා කතභත්තකිච්චස්ස සත්ථුනො අනුමොදනං කාරෙතුකාමා පත්තං ගණ්හි, සත්ථා මධුරස්සරෙන අනුමොදන ධම්ම කථං ආරභි, උපාසිකා සාධූති සාධුතිසාධුකාරං දදමානා ධම්මං සුණාති, ආජීවකො පච්ඡාගබ්භෙ නිසින්නොව තස්සා සාධුකාරං දත්වා ධම්මං සුණන්තියා සද්දං සුත්වා සඤ්ඤාරෙතුං නාසක්ඛි, න ඉදනෙසා මඤ්ඤති නික්ඛම්ත්වා තට්ඨාසි කාලකණ්ණි එතස්ස එතං සක්කාරං කරොතීති නානප්පකාරෙන උපාසිකඤ්ච සත්ථාරඤ්ච අක්කොසන්තො පලායි, උපාසිකා තස්ස කථාය ලජ්ජිතා අඤ්ඤථත්තං ගතං චිත්තං දෙසනාඤ්ඤාරෙන ඤාණං පෙසෙතුං නාසක්ඛි, අථ නං සත්ථා කිං උපාසිකෙ චිත්තං දෙසනාගතං කාතුං නසක්කොසීති, භන්තෙ එතස්ස මෙ කථාය

චිත්තං අඤ්ඤථත්තං උපගතත්තා, සත්ථා එවරූපස්ස විසභාගජ්ඣාසස්ස කුපිතං කථං නාම ආවජ්ජිතුං න වට්ටති එවරූපං අසම්භාවනීයං අත්තනෝ කතාකතමේව ඔලෝකෙතුං වට්ටතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"න පරෙසං විලෝමානි න පරෙසං කතාකතං,
අත්තනෝව අවෙක්ඛෙය්‍ය කතානි අකතානි චා"ති.

තත්ථ **න පරෙසං විලෝමානී**ති පරෙසං විලෝමානි එරුසානි මම්මවෙධදාසවචනානි න මනසිකාතබ්බානි. **න පරෙසං කතාකතන්**ති අසුකෝ උපාසකෝ අස්සද්ධෝ අප්පස්සුතෝ නාපිස්ස ගෙහෙ කටච්ඡුභික්ඛාදීනි දීයන්ති න සලාකභත්තාදීනි න චීවරාදිපච්චය දුනං එතස්ස අත්ථි, තථා අසුකා උපාසිකා අස්සද්ධා අප්පස්සුතා නාපිස්සා ගෙහෙ කටච්ඡුභික්ඛාදීනි දීයන්ති න සලාකභත්තාදීනි න චීවරාදි පච්චයදුනං එතිස්සා අත්ථි, තථා අසුකෝ භික්ඛු අස්සද්ධෝ අප්පස්සුතෝ නාපි උපජ්ඣායවත්තං කරොති න ආචරියවත්තං න ආගන්තුකවත්තං න ගමිකවත්තං න වෙත්තියඔණවත්තං න උපොසථාගාරවත්තං න භොජනසාලාජන්නාඝරවත්තානි නාපිස්ස කිඤ්චි ඛුත්තඔගං අත්ථි න භාවනාරාමතාය උස්සාහමත්තමපීති එවං පරෙසං කතාකතමපන න ඔලොකෙතබ්බං. **අත්තනෝව අවෙක්ඛෙය්‍යා**නි "කථමහුතස්ස මෙ රත්තින්දිවා චිතිපතන්තීති පබ්බජිතෙන අභිණ්හං පච්චවෙක්ඛිතබ්බං"ති ඉමං ඔවදං අනුස්සරන්තෙන සද්ධාපබ්බජිතෙන කුලපුත්තෙන කින්නුඛෝ අහං අනිච්චං දුක්ඛං අනත්තාති ත්‍රිලක්ඛණං ආරොපෙත්වා යොගෙ කම්මං කාතුං සක්ඛිං නාසක්ඛින්ති එවං අත්තනෝ කතාකතානි ඔලොකෙය්‍යාති.

දෙසනාවසානෙ උපාසිකා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨිතා දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

පාසිකාඋවාදවත්ථු ඡඨං.

4, 7.

"යථාපි රුචිරං පුප්ඵ"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තෙ ඡත්තපාණිඋපාසකං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර ඡත්තපාණි නාම උපාසකෝ තිපිටකධරෝ අනාගාමී. සෝ පාතොව උපොසථිකෝ හුත්වා සත්ථු උපට්ඨානං අගමාසි. අනාගාම්අරිය සාවකානං හි සම්බුද්ධවසෙන උපොසථකම්මං නාම නත්ථි මඤ්ඤෙ තෙව තෙසං බ්‍රහ්මචරියං ච එකහත්ථිකත්තඤ්ච ආගතං. තෙනෙවාහ:- "සථිකාරෙ බො මහාරාජ කුම්භකාරෙ එකහත්ථිකෝ බ්‍රහ්මචාරී සීලවා කල්‍යාණධම්මොඅ"ති. එවං අනාගාම්නෝ පකතියාව එක හත්ථිකා ච බ්‍රහ්මචාරිනෝ ච හොන්ති සොපි තථෙව උපොසථිකෝ හුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා ධම්මකථං සුණන්තෝ නිසීදි තස්මිං සමයෙ රාජා පසෙනදිකොසලෝ සත්ථු උපට්ඨානං අගමාසි

උපාසකො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා උට්ඨාතබ්බනත්තඛො නොති චින්තෙත්වා අහං අග්ගරාජස්ස සන්තිකෙ නිසින්නො තස්ස මෙ පදෙස රජං දිස්වා උට්ඨාතුං න යුත්තං, රාජා ඛො පන මෙ අනුට්ඨහන්තස්ස කුජ්ඣිස්සති එතස්මිං කුජ්ඣින්තෙපි නෙව උට්ඨහිස්සාමි, රාජානං දිස්වා උට්ඨහන්තෙන හි රාජා ගරුකතො හොති නො සත්ථා නෙව උට්ඨහිස්සාමීති න උට්ඨහි, පණ්ඩිතපුරිසා ච නාම ගරුතරානං සන්තිකෙ නිසීදිත්වා අනුට්ඨහන්තං දිස්වා නහි කුජ්ඣන්ති, රාජා පන තං අනුට්ඨහන්තං දිස්වා කුපිතමානසො සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, සත්ථා කුපිත භාවං ඤත්වා මහාරාජ අයං ඡත්තපාණි උපාසකො පණ්ඩිතො දිට්ඨ ධම්මො නිපිටකධරෙ අත්ථාභිකුසලොති උපාසකස්ස ගුණං කථෙසි, රඤ්ඤා තස්ස ගුණකථං සුණන්තස්සෙව චිත්තං මුදුකං ජාතං, අථෙකදිවසං රාජ උපරිපාසාදෙ සිතො ඡත්තපාණිං උපාසකං කත හත්තකිච්චං ඡත්තමාදාය උපාහනං ආරුය්හ රාජඛණෙන ගච්ඡන්තං දිස්වා පක්කොසාපෙසි, සො ඡත්තුපාහනං අපනෙත්වා රාජානං උප සඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං රාජ ආහ-භො උපා සක කිනෙත ඡත්තුපාහනං අපනීතනති?, රාජ පක්කොසාතීති සුත්වා අපනෙත්වා ආගතොමහීති, අථ අමහාකං රාජභාවො තුම්හෙහි ඤතො භවිස්සතීති?, සදපි හි මයං දෙව තුම්හාකං රාජභාවං ජානාමානි, යදි එවං කථං පුරිමදිවසෙ සත්ථු සන්තිකෙ නිසින්නො මං දිස්වා න උට්ඨ හීති?, මහාරාජ අහං අග්ගරාජස්ස සන්තිකෙ නිසින්නොපි පදෙසරාජානං දිස්වා උට්ඨහන්තො සත්ථරි අගාරවං පවෙදෙය්‍යං තස්මා න උට්ඨහිනති, හොතු හො නිට්ඨතෙතං, තුම්හෙ කිර දිට්ඨධම්මිකසම්පරායිකානං අත්ථානං කුසලා නිපිටකධරං අභිභාකං අන්නොපුරෙ ධම්මං වාචෙථාති, න සක්කා දෙවාති, කිං කාරණාති? රාජගෙහං නාම මහාසාවජ්ජං දුස්සන්තසුස්සන්තකානි ගරුකානෙත්ථ දෙවාති, මා එවං වදෙථ පුරිම දිවසෙ මං දිස්වා න උට්ඨිතොමහීති මා කුක්කුච්චං කරොථාති, දෙව ගිහීනං පරිවරණට්ඨානං[1] නාම සාවජ්ජං එකං පබ්බජිතං පක්කොසිත්වා ධම්මං වාචාපෙථාති, සාධු හො ගච්ඡථ තුම්හෙති තං උය්‍යොජෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සත්ථාරං යාචි-හන්තෙ මල්ලිකා ච දෙවී වාසභ ඛත්තියා ච ධම්මං පරියාපුණිස්සාමාති වදන්ති, පවහි භික්ඛූසතෙහි සද්ධිං නිබ්බං ගෙහං ගන්ත්වා තාසං ධම්මං උද්දිසථාති, බුද්ධානං නිබ්බං එකට්ඨානගමනං නාම නත්ථි මහාරාජාති, තෙන හි හන්තෙ අසඤ්ඤං භික්ඛුං දෙථාති, සත්ථා ආනන්දත්තෙරස්ස භාරමකාසි, ථෙරො නිබ්බං ගන්ත්වා තාසං උදෙසං උද්දිසති, තාපු මල්ලිකා සක්කච්චං ගහෙත්වා සජ්ඣායිත්වා ආවරියං පටිච්ඡාපෙසි, වාසභඛත්තියා පන නෙව සක්කච්චං ගණ්හාති න සජ්ඣායති න උදෙසං පටිච්ඡාපෙතුං සක්කොති, අථෙකදිවසං සත්ථා ථෙරං පුච්ඡි-කිං ආනන්ද උපාසිකා ධම්මං පරියාපුණන්තීති? ආම හන්තෙති, කා සක්කච්චං ගණ්හාතීති?

1. සී. II. චිවරණට්ඨානං.

මලිනිකා හනෙ සක්කච්චං ගණ්හාති සක්කච්චං සජ්ඣායති සක්කච්චං උදෙසං පටිච්ඡාපෙතුං සක්කොති, තුම්හාකං පන සුනිධිතා නෙව සක්කච්චං ගණ්හාති න සජ්ඣායති න උදෙසං පටිච්ඡාපෙතුං සක්කොතීති, සත්ථා ථෙරස්ස වචනං සුත්වා ආනන්ද මයා කපිතධමෙමා නාම සක්කච්චං අසුණන්තස්ස අගණ්හන්තස්ස අසජ්ඣායන්තස්ස අදෙසෙන්තස්ස වණ්ණසම්පන්නං අගන්ධකපුප්ඵං විය අඵලං හොති, සක්කච්චං පන සවණාදීනි කරොන්තස්ස මහප්ඵලං හොති මහානිසංසොති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යථාපි රුචිරං පුප්ඵං වණ්ණවන්තං අගන්ධකං,
එවං සුභාසිතා වාචා අඵලා හොති අකුබ්බතො.

යථාපි රුචිරං පුප්ඵං වණ්ණවන්තං සගන්ධකං,
එවං සුභාසිතා වාචා සඵලා හොති පකුබ්බතො"ති.

තත්ථ **රුචිරන්ති** සොභනං. **වණ්ණවන්තන්ති** වණ්ණසණ්ඨානසම්පන්නං. **අගන්ධකන්ති** ගන්ධරහිතං පාරිභද්දක ගිරිකණ්ණික ජය සුමනාදිභෙදං. **එවං සුභාසිතා වාචා** නාම තෙපිටකං බුද්ධවචනං වණ්ණසණ්ඨානසම්පන්නං අගන්ධකපුප්ඵසදිසං, යථා පන අගන්ධකපුප්ඵං යො නං ධාරෙති තස්ස සරීරෙ ගන්ධං න එරති, එවං එතමපි යො නං සක්කච්චං සවණාදීහි න සමාචරති තස්ස සක්කච්චං අසමාචරන්තස්ස යං තත්ථ කත්තබ්බං තං අකුබ්බතො සුතගන්ධං චාගගන්ධං පටිපත්ති ගන්ධඤ න ආවහති අඵලා හොති, තෙන වුත්තං **එවං සුභාසිතා වාචා අඵලා හොති අකුබ්බතොති**. **සගන්ධකන්ති** චම්පකනීලුප්පලපුප්ඵාදි භෙදං, එවන්ති යථා තං පුප්ඵං ධාරෙන්තස්ස සරීරෙ ගන්ධං එරති, එවං තෙපිටකබුද්ධවචනසඞ්ඛාතා සුභාසිතා වාචාපි, **පකුබ්බතොති** යො සක්කච්ච සවණාදීහි තත්ථ කත්තබ්බං කරොති සා අස්ස පුග්ගලස්ස සඵලා හොති සුතගන්ධ චාගගන්ධ පටිපත්තිගන්ධානං ආවහනතො මහප්ඵලා හොති මහානිසංසාති අත්ථො.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා, දෙසනා මහා ජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

ඡත්තපාණිඋපාසකස්ස වත්ථු සත්තමං.

4, 8.

"යථාපි පුප්ඵරාසිම්හා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං උපනිස්සාය පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො විසාඛං උපාසිකං ආරබ්ධ කථෙසි. සා කිර අඩ්ඪරට්ඨෙ හදියනගරෙ මෙණ්ඩකසෙට්ඨිපුත්තස්ස ධනඤ්ජයසෙට්ඨිනො අග්ගමහෙසියා සුමනාය දෙව්යා කුච්ඡිස්මිං නිබ්බත්තති, තස්සා සත්තවස්සිකකාලෙ සත්ථා සෙලබ්‍රාහ්මණාදීනං බොධෙය්‍යබන්ධවානං උපනිස්සයසම්පත්තිං දිස්වා මහාභික්ඛු සංඝපරිවාරො චාරිකං චරමානො තං නගරං පාපුණි, තස්මිං ච සමයෙ මෙණ්ඩකො

ගහපති තස්මිං නගරෙ පඨමා මහාපුඤ්ඤතා ජෙට්ඨකෝ හුත්වා සෙට්ඨිට්ඨානං කරොති. පඨමමහාපුඤ්ඤ නාම-මෙඩකො සෙට්ඨි වත්ථු පදුමා නාම තස්සෙව ජෙට්ඨකභරියා තස්සෙව ජෙට්ඨකපුත්තෙසා ධනඤ්ජයො නාම තස්ස භරියා සුමනා දෙවී නාම මෙඩකසෙට්ඨිස්ස දාසො පුණ්ණො නාමාති, න කෙවලඤ මෙඩකසෙට්ඨි එව, බිම්බිසාරරඤ්ඤ පන විජිතෙ පඨ අමිතභොගා නාම අහෙසුං-ජොතියො ජටිලො මෙඩකො පුණ්ණකො කාකවලියොති. තෙසු අයං මෙණ්ඩකසෙට්ඨි දසබලස්ස අත්තනො නගරං සම්පත්තභාවං ඤත්වා පුත්තස්ස ධනඤ්ජය සෙට්ඨිනො ධීතරං විසාඛං දාරිකං පඤ්ඤාසපෙළා ආහ-අම්ම තුය්හම්පි මඞ්ගලං අම්හාකම්පි මඞ්ගලං තව පරිවාරෙහි පඨහි දාරිකා සතෙහි සද්ධිං පඨරථසතානි ආරුය්හ පඨහි දාසිසතෙහි පරිවුතා දස බලස්ස පච්චුග්ගමනං කරොහීති, සා සාධූති පටිස්සුණිත්වා තථා අකාසි, කාරණාකාරණඤ්ඤු පන කුසලත්තා යාවතිකා යානස්ස භූමි යානෙන ගන්ත්වා යානා පච්චොරොහිත්වා පත්තිකාව සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථස්සා වරියාවසෙන සත්ථා ධම්මං දෙසෙසි, සා දෙසනාවසානෙ පඨහි දාරිකාසතෙහි සද්ධිං සොතාපත්ති ඵලෙ පතිට්ඨහි. මෙඩකසෙට්ඨිපි ඛො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ධම්ම කථං සුත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා පුන දිවසෙ අත්තනො නිවෙසනෙ පණීතෙන ඛාදනීයෙන භොජනීයෙන බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා එතෙනෙව උපායෙන අට්ඨමාසං මහාදානං අදාසි. සත්ථා භද්දියනගරෙ යථාභිරන්තං විහරිත්වා පක්කාමි.

තෙන ඛො පන සමයෙන බිම්බිසාරොා ච පසෙනදි කොසලොා ච අඤ්ඤමඤ්ඤං භගිනිපතිකා හොන්ති, අථෙකදිවසං කොසල රාජා විනෙත්වා බිම්බිසාරස්ස විජිතෙ පඨ අමිතභොගා වසන්ති, මයාං විජිතෙ එකොපි තාදිසො නත්ථි යන්නූනාහං බිම්බිසාරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා එකං මහාපුඤ්ඤං යාචෙය්යන්ති, සො තත්ථ ගන්ත්වා රඤ්ඤා කතපටිසන්ථාරො කිං කාරණා ආගතොසීති? පුථෙවා-තුම්හාකං විජිතෙ පඨ අමිතභොගා මහාපුඤ්ඤ වසන්ති තතො එකං ගහෙත්වා ගමිස්සාමීති ආගතොම්හි තෙසු මෙ එකං දෙථාති ආහ, මහාකුලානි අම්හෙහි වාලෙතුං න සක්කාතී ආහ, අහං අලබා න ගමිස්සාමීති ආහ,[1] රාජා අම්වෙහි සද්ධිං මන්තෙත්වා ජෙති[2] ආදීනං මහාකුලානං වාලනං නාම පඨවියා වාලනසදිසං, මෙඩකමහාසෙට්ඨිස්ස පුත්තෙසා ධනඤ්ජය සෙට්ඨි නාම අත්ථි තෙන සද්ධිං මන්තෙත්වාව පටිවචනං තෙ දස්සාමාතී වත්වා තං පඤ්ඤාසපෙළා තාත කොසලරාජා එකං ධනසෙට්ඨිං ගහෙත්වාව ගමිස්සාමීති වදති, ත්වං තෙන සද්ධිං ගච්ඡාති, තුම්හෙසු පඨ නනෙසපු ගමිස්සාමි දෙවාති, තෙනහි පරිවච්ඡං කත්වා ගච්ඡ තාතාති, සො අත්තනො කත්තබ්බයුත්තමකාසි, රාජාපිස්ස මහන්තං සක්කාරං

1. සී. II. වදති. 2. සී. II ජෙනිය.

කත්වා ඉමං ආදාය ගච්ඡථාති පසෙනදිරාජානං උය්‍යොජෙසි, සො තං ආදාය සාවත්ථියං එකරත්තිවාසෙන ගච්ඡන්තො එකං ථාසුකට්ඨානං පත්වා නිවාසං ගණ්හි, අථ නං ධනඤ්ජයසෙට්ඨි පුච්ඡි-ඉදං කස්ස විජිතන්නති?, මය්‍හං සෙට්ඨිති, කීවදූරෙ ඉතො සාවත්ථිති? සත්තයොජනමත්ථකෙති, අන්තොනගරං සම්බාධං අඵාසුකං පරිජනතො මහන්තො සවෙ රොචෙථ ඉධෙව වසෙය්‍යාම දෙවාති, රාජා සාධූති සමපටිච්ඡිත්වා තස්මිං ඨානෙ නගරං මාපෙත්වා තස්ස දත්වා අගමාසි. තස්මිං පදෙසෙ සාධං වසනට්ඨානස්ස ගහිතත්තා නගරස්ස සාකෙතභාවෙනෙව නාමං අහොසි. සාවත්ථියංපි ඛො මිගාරසෙට්ඨිනො පුත්තො පුණ්ණවඩ්ඪනකුමාරො නාම වයප්පත්තො අහොසි, අථ නං මාතාපිතරෝ වදිංසු-තාත තව රුචිවනට්ඨානෙ එකං දුරිකං උපධාරෙහීති, මය්‍හං එවරූපාය ජාරාය කිච්චං නත්ථීති, පුත්ත මා එවං කරි කුලං නාම අප්පත්තකං න තිට්ඨතීති, සො පුනප්පුනං වුච්චමානො තෙන හි පඤ්චකල්‍යාණසම්පන්නාගතං දුරිකං ලහමානො තුම්හාකං වචනං කරිස්සාමීති ආහ, කානි පනෙතානි පඤ්චකල්‍යාණානි නාම තාතාති? කෙසකල්‍යාණං මංසකල්‍යාණං අට්ඨිකල්‍යාණං ත්වචකල්‍යාණං වයකල්‍යාණන්ති. මහාපුඤ්ඤස්ස හි ඉත්ථියා කෙසා මොරකලාපසදිසා හුත්වා මුදුචිත්වා විසට්ඨා නිවාස නන්තං පහරිත්වා නිවත්තිත්වා උඩ්ඩගා තිට්ඨන්ති ඉදං කෙසකල්‍යාණං නාම. දන්තාවරණං බිම්බඵලසදිසං වණ්ණසම්පන්නං සමං සුට්ඨසිතං හොති ඉදං මංසකල්‍යාණං නාම. දන්තා සුක්කා සමා අවිවරා උස්සා පෙත්වා ඨපිතවජිරපන්ති විය සමචිත්තානං සඞ්ඛපත්තං විය ච සොභන්ති ඉදං අට්ඨිකල්‍යාණං නාම. කාලියා වණ්ණකාදීහි අවිලිත්තෙතා එව ත්වචණ්ණෙ සිනිඩ්ඩෙ නීලුප්පලදලසදිසෙ හොති, ඔදාතාය කණිකාර පුප්ඵදලසදිසොති ඉදං ත්වචකල්‍යාණං නාම. දසකඛත්තුං විජාතාපි ඛො පන සකිං විජාතා විය අවිහතයොබ්බනා යෙව හොති ඉදං වයකල්‍යාණං නාම හොති. අථස්ස මාතාපිතරෝ අට්ඨුත්තරසත බ්‍රාහ්මණෙ නිමන්තෙත්වා හොජෙත්වා පඤ්චකල්‍යාණසම්පන්නාගතා ඉත්ථියො නාම හොන්තීති? පුච්ඡිංසු, ආම හොන්තීති, තෙනහි එවරූපං දුරිකං පරියෙසිතුං අඪ්ඪ ජානා ගච්ඡන්තූති බහුං ධනං දත්වා ආහත කාලෙ වො භාත්තබ්බං ජානිස්සාම ගච්ඡථ එවරූපං දුරිකං පරියෙසථ දිට්ඨකාලෙ ච ඉමං පිලක්ඛෙය්‍යාථාති සතසහස්සඝනිකං සුවණ්ණ මාලං දත්වා උය්‍යොජෙසුං, තෙ මහන්තමහන්තානි නගරානි ගන්ත්වා පරියෙසමානා පඤ්චකල්‍යාණ සම්පන්නාගතං දුරිකං අදිස්වා නිවත්තිත්වා ආගච්ඡන්තා විවටනකඛත්තදිවසෙ සාකෙතං අනුප්පත්තා අරඤ්ඤ අම්හාකං භාගං නිපජ්ජිස්සතීති විත්තසිංසු, තස්මිං කිර නගරෙ අනුසංවච්ඡරං විවටනකඛත්තං නාම හොති, තදා බහිඅනිඛමණකුලානිපි පරිවාරෙන සද්ධිං ගෙහා නික්ඛමිත්වා අපටිච්ඡන්නෙන සරීරෙන පදසාව නදීතීරං ගච්ඡන්ති, තස්මිං දිවසෙ ඛත්තියමහාසාලාදීනං පුත්තාපි අත්තනො සමානජාතිකං මනාපං කුලදුරිකං දිස්වා මාලාගුණෙන පරික්ඛිපිස්සාමාති තං තං මඤ්ඤං නිස්සාය තිට්ඨන්ති, තෙපි බ්‍රාහ්මණා

නදීතීරෙ එකං සාලං පවිසිත්වා අට්ඨංසු. තසමිං ඛණෙ විසාඛා පණ්ණ රසසොළසවස්සුද්දෙසිකා හුත්වා සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතා පඨමි කුමාරිකාසහෙති පරිවුතා නදිං ගන්ත්වා නහායිස්සාමීති තං පදෙසං පත්තා, අථ ඛො මෙණ්ඩකසෙට්ඨි උට්ඨහිත්වා පාවිසි, පඨමතා කුමාරිකායො වෙගෙ නාගන්ත්වා සාලං පවිසිංසු, බ්‍රාහ්මණා ඔලොකෙන්තා තාසු එකමපි පඨ කල්‍යාණසමන්නාගතං න පස්සිංසු, විසාඛා පනතිගමනතෙනෙව සාලං පාවිසි, වත්ථාභරණානි තෙමිංසු, බ්‍රාහ්මණා තස්සා වත්තාරි කල්‍යාණානි දිස්වා දන්තෙ පස්සිතුකාමා-අලසජාතිකා අම්හාකං ධීතා එතිස්සා සාමිකො කෙනිකමත්තමපි න ලභිස්සති මඤ්ඤති අඤ්ඤමඤ්ඤං කථ සිංසු, අථ නෙ විසාඛා ආහ-කිං වදෙථ තුම්හෙහෙති? තං කථෙම අම්මාති, මධුරෙ කිර තස්සා සද්දෙ, කංසතාලසදිසෙ විය නිච්ඡරති අථ නෙ පුන මධුරසද්දෙන කිං කාරණා කථෙථාති පුච්ඡි, තව පරිවාරිත්ථියො වත්ථා ලඞ්කාරෙ අතෙමෙත්වා වෙගෙන සාලං පවිට්ඨා, තුය්හං එත්තකං ඨානං වෙගෙනාගමනමත්තමපි නත්ථි වත්ථාභරණානි තෙමෙත්වා ආගතාසීති තස්මා කථෙමාති, තාතා එවං මා වදෙථ අහං එතාහි බලවතරා, කාරණං පන සල්ලක්ඛෙත්වා ජවෙන නාගතම්හීති, කිං අම්මාති? තාතා වත්තාරෙ ජනා ජවමානා න සොභන්ති අපරමපි කාරණං අත්ථි, කතමෙ වත්තාරෙ ජනා න සොභන්ති අම්මාති? තාතා අභිසිත්තො රාජා තාව සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතො කච්ඡං බන්ධිත්වා රාජඛණෙ ජව මානො න සොභති, කිං අයං මහාරාජා ගහපතිකො විය ධාවතීති අඤ්ඤදත්ථු ගරහං ලභති, සනිකං ගච්ඡන්තොව සොභති. රඤ්ඤං මඞ්ගලහත්ථිපි අලඞ්කතො ජවමානො න සොභති වාරණලීලාය ගච්ඡන්තොව සොභති. පබ්බජිතො ජවමානො න සොභති කිං අයං සමණො ගිහී මඤ්ඤ ධාවතීති කෙවලං ගරහමෙව ලභති, මිතගමනෙන පන සොභති. ඉත්ථී ජවමානා න සොභති කිං එසා ඉත්ථී පුරිසො විය ධාවතීති ගරහිතබ්බාව හොති, ඉමෙ වත්තාරෙ ජවමානා න සොභන්ති. කතමමපන තං අපරං කාරණං අම්මාති? තාතා මාතාපිතරො කාම ධිතරං අඞ්ගපච්චඞ්ගානි සණ්ඨපෙත්වා පොසෙන්ති, මඤ්ඤ හි චිත්තකිණ්ණිය හණ්ඩා නාම, අමෙහ පරකුලං පෙසනත්ථාය පොසෙන්ති, සචෙ ජවමා නාතං දසාසඋණ්ණ වා භූමියං වා පක්කඛලිත්වා පතිතසාලෙ ගතෙථ වා පාදෙ වා භිජ්ජෙය්‍ය කුලසෙව හාරු හවෙය්‍යාම, පසාධනභණ්ඩකං පන තෙමෙත්වා සුසිස්සති, ඉමං කාරණං සල්ලක්ඛෙත්වා න ධාවිතම්හි තාතාති. බ්‍රාහ්මණා තස්සා කථං කථනකාලෙ දන්තසම්පත්තිං දිස්වා එවරූපා නො සම්පජ්ජන්ති න දිට්ඨපුබ්බාති තස්සා සාධුකාරං දත්වා අම්ම තුය්හමෙවෙසා අනුච්ඡවිකාති වත්වා තං සුවණ්ණමාලං පිලන්ධාපෙසුං, අථ නෙ පුච්ඡි-කතරකුලගරතො ආගතත්ථ තාතාති? සාවත්ථිතො අම්මාති, සෙට්ඨිකුලං කතරං නාමාති? මිගාරසෙට්ඨි නාම අම්මාති, අය්‍යපුත්තො නො නාමාති? පුණ්ණවඩ්ඪනකුමාරො නාම අම්මාති, සා සමානජාතිකං නො කුලන්ති අධිවාසෙත්වා පිතු සාසනං පහිණි-අධිභාරං රථං පෙසෙන්තූති, කිච්චා පි ඝි සා ආගමනකාලෙ පදසා ආගතා මාලාය

පන පිළිසීතකාලතො පට්ඨාය තථා ගන්තුං න ලභති, ඉස්සරදරිකා රථාදීහි ගච්ඡන්ති, ඉතරා පකතියානකං වා අභිරුහන්ති, ජිත්තං වා තාලපණ්ණං වා උපරි කරොන්ති, තස්මිං අසති නිච්චපඤ්ඤත්තස්ස දස්සනතං උක්ඛිපිත්වා අංසෙ ඛිපන්ති එව, තස්සා පන පිතා පවරට්ඨානෙ පෙසෙසි, සා සපරිවාරා රථං ආරුය්හ ගතා, බ්‍රාහ්මණාපි එකතො ගම්මිංසු, අථ නෙ සෙට්ඨි පුච්ඡි-කුතො ආගත්ථාති?, සාවත්ථිතො මහාසෙට්ඨීති, සෙට්ඨි කතරො නාමාති? මිගාරසෙට්ඨි නාම, පුත්තො කො නාමාති? පුණ්ණවඩ්ඪකුමාරො නාම, ධනං කිත්තකංති? චත්තාලීසකොටියොමහාසෙට්ඨීති, ධනං තාව අම්හාකං ධනං උපාදාය කාතබ්බිකමත්තං,[1] දරිකාය පන ආරක්ඛමත්තාය ලඩ්භකාලතො පට්ඨාය කිං අඤ්ඤත්ථ කාරණාතා අධිවාසෙසි, සො තෙසං සක්කාරං කත්වා එකවීහං වසාපෙත්වා උය්‍යොජෙසි, තෙ සාවත්ථිං ගන්ත්වා මිගාරසෙට්ඨිස්ස ලඩ්භතො දරිකාති ආරොචෙසිංසු, සස්ස ධීතාති? ධනජයසෙට්ඨිනොති, සො මහාකුලස්ස මෙ දරිකා ලඩ්භා ඛිප්පමෙව නං ආනෙතුං වට්ටතීති තත්ථ ගමනං රොචෙසි, ආරොචෙසි, රාජා මහාකුලං එතං මයා බිම්බිසාරස්ස සන්තිකා ආනෙත්වා සාකෙතෙ නිවෙසිතං, තස්ස සම්මානං කාතුං වට්ටතීති අහම්පි ආගම්ස්සාමීති ආහ, සො සාධූ දෙවාති වත්වා ධනජය සෙට්ඨිනො සාසනං පෙසෙසි-මයි ආගච්ඡන්තෙ රාජාපි ආගම්ස්සති, මහන්තං රාජබලං, එත්තකස්ස ජනස්ස භත්තබ්බයුත්තකං කාතුං සක්ඛිස්සසි න සක්ඛිස්සසීති?, ඉතරොපි සබ්බෙ දස රාජානො ආගච්ඡන්ති ආගච්ඡන්තූනං පටිසාසනං පෙසෙසි, මිගාරසෙට්ඨි නාම තාවමහන්තෙ නගරෙ ගෙහගොපකමත්තං ඨපෙත්වා සෙසජනං ආදාය ගන්ත්වා අඩ්ඪයොජනමත්තෙ ඨානෙ ඨත්වා ආගතමහාති සාසනං පහිණි, ධනජය සෙට්ඨි බහුපන්නාකාරං පෙසෙත්වා ධීතරා සද්ධිං මන්තෙසි-අම්ම සසුරෙ කිර තෙ කොසලරඤ්ඤා සද්ධිං ආගතො තස්ස භතරගෙහං පටිජග්ගිතබ්බං රඤ්ඤා භතරං උපරාජස්ස භතරානීති, පණ්ඩිතා සෙට්ඨිධීතා වජිරගණ්ඨිකඛඤ්ඤණා කපණසත්තසහස්සං පත්ථිතපත්ථනා අභිනීහාර සම්පන්නා සසුරස්ස මෙ අසුකං ගෙහං පටිජග්ගථ රඤ්ඤා අසුකං උපරාජස්ස අසුකානීති සංවිදහිත්වා දාසකම්මකරෙ පක්කොසාපෙත්වා එත්තකා රඤ්ඤා භත්තබ්බකිච්චං කරොථ එත්තකා උපරාජස්ස, ඉත්ථිඅස්සාදයොපි තුම්හෙ එව පටිජග්ගථ, අස්සබන්ධාදයොපි ආගන්ත්වා මඞ්ගලච්ඡණං අනුභවිස්සන්තීති සංවිදහි, කිං කාරණා? මයං විසාඛාය මඞ්ගලට්ඨානං ගන්ත්වා න කිඤ්චි ලභිම්හ අස්සරක්ඛණාදීනි කරොන්තා විවරිම්හාති කෙචි වත්තුං මා ලභිංසූති. තං දිවසමෙව විසාඛාය පිතා පවත්තෙ සුවණ්ණකාරෙ පක්කොසාපෙත්වා ධීතු මෙ මහාලතාපසාධනං නාම කරොථාති රත්තසුවණ්ණස්ස නික්ඛසහස්සං තදනුරූපානි ච රජතමුත්තාපවාලවජිරාදීනි දාපෙසි, රාජා කතිපාහං වසිත්වාව ධනජයසෙට්ඨිස්ස සාසනං පහිණි-න සක්කා සෙට්ඨි අම්හාකං

1. සී. I. කාතබ්බිකථානියං.

භරණං පොසථං කාතුං දුරිකාය ගමනකාලං ජානාතූති, සොපි රඤ්ඤෝ සාසනං පෙසෙසි-ඉදානි වස්සකාලෝ ආගතෝ න සක්කා වතුමාසං විව රිතුං තුම්හාකං බලකායස්ස යං යං ලබ්භි වට්ටති සබ්බං තං මම භාරෝ මයා පෙසිතකාලෙ දෙවෝ ගම්ස්සතීති, තතෝ පට්ඨාය සාකෙතනගරං නිච්චනකඛුභතං විය අහොසි, රාජානං ආදිං කත්වා සබ්බෙසං මාලාගන්ධ වත්ථාදීනි පරියත්තානෙව හොන්ති, තෙ ජානා විත්තාපිංසු-සෙට්ඨී අම්හාකං එව සක්කාරං කරොති එවං තයෝ මාසා අතික්කන්තා, පසා ධනං පන න තාව නිට්ඨාති, කම්මන්තාධිට්ඨායිකා ආගන්ත්වා සෙට්ඨිනෝ ආරොචෙසුං-අඤ්ඤං අසන්තං නාම නත්ථි බලකායස්ස පන හත්ථපවත්තදුරුනි තපපහොන්තීති, ගච්ඡථ තාතා ඉමස්මිං නගරෙ පරිජිණ්ණඝත්තිසාලාදයෝ චෙව ජිණ්ණකානි ච ගෙහානි ගහෙත්වා පවට්ඨි, එවං පවත්තාතාමපි අඩ්ඩමාසෝ අතික්කන්තෙතා, තතෝ පුනපි දුරුනි නත්ථිති ආරොචයිංසු, ඉමස්මිං කාලෙ න සක්කා දුරුනි ලබ්ධං දුස්සකොට්ඨාගාරානි විවරිත්වා ථූලසාටකෙහි වට්ටියෝ කත්වා තෙල වාරිසු තෙමෙත්වා හත්ථං පවට්ඨි, තෙ අඩ්ඩමාසං තථා අසාසු. එවං එත්තාරෝ මාසා අතික්කන්තා පසාධනම්පි නිට්ඨිතං, අසුත්තමයං පසා ධනං රජතෙන සුත්තකිච්චං කරිංසු, තං සීසෙ පටිමුක්කං පාදපිට්ඨිං ඔවජ්ජති, තස්මිං තස්මිං ඨානෙ මුද්ධනා යොජෙත්වා කතා සුවණ්ණමයා ගණ්ඨිකා හොන්ති, රජතමයා පාසනා, මහාකම්මජෙඛ එකා මුද්ධනා, ඒසු කණ්ණපිටිඨිසු වෙ, ගලවාටකෙ එකා, ඒසු ජත්තූසු වෙ, ඒසු කපරෙසු වෙ, ඒසු කරිපස්සෙසු වෙති. තස්මිං ඛො පන පසාධනෙ එකං මොරං කරිංසු, තස්ස දක්ඛිණපක්ඛෙ සුවණ්ණමයානි පවපත්තසතානි අහෙසුං, වාමපක්ඛෙ පවපත්තසතානි, තුඩං පවාලමයං, අක්ඛිනි මණි මයානි, තථා ගීවා ච පිජානි ච, පත්තානාළියෝ රත්තමයා තථා ජඞ්ඝායො, විසාඛාය මහාකම්මජෙඛ පබ්බතකූටෙ යථා තථවන මයූරෝ විය ඨායතීති. පත්තනාළිසඝස්සස්ස සද්දෙ දිබ්බසඞ්ගීතං විය පවඩ්ඪිතතූරියඝොසෝ විය ච පවත්තති, සත්තහිතං උපාගතා යෙව තස්සා අමොරභාවං ජානන්ති, පසාධනං තවකොටි අඤ්ඤතකං අහොසි, සතසහස්සං හත්ථකම්මමූලං දීයිත්ථ. කිස්ස පන නිස්සන්ෙදන තායෙතං පසාධනං ලබ්භති? සා කිර කස්සපබුද්ධකාලෙ වීසතියා භික්ඛු සහස්සානං චීවරසාටකං දත්වා සුත්තම්පි සූචියොපි රජතම්පි අත්තනා සන්තකමෙව අදාසි, තස්ස චීවරදානස්ස නිස්සන්ෙදන ඉමං පසා ධනං ලභි, ඉත්තිනං හි චීවරදානං මහාලතාපසාධනභණ්ඩං මත්ථකං පපොත්, පුරිසානං ඉද්ධිමයපත්තචීවරෙනාති. එවං මහාසෙට්ඨි වතුහි මාසෙහි ධීතු පරිවත්තකං කත්වා තස්සා දෙය්‍යධම්මං දදමානෝ කඟ පණ්ණුරානි පවත්තකටසතානි අදාසි, සුවණ්ණභාජනසූරානි පවත්තකට සතානි රජතභාජනසූරානි පව තම්බභාජනසූරානි පව පට්ටවත්ථකෝ සෙය්‍යවත්ථසූරානි පවත්තකටසතානි සපටසූරානි පව සාලිතණ්ඩුලසූරානි පව තණ්ඩුලඵලාලාදිඵලකරණසූරානි පව සකටසතානි, එවං කිරස්ස අහොසි-මම ධීතුයා ගතට්ඨානෙ අසුකෙන නාම මෙ අත්තෝති පරස්ස

ගෙහචාරං මා පඤ්ඤපේථාති සබ්බපකරණානි දැපෙයි, එකෙකසම්ං රථේ සබබාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා තිස්සෝ තිස්සෝ වණ්ණදාසියෝ ඨපෙත්වා පඤ්චරථසතානි අදාසි, එතං නහාපෙනතියෝ භොජෙනතියෝ අලංකරොනතියෝ විචරථාති දියඩ්ඩසහස්සා පරිවාරිකා අදාසි. අථස්ස එතදහොසි මම ධීතු ගාවෝ දස්සාමීති, සෝ පුරිසෙ ආණාපෙසි ගච්ඡ භණෙ චූලවජ්ජස්ස චාරං විවරිත්වා නීසු ගාවුතෙසු තිස්සෝ හෙරියෝ ගහෙත්වා තිට්ඨථ පුට්ඨලතෝ උසභමත්තට්ඨානෙ උහොසු පස්සෙසු තිට්ඨථ ගාවීනං තතෝ පරං ගන්තුං මාදිසිත්ථාති එවං සීතකාලෙ හෙරිසඤ්ඤං කරෙය්‍යාථාති, තෙ තථා අකංසු, තෙ ගාවීනං වජ්ජතෝ නික්ඛමිත්වා ගාවුතං ගතකාලෙ හෙරිසඤ්ඤං අකංසු, පුන අඩ්ඪයොජනං ගතකාලෙ අකංසු පුන තිගාවුතං ගතකාලෙ. පුට්ඨලතෝ ගමනව නිවාරෙසුං, එවං දිඝතෝ තිගාවුතෙ පුට්ඨලතෝ උසභමත්තෙ ඨානෙ ගාවියෝ අඤ්ඤමඤ්ඤං නිඝංසනතියෝ අට්ඨංසු, මහාසෙට්ඨී මම ධීතු එත්තකා ගාවෝ අලං චාරං පිදහථාති වජ්ජචාරං පිදහාපෙසි, තස්මිං පිහිතෙ විසාඛාය පුඤ්ඤඵලෙන බලවගාවෝ ච ඛෙත්තයෝ ච උප්පතිත්වා උපපතිත්වා නික්ඛමිංසු, මනුස්සානං වාරෙනතානං වාරෙනතාන මෙව සට්ඨිසහස්සා බලවගාවෝ සට්ඨිසහස්සා ච ඛෙත්තයෝ නික්ඛන්තා, තත්ථ බලවවච්ඡා තාසං ඛෙත්තානං උසභා අගෙසුං. කස්ස නිස්සඤ්ඤෙන එවං ගාවෝ ගතාති?, නිවාරෙනතානං නිවාරෙනතානං දිනනදානස්ස, සා කිර කස්සපසම්මාසම්බුඩ්ඨකාලෙ කිකිස්ස රඤ්ඤෝ සත්තන්නං ධීතානං කණිට්ඨා සඞ්ඝදාසි නාම හුත්වා ථිසතියා භික්ඛුසහස්සානං පවගොරසදානං දදමානා දහරානව සාමණෙරානව ගන්ථං පිදහිත්වා අලං අලනති වාරෙනතානමපි ඉදං මධුරං ඉදං මනාපනති අදාසි, එවං තස්ස නිස්සඤ්ඤෙන වාරියමානාපි ගාවෝ නික්ඛමිංසු, සෙට්ඨිනා එත්තකස්ස ධනස්ස දින්නකාලෙ සෙට්ඨිභරියා ආඝ-තුමෙහි මයඟං ධීතු සබබං සංවිදගිහාං වෙය්‍යාවච්චකරා පන දාසදාසියෝ න සංවිදහිතා, කිං කාරණාති? මම ධීතරි සසෙනඟනිසෙනඟානං ජානනත්ථං, අඟං භිතාය සඞ්ඛං අගච්ඡමානෙ තෙ ගීවාය ගහෙත්වා තො පඤ්ඤාමි යානං ආරුය්හා ගමනකාලෙ එවං පන එතාය සඞ්ඛං ගන්තුකාමා ගච්ඡතු මා අගන්තුකාමාති වකබාමීති, අථ සෙ මම ධීතා ගම්භීරතීති ගබෙහ නිසින්නා ධීතරං සමීපෙ නිසිදෙපෙත්වා අම්ම පතිකුලෙ වසනතියා නාම ඉමව ආචාරං රක්ඛිතුං වට්ටතීති ඔවාදං අදාසි. අයමපි මිගාරසෙඨි අනතරගබෙහ නිසින්නොව පන ධනඤ්ඤය සෙට්ඨිනො ඔවාදං අසෝසි, සොපි සෙඨි ධීතරං එවං ඔවදි-අම්ම පතිකුලෙ වසනතියා නාම අනෙතාඅඟි බහි න නීහරිතබබා, බහි අඟි අනෙතා නපපවෙසෙතබබා, දදනතසෙව දාතබබං අදදනතස්ස න දාතබබං, දදනතසසාපි අදදනතසසාපි දාතබබා, සුඛං නිසිදිතබබං, සුඛං භුඤ්ජතබබං, සුඛං නිපජ්ජිතබබං, අඟි පරිවරිතබබො, අනෙතා දෙවතා නමස්සිතබබාති, ඉදං දසවිධං ඔවාදං දත්වා පුන දිවසෙ සබබා සෙනියෝ සන්නිපාතෙත්වා රාජසෙනාය මජ්ඣෙ අට්ඨ කුටුම්බිකෙ

පාවිහොහේ ගහෙත්වා සචේ මේ ගතට්ඨානෙ ධීතු දෙසෝ උපපජ්ජති තුමෙහති සොධෙතබ්බොති වත්වා නවකොටිඅගඝනකෙන මහාලතා පසාධනෙන ධීතරං පසාධෙත්වා නහානචුණ්ණමූලකං චතුපණ්ණාස කොටිධනං දත්වා යානං ආරොපෙත්වා සාකෙතස්ස සමන්තා අත්තනෝ සන්තකෙසු අනුරාධපුරමත්තකෙසු චුද්දසසු භත්තගාමෙසු ආණං වරං පෙසි-මම ධීතරා සද්ධිං ගන්තුකාමා ගච්ඡන්තූති, නෙ සද්දං සුත්වාව අම්හාකං අය්‍යාය ගමනකාලෙ කිං අම්හාකං ඉධාති චුද්දස ගාමකා කිච් අසෙසෙත්වා නික්ඛමිංසු, ධනඤ්ඤසෙට්ඨිපි රඤ්ඤා ච මිගාරසෙට්ඨිනෝ ච සක්කාරං කත්වා පොකෑ අනුගන්ත්වා තෙහි සද්ධිං ධීතරං උය්‍යොජෙසි, මිගාරසෙට්ඨි සබ්බපඨමෙන යානකෙ නිසීදිත්වා ගච්ඡන්තෙහා බලකායං දිස්වා කෙ නාමෙතෙති පුච්ඡි, සුණිසාය වචෙ වෙය්‍යාවච්චකරා දූසිදූසාති, එත්තකෙ කොං පොසෙස්සති පොථෙත්වා නෙ පලාපෙථ, අපලායන්තෙ ඉතොං කරොථාති, විසාඛා පන අපෙථ මා වාරෙථ බල මෙව බලස්ස භත්තං දස්සතීති[1] ආහ, සෙට්ඨි එවං වුත්තෙපි අම්ම නාහි අම්හාකං එතෙහතෙහා කොං එතෙ පොසෙස්සතීති ලෙඛ්ඩුදණ්ඩාදීහි පොථාපෙත්වා පලාතාවසෙසකෙ අලං අම්හාකං එත්තකෙහීති ගහෙත්වා පායාසි, අථ විසාඛා සාවත්ථිනගරවාරං පත්තකාලෙ විනෙතසි-පච්චත්තනයානසම්මිං නු ඛොං නිසිදිත්වා පවිසාම් උදාහු රථෙ ඨත්වාති, අථස්සා එතදහොසි-පටිච්ඡන්නයානකෙන මෙ පවිසනතියා මහාලතා පසාධනස්ස විසෙසොං න පඤ්ඤායිස්සතීති, සා සකලනගරස්ස අත්තානං දස්සෙන්තී රථෙ ඨත්වා නගරං පාවිසි, සාවත්ථිවාසිනෝ විසාඛාය සම්පත්තිං දිස්වා එසා කිර විසාඛා නාම එවරූපා අයං සම්පත්ති එතිස්සාව අනුච්ඡවිකානි ආහංසු, ඉති සා මහාසම්පත්තියා සෙට්ඨිනෝ ගෙහං පාවිසි, ගතදිවසෙ චස්සා සකලනගරවාසිනෝ අම්හාකං ධනඤ්ඤ සෙට්ඨි අත්තනෝ නගරං සම්පත්තානං මහාසක්කාරං අනාසීති යථා සත්ති යථාබලං පණ්ණාකාරං පහිණිංසු, විසාඛා පහිතපහිතපණ්ණා කාරං තස්මිංයෙව නගරෙ අඤ්ඤමඤ්ඤෙසු කුලෙසු සබ්බත්ථකමෙව දූපෙසි. ඉති සා ඉදං මය්‍හං මාතු දෙථ ඉදං පිතු දෙථ ඉදං භාතු දෙථ ඉදං භගිණියාති තෙසං තෙසං වය්‍යානුරූපං පියවචනං වත්වා පණ්ණාකාරං පෙසෙත්වා සකලනගරවාසිනෝ ඤත්තිකෙ විය අකාසි, අථස්සා රත්ති භාගසම්පත්තකාලෙ ආජඤ්ඤවළවාය ගබ්භවුට්ඨානං අහොසි, සා දූසිගිසද්ධිං දණ්ඩදීපිකෙ ගාහාපෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා වළවං උණ්හොදකෙන නහාපෙත්වා තෙලෙන මක්ඛාපෙත්වා අත්තනෝ වසනට්ඨානමෙව අග මාසි, මිගාරසෙට්ඨි පුත්තස්ස ආවාහමඞ්ගලං කරොනෙතා ඛුරච්ඡාරෙ වසන්තොපි තථාගතං අමනසිකරිත්වා දීඝරත්තං නාගසමණකෙසු පතිට්ඨිතෙන පෙමෙන චොදියමානෝ මය්‍හං අය්‍යාතමපි සක්කාරං කරිස්සාමීති එකදිවසං අනෙකසතෙසු නවභාජනෙසු නිරූදකපායාසං පචාපෙත්වා. පවත්තෙ අවෙලකෙ නිමන්තාපෙත්වා අත්තනෝ[2] ගෙහං

1. සී. II. දස්සතීති. 2. සී. II. අත්තනා.

පවෙසෙත්වා ආගච්ඡතු මෙ සුණිසා අරහන්තෙ වන්දතූති විසාඛාය සාසනං පහිණි, සා අරහන්තොති වචනං සුත්වා සොතාපන්නා අරිය සාවිකා හට්ඨතුට්ඨා හුත්වා තෙසං හොජනට්ඨානං ආගන්ත්වා තෙ ඔලොකෙත්වා එවරූපා හිරොත්තප්පවජ්ජිතා අරහන්තො නාම හොන්ති කසමා මං සසුරො පක්කොසාපෙසීති ධීති සෙට්ඨිං ගරහිත්වා අත්තනො වසනට්ඨානමෙව ගතා, අවෙලකා තං දිස්වා සබ්බෙ එකපහාරෙනෙව සෙට්ඨිං ගරහිංසු, කිං තුවං ගහපති අසඤ්ඤං නාලත්ථ සමණස්ස ගොතමස්ස සාවිකං මහාකාලකණ්ණිං ඉධ පවෙසෙසි, වෙගෙන තං ඉමස්මා ගෙහා නික්කඩ්ඪාපෙහීති, සො න සක්කා මයා ඉමෙසං වචනමත්තෙනෙව නික්කඩ්ඪාපෙතුං මහාකුලස්ස සා ධීතාති විනෙත්වා අය්‍යා දහරා නාම ජානිත්වා වා අජානිත්වා වා කරෙය්‍යුං තුම්හෙ තුණ්හී හොථාති තෙ උය්‍යොජෙත්වා මහාරහෙ ආසනෙ නිසීදිත්වා සුවණ්ණපාතියං අපෙපාදකං මධුපායාසං පරිභුඤ්ජති, තස්මිං සමයෙ එකො පිණ්ඩපාතිකත්ථෙරො පිණ්ඩාය චරන්තො තං නිවෙසනං පාවිසි, විසාඛා සසුරං විජයමානා ඨිතා තං දිස්වා සසුරස්ස ආචික්ඛිතුං න යුත්තන්ති යථා සො ථෙරං පස්සති එවං අපගන්ත්වා අට්ඨාසි, සො පන බාලො ථෙරං දිස්වාපි අපස්සන්තො විය හුත්වා අධොමුඛො භුඤ්ජතෙව, විසාඛා ථෙරං දිස්වාපි මෙ සසුරො සඤ්ඤං න කරොතීති ඤත්වා අනිච්ඡාය හන්තෙ මය්හං සසුරො පුරාණං ඛාදතීති ආහ, සො නිගණ්ඨෙහි කථිතකාලෙ අධිවාසෙත්වාව නිසින්නො පුරාණං ඛාදන්තෝ චුත්තක්ඛණෙ යෙව හත්ථෙ අපනෙත්වා ඉමං පායාසං ඉතො හරථ එතං ඉමස්මා ගෙහා නික්කඩ්ඪථ අයං ඛො මං එවරූපං මඞ්ගලකාලෙ අසුචිඛාදකං නාම කරොතීති ආහ. තස්මිං ඛො පන නිවෙසනෙ සබ්බෙව දාසකම්මකරා විසාඛාය සන්තකාව කොං නං හත්ථෙ වා පාදෙ වා ගණ්හිස්සන්ති, මුඛෙන කථෙතුං සමත්ථොපි නාම්, විසාඛා සසුරස්ස කථං සුත්වා ආහ-තාත න එත්තකෙනෙව මයං නික්කඩ්ඪාම නාහං තුම්හෙහි උදකං නිත්ථතො තුම්හාදිසි විය ආනීතා ධරමානකමාතාපිතූහිං ධීතරො නාම න එත්තකෙනෙව නික්කඩ්ඪන්ති, එතෙනෙව මෙ කාරණෙන පිතා ඉධාගමනකාලෙ අට්ඨ කුට්ටම්බිකෙ පක්කොසාපෙත්වා සබ්බෙ මෙ ධීතු දෙසෙ උපජ්ජන්ති සොධෙය්‍යාථාති වත්වා මං තෙසං හත්ථෙ ඨපෙසි තෙ පක්කොසාපෙත්වා මය්හං දෙසාදෙසං සොධාපෙථාති, සෙට්ඨි එසා කල්‍යාණකං කථෙතීති අට්ඨ කුට්ටම්බිකෙ පක්කොසාපෙත්වා අයං දුරිතා මඞ්ගලකාලෙ නිසීදිත්වා සුවණ්ණපාතියං නිරුදකපායාසං පරිභුඤ්ජන්තං මං අසුචිඛාදකොති වදතීති ආහ-ඉමිස්සා දෙසං ආරොපෙත්වා ඉමං ඉතො නික්කඩ්ඪථාති. එවං කිර අමමාති, නාහං එවං වදාමි, එකස්මිං පන පිණ්ඩපාතිකත්ථෙරෙ ඝරවාරෙ ඨිතෙ සසුරො මෙ අපෙපාදකං ඔඩ්ඩ පායාසං පරිභුඤ්ජන්තො න මනාසිකරොති, අහං මය්හං සසුරෙ ඉමස්මිං අත්තභාවෙ පුඤ්ඤං න කරොති පුරාණපුඤ්ඤමෙව ඛාදතීති විනෙත්වා අතිවිය්‍ය හන්තෙ මය්හං සසුරෙ පුරාණං ඛාදතීති අවචං, එත්ථ තෙ කොං දෙසොති? නත්ථි, අම්මෙ තං ධීතා යුත්තං කථෙසි, තං

කසමා කුජ්ඣතීති? අයෙසා එස තාව දෙසෙ මා හොතු අයං පන එක දිවසං මජ්ඣිමයාමෙ දුසිදුසපරිවුතා පච්ඡාගෙහං අගමාසීති, එවං කිර අමමාති? තාතා නාහං අඤ්ඤත කාරණෙන ගතා, ඉමසමිං පන ගෙහෙ ආගන්තෙය්‍යවළඤවාය විජිතාය සඤඤමපි අකත්වා නිසිදිතුං නාම අයුත්තනති දඩදීපිකා ගාහාපෙත්වා දුසීහි සඩිං ගන්ත්වා වළඤාය විජිත පරිහාරං කාරාපෙසිනති. අය්‍ය අමහාකං ධීතා තව ගෙහෙ දුසිගිපි අකත්තබ්බකමමං කරොති, තුං එත්ථ කිං දෙසං පස්සසීති? අයෙසා ඉධාපි තාව දෙසෙ මා හොතු ඉමිස්සා පන පිතා ඉධාගමනකාලෙ ඉමං ඔවදන්තොා ගුළඝපච්ඡ්ඡනෙන දස ඔවාදෙ අදාසි, තෙසං අත්ථං න ජානාම් තෙසං මෙ අත්ථං කථෙතු, ඉමිස්සා පන පිතා අඤ්ඤෙ අගහි බහි න නීහරිතබ්බොනි ආහ, සක්කා නු ඛො අමෙහි උභතො පටිච්ඡාදක ගෙහාතං අඤ්ඤං අදත්වා වසිතුනති? එවං කිර අමමාති, තාතා මය්හං පිතා න එතෙ සක්කාය කථෙසි, ඉදං පන සක්කාය කථෙසි, අමම තව සසුරසාමිකානං අගුණං දිසවා බහි තසමිං තසමිං ගෙහෙ ඨත්වා මා කථෙසි, එවරූපෙ අපරඤ්ඤි නාම නත්ථි, අය්‍යෙ එතං තාව එවං හොතු ඉමිස්සා පන පිතා බාහිරතො අඤ්ඤි න අන්නෙ පවෙසෙතබ්බොනි ආහ, කිං සක්කා අමෙහි අන්නෙ අඤ්ඤිහි නිබ්බුතෙ බාහිරතො අඤ්ඤං අනාහරිතුංති? එවං කිර අමමාති, තාතා මය්හං පිතා න එතං සක්කාය කථෙසි ඉදං පන සක්කාය කථෙසි, සවෙපි පටිච්ඡාදනගෙහෙසු ඉත්ථියො වා පුරිසා වා සසුරසාමිකානං අගුණං කථෙන්ති, තෙහි කථිතං ආහරිත්වා අත්තුකොා නාම තුම්හාකං එවවෙවව අගුණං කථෙන්තීති පුන මා කථෙය්‍යාසි, එතෙන හි අඤ්ඤිනා සදිසො අඤ්ඤි නාම නත්ථි, එවං ඉමසමිං කාරණෙ සා නිද්දොසාව අහොසි, යථා ච එත්ථ එවං සෙසෙසුපි, තෙසු පන අයං අධිප්පායො-යම්පි හි තස්සා පිතරා "යෙ දදන්ති තෙසං යෙව දාතබ්බං"ති වුත්තං යාචිතකං උප කරණං ගහෙත්වා යෙ පරිදෙන්ති තෙසං යෙව දාතබ්බන්නති සක්කාය වුත්තං. යෙ න දෙන්තීති ඉදමපි යෙ යාචිතකං ගහෙත්වා න පරි දෙන්ති තෙසං න දාතබ්බංති සක්කාය වුත්තං. දදන්තස්සාපි අද දන්තස්සාපි දාතබ්බන්නති ඉදං පන දළිද්දෙසු සඳ්ධම්මෙන්තෙසු සමපත්තෙසු තෙ පරිදාතුං සක්කොනාතුවා මා වා දාතුමෙව වට්ටතීති සක්කාය වුත්තං. සුඛං නිසිදිතබ්බන්නති ඉදමපි සස්සුසසුරසාමිකෙ දිසවා උට්ඨා තබ්බට්ඨානෙ නිසිදිතුං න වට්ටතීති සක්කාය වුත්තං. සුඛං භුඤ්ජිතබ්බන්නති ඉදං පන සස්සුසසුරසාමිකෙහි පුරෙතරං අභුඤ්ජිත්වා තෙ පරිවිසිත්වා සබ්බෙපි ලඛාලඛං ඛඤ්ඤා පච්ඡා සයං භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති සක්කාය වුත්තං. සුඛං නිපජ්ජිතබ්බන්නති ඉදමපි සස්සුසසුරසාමිකෙහි පුරෙ තරං සයනං ආරුය්හ න නිපජ්ජිතබ්බං තෙසං කත්තබ්බයුත්තකං වත්තපටිවත්තං කත්වා පච්ඡා සයං නිපජ්ජිතුං යුත්තන්නති ඉදං සක්කාය වුත්තං. අඤ්ඤි පරිවරිතබ්බොනි ඉදමපන සස්සුමපි සසුරමපි සාමිකමපි අඤ්ඤිකඤ්ඤිං විය උරගරාජානං විය ච කත්වා පස්සිතුං වට්ටතීති සක්කාය වුත්තං. අන්නෙතා දෙවතා නමස්සිතබ්බොනි ඉදං සස්සුව සසුරව

සාමිකං ව දෙවතා විය කත්වා දට්ඨුං වට්ටතීති සඤ්ඤාය වුත්තං. එවං සෙට්ඨී ඉමෙසං දසබ්බාදීනං අත්ථං සුත්වා පටිවත්තං අපස්සන්තෝ අධොමුඛෝ නිසීදි. අථ නං කුටුම්බිකා කිං සෙට්ඨී අඤ්ඤෙසුපි අමහාකං සීතූදකෝ අත්ථීති? පුච්ඡිංසු, නත්ථි අය්‍යාති, අථ කස්මා නං නිද්දෝසං අකාරණේන ගෙහා නික්කඩ්ඪාපෙසීති? එවං වුත්තෙපි විසාඛා ආඝාතං කිඤ්චාපි මය්හං සස්සුරස්ස වචනෙන පඨමමේව ගමනං න යුත්තං පිතා පන මෙ ආගමනකාලෙ මම දෝසදෝසසොධනත්ථාය මං තුම්හාකං හත්ථෙ ඨපෙසි, තුම්හෙහි ච මෙ නිද්දෝසභාවෝ ඤාතෝ ඉදානි ච මය්හං ගණ්හථ යුත්තංති දූසිදූසෙ යාතාදීනි සජ්ජාපෙථාති ආණාපෙසි, අථ නං සෙට්ඨී තෙ කුටුම්බිකෙ ගහෙත්වා අමම මයා අජානිත්වා කථිතං ඛමාහි මෙති ආහ, තාත තුම්හාකං ඛමිතබ්බං තාව ඛමාම් අහං පන බුද්ධසාසනෙ අවෙච්චපසන්නස්ස කුලස්ස ධීතා, න මයං ච්‍ඡිනා භික්ඛුසංඝෙන වත්තාම, සචෙ මම රුච්චිය භික්ඛුසඞ්ඝං පටිජග්ගිතුං ලභාමි වසිස්සාමීති, අමම ත්වං යථාරුචිකං තව සමණෙ පටිජග්ගාහීති ආහ, විසාඛා දසබලං නිමන්තාපෙත්වා පුන දිවසෙ නිවෙසනං පවෙසෙසි, නහාපසමණාපි සද්ධූ මිගාරසෙට්ඨිනො ගෙහගමනභාවං සුත්වා ගන්ත්වා ගෙහං පරිවාරෙත්වා නිසීදිංසු, විසාඛා දක්ඛිණොදකං දත්වා සබ්බෝ සක්කාරෝ පටියාදිතෝ සස්සුරෝ මෙ ආගන්ත්වා දසබලං පරිවිසතූති සාසනං පෙසෙසි, අථ නං ආගන්තුකාමං ආජ්ඣවකා මා ඛෝ ත්වං ගහපති සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගච්ඡාති නිවාරෙසුං, සො සුණිත්වා මෙ සයමෙව පරිවිසතූති පහිණි, සා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසංඝං පරිවිසිත්වා නිට්ඨිතෙ භත්තකිච්චෙ පුන සාසනං පෙසෙසි-සස්සුරෝ මෙ ආගන්ත්වා ධම්මකථං සුණාතූති, අථ නං ඉදානි අගමනං නාම අති විය අයුත්තන්ති ධම්මං සොතුකාමතාය ගච්ඡන්තං පුන තෙ ආහංසු: තෙන හි සමණස්ස ගොතමස්ස ධම්මං සුණන්තෝ ඔහි සාණියා නිසීදිත්වා සුණාහීති, පුරෙතරමෙවස්ස ගන්ත්වා සාණිං පරික්ඛිපිංසු, සො ගන්ත්වා ඔහි සාණියා නිසීදි, සත්ථා ත්වං ඔහි සාණියා වා නිසීද පරකුඩ්ඩෙ වා පරසෙලෙ වා පරවක්කවාළෙ වා පන නිසීද අහං බුද්ධෝ නාම සක්‍යෝමි තං මම සද්දං සාවෙතුන්ති මහාජම්බුකඤ්චෙ ගහෙත්වා වාලෙන්තෝ විය අමතවස්සං වස්සෙන්තෝ විය ච ධම්මං දෙසෙතුං ආනුපුබ්බිකථං ආරභි. සම්මාසම්බුද්ධෙ ච පන ධම්මං දෙසෙන්තෙ පුරතෝ සීතාපි පච්ඡතෝ සීතාපි චක්කවාළසතං චක්කවාළසහස්සං අතික්කම්ත්වා සීතාපි අඤ්ඤිට්ඨභවතෙ සීතාපි සත්තා මඤ්ඤථ ඔලොකෙති මයහං එව ධම්මං දෙසෙතීති වදන්ති, සත්තා හි තං තං ඔලොකෙන්තා විය තෙන තෙන සඬ්ඨං සල්ලපන්තා විය ච හොති, චඤ්චුපමා කිර බුද්ධා යථා වණ්ඩෙ ගහනමජ්ඣෙ සීතෙ[1] මය්හං උපරි වණ්ඩෙ මය්හං උපරි වණ්ඩෙති සබ්බසත්තානං ඛායති, එවමෙවං ඤත්වා සීතානං අභිමුඛෙ සීතා විය ඛායන්ති, ඉදං කිර තෙසං අලඞ්කතසීසං ඡින්දිත්වා අඤ්ඤත

1. සී. II. වණ්ඩෙ ගහනමජ්ඣෙ සීතෙ.

අකිත්ති උපපටෙච්ඡා හදයමංසං උඛණිතෙත්ථා පරස්ස දස්සනාය ජලියසදිසෙ පුත්තෙ කණ්හජ්ජනාසදිසෙ ධීතරෙ මද්දිසදිසා පජාපතියෝ පරිචරිජ්ජිත්ථා දිනනදානස්ස ඵලං. මිගාරසෙට්ඨිපි ඛෝ තථා ගහස්ස දෙසනං විනිවට්ටෙනෙතා විනිවට්ටෙන්නෝ ඔහි සාණියා නිසිදන්නොව සහස්සනාගපතිමඬ්ඩෙත සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨාය අවල සඛාය සමන්නාගතෝ තීසු සරණෙසු නික්කඬෙඛා හුත්වා සාණිකාණණං උක්කිපිත්වා ගන්ත්වා සුණඛාය ඨානං මුඛෙන ගහෙත්වා තං මෙ අජ්ජ පට්ඨාය මාතාති තං මාතිට්ඨානෙ ඨපෙසි, සාපි තතො පට්ඨාය මිගාර මාතා නාම ජාතා, පච්ඡාභාගෙ පුත්තං ලභිත්වා මිගාරෙතිස්ස නාමං අකාසි. මහාසෙට්ඨි සුණඛාය ඨානං විස්සජ්ජෙත්වා ගන්ත්වා භගවතො පාදෙසු නිපතිත්වා පාදෙ පාණිහි ව පරිසම්බාහනෙන මුඛෙන ව පරි චුම්බන්නෙතා මිගාරෙහං හනෙතති තික්ඛත්තුං නාමං සාවෙත්වා අහං හන්නෙ එත්තකං කාලං ගත්ත නාම දිස්සා මහප්ඵලනති න ජානාමි ඉදානි මෙ සුණිසං නිස්සාය සඳ්ධතං සබ්බඅපායදුක්ඛා මුත්තොමහි සුණිසා මෙ ඉමං ගෙහං ආගච්ඡනති අත්ථාය හිතාය ආගතාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සොහං අජ්ජ පජානාමි යත්ථ දින්නං මහප්ඵලං,
අත්ථාය වත මෙ භද්‍ර සුණිසා ඝරමාගතා"ති.

විසාඛා පුන දිවසත්ථායපි සත්ථාරං නිමන්නෙතසි, අථස්සා පුන දිව සෙපි සත්ත සොතාපත්තිඵලං පත්වා තතො පට්ඨාය තං ගෙහං සාස නස්ස විවටවාරං අහොසි, තතො සෙට්ඨි විනෙතසි-බහූපකාරා මෙ සුණිසා පඤ්ඤාකාරමස්සා[1] කරිස්සාමීති, එතිස්සා හි භාරියං පඤ්ඨානං නිච්චකාලං පඤ්ඩෙතුං න සක්කා සල්ලහුකමස්සා දිවා ව රත්තො ව සබ්බිරියාපථෙසු පඤ්ඨනයොගහං පඤ්ඨනං කාරෙස්සාමීති සත සහස්සගඝනිකං ඝනමට්ඨකං නාම පඤ්ඨනං කාරෙත්වා තස්මිං නිට්ඨිතෙ බුඬපමුඛං භික්ඛුසංඝං නිමන්නෙත්වා සක්කච්චං හොජෙත්වා විසාඛං සොළසහි ගඤ්ඩිදාසසහස්සෙහි නහාපෙත්වා සත්ත සම්මුඛෙ ඨපෙත්වා පඤ්ඩෙත්වා සත්ථාරං වන්දුපෙසි, සත්ථා අනුමොදනං කත්වා විහාරමෙව ගතො, විසාඛාපි තතො පට්ඨාය දානාදීනි පුඤ්ඤානි කරොන්තී සත්ත ඝනිකා අත්ථ වරෙ ලභිත්වා ගගනතලෙ වඤ්ඤලඛා විය පඤ්ඤයමානා පුත්තධීතාහි වුඩ්ඩිං පාපුණි. තස්සා කිර දස පුත්තා දස ධීතරො අහෙසුං, තෙසු එකෙකස්ස දස දස පුත්තා ධීතරො ව අහෙසුං, තෙසු තෙසුපි එකෙකස්ස දස දස පුත්තා ව ධීතරො වාති එවමස්සා පුත්තනත්තපනත්තාදීනං වසෙන පවත්තානි විසාඛිකානි වත්තාරි සතානි අට්ඨ ව පණ්ණාසසහස්සානි අහෙසුං, සයං විසංවස්සසතං අට්ඨාසි, සිසෙ ව එකූමපි පලිපාලං නාම නාහොසි, නිච්චං සොළසවස්සුද්දෙසිකා විය අහොසි තං පුණ්ණනත්තපරිවාරං විහාරං ගච්ඡනතිං දිස්වා තත්තමා එත්ථ විසංවාති ප පුච්ඡිතාරො න හොනති, යෙ ගච්ඡනතිං

[1] II පඤ්ඤාකාරමස්සා.

පස්සතීති ඉදානි ථොකං ගච්ඡතු ගච්ඡමානාව නො අය්‍යා සොභතීති විනෙතුනති, යෙ සීතං නිසින්නං නිපන්නං පස්සතීති ඉදානි ථොකං නිපජ්ජතු නිපන්නාව නො අය්‍යා සොභතීති විනෙතුනති, ඉති සා වතුසු ඉරියාපථෙසු අසුභඉරියාපථෙසු නාම න සොභතීති න වත්තබ්බා අහොසි, පචනඤ්ච පන හත්ථිනං ථාමං ධාරෙති, රාජා විසාඛා කිර පච්ඡාතං හත්ථිනං ථාමං ධාරෙතීති සුත්වා තස්සා විහාරං ගන්ත්වා ධම්මං සුත්වා ආගමනවෙලාය ථාමං විමංසිතුකාමො හත්ථිං විස්සජ්ජාපෙසි, සො සොණ්ඩං උක්ඛිපිත්වා විසාඛාභිමුඛො අගමාසි, තස්සා පරිවාරිත්ථියො පළායිංසු එකච්චා පලායිංසු එකච්චා න පරිවත්තිත්වා කිං ඉදනති වුත්තෙ රාජා කිර තෙ අය්‍යෙ ථාමං විමංසිතුකාමො හත්ථිං විස්සජ්ජාපෙසීති වදිංසු, විසාඛා ඉදං දිස්වා කිං පලායිතෙත කථනත්‍රඛො නං ගණ්හිස්සාමීනි විනෙත්වා සචෙ නං දළ්හං ගණ්හිස්සාම නසෙස්සතීති චිහි අඟුලීහි සොණ්ඩායං ගහෙත්වා පටිපණාමෙසි, හත්ථි සඤ්ඤාරෙතුං සණ්ඨාතුං නාසක්ඛි, රාජඛණෙ උක්කුටිකොත්‍රත්වා නිපති, මහාජනො සාධුකාරමදාසි, සා සපරිවාරා සොත්ථිනා ගෙහං අගමාසි. තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියං විසාඛා මිගාරමාතා බහුපුත්තා හොති බහුනත්තා අරොගපුත්තා අරොගනත්තා අභිමඛගලසම්මතා, තාවතකෙසු පුත්තනත්තසහස්සෙසු එකොපි අන්තරාමරණං පත්තො නාම නාහොසි, සාවත්ථිවාසිනො මඛගලෙසු ජනෙසු විසාඛං පඨමං නිමන්තෙත්වා හොජෙන්ති, අථෙකස්මිං උස්සවදිවසෙ මහාජනෙ මණ්ඩිතපසාධිතෙ ධම්මසවණාය විහාරං ගච්ඡන්තෙ විසාඛාපි නිමන්තිතට්ඨානෙ භුඤ්ජිත්වා මහාලතාපසාධනං පසාධෙත්වා මහාජනෙන සද්ධිං විහාරං ගන්ත්වා ආභරණානි මුඤ්චිත්වා දාසියා අදාසි, යං සන්ධාය වුත්තං- "තෙන ඛො පන සමයෙන සාවත්ථියං උස්සවෝ හොති, මනුස්සා අලඞ්කතපටියත්තා ආරාමං ගච්ඡන්ති විසාඛාපි මිගාරමාතා අලඞ්කතපටියත්තා විහාරං ගච්ඡති, අථ ඛො විසාඛා මිගාරමාතා ආභරණානි මුඤ්චිත්වා උත්තරාසඞ්ගෙ භණ්ඩිකං[1] බන්ධිත්වා දාසියා අදාසි ගණ්හ ජෙ ඉමං භණ්ඩිකං ගණ්හා"ති. සා කිර විහාරං ගච්ඡන්තී එවරූපං මහග්ඝං පසාධනං සීසෙ පරිමුක්කකං යාව පාදපිට්ඨිං අලඞ්කරණකං අලඞ්කරිත්වා විහාරං පවිසිතුං අයුත්තන්ති තං මුඤ්චිත්වා භණ්ඩිකං කත්වා අත්තනො පුඤ්ඤතෙව නිබ්බත්තාය පච්ඡාභත්තාමඩරාය දාසියා හත්ථෙ අදාසි සා එව ගණ්හිතුං සක්කොති, තෙන තං ආහ-අම්ම ඉමං පසාධනං ගණ්හ සද්ධූ සන්තිකා නිවත්තනකාලෙ පසාධෙස්සාමි නන්ති, තං පන දත්වා ඝනමට්ටපසාධනං පසාධෙත්වා සත්ථාරං උපසංකම්මිත්වා ධම්මං අස්සොසි ධම්මසවණාවසානෙ භගවන්තං වන්දිත්වා උපට්ඨාය පක්කාමි, සාපිස්සා දාසී තං පසාධනං පමුට්ඨා, ධම්මං සුත්වා පන පක්කන්තාය පරිසාය සචෙ කිඤ්චි පමුට්ඨොති හොති තං ආනන්දත්ථෙරො පවිසාමෙති, ඉති සෝ තං දිවසං මහාලතාපසාධනං දිස්වා සද්ධූ ආරෙ

1. සී. I. ගණ්හිඛං.

වෙයි-හන්තෙ විසාඛාය පසාධනං පමුඤ්චිත්වා ගතාති, එකමන්තං ඨපෙහි ආහරූති, ථෙරෝ තං උක්ඛිපිත්වා සොපාණපස්සෙ ලඟෙත්වා ඨපෙසි, විසාඛාපි සුපියාය සද්ධිං ආගන්තුකගම්කාගිලානාදීනං කත්තබ්බයුත්තකං ඤත්වා ‘‘ඉමිස්සාමීති අන්තොවිහාරෙ විචරි, තා පන උපාසිකායෝ අන්තොවිහාරෙ දිස්වා සපරිමණ්ඩලතෙලාදීහි අභික්ඛා පකතියාව දහරා ච සාමණෙරා ච ථාලකාදීනි ගහෙත්වා උපසංකමන්ති, තස්මිම්පි දිවසෙ තථෙව කාරිංසු, අථෙකං ගිලානං භික්ඛුං දිස්වා සුපියා ‘‘කෙන නු ඛො අය්‍යස්සාති පුච්ඡිත්වා පවත්තිං සුත්වා ‘‘තෙන හොතු අය්‍ය පෙසෙස්සාමීති දුතියදිවසෙ කපියං අලභන්ති අත්තනො ඌරුමංසෙන කත්තබ්බකිච්චං කත්වා පුන සත්ථරි පසාදෙන පාකතිකඉත්ථිරූව අහොසි, විසාඛාපි ගිලානෙ ච දහරෙ ච ඔලොකෙත්වා අඤ්ඤතරං චාරෙන නික්ඛමිත්වා විහාරූපචාරෙ ඨිතා ‘‘අම්ම පසාධනං ආහර පසාධෙස්සාමීති ආහ, තස්මිං ඛණෙ සා දාසි පමුඤ්චිත්වා නික්ඛන්තභාවං ඤත්වා අය්‍යෙ පමුට්ඨාමහීති ආහ, තෙන හි ගන්ත්වා ගණ්හිත්වා එහි සචෙ පන මය්හං අය්‍යෙන ආනන්දත්ථෙරෙන උක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤසම්ං ඨානෙ ඨපිතං හොති මා ආහරෙය්‍යාසි අය්‍යස්සෙව තං මයා පරිච්චත්තන්ති, ජානාති කිර සා කුලමනුස්සානං පමුට්ඨභණ්ඩකං ථෙරෙ පරිභාමෙන්තී තස්මා එවමාහ, ථෙරොපි තං දිස්වා කිම්පඨං ආගතාසීති පුච්ඡිත්වා අය්‍යාය මෙ පසාධනං පමුඤ්චිත්වා ගතමිහීති වුත්තෙ එතස්මිං මෙ සොපානපස්සෙ ඨපිතං ගච්ඡ තං ගණ්හාති ආහ, සා අය්‍ය තුම්හාකං හත්ථෙන ආමට්ඨභණ්ඩකං මය්හං අය්‍යාය අනාහරණීයං කතන්ති වත්වා තුච්ඡහත්ථාව ගන්ත්වා කිං අම්මාති විසාඛාය පුට්ඨා තම්පඨං ආරොචෙසි, අම්ම නාහං මම අය්‍යෙන ආමට්ඨභණ්ඩකං පිලන්ධිස්සාමි පරිච්චත්තං මයා අය්‍යානං පන පටිජග්ගිතුං දුක්ඛං තං විස්සජ්ජෙත්වා කපියභණ්ඩං උපනෙස්සාමි ගච්ඡ තං ආහරාහීති, සා ගන්ත්වා ආහරි, විසාඛා තං අපිලන්ධිත්වාව කම්මාරෙ පක්කොසාපෙත්වා අඟාරපෙසි තාවකොටියෝ අඟාති, කාරාපනිකං පන සහස්සනාති වුත්තෙ පසාධනං යාචෙ ඨපෙත්වා තෙනහි තං වියඛිණ්ඨාති ආහ, තත්තකං ධනං දත්වා ගණ්හිතුං න කොචි සක්ඛිස්සති, තං ව පසාධනං පසාධෙතුං අනුච්ඡවිකා ඉත්ථි නාම දුල්ලභා, පඨවිමණ්ඩලස්මිං හි තිස්සොව ඉත්ථියො මහාලතාපසාධනං ලභිංසු, විසාඛා මහාඋපාසිකා බන්ධුල මල්ලසෙනාපතිස්ස භරියා මල්ලිකා බාරාණසිසෙට්ඨිනො ධීතාති, තස්මා විසාඛා සයමෙව තස්ස මූලං දත්වා සත්තසහස්සාධිකා තාවකොටියෝ සකටෙ ආරොපෙත්වා විහාරං නෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා හන්තෙ මය්හං අය්‍යෙන ආනන්දත්ථෙරෙන මම පසාධනං ගහෙත්වා ආමට්ඨං තෙන ආමට්ඨකාලතොපට්ඨාය න සක්කා තං මයා පිලන්ධිතුං, තං පන විස්සජ්ජෙත්වා කපියං උපනෙස්සාමීති විකඛිණාපෙන්ති තං අඤ්ඤං ගණ්හිතුං සම්පඨං අදිත්වා අහමෙවස්ස මූලං ගාහාපෙත්වා ආගතා චතූසු පච්චයෙසු කතරපච්චයෙන උපනාමෙම් භන්තෙති? පාචීන වාරෙ සඞ්ඝස්ස වසනට්ඨානං කාතුං තෙ යුත්තං විසාඛෙති, යුත්තං

හනෙතති විසාඛා තුට්ඨමානසා නවකොටීහි භූමිමෙව ගණ්හි, අපරාහි නවකොටීහි විහාරං කාතුං ආරභි, අථෙකදිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො දෙවලොකා චවිත්වා භද්දියනගරෙ සෙට්ඨිකුලෙ නිබ්බත්තස්ස භද්දියස්ස නාම් සෙට්ඨිපුත්තස්ස උපනිස්සය සම්පත්තිං දිස්වා අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගෙහෙ හත්තකිච්චං කත්වා උත්තර ද්වාරාභිමුඛො අහොසි. පකතියාපි සත්ථා විසාඛාය ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හිත්වා දක්ඛිණද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා ජෙතවනෙ වසති, අනාථපිණ්ඩිකස්ස ගෙහෙ භික්ඛං ගහෙත්වා පාචීනද්වාරෙන නික්ඛමිත්වා පුබ්බාරාමෙ වසති, උත්තරද්වාරං සඞ්ඝාය ගච්ඡන්තඤ්ඤෙව භගවන්තං දිස්වා චාරිකං පක්කමිස්සතීති ඤත්වා, විසාඛාපි තං දිවසං උත්තරද්වාරාභිමුඛො ගන්ත්වා සුත්වාව වෙගෙන ගන්ත්වා වන්දිත්වා ආහ-චාරිකං ගන්තුකාමත්ථ භන්තෙති, ආම විසාඛෙති, භන්තෙ එත්තකං ධනං පරිච්චජ්ජිත්වා තුම්හාකං විහාරං කාරෙම් නිවත්තථ භන්තෙති, අනිවත්තිගමනං ඉදං විසාඛෙති, සා අඩ්ඩ හෙතුඤ්ඤපඤ්ඤා කථි පස්සති භගවාති විත්තෙත්වා තෙන හි භන්තෙ මය්හං කතාකතවිඤ්ඤත්තිං එකං භික්ඛුං නිවත්තෙත්වා ගච්ඡථාති ආරොචෙසි. තස්ස පත්තං ගණ්හ විසාඛෙති, සා කිඤ්චාපි ආනන්දත්ථෙරං පියායති මහාමොග්ගල්ලානත්ථෙරං ඉද්ධිමා එතං මෙ නිස්සාය ඝම්මං ලභ්ඣං නිපච්ජිස්සතීති පන ඤත්වා ථෙරස්ස පත්තං ගණ්හි. ථෙරොපි සත්ථාරං ඔලොකෙසි, සත්ථා තව පරිවාරෙ පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ගහෙත්වා නිවත්ත මොග්ගල්ලානාති ආහ, සොපි තථා අකාසි, තස්සානුභාවෙන පඤ්චසතඨානියොජනානිපි රුක්ඛට්ඨාය ච පාසාණට්ඨාය ච ගත්වා මහන්තමහන්තෙ රුක්ඛෙ ච පාසාණෙ ච ගහෙත්වා තං දිවසමෙව ආගච්ඡන්ති, නෙව සකටෙ රුක්ඛෙ ච පාසාණෙ ච ආරොපෙන්තො කිලමන්ති, න අක්ඛො භජ්ජති, නව්හරසෙව වෙහමක්ඛං පාසාදං සරිංසු, හෙට්ඨාභූමියං පඤ්චගබ්භසතානි උපරිභූමියං පඤ්චගබ්භසතානි ගබ්භසහස්සස්ස පතිමණ්ඩිතො පාසාදෙ අහොසි. සත්ථා නවහි මාසෙහි චාරිකං චරිත්වා පුන සාවත්ථිං අගමාසි. විසාඛායපි පාසාදෙ කම්මං නවහි එව මාසෙහි නිට්ඨිතං, පාසාදකූටං ඝනකොට්ටිමරත්ත සුවණ්ණනෙව සට්ඨිඋදකඝටගණ්හනකං කාරෙසි. සත්ථා ජෙතවන විහාරං ගච්ඡතීති ච සුත්වා පච්චුග්ගමනං කත්වා සත්ථාරං අත්තනො විහාරං නෙත්වා පටිඤ්ඤං ගණ්හි-භන්තෙ ඉමං චතුමාසං භික්ඛුසඞ්ඝං ගහෙත්වා ඉධෙව වසථ පාසාදමහං කාරිස්සාමීති, සත්ථා අධිවාසෙසි. සා තතො පට්ඨාය බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස විහාරෙ එව දානං දෙති අථස්සා එකා සහායිකා සඝස්ස ගන්ධකිකං එකං වත්ථං ආදාය ආගන්ත්වා සහායිකෙ අහං ඉමං වත්ථං තව පාසාදෙ භූමත්ථරණසඞ්ඛෙපෙන අත්ථරිතුකාමා අත්ථරණට්ඨානං මෙ ආචික්ඛථාති ආහ, සහායිකෙ සවෙ ත්‍යාහං ඔකාසෙ නත්ථීති වක්ඛාමි තං මෙ ඔකාසං අදාතුකාමාති ඔසාරෙස්සසි, සයමෙව පාසාදස්ස වෙ භූමියො ගබ්භසහස්සව ඔලොකෙත්වා අත්ථරණට්ඨානං ඤත්වා ගච්ඡාති, සා සඝස්ස ගන්ධකිකං වත්ථං ගහෙත්වා තත්ථ චීවරන්තේ තතො අපරතරමූලං වත්ථං අදිත්වා නාහං ඉමස්මිං

පාසාදෙ පුඤ්ඤභාගං ලභාමීති දෙමනස්සපත්තා එකස්මිං ඨානෙ රොදන්තී අට්ඨාසි. අථ නං ආනන්දත්ථෙරෝ දිස්වා කස්මා රොදසීති පුච්ඡි, සා තමත්ථං ආරොචෙසි, ථෙරෝ මා චින්තයි අහනෙන අත්ථරණඨානං ආචික්ඛිස්සාමීති වත්වා සොපානපාදඩොවනන්තරෙ පාදපුඤ්ඡනකං කත්වා අථෙරාණි භික්ඛූ පාදෙ ධොවිත්වා පඨමං තත්ථ පුඤ්ඡිත්වා අනෙනා පවිසිස්සන්තී එවනෙත මහපථවී භවිස්සතීති ආහ. විසාඛාය කිර නං අසල්ලක්ඛිතට්ඨානං, විසාඛා වත්තාරෝ මාසෙ අනෙනාවිහාරෙ බුද්ධප්පමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස දානං අදාසි, ඔසානදිවසෙ භික්ඛුසඞ්ඝස්ස චීවරසාටකෙ අදාසි, සංඝනවකොන ලඛ්ධචීවරසාටකා සඟස්ස අගඝිංසු, සබ්බඝසං පන පඨාතානි පූරෙත්වා හෙඨප්පජ්ජං අදාසි, දානපරිවාරගෙ නවකොටියො අගමංසු, ඉති විහාරස්ස භූමිගහණෙ නව කොටියො, විහාරකාරාපනෙ නව, විහාරමහෙ නවාති සබ්බාපි සත්තවීසතිකොටියො සා බුද්ධසාසනෙ පරිච්චජි. ඉත්ථත්තභාවෙ ඤත්වා මිච්ඡාදිට්ඨිකස්ස ගෙහෙ වසමානාය එවරූපො පරිවාරගො නාම අඤ්ඤිස්සා නත්ථි, සා විහාරමහස්ස නිට්ඨිතදිවසෙ වඩ්ඪමානකච්ඡායාය පුත්තභාතුපරිවුතාය මයා පුබ්බෙ පත්ථිතං සබ්බමෙව මත්ථකං පත්තනති පාසාදං අනුපරිගච්ඡන්තී පඤ්චහි ගාථාහි මධුරස්සරෙන උදානං උදානෙසි:-

"කදාහං පාසාදං රම්මං සුධාමත්තිකලෙපනං,
විහාරදානං දස්සාමි සඞ්ඝපෙපා මයා පුරිතො.

කදාහං මළපීඨඤ්ච භිසිඛිම්බොහනානි ච,
සෙනාසනඤ්ච දස්සාමි සඞ්ඝපෙපා මයා පුරිතො.

කදාහං සලාකහත්ථං සුචිං මංසුපසෙවනං,
භොජනදානං දස්සාමි සංඝපෙපා මයා පුරිතො.

කදාහං කාසිකං වත්ථං ඛොමකපාසිකානි ච,
චීවරදානං දස්සාමි සංඝපෙපා මයා පුරිතො.

කදාහං සපිනවනීතං මධුතෙලං ච ඵාණිතං,
භෙසජ්ජදානං දස්සාමි සංඝපෙපා මයා පුරිතො"ති.

භික්ඛූ තස්සා සද්දං සුත්වා සත්ථු ආරොචයිංසු-භනෙත අමෙහි එත්තකෙ අඛානෙ විසාඛාය ගාඨිතං නාම න දිට්ඨපුබ්බං, සා අජ්ජ පුත්තනත්තුපරිවුතා ගායමානා පාසාදං අනුපරියායති, කින්නු වස්සා පිත්තං කුපිතං? උදාහු උම්මත්තිකා ජාතාති? සත්ථා න භික්ඛවෙ මයාං ධීතා ගායති අත්තනො පතස්සා අජ්ඣාසයෙ පරිපුණෙණා, සා පත්ථිත පත්ථනා මෙ මත්ථකං පත්තාති භූථඨ්මානසා උදානං උදනෙත්වා විවරතීති වත්වා කදා පන භනෙත තාය පත්ථනා පත්ථිතාති?, සුණිස්සථ භික්ඛවෙති, සුණිස්සාම භනෙතති වුත්තෙ අතීතං ආහරි.

භික්ඛවෙ ඉතො කප්පසතසහස්සමත්ථකෙ පදුමුත්තරෙ නාම බුඩ්ඩෙ ලොකෙ නිබ්බත්ති, තස්ස වස්සසතසහස්සං ආයු අහොසි, ඛීණාසවානං සතසහස්සං පරිවාරෙ, නගරං හංසවතී නාම, පිතා සුනන්දෙ

නාම රාජා, මාතා සුජාතා නාම දෙවී, තස්ස අග්ගුපට්ඨායිකා එකා උපාසිකා අට්ඨ වරෙ යාචිත්වා මාතිට්ඨානෙ ඨත්වා සත්ථාරං වතූහි පච්චයෙහි පරිජග්ගති සායපාතං උපට්ඨානං ගච්ඡති, තස්සා එකා සහායිකා තාය සද්ධිං නිබ්බං විහාරං ගච්ඡති, සා තස්සා සත්ථාරා සද්ධිං විස්සාසෙන කථං නව වලුහඟාවව දිස්වා කිනනු ඛො කත්වා එවං බුඬානං වලුහා හොතීති විනෙත්වා සත්ථාරං පුච්ඡි:-භන්තෙ එසා ඉත්ථී තුම්හාකං කිං හොතීති?, උපට්ඨායිකානං අග්ගාති. භන්තෙ කිං කත්වා උපට්ඨායිකානං අග්ගා හොතීති?, කප්පසතසහස්සං පත්ථනා පත්ථෙත්වාති. ඉදානි පත්ථෙත්වා ලඛ්ධං සක්කා භන්තෙති?, ආම සක්කාති. තෙන හි භන්තෙ භික්ඛුසතසහස්සෙන සද්ධිං සත්තාහං මය්හං භික්ඛං ගණ්හථාති ආහ. සත්ථා අධිවාසෙසි. සා සත්තාහං දානං දත්වා ඔසානදිවසෙ චීවරසාටකෙ දත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා-භන්තෙ නාහං ඉමස්ස දානස්ස ඵලෙන දෙවිස්සරියාදීනං අඤ්ඤතරං පත්ථෙමි, තුම්හාදිසස්ස පන එකස්ස බුඬස්ස සන්තිකෙ අට්ඨ වරෙ ලභිත්වා මාතිට්ඨානෙ ඨත්වා වතූහි පච්චයෙහි පරිජග්ගිතුං සමත්ථානං අග්ගා භවෙය්යන්ති පත්ථනං පත්ථෙසි. සත්ථා සම්පාපුණිස්සති නු ඛො ඉමිස්සා පත්ථනාති අනාගතං ආවජ්ජෙන්තො කප්පසතසහස්සං ඔලොකෙත්වා කප්පසතසහස්සපරියොසානෙ ගොතමො නාම බුඬො උප්පජ්ජිස්සති, තදා ඉමං විසාඛා නාම උපාසිකා හුත්වා තස්ස සන්තිකෙ අට්ඨ වරෙ ලභිත්වා මාතිට්ඨානෙ ඨත්වා වතූහි පච්චයෙහි පරිජග්ගනත්ථානං උපට්ඨායිකානං අග්ගා භවිස්සතීති ආහ. තස්සා සා සම්පත්ති සෙවං ලබ්බා විය අහොසි. සා යාවතා යුකං පුඤ්ඤං කත්වා තතො චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා දෙව මනුස්සෙසු සංසරන්තී කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ කිකිස්ස කාසි රඤ්ඤො සත්තන්නං ධීතානං කනිට්ඨා සඞ්ඝදාසී නාම හුත්වා පරකුලං ආගන්ත්වා හාඟි භගිනීහි සද්ධිං දීඝරත්තං දානාදීනි පුඤ්ඤානි කත්වා කස්සපසම්මාසම්බුද්ධස්ස පාදමූලෙපි අනාගතෙ තුම්හාදිසස්ස බුඬස්ස මාතිට්ඨානෙ ඨත්වා චතුපච්චයදායිකානං අග්ගා භවෙය්යන්ති පත්ථනං අකාසි. තතො පට්ඨාය පන දෙවමනුස්සෙසු සංසරන්තී ඉමස්මිං අත්තභාවෙ මෙණ්ඩකසෙට්ඨිපුත්තස්ස ධනඤ්ජයසෙට්ඨිනො ධීතා හුත්වා නිබ්බත්තා මය්හං ඝාසනෙ බහූනි පුඤ්ඤානි අකාසි. ඉති ඛො භික්ඛවෙ න මය්හං ධීතා ගාථාති පත්තිතපත්ථනාය පන නිපජ්ජිත්වා දිස්වා උදානං උදානෙන්තී වත්වා සත්ථා ධම්මං දෙසෙන්තො-භික්ඛවෙ යථා නාම ඡෙකො මාලාකාරො නානාපුප්ඵානං මහන්තං රාසිං පත්වා නානප්පකාරෙ මාලාගුණෙ කරොති, එවමෙවං විසාඛාය නානප්පකාරානි කුසලානි කාතුං චිත්තං නමතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"යථාපි පුප්ඵරාසිම්හා කයිරා මාලාගුණෙ බහූ,
එවං ජාතෙන මච්චෙන කත්තබ්බං කුසලං බහූ"ති.

තත්ථ **පුප්ඵරාසිම්හාති** නානප්පකාරානං පුප්ඵානං රාසිම්හා, **කයිරාති** කරෙය්‍ය, **මාලාගුණෙ** බහූති එකතො වණ්ටිකමාලාදි

හෙදූ නානප්පකාරා මාලාවිකතියෝ. **ඔචෙවනාති** මරිතබ්බභාවෙ තාය මවෙවාති ලඛනාමෙන සත්තෙන විවරදානාදිභෙදං **බහුං කුසලං කාතබ්බං**. තත්ථ පුප්ඵරාසිගහණං බහුපුප්ඵදස්සනත්ථං, සබෙ හි අප්පානි පුප්ඵානි හොන්ති මාලාකාරො ච ඡෙකො නෙව බහූ මාලාගුණෙ කාතුං සක්කොති, අඡෙකො පන අප්පෙසුපි පුප්ඵෙසු න සක්කොති යෙව, බහූසු පන පුප්ඵෙසු සන්තෙසු ඡෙකො මාලාකාරො දක්ඛො කුසලො බහූ මාලාගුණෙ කරොති. එවමෙවං සබෙ එකචවස්ස සඩ්ඪා මත්තු හොති හොගා ච බහූ සංවිජ්ජන්ති නෙව සක්කොති බහූනි කුසලානි කාතුං, මත්තුය ච පන සඩ්ඪාය මත්තෙසු ච පන හොගෙසු න සක්කොති යෙව, උළාරාය ච පන සඩ්ඪාය මත්තෙසු ච හොගෙසු න සක්කොති යෙව, උළාරාය ච පන සඩ්ඪාය උළාරෙසු ච හොගෙසු සක්කොති, තථාරූපා ච විසාඛා උපාසිකා. තං සන්ධායෙතං වුත්තං– "යථාපි-පෙ-කාතබ්බං කුසලං බහූ"නති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපන්නාදයො අහෙසුං. දෙසනා මහා ජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

විසාඛාය වත්ථු අට්ඨමං.

4, 9.

"න පුප්ඵගන්ධො පටිවාතමෙති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො ආනන්දත්ථේරස්ස පඤ්හං විස්සජ්ජෙන්තො කථෙසි. ථෙරො කිර සායණ්හසමයෙ පතිසල්ලීනො විත්තෙසි–භගවතා සාරගන්ධො මූලගන්ධො පුප්ඵගන්ධොති තයො උත්තමගන්ධා වුත්තා, තෙසං අනුවාතමෙව ගන්ධො ගච්ඡති නො පටිවාතං, අත්ථි නු ඛො තං ගන්ධජාතං යස්ස පටිවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡතීති. අථස්ස එතදහොසි–කිං මය්හං අත්තනා විනිච්ඡිත්තෙන සත්ථාරං එව පුච්ඡිස්සාමීති. සො සත්ථාරං උපසංකම්මා පුච්ඡි, තෙන වුත්තං: "අථ ඛො ආයස්මා ආනන්දො සායණ්හසමයං පතිසල්ලානා වුට්ඨිතො යෙන භගවා තෙනුපසඞ්කමි උපසඞ්කමිත්වා භගවන්තං එතදවොච–තීණිමානි භන්තෙ ගන්ධජාතානි ඉමෙසං අනුවාතමෙව ගන්ධො ගච්ඡති නො පටිවාතං, කතමානි තීණි? මූලගන්ධො සාරගන්ධො පුප්ඵගන්ධො, ඉමානි ඛො භන්තෙ තීණි ගන්ධජාතානි ඉමෙසං අනුවාතමෙව ගන්ධො ගච්ඡති නෙ පටිවාතං. අත්ථි නු ඛො භන්තෙ කිඤ්චි ගන්ධජාතං යස්ස අනුවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡති පටිවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡති අනුවාතපටිවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡතීති?. අථස්ස භගවා පඤ්හං විස්සජ්ජෙන්තො අත්ථානන්ද තං ගන්ධජාතං යස්ස අනුවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡති පටිවාතම්පි අනුවාත පටිවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡතීති, කතමං පන තං භන්තෙ ගන්ධජාතං යස්ස අනුවාතම්පි පටිවාතම්පි අනුවාතපටිවාතම්පි ගන්ධො ගච්ඡතීති? ඉධානන්ද යස්මිං ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථි වා පුරිසො වා බුද්ධං සරණං ගතො හොති ධම්මං සරණං ගතො හොති සඞ්ඝං සරණං ගතො

හොති පාණාතිපාතා පටිවිරතෝ හොති අදින්නාදානා-කාමෙසු මිච්ඡාචාරා-මුසාවාද-සුරාමෙරයමජ්ජපමාදට්ඨානා පටිවිරතෝ හොති, සීලවා හොති කල්‍යාණධම්මෝ විගතමලමච්ඡේරෙන චෙතසා අගාරං අජ්ඣාවසති මුත්තචාගෝ පයතපාණී වොස්සග්ගරතෝ යාවයොගෝ දානසංවිභාගරතෝ, තස්ස දිසාසු සමණබ්‍රාහ්මණා වණ්ණං භාසන්ති-අමුකසම්ං නාම ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථී වා පුරිසෝ වා බුඬං සරණං ගතෝ-පෙ-දානසංවිභාගරතෝති. දෙවතාපිස්ස අමනුස්සා වණ්ණං භාසන්ති අමුකසම්ං ගාමෙ වා නිගමෙ වා ඉත්ථී වා පුරිසෝ වා බුඬං සරණං ගතෝ-පෙ-දානසංවිභාගරතෝති. ඉදං ඛෝ තං ආනන්ද ගන්ධජාතං යස්ස අනුවාතම්පි ගන්ධෝ ගච්ඡති පටිවාතම්පි අනුවාතපටිවාතම්පි ගන්ධෝ ගච්ඡතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න පුප්ඵගන්ධෝ පටිවාතමේති න චන්දනං තගරමල්ලිකා වා,
සතඤ්ච ගන්ධෝ පටිවාතමේති සබ්බා දිසා සප්පුරිසෝ පවාති.

චන්දනං තගරං වාපි උප්පලං අථ වස්සිකී,
එතේසං ගන්ධජාතානං සීලගන්ධෝ අනුත්තරෝ"ති.

තත්‍ථ **න පුප්ඵගන්ධෝති** තාවතිංසභවනෙ පාරිච්ඡත්තකෝ ආයාමතෝ ච විත්ථාරතෝ ච යොජනසතිකෝ, තස්ස පුප්ඵානං ආභා පඤ්චදස යොජනානි ගච්ඡති, ගන්ධෝ යොජනසතං, සොපි අනුවාතමෙව, පටිවාතං පන අඩ්ඪුලම්පි ගන්තුං න සක්කොති, එවරූපොපි න පුප්ඵ ගන්ධෝ පටිවාතමෙති; **චන්දනන්ති** චන්දනගන්ධෝ; **තගරමල්ලිකා වාති** ඉමෙසම්පි ගන්ධෝ එව අධිප්පෙතෝ, සාරගන්ධානං අග්ගස්ස හි ලොහිතචන්දනස්සාපි තගරස්ස මල්ලිකායපි අනුවාතමෙව යාති නො පාටිවතං; **සතඤ්ච ගන්ධෝති** සප්පුරිසානං පන බුද්ධපච්චෙකබුඬසාවකානං සීලගන්ධෝ පටිවාතමෙති; කිංකාරණා?, **සබ්බා දිසා සප්පුරිසෝ පවාති**, යස්මා සප්පුරිසෝ සීලගන්ධෙන සබ්බා දසදිසා අජ්ඣොත්ථරිත්වා ගච්ඡති තස්මා තස්ස ගන්ධෝ පටිවාතමෙතීති වත්තබ්බෝ, තෙන වුත්තං **පටිවාතමෙතීති. වණ්ණගන්ධෝති** ජාතිසුමනා; **එතේසන්ති** ඉමෙසං චන්දනාදීනං ගන්ධජාතානං ගන්ධතෝ සීල වන්තානං සප්පුරිසානං **සීලගන්ධෝව අනුත්තරෝ** අසදිසෝ අප්පටිභාගොති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා. දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

ආනන්දත්ථෙරස්ස පඤ්හවත්ථු නවමං.

4, 10.

"අපමත්තෙතා අයං ගන්ධෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ මහාසඞ්ඝපරිවාරස්ස පිඬපාතදානං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං දිවසෙ ථෙරෝ සත්ථාරා වචනෙන නිරොධා වුට්ඨාය රාජගහෙ සපදානං පිණ්ඩාය චරිත්වා මිනී නික්ඛම්. තස්මිං සමයෙ සක්කස්ස

දෙවරඤ්ඤෝ පරිවාරිකා කකුටපාදිනියෝ පඤ්ඤා අච්ඡරායෝ ථේරස්ස පිඩපාතං දස්සාමාති උස්සාහජාතා පඤ්ඩපාතානි සජ්ජේත්වා ආදාය අන්තරාමග්ගෙ ඨත්වා හන්තෙ ඉමං පිඩපාතං ගණ්හථ සඛභගං නො කරොථාති වදිංසු, ගච්ඡථ තුම්හෙ අහං දුග්ගතානං සඛභගං කරිස්සාමීති, හන්තෙ මා නො තාසෙථ සඛභගං නො කරොථාති, ථේරෝ ඤත්වා පුන පරිඛ්ඩිපිත්වා පුනපි අපගන්තුං අනිච්ඡමානා යාවන්තියෝ අත්තනො පමාණං න ජානාථ අපගච්ඡථාති අච්ඡරං පහරි. තා ථේරස්ස අච්ඡරාසද්දං සුත්වා සන්ථම්භිත්වා ඨාතුං අසක්කොන්තියෝ පලායිත්වා දෙවලොකමෙව ගන්ත්වා සක්කස්ස සන්තිකං ගන්ත්වාති පුච්ඡා සමාපත්තිතො වුට්ඨිතස්ස ථේරස්ස පිඩපාතං දස්සාමාති ගතම්හ දෙවාති, දින්නො න දින්නොපන වොති? ගණ්හිතුං න ඉච්ඡන්තීති, කිං කථෙසීති?, දුග්ගතාන්නං සඛභගං කරිස්සාමීති ආහ දෙවාති, තුම්හෙ කෙනාකාරෙන ගතාති?, ඉම්නාව නියාමෙන දෙවාති, සක්කො තුම්හාදිසියෝ ථේරස්ස පිඩපාතං කිං දස්සන්තීති සයං දුත්තාමෝ හුත්වා ජරාජිණ්ණා මහල්ලකො ඛඩදන්තො එලිතකෙසෝ ඔභග්ගසරීරෝ මහල්ලකත්තන්ත වායෝ හුත්වා සුජම්පි දෙවධිතරං තථාරූපමෙව මහල්ලිකං කත්වා එකං පෙසකාරවීථිං මාපෙත්වා තන්තං පසාරෙන්තෝ අට්ඨි, ථේරෝපි දුග්ගතානං සඛභගං කරිස්සාමීති නගරාභිමුඛෝ ගච්ඡන්තෝ බහි නගරෙ එව තං වීථිං දිස්වා ඔලොකෙන්තෝ තෙ වෙ ජනෙ අද්දස. තස්මිං ඛණෙ සක්කෝ තන්තං පසාරෙති සුජා තසරං වඩ්ඩෙති, ථේරෝ විඤ්ඤාසි-ඉමෙ මහල්ලකා ලෙපි කම්මං කරොන්ති ඉමස්මිං නගරෙ ඉමෙහි දුග්ගතතරා නත්ථීති මඤ්ඤමානා, ඉමෙහි දින්නං උළුඞ්කමත්තම්පි ගහෙත්වා ඉමෙසං සඛභගං කරිස්සාමීති; සෝ තෙසං ගෙහාභිමුඛෝ අගමාසි. සක්කෝ තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා සුජං ආහ-භද්දෙ මය්හං අය්‍යෝ ඉතෝ ආගච්ඡති එවං අපස්සන්තී විය තුණ්හී හුත්වා නිසිද, ඛණෙන වඤ්චෙත්වා පිඩපාතං දස්සාමාති. ථේරෝ ආගන්ත්වා ගෙහවාරෙ අට්ඨාසි. තෙ අපස්සන්තා විය අත්තනො කම්මමෙව කරොන්තා ථොකං ආගම්මුං. අථ සක්කෝ ගෙහවාරෙ එකෝ ථේරෝ විය ඤිතෝ උපධාරෙති තාවාති ආහ, ගන්ත්වා උපධාරෙථ සාමීති. සෝ ගෙහා නික්ඛම්ත්වා ථේරං පවජනිච්ඡිතෙන වඤ්චිත්වා උභොහි හත්ථෙහි ජනපුතානි ඔලම්බිත්වා නිච්චනෙන්තා උට්ඨාය කතරථේරෝ හුඛෝ අය්‍යොති ථොකං ඔසක්කිත්වා අක්ඛිනි මෙ ධුමායන්තීති වත්වා නලාටෙපි හත්ථං පතිට්ඨාපෙත්වා උඩං ඔලොකෙත්වා අහො දුක්ඛං අය්‍යො නො මහා කස්සපත්ථේරෝ චිරස්සං මෙ කුවිචාරං ආගතො අත්ථි හුඛෝ කිච්චි ගෙයෙහි ආහ. සුජා ථොකං ආකුලා විය හුත්වා අත්ථි සාමීති පටිවචනං අදාසි. සක්කෝ හන්තෙ ලූඛං වා පණීතං වාති අවිත්තෙත්වා සඛභගං නො කරොථාති පත්තං ගණ්හි, ථේරෝ එතෙහි දින්නං සාඛං වා ඔදනං වා කුණ්ඩකමුට්ඨිං වා සඛභගං නෙසං කරිස්සාමීති පත්තං අදාසි, සෝ අත්තනා පවිසිත්වා ඝට්ඨදනං නාම ඝටිතො උඛරිත්වා පත්තං පූරෙත්වා ථේරස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි. සෝ අහොසි පිඩපාතෝ අනෙකසූපව්‍යඤ්ජනෝ,

සකලරාජගහනගරං ගඤ්ඡන අවත්ථරි. තදා ථෙරො විනෙතසි-අයං පුරිසො අපෙසකෙකා පිඩපාතො මගෙසකෙකා, සකකසස හොජන සදිසො, කො නු ඛො එසොති. අථ නං සකෙකාති ඤත්වා ආහ-හාරියං තෙ කම්මං කතං දුග්ගතානං සම්පත්තිං විලුම්පනෙන අජ්ජ මය්හං දුතං දත්වා කොච්දෙව දුග්ගතො සෙනාපතිට්ඨානං වා සෙට්ඨිට්ඨානං වා ලභෙය්‍යාති. මයා දුග්ගතතරො අත්ථි භනෙතති?, කිං කාරණා ත්වං දුග්ගතො දෙවලොකෙ රජ්ජසිරිං අනුභොනෙතාති?, භනෙත එවං නාමෙතං, මයා පන අනුප්පනෙනා බුද්ධුප්පාදෙ කල්‍යාණං කම්මං කතං, බුද්ධුප්පාදෙ වත්තමානෙ කල්‍යාණං කම්මං කත්වා චූළරථදෙවපුත්තෙ මහාරථදෙවපුත්තෙ අනෙවණෙණ දෙවපුත්තෙතාති ඉමෙ තයො සමානදෙවපුත්තා නිබ්බත්තා මයා තෙජවන්තතරා, අහං මම ආසන්නට්ඨානෙ තෙසු දෙවපුත්තෙසු නක්ඛත්තං කීළිස්සාමාති පරිවාරිකායො ගහෙත්වා අන්තරවීථිං ඔතිණ්ණෙසු පලාසිත්වා ගෙහං පවිසාම්, නෙසං හි සරිරතො තෙජො මම සරිරං ඔභවති මම සරිරතො තෙජො තෙසං සරිරං න ඔභවති කො මයා දුග්ගතතරො භනෙතති?, එවං සන්තෙපි ඉතො පට්ඨාය මය්හං මා එවං වචෙත්වා දුතමදාසීති. වචෙත්වා තුම්හාකං දුතෙ දින්නෙ මය්හං කුසලං අත්ථි නත්ථීති?, අත්ථි ආවුසොති, එවං සන්තෙ කුසලනාමම්කරණං නාම මය්හං භාරො භනෙතති. සො එවං වත්වා ථෙරං වන්දිත්වා සුජං ආදාය ථෙරං පදක්ඛිණං කත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා "අහො දානං පරමදානං කස්සපෙ සුපතිට්ඨිත"නති උදානං උදානෙසි. තෙන වුත්තං-"එකං සමයං භගවා රාජගහෙ විහරති වෙළුවනෙ කලන්දකනිවාපෙ, තෙන ඛො පන සමයෙන ආයස්මා මහාකස්සපො පිප්පලිගුහායං විහරති, සත්තාහං එකපල්ලඞ්කෙන නිසින්නො හොති අඤ්ඤතරං සමාධිං සමාපජ්ජිත්වා, අථඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තස්ස සත්තාහස්ස අච්චයෙන තමහා සමාධිමහා උට්ඨාසි, අථ ඛො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස තමහා සමාධිම්හා වුට්ඨිතස්ස එතදහොසි-යන්නූනාහං රාජගහං පිණ්ඩාය වරෙය්‍යන්ති. තෙන ඛො පන සමයෙන පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි උස්සුක්කං ආපන්නානි හොන්ති ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පිණ්ඩපාත පටිලාභාය, අථඛො ආයස්මා මහාකස්සපො තානි පඤ්චමත්තානි දෙවතාසතානි පටික්ඛිපිත්වා පුබ්බණ්හසමයං නිවාසෙත්වා පත්තචීවරං ආදාය රාජගහං පිණ්ඩාය පාවිසි. තෙන ඛොපන සමයෙන සකෙකා දෙවානමින්දො ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පිණ්ඩපාතං දුතුක්කාමෝ පෙසකාරවණ්ණං අභිනිම්මිණිත්වා තන්තං වායමානො හොති සුජා අසුරකඤ්ඤා තසරං පූරෙති, අථඛො ආයස්මා මහාකස්සපො යෙන සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස නිවෙසනං තෙනුපසඞ්කමි, අද්දසා ඛො සකෙකා දෙවානමින්දො ආයස්මන්තං මහාකස්සපං දූරතොව ආගච්ඡන්තං, දිස්වා සරං නික්ඛිපිත්වා පච්චුග්ගන්ත්වා හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා ඝරං පවිසිත්වා ඝරිතොදනං උඛරිත්වා පත්තං පූරෙත්වා ආයස්මතො මහාකස්සපස්ස පාදාසි. සො අහොසි පිණ්ඩපාතො අනෙක

සුපෝ අනෙකබ්‍යඤ්ජනෝ අනෙකසූපරසබ්‍යඤ්ජනෝ. අථඛෝ ආයස්මතෝ මහාකස්සපස්ස එතදහොසි-කෝ නුඛෝ අයං සත්ථා යස්සායං එව රූපෝ ඉඞ්ඝනුභාවොති. අථඛෝ ආයස්මතෝ මහාකස්සපස්ස එතද හොසි-සක්කෝ ඛෝ අයං දෙවානමින්දෝති, ඉති විදිත්වා සක්කං දෙවානමින්දං එතදවොච-කථං ඛෝ තෙ ඉදං කොසිය මාදිසු පුනපි එවරූපමකාසීති?, අමහාකම්පි හනෙන කස්සප පුඤ්ඤඤතඤ්ඤෝ අමහාකම්පි පුඤ්ඤඤ කරණීයන්ති, අථ ඛෝ සක්කෝ දෙවානමින්දෝ ආයස්මන්තං මහාකස්සපං අභිවාදෙත්වා පදක්ඛිණං කත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ ඨිතකොව උදානං උදානෙසි-"අහෝ දානං පරමදානං කාසසෙ සුපතිට්ඨිත"න්ති. භගවා විහාරෙ ඨිතෝ එව තස්ස තං සද්දං සුත්වා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා පස්සථ භික්ඛවෙ සක්කං දෙවානමින්දං උදානං උදානෙන්ත්වා ආකාසෙන ගච්ඡන්තීති ආහ. කිං පන තෙන කතං භනෙතෙති?, වවෙත්වා තෙන මයා පුත්තස්ස කස්සපස්ස පිඬපාතෝ දිනෙහා, තං දත්වා තුට්ඨමානසෝ උදානං උදානෙන්තෝ ගච්ඡතීති. ථෙරස්ස පිඬපාතං දාතුං වට්ටතීති කථං තෙන භනෙන ඤාතඤාති? භික්ඛවෙ මම පුත්තසදිසං නාම පිඬපාතිකං දෙවාපි මනුස්සාපි පිහෙය්‍යාති වත්වා සයම්පි උදානං උදානෙසි. සුත්තෙ පන එත්තකමෙව ආගතං. අසෙසාසි ඛෝ භගවා දිබ්බාය සොතධාතුයා විසුද්ධාය අතික්කන්තමානුසකාය සක්කස්ස දෙවානමින්දස්ස වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ආකාසෙ අන්තලික්ඛෙ ඨිතකොව උදානං උදානෙන්තස්ස "අහෝ දානං පරමදානං කාසසෙ සුපතිට්ඨිත"න්ති අථ ඛෝ භගවා එතමත්ථං විදිත්වා තායං වෙලායං ඉමං උදානං උදානෙසි:-

"පිඬපාතිකස්ස භික්ඛුනෝ අත්තහරස්ස අනඤ්ඤපොසිනෝ,
දෙවා පිහයන්ති තාදිනෝ උපසන්තස්ස සදා සතීමතෝ"ති.

ඉමිච පන උදානං උදානෙත්වා භික්ඛවෙ සක්කෝ දෙවානමින්දෝ මම පුත්තස්ස සීලගන්ධෙන ආගන්ත්වා පිඬපාතං අදාසීති වත්වා ඉමං ගාථ මාහ:-

"අපමත්තෝ අයං ගන්ධෝ යායං තගරවන්දති,
යෝ ච සීලවතං ගන්ධෝ වාති දෙවෙසු උත්තමෝ"ති.

තත්‍ර **අපමත්තෝති** පරිත්තපරිමාණෝ; **යෝ ච සීලවතන්ති** යෝ පන සීලවන්තානං සීලගන්ධෝ සෝ තගරෙ විය ලොභිතවන්දනෙ විය ච පරිත්තකෝ න හොති අතිවිය උළාරෝ විප්පාරිකෝ, තෙන කාරණෙන; **වාති දෙවෙසු උත්තමොති** පවරෝ සෙට්ඨෝ හුත්වා දෙවෙසු ච මනුස්සෙසු ච සබ්බත්ථමෙව වාති ඔත්ථරන්තෝ ගච්ඡතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා. දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

මහාකස්සපත්‍රේරස්ස පිඬපාතදිනභවත්‍රු දසමං.

4, 11.

"තෙසං සම්පන්නසීලාන"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා රාජගහං නිස්සාය වෙළුවනෙ විහරන්තො ගොධිකත්ථෙරස්ස පරිනිබ්බාණං ආරබ්භ කථෙසි. සො හි ආයස්මා ඉසිගිලිපස්සෙ කාළසිලායං විහරන්තො අපමත්තො ආතාපී පහිතත්තො සාමඤ්ඤං වෙනොවිමුත්තිං ඵුසිත්වා එකස්ස අනුසාසිතස්ස රොගස්ස වසෙන තතො පරිහායි. සො දුතියම්පි තතියම්පි ඡකඛත්තුං ඛ්‍යානං නිබ්බත්තෙත්වා පරිනිබ්බායනකමෙ වාරෙ උපපාදෙත්වා විනෙතුං අසක්ඛි-අහං ඡකඛත්තුං ඛ්‍යානා පරිනිබ්බායිතුකාමොති සත්ථාරා වුත්තෙ ඉදානෙව සත්ථා ආහරිස්සාමීති සෙසොරොපණසත්ථකං ගහෙත්වා ගලනාළිං ඡින්දිතුං මවඤ්ඤෙ නිපජ්ජි. මාරොපි තස්ස චිත්තං ඤත්වා අයං භික්ඛු සත්ථා ආහරිතුකාමොති සත්ථා ආහරතෙත්වා ඛොපන ජීවිතෙ නිරපෙක්ඛා හොන්තී විපස්සනං පට්ඨපෙත්වා අරහත්තං පාපුණන්තීති, සචාහං එතං වාරෙස්සාමි න මම වචනං කරිස්සතීති සත්ථාරා වාරාපෙස්සාමීති අඤ්ඤතකවෙසෙන සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ:-

"මහාවීර මහාපඤ්ඤ ඉඞ්ඝ යසස්ස ජලං,
සබ්බවෙරභයාතීත පාදෙ වන්දම් වක්ඛුම.

සාවකො තෙ මහාවීර මරණං මරණාතිභූ,
ආකඞ්ඛති චෙතයති තං නිසෙධ ජුතිඞ්කර.

කථං හි භගවා තුය්හං සාවකො සාසනෙ රතො,
අපපත්තමානසො සෙඛො කාලං කයිරා ජනෙසුතා"ති.

තසම්ං ඛණෙ ථෙරෙන සත්ථා ආහරිතං හොති. සත්ථා මාරොති අයනති විදිත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එවමපි ධීරා කුබ්බන්ති නාවඛඞ්ඛන්ති ජීවිතං,
සමූලං තණ්හං අබ්බුය්හ ගොධිකො පරිනිබ්බුතොා"ති.

අථ ඛො භගවා සම්බහුලෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං ථෙරස්ස සත්ථං ආහරිත්වා නිපජ්ජනට්ඨානං අගමාසි. තසම්ං ඛණෙ මාරොපාපිමා කත්ථ නුඛො ඉමස්ස පටිසන්ධිවිඤ්ඤාණං පතිට්ඨිතන්තී ධූමරාසි විය ච තිමිරපුඤ්ජො විය ච හුත්වා සබ්බදිසාසු ථෙරස්ස විඤ්ඤාණං සමන්වෙසති භගවා තං ධූමතිමිරභාවං භික්ඛූනං දස්සෙත්වා-එසො ඛො භික්ඛවෙ මාරොපාපිමා ගොධිකස්ස කුලපුත්තස්ස විඤ්ඤාණං සමන්වෙසති: කත්ථ ගොධිකස්ස කුලපුත්තස්ස විඤ්ඤාණං පතිට්ඨිතන්ති, අපතිට්ඨිතෙන ච භික්ඛවෙ විඤ්ඤාණෙන ගොධිකො කුලපුත්තො පරිනිබ්බුතොති ආහ. මාරොපි තස්ස විඤ්ඤාණට්ඨානං දට්ඨුං අසක්කොන්තො කුමාරකවණ්ණී හුත්වා බෙලුවපඬුවීණං ආදාය සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි:-

"උඩ්ඨං අධෝ ච තිරියං දිසා අනුදිසාසඞ්ඝං,
අනෙසං නාඩිගවජ්ඣාම් ගොඩිකෝ සෝ කුහිං ගතෝ"ති.

අථ නං සත්ථා ආහ:-

"සෝ ධීරෝ ධිතිසම්පන්නෝ ඛිප්පං ඛාතරතෝ සද්ධ,
අහොරත්තං අනුයුඤ්ජං ජීවිතං අනිකාමයං.

ජිත්වා නමුචිනෝ සේනං අනාගන්ත්වා පුනබ්භවං,
සමූලං තණ්හං අබ්බුය්හ ගොඩිකෝ පරිනිබ්බුතෝ"ති.

(එවං වුත්තෙ මාරෝ පාපිමා භගවන්තං ගාථාය අජ්ඣභාසි:-)

"තස්ස සොකපරෙතස්ස වීණා කච්ඡා අහස්සථ,
තතෝ සෝ දුම්මනෝ යක්ඛෝ තත්ථෙවන්තරධායථා"ති.

සත්ථාපි කින්තෙ පාපිම ගොඩිකස්ස කුලපුත්තස්ස නිබ්බත්තට්ඨානං තුම්හාදිසානං සතම්පි සහස්සම්පි දට්ඨුං න සක්කොතීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"තෙසං සම්පන්නසීලානං අපමාදවිහාරිනං,
සම්මදඤ්ඤා විමුත්තානං මාරෝ මග්ගං න වින්දති"ති.

තත්ථ තෙසන්ති යථා අපනිට්ඨිතෙන විඤ්ඤුණෙන ගොඩිකෝ කුලපුත්තෝ පරිනිබ්බුතෝ යෙ ච එවං පරිනිබ්බායන්ති, තෙසං- **සම්පන්නසීලානන්ති** පරිපුණ්ණසීලානං. **අපමාදවිහාරින්ති** සති අවිප්පවාසසඞ්ඛාතෙන අපමාදෙන විහරන්තානං. **සම්මදඤ්ඤා විමුත්තානන්ති** හෙතුනා නයෙන කාරණෙන ඤත්වා විකඛම්භන විමුත්තියා තදඞ්ගවිමුත්තියා සමුච්ඡෙදවිමුත්තියා පටිපස්සද්ධිවිමුත්තියා නිස්සරණවිමුත්තියාති ඉමාහි පඤ්ච විමුත්තීහි විමුත්තානං. **මාරෝ මග්ගං න වින්දතීති** එවරූපානං මහාඛීණාසවානං සඞ්ඛ්‍යම්පෙන මග්ගන්තොපි මාරෝ ගතමග්ගං න වින්දති න පටිලභති න පස්සතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා ජාතාති.

ගොඩිකත්ථෙරස්ස පරිනිබ්බාණවත්ථු එකාදසමං.

4, 12.

"යථා සඞ්කාරධානස්මි"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෙ ගරහදින්නං නාම ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර සිරිගුත්තෙතා ච නාම ගරහදින්නෙතා චාති දෙ සහායකා අහෙසුං, තෙසු සිරිගුත්තෙතා උපාසකෝ ගරහදින්නෙතා නිගණ්ඨසාවකෝ, තං නිගණ්ඨා අභික්ඛණං එවං වදන්ති: තව සහායකා සිරිගුත්තං-කිං එවං සමණං ගොතමං උපසඞ්කමසි? තස්ස සන්තිකෙ කිං ලභිස්සසීති? වත්වා යථා අමෙ උපසඞ්කමති අමහාකෙ දෙය්‍යධම්මං දෙති කිං එවං ඔවදිතුං න වට්ටතීති. ගරහදින්නෙතා තෙසං වචනං සුත්වා අභික්ඛණං ගන්ත්වා සිත

නිසිඤ්ඤට්ඨානාදිසු සිරිගුත්තං එවං ඔවදති[1]–සම්ම කිං තෙ සම්මණෙන
ගොතමෙන? තං උපසඞ්කමිත්වා කිං ලභිස්සසි? කිං තෙ මම අය්යෙ උප
සඞ්කමිත්වා තෙසං දානං වා දාතුං න වට්ටතීති? සිරිගුත්තො තස්ස
වචනං සුත්වාපි බහුදිවසෙ තුණ්හී හුත්වා නිබ්බිජ්ජිත්වා එකදිවසං සම්ම භං
අභික්ඛණං ආගච්ඡති මං සීතට්ඨානාදිසු එවං වදෙසි–සම්මණං ගොතමං
උපසඞ්කමිත්වා කිං ලභිස්සසි මම අය්යෙ උපසඞ්කමිත්වා තෙසං දානං
දෙහීති, කථෙහි තාව මේ තව අය්යා කිං ජානන්තීති, අහො සාමි මා
එවං වදි, මම අය්යානං අඤ්ඤතො නාම නත්ථි, සබ්බං අනිත්යානාගත
පච්චුප්පන්නං සබ්බං කායවච්මනොකම්මං ඉදං භවිස්සති ඉදං න භවිස්ස
තීති සබ්බං භබ්බාභබ්බං ජානන්තීති, එවං වදෙසීති, ආම වදෙමි, යදි
එවං අභිහාරියං තෙ කතං එත්තකං කාලං මයා එතමත්ථං අනා
විකත්වා තෙන අජ්ජ මයා අය්යානං සන්තිකා ධම්මං සුතො, ගච්ඡ සාමි
අය්යෙ මම වචනෙන නිමන්තෙහීති, සො නිගණ්ඨානං සන්තිකං
ගන්ත්වා තෙ වන්දිත්වා මය්හං සහායකො සිරිගුත්තො සත්ථාරං තුමෙ
හි මන්තෙසීති ආහ, සිරිගුත්තෙන සාමං භං වුත්තොනි?, ආම අය්යාති,
තෙ ඝටයිත්වුට්ඨා හුත්වා නිපජ්ජනං නො කිච්චං සිරිගුත්තස්ස අමෙහු
පස්සනකාලතො පට්ඨාය කා නාම සණ්ඨහති අම්හාකං න භවිස්සතීති
වදිංසු. සිරිගුත්තස්සපි මහන්තං නිවෙසනං, සො තස්මා විඤ්ඤං ගෙහා
නමඤ්ඤරෙ උභතො දීඝං ආවාටං ඛණාපෙත්වා ගුථකලලස්ස පූරා
පෙසි, බහි ආවාටෙ වීසු පරියන්තෙසු ඛාණුකෙ කොට්ටාපෙත්වා තෙසු
රජ්ජුයො බන්ධාපෙත්වා ආසන්නං පුරිමපාදෙ ආවාටස්ස පුරිමපස්සෙ
ඨපාපෙත්වා පච්ඡිමපාදෙ රජ්ජුකෙසු ඨපාපෙසි, එවං නිසිඤ්ඤකාලෙ
යෙව අවංසිරා පතිස්සන්තීති මඤ්ඤමානො, යථා ආවාටෙ න පඤ්ඤා
යති එවං ආසන්නං උපරි පච්චත්ථරණානි දූපෙසි, මහන්තමහන්තියො
වාටියො ඛොවාපෙත්වා කදලිපණ්ණෙහි ච පිලොතිකාහි ච මුඛානි
බන්ධාපෙත්වා තා තුච්ඡාව ගෙහස්ස පච්ඡාභාගෙ බහි යාගුභත්තසිත්ථ
සප්පිඵාණිතපූවච්ඡණමක්ඛිතා කත්වා ඨපාපෙසි. ගරහදින්නො
පාතොව තස්ස ඝරං වෙගෙන ගන්ත්වා අය්යානං සක්ඛාරෙ සජ්ජි
තොනි පුච්ඡි, ආම සම්ම සජ්ජිතො, කහං පන සොනි? එතාසු එත්තිකාසු
වාටිසු යගු එත්තිකාසු භත්තං එත්තිකාසු සප්පිඵාණිතපූවාදීනි ආස
නානි පඤ්ඤත්තානීති. සො සාධූති වත්වා ගතො, තස්ස ගතකාලෙ
පඨසනා නිගණ්ඨා ආගම්ංසු, සිරිගුත්තො ගෙහා නික්ඛමිත්වා පඨප
තිට්ඨිතෙන නිගණ්ඨෙ වන්දිත්වා තෙසං පුරතො අඤ්ජලිමඛ්ඛාය සීතො
විනෙතසි–තුමෙහ කිර අනිත්තාදිභෙදං සබ්බං ජානාථ එවං තුම්හාකං
උපට්ඨානෙන මයහං කථිතං සචෙ සබ්බං තුමෙහ න ජානාථ මය්හං
ගෙහං මා පවිසිත්ථ මම ගෙහං පවිට්ඨානම්පි වො නෙව යාගු අත්ථි න
භත්තාදීනි සචෙ අජානිත්වා පවිසිස්සථ ගූථආවාටෙ වො පාතෙත්වා
පොථෙස්සාමීති, එවං විනෙත්වා පුරිසානං සඤ්ඤමදංසි: එවං තෙසං

1. සී. II. වදෙති.

නිසිදනභාවං ඤත්වා පච්ඡිමපස්සෙ ඨත්වා ආසනානං උපරි පවත්තරණානි අපනෙය්‍යාථ මා තානි අසුචිනා මක්ඛිසිංසූති, අථ නිගණ්ඨ ඉතො එථ භණෙතති ආහ, නිගණ්ඨා පච්සිත්වා පත්තරිතආසනෙ නිසීදිතුං ආරභිංසු, අථ නෙ මනුස්සා වදිංසු ආගමෙථ භණෙත මා තාව නිසීදිත්ථාති, කිං කාරණාති? අම්හාකං ගෙහං පවිට්ඨානං අය්‍යානං වත්තං ඤත්වා නිසීදිතුං වට්ටතීති, කිං කාතුං වට්ටති ආවුසොති? අත්තනො අත්තනො පත්තාසනමූලෙසු ඨත්වා සබ්බෙහි එකපහාරෙ නෙව නිසීදිතුං වට්ටතීති. ඉදං කිර සො එකසමිං ආවාටෙ පතිතෙ මා අවසෙසා න නිසීදිංසූති කාරෙසි. තෙ සාධූති වත්වා ඉමෙහි කථිත කථං අමෙහි කාතුං වට්ටතීති විනතඝිංසු, අථ සබ්බෙ අත්තනො අත්තනො පත්තාසනමූලෙ පටිපාටියා අට්ඨංසු, අථ නෙ භණෙත ඛිපං එකපහාරෙනෙව නිසීදථාති වත්වා නෙසං නිසීදනභාවං ඤත්වා ආසනානං උපරි පවත්තරණානි නීහරිංසු, නිගණ්ඨා එකපහාරෙනෙව නිසින්නා, රජ්ජූනං උපරි ඨපිතා ආසනපාදා භට්ඨා, නිගණ්ඨා අවංසිරා අවාවෙ පතිංසු, සිරිගුත්තො නෙසු පතිතෙසු චාරං පිදහිත්වා උත්තිණ්ණුත්තිණ්ණං අතීතානාගතපච්චුප්පන්නකම්මානි ජානාථාති දඬ්ඩෙහි පොථාපෙත්වා එත්තකං එතෙසං වට්ටිස්සතීති චාරං විවරාපෙසි, තෙ නික්ඛමිත්වා පලායිතුං ආරභිංසු, ගමනාමග්ගෙ පන තෙසං සුධාපරිකම්මකතං භූමිං පිච්ඡිලං කාරාපෙසි, තෙ තත්ථ අසණ්ඨහිත්වා පතිතෙ පතිතෙ පුන පොථාපෙත්වා අලං එත්තකං භූමඤ්ඤනෙති උය්‍යොජෙසි. තෙ නාසිතමහා තයා විනාසිතම්හා තයාති කන්දන්තා උපට්ඨානසාලාය ගෙහවාරං අගමිංසු, ගරහදින්නො හං විප්පකාරං දිස්වා කුඩ්ඩො නාසිතමෙති සිරිගුත්තෙන ගත්ථං පසාරෙත්වා විකන්දන්තානං ඡ දෙවලොකෙ යථා රුචියා දාතුං සමත්ථෙ නාම පුඤ්ඤකෙඛත්තභූතෙ මම අය්‍යෙ පොථෙත්වා ව්‍යසනං පාපෙසීති රාජකුලං ගන්ත්වා තස්ස සභාය පණසහස්සං දඬ්ඩං කාරෙසි, අථ නං රාජා සාසනං පෙසෙසි, සො තං ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා දෙව පරිකඛිත්වා දඬ්ඩං ගණ්හිස්සථ අප රිකඛිත්වාති ආහ, පරිකඛිත්වා ගණ්හිස්සාමීති, සාධු දෙව තෙනහි ගණ්හාහීති, දෙව මයඟ සභායකො නිගණ්ඨසාවකො මං උපසඞ්කමිත්වා සීතනිසින්නට්ඨානාදීසු අභිණ්හං එවං වදෙසි-සම්ම කිං තෙ සමණෙන ගොතමෙන තං උපසඞ්කමිත්වා කිං ලභිස්සසීති, ඉදං ආදිං කත්වා සිරිගුත්තො සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා දෙව සචෙ ඉමස්මිං කාරණෙ දඬ්ඩං ගහෙතුං යුත්තං ගණ්හථාති, රාජා ගරහදින්නං ඔලොකෙත්වා සච්චං කිර තෙ එවං වුත්තන්නති? ආම සච්චං දෙවාති, කිං එත්තකම්පි අජානන්තෙ සප්පාරෙති ගහෙත්වා විචරන්නො සබ්බං ජානන්තීති කිං කාරණා තථාගතසාවකස්ස භාරෙසි? තයා ආරොපිතදණ්ඩා තුය්හා මෙව හොතූති, එවං සෙවෙ දණ්ඩා දාපිතා තස්සෙව කුලූපගා පොථෙත්වා නීහටා, සො තං කුජ්ඣිත්වා තතො පට්ඨාය අඛ්ඩාසමත්තං සිරිගුත්තෙන සද්ධිං අභාථෙත්වා විනෙතසි-එවං විචරිතුං මයඟං ආඥාපෙති එතස්ස කුලූපගානම්පි මයං ව්‍යසනං කාතුං වට්ටතීති, සිරි

ගුත්තං උපසඞ්කමිත්වා ආහ-සහාය සිරිගුත්තාති, කිං සම්මාති, ඤාති සුඛජීවනං නාම බලහොපි හොති විභවදෙපි හොති කිං තවං කිඤ්ච න කථෙසි? කස්මා එවං කරොසීති? සම්ම තව මයා සද්ධිං අකථිතථොං න කථෙමි යං ගතං ගතමෙව තං න මයං මෙත්තිං භින්දිස්සාමාති, තතො පට්ඨාය උභොපි එකට්ඨානෙ තිට්ඨන්ති නිසීදන්ති, අථෙකදිවසං සිරිගුත්තො ගරහදින්නං ආහ-කිං තෙ නිගණ්ඨෙහි? තෙ උපසඞ්කමිත්වා කිං ලභිස්සසි? මම සත්ථාරං උපසඞ්කමිතුං වා අය්‍යානං දාතං වා දාතුං කිං තෙ න වට්ටතීති?, සොපි එතමෙව පවත්තිං සත්ථු ආරොචෙසි, තෙනාසා කණ්ඩුය නට්ඨානෙ නඛෙන විලෙඛිතං විය අහොසි, සො සිරිගුත්තං තව සත්ථා කිං ජානාතීති පුච්ඡි, අමොහා මා එවං වදි සත්‍ථු මෙ අජානිතබ්බං නාම නත්ථි, අනිත්‍යතාදිභෙදං සබ්බං ජානාති, සොළසහි ආකාරෙහි සත්තානං චිත්තං පරිච්ඡිඳතීති ආහ, එවං න ජානාමි කස්මා මය්‍හං එත්තකං කාලං න කථෙසි? තෙන හි ගච්ඡ සත්ථාරං සවාතනාය නිමන්තෙහි හොජෙස්සාම්, පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං මම භික්ඛං ගණ්හිතුං වදෙහීති, සිරිගුත්තො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එවමාහ-භන්තෙ මම සහායකො ගරහදින්නො තුම්හෙ නිමන්තාපෙසි පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං සෙව තස්ස භික්ඛං ගණ්හථ, පුරිමදිවසෙ ඛො පන තස්ස කුලූපගානං මයා ඉදං නාම කතං, මයා කතස්ස පටිකාරණමපි න ජානාම්, තුම්හාකං සුඛවිහෙන භික්ඛං දාතුකාමම්පි න ජානාම්, ආවජ්ජථ යුත්තං වෙ අධිවාසෙථ නො වෙ මා අධිවාසයිත්ථාති, සත්ථා කින්නුඛො සො අම්හාකං කාතුකාමොති ආවජ්ජිත්වා අද්දස විනාසං ගෙහානං අනන්තරෙ මහන්තං ආවාටං ඛණාපෙත්වා අසිතිසකට මත්තානි ඛදිරඳරූනි ආහරාපෙත්වා පූරෙත්වා අග්ගිං කත්වා අලෙහ අඞ්ගාරාවාටෙ පාතෙත්වා නිගණ්ඨිභුකාමොති, පුන ආවජ්ජෙසි කින්නුඛො තත්ථ ගතපච්චයා අත්ථෙ අත්ථි නත්ථීති, තතො ඉදං අද්දස අහං අඞ්ගාරාවාටෙ පාදං පසාරෙස්සාමි තං පටිච්ඡාදෙත්වා ඨපිත කිලඤ්ජෙ අනන්තරධාපිස්සති අඞ්ගාරකාසුං භින්දිත්වා වක්කමන්තං මහා පදුමං උට්ඨහිස්සති අථ නං පදුමකණ්ණිකං අක්කමන්තො ගන්ත්වා ආසනෙ නිසීදිස්සාමි පච්ඡතොපි භික්ඛූ තථෙව ගන්ත්වා නිසීදිස්සන්ති මහාජනො සන්නිපතිස්සති අහං තස්මිං සමාගමෙ ඒහි ගාථාහි අනුමොදනං කරිස්සාමි පරියොසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො භවිස්සති සිරිගුත්තො ච ගරහදින්නො ච සොතාපන්නා භවිස්සන්ති අත්තනො ච ධනරාසිං සාසනෙ විකිරිස්සන්ති ඉමං කුලපුත්තං නිස්සාය මයා ගන්තුං වට්ටතීති. භික්ඛං අධිවාසෙසි, සිරිගුත්තෙනා ගන්ත්වා සත්ථු අධිවාසනං ගරහදින්නස්ස ආරොචෙත්වා ලොකජෙට්ඨස්ස සක්කාරං කරොහීති ආහ, ගරහදින්නොපි තස්ස තත්තබ්බ යුත්තකං ජානිස්සාමීති විත්තං ගෙහානං අන්තරෙ මහන්තං ආවාටං ඛණාපෙත්වා අසිතිසකටමත්තානි ඛදිරඳරූනි ආහරාපෙත්වා පූරෙත්වා අග්ගිං කත්වා භත්තා යොජාපෙත්වා සබ්බරත්තිං ධම්මාපෙත්වා ඛදිරඞ්ගාර රාසිං කාරාපෙත්වා ආවාටමත්ථකෙ රුක්ඛපදරානි ඨපෙත්වා කිලඤ්ජෙන

පරිච්ඡාදෙත්වා ගොමයෙන ලෙපාපෙත්වා එකෙන පස්සෙන දුබ්බල දණ්ඩකෙ අත්ථරිත්වා ඉමිනාමඤ්ඤං කාරෙසි, එවං අකඤ්ඤනඅකඤ්ඤන කාලෙ දණ්ඩකෙසු හඤ්ඤමානෙසු පරිවත්තිත්වා අඛ්ඛාරකාසුයා පතිස්සඤ්ඤති මඤ්ඤමානො ගෙහෙ පච්ඡාභාගෙ සිරිගුත්තෙන ඛ්පිතනියාමෙනෙව වාටියෝ ඛ්පාපෙසි, ආසන්නානිපි තථෙව පඤ්ඤපෙසි; සිරිගුත්තොපි පාතොව තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා කතෝ තෙ සම්ම සඤ්ඤාරොති ආහ, ආම සම්මාති, කහං පන සොති? එහි පස්සාමාති සඛ්ඛං සිරිගුත්තෙන දස්සිතනියාමෙනෙව දස්සෙසි, සිරිගුත්තොපි සාධු සම්මාති ආහ, මහාජනො සන්නිපතති, ඕවජ්ජාදිවසෙනපි නිමන්නිතෙ මහන්තො සන්නිපාතො හොති, මිච්ඡාදිට්ඨිකොපි සමණස්ස ගොතමස්ස විපප්පකාරං පයිරුපාසාමාති සන්නිපතන්ති, සම්මාදිට්ඨිකාපි අජ්ජ සත්ථා මහාඛම්මං දෙසෙස්සති බුබ්බිසයං බුබ්බිලිඤ්ඤං උපඩාරෙස්සාමාති සන්නිපතන්ති, පුන දිවසෙ සත්ථා පච්ඡා භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං ගරහදින්නස්ස ගෙහවාරං අගමාසි, සො ගෙහා නික්ඛමිත්වා පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා පුරතො අට්ඨාසි, භගවා කිං තෙ විනෙත්තබ්බං-භන්තෙ තුම්හෙ කිර අතීතාදිභෙදං සබ්බං ඤාණෙ සත්තානං සොළසහාකාරෙහි චිත්තං පරිච්ඡින්දථාති එවං තුම්හාකං උපඩ්ඩාකෙන මයාං කථිතං, සචෙ න ඤාණෙ මයාං ගෙහං මා පවිසථ පවිඩ්ඩානං හි වො නෙව යාගු අත්ථි න භත්තාදීනි, සඛෙ ඛො පන තුම්හෙ අඛ්ඛාරකාසුයං පාතෙත්වා නිග්ගණ්හිස්සාමීති, එවං විඤ්ඤත්තා සත්ථු පත්තං ගහෙත්වා ඉතො එතු භගවාති වත්වා භන්තෙ අම්හාකං ගෙහං ආගතානං චිත්තං ඤත්වා ආගන්තුං වට්ටතීති ආහ, කිං කාතුං වට්ටති ආවුසොති? එකොපාසස්ස පටිසිත්වා පුරතො ගන්ත්වා නිසින්නකාලෙ පච්ඡා අඤ්ඤෙන ආගන්තුං වට්ටතීති, එවං කිරස්ස අහොසි-පුරතො ආගච්ඡන්තං අඛ්ඛාරකාසුයං පතිතං දිස්වා අවසෙසා න ආගච්ඡිස්සන්තීති එකෙකමෙව පාතෙත්වා නිග්ගණ්හිස්සාමීති. සත්ථා සාධූති වත්වා එකකොට පායාසි, ගරහදින්නොපි අඛ්ඛාරකාසුං පත්වා ඇපසක්කිත්වා ඨිතො යාථ භන්තෙති ආහ, සත්ථා අඛ්ඛාරකාසුමත්ථකෙ පාදං පසාරෙසි, කිලඤ්ජං අන්තරධායි, අඛ්ඛාරකාසුං භින්දිත්වා චක්කමත්තානි පදුමානි උට්ඨහිංසු, සත්ථා පදුමකණ්ණිකා අක්කමන්තො ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තබුද්ධාසනෙ නිසීදි, භික්ඛූපි තථෙව ගන්ත්වා නිසීදිංසු, ගරහදින්නස්ස භායතො දැහො විය උට්ඨහි, සො සිරිගුත්තං උපසඞ්කමිත්වා සාමි තාණං මෙ හොහීති ආහ, කිං එතන්නි? පච්චන්නා භික්ඛූ සත්තානං ගෙහෙ යාගු වා භත්තාදීනි වා නත්ථි කින්නුඛො කරොමීති, කිං පන තයා කත්තන්ති? අහං විනතං ගෙහානං අන්තරෙ මහන්තං ආවාටං අඛ්ඛාරපූරං කාරෙසිං, තත්ථ පාතෙත්වා නිග්ගණ්හිස්සාමීති; අථ නං භින්දිත්වා මහාපදුමානි උට්ඨහිංසු, සඞ්ඝෙ පදුමකණ්ණිකා අක්කමිත්වා ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙසු නිසින්නා, ඉදානි කිං කරොමීති? නනු ත්වං ඉදානෙව මයාං එත්තකා වාටියො එත්තකා යාගුඑත්තකානි භත්තානීති දස්සෙසීති? මූසා තං සාමි තුම්හෙ වාටියොව, ගොතු ගච්ඡ සාසු වාටිසු යාගුආදීනි ඔලොකෙහීති, තං ඛණං යෙව තෙන යාසු වාටිසු

යාගුනි වුත්තං තා යාගුයා පූරිංසු, යාසු හත්ථාදීනීති වුත්තං තා හත්ථාදීනං පරිපුණ්ණාව අහෙසුං, තං සම්පත්තිං දිස්වාව ගරහ දින්නස්ස සරීරං පීතිපාමොජ්ජේන පරිපූරිතං, චිත්තං පසන්නං, සෝ සක්කච්චං බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පරිවිසිත්වා තතඟතත්තකිච්චස්ස සත්ථුනෝ අනුමෝදනං කාරෙතුකාමෝ පත්තං ගණ්හි, සත්ථා අනුමෝදනං කරොන්තෝ ඉමේ සත්තා පඤ්ඤවක්ඛුනෝ අභාවෙන නෙව මම සාවකානං බුද්ධසාසනස්ස ගුණං ජානන්ති, පඤ්ඤවක්ඛුරහිතා හි අන්ධා නාම පඤ්ඤවන්තෝ සවක්ඛුකා නාමාති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යථා සඞ්කාරධානස්මිං උජ්ඣිතස්මිං මහාපථෙ,
පදුමං තත්ථ ජායෙථ සුවිගන්ධං මනොරමං.

එවං සඞ්කාරභූතෙසු අන්ධභූතෙ පුථුජ්ජනෙ,
අතිරොචති පඤ්ඤාය සම්මාසම්බුද්ධසාවකො"ති.

තත්ථ **සඞ්කාරධානස්මි**න්ති සඞ්කාරවඩ්ඩනස්මිං, කචවරරාසිමහීති අත්ථො. **උජ්ඣිතස්මිං මහාපථෙ**ති මහාමග්ගෙ ඡඩ්ඩිතස්මිං. **සුවිගන්ධන්ති** සුරභිගන්ධං. **මනොරම**න්ති මනෝ එත්ථ රමතීති මනොරමං. **සඞ්කාරභූතෙසූ**ති සඞ්කාරම්ව භූතෙසු. **පුථුජ්ජනෙ**ති පූථූනං කිලෙසානං ජනනතො එවං ලද්ධනාමෙ ලොකියමහාජනෙ. ඉදං වුත්තං හොති-යථා නාම මහාපථෙ ඡඩ්ඩිතෙ සඞ්කාරධානස්මිං අසුචිජෙගුච්ඡියපටිකූලෙපි සුවිගන්ධං පදුමං ජායෙථ තං රාජරාජ මහාමත්තාදීනං මනොරමං පියං මනාපං උපරි මත්ථකෙ පතිට්ඨාරහමෙව භවෙය්‍ය, එවමෙව සඞ්කාරභූතෙසුපි පුථුජ්ජනෙසු ජාතෝ නිපඤ්ඤස්ස මහාජනස්ස අවක්ඛුකස්ස අන්තරෙ නිබ්බත්තොපි අත්තනෝ පඤ්ඤාබලෙන කාමෙසු ආදීනවං නෙක්ඛම්මෙ ච ආනිසංසං දිස්වා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතෝ පබ්බජාසමඞ්ගීතෙනපි තතෝ උත්තරිං සීලසමාධිපඤ්ඤාවිමුත්තිඤාණදස්සනානි ආරාධෙත්වා අතිරොචති. **සම්මාසම්බුද්ධසාවකෝ**ති ඛීණාසවෝ භික්ඛු, අන්ධභූතෙ පුථුජ්ජනෙ අතික්කමිත්වා විරොචති සොභතීති.

දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසි. ගරහදිනෙනා ව සිරිගුත්තෝ ච සොතාපත්තිඵලං පාපුණිංසු, තෙ සබ්බං අත්තනෝ ධනං බුද්ධසාසනෙ විප්පකිරිංසු. සත්ථා උය්‍යායසනා විහාරං අගමාසි, සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අහො අච්ඡරියා බුද්ධගුණා නාම, තථාරූපං නාම ඛදිරඞ්ගාරරාසිං භින්දිත්වා පදුමානි උප්පාදෙසුනි. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුභූ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති

වුත්තෙ අනච්ඡරියං භික්ඛවෙ යං මම එතරහි බුඩභූතස්ස අඩ්ගාර රාසිතො පදුමානි උට්ඨිතානි, පදෙසඤ්ඤණෙ වත්තමානස්ස බොධිසත්ත භූතස්සපි මෙ උඛිඛිංසුති වතා කඳ හනෙත්ත ආචික්ඛථ නොති යාචිතො අතීතං ආහරිත්වා:-

"කාමං පතාමි නිරයං උඩ්ඩාදෙ අවංසිරො,
නානරියං කරිස්සාමි හන්ද පිණ්ඩං පටිගණ්හා"ති.

ඉදං බදිරඩ්ගාරජාතකං විත්ථාරෙත්වා කථෙසිති.

ශරභදිනනවත්ථු මාදසමං.

පුථවගණවණ්ණනා
නි ට්සි තා.

වගෙගා චතුත්ථො.

5, 1.

"දීඝා ජාගරතො රත්තී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පසෙනදිකොසලං වෙව අඤ්ඤතරඤ්ච පුරිසං ආරබ්භ කථෙසි. රාජා කිර පසෙනදිකොසලො එකදිවසෙ අලඞ්කත පටියත්තං සබ්බසෙතං එකං පුණ්ඩරිකං නාම හත්ථිං අභිරුහිත්වා මහන්තෙන රාජානුභාවෙන නගරං පදක්ඛිණං කරොති, උස්සාරණාය වත්තමානාය ලෙඩ්ඩුදණ්ඩාදීහි පොථියමානො මහාජනො පලා යන්තො භීතො පරිවත්තෙත්වාපි ඔලොකෙති, එවං රාජිනං කිර සුදින්න දානස්ස සුරක්ඛිතසීලස්ස සුඛතක්කල්‍යාණකම්මස්සෙතං ඵලං, අඤ්ඤ තරස්සාපි දුග්ගතපුරිසස්ස හරියා සත්තභූමිකස්ස පාසාදස්ස උපරිම තලෙ ඨිතා එකං වාතපානකවාටං විවරිත්වා රාජානං ඔලොකෙත්වාව අපගච්ඡති, රඤ්ඤා පුණ්ණචන්දෙ වලාහකන්තරං පවිට්ඨො විය උපට්ඨාසි, සො තස්සා පටිබ්බවිත්තො ගච්ඡන්තිබ්බතො පතනා කාරපත්තො විය හුත්වා ඛිපං නගරං පදක්ඛිණං කත්වා අන්තොපුරං පවිසිත්වා එකං විස්සාසිකාමච්චං ආහ-අජ්ජතග්ගෙ තෙ මයා ඔලොකිතපාසාදෙ දිට්ඨොනි? ආම දෙවාති, තත්ථෙකං ඉත්ථිං අද්දසාති? අද්දසං දෙවාති, ගච්ඡ තස්සා සස්සාමිකඅස්සාමිකභාවං ජානාහීති, සො ගන්ත්වා තස්සා සස්සාමිකභාවං ඤත්වා ගන්ත්වා රඤ්ඤා සස්සාමිකානි ආරොචෙසි, අථ රඤ්ඤා තෙන හි තස්සා සාමිකං පක්කොසාහීති වුත්තො ගන්ත්වා එහි හො රාජා තං පක්කොසතීති ආහ, සො භරියං මෙ නිස්සාය භයෙන උපපන්නෙන භවිතබ්බන්ති විත්තෙත්වා රඤ්ඤා ආණං පටිබාහිතුං න සක්කොන්තො ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා අට්ඨාසි,

අථ නං රාජා මං උපට්ඨාතීති ආහ, අලං දෙව අහං අත්තනෝ කම්මං කත්වා තුම්හාකං සුඛකං දදාමි සා එව මේ ජීවිකා හොතූති, තව සුඛෙන මයාං අත්ථෝ නත්ථි අජ්ජ පට්ඨාය මං උපට්ඨාතීති තස්ස ථලකං ච ආවුධඤ්ච දාපෙසි, එවං කිරස්ස අහොසි-කිච්චිදෙවස්ස දෙසං ආරොපෙත්වා ඝාතෙත්වා හරියං ගණ්හිස්සාමීති, අථ නං සො මරණභය භීතෝ අපමත්තෝ හුත්වා උපට්ඨාසි, රාජා තස්ස විවරං අපස්සන්තෝ කාමපරිළාහෙ වඩ්ඪන්තෙ එකමස්ස දෙසං ආරොපෙත්වා රාජාණං කරිස්සාමීති පකෙඛාස්සාපෙත්වා එවමාහ-අම්හෝ ඉතෝ යොජනසත මත්ථකෙ නදියා අසුකට්ඨානං නාම ගන්ත්වා සායං මම නහානවෙලාය කුමුදුපපලානි වෙව ඇරුණවණ්ණමත්තිකං ච ආහර, සචෙ තස්මිං ඨණෙ නාගච්ඡසි ආණත්තෙ කරිස්සාමීති; සො-සෙවකෝ කිර චතුහිපි දිවසෙහි පතිකිට්ඨතරෝ, ධනකකීතාදයෝ දිවසා සීසං මෙ රුජතිති පිටසිං මෙ රුජතීති වත්වා අවඡිතුං ලභන්ති යෙව, තස්සෙතං නත්ථි ආණත්තකම්මං කාතුමෙව වට්ටති, තස්මා අවස්සං මයා ගන්තබ්බං, කුමුදුපපලෙහි සඞ්ඛ අරුණවණ්ණමත්තිකා නාම නාග භවනෙ උපපජ්ජන්ති අහං කුහිං ලභිස්සාමීති විත්තෙන්තෝ මරණභය භීතෝ ගෙහං ගන්ත්වා භද්දෙ නිට්ඨිතං මෙ භත්තන්ති ආහ, උඛන මත්ථකෙ සාමිනි, සො යාව භත්තං ඔතරති තාව සඞ්ගිරෙතුං අසක්කොන්තෝ උලුඛෙන කඤ්ජියං හරාපෙත්වා යථාලද්ධෙන බ්‍යඤ්ජනෙන සඞ්ඛ අල්ලමෙව භත්තං පච්චියං ඔපිළෙත්වා ආදාය යොජනිකං මග්ගං පක්කන්තෝ, තස්ස ගච්ඡන්තස්සෙව භත්තං පක්කං අහොසි, සො අනුවව්ට්ඨං කත්වා ථොකං භත්තං අපනෙත්වා භුඤ්ජන්තෝ එකං අඞ්කං දිස්වා මයා අපනීතං ථොකං අනුවව්ට්ඨභත්තමෙව අත්ථි ගහෙත්වා භුඤ්ජාමීති, සො ගණ්හිත්වා භුඤ්ජි, ඉතරොපි භුඤ්ජිත්වා එකං භත්තමුද්ධිං උදකෙ ඛිපිත්වා මුඛං විකාලෙත්වා මහන්තෙන සද්දෙන ඉමස්මිං තදී පදෙසෙ අධිවත්ථා නාගස්සුපණ්ණා දෙවතා වචනං මෙ සුණන්තු, රාජා මයාං ආණං කාතුකාමෝ කුමුදුපපලමාලෙහි සඞ්ඛ අරුණවණ්ණ මත්තිකං ආහරාති මං ආණාපෙසි, අඞ්කමත්තස්සස්ස ච මෙ භත්තං දින්නං තං සඝස්සානිසංසං උදකෙ මච්ඡානං දින්නං තං සත්තානිසංසං එත්තකං පුඤ්ඤඵලං තුම්හාකං තං පත්තිං කත්වා දෙම්, මයාං කුමු දුපපලමාලෙහි සඞ්ඛ අරුණවණ්ණමත්තිකං ආහරිත්වා තිකඛත්තුං අනුසාවෙසි, තත්ථ අධිවත්ථෝ නාගරාජා තං සද්දං සුත්වා මහල්ලක වෙසෙන තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං වදෙසීති ආහ, සො පුනපපුනපි තථෙව වත්වා මයාං තං පත්තිං දෙහීති වුත්තෙ දෙම් සාමීති ආහ, එවං සො වෙ තයෝ වාරෙ පත්තිං ආහරාපෙත්වා කුමුදුපපලෙහි සඞ්ඛ අරුණවණ්ණමත්තිකං අදාසි, රාජා පන විත්තෙසි-මනුස්සා නාම බහු මන්තා සචෙ සො කෙනචි උපායෙන ලභෙය්‍ය කිච්චං මෙ න නිප්ඵජ්ජෙය්‍යාති, කාලසෙව චාරං විදහාපෙත්වා මුද්ධිකං අත්තනෝ සන්තිකං ආහරාපෙසි, ඉතරොපි පුරිසෝ රඤ්ඤෝ නහානවෙලාය මෙව ගන්ත්වා චාරං අලභන්තෝ චාරපාලං පක්කොසිත්වා චාරං විව

රාති ආහ, න සක්කා විවරිතුං රාජා කාලසෙසව මුදිකං රාජගෙහං ආහරාපෙසීති, සො-රාජදූතො අහං විවරාති වත්වාපි මාරං අලභනෙතා නත්ති මෙදනි ජීවිතං කින්නුඛො කරිස්සාමීති විනෙත්වා මාරස්ස උත්තරුමාරෙ මත්තිකපිණ්ඩං ඛිපිත්වා තස්සුපරි ජූපථානි ලග්ගෙත්වා මහාසද්දං කරොනෙතා අමෙහා නගරවාසිනො මයා රක්ඛිතෙ ආණත්තියා සාතභාවං[1] ජානාථ රාජා මං අකාරණෙන විනාසෙතු කාමොති තික්ඛත්තුං විරවිත්වා සත්ත භූඛො ගවජිස්සාමීති විනෙතනෙතා[2] භික්ඛු නාම මුදුහදයා විහාරං ගන්ත්වා නිපජ්ජිස්සාමීති සන්නිට්ඨාන මකාසි. ඉමෙ හි නාම සත්තා සුඛිතකාලෙ භික්ඛූනං අත්තිභාවමපි අජානිත්වා දුක්ඛාභිභූතකාලෙ[3] විහාරං ගන්තුකාමා හොන්ති, තස්මා සොපි අඤ්ඤං මෙ තාණං නත්ථීති විහාරං ගන්ත්වා එකස්මිං ඵාසුකට්ඨානෙ නිපජ්ජි. රක්ඛසිපි රත්තිං නිද්දං අලභනතස්ස තං ඉත්ථිං අනුස්සරනතස්ස කාමපරිළාහො උපපජ්ජි, සො විනෙතසි-විහාතක්ඛණෙ එව තං පුරිසං ඝාතාපෙත්වා තං ඉත්ථිං ආනෙස්සාමීති, තස්මිං ඛණෙ යෙව සඤ්ඤොජනිකාය ලොහකුම්භියා නිබ්බත්තා චත්තාරෙ පුරිසා පක්කඝිත්තාය[4] උක්කලියා තණ්ඩුලා විය සම්පරිවත්තනකං[5] පච්ච මානා තිංසාය වස්සසහස්සෙහි ගෙඕමතලං පත්වා අපරෙහි තිංසාය වස්සසහස්සෙහි පුන මුඛවට්ටියං පාපුණිංසු, තෙ සීසං උක්ඛිපිත්වා අඤ්ඤමඤ්ඤං ඔලොකෙත්වා එකෙනෙ ගාථං වත්තුකාමා වත්තුං අසක්කොනතා එකෙනෙ අක්ඛරං වත්වා පරිවත්තෙත්වා ලොහකුම්භි මෙව පවිසා, රාජා නිද්දං අලභනෙතා මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ තං සද්දං සුත්වා භීතො උත්‍රාසනාමානසො කින්නුඛො මයහං ජීවිතන්තරායො වා භවිස්සති උදාහු අඤ්ඤමෙහෙයියා, උදාහු මෙ රජ්ජං විනස්සතීති විනෙතනෙතා සකලරත්තිං අක්ඛිනි නිම්මිලෙතුං නාසක්ඛි. සො අරුණුග්ගහ මනකාලෙ එව පුරොහිතං පක්කොසාපෙත්වා ආචරිය මයා මජ්ඣිම යාමසමනන්තරෙ මහන්තා හෙරවසද්දා සුතා රජ්ජස්ස වා මහෙසියා වා මය්හං වා කස්ස අන්තරායො භවිස්සතීති න ජානාමි, තෙන මෙ ත්වං පක්කොසාපිතොති ආහ. මහාරාජ කින්නි තෙ සද්දා සුතාති?, ආචරිය "දු" ඉති "ස" ඉති "හ" ඉති "සො" ඉතිමෙ සද්දෙ අස්සොසිං, ඉමෙසං හි නිපථානං උපධාරෙතීති. බ්‍රාහ්මණස්ස මහාඅක්ඛාරං පවිට්ඨස්ස විය න කිඤ්චි පඤ්ඤායි, න ජානාමීති වුත්තෙ පන ලාභසක්කාරො මෙ පරිහා යිස්සතීති භායිත්වා භාරියං මහාරාජාති ආහ; කිං ආචරියාති?, ජීවිතන්ත රායො තෙ පඤ්ඤායතීති, සො දිගුණං භීතො ආචරිය අත්ථි කිඤ්චි පන පරිඝාතකාරණන්ති? ආහ, අත්ථි මහාරාජ මා භායි, අහං තයො වෙදෙ ජානාමි; කිං පන ලබ්භං වට්ටනීති?, සබ්බසතයඤ්ඤං යජිත්වා ජීවිතං ලභිස්සසි දෙවාති, කිං ලබ්භං වට්ටනීති?, ගච්ඡියසතං අස්සසතං උභතසතං ඛෙත්තසතං අජසතං උරබ්භසතං කුක්කුටසතං සූකරසතං දුරභසතං දුරිකාසතංති එවං එකෙකං පාණජාතිං සතං සතං කත්වා ගණ්හා

1. ම. ඝතභාව. 2. ම. විනෙතනෙතා. 3. ම. දුක්ඛාභිභූතභාව.
4. ම. පක්කුථිතාය. 5. ම. සම්පරිවත්තනකං.

පෙනෙතා සවෙ මිගජාතීසුකමෙව ගණ්හාපෙස්සාම් අත්තනෝ ඛාදනීය මෙව ගණ්හාපෙතීති වක්ඛන්තීති හත්ථිඅස්සම්පුසෙසපි ගණ්හා පෙති. රාජා මම ජීවිතමෙව මයිහං ලාභොති විනෙතබ්බා සබ්බපාණෙ සිඤං ගණ්හථාති ආහ, ආණත්තමනුස්සා අධිසතරං ගණ්හිංසු. වුත්තම්පි චෙතං කොසලසංයුත්තෙ-"තෙන ඛො පන සමයෙන රඤ්ඤො පසෙනදිකොසලස්ස මහායඤ්ඤෙ පවත්තපටිතො හොති: පඨ ව උසභසතානි පඨ ව වච්ඡතරසතානි පඨ ව වච්ඡතරිසතානි පඨ ව අජසතානි පඨ ව උරබ්භසතානි යූපණ්හපනීතානි හොනති යඤ්ඤත්ථාය, යෙපිස්ස තෙ හොනති දාසාති වා පෙස්සාති වා කම්මකරාති වා තෙපි දණ්ඩතජ්ජිතා භයතජ්ජිතා අස්සුමුඛා රුදමානා පරිකම්මානි කරොනති"ති. මහාජනො අත්තනො අත්තනො පුත්තධීතුසංගහාය අත්ථාය පරිදෙවමානො මහාසද්දමකාසි, පඨවීඋද්දියනසද්දො විය අහොසි. මල්ලිකා දෙවී රඤ්ඤො සන්තිකං ගන්ත්වා කින්නුඛො තෙ මහාරාජ ඉන්ද්‍රියානි අපාකතිකානි කිලන්තරූපානි විය පඤ්ඤායන්තීති පුච්ඡි, කිං තුය්හං මල්ලිකෙ? තවං මම කණණමූලෙන ආසීවිසමපි ගච්ඡන්තං න ජානාසීති?, කිං පනෙතං දෙවානි?, රත්තිභාගෙ මෙ එවරූපො නාම සද්දො සුතො, සවාහං පුරොහිතං පුච්ඡිත්වා ජීවිතන්තරායො තෙ පඤ්ඤායතීති සබ්බසත්තයඤ්ඤං යජිත්වා ජීවිතං ලභිස්සසීති සුත්වා මම ජීවිතමෙව මය්හං ලාභොති ඉමෙ පාණෙ ගණ්හාපෙසිනති, මල්ලිකා දෙවී-අම්බාලොසි මහාරාජ, කිංවාපි මහාභෙකාසි අනෙකසූපවිඤ්ඤා තිසං දෙණපාඨං භුජසි විසු රඨෙසු රජ්ජං කාරෙසි පඤ්ඤ පන තෙ මඤ්ඤති ආහ, කාසමා එවං වදෙසීති?, සාහං තයා අඤ්ඤස්ස මරණෙන අඤ්ඤස්ස ජීවිතලාභො දිට්ඨපුබ්බොඤ?, අම්බාලස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස කථං ගහෙත්වා කාසමා මහාජනස්ස උපරි දුක්ඛං ඛිපසි?, ධුරවිහාරෙ සදෙවකස්ස ලොකස්ස අග්ගපුග්ගලො අනී තාදිසූ අපපටිපත්තඤ්ඤණෙ සත්ථා වසති තං පුච්ඡිත්වා තස්සොවාදං කරොහීති වුත්තෙ තථා රාජා සල්ලහුකෙහි යානෙහි මල්ලිකාය සද්ධිං විහාරං ගන්ත්වා මරණභයතජ්ජිතො කිලි වත්තුං අසක්කොන්තො සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, අථ නං සත්ථා-ඉත්‍ර කුතො නු තවං මහා රාජ ආගච්ඡසි දිවාදිවස්සානි පඨමතරං ආලපි, සො තුණ්හී එව නිසීදි, තතො මල්ලිකා තථාගතස්ස ආරොචෙසි-භන්තෙ රඤ්ඤ කිර මජ්ඣිමයාමසමනන්තරෙ සද්දෙ[1] සුතො, අථ නං පුරොහිතස්ස ආරොචෙසි, පුරොහිතො අනන්තරායො තෙ භවිස්සති තස්ස පටිඝාතත්ථාය සබ්බසතං[2] පාණෙ ගහෙත්වා තෙසං ගලලොහිතෙන යඤ්ඤං සිඤෙ ජීවිතං ලභිස්සසීති ආහ, රාජා පාණෙ ගණ්හාපෙසි, නෙතායං මයා ඉධ ආනීතොනි. එවං කිර මහාරාජාති?, එවං භන්තෙති, කින්ති තෙ සද්දෙ සුතොති?, සො අත්තනා සුතනියාමෙන ආචික්ඛි, තථාගතස්ස[3] තං සුත්වාව එකොභාසො අහොසි, අථ නං ආහ-මා භායි මහාරාජ භාව අන්තරායො නත්ථි, පාපකම්මිනො සත්තා අත්තනො දුක්ඛං ආවි

1. ම. දුස්සද්දෙ. 2. ම. සබ්බසතෙ. 3. ම. තථාගතෙනා.

කරොහනා[1] එවමාගංසූති, කිං පන තෙහි භනෙත කතංති?, අථ ඛො භගවා තෙසං කම්මං ආචික්ඛිතුං තෙනහි මහාරාජ සුණාහීති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ වීසතිවස්සසහස්සායුකෙසු මනුස්සෙසු කස්සපො භගවා ලොකෙ උපපජ්ජිත්වා වීසතියා බිණාසවසහස්සෙහි සද්ධිං චාරිකං චරමානො බාරාණසිං අගමාසි, බාරාණසිවාසිනොපි වෙ තයොපි බහූ තරාපි එකතොං හුත්වා ආගනතුකදානං පවත්තයිංසු, තදා බාරාණසියං වත්තාළීසවත්තාළීසකොටිවිභවා වත්තාරො සෙට්ඨිපුත්තා සහායකා අහෙසුං, තෙ මන්තයිංසු-අම්හාකං ගෙගෙ බහූ ධනං තෙන කිං කරොමාති, එවරූපෙ බුද්ධෙ චාරිකං චරමානෙ දානං දස්සාම පූජඤ්ච කරිස්සාම සීලං රක්ඛිස්සාමාති තෙසු එකොපි අවත්වා එකො තාව එවමාහ-තිබ්බිණං සුරං පිවනකා මධුරං මංසං ඛාදනතා විචරිස්සාම ඉදං අම්හාකං ජීවිතස්ස ඵලංති,[2] අපරොපි එවමාහ-දෙවසිකං තිවඨසිකගණ්ඨසාලිහත්තං නානග්ගරසෙහි භුඤ්ජනතා විචරිස්සාමාති, අපරොපි එවමාහ-නානපසාරං ඛජ්ජකවිකතිං පවාපෙත්වා ඛාදනතා විචරිස්සාමාති, අපරොපි එවමාහ-සබ්බං අඤ්ඤං කිඤ්චි න කරිස්සාම ධනං දස්සාමාති හි වුත්තෙ අනිච්ඡමානා ඉත්ථි නාම නත්ථි තස්මා ධනං පයොජෙත්වා[3] පයොජෙත්වා පාරදාරිකකම්මං කරිස්සාමාති, සාධු සාධූති සබ්බෙව තස්ස සාධුකාරං අදංසු, තෙ තතොං පට්ඨාය අභිරූපානං ඉත්ථීනං ධනං පෙසෙත්වා පෙසෙත්වා වීසතිවස්සසහස්සානි පාරදාරිකකම්මං කත්වා කාලං කත්වා අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්තා, තෙ එකං බුද්ධන්තරං නිරයෙ පච්චිත්වා තතො කාලං කත්වා නිරයෙ පකතාවසෙසෙන සට්ඨියොජනිකාය ලොහකුම්භියා නිබ්බත්තිත්වා තිංසාය වස්සසහස්සෙහි හෙට්ඨිමතලං පත්වා පුනපි තිංසාය වස්සසහස්සෙහි ලොහකුම්භිමුඛං පත්වා එකෙකා ගාථං වත්තුකාමා හුත්වා වත්තුං අසක්කොන්තා එකෙකං අක්ඛරං වත්වා පුන පරිවත්තෙත්වා කුම්භිමෙව පවිට්ඨා, වදෙති මහාරාජ පඨමෙන කිං සද්දෙ නාම සුතොති?, "දු" ඉති භනෙතති, සත්ථා තෙන අපරිපුණ්ණං කත්වා වුත්තං ගාථං පරිපුණ්ණං කත්වා දස්සෙන්තො එවමාහ:-

"දුජ්ජීවිතං අජීවිම්හ යෙ සනෙත න දදම්හසෙ,
විජ්ජමානෙසු භොගෙසු දීපං නාකම්හ අත්තනො[4]"ති.

අථ රඤ්ඤා ඉමිස්සා ගාථාය අත්ථං පකාසෙත්වා කින්නෙ මහාරාජ දුතියපදෙ, තතියපදෙ, චතුත්ථපදෙ සුතොති පුච්ඡිත්වා එවං නාමාති වුත්තෙ අවසෙසං පරිපූරෙන්තො:-

"සට්ඨිං වස්සසහස්සානි පරිපුණ්ණානි සබ්බසො,
නිරයෙ පච්චමානානං කදා අන්තො භවිස්සති.

නත්ථි අඤ්ඤා කුතො අඤ්ඤා න අඤ්ඤා පතිදිස්සති,
තදා හි පකතං පාපං මම තුය්හඤ්ච මාරිස.

1. ම. දුක්ඛං අවීචාසෙතුං අසක්කොන්තා. 2. සී. II. ජීවිතං ඵලතෙති.
3. ම. ධනෙන පලොභෙත්වා. 4. ම. තකම්මමත්තනො.

සෝ හි නූන ඉතෝ ගන්ත්වා යෝනිං ලභිත්ව මානුසිං,
වදඤ්ඤූ සීලසම්පන්නෝ කාහාමි කුසලං බහුං"ති.

පටිපාටියා ඉමා ගාථා වත්වා අත්තං පකාසෙත්වා ඉති ඛෝ මහාරාජ තෙ වත්තාරෝ ජනා එතෙකං ගාථං වත්තුකාමා වත්තුං අසක්කොන්තා එකෙකමෙව අක්ඛරං වත්වා පුන තං ලොහකුම්භිමෙව පවිට්ඨාති ආහ.

රඤ්ඤා කිර පසෙනදිකොසලෙන තස්ස සද්ධස්ස සුතකාලතො පට්ඨාය තෙ හෙට්ඨා හස්සනති යෙව, අජ්ජාපි එකං වස්සසහස්සං නාතික්කමන්ති. රඤ්ඤා තං දෙසනං සුත්වා මහාසංවෙගො උපජ්ජි, සෝ භාරියං වත්වා දං පාරදාරිකකම්මං නාම එකං කිර බුද්ධන්තරං නිරයෙ පච්චිත්වා තතො චුතා සට්ඨියොජනිකාය ලොහකුම්භියා නිබ්බත්තිත්වා තත්ථ සට්ඨිවස්සසහස්සානි පච්චිත්වා එවමපි කෙසං දුක්ඛා මුච්චනකාලො න පඤ්ඤායති, අහමපි පරදාරෙ සිනෙහං කත්වා සබ්බ රත්තිං නිද්දං න ලභිං, ඉදානි ඉතො පට්ඨාය පරදාරෙ මානසං න බන්ධිස්සාමීති විනෙත්වා තථාගතං ආහ-භන්තෙ අජ්ජ මෙ රත්තියා දීඝභාවො ඤාතොති, සොපි පුරිසො තත්ථෙව නිසින්නො තං කථං සුත්වා ලඛො මෙ බලවපච්චයොති සත්ථාරං ආහ-භන්තෙ රඤ්ඤා තාව අජ්ජ රත්තියා දීඝභාවො ඤාතො, අහං පන හියේ‍යා සයමෙව යොජනස්ස දීඝභාවං අඤ්ඤාසින්ති. සත්ථා චින්තෙසි ඝාථං සංසන්දෙත්වා එකස්ස රත්ති දීඝා හොති එකස්ස යොජනං දීඝං හොති, බාලස්ස පන සංසාරො දීඝො හොතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"දීඝා ජාගරතො රත්ති දීඝං සන්තස්ස යොජනං,
දීඝො බාලානං සංසාරො සද්ධම්මං අවිජානතං"ති.

තත්ථ **දීඝා**ති රත්ති නාමෙසා තියාමමත්තාව, ජාගරන්තස්ස පන දීඝා හොති දිගුණතිගුණා විය හුත්වා ඛායති, තස්සා දීඝභාවං අත්තානං මඬ්ඩුණසංඝස්ස භත්තං කත්වා යාව සුරිය්‍යුග්ගමනා සමපරිවත්තකං සෙමානො මහාඛුසිතොපි සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා සිරිසයනෙ සයමානො කාමහොගීපි න ජානාති, සබ්බරත්තිං පන පධානං පදහන්තො යොගාවචරො ච ධම්මකථං කථෙන්තා ධම්මකථිකො ච ආසන්නසම්පෙ නිසිදිත්වා ධම්මං සුණන්තො ච සීසරොගාදිඵුට්ඨො ච හත්ථපාදචෙත්දිං පත්තො ච වෙදනාභිභූතො ච රත්තිං මඤ්ඤපට්පන්නො අඩ්ඪකො ච ජානාතීති. **යොජනන්ති** යොජනම්පි චතුගාවුතමත්තමෙව, **සන්තස්ස** පන කිලන්තස්ස දීඝං හොති දිගුණං තිගුණං විය ඛායති, සකලදිවසං හි මඤ්ච ගන්ත්වා කිලන්තො පටිපථං ආගච්ඡන්තං දිස්වා පුරතො ගාමො කිර දූරෙති පුච්ඡිත්වා ථොකං ගන්ත්වා අපරම්පි පුච්ඡති, තෙනාපි යොජනන්ති වුත්තෙ පුන ථොකං ගන්ත්වා අපරම්පි පුච්ඡති සොපි යොජනන්ති වදති, සෝ-පුච්ඡිතපුච්ඡිතා යොජනන්තෙව වදන්ති දීඝං වතිදං යොජනං එකං යොජනං වෙ තීණි යොජනානි විය මඤ්ඤති. **බාලා**

ඤාති ඉධලොකපරලොකත්ථං පන අජානන්තානං බාලානං සංසාර වට්ටස්ස පරියන්තං කාතුං අසක්කොන්තානං යං සත්තසිංසබොධ පක්ඛියහෙදං සඞ්ඝමං සුත්වා සංසාරස්ස අන්තං කරොන්ති තං **සඞ්ඝමං අච්ඡරියානං සංසාරෙ දීඝො** නාම හොති, සො හි අත්තනො ධම්මතාය එව දීඝො නාම, වුත්තම්පි වෙතං-"අනමතග්ගොයං භික්ඛවෙ සංසාරො පුබ්බා කොටි න පඤ්ඤායති"ති. බාලානං පන පරියන්තං කාතුං අසක්කොන්තානං අතිදීඝො යෙවාති. දෙසනාවසානෙ සො පුරිසො සොතාපත්තිඵලං පත්තො, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පත්තා, මහාජනස්ස සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා ජාතා.

රාජා සත්ථාරං වන්දිත්වා ගච්ඡන්තොව තෙ සත්තෙ ඛණ්ඩා මොවෙසි, තත්ථ ඉත්ථිපුරිසා ඛණ්ඩා මුත්තා සීසං නහාත්වා සාණි ගෙහානි ගච්ඡන්තා විරං ජීවතු නො අය්‍යා මල්ලිකා දෙවී යං නිස්සාය ජීවිතං ලභිම්හාති මල්ලිකාය ගුණං කථයිංසු, සායණ්හසමයෙ භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අහො පණ්ඩිතා වතාය මල්ලිකා අත්තනො පඤ්ඤං නිස්සාය එත්තකස්ස ජනස්ස ජීවිතදානං අදාසීති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ මල්ලිකා ඉදානෙව අත්තනො පඤ්ඤං නිස්සාය මහාජනස්ස ජීවිතදානං දෙති පුබ්බෙපි අදාසි යෙවාති වත්වා තමත්ථං පකාසෙන්තො අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං රඤ්ඤෙ පුත්තෙසු එකං නිග්‍රොධරුක්ඛං උප සඞ්කමිත්වා තත්ථ නිබ්බත්තාය දෙවතාය ආයාචි[1]-සාමි දෙවරාජ ඉමස්මිං ජම්බුදීපෙ එකසතං රාජානො එකසතං අග්ගමහෙසියො, සබ්බාහං පිතුඅච්චයෙන රජ්ජං ලභිස්සාමි එතෙසං ගලලොහිතෙන බලිං කරිස්සාමීති; සො පිතරි කාලකතෙ රජ්ජං පත්වා-දෙවතාය මෙ ආනුභාවෙන රජ්ජං පත්තං බලිමස්ස කරිස්සාමීති මහනියා සෙනාය නික්ඛම්ත්වා එකං රාජානං අත්තනො වසෙ වත්තෙත්වා තෙන සද්ධිං අපරම්පි අපරම්පීති සබ්බෙ රාජානො අත්තනො වසෙ කත්වා සබ්බං අග්ගමහෙසිං ආදාය ගච්ඡන්තො-උග්ගසෙනස්ස නාම සබ්බඤ්ඤුස්ස රඤ්ඤෙ දින්නා[2] නාම අග්ගමහෙසී ගරුගබ්භා-තං ඔහාය ආගන්ත්වා එත්තකං ජනං විසපානකං පායෙත්වා මාරෙස්සාමීති රුක්ඛමූලං සොධාපෙසි, දෙවතා විනොසි-අයං රාජා එත්තකෙ රාජූනො ගණ්හන්තො-මං නිස්සාය ගණ්හිතා ඉමෙති විනොසෙත්වා-තෙසං ගලලොහිතෙන මයහං බලිං කාතුකාමො සබ්බෙ පනායං එතෙ ඝාතෙස්සති ජම්බුදීපෙ රජ්ජං සොඑකජ්ජිස්සති රුක්ඛමූලෙපි මෙ අසුචි භවිස්සති සක්කිස්සාම් නුඛො එතං නිවාරෙතුන්ති; සා උපධාරෙන්තී නාහං සක්කිස්සාමීති සුත්වා අඤ්ඤම්පි දෙවතං උපසඞ්කමිත්වා තමත්ථං ආරොචෙත්වා ඨං සක්කිස්සසීති ආහ, තාය පටික්ඛිත්තාපි අඤ්ඤං අඤ්ඤමපීති

1. සී. ආයාචිතා. 2. ම. ධම්මදින්නා.

එවං සකලචක්කවාළදෙවතායො උපසඞ්කමිත්වා තාහිපි පටික්කිත්තා වතුත්ථං මහාරාජානං සන්තිකං ගන්ත්වා මයං න සක්කොම අමනුස්සකං පන රාජා අමෙහි පුඤ්ඤත්ථාය පඤ්ඤය ව විසිට්ඨෝ තං පුච්ඡාති වදිංසු, සා ගන්ත්වා සක්කස්ස තමත්ථං ආරොචෙත්වා-දෙව තුම්හෙසු අපෙසාසුකතං ආපත්තෙසු ඛත්තියවංසෝ උච්ඡිජ්ජිස්සති, තස්ස පටිසරණං හොථාති ආහ, සක්කෝ අහමපි තං බට්බාගිතුං න සක්ඛිස්සාමි උපායං පන තෙ වක්ඛාමීති වත්වා උපායං ආචික්ඛි-ගච්ඡ භණ රඤ්ඤෝ පස්සන්තස්සෙව රත්තවත්ථං නිවාසෙත්වා අත්තනෝ රූපඤ්ඤතෝ නික්ඛමිත්වා ගමනාකාරං දස්සෙහි, අථ තං රාජා-දෙවතා ගච්ඡති නිවත්තා පෙස්සාමි නන්ති නානප්පකාරෙන යාචිස්සති, අථ තං වදෙය්‍යාසි-භොං එකස්සං රාජානෝ සඞ්ඛ අග්ගමහෙසිහි ආනෙත්වා තෙසං ගලලෝහිතෙන බලිං කරිස්සාමීති මයඤ්ච ආයාචිත්වා උග්ගසෙනස්ස රඤ්ඤෝ දෙවිං ඔහාය ආගතොා, නාහං තාදිසස්ස මුසාවාදිස්ස බලිං පටිච්ඡිස්සාමීති, එවං කිර වුත්තෙ රාජා තං ආනාපෙස්සති, සා රඤ්ඤෝ ධම්මං දෙසෙත්වා තස්සන්තකස්ස ජනස්ස ජීවිතදානං දස්සතීති ඉමිනා කාරණෙන සක්කෝ දෙවතාය උපායං ආචික්ඛි. දෙවතා තථා අකාසි, රාජාපි තං ආනාපෙසි, සා ආගන්ත්වා තෙසං රාජූනං පරියන්තෙ නිසින්නාපි අත්තනෝ රාජානමෙව වන්දි, රාජා-මයි සබ්බරාජජෙ[1]යෙන ජිතෙ සබ්බං කණ්ටකං වන්දතීති තස්සා කුජ්ඣි, අථ නං සා ආහ-කිං මයඤ්ච තයි පරිබඩං අයං පන මෙ සාමිකො ඉස්සරියස්ස දාතා ඉමං අවන්දිත්වා කථං තං වන්දිස්සාමීති, රූකඛදෙවතා පස්සන්තස්සෙව තස්ස මහාජනස්ස එවං හදෙ එවං හදෙදති වත්වා තං ජුජ්ඣාපෙත්වා[1] පුජෙසි, පුන රාජා ආහ-සචෙ මං න වන්දසි මයඤ්ච රජ්ජසිරිදායකං එවං මහානුභාවං දෙවතං කථං න වන්දසීති, මහාරාජ තයා අත්තනෝ පුඤ්ඤං පත්ථා රාජූනෝ ගණ්හිතා න දෙවතාය ගහෙත්වා දින්නාති, පුනපි තං දෙවතා එවං හදෙ එවං හදෙදති වත්වා තථෙව පූජෙසි. පුන සා රාජානං ආහ-භොං දෙවතාය මෙ එත්තකා රාජානෝ ගහෙත්වා දින්නාති වදෙසි, ඉදානි තෙ දෙවතාය උපරි වාමපස්සෙ රූකඛෝ අග්ගිනා දඩ්ඪෝ සා තං අග්ගිං නිබ්බාපෙතුං කථං න සක්ඛි යදි එවං මහානුභාවාති, පුනපි තං දෙවතා එවං හදෙ එවං හදෙදති වත්වා තථෙව පූජෙසි. සා තථයමානා ඨිතා රොදි වෙව හසි ච, අථ නං රාජා කිං උම්මත්තිකාසි ජානාති ආහ, කථං දෙව එවං වදෙසි? න මාදිසියො උම්මත්තිකා හොන්තීති, අථ කිං කාරණා රොදසි වෙව හසසි චාති?, සුණාහි මහාරාජ අහං හි අතීතෙ ඛුද්ධිතා හුත්වා පතිකුලෙ වසන්තී සාමිකස්ස සහායකං සපානුභානං ආගතං දිස්වා තස්ස භත්තං පවිතුකාමා මංසං ආහරන්ති දාසියා කහාපණං දත්වා තාහං මංසං අලභිත්වා ආගතාය නන්දි මංසන්ති වුත්තෙ ගෙහස්ස පච්ඡිමභාගෙ සයිතාය එළිකාය සීසං ඡින්දිත්වා භත්තං සම්පාදෙසිං, සාහං එකිස්සා එළිකාය සීසං ඡින්දිත්වා නිරයෙ පච්චිත්වා පක්කාව

1. සී. II තං තථෙව.

සෙසෙන තස්සා ලොමගණ්ඩාය සීසවෙජ්ජනං පාපුණිං, ඉමං එත්තකං ජනං වඩ්ඪිත්වා කදා දුක්ඛා මුච්චිස්සසීති, එවං මහන්තම්ව දුක්ඛං අනුස්සරන්තී රොදිත්වා චත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එකිස්සා කරුණං ඡෙත්වාන ලොමගණ්ඩාය පච්චයා,
බහූනං කණ්ඨඡෙජ්ජේන කථං කාහසි ඛත්තියා"ති.

අථ කස්මා හසිතන්ති? එතස්මා දුක්ඛා මුත්තමෙත්ති තුස්සිත්වා මහාරාජාති. පුනපි නං දෙවතා එවං හදෙ එවං හදෙඉති වත්වා පුප්ඵ මුෂ්ඨිං පූජෙසි. රාජා අග්ගහාරියං ඛමාපෙසි. එවං කිර එසා එළිකං වඩ්ඪිත්වා නිරයෙ පක්කාවසෙසෙන තස්සා ලොමගණ්ඩාය සීසවෙජ්ජනං පාපුණි, අහං එත්තකං ජනං වඩ්ඪිත්වා කදා සොත්ථිං පාපුණිස්සාමීති සබ්බෙ රාජානො මොචෙත්වා අත්තනො මහල්ලකතරෙ වන්දිත්වා දහරතරානං අඤ්ජලිං පග්ගහෙත්වා සබ්බෙ ඛමාපෙත්වා සසාසනට්ඨානමෙව පත්ථෙසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා එවං ඔක්කමෙත්වා ඉදං නෙව මලලිකා අත්තනො පඤ්ඤං නිස්සාය මහාජනස්ස ජීවිතදානං දෙති පුබ්බෙපි අදාසියෙවාති වත්වා අතීතං සමොධානෙසි. තදා බාරාණසිරාජා පසෙනදිකොසලො අහොසි, දින්නා දෙවී මලලිකා, රුක්ඛදෙවතා අහමෙවාති එවං අතීතං සමොධානෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො නික්ඛමෙ පාණාතිපාතො නාම න කත්තබ්බයුත්තකොති, පාණාතිපාතිනො හි දීඝරත්තං සොචන්තීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"එවං වෙ සත්තා ජානෙයුං දුක්ඛායං ජාතිසම්භවෙ,
න පාණෙ පාණිනං හඤ්ඤුං පාණඝාති හි සොචතී"ති.

කුමුදුප්පලාණිත දුග්ගතසෙවකස්ස වත්ථු පඨමං.

---

5. 2.

"වරඤ්ච නාධිගච්ඡෙය්‍යා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො මහාකස්සපත්ථේරස්ස සඞ්ඝිභාරිකං ආරබ්භ කථෙසි. දෙසනා රාජගහෙ සමුට්ඨිතා, ථෙරං කිර රාජගහං නිස්සාය පිප්ඵලිගුහායං විහරන්තං වෙ සඞ්ඝිභාරිකා උපට්ඨහිංසු, තෙපු එකො සක්කච්චං වත්තං කරොති එකො තෙන කතං කතං අත්තනා කතං විය දස්සෙන්තො මුඛොදකදන්තකට්ඨානං පටියාදිතභාවං ඤත්වා හත්තෙ මුඛොදකදන්තකට්ඨානි පටියාදිතානි මුඛං ධොවථාති වදෙති පාදධොවනත්‍යාතාදිකාලෙපි එවමෙව වදෙති. ඉතරො විත්තෙසි-අයං නිච්චකාලං මයා කතං කතං අත්තනා කතං විය කත්වා දස්සෙති හොතු කත්තබ්බයුත්තකමස්ස කරිස්සාමීති තස්ස භුඤ්ජිත්වා සුපන්තාසෙව න්හානොදකං තාපෙත්වා එකස්මිං කුටෙ[1] කත්වා පිඤ්ඤොට්ඨකෙ ඨපෙසි, උදකතාපනභාජනෙ පන නාලිමත්තං උදකං සෙසෙත්වා උණ්හං

1: ම. සටෙ.

මූවනකං ඨපෙසි, තං ඉතරෝ සායණ්හසමයෙ පබ්බජිත්වා උසුමං නික්ඛන්තං දිස්වා උදකං තාපෙත්වා කොට්ඨකෙ ඨපිතං භවිස්සතීති වෙගෙන ගන්ත්වා ථෙරං වන්දිත්වා භන්තෙ කොට්ඨකෙ උදකං ඨපිතං න්හායථාති වත්වා ථෙරෙන සද්ධිං යෙව කොට්ඨකං පාවිසි, ථෙරෝ උදකං අපස්සන්තෝ කහං උදකං ආවුසොති ආහ, දහරෝ අගතිසාලං ගන්ත්වා භාජනෙ උළුඞ්කං ඔතාරෙත්වා තුච්ඡභාවං ඤත්වා පස්ස දුට්ඨස්ස[1] කම්මං තුච්ඡභාජනං උඞ්ගෙ ආරොපෙත්වා කුහිං ගතොසි අහං කොට්ඨකෙ උදකන්ති සඤ්ඤුය ආරොචෙසින්ති උජ්ඣායන්තෝ ඝටං ආදාය තිත්ථං අගමාසි, ඉතරොපි පිසිකොඤ්චකතෝ උදකං ආහරිත්වා කොඤ්චෙ ඨපෙසි, ථෙරෝ විනෙතුසි-අයං දහරෝ උදකං මෙ තාපෙත්වා කොඤ්චෙ ඨපිතං එථ හන්තෙ න්හායථාති වත්වා ඉදානි උජ්ඣායන්තෝ ඝටං ආදාය තිත්ථං ගච්ඡති, කින්නුඛෝ එතන්ති උපධාරෙන්තෝ එත්තකං කාලං එස දහරෝ ඉමිනා කතං වත්තං අත්තනා කතං විය පකාසෙසීති ඤත්වා සායං ආගන්ත්වා නිසින්නස්ස ඔවාදං අදාසි-ආවුසෝ භික්ඛුනා නාම අත්තනා කතමෙව ඤාතුං වට්ටති නො අඤ්ඤං, ත්වං ඉදානෙව කොඤ්චෙ උදකං ඨපිතං න්හායථ හන්තෙති වත්වා මයි පවිසිත්වා සීතෙ ඝටං ආදාය උජ්ඣායන්තෝ ගච්ඡසි, පබ්බජිතස්ස නාම එවං කාතුං න වට්ටතීති. සො පස්සථ ථෙරස්ස කම්මං උදකමත්තකං නාම නිස්සාය මං එවං වදෙසීති කුජ්ඣිත්වා පුන දිවසෙ ථෙරෙන සද්ධිං පිණ්ඩාය න පාවිසි, ථෙරෝ ඉතරෙන සද්ධිං එකං පදෙසං අගමාසි, සො තස්මිං ගතෙ ථෙරස්ස උපඨාක කුලං ගන්ත්වා ථෙරෝ කහං භන්තෙති පුඨ්ඨො ථෙරස්ස අථාසුකං ජාතං විහාරෙ එව නිසින්නොති ආහ, කිං පන භන්තෙ ලබ්භා වට්ටනීති?, එව රූපං කිර නාම ආහාරං දෙථාති වුත්තෙ ඒතෙන වුත්තනියාමෙනෙව සම්පාදෙත්වා අදාසි, සො අනන්තරාමග්ගෙව තං භත්තං භුඤ්ජිත්වා විහාරං ගතො, ථෙරොපි ගතට්ඨානෙ මහන්තං සුබුම්වත්ථං ලභිත්වා අත්තනා සද්ධිං ගතදහරස්ස අදාසි, සො තං රජිත්වා අත්තනො නිවාසනපාරුපනං අකාසි, ථෙරෝ පුන දිවසෙ තං උපඨාකකුලං ගන්ත්වා භන්තෙ තුම්හාකං කිර අථාසුකං ජාතන්ති අමෙහගි දහරෙන වුත්තනියාමෙනෙව පවිසා දෙත්වා ආහාරෝ පෙසිතො පරිභුඤ්ජිත්වා වෝ ථාසුකං ජාතන්ති වුත්තෙ තුණ්හී අහොසි, විහාරං පන ගන්ත්වා තං දහරං සායං වන්දිත්වා නිසින්නං එවමාහ-ආවුසො තයා කිර භීයෙන්ත්‍ය එවං නාම කතං, ඉදං පබ්බජිතානං න අනුවත්තිකං විඤ්ඤත්තිං කත්වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටතීති ආහ, සො කුජ්ඣිත්වා ථෙරෙ ආඝාතං බන්ධිත්වා පුරිමදිවසෙ උදකමත්තං නිස්සාය මං මුසාවාදිං කත්වා අජ්ජ අත්තනො උපඨාකකුලෙ හත්ථ මුඛියා භුත්තකාරණා මං විඤ්ඤත්තිං කත්වා භුඤ්ජිතුං න වට්ටතීති වදෙති, වත්ථම්පි තෙන අත්තනො උපඨාකස්සෙව දින්නං අහොථෙරස්ස භාරියං කම්මං ඤාතිස්සාමස්ස කත්තබ්බයුත්තකන්ති පුන දිවසෙ

1. සී. I. ඛුත්තස්ස. II. දුච්චිත්තස්ස.

ථේරෙ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසන්තෙ සයං විහාරෙ ඔහියිත්වා දණ්ඩං ගහෙත්වා පරිභොගභාජනානි භින්දිත්වා ථේරස්ස පණ්ණසාලාය අග්ගිං දත්වා යං න ඩය්හති තං මුග්ගරෙන පහරන්තො භින්දිත්වා නික්ඛමිත්වා පලායතො, සො කාලං කත්වා අවීචිමහානිරයෙ නිබ්බත්තති. මහාජනො කථං සම්මඤ්ඤාපෙසි-ථේරස්ස කිර සද්ධිවිහාරිකො ඔවාදමත්තං අසහන්තො කුජ්ඣිත්වා පණ්ණසාලා ඩාපෙත්වා පලායතොති, අථෙකො භික්ඛු අපරභාගෙ රාජගහං නික්ඛමිත්වා සත්ථාරං දට්ඨුකාමො ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා සත්ථාරා පටිසන්ථාරං කත්වා කුතො ආගතොසීති? පුඵෝ රාජගහතො හන්තෙති ආහ. මම පුත්තස්ස මහාකස්සපස්ස ඛමනීයන්ති?, ඛමනීයං හන්තෙති, එකො පනස්ස සද්ධිවිහාරිකො ඔවාදමත්තෙන කුජ්ඣිත්වා පණ්ණසාලං ඩාපෙත්වා පලාෘතොති, සත්ථා-න සො ඉදානෙව ඔවාදං සුත්වා කුජ්ඣති, පුබ්බෙපි කුජ්ඣියෙව, න ඉදානෙව කුටිං දූසෙති, පුබ්බෙපි දූසෙසියෙවාති වත්වා අතීතං ආහරි:-

අතීතෙ බාරාණසියං බ්‍රහ්මදත්තෙ රජ්ජං කාරෙන්තෙ බ්‍රහ්මවත්ත පදෙසෙ එකො සිඛණ්ඩිලසකුණෝ කුලාවකං කත්වා වසි, අථෙකදිවසං දෙවෙ වස්සන්තෙ එකො මක්කටෝ සීතෙන කම්පමානො තං පදෙසං අගමාසි, සිඛණ්ඩිලෝ තං දිස්වා ගාථමාහ:-

"මනුස්සසෙසෙව තෙ සීසං හත්ථපාදූ ච වානර,
අථ කෙන නු වණ්ණෙන අගාරං තෙ න විජ්ජති"ති.

මක්කටෝ කිඤාපි මෙ හත්ථපාදූ අත්ථි යාව පන පඤ්ඤය විවාරෙත්වා අගාරං කරෙය්‍යං සා මෙ පඤ්ඤා නත්ථීති විනොදෙත්වා තමත්ථං පකාසෙතුකාමො ඉමං ගාථමාහ:-

"මනුස්සසෙසෙව මෙ සීසං හත්ථපාදූ ච සිඛණ්ඩිල,
යා හු සෙඨා මනුස්සෙසු සා මෙ පඤ්ඤා න විජ්ජතී"ති.

අථ නං එවරූපස්ස තව කථං ඝරාවාසෙ ඉජ්ඣිස්සතීති ගර හන්තෙනා සිඛණ්ඩිලෝ ඉමා ගාථා ආහ:-

"අනවඛිතවිත්තස්ස ලහුචිත්තස්ස දූභිනො,[1]
නිච්චං අබ්‍රවසීලස්ස සුඛභාවෝ න විජ්ජති.

සෝ කරස්සානුභාවං තෙ[2] විනිවත්තෙත්වා සීලියං,
සීතවාතපරිත්තාණං භාරස්සු කුටිකං තපී"ති.

මක්කටෝ-අයං මං අනවඛිතවිත්තං ලහුචිත්තං මිත්තද්දුනිං අබ්‍රවසීලං කරොති, ඉදානිස්ස මිත්තද්දුභාවං[3] දස්සෙස්සාමීති කුලාවකං විද්ධංසිත්වා විපකිරි, සකුණා නාසිං කුලාවකං ගණ්හන්තෙ ගෙව එකෙන පස්සෙන නික්ඛමිත්වා පලාසි. සත්ථා ඉමං ධම්මදෙසනං ආහරිත්වා ජාතකං සමොධානෙසි. තදා මක්කටෝ කුටිදූසකභික්ඛු අහොසි, සිඛණ්ඩිලසකුණෝ

1. ම. දුබ්භිනො 2 සී. කරස්සානුභාවත්තං. 3. සී සුඛභාවං.

සාසසපොති ජානකං සමොධානෙත්වා එවං භික්ඛවෙ න ඉදානෙව පුබ්බෙපි සො ඔවාදෙ කුජ්ඣිත්වා කුවිං දූසෙසි, මම පුත්තස්ස කස්ස පස්ස එවරූපෙන බාලෙන සද්ධිං වසනතො එකකසෙසව නිවාසො සෙය්‍යොති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"වරචෙ නාධිගචෙය්‍ය සෙය්‍යං සදිසමත්තනො,
එකචරියං දළහං කයිරා නත්ථි බාලෙ සහායතා"ති.

තත්ථ **චරනති** චතුඉරියාපථවාරං අගහෙත්වා මනසාවාරෙ වෙදිතබ්බා, කල්‍යාණමිත්තං පරියෙසනෙනාති අත්ථො. **සෙය්‍යං සදිස මත්තනොනි** අත්තනො සීලසමාධිපඤ්ඤාගුණෙහි අධිකතරං වා සදිසං වා න ලභෙය්‍ය චෙව. **එකචරියංති** එතෙසු හි සෙය්‍යං ලභමානො සීලාදීහි වඩ්ඪති සදිසං ලභමානො න පරිහායති, හීනෙන පන සද්ධිං එකතො වසනෙනා එකතොව සම්මොගපරිභොගං කරොනෙනා සීලාදීහි පරිහායති. තෙන වුත්තං:- "එවරූපො පුග්ගලො න සෙවිතබ්බා න භජිතබ්බා න පයිරුපාසිතබ්බා අඤ්ඤත්‍ර අනුකම්පාය අඤ්ඤත්‍ර අනුද්දයාය"ති. තස්මා සචෙ කාරුඤ්ඤං පටිච්ච අයං මං නිස්සාය සීලාදීහි වඩ්ඪිස්සතීති තස්මා පුග්ගලා කිඤ් අපචවාසිංසනෙනා තං සඞ්ගණ්හිතුං සක්කොතී ඉචෙචතං කුසලං, නො චෙ සක්කොති **එකචරියං දළහං කයිරා** එකී භාවමෙව විරං කාචා සබ්බඉරියාපථෙසු එකතොව විහරෙය්‍ය, කිං කාරණා? **නත්ථි බාලෙ සහායතාති** චුල්ලසීලං මජ්ඣිමසීලං මහාසීලං දස කථාවත්ථූනි තෙරස ධුතඞ්ගගුණා විපස්සනාගුණා චත්තාරො මග්ගා චත්තාරි ඵලානි තිස්සො විජ්ජා ඡළභිඤ්ඤා අයං සහායතා, එදිසො ගුණො බාලං නිස්සාය නත්ථි. දෙසනාවසානෙ ආගනතුකො භික්ඛු සොතාපත්තිඵලං පත්තො, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසීති.

මහාකස්සපත්ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකස්ස වත්ථු දුතියං.

---

5. 3.

"පුත්තාමත්ථි"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො ආනන්දසෙට්ඨිං ආරබ්ධ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර ආනන්දසෙට්ඨි නාම චත්තාලීසකොටිවිභවො[1] මහාමච්ඡරී අහොසි, සො අඩ්ඪමාසං ඤාතකෙ සන්නිපාතෙත්වා පුත්තං මූලසිරිං නාම තිසු වෙලාසු එවං ඔවදති-ඉමං චත්තාලීසකොටිධනං බහූහි මා සඤ්ඤං කරි, විජ්ජමානං ධනං න දාතබ්බං නවං නවං නිපඵාදෙතබ්බං, එකෙකමපි හි කහාපණං වයං කරොනතස්ස පන ඛියතෙව, තස්මා:-

"අජ්ඣානං ඛයං දිස්වා උපචිකානව ආවයං,
මධූනව සමාහාරං පණ්ඩිතො ඝරමාවසෙ"ති.

---

1. ම. අසීතිකොටිවිභවෙ.

සෝ අපරෙන සමයෙන අත්තනෝ පචමගාහිධිං පුත්තස්ස අනා විකිච්චා මනසිසිතෝ[1] මවෙජරමලමලිනෝ කාලං කත්වා තස්සෙව නගරස්ස එකස්මිං චාරගාමකෙ චණ්ඩාලානං කුලසහස්සං පටිවසති තත්‍රෙකිස්සා චණ්ඩාලියා කුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගණ්හි. රාජා තස්ස කාලකිරියං සුත්වා පුත්තමස්ස මූලසිරිං පක්කොසාපෙත්වා සෙට්ඨිට්ඨානෙ ඨපෙසි. තම්පි චණ්ඩාලකුලසහස්සං එකතොව හතියා කම්මං කත්වා ජීවමානං තස්ස පටිසන්ධිගහණතෝ පඨාය නෙව හත්ථිං ලභති න යාපනමත්තතොපි පරං හත්තපිණ්ඩම්පි, තෙ මයං එතරහි කම්මං කරොන්තාපි පිණ්ඩභත්තම්පි න ලභාම අම්හාකං අන්තරෙ කාල කණ්ණියා භවිතබ්බන්ති වෙ කොඩාසා හුත්වා යාව තස්ස මාතාපිතරෙ විසුං හොන්ති තාව විහරිත්වා ඉමස්මිං කුලෙ කාලකණ්ණි උපපන්නාති තස්ස මාතරම්පි නීහරිංසු, සාපි-යාවස්සා සෝ කුච්ඡිගතෝ තාව යාපන මත්තකම්පි කිවෙජන ලභිත්වා පුත්තං විජයි, තස්ස හත්ථා ච පාදා ච අක්ඛීනි ච කණ්ණා ච නාසා ච මුඛව න යථාඨානෙ අහෙසුං. සෝ එව රූපෙන අඛවෙකල්ලෙන සමන්නාගතෝ පංසුපිසාචකො විය අති විරූපෝ අහොසි. එවං සන්තෙපි තං මාතා න පරිච්චජි, කුච්ඡියං වසිත පුත්තසම්හි සිනෙහෝ බලවා හොති, සා තං කිවෙජන පොසයමානා තං ආදාය ගතදිවසෙ කිඤ් අලභිත්වා ගෙහෙ කත්වා සයමෙව ගත දිවසෙ හත්ථිං ලභති, අථ නං පිණ්ඩාය චරිත්වා ජීවිතුං සමත්ථකාලෙ කපාලං ගහෙත්වා ඨපෙත්වා තාත මයං තං නිස්සාය මහාදුක්ඛං පත්තා ඉදානි න සක්කොම තං පොසෙතුං, ඉමස්මිං නගරෙ කපණ්ඩිකාදීනං පරියත්තභත්තානි අත්ථි තත්ථ භික්ඛාය චරිත්වා ජීවාහීති තං විස්සජ්ජෙසි. සෝ ඝරපටිපාටියා චරන්තෝ ආනන්දසෙට්ඨිකාලෙ නිවුත්ථඝානං ගන්ත්වා ඤාතිසාරෙ ලභිත්වා අත්තනෝ ගෙහං පාවිසි, නීසු නං චාරකොඨකෙසු න කොචි සල්ලක්ඛෙසි. චතුත්ථෙ චාරකොඨකෙ මූලසිරිසෙට්ඨිපුත්තකා දිස්වා උබ්බිග්ගහදයා පරෙදිංසු, අථ නං සෙට්ඨි පුරිසා නික්කම්ම කාලකණ්ණීති පොථෙත්වා නීහරන්තා[2] සඞ්කාරඨානෙ ඛිපිංසු, සත්ථා ආනන්දත්ථෙරෙන පච්ඡාසමණෙන පිණ්ඩාය චරන්තෝ ථෙරං ඔලොකෙත්වා තෙන පුට්ඨෝ තං පවත්තිං ආචික්ඛි, ථෙරෝ මූල සිරිං පක්කොසාපෙසි, අථ මහාජනකායෝ සන්නිපති, සත්ථා මූලසිරිං ආමන්තෙත්වා ජානාසි එතන්නි පුච්ඡිත්වා න ජානාමීති වුත්තෙ පිතා තෙ ආනන්දසෙට්ඨීති වත්වා අසද්දහන්තං ආනන්දසෙට්ඨි පුත්තස්ස තෙ පචමගාහිධිං ආචික්ඛාහීති ආචික්ඛාපෙත්වා සද්දහාපෙසි, සෝ සත්ථාරං සරණං අගමාසි, සත්ථා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පුත්තාමත්ථි ධනම්මත්ථි ඉති බාලෝ විහඤ්ඤති,
අත්තා හි අත්තනෝ නත්ථි කුතෝ පුත්තා කුතෝ ධනං"ති.

තස්සත්ථෝ-**පුත්තා මෙ අත්ථි ධනං මෙ අත්ථි ඉති බාලෝ** පුත්ත තණ්හාය චෙව ධනතණ්හාය ච හඤ්ඤති **විහඤ්ඤති** දුක්ඛායති, පුත්තා

1. සී. මානසිසිතෝ. 2. ම පොථෙත්වා නීහරිත්වා.

මෙ නසිංසූති විහඤ්ඤන්ති නස්සන්තීති විහඤ්ඤන්ති නසිස්සන්තීති විහඤ්ඤන්ති, ධනෙපි එසෙව නයො. ඉති ජහාකාරෙහි විහඤ්ඤන්ති, පුත්තෙ පොසෙස්සාමීති රත්තිච දිවා ච ථලජලපථාදිසු නානපපකාරොා වායමන්තොාපි විහඤ්ඤන්ති, ධනං උපපාදෙස්සාමීති කසිවණිජාදීනි කරොන්තාපි විහඤ්ඤන්තෙව, එවං විහඤ්ඤන්තස්ස ච අත්තා හි අත්තනො නත්ථි, තෙන විඤ්ඤාණෙන දුක්ඛිතං අත්තානං සුඛිතං කාතුං අසක්කොන්තස්ස පවත්තිඅංපිස්ස අත්තා හි අත්තනො නත්ථි, මරණමඤ්ච නිපන්නස්ස මාරණන්තිකාහි වෙදනාහි අභිභූයමානස්ස ජීරමානෙසු සඞ්ඛතෙසු ච ජීරමානෙසු අට්ඨි සඞ්ඛාටෙසු ච නිමීලෙන්තා පරලොකං උම්මීලෙන්තා ඉධලොකං පස්සන්තස්සාපි දිවසෙ දිවසෙ චික්ඛත්තුං තහාපෙන්තා තික්ඛත්තුං හොජෙන්තා ගන්ධමාලාදීහි අලඞ්කරින්තා යාවජීවං උපට්ඨාය සහාය භාවෙන දුක්ඛපරිත්තාණං කාතුං අසමත්ථතාය **අත්තා හි අත්තනො නත්ථි කුතො පුත්තා කුතො ධනං**-පුත්තා වා ධනං වා තස්මිං සමයෙ කිමෙව කරිස්සන්ති, ආනන්දසෙට්ඨිනොපි කස්සචි කිඤ්චි අදත්වා පුත්තස්සත්ථාය ධනං සණ්ඨපෙත්වා ප්‍රබෙධ වා මරණමඤ්චෙ නිපන්නස්ස ඉදානි වා ඉමං දුක්ඛං පත්තස්ස කුතො පුත්තා කුතො ධනං, පුත්තා වා ධනා වා තස්මිං සමයෙ කිං දුක්ඛං හරිංසු කිං වා සුඛං උපපාදෙසිංසූති.

දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසි, දෙසනා මහාජනස්ස සාත්ථිකා අහොසීති.

ආනන්දසෙට්ඨි වත්ථු නිට්ඨිතං.

5, 4.

"යො බාලොා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ගණ්ඨිභෙදකචොරෙ ආරබ්භ කථෙසි. තෙ කිර චෙ සභායකා ධම්ම සවණත්ථාය ගච්ඡන්තෙන මහාජනෙන සද්ධිං ජෙතවනං ගන්ත්වා එකොා ධම්මකථං අස්සොසි, එකොා අන්තරා ගඞ්ගූපගං ඔලොකෙසි. තෙසු ධම්මං සුණන්තෙසු සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, ඉතරෙ එකස්ස දස්සනෙන බඞ්ගං පඤ්චමාසකමත්තං ලභි, තස්ස තං ගෙහෙ පාකවට්ටං[1] ජාතං, ඉත රස්ස ගෙහෙ න පච්චති, අථ නං සහායකචොරෙ අත්තනො හරියාය සද්ධිං උපසඞ්කමන්තො එවං අතිපඞ්ඩිතතාය අත්තනො ගෙහෙ පාක වට්ටමූලම්පි න නිපජ්ජාදෙසීති ආහ, ඉතරෙ පන බාලභාවෙනෙව නාගං අත්තනො පණ්ඩිතභාවං මඤ්ඤතීති තං පවත්තිං සුත්වා ආරොචෙතුං ඤාතීනි සද්ධිං ජෙතවනං ගන්ත්වා ආරොචෙසි, සත්ථා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො බාලො මඤ්ඤති බාල්‍යං පණ්ඩිතො වාපි තෙන සො,
බාලො ච පණ්ඩිතමානී ස වෙ බාලොත්ති වුච්චතී"ති.

---

1. ම. පාකභත්තං.

තත්ථ යෝ බාලෝති යෝ අඛ්බාලෝ අපණ්ඩිතෝ සමානෝ බාලෝ අහන්ති තං අත්තනෝ **බාල්‍යං** බාලභාවං **මක්ඛෙන්ති ජනාති. තේන යෝති** තේන කාරණේන සෝ පුග්ගලෝ **පණ්ඩිතෝ වා පි** හොති **පණ්ඩිතසදිසෝ** වා, සෝ හි බාලෝ අහන්ති ජානමානෝ අඤ්ඤං පණ්ඩිතං උපසඞ්කමනෝ පයිරුපාසනෝ තේන පණ්ඩිත භාවත්‍ථාය ඔවදියමානෝ අනුසාසියමානෝ තං ඔවාදං ගණ්හිත්වා පණ්ඩිතෝ වා හොති පණ්ඩිතසදිසෝ වා. **ස වේ බාලෝති** යෝ ච බාලෝ සමානෝ කෝ අඤ්ඤෝ මයා සදිසෝ බහුස්සුතෝ වා ධම්මකථිකෝ වා විනයධරෝ වා ඨිතවාදෙ වා අත්ථීති එවං **පණ්ඩිතමානී** හොති, සෝ අඤ්ඤං පණ්ඩිතං අනුපසඞ්කමනෝ අපයිරුපාසනෝ නෙව පරියත්තිං උග්ගණ්හාති න පවත්තිං පූරෙති, එකන්තබාලභාවමේව පාපුණාති, සෝ ගණ්ඨිභෙදකචොරෝ විය. තේන වුත්තං **ස වේ බාලෝති වුච්චතීති.**

දෙසනාවසානෙ ඉතරස්ස ඤාතිකෙහි සඞ්ඝෝ මහාජනෝ සෝතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණීති.

ගණ්ඨිභෙදකචොරානං වත්ථු චතුත්ථං.

5, 5.

"යාවජීවම්පි වෙ බාලෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ උදායිත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර මහාථෙරෙසු පවිසන්තෙසු ධම්මසභං ගන්ත්වා ධම්මාසනෙ නිසීදති, අථ නං එක දිවසං ආගන්තුකා භික්ඛූ දිස්වා අයං බහුස්සුතෝ මහාථෙරෝ භවිස්ස තීති මඤ්ඤමානා ඛන්ධාදිපටිසංයුත්තං පඤ්හං පුච්ඡිත්වා කිඤ්චි අජානමානං කෝ එසෝ බුඩ්ඪෝති සඞ්ඝමජ්ඣෙ එකච්ඡාරෙ වසමානෝ ඛන්ධධාතු ආයතනමත්තම්පි න ජානාතීති හීළෙත්වා[1] කථාගතස්ස ආරොචෙසුං, සත්ථා තෙසං ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යාවජීවම්පි වෙ බාලෝ පණ්ඩිතං පයිරුපාසති,
න සෝ ධම්මං විජානාති දබ්බී සූපරසං යථා"ති.

තත්‍රායං-**බාලෝ** නාමෙස **යාවජීවම්පි පණ්ඩිතං** උපසඞ්ක මනතා පයිරුපාසනතෝ ඉදං බුද්ධවචනං එත්තකං බුද්ධවචනන්ති එවං පරියත්තිධම්මං වා, අයං චාරෝ අයං විහාරෝ අයං ආචාරෝ අයං ගොචරෝ ඉදං සාවජ්ජං ඉදං අනවජ්ජං ඉදං සෙවිතබ්බං ඉදං න සෙවිතබ්බං ඉදං පවිවිජිතබ්බං ඉදං සවිඤ්ඤාතබ්බන්ති එවං පවිපත්ති පටිවෙධධම්මං වා න ජානාති, යථා කිනන්ති? **දබ්බී සූපරසං යථා**-යථාහි දබ්බී යාව පරිකඛයා නානප්පකාරාය සූපවිකතියා සම්පරිවත්තමානාපි ඉදං ලොණිකං ඉදං අලොණිකං තිත්තකං ඛාරිකං කටුකං අම්බිලං

1. ම. ගරහිත්වා.

අත්ථිලං කාසාවංනි සුපරිසං න ජානාති, එවමේවං බාලෝ යාවජීවම්පි පණ්ඩිතං පයිරුපාසමානෝ වුත්තප්පකාරං ධම්මං න විජානාතීති. දෙසනාවසානෙ ආගන්තුගභික්ඛූනං ආසවෙහි චිත්තානි විමුච්චිංසූති.

උදායිත්ථෙරස්ස වත්ථු පඨමං.

5, 6.

"මුහුත්තමපි චෙ විඤ්ඤූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ තිංසමත්තෙ පාඨෙය්‍යකෙ[1] භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. තෙසං හි භගවා ඉත්ථිං පරිගෙසන්තානං කපාසිකවනසණ්ඩෙ පඨමං ධම්මං දෙසෙසි, තදා තෙ සබ්බෙව එහිභික්ඛුභාවං පත්වා ඉද්ධිමයපත්තචීවරධරා හුත්වා තෙරසඛ්‍යතභාවෙ සමාදය වත්තමානා පුනපි දීඝස්ස අද්ධුනෝ අච්චයෙන සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අනමතග්ගධම්මදෙසනං සුත්වා තස්මිංයෙව ආසනෙ අරහත්තං පාපුණිංසු. භික්ඛූ අහෝ වතිමෙහි භික්ඛූහි ඛිප්පමෙව ධම්මෝ විඤ්ඤූතොති ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්ථා තං සුත්වා-න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි ඉමෙ තිංස මත්තා සහායකා ධුත්තා හුත්වා තුණ්ඩිලජාතකෙ මහාතුණ්ඩිලස්ස ධම්ම දෙසනං සුත්වාපි ඛිප්පමෙව ධම්මං විඤ්ඤූය පඤ්චසීලානි සමාදිසිංසු, තෙනෙව උපනිස්සයෙන එතරහි නිසින්නාසනෙයෙව අරහත්තං පත්තාති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"මුහුත්තමපි චෙ විඤ්ඤූ පණ්ඩිතං පයිරුපාසති,
ඛිපං ධම්මං විජානාති ජිව්හා සූපරසං යථා"ති.

තත්‍රායං-විඤ්ඤූ පණ්ඩිතෝ පුරිසෝ මුහුත්තමපි චෙ අඤ්ඤං **පණ්ඩිතං පයිරුපාසති**, සෝ තස්ස සන්තිකෙ උග්ගණ්හනෙන පරිපුච්ඡනෙන **ඛිප්පමෙව** පරියත්තිධම්මං **විජානාති**, තතෝ කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා පටිපත්තියං ඨත්වෙනෙන වායමන්තෙන-යථා නාම අනුප ඝාතජීවහපසාදෙ පුරිසෝ රසවිජානනත්ථං ජිව්හාග්ගෙ ඨපෙත්වා එව ලොණිකාදිභෙදං රසං විජානාති එවං පණ්ඩිතෝ ඛිප්පමෙව ලොකුත්තරධම්මම්පි විජානාතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ භික්ඛූ අර හත්තං පාපුණිංසූති.

නිංසමත්තපාඨෙය්‍යකභික්ඛූනං වත්ථු ඡට්ඨං.

5, 7.

"චරන්ති බාලා දුම්මෙධා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ සුපබ්බුඩකුටිං ආරබ්භ කථෙසි. සුපබ්බුඩවත්ථු උදානෙ ආගතමෙව. තදා හි සුපබ්බුඩකුටිං පරිසපරිගතෙන නිසින්නෝ භග

1. ම. පාවෙය්‍යකෙ.

වතෝ ධම්මදෙසනං සුත්වා සොතාපත්තිඵලං පත්වා අත්තනා පටිලඩ්ඩගුණං සත්ථු ආරොචෙතුකාමෝ පරිසමජ්ඣෙ ඔගාහිතුං අවිසහනෙතා මහාජනස්ස සත්ථාරං වන්දිත්වා අනුගච්ඡන්තා නිවත්තකාලෙ විහාරං අගමාසි. තස්මිං ඛණෙ සක්කෝ දෙවරාජා අයං සුපබුඩකුටිඞ්ගි අත්තනා සද්ධාසඤ්ඤෙන පටිලඩ්ඩගුණං පාකටං කාතුකාමොති ඤත්වා ඒමංසිස්සාමි නන්ති ගන්ත්වා ආකාසෙ ඨිතොව එතදවොච-සුපබුඩ්ඩෙ මං මනුස්ස දළිද්දෙ, මනුස්සවරාකෙ, අඤ්ඤෙ අපරියන්තං ධනං දස්සාමි බුඩ්ධොති බුඩ්ධො ධම්මොති ධම්මො සංඝොති සංඝො අලං මෙ බුඩ්ධෙන අලං මෙ ධම්මෙන අලං මෙ සංඝෙනාති වදෙතීති. අථ නං සො ආහ-කොසි ත්වන්ති? අහං සක්කොමි, අඛ්බාල අභිරික ත්වං මය්හ සඞ්ගං කථෙතුං න යුත්තරූපොා, ත්වං මං දුග්ගතො දළිද්දෙ, කපණොති වදෙසි, නෙවාහං දුග්ගතො න දළිද්දෙ, සුඛපත්තෙනාහමස්මි මඝඬනො-

> "සඞ්ඛනං සීලඛනං හිරිඔත්තප්පියං ධනං,
> සුතධනඤ්ච චාගො ච පඤ්ඤා මෙ[1] සත්තමං ධනං.
>
> යස්ස එතෙ ධනා අත්ථි ඉත්ථියා පුරිසස්ස වා,
> අදළිද්දොති තං ආහු අමොඝං තස්ස ජීවිතං"ති.

ඉමානි මෙ සත්තවිධඅරියධනානි සන්ති, යෙසං හි ඉමානි ධනානි සන්ති න තෙ බුඩ්ධෙති වා පවෙචනබුඩ්ධෙහි වා දළිද්දාති වුච්චන්තීති. සක්කො තස්ස කථං සුත්වා තං අන්තරාමග්ගෙ ඔහාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සබ්බං තං වත්ථුපවිවචනං ආරොචෙසි. අථ නං භගවා ආහ-න ඛො සක්ක සක්කා තාදිසානං සත්තෙනපි සහස්සෙනපි සුපබුඩ්ධකුටිං බුඩ්ධො න බුඩ්ධො ධම්මො න ධම්මො සංඝො න සංඝොති කථා පෙතුන්ති. සුපබුඩ්ධෙපි ඛො කුටිං සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සත්ථාරා කතපටිසන්ථාරො සම්මොදමානො[2] අත්තනා පටිලඩ්ඩගුණං ආරොචෙත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි, අථ නං අචිරපක්කන්තං ගාවී තරුණවච්ඡා ජීවිතා වොරොපෙසි, සා කිර එසා යක්ඛිනී පුක්කුසාතිකුලපුත්තං බාහියං දාරුචිරියං තාඩදාසිකචොරඝාතනං සුපබුඩ්ධකුටිඞ්ගිනති ඉමෙසං චතුන්නං ජනානං සතංසතංඅත්තභාවෙ ගාවී හුත්වා ජීවිතා වොරොපෙසි. තෙ කිර අතීතෙ චත්තාරො සෙඩ්ඨිපුත්තා හුත්වා එකං නගරසොභිනිං ගණ්හිකං උය්‍යානං නෙත්වා දිවසං සම්පත්තිං අනුභවිත්වා සායණ්හසමයෙ එවං සම්මන්තයිංසු-ඉමස්මිං ඨානෙ අඤ්ඤෙසු නත්ථි ඉමිස්සා අම්හෙහි දින්නං කඝාපණසහස්සං සබ්බඤ්ච පඨාධනාභඬ්ගහෙත්වා ඉමං මාරෙත්වා ගච්ඡාමාති, සා තෙසං කථං සුත්වා ඉමෙ නිල්ලජ්ජා මයා සද්ධිං අභිරමිත්වා ඉදානි මං මාරෙතුකාමා ජානිස්සාමි නෙසං කත්තබ්බයුත්තකන්ති තෙහි මාරියමානා අහං යක්ඛිනී හුත්වා යථා මං එතෙ මාරෙන්ති එවමෙවෙතෙ මාරෙතුං සම්පත්තා භවෙය්‍යන්ති පත්ථනං අකාසි, තස්ස නිස්සන්දෙන ඉමෙ මාරෙසි. සඞ්ඝභුලා භික්ඛූ තස්ස

1. ම. වෙ.
2. ම. කතපටිසම්මොදනො.

කාලකිරියං භගවතෝ ආරොචෙත්වා තස්ස කා ගති කෙන ව කාරණෙන කුසීහාවං පත්තොති පුච්ඡිංසු, සත්ථා සොතාපත්තිඵලං පත්වා තස්ස තාවතිංසභවනෙ උප්පන්නභාවව තගරසිඛිපටෙවකබුඛං දිස්වා නිට්ඨු ගිත්වා අපසාදං[1] කත්වා දීඝරත්තං නිරයෙ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන ඉදානි කුසීහාවපත්තිච ව්‍යාකරිත්වා-භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්තා අත්තනාව අත්තනො කට්ඨකම්පාකකම්මං කරොන්තා විවරන්තීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා උත්තරිං ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"චරන්ති බාලා දුම්මෙධා අමිත්තෙනෙව අත්තනා,
කරොන්තා පාපකං කම්මං යං හොති කට්ඨකඵලං"ති.

තත්ථ **චරන්තීති** වත්තනි ඉරියාපථෙහි අකුසලමෙව කරොන්තා විවරන්ති. **බාලාති** ඉධලොකඤ්ච පරලොකඤ්ච අජානන්තා ඉධ බාලා නාම. **දුම්මෙධාති** දුප්පඤ්ඤ. **අමිත්තෙනෙවාති** අමිත්තභූතෙන විය වෙරිනා විය හුත්වා. **කට්ඨකඵලන්ති** තික්ඛිණඵලං දුක්ඛඵලං.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සුපබුද්ධකුටුම්බිවත්ථු සත්තමං.

5, 8

"න තං කම්මං කතං සාධූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො එකං කස්සකං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර සාවත්ථිතො අවිදූරෙ එකං ඛෙත්තං කසති, චොරා උදකනිඛ්මනෙනෙව නගරං පවිසිත්වා එකස්මිං අඩ්ඪකුලෙ උම්මඟ්ගං භින්දිත්වා බහූ හිරඤ්ඤසුවණ්ණං ගහෙත්වා උදකනිඛ්මනෙනෙව නික්ඛමිංසු, එකො චොරො තෙ වවෙත්වා එකං සඟ්ඝාටිකං ඔවට්ටිකාය කත්වා තං ඛෙත්තං ගන්ත්වා තෙහි සඬ්ඛං හාරෙත්වා ආදාය ගච්ඡන්තො ඔවට්ටිකතො පත මානං සඟ්ඝාටිකං න සල්ලක්ඛෙසි, තං දිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො තං කස්සකං අත්තනො ඤාණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨං දිස්වා නින්නාළෙ භවිස්සතීති උපධාරයමානො ඉදං අද්දස-අයං කස්සකො පාතොව කසිතුං ගම්මිස්සති හණ්ඩිකාමිනා චොරානං අනුපදං ගන්ත්වා සඟ්ඝාටිකං දිස්වා එතං ගණ්හිස්සන්ති මං ඨපෙත්වා තස්ස අඤ්ඤෙසු සක්ඛි නාම න භවිස්සති, සොතාපත්ති මග්ගස්ස උපනිස්සයොපිස්ස අත්ථි, තත්ථ මයා ගන්තුං වට්ටතීති. සොපි කස්සකො පාතොව කසිතුං ගතො. සත්ථා ආනන්දත්ථෙරෙන පච්ඡාසමණෙන තත්ථ අගමාසි, කස්සකො සත්ථාරං දිස්වා ගන්ත්වා භගවන්තං වන්දිත්වා පුන කසිතුං ආරභි, සත්ථා තෙන සද්ධිං කිඤ්චි අවත්වාව සඟ්ඝාටිකාය පතිතට්ඨානං ගන්ත්වා තං දිස්වා ආනන්දත්ථෙරං ආහ-පස්ස ආනන්ද ආසීවිසොති,? පස්සාමි භන්තෙ ඝොරවිසොති, කස්සකො තං

1. ම. අපපබ්‍යඤ්ඤම්මං.

සථං පුත්‍රා මම වෙලාය ව අවෙලාය ව විවරණට්ඨානමෙතං ආසි විසෝ කිරෙසථ අත්තිති විනෙතබ්බා සත්ථරි එත්තකං වත්වා පඤ්ඤත්තෙ මාරෙස්සාම්[1] තනති පතොදලට්ඨිං ආදාය ගතො සඟස්ස්ත්ථවිකං දිස්වා ඉමං සඤ්ඤං සත්ථාරා කථිතං භවිස්සතීති තං ආදාය නිවත්තෙතා අව්‍යත්තතාය එකමන්තෙ ඨපෙත්වා පංසුනා පටිච්ඡාදෙත්වා පුන සාසිතුං ආරභි. මනුස්සාපි විහාතාය රත්තියා ගෙගෙ වොරෙහි භත්ත කාලං දිස්වා පදානුපදං ගවිඡන්තා තං ඛෙත්තං ගන්ත්වා තත්ථ වොරෙහි භණ්ඩස්ස භාජිතට්ඨානං දිස්වා කස්සකස්ස පදවලඤ්ඤ අද්දසංසු, තෙ තස්ස පදානුසාරෙන ගන්ත්වා ථවිකාය ඨපිතට්ඨානං දිස්වා පංසුං වියූහිත්වා ථවිකං ආදාය තං ගෙහං විලුම්පිත්වා ඛෙත්තං භස මඤ්ඤෙ විය විවරසීති තජෙත්වා පොථෙත්වා නෙත්වා රඤ්ඤො දස්සයිංසු, රාජා තං පවත්තිං සුත්වා තස්ස වධං ආණාපෙසි, රාජපුරිසා තං පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා කසාහි තාළෙන්තා ආඝාතනං නයිංසු, සො කසාහි තාළියමානො අඤ්ඤං කිඤි අවත්වා "පස්සාමාහං ආයිවිසොති පස්සාම භණන්ත සොරවිසෝ"ති වදන්තො ගච්ඡති, අථ නං රාජපුරිසා-ඒවං සන්තෙ ච ආනන්දත්ථෙරස්ස ච කථං කථෙසි, කිඤ්ඤාමෙහානන්ති පුච්ඡිත්වා-රාජානං දට්ඨුං ලභමානො කථෙස්සාමීති වුත්තෙ-රඤ්ඤා සන්තිකං නෙත්වා[2] රඤ්ඤා තං පවත්තිං කථයිංසු, අථ නං රාජා කස්මා ඒවං කථෙසීති? පුච්ඡි, සො නාහං දෙව වොරොති වත්වා කස්සකස්ස නිකඛන්ත කාලතො පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං රඤ්ඤෙ ආචික්ඛි, රාජා තස්ස කථං සුත්වා අයං භණෙ ලොකෙ අග්ගපුග්ගලං සත්ථාරං සක්ඛිං අප දිසති, න යුත්තං එතස්ස දෙසං ආරොපෙතුං අහමෙව තත්තකබ්බං ජානිස්සාමීති තං ආදාය සායණ්හසමයෙ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සත්ථාරං පුච්ඡි-භගවා කච්චි තුම්හෙ[3] ආනන්දත්ථෙරෙන සඬිං එකස්ස කස්සකස්ස කසනට්ඨානං ගතාති?, ආම මහාරාජාති, කිං වො තත්ථ දිට්ඨන්ති? සඟස්සත්ථවිකා මහාරාජාති, දිස්වා කිං අවොචුත්ථාති?, ඉදං නාම මහාරාජාති, හන්තෙ සචායං පුරිසො තුම්හාදිසං අපදිසං න කරිස්ස න ජීවිතං ලභිස්ස, තුම්හෙහි පන කථිතකථං කථෙත්වා මෙත්ත ජීවිතං ලඛන්ති. තං සුත්වා සත්ථා-ආම මහාරාජ අහම්පි එත්තකමෙව වත්වා ගතා, පණ්ඩිතෙන නාම-යං කම්මං කත්වා පච්ඡානුතපපං හොති න තං කත්තබ්බන්ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"න තං කම්මං කතං සාධු යං කත්වා අනුතපපති,
යස්ස අස්සුමුඛො රොදං විපාකං පටිසෙවති"ති.

තත්ථ **න තං කම්ම**න්ති නිරයාදීසු නිබ්බත්තනසමත්ථං දුක්ඛුද්‍රයං කම්මං කත්වා අනුස්සරන්තො අනුස්සරිතක්ඛණෙ අනුතපපති සොචති තං කතං න සාධු න සුන්දරං න ලට්ඨිකං. **යස්ස අස්සුමුඛොති**

1. ම. ආහරිස්සාම්. 2. ම. ගච්ඡථ. 3. ම. තිම්.

යස්ස අස්සුගි තිත්තමුඛො රොදන්නො විපාකං අනුභොතීති. දෙස නාවසානෙ කස්සකඋපාසකො සොතාපත්තිඵලං පත්තො, සම්පත්ත භික්ඛූපි සොතාපත්තිඵලාදිනි පාපුණිංසූති.

කායසක්ඛිත්ථෙරවත්ථු අට්ඨමං.

5. 9.

"තව කම්මං කතං සාධූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සුමනං නාම මාලාකාරං ආරබ්භ කථෙසි. සො කිර දෙවසිකං බිම්බිසාරරාජානං පාතොව අට්ඨහි සුමනපුප්ඵනාළීහි උපස්ථහන්තො අට්ඨසාහාපණෙ ලභති, අථෙකදිවසං තඤ්ඤෙව පුප්ඵානි ගහෙත්වා නගරං පවිට්ඨමත්තෙ භගවා මහාභික්ඛුසංඝපරිවුතො ජබ්බණ්ණරංසියො විස්සජ්ජෙන්තො මහතා බුද්ධානුභාවෙන නගරං පිණ්ඩාය පාවිසි. භගවා හි එකදෙ ජබ්බණ්ණරංසියො චීවරෙන පවිට්ඨා දෙත්වා අඤ්ඤතරෙ පිණ්ඩපාතිකො විය චරති තියොජනං[1] මග්ගං අඟුලිමාලස්ස පවුත්තගමනං ගච්ඡන්තො විය, එකදෙ ජබ්බණ්ණරංසියො විස්සජ්ජෙන්තො කාපිලවජ්ඣපවෙසනාදිසු විය, තස්මිම්පි දිවසෙ සරීරතො ජබ්බණ්ණරංසියො විස්සජ්ජෙන්තො මහන්තෙන බුද්ධානුභාවෙන මහතියා ච බුද්ධලීලාය රාජගහං පාවිසි. මාලාකාරොපි භගවතො රතනඝරියකඤ්ඤවනඝරියසදිසං[2] අත්තභාවං දිස්වා වත්තිංසමහාපුරිසලක්ඛණ අසීත්‍යනුව්‍යඤ්ජනසිරිසොභග්ගං ඔලොකෙත්වා පසන්නචිත්තො කින්නුඛො සඤ්ඤ අධිකාරං කරොමීති චින්තෙත්වා අඤ්ඤං අපස්සන්තො ඉමෙහි පුප්ඵෙහි භගවන්තං පූජෙස්සාමීති චින්තෙත්වා පුන චින්තෙසි-ඉමානි රඤ්ඤො නිබ්බං උපට්ඨානපුප්ඵානි, රාජා ඉමානි අලභන්තො මං බන්ධාපෙය්‍ය වා ඝාතාපෙය්‍ය වා පබ්බාජෙය්‍ය වා කින්නුඛො කරොමීති, අථස්ස එතදහොසි-රාජා මං ඝාතෙතු වා බන්ධාපෙතු වා රට්ඨතො වා පබ්බාජෙතු, සො හි මය්‍හං දදමානොපි ඉමස්මිං අත්තභාවෙ ජීවිතමත්තමපි ධනං දදෙය්‍ය, සත්ථු පූජා පන මෙ අනෙකාසු කප්පකොටීසු අලං හිතාය චෙව සුඛාය චාති අත්තනො ජීවිතං තථාගතස්ස පරිච්චජි, සො-යාව මෙ පසන්නං චිත්තං න පතිකුටති තාවදෙව පූජං කරිස්සාමීති හට්ඨපහට්ඨො උදග්ගුදග්ගො සත්ථාරං පූජෙසි. කථං? පඨමං තාව චෙව පුප්ඵමුට්ඨියො තථාගතස්ස උපරි ඛිපි, තා උපරි මත්ථකෙ විතානං හුත්වා අට්ඨංසු; අපරා වෙ මුට්ඨියො ඛිපි, තා දක්ඛිණහත්ථපස්සෙන මාලාපටව්‍යත්තෙනෙන[3] ඔතරිත්වා අට්ඨංසු; අපරා වෙ මුට්ඨියො ඛිපි, තා පිට්ඨිපස්සෙන ඔතරිත්වා තථෙව අට්ඨංසු; අපරා වෙ මුට්ඨියො ඛිපි, තා වාමහත්ථපස්සෙන ඔතරිත්වා තථෙව අට්ඨංසු; එවං අට්ඨාලියො අට්ඨමුට්ඨියො හුත්වා චතූසු ඨානෙසු තථාගතං පරික්ඛිපිංසු. පුරතො ගමනචාර[4]මත්තමෙව අහොසි,

1. ම. කිංසඅයොජනං.
2. ම. රතනඝරියසදිසං.
3. ම. මාලාපරිච්ඡෙත්තෙන.
4. සී. ගාමචාර.

පුප්ඵානං වණ්ටානි අනෙතා අගෙහසුං, පත්තානි ඛගිම්ඵබානි. භගවා රජතපට්ටපරික්ඛිත්තෙතා විය ඵුඵ්වා පායාසි. පුප්ඵානි අවිත්තනානිපි සවිත්තනකං නිස්සාය සවිත්තනකානි විය අභිජ්ජිත්වා අපතිත්වා සත්තාරං සබ්බං යෙව ගවිත්තනි, සීතසිතඤ්ඤනෙ තිඤ්ඤනි, සබ්බ සරීරතො සතරං සිච්ඡුල්ලලතා[1] විය රංසියො නික්ඛමිංසු, පුරතො ව පච්ඡතො ව දක්ඛිණතො ව වාමතො ව සීසමත්ථකතො ව නිරන්තරං නික්ඛන්ත රංසිසු එකාපි සම්මුඛස්සවම්මුඛඨානෙනෙව අපලාසිත්වා[2] සබ්බාපි සත්තාරං තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා තරුණතාලක්ඛන්ධපමාණා ඵුත්වා පුරතො එව ඨාවන්නි. සකලනගරං සබ්බුහි, අන්තො නගරෙ තවකොටියො ඛණිනගරෙ නවකොටියොති අඤ්ඤස්ස කොවිසු එකොපි පුරිසො වා ඉත්ථි වා භික්ඛං ගහෙත්වා අනික්ඛන්තො[3] නාම නත්ථි. මහාජනො සීහනාදං නදන්තො වෙලුකෙළිපසහස්සානි කරොන්තො සත්ථු පුරතොව ගච්ඡති, සත්ථාපි මාලාකාරස්ස ගුණං පාකටං කාතුං තිගාවුතෙ නගරෙ භෙරිවරණ්ඩගෙහෙනෙව අවරි, මාලාකාරස්ස සකලසරීරං පඤ්චවණ්ණාය පීතියා පරිපූරි, සො ථොකං යෙව තථාගතෙන සද්ධිං වරිත්වා මන්නොසිලාරසෙ[4] නිමුග්ගොා විය බුද්ධරංසිනා අන්තො පවිට්ඨො සත්තාරං ථොමෙන්තො වඤ්චිත්වා තුච්ඡපත්තිමෙව ගහෙත්වා ගෙහං අගමාසි, අථ නං භරියා පුච්ඡි-කහං පුප්ඵානීති. සත්ථා මෙ පූජිත්තොති, රඤ්ඤදුන්නි කිං කාරිස්සසීති?, රාජ මං ඤාතෙතු වා රඤ්ඤතො වා නීහරතු අහං ජීවිතං පරිච්චජිත්වා සත්තාරං පූජෙසිං, සබ්බපුප්ඵානි අඤ්ඤියොව අගෙහසුං, එවරූපා නාම පූජා ජාතා, මහාජනො උක්කුසිසහස්සානි කරොන්තො සත්තාරා සද්ධිං වරති, සො එස මහාජනස්ස උක්කුට්ඨිසද්දෙ තස්මිං ඨානෙති. අථස්ස භරියා අඛ්බාලා එවරූපෙ පාටිහාරියෙ පසාදං අජ්ඣත්තෙව තං අක්කොසිත්වා පරිභාසිත්වා රාජනො නාම වඩා සකිං කුඩා ගත්තපාදදිවෙජ්දනෙන ඛහුම්පි අනත්ථං කරොන්නි තයා කත කම්මෙන මයෙහම්පි අනත්ථො සියාති පුත්තෙ ආදාය රාජකුලං ගන්ත්වා-රඤ්ඤ පක්කොසිත්වා කිං එතන්නි පුච්ඡිතා ආහ-අයං මම සාමිකො තුම්හාකං උපට්ඨානපුප්ඵානි සත්තාරං පූජෙත්වා ඵුච්ඡිගතො ඝරං ආගන්ත්වා භාහං පුප්ඵානීනි මයා පූජිතා ඉදං නාම වදෙසි, අහං තං පරිභාසිත්වා-රාජනො නාම වඩා සකිං කුඩා ගත්තපාදදිවෙජ්දනෙන ඛහුම්පි අනත්ථං කරොන්නි තයා කතදුක්කෙන මය්හම්පි අනත්ථො සියාති තං ඡඩ්ඩිත්වා[5] ඉධාගතා, තෙන කතං කම්මං සුකතං වා හොතු දුක්කතං වා තස්සෙව තං මයා තස්ස ඡඩ්ඩිතභාවං ජානාති දෙවාති. රාජා පඨමදස්සනෙනෙව සොතාපත්තිඵලං පත්තො සඩ්ඩො පසන්නො අරියසාවකො විනෙතෙසි-අහො අයං ඉත්ථි අඛ්බාලා එවරූපෙ ගුණෙ පසාදං න උපපාදෙසීති කුඩ්ධො විය ඵුත්වා-අම්ම කිං වදෙසි? මය්හං

1. ම. සතසහස්සවිප්ඵුල්ලතා. 2. ම. අධාවන්තා.
3. සී. අගච්ඡන්ත්වා නික්ඛන්තො. 4. ම. මනොසිලාතලෙ.
5. සී I. තච්ඡත්වා.

උපට්ඨාන පුප්ඵෙහි තෙන පූජා කතාති?, ආම දෙවාති, භද්දකෙන කතං තං ජඞ්ඝනහියා, මම පුප්ඵෙහි පූජාකාරස්ස අහං කත්තබ්බ යුත්තකං ජානිස්සාමීති තං උය්‍යෝජෙත්වා වෙගෙන සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා සත්ථාරං සඞ්ගණ්හෙව විචරි, සත්ථා තස්ස චිත්තප්පසාදං ඤත්වා හෙරිවරණ්ඩිපියා නගරං වරිත්වා රඤ්ඤෝ ඝරද්වාරං අගමාසි, රාජා පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරං ගෙහං පවෙසෙතුකාමෝ අහොසි, සත්ථා පන රාජඞ්ගණෙ යෙව නිසීදනාකාරං දස්සෙසි, රාජා තං ඤත්වා සීඝං මණ්ඩපං කාරෙථාති තංඛණංයෙව මණ්ඩපං කාරාපෙසි, නිසීදි සත්ථා සඞ්ඝං භික්ඛුසංඝෙන, කස්මා පන සත්ථා රාජගෙහං න පාවිසි? එවං කිරස්ස අහොසි-සචාහං අනෙන පවිසිත්වා නිසීදෙය්‍යං මහාජනො මං දට්ඨුං න ලභෙය්‍ය, මාලාකාරස්ස ගුණෝ පාකටෝ න භවෙය්‍ය, රාජඞ්ගණෙ පන මං නිසින්නං මහාජනෝ දට්ඨුං ලභිස්සති මාලාකාරස්ස ගුණෝ පාකටෝ භවිස්සති, ගුණවන්තානං හි ගුණං බුද්ධා එව පාකටං කාතුං සක්කොන්ති අවසෙසජනෝ ගුණවන්තානං ගුණං කථෙතෙතා මච්ඡරායතීති. චත්තාරෝ පුප්ඵපටා වතුද්දිසං අට්ඨංසු, මහාජනෝ සත්ථාරං පරිවාරෙසි, රාජා බුද්ධප්පමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං පණීතෙන ආහාරෙන පරිවිසි, සත්ථා භත්තකිච්චාවසානෙ අනුමොදනං කත්වා පුරිමනයෙනෙව චතූහි පුප්ඵපටෙහි පරික්ඛිත්තෙන සීහනාදං නදන්නෙන[1] මහාජනෙන පරිවුතෝ විහාරං අගමාසි, රාජා සත්ථාරං අනුගන්ත්වා නිවත්තෙත්වා මාලාකාරං පක්කොසාපෙත්වා මම ආහරිතඅඤ්ඤපුප්ඵෙහි[2] කිංති කත්වා[3] සත්ථාරං පූජෙසීති? පුච්ඡි, මාලාකාරෝ-රාජා මං ඝාතෙතු වා රට්ඨතො වා පබ්බාජෙතූති ජීවිතං පරිච්චජ්ජිත්වා පූජෙසිං දෙවාති ආහ, රාජා-ත්වං මහාපුරිසෝ නාමාති වත්වා අට්ඨ[4] හත්ථි ච අස්සෙ ච රථෙ ච රූපියෝ ච මහාපඨාධනානි ච දත්වා අට්ඨ කහාපණසහස්සානි රාජකුලතො නීහරිත්වා සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතා අට්ඨ නාරියෝ අට්ඨ ගාමවරෙ වාති ඉදං සබ්බට්ඨකං නාම ධනං අදාසි, ආනන්දත්ථෙරෝ විනෙතාසි-අජ්ජ පාතොව පඨාය සීහනාදසහස්සානි චෙව වෙලුකෙඩපසහස්සානි ච පවත්තන්ති, කෝ නුඛෝ මාලාකාරස්ස විපාකොති සෝ සත්ථාරං පුච්ඡි, අථ නං සත්ථා-ආනන්ද ඉමිනා මාලාකාරෙන අපමත්තකං කම්මං කතන්ති මා සල්ලක්ඛෙසි, අයං හි මය්හං ජීවිතං පරිච්චජ්ජිත්වා පූජං අකාසි, සෝ එවං මයි චිත්තං පසාදෙත්වා සත්තපඤ්ඤාසං සත්තසහස්සං දුග්ගතිං න ගමිස්සති, පඤ්ච දෙවමනුස්සෙසු ඵලං එතස්ස කම්මුනෝ පච්ඡා පවෙචකාසම්බුඩෝ සුමනෝ නාම භවිස්සතීති ආහ, සත්ථු පන විහාරං ගන්ත්වා ගන්ධකුටිපවිසනකාලෙ තානි පුප්ඵානි චාරකොඨකෙ පතිංසු, සායණ්හසමයෙ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අහො අච්ඡරියං මාලාකාරස්ස කම්මං ඛරමානකබුද්ධස්ස ජීවිතං පරිච්චජ්ජිත්වා පුප්ඵපූජං කත්වා තංඛණඤ්ඤෙව සබ්බට්ඨකං නාම ලභීති. සත්ථා ගන්ධකුටිතෝ නික්ඛමිත්වා තිත්ථං ගමනත්ථං අඤ්ඤ

1. ම. නදන්නෙතා.
2. සී. ආහරිතඅඤ්ඤපුප්ඵෙහි.
3. සී. කිං කතන්ති වත්වා.
4. සී අට්ඨ

තරෙන ගම්භෙන ධම්මසභං ගන්ත්වා බුද්ධාසනෙ නිසීදිත්වා-කාය නුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නානාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-ආම භික්ඛවෙ යස්ස කම්මස්ස කත්තා පවජානුතපපං න හොති අනුස්සරිත අනුස්සරිතක්ඛණෙ සොමනස්සමෙව උපජ්ජති, එවරූපං කම්මං කත්තබ්බමෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"තඤ කම්මං කතං සාධු යං කත්වා නානුතපපති,
යස්ස පතීතො සුමනො විපාකං පටිසෙවතී"ති.

තඤ ඛං කත්වාති යං දෙවමනුස්සසම්පත්තීනං වෙව නිබ්බාණ සම්පත්තියා ච නිබ්බත්තනසමත්ථං සුඛුද්‍රඝාතම්මං කත්වා **නානුතපපති**. අථබෝ දිඝතම්මෙයෙව අනුස්සරිතානුස්සරිතක්ඛණෙ යෙව පීති වෙගෙන **පතීතනා** සොමනස්සවෙගෙන ච **සුමනනා** හුත්වා ආයතිං පීතිසොමනස්සජාතො හුත්වා **විපාකං පටිසෙවති තං කම්මං කතං සාධූ** හදඳනානති. දෙසනාවසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසීති.

සුමනමාලාකාරස්ස වත්ථු නවමං.

5, 10.

"මධු වා මඤ්ඤති බාලෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො උපපලවණ්ණත්ථේරිං ආරබ්භ කථෙසි. සා කිර පදුමුත්තරබුද්ධස්ස පාදමූලෙ පත්ථනං පඨමෙත්වා කපපසතසහස්සං පුඤ්ඤානි කුරුමානා දෙවෙසු ච මනුස්සෙසු ච සංසරන්තී ඉමස්මිං බුද්ධුපාදෙ දෙවලොකතො චවිත්වා සාවත්ථියං සෙට්ඨිකුලෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි, නීලුපපලගබ්භසමානවණ්ණතාය චස්සා උපපලවණ්ණාත්වෙව නාමං අකංසු, අථස්සා වයප්පත්තකාලෙ සකලජම්බුදීපෙ රාජානො සෙඨිනො ච සෙට්ඨිස්ස සන්තිකං සාසනං පහිණිංසු-ධීතරං අම්හාකං දෙතූති, අප හීණත්තා නාම නාහොසි. තතො සෙට්ඨි විත්තෙහි-අහං සබ්බෙසං මනං ගහෙතුං න සක්ඛිස්සාමි උපායං පස්සාහං ධරිස්සාමීති ධීතරං පක්කොසාපෙත්වා අම්ම පබ්බජිතුං සක්ඛිස්සසීති ආහ, තස්සා පවත්තිමහවි කත්වා තං වචනං සීසෙ ආසිත්තං සතපාකතෙලං විය අහොසි, තස්මා පිතරං පබ්බජිස්සාමි තාතාති ආහ. සො තස්සා සක්කාරං කත්වා තං භික්ඛුණුපස්සයං නෙත්වා පබ්බාජෙසි, තස්සා අචිරපබ්බජිතාය එව උපොසථාගාරෙ තාළවාරො පාපුණි, සා දීපං ජාලෙත්වා උපොසථා ගාරං සම්මජ්ජිත්වා දීපසිඛාය නිමිත්තං ගණ්හිත්වා සීතාව පුනපපුන ඔලොකයමානා තෙජොකසිණාරම්මණං ඛීණං නිබ්බත්තෙත්වා තමෙව පාදකං කත්වා අරහත්තං පාපුණි සඬිං පටිසම්භිදාහි චෙව අභිඤ්ඤාහි ච. සා අපරෙන සමයෙන ජනපදවාරිකං චරිත්වා පච්චා ගතා අඤ්ඤතං පාවිසි. තදා භික්ඛුණීනං අරඤ්ඤවාසො අප

විඤ්ඤුහොති, අථස්සා තත්ථ කුච්ඡිකං කත්වා මඤ්චකං පඤ්ඤපෙත්වා සාණියා පරික්ඛිපිංසු, සා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පවිසිත්වා නික්ඛමි, මාතුලපුත්තෝ පනස්සා තාදිසමාණවෝ නාම ගිහීකාලතෝ පට්ඨාය පරිබ්බ්‍යිත්තෝ, සෝ තස්සා ආගතභාවං සුත්වා ථෙරියා ආගමනතෝ පුරෙතරමේව අඤ්ඤතං ගන්ත්වා තං කුටිං පවිසිත්වා හෙට්ඨාමඤ්චෙ නිලීනෝ-ථෙරියා ආගන්ත්වා කුටිං පවිසිත්වා චාරං පිධාය මඤ්චකෙ නිසින්නමත්තාය ඛිප්ප ආනපෙසි. ආගතත්තා වඤ්චිපථෙ අඤ්ඤාරෙ අවිගතෙ යෙව හෙට්ඨාමඤ්චතෝ නික්ඛම්ත්වා මඤ්චකං ආරුය්හ මා තස්සි බාල මා තස්සි බාලාති ථෙරියා වාරියමානොයෙව අභිභවිත්වා අත්තනා පත්තිතඤ්ඤමං කත්වා පායාසි. අථස්සා ගුණං ධාරෙතුං අසක්කොන්තී විය මහාපථවී වෙධා භිජ්ජි, සෝ පථවිං පවිට්ඨෝ ගන්ත්වා මහා අවීචිමහි එව නිබ්බත්ති. ථෙරීපි තමත්ථං භික්ඛුණීනං ආරොචෙසි භික්ඛුණියෝ භික්ඛූනං භික්ඛූ භගවතෝ ආරොචෙසුං, තං සුත්වා සත්ථා භික්ඛූ ආමන්තෙත්වා-භික්ඛවෙ භික්ඛූ භික්ඛුණී උපාසක උපාසිකාසු යෝ කොචි බාලෝ පාපං කම්මං කරොන්තෝ මධුසක්කරාදිසු කිච්චෙව මධුරං රසං ඛාදමානෝ පුරිසෝ විය හට්ඨපහට්ඨෝ උදග්ගුදග්ගෝ විය කරොතීති අනුසන්ධිං සංවෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මධු වා[1] මඤ්ඤති බාලෝ යාව පාපං න පච්චති,
යදා ච පච්චති පාපං අථ බාලෝ දුක්ඛං නිගච්ඡති"ති.

තත්ථ **මධු වා**ති බාලස්ස හි පාපං අකුසලකම්මං කරොන්තස්ස තං කම්මං මධු විය මධුරරසං විය ඉට්ඨං කන්තං මනාපං විය උපට්ඨාති ඉති තං සෝ මධුවා **මඤ්ඤති**. **යාවා**ති යත්තකං කාලං තං **පාපං න පච්චති** දිට්ඨධම්මෙ වා සම්පරායෙ වා විපාකං න දෙති තාව තං එවං මඤ්ඤති. **යදා චා**ති යදා පනස්ස දිට්ඨධම්මෙ වා විවිධා කම්මකරණා කරියමානස්ස සම්පරායෙ වා නිරයාදිසු මහාදුක්ඛං අනුභවන්තස්ස තං **පාපං පච්චති අථ** සෝ **බාලෝ දුක්ඛං නිගච්ඡති** විඳති පරිලහතීති.

දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. අපරෙන පන සමයෙන ධම්මසභායං මහාජනෝ කථං සමුට්ඨාපෙසි-ඛීණාසවාපි මඤ්ඤ කාමසුඛං සාදියන්ති කාමං සෙවන්ති, කිං න සෙවිස්සන්ති? න හෙතෙ කොලාපරුක්ඛා නව වම්මිකා අල්ලමංසරිරා එව, තස්මා එහෙපි කාමසුඛං සාදියන්ති කාමං සෙවන්තීති. **සත්ථා** ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා **ඉමාය** කාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඛීණාසවා කාමසුඛං සාදියන්ති න කාමං සෙවන්ති, යථා හි පදුමපත්තෙ පතිතෝ උදකබින්දු න ලිම්පති න සණ්ඨාති විනිවට්ටෙත්වා පතතෙව, යථා ච ආරග්ගෙ සාසපෝ න ලිම්පති න සණ්ඨාති

1. ම. මධුවා.

විනිවටෙවඤ්ච පතතෙව, එවං ඛීණාසවස්ස විත්තෙ දුව්ඩෙපි කාමෙ න ලිපති න සණ්ඨාතීති අනුසඤ්ඤි සටෙඤ්ච ධම්මං දෙසෙනෙතා ඉමං ඛ්‍රාහ්මණවග්ගෙ ගාථමාහ:-

"වාරි පොකඛරපත්තෙව ආරග්ගෙරිව සාසපො,
යො න ලිපති කාමෙසු තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

ඉමිස්සා අත්ථො බ්‍රාහ්මණවග්ගෙ යෙව ආවිභවිස්සති. සත්ථා පන රඤ්ඤා පසෙනදිකොසලං පඤ්ඤාසාපෙඤ්ච-මහාරජ ඉමස්මිං සාසනෙ යථෙව කුලපුත්තා එවං කුලධීතරොපි මහන්තං ඤාතිගණං ච භොගකඛන්ධඤ්ච පහාය පබ්බජිඤ්ච අරඤ්ඤෙ විහරන්ති, තා එවං විහරමානා රාගරත්තා පාපිපුග්ගලා ඔමානාතිමානවසෙන විහෙඨෙන්තිපි බ්‍රහ්මචරියන්තරායම්පි පාපෙන්ති, තස්මා භික්ඛුණීසඞ්ඝස්ස අන්තොනගරෙ වසනඨානං කාතුං වට්ටතීති. රාජා සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා නගරස්ස එකපස්සෙ භික්ඛුණීසඞ්ඝස්ස වසනඨානං කාරෙසි, තතො පභාය භික්ඛුණියො අන්තොගාමෙ යෙව වසන්තීති.

උපලවණ්ණත්ථෙරියා වත්ථු දසමං.

5, 11.

"මාසෙ මාසෙ කුසග්ගෙනා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො ජඞ්ඝිකං ආජීවකං ආරබ්භ කථෙසි. අතීතෙ කිර කස්සපසම්මාසම්බුද්ධකාලෙ ගාමවාසී එකො කුට්ඨිකො එකස්ස ථෙරස්ස විහාරං කත්වා තං තත්ථ විහරන්තං වතුහි පච්චයෙහි උපඨහි, ථෙරො තස්ස ගෙහෙ නිබද්ධං භුඤ්ජති. අථෙකො ඛීණාසවො භික්ඛු දිවා පිණ්ඩාය චරන්තො තස්ස ගෙහවාරං පාපුණි, කුට්ඨිකො තං දිස්වා තස්ස ඉරියාපථෙ පසන්නො ගෙහං පවෙසෙත්වා සක්කච්චං පණීතෙන භොජනෙන පරිවිසිත්වා-භන්තෙ ඉමං සාටකං රජිත්වා නිවාසෙය්‍යාථාති මහන්තං සාටකං දත්වා-භන්තෙ කෙසා වො දීඝා තුම්හාකං කෙසොරොහනත්ථාය නහාපිතං ආනෙස්සාමි සයනත්ථාය ච වො මඤ්චං ගාහාපෙත්වා ආගමිස්සාමීති ආහ, නිබද්ධං ගෙහෙ භුඤ්ජන්තො කුලූපකො භික්ඛූ තස්ස තං සක්කාරං දිස්වා චිත්තං පසාදෙතුං නාසක්ඛි, අයං තං මුහුත්තං දිඨකස්ස එවරූපං සක්කාරං කරොති නිබද්ධං ගෙහෙ භුඤ්ජන්තස්ස පන මයිහං න කරොතීති විනෙත්වා විහාරං අගමාසි, ඉතරොපි තෙනෙව සඬ්ගණ්හිත්වා කුට්ඨිකෙන දින්නං සාටකං රජිත්වා නිවාසෙසි, කුට්ඨිකොපි නහාපිතං ආදාය ගන්ත්වා ථෙරස්ස කෙසෙ ඔහාරාපෙත්වා මඤ්චකං අත්ථරාපෙත්වා-භන්තෙ ඉමස්මිං යෙව මඤ්චකෙ සයෙය්‍යාථාති වත්වා චෙපි ථෙරෙ සඬ්ඝභාගාය නිමන්තෙත්වා පක්කාමි, තෙවාසිකො තස්ස සක්කාරං කාරෙන්තානං අඩ්ඪමාසෙතුං නාසක්ඛි, අථස්ස සො සාඨං ථෙරස්ස නිපච්චාකාරං ගන්ත්වා වතුහාකාරෙහි ථෙරං අක්කොසි-ආවුසො ආගන්තුක කුට්ඨිකස්ස

තෙ ගෙහෙ භත්තං භුඤ්ජනතො වරතරං මිළහං ඛාදිතුං, කුටුම්බිකෙන ආනීතභාභිතෙන කෙසොහාරාපනතො වරතරං තාලඨිකෙන කෙසෙ ලුභාපෙතුං, කුටුම්බිකෙන දින්නසාටකතිභාසනතො වරතරං නග්ගොන චරිතුං, කුටුම්බිකෙන ආහතමලෙ නිපජ්ජනතො වරතරං භූමියං නිපජ්ජිතුනති; ථෙරොපි-මා එස බාලො මං නිස්සාය නසීති නිමන්තණං අභාදිසිත්ථා පාතොව උඨාය යථාසුඛං අගමාසි. නෙවාසිකොපි පාතොව විහාරෙ කත්තබ්බං වත්තං කත්වා භික්ඛාචාරවෙලාභ ඉදානිපි ආගන්තුකො නිද්‍රුභති සණ්ඩිකසද්දෙන පබුජ්ඣභ්‍යාති සඤ්ඤාය නඛපිඨෙනෙව සණ්ඩිං පහරිත්වා පාතොව උඨාභ ගාමං පාවිසි, කුටුම්බිකොපි සක්කාරං කත්වා ථෙරානං ආගමනමග්ගං ඔලොකෙන්තො නෙවාසිකං දිසවා-හන්තෙ ථෙරො කුහිංති? පුච්ඡි. අථ නං නෙවාසිකො-ආවුසො කිං වදෙථ[1] කුභාභා කුලූපගො භීභෙ තව නික්ඛන්තවෙලාභ ඔවරකං පවිසිත්වා නිද්දං ඔක්කන්තො පාතොව උඨාභ මම විහාරසම්මජ්ජනසද්දම්පි පානීභඝටපරිභොජනීභසද්දෙපු උදකාසිඤ්චනසද්දම්පි සණ්ඩිකසද්දම්පි තරොන්තස්ස න ඤාණතීති ආහ. කුටුම්බිකො විඤ්ඤාසි-තාදිසාභ ඉරියාපථසම්පත්තියා සම්භාවනාගතස්ස මෙ අභ්‍යස්ස යාව ඉමම්හා කාලා නිද්‍රුභනං නාම නත්ථි මං[2] පන තස්ස සක්කාරං කරොන්තං දිසවා අඩ්ඪ ඉම්හා භදන්තෙන කිඤ්චි වුත්තං භවිස්සතීති. සො අත්තනො පණ්ඩිතභාවෙන තං සක්කච්චං භොජෙත්වා තස්ස පත්තං සාධුකං ධොවිත්වා නානග්ගරසභොජනස්ස පූරෙත්වා හන්තෙ සචෙ මෙ අභ්‍යං පස්සෙභ්‍යාථ ඉමම්මස්ස පිණ්ඩපාතං දදෙභ්‍යාථාති ආහ. ඉතරො තං ගහෙත්වාව විඤ්ඤාසි-සචෙ සො එවරූපං පිඬපාතං භුඤ්ජිස්සති ඉමසම්ං එව ඨානෙ පලුඩ්ඩො භවිස්සතීති; අන්තරා මග්ගෙ තං පිණ්ඩපාතං ඡඩ්ඩෙත්වා ථෙරස්ස වත්තසීසානං ගන්ත්වා තං තත්ථ ඔලොකෙන්තො න අද්දස. අථ නං එත්තකස්ස කම්මස්ස කතත්තා වීසතිවස්සසහස්සානි කතොපි සමණධම්මො රක්ඛිතුං නාසක්ඛි, ආයුපරියොසානෙ පන අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා එකං බුද්ධන්තරං මහාදුක්ඛං අනුභවිත්වා ඉමසම්ං බුද්ධුප්පාදෙ රාජගහනගරෙ එකසම්ං බ්‍රහ්මණපාතෙ කුලඝරෙ නිබ්බත්ති: සො පදසා ගමනකාලතො පභාභ තෙව සයනෙ සයිතුං න භත්තං භුඤ්ජිතුං ඉච්ඡති, අත්තනො සරීරවලඤ්ජමෙව ඛාදති, බාලතාභ ඣාපනත්ථං කරොතීති නං පොසයිංසු; මහල්ලකකාලෙපි වත්ථං නිවාසෙතුං න ඉච්ඡති, නග්ගොභ විචරති භූමියං සයති අත්තනො සරීරවලඤ්ජමෙව ඛාදති. අථස්ස මාතාපිතරො නාභං කුලඝරස්ස අනුච්ඡවිකො ආජීවකානං එස අනුච්ඡවිකොති තෙසං සන්තිකං නෙත්වා ඉමං දරකං පබ්බාජෙථාති අදංසු, අථ නං තෙ පබ්බාජයිංසු. පබ්බාජෙන්තා ව පන ගලප්පමාණෙ ආවාටෙ ඛණෙත්වා චිනන්නං ඡත්තූනම්පරි[3] පදරානි දත්වා තෙසං උපරි නිසීදිත්වා තාලඝණ්ඩෙන කෙසෙ ලුභිංසු. අථ තෙ තස්ස

1. ම. මා ආවුසො කිඤ්චි අවච. 2. ම. ඉමං. 3. ම. අංසකූටානම්පරි.

මාතාපිතරෝ සාවකානාය නිමන්තේසුං පඤ්චසතාපි භික්ඛූ පුනදිවසෙ ආජීවකා එගි ගාමං පවිසිස්සාමාති තං වදිංසු, සෝ-ගච්ඡථ තුම්හෙ අහං ඉධෙව හවිස්සාමීති න ඉච්ඡි, අථ නං පුනපපුනං වත්වා අනිච්ඡමානං ඔහාය අගමංසු, සොපි තෙසං ගතභාවං ඤත්වා වවචකුරියා පදරං විවරිත්වා ඔරුය්හ උහොගි හත්ථෙහි ආලුපඩාරං[1] ගුථං ඛාදි, ආජීවකා තස්ස අනෙකාගාමතො ආහාරං පයිණිංසු, තම්පි න ඉච්ඡි, පුනපපුනං වුච්චමානොපි න මෙ ඉමිනා අත්ථෝ ලඩ්ඩෙ මෙ ආහාරොති ආහ, කහං ලඩ්ඩොති?, ඉධෙව ලඩ්ඩොති; එවං දුතියෙ තතියෙ චතුත්ථෙපි දිවසෙ පෙසිං ඌහුම්පි වුච්චමානො අහං ඉධෙව හවිස්සාමීති ගාමං ගණ්හතුං න ඉච්ඡි. ආජීවකා-අයං දිවසෙ දිවසෙ නෙව ගාමං පවිසිතුං න අමොඝි පඤ්ඤා ආහාරං ආහරිතුං ඉච්ඡති, ඉධෙව මෙ ලඩ්ඩොති වදති, කින්නුඛො කරොති පරිගණ්හිස්සාම නන්ති ගාමං පවිසන්තා එකං වෙ ජනෙ තස්ස පරිගණ්හනත්ථං ඔහාය ගම්මංසු, තෙ පවත්තතො ගච්ඡන්තා විය හුත්වා නිලීයිංසු, සොපි තෙසං ගහණභාවං ඤත්වා පුරිමනයෙනෙව වවචකුරිං ඔරුය්හ ගුථං ඛාදි, ඉතරෙ තස්ස කිරියං දිස්වා ආජීවකානං ආරොචෙසිංසු, තං සුත්වා ආජීවකා-අහො භාරියං කම්මං සබෙ සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකා ජනෙයය්‍යුං-ආජීවකා ගුථං ඛාදමානා විවරන්තීති අමහාකං අකිත්තිං පකාසෙයය්‍යුං, නායං අම්හාකං අනුච්ඡවිකොති තං අත්තනොපි සන්තික්කා නීහරිංසු, සෙ පෙති නීහතොමහාජනස්ස උච්චාර කරණට්ඨානෙ පඨවිතො එකො පිණ්ඩපාතණ්ඩෙ අත්ථි හත්ථමිං මඤ්ඤතා සොණ්ඩි පිණ්ඩපාතණ්ඩං නිස්සාය මහාජනස්ස උච්චාරකරණට්ඨානං, සො තත්ථ ගන්ත්වා රත්තියං ගුථං ඛාදිත්වා මහාජනස්ස සරීරවජ්ජනත්ථාය ආහ මනකාලෙ එකෙන හත්ථෙන පාසාණස්ස එකං අන්තං ඔල්ලඹිත්වා එකං පාදං උක්ඛිපිත්වා ජනතුඤ්ඤ පඤ්ඤපෙත්වා උඩ්ඩාහාහිමුඛො මුඛං විවරිත්වා තිට්ඨති, මහාජනො නං දිස්වා උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා හත්තෙ අය්‍යෝ භන්තෙ මුඛං විවරිත්වා සිතොති පුච්ඡති, අහං වාතහතිකා අඤ්ඤු මෙ ආහාරෙ නත්ථිති, අථ භන්තෙ එකං පාදං ජනතුඤ්ඤ කත්වා සිතොහත්තෙතිති?, අහං උග්ගතපො ඝොරතපො මයා මිනි පාදෙහි අක්කන්තා පඨවී කම්පති, තස්මා එකං පාදං උක්ඛිපිත්වා ජනතුඤ්ඤ කත්වා සිතොමිති, අහං හි රත්තිං දිවා සිතකොව ඒතිතාමෙම් න නිසිදාමි න නිපජ්ජාමි, මනුස්සා නාම යෙභුය්‍යෙන වවනමත්තමෙව සද්දහන්ති තස්මා අහො අච්ඡරියං එවරූපාපි නාම තපසී න හොන්ති න නො එවරූපා නාම දිට්ඨපුබ්බාති යෙභුය්‍යෙන අඛ්ඛමගධවාසිනො සංඛිත්තා මාසෙ මාසෙ මහන්තං සක්කාරං අභිහරන්ති, සෙ අහං වාතමෙව භක්ඛාමි න අඤ්ඤං ආහාරං අඤ්ඤං හි මෙ ඛාදන්තස්ස තපො නස්සතීති තෙහි අභිහටං න කිඤ්චි ඉච්ඡති, මනුස්සා-මා නො හත්තෙන නාසෙථ තුම්හාදිසෙන ඝොරතපෙන පරිභොගෙ කතෙ අම්හාකං දීඝරත්තං හිතාය සුඛාය සංවත්තතීති පුනපපුනං යාචන්ති, තස්ස අඤ්ඤු ආහාරෙ න

1. ම. ආලොපෙසඞ්ඛං.

රුච්චති, මහාජනස්ස පන යාචනාය පිළිතෝ තෙහි ආහටානි සප්පිඵාණිතාදීනි කුසග්ගෙන ජිව්හග්ගෙ ඨපෙත්වා ගච්ඡථ අලං වෝ එත්තකං භිතාය සුඛායාති උය්‍යොජෙති, එවං සෝ පවත්තසුඛස්ස වසෙනාති නග්ගොව ගුථං ඛාදන්තෝ කසෙ ලුවන්තෝ භූමියං සයන්තෝ විතිනාමෙසි. බුද්ධානඤ්හි ඛෝ පච්චූසකාලෙ ලොකවොලොකනං අවිජහිතමෙව හොති, තස්මා එකදිවසං භගවතෝ පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තස්ස අයං ජඞ්ඝකාජීවකෝ ඝණජාලස්ස අන්තෙ පඤ්ඤදි, සත්ථා-කිං නු ඛෝ භවිස්සතීති ආවජ්ජෙත්වා තස්ස සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා අහං එතං ආදිං කත්වා එකං ගාථං භාසිස්සාමි ගාථාපරියොසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ භවිස්සති ඉමං කුලපුත්තං නිස්සාය මහාජනෝ සොතාපත්තිඵලං පාපුණිස්සතීති ඤත්වා පුන දිවසෙ රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා පිණ්ඩපාතපටික්කන්තෝ ආනන්දත්ථෙරං ආහ-ආනන්ද ජඞ්ඝකාජීවකස්ස සන්තිකං ගම්ස්සාමීති, හන්ත භන්තෙ කිං තුම්හෙයෙව ගම්ස්සථාති?, ආම අහමෙවාහි, එවං වත්වා සත්ථා වඞ්ඪමානකච්ඡායාය තස්ස සන්තිකං පායාසි, දෙවතා විඤ්ඤාපෙසුං-සත්ථා ජඞ්ඝකාජීවකස්ස සන්තිකං ගච්ඡතීති සෝ ච ජෙතුවනෙ උච්චාරප්පස්සාවදන්තඛෙළසිඞ්ඝාටකෙ පිටසිපාසාණෙ වසති දෙවං වස්සාපෙතුං වට්ටතීති අත්තනෝ ආනුභාවෙන තං මුහුත්තං යෙව දෙවං වස්සාපෙසුං, පිටසිපාසාණෝ සුචි නිම්මලෝ අහොසි, අථස්ස උපරි පවවස්සණං පුප්ඵවස්සං වස්සාපයිංසු, සත්ථා සයං ජඞ්ඝකාජීවකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ජඞ්ඝකාති සඤ්ඤාසි, ජඞ්ඝකෝ නාම නුඛෝ එස දුජ්ජනෝ මං ජඞ්ඝවාදෙන වදතීති චින්තෙත්වා නෝ එසොති ආහ, අහං සමණොති[1] ආහ, කිං මහාසමණාති?, අජ්ජ මේ එකරත්තිං ඉධ වසනට්ඨානං දෙහීති, නත්ථි මහාසමණ ඉමස්මිං ඨානෙ වසනදිස්වානන්ති. ජඞ්ඝා මා එවං කරි එකරත්තිං මේ වසනට්ඨානං දෙහි, පබ්බජිතා නාම පබ්බජිතං පරිත්තෙනාති මඤ්ඤා මහන්තං පසවෝ පසවන්ති; කිමපන ත්වං පබ්බජිතොති? ආම පබ්බජිතොම්හීති, සචෙ ත්වං පබ්බජිතෝ කහං තෙ ලාබුඨං කහං ධූමනෙට්ඨුකෝ කහං යඤ්ඤසුත්තකන්ති?, අපෙතං මඤ්ඤං විසුං විසුං පන ගහෙත්වා විවරණං දුක්ඛන්ති අඛන්තරෙනෙව ගහෙත්වා වරම්හි, සෝ-වරිස්සසි ත්වං එතං ගණ්හිත්වානි කුජ්ඣි, අථ නං සත්ථා ආහ-හොහු ජඞ්ඝා මා කුජ්ඣි වසනට්ඨානං මෙ ආචික්ඛාහි, නත්ථි මහාසමණ එත්ථ වසනට්ඨානන්ති, සත්ථා තස්ස වසනඨානතෝ අවිදූරෙ එකං පබ්භාරං අත්ථි තං නිද්දිසන්තෝ[2] එතස්මිං පබ්භාරෙ කෝ වසතීති පුච්ඡි, න කොචි මහාසමණාති, තෙන හි එතං මය්‍යං දෙහීති, ත්වංයෙව ඤාන[3] මහාසමණාති, සත්ථා පබ්භාරෙ නිසීදනං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදි; පඨමයාමෙ චත්තාරො මහාරාජා චතුද්දිසං එකොභාසං කරොන්තා සඤ්ඤ උපඨානං ආගම්ංසු, ජඞ්ඝකෝ ඔභාසං දිස්වා කෝ ඔභාසෝ නාමෙසොති විනෙතසි, මජ්ඣිමයාමෙ සක්කෝ දෙවරාජා

1. ම. ජඞ්ඝාති. 2. ම. විමංසන්තෝ. 3 ම. ඤාතථ.

ආගම්, ජඹුකෝ තමපි දිස්වා කෝ නාමෙසෝති විනෙත්වා, පච්ඡිමයාමේ එකායපි හි අඟුලියා එකං මිගිං වෙ දසහි දස වක්කවාළෙ ඔහාසෙත්වා සමන්තා මහාබ්‍රහ්මා සකලං අරඤ්ඤං එකොභාසං කරොන්තෝ ආගම්, ජඹුකෝ තමපි දිස්වා කෝ නුඛෝ එසොති විඤ්ඤත්වා පාතොව සද්ධිං සහනිකං ගන්ත්වා පටිසන්ථාරං කත්වා එකමන්තං ඨිතෝ සත්ථාරං පුච්ඡි- මහාසමණ තුම්හාකං සන්තිකං වත්තස්සා දිසා ඔහාසෙන්තා සෙ ආගතාති?, එත්තාරෝ මහාරාජානොති, කිං කාරණාති?, මං උපට්ඨාතුංති, කිං පන තුවං චතූහි මහාරාජෙහි උත්තරිතරොති?, ආම ජඹුක මහාරාජූනංපි අතිරාජාති. මජ්ඣිමයාමෙ පන කෝ ආගතොති?, සක්කෝ දෙවරාජාති, කිං කාරණාති?, මං උපට්ඨාතුමෙවාති, කිං පන තුවං සක්ක දෙවරාජතොපි උත්තරිතරොති?, ආම ජඹුක සක්කතොපි උත්තරි තරොමහි එසෝ පන මය්හං ගිලානුපට්ඨාකෝ කපියකාරකසාම ණෙරසදිසොති, පච්ඡිමයාමෙ සකලං අරඤ්ඤං ඔහාසෙත්වා කෝ ආග තොති?, යං ලොකෙ බ්‍රාහ්මණාදයෝ බිම්බිසාර පක්කලිත්තා තමෝ මහා බ්‍රහ්මුනොති වදන්ති සෝ එස මහාබ්‍රහ්මාති, කිං පන තුවං මහාබ්‍රහ්ම තොපි උත්තරිතරොති?, ආම ජඹුක අහං හි බ්‍රහ්මුනාපි අතිබ්‍රහ්මාති, අවජ්ජරියොසි තුවං මහාසමණ මය්හං පන පඨපණ්ණාසවස්සානි ඉධ වසන්තස්ස එතස්ස එකොපි මං උපට්ඨාතුං නාගතපුබ්බො, අහං හි එත්තකං අඛ්ඛාතං වාතහක්කොව හුත්වා ඨිතානොමෙසිං, න තාව තෙ මය්හං උපට්ඨානං ආගතපුබ්බාති. අථ නං සත්ථා ආහ- ජඹුක තුවං ලොකසමිං අඛ්ඛාලං මහාජාතං වචයමානෝ මමපි වචෙතුකාමොසි ජාතෝ, නනු තුවං පඨපණ්ණාසවස්සානි ගුථමෙව ඛාදි? භූමියංයෙව නිපජ්ජි? තඤ්ඤා හුත්වා විචරි? තාලට්ඨිඛණ්ඩෙන කෙසෙ ලුචි? අථ ච පන ලොකං වචෙනෙත්වා අහං වාතහක්කා එකපදෙන තිට්ඨාමි න නිසීදාමි න නිපජ්ජාමීති වදෙසි මමපි වංචෙතුකාමොසීති, පුබ්බෙපි තුවං පාපිකං ලාභං දිස්වා නිස්සාය එත්තකං කාලං ගුථහක්කා භූමිසයෝ තඤ්ඤා විචරන්තෝ තාලට්ඨිඛණ්ඩෙන කෙසලුචනං පත්වා, ඉදානි පි පාපිකං ලාභං දිස්වමෙව ගණ්හාසීති, කිං පන මයා තාතං මහාසම්මණාති? අථස්ස සත්ථා පුබ්බෙ තාතතාමම්පි ආචික්ඛි, තස්ස සත්ථරි කථෙන්තෙ කථෙන්තෙ යෙව සංවෙගෝ උපපජ්ජි හිරොත්තප්පං උපට්ඨිතං, සෝ උක්කුටිකෝ නිසීදි, අථස්ස සත්ථා උදකසාටිකං අදාසි, සෝ තං නිවාසෙත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසීදි, සත්ථාපිස්ස ආනුපුබ්බිකථං කථෙත්වා ධම්මං දෙසෙසි. සෝ දෙසනාවසානෙ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා උට්ඨායාසනා පබ්බජිත්ව උපසම්පදව යාචි, එත්තාවතාස්ස පුරිමභවම්පි පරිකිණං.

අයං හි ඛීණාසවමහාථෙරං වතූහි අක්කොසෙහි අක්කොසිත්වා ගාමායං මහාපථවී නිගාවුතාඩිකං යොජනං උස්සන්නා තාව අවිවිමති පවිත්වා තත්ථ පක්කාවසෙසෙන පඨපණ්ණාසවස්සානි ඉමං විපකාරං පත්වා, තෙනාස්ස තං කම්මං ඛීණං විසනි.

පන වස්සසතඤ්ඤානි ඉමිනා කතස්ස සමණධම්මස්ස ඵලං නාසෙතුං න සක්කා, තස්මා නං සත්ථා දක්ඛිණගත්තං පසාරෙත්වා එහි භික්ඛූ වර බ්‍රහ්මචරියන්ති ආහ, තාවදෙවස්ස ගිහිලිඞ්ගං අන්තරධායි, අට්ඨපරික්ඛාරධරෝ සට්ඨිවස්සිකමහාථෙරෝ විය අහොසි, අඞ්ග මගධවාසීනං තස්ස සක්කාරං ගහෙත්වා ආගතදිවසෙ කිරෙස, තස්මා උභයරට්ඨවාසිනෝ සක්කාරං ගහෙත්වා ආගතා තථාගතං[1] දිස්වා කිහනුඛෝ අම්භාකං අය්‍යෝ ජඞ්ඝකෝ මහා උදපාදි සමණෝ ගොතමොති ? විනෙතත්වා-සචෙ සමණෝ ගොතමෝ මහා භවෙය්‍ය අයං සමණස්ස ගොතමස්ස සන්තිකං ගවෙජ්ජ්‍ය, ජඞ්ඝකාජීවකස්ස පන මහන්තභාය සමණෝ ගොතමෝ ඉමස්ස සන්තිකං ආගතොති චින්තෙසුං, සත්ථා මහාජනස්ස පරිවිතක්කමඤ්ඤාය ජඞ්ඝක තව උපට්ඨාකානං නඞ්ගං ජිණ්ණොති ආහ, සෝ-අහමපි භන්තෙ එත්තකමෙව පවත්තිසංසා මිති වත්වා වතුඤ්ඡඞ්ගානං සමාපජ්ජිත්වා වුට්ඨාය තාලපපමාණං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා සත්ථා මේ භන්තෙ භගවා සාවකොහමස්මීති වත්වා ඔරුය්හ වන්දිත්වා පුන විතාලමත්තං තිතාලමත්තන්ති එවං සත්ත තාලමත්තං වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා ඔරුය්හ අත්තනෝ සාවකභාවං ඤාපෙසි, තං දිස්වා මහාජනෝ අහෝ බුද්ධා නාම අච්ඡරියා අනොම ගුණාති[2] විනෙතසි, සත්ථා මහාජනෙන සද්ධිං ඛථෙන්තෝ එවමාහ-අයං එත්තකං කාලං තුම්හෙහි ආභතං සක්කාරං කුසග්ගෙන ජීවහරෙහි ඨපෙත්වා තපවරණං පූරෙතීති ඉධ නිවුත්තෝ[3] සචෙපි ඉමිනා උපායෙන වස්සසතං තපවරණං පූරෙය්‍ය යාවස්ස ඉදානි කාලං වා භත්තං වා කුක්කුච්චායිත්වා අභුජ්ජනස්ස භත්තචෙජ්දනකුසලචෙතනා තස්සා නං තපවරණං සොළසිමිපි කලං න අග්ඝතීති අනුසන්ධිං සංවෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මාසෙ මාසෙ කුසග්ගෙන බාලෝ භුඤ්ජෙථ භොජනං,
න සෝ සංඛතධම්මානං කලං අග්ඝති සොළසිං"නති.

තස්සත්ථෝ-සචෙ **බාලෝ** අපරිඤ්ඤාතධම්මෝ සීලාදිගුණා පරිබාහිරෝ තිත්ථායතනෙ පබ්බජිතෝ තපවරණං **පූරෙස්සාමීති මාසෙ මාසෙ** පත්තෙ **කුසග්ගෙන භොජනං** භුඤ්ජන්තෝ වස්සසතං **භුඤ්ජෙථ භොජනං, න සෝ සංඛතධම්මානං කලං අග්ඝති සොළසිංති** සඞ්ඛත ධම්මා වුච්චන්ති ඤාතධම්මා තුලිතධම්මා තෙසු හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නෝ සඞ්ඛතධම්මෝ උපරිමකොටියා ඛීණාසවෝ ඉමෙසං සඞ්ඛතධම්මානං සෝ බාලෝ කලං නාග්ඝති සොළසින්නති. පුග්ගලාධිට්ඨානා දෙසනා, අයං පනෙත්ථ අත්ථෝ-යාව තස්ස තථා තපවරණං පූරෙන්තස්ස වස්සසතං චෙතනා යාවස්ස සඞ්ඛතධම්මානං කාලං වා භත්තං වා කුක්කුච්චායිත්වා අභුජ්ජනානං එකභත්තචෙජ්දනකුසල චෙතනා තස්සා චෙතනාය සා තාව දීඝරත්තං පවත්තචෙතනා

1. ම. තං. 2. ම. අනොපමගුණාති. 3. ම. ඉදානි වුත්තෝ

සොළසිං කලං නාගඝති, ඉදං වුත්තං හොති-යං තස්සා සඞ්ඛතධම්මානං චෙතනාය ඵලං තං සොළස කොට්ඨාසෙ කත්වා තතෝ එකෙකං පුන සොළස සොළස කොට්ඨාසෙ කත්වා තතෝ එකස්ස කොට්ඨාසස්ස යං ඵලං තදෙව තස්ස බාලස්ස තපවරණතෝ මහන්තතරන්ති. දෙසනා වසානෙ චතුරාසීතියා පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයෝ අහොසීති.

ජඞ්ඝාජීවකස්ස වත්ථු එකාදසමං.

5, 12.

"න හි පාපං කතං කම්ම"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තෝ අඤ්ඤතරං අභිපෙතං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි දිවසෙ ජටිලසහස්සබ්භන්තරෙ ආයස්මා ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරෝ ච මහා මොග්ගල්ලානත්ථෙරෝ ච රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා නික්ඛමිත්වා ගිජ්ඣකූටතො ඔතරන්ති, තෙසු ආයස්මා මහාමොග්ගල්ලානෝ එකං අභිපෙතං දිස්වා සිතං පාතුකාසි, අථ නං ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරෝ කස්මා ආවුසො සිතං පාතුකරොසීති? සිතකාරණං පුච්ඡි, අකාලො ආවුසො ඉමස්ස පඤ්හස්ස භගවතො සන්තිකෙ මං පුච්ඡෙය්‍යාසීති ථෙරෝ ආහ, තෙපි රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා භගවතො සන්තිකං ගන්ත්වා නිසින්නෙසු ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථෙරෝ පුච්ඡි-ආවුසො මහාමොග්ගල්ලාන ත්වං ගිජ්ඣකූටා ඔතරන්තො සිතං පාතුකරිත්වා මයා සිතකාරණං පුට්ඨො භගවතො සන්තිකෙ පුච්ඡෙය්‍යාසීති අවච කථෙහිදානි තං කාරණන්ති, ථෙරෝ ආහ-අහං ආවුසො එකං පෙතං දිස්වා සිතං පාතුකාසිං, තස්ස එව රූපෝ අත්තභාවෝ-මනුස්සසීසං විය අස්ස සීසං, අභිස්ස විය සෙසො අත්තභාවෝ, අභිපෙතො නාමෙස පමාණතෝ පවීසතියොජනිකො, තස්ස සීසතො උට්ඨිතා අනික්ඛලා යාව නඛග්ගා ගවච්ඡනී නත්‍ථකතො උට්ඨිතා යාව සීසං, මජ්ඣසිසතො උට්ඨිතා චෙ පස්සානි ගවච්ඡන්ති, විගි පස්සෙහි උට්ඨිතා මජ්ඣ ඔසරන්ති. චිත්තසදිසඤ්ච කිර පෙතානං අත්තභාවෝ පවීසතියොජනිකො අවසෙසානං තිගාවුතපපමාණෝ, ඉමස්ස චෙව අභිපෙතස්ස කාකපෙතස්ස ච පවීසතියොජනිකෝ, තෙසු අයං තාව අභිපෙතෝ. කාකපෙතම්පි මහාමොග්ගල්ලානෝ ගිජ්ඣකූට මත්ථකෙ පච්චමානං දිස්වා තස්ස පුබ්බකම්මං පුච්ඡන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පචයොජනිකා ජිව්හා සීසතෙත තවයොජනං,
කායෝ අට්ඨුගාතෝ තුයහං පවීසතියොජනං,
කින්නු කම්මං කරිත්වාන පත්තොසි දුක්ඛමීදිස"න්ති.

අථස්ස පෙතෝ:-

"අහං භන්තෙ මොග්ගල්ලාන කස්සපස්ස භගෙසිනො,
සංඝස්ස අභිහටං භත්තං ආහාරෙසිං යදිච්ඡක"න්ති

ගාථං වත්වා ආහ-හඤ්ඤ කස්සපබුද්ධකාලෙ සඞ්ඝුලා භික්ඛූ ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිංසු, මනුස්සා ථෙරෙ දිස්වා සම්පියායමානා ආසනසාලාය නිසීදුපෙත්වා යාගුං පායෙත්වා ඛජ්ජකං දත්වා පාදෙ ධොවිත්වා තෙලං මක්ඛෙත්වා පිණ්ඩපාතකාලං ආගමයමානා ධම්මං සුණන්තා නිසීදිංසු, ධම්මකථාවසානෙ ථෙරානං පත්තෙ ආදාය අත්තනෝ අත්තනෝ ගෙහා නානග්ගරසස්ස භොජනස්ස පූරෙත්වා ආහරිංසු, තදා අහං කාලෝ හුත්වා ආසනසාලාය ඡදනපිට්ඨෙ නිලීනෝ තං දිස්වා එකෙන ගහිතපත්තතෝ තික්ඛත්තුං මුඛං පූරෙන්තා තයෝ කබළෙ අග්ගහෙසිං, තං පන භත්තං නෙව සංඝස්ස සන්තකං න සංඝස්ස නියාමෙත්වා දින්නං න භික්ඛූහි ගහිතාවසෙසකං අත්තනෝ අත්තනෝ ගෙහං නෙත්වා මනුස්සෙහි භුඤ්ජිතබ්බකං නෙවලං සඞ්ඝං උද්දිස්ස අනිහටමත්තමෙව, තතෝ මයා තයෝ කබළා ගහිතා, එත්තකං මෙ පුබ්බකම්මං, සඤ්ඤාහං කාලං කත්වා තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන අවීචිම්හි පච්චිත්වා තත්ථ පක්කාවසෙසෙන ඉදානි ගිජ්ඣකූටෙ කාකපෙතෝ හුත්වා නිබ්බත්තෝ ඉමං දුක්ඛං පච්චනුභොමීති ආහ.

ඉදං කාකපෙතස්ස වත්ථු.

ඉධ පන ථෙරෙ අභිපෙතං දිස්වා සිතං පාත්වාකාසීති ආහ, අථස්ස සත්ථා සක්ඛි හුත්වාපි උට්ඨාය-සච්චං භික්ඛවෙ මොග්ගල්ලානෝ ආහ, මයා පෙස සඞ්ඛිධිං පත්තදිවසෙ යෙව දිට්ඨෝ, අපි චාහං-යෙ මෙ වචනං න සද්දහෙය්යුං නෙසං අහිතාය භවෙය්යාති පරානුද්දයාය න කථෙසීනති ආහ. ලක්ඛණසංයුත්තෙපි හි මහාමොග්ගල්ලානෙන දිට්ඨකාලෙයෙව සත්ථා තස්ස සක්ඛි හුත්වා විනීතවත්ථූනි[1] න්ථෙසි, ඉදම්පි තෙන තථෙව කථිතං සුත්වා භික්ඛූ තස්ස පුබ්බකම්මං පුච්ඡිංසු, සත්ථාපි තෙසං කථෙසි.

අතීතෙ කිර බාරාණසිං නිස්සාය නදීතීරෙ පවෙණිකබුද්ධස්ස පණ්ණසාලං කරිංසු, සො තත්ථ විහරන්තො නිබද්ධං නගරෙ පිණ්ඩාය වරති, නාගරාපි සායංපාතං ගන්ධපුප්ඵාදිහත්ථා පවෙණිකබුද්ධස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡන්ති, එකෝ බාරාණසිවාසී පුරිසො තං මග්ගං නිස්සාය ඛෙත්තං කසි, මහාජනෝ සායංපාතං පවෙණිකබුද්ධස්ස උපට්ඨානං ගච්ඡන්තෙනා ඛෙත්තං මද්දන්තෝ ගච්ඡති, කස්සකෝ ච මා මෙ ඛෙත්තං මද්දථාති වාරෙන්තොපි වාරෙතුං නාසක්ඛි, අථස්ස එතදහොසි-සචෙ ඉමස්මිං ඨානෙ පවෙණිකබුද්ධස්ස පණ්ණසාලා න භවෙය්ය න මෙ ඛෙත්තං මද්දෙය්යුනති, සො පවෙණිකබුද්ධස්ස පිණ්ඩාය පවිට්ඨකාලෙ පරිභොගභාජනානි භින්දිත්වා පණ්ණසාලං ඣාපෙසි, පවෙණිකබුද්ධොපි තං ඣාමං දිස්වා යථාසුඛං පක්කාමි, මහාජනෝ ගන්ධමාලං ආදාය ආගතෝ ඣාමපණ්ණසාලං දිස්වා කහන්නුඛෝ නො අය්යා ගතොති ආහ, සොපි මහාජනෙනෙව සද්ධිං ආගතෝ මහාජනමජ්ඣෙ ඨිත

1. ම. විසතිවත්ථූනි.

කොව එවමාහ–මයාස්ස පණ්ණාලා කිඤ්චිතාති, අථ නං ගණ්හථ ඉමං පාපං නිස්සාය මයං පවෙච්ඡාබ්‍රහ්මං දට්ඨුං න ලභිම්හාති දණ්ඩාදීහි පොථෙත්වා ජීවිතක්ඛයං පාපෙසුං, සො අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා යාවායං මහාපථවි-යොජනමත්තං උස්සන්නා තාව නිරයෙ පච්චිත්වා පක්කාව සෙසෙන ගිජ්ඣකූටේ අභිපෙතො හුත්වා නිබ්බත්තති. සත්ථා ඉදං තස්ස පුබ්බකම්මං ඤත්වා–භික්ඛවෙ පාපකම්මං නාමෙතං ඛීරසදිසං, යථා ඛීරං දුය්හමානමෙව න පරිණමති තථා කසිරමානමෙව න විපච්චති, යදා පන විපච්චති තදා එවරූපෙන දුක්ඛෙන සොචතීති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"නහි පාපං කතං කම්මං සජ්ජු ඛීරංව මුච්චති,
ඩහන්තං බාලමන්වෙති භස්මච්ඡන්නොව පාවකො"ති.

තත්ථ **සජ්ජු ඛීරංචාති** තං ඛණං යෙව ඛෙත්තයා ථනෙහි නික්ඛන්තං අබ්භුණ්හං ඛීරං **න මුච්චති** න පරිණමති, ඉදං වුත්තං හොති–යථා ඉදං සජ්ජු ඛීරං තං ඛණං යෙව න මුච්චති න පරිණමති න පකතිං ජහති, යඤ්ච පන භාජනෙ දුය්හිත්වා ගහිතං යාව තත්ථ තක්කාදි අම්බිලං න පක්ඛිපති යාව දධිභාජනාදිකං අම්බිලභාජනං න පාපුණාති තාව පකතිං අජහිත්වා පච්ඡා ජහති, එවමෙවං පාපකම්මම්පි කසිර මානමෙව න විපච්චති යදිපි විපාචෙය්‍ය න කොචි පාපකම්මං කාතුං විසහෙය්‍ය, යාව පන කුසලාභිනිබ්බත්තා ඛණ්ඩා ධරන්ති තාව තං හෙ රක්ඛන්ති, තෙසං භෙදා අපායෙ නිබ්බත්තක්ඛණෙඤ්ඤ විපච්චති විපාචෙතා **නඤ්ඤ දහන්තං බාලමන්වෙති**, කිං වියාති? **භස්ම ඡන්නොව පාවකෝ**, යථා හි ඡාරිකාය පටිච්ඡන්නා විහච්චිකාඛාරෙ අක්කමන්තාපි ඡාරි කාය පරිච්ඡන්නත්තා න තාව ඩහති, ඡාරිකං පන තාපෙත්වා වම්මා දීනං ඩහනවසෙන යාව මත්ථලුඛා ඩහන්තා ගච්ඡති, එවමෙවං පාප කම්මම්පි යෙන කතං හොති තං බාලං දුතියෙ වා තතියෙ වා අත්ත භාවෙ නිරයාදීසු නිබ්බත්තං ඩහන්තං අනුගච්ඡතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අඡිපෙන වත්ථු වාදසමං.

5, 13.

"යාවදෙව අනත්ථායා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහ රන්තො සටසිකූටපෙතං ආරබ්ධ කථෙසි. පුරිමනයෙනෙව හි මහා මොග්ගල්ලානත්ථෙරෙ ලක්ඛණත්ථෙරෙන සද්ධිං ගිජ්ඣකූටා ඔතරන්තා අඤ්ඤතරස්මිං පදෙසෙ සිතං පාච්චාකාසි. ථෙරෙනා සිතකාරණං පුට්ඨා භගවතො මං සන්තිකෙ පුච්ඡේය්‍යාසීති පිණ්ඩාය චරිත්වා සත්ථාර උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා නිසින්නකාලෙ පුන පුට්ඨා ආහ–

1. ම. ඡාදෙන්ති ද. ට.

ආවුසො එකං පෙතං අද්දසං නිග්ගාවුතපපමාණෙන අත්තභාවෙන, තස්ස සකි අයකූටසහස්සානි ආදිත්තානි සම්පජ්ජලිතානි උපරිමත්ථතෙ පතිත්වා පතිත්වා උට්ඨහන්ති සිසං භිජ්ජනති, භිත්තා භිත්තා පුන සමුට්ඨහති, ඉමිනා අත්තභාවෙන මයා එවරූපො අත්තභාවො න දිට්ඨපුබ්බොති, අහං තං දිස්වා සිතං පාත්වාකාසිනති ආහ.

පෙතවත්ථුස්මිං හි:-

"සතසහස්සානි පරිපුණ්ණානි සබ්බසො,
සීසෙ තුය්හං නිපතන්ති චොසිඤ්ඤෙතෙව මත්ථකා"නති-ආදි:-

ඉමමෙව පෙතං සන්ධාය වුත්තං. සත්ථා පෙරස්ස කථං සුත්වාව භික්ඛවෙ මයාපෙස සත්තො බොධිමණ්ඩෙ නිසින්නෙනෙව දිට්ඨො, යෙ ව පන මෙ වචනං න සද්දහෙය්යුං තෙසං අහිතාය භවෙය්යාති පරෙසං අනුකම්පාය න කථෙසිං. ඉදානි පන මොග්ගල්ලානස්ස සක්ඛිං කත්වා කථෙමීති ආහ. තං සුත්වා භික්ඛූ තස්ස පුබ්බකම්මං පුච්ඡිංසු සත්ථා තෙසං කථෙසි. අතීතෙ කිර බාරාණසියං සාළිත්තකසිපෙ[1] නිපජ්ජනිං පත්තො එකො පිඨසපි අහොසි. සො නගරවාරෙ එකස්ස වට රුක්ඛස්ස හෙට්ඨා නිසින්නො සක්කරුනි ඛිපිත්වා තස්ස පණ්ණානි ඡින්දන්තො හත්ථිරූපකං තො දස්සෙති අස්සරූපකං තො දස්සෙතීති ගාමදාරකෙහි වුච්චමානො ඉච්ඡිතිච්ඡිතානි රූපානි දස්සෙත්වා තෙසං සන්තිකා බාදනියාදීනි ලභති, අථෙකදිවසං රාජා උය්‍යානං ගච්ඡන්තො තං පදෙසං පාපුණි, දාරකා පිඨසපිං පාරොහනන්තරෙ කත්වා පලාසිංසු, රඤ්ඤා සීතමජ්ඣන්නතිතෙ රුක්ඛමූලං පවිට්ඨස්ස සීදුවිහාරාය සරීරං ඵරි, සො කිඤ්චුඛො එහනති උදඹං ඔලොකෙන්තො රුක්ඛස්ස පණ්ණෙසු හත්ථිරූපකාදීනි දිස්වා චින්තෙසි "කම්මනති ප්‍රවිත්තිං පිඨසපිනොති සුත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා ආහ-මයාහං පුරොහිතො අභිඔඛරෙ අපපමත්තකෙපි වුත්තෙ බහුං භණන්තො මං උපද්දවෙති සක්ඛිස්සසි තස්ස මුඛෙ තාළිමත්තා අජලණ්ඩිකා ඛිපිතුනති, සක්ඛිස්සාමි දෙව අජලණ්ඩිකා ආහරාපෙත්වා පුරොහිතෙන සද්ධිං තුම්හෙ අන්තොසාණියං නිසීදථ අහමෙත්ථ කත්තබ්බං ජානිස්සාමීති, රාජා තථා කාරෙසි, ඉතරොපි කත්තරියාගෙන සානියා ඡිද්දං කත්වා පුරොහිතස්ස රඤ්ඤා සද්ධිං කථෙන්තස්ස මුඛෙ විවරමත්තෙන එකෙකං අජලණ්ඩිකං ඛිපි, පුරොහිතො මුඛං පවිට්ඨං පවිට්ඨං ගිලි, පිඨසපි ඛිණාසු අජලණ්ඩිකාසු සාණිං ඵාලෙසි, රාජා තාය සඤ්ඤාය අජලණ්ඩිකානං ඛිණභාවං ඤත්වා ආහ-ආචරිය අහං තුම්හෙහි සද්ධිං කථෙන්තො කථං නිම්ඵරිතුං[2] නසක්ඛිස්සාමි, තුම්හෙ අභිඔඛරණාය ආලිම්පිතා අජලණ්ඩිකා ගිලන්තාපි තුණ්හීභාවං නාපජ්ජථාති, බ්‍රාහ්මණො මඤ්ඤමාවං ආපජ්ජිත්වා තතො පට්ඨාය මුඛං විවරිත්වා රඤ්ඤා සද්ධිං සල්ලපිතුං නාසක්ඛි, රාජා පිඨසපිං පක්කොසාපෙත්වා

1. ම. සාලිත්තසිපෙප. 2. ම. නිබ්බරිතුං.

තං නිස්සාය මේ සුඛං ලද්ධන්ති භුඤ්ජා තස්ස සබ්බඤ්ඤං නාම ධනං දත්වා නගරස්ස චතූසු දිසාසු චත්තාරෝ වරගාමේ අදාසි, තම්පඨං විදිත්වා රඤ්ඤා අභිධම්මානුසාසකෝ නාම අමච්චෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"සාධූකං සිප්පඤං නාම අපි යාදිසකිදිසං,
පස්ස ඛජ්ජපගාරෙන ලද්ධා ගාමා චතුද්දිසා"ති.

සෝ පන අමච්චෝ තේන සමයෙන අයමේව භගවා අහොසි. අථෙකෝ පුරිසෝ පිඨසපිත්තා ලද්ධසම්පත්තිං දිස්වා චින්තෙසි-අයං නාම පිඨසපී හුත්වා ඉමම්පි සිප්පං නිස්සාය මහාසම්පත්තිං පත්තෝ, මයාපෙතං සික්ඛිතුං වට්ටතීති; සෝ තං උපසංකමිත්වා වන්දිත්වා-ඉදං මේ ආචරිය සිප්පං දෙථාති ආහ; න සක්කා තාත දාතුන්ති සෝ තේන පටික්ඛිත්තෝ-හොතු ආරාධෙස්සාමි තන්ති තස්ස හත්ථපාදපරිකම්මාදීනි කරොන්තෝ චිරස්සං තං ආරාධෙත්වා ද්‍රුතපදුනං යාචි, පිඨසපී-අයං මේ අතිවිය උපකාරකොති තං පටිබාහිතුං අසක්කොන්තෝ සිප්පං සික්ඛාපෙත්වා-නිප්ඵන්නං තෙ තාත සිප්පං ඉදානි කිං කරිස්ස සිති ආහ, ඛහි ගන්ත්වා සිප්පං දීපංසිස්සාමීති; කිං කරිස්සසීති?, ගාවිං වා මනුස්සං වා පහරිත්වා මාරෙස්සාමීති; තාත ගාවිං මාරෙන්තස්ස සතං දණ්ඩෝ මනුස්සං[1] මාරෙන්තස්ස සහස්සං, භවිං සපුත්තදාරෙහි තං නිස්සිරිතුං න සක්ඛිස්සසීති; මා විනස්ස, යම්හි පගෙ දණ්ඩා නත්ථි තාදිසං නිම්මාතාපිතිකං කඤ්චි උපධාරෙහීති; සෝ සාධූති සක්කරං උච්ඡඞ්ඛ කත්වා තාදිසං උපධාරයමානෝ විචරන්තෝ ගාවිං දිස්වා අයං සස්සාමි කාති පහරිතුං න විසහි, මනුස්සං දිස්වා අයං සමතාපිතිකොති පහරිතුං න විසහි. තෙන ච සමයෙන සුනෙත්තෝ නාම පවෙචකබ්‍රාහ්මණෝ තං නගරං නිස්සාය පණ්ණසාලායං විහරති, සෝ තං විඛාය පවිසන්තං නගරවාරේ[2] දිස්වා-අයං නිම්මාතාපිතිකෝ ඉමස්මිං පඨමේ දණ්ඩෝ නත්ථි ඉමං පහරිත්වා සිප්පං විමංසිස්සාමීති පවෙචකබ්‍රාහ්මණස්ස දක්ඛිණ කණ්ණසොතං සන්ධාය සක්කරං බිපි, සා දක්ඛිණකණ්ණසොතෙන පවි සිත්වා වාමෙන නික්ඛමි, දුක්ඛා වෙදනා උපපජ්ජි; පවෙචකබ්‍රාහ්මණෝ භික්ඛාය චරිතුං නාසක්ඛි, ආකාසෙන පණ්ණසාලං ගන්ත්වා පරිනිබ්බායි. මනුස්සා පවෙචකබ්‍රාහ්මණේ අනාගච්ඡන්තෙ කිඤ්චි අඵාසුකං භවිස්සතීති විත්තෙත්වා තත්ථ ගන්ත්වා තං පරිනිබ්බුතං දිස්වා රොදිංසු පරිදෙවිංසු; සොපි මහාජනං ගච්ඡන්තං දිස්වා තත්ථ ගන්ත්වා පවෙචකබ්‍රාහ්මණං සඤ්ඤාපෙත්වා අග්ගිං පිඛාය පවිසන්තෝ චාරන්තරෙ මම සම්බුද්ධභූතෝ, අහං අත්තනෝ සිප්පං විමංසෙන්තෝ ඉමං පහරිත්වා ඝාතෙසිං. මනුස්සා ඉමිනා කිර පාපකෙන පවෙචකබ්‍රාහ්මණෝ පඨමෝ ගණ්හථ ගණ්හථාති පොථෙත්වා තත්ථෙව තං ජීවිතක්ඛයං පාපෙසුං; සෝ අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා යාවායං මහාපථවි යොජනමත්තං උස්සන්නා තාව පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන ගිජ්ඣකූටම්හි සටසිකූටපෙතෝ

1. සී. පුරිසං. 2. ම. නාගරද්වාරත්තරෙ.

හුත්වා නිබ්බත්තති. සත්ථා ඉමං තස්ස පුබ්බකම්මං කථෙත්වා භික්ඛවෙ බාලස්ස නාම සිපපං වා ඉස්සරියං වා උපපජ්ජමානං[1] අනත්ථාය උපපජ්ජති; බාලො හි සිපපං වා ඉස්සරියං වා ලභිත්වා අත්තනො අනත්ථමෙව කරොතීති අනුසන්ධිං සමෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යාවදෙව අනත්ථාය ඤත්තං බාලස්ස ජායති,
හනති බාලස්ස සුක්කංසං මුද්ධමස්ස විපාතය"නති.

තත්ථ **යාවදෙවාති** අවධිපරිච්ඡෙදත්ථෙ නිපාතො. **ඤත්තන්ති** ජානනසභාවෙ; යම්පි සිපපං ජානාති යම්හි වා ඉස්සරියෙ යසෙ සම්පත්තියව කිඤ්චි ජනෙන ඤයති පාකටො පඤ්ඤත්තො හොති තස්සෙතං නාමං, සිපපං වා හි ඉස්සරියාදිභාවො වා **බාලස්ස අනත්ථායෙව ජායති**, තං නිස්සාය සො අත්තනො අනත්ථමෙව කරොති. **හනතීති** විනාසෙති. **සුක්කංසංති** කුසලකොට්ඨාසං; බාලස්ස හි සිපපං වා ඉස්සරියං වා උපපජ්ජමානං කුසලකොට්ඨාසං ඝාතෙන්තමෙව උපපජ්ජති. මුද්ධන්ති පඤ්ඤායෙතං නාමං. **විපාතයන්ති** විඛංසයමානං; තස්ස හි තං සුක්කංසං හනන්තං පඤ්ඤාසඞ්ඛාතං මුද්ධං විපාතෙන්තං විඛංසෙන්තමෙව හනතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සටසිකූටපෙතවත්ථු පෙරසමං.

5, 14.

"අසතං භාවනමිච්ඡෙය්‍ය"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සුධම්මත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. දෙසනා මච්ඡිකාසණ්ඩෙ සමුට්ඨාය සාවත්ථියං නිට්ඨිතා. මච්ඡිකාසණ්ඩනගරස්මිං හි චිත්තො නාම ගහපති පඨවගඞ්ගායානං අබ්භන්තරං[2] මහානාමත්ථෙරං නාම පිණ්ඩාය චරමානං දිස්වා තස්ස ඉරියාපථෙ පසීදිත්වා පත්තං ආදාය ගෙහං පවෙසෙත්වා භොජෙත්වා හත්ථකිච්චාවසානෙ ධම්මකථං සුණන්තො සොතාපත්තිඵලං පත්වා අවලඤ්ජො හුත්වා අඹාටකවනං නාම අත්තනො උය්‍යානං සඞ්ඝාරාමං කාතුකාමො ථෙරස්ස හත්ථෙ උදකං පාතෙත්වා[3] නිය්‍යාදෙසි, තස්මිං ඛණෙ පතිට්ඨිතං බුද්ධසාසනන්ති උදකපටිග්ගහං කත්වා මහාපඨවිං කම්පි. මහාසෙට්ඨි උය්‍යානෙ මහා විහාරං කාරෙත්වා සඞ්ඝදීසාහි ආගතානං භික්ඛූනං විවටවාරො අහොසි. මච්ඡිකාසණ්ඩෙපි සුධම්මත්ථෙරො නාම නොවාසිකො අහොසි; අපරෙන සමයෙන චිත්තස්ස ගුණකථං සුත්වා වෙ අඤ්ඤා සාවත්ථා තස්ස සඞ්ඝගහං කාතුකාමා මච්ඡිකාසණ්ඩං අගමංසු, චිත්තො ගහපති තෙසං ආගමනං සුත්වා අඩ්ඪයොජනං පච්චුග්ගන්ත්වා තෙ ආදාය අත්තනො විහාරං පවෙසෙත්වා ආගන්තුකවත්තං කත්වා-හත්ථෙ

1. සී. නිපජ්ජමානං. 2. ම. අබ්භන්තරෙ 3. සී. පායෙත්වා.

ථොකං ධම්මකථං සොතුකාමොත්‍ථීති ධම්මසෙනාපතිං යාචි, අථ නං ථෙරෝ උපාසක අඛාතෙනමහා කිලන්තරූපා අපි ච ථොකං සුණාතීති තස්ස ධම්මකථං කථෙසි. සෝ ථෙරස්ස ධම්මකථං සුණන්තොව අනාගාමිඵලං පාපුණි. සෝ වෙ අගාරසාවකො වන්දිත්වා භන්තෙ සෙව භික්ඛුසහස්සෙන සද්ධිං මම ගෙහෙ භික්ඛං ගණ්හථාති නිමන්තෙත්වා පච්ඡා තෙවාසිකං සුධම්මත්‍ථෙරං-තුම්හෙපි භන්තෙ සෙව ථෙරෙහි සද්ධිං ආගච්ඡෙය්‍යාථාති නිමන්තෙසි; සෝ අයං මං පච්ඡා නිමන්තෙසීති කුඛො පටිකඛිපිත්වා පුනපපුනං යාචියමානොපි පටිකඛිපි එව; උපාසකො-පඤ්චසිස්සසථ භන්තෙති පඤ්චසත්වා පුනදිවසෙ අත්තනො නිවෙසනෙ මහාදානං සජ්ජෙසි, සුධම්මත්‍ථෙරොපි පවිසකාලෙයෙව කිදිසො නුඛො ගහපතිනා අගාරසාවකානං සක්කාරෙ සජ්ජිතෙ සෙව ගන්ත්වා පස්සිස්සාමාති විනෙත්වා පාතොව පත්තචීවරමාදාය තස්ස ගෙහං අගමාසි, සෝ ගහපතිනා නිසිදථ භන්තෙති වුච්චමානොපි නාහං නිසිදිම්ි පිණ්ඩාය චරිස්සාමීති වත්වා අගාරසාවකානං පරියාදිතං සක්කාරං ඔලොකෙත්වා ගහපතිං ජාතියා ඝවෙතුකාමො උළාරෙ තෙ ගහපති සක්කාරෙ අපි චෙත්ථ එකං යෙව නත්ථීති; කිං භන්තෙති?, කිලඤ්ඡුලිකා ගහපතීති වත්වා ගහපතිනා කාකොපමාය අපඤාදිතො කුජ්ඣිත්වා එසො තෙ ගහපති ආවුසො ගම්භීරාමිති වත්වා යාවතතියං වාරියමානොපි පඤ්චසත්වා සද්ධූ සන්තිකං ගන්ත්වා විත්තෙන්න ව අහන්නා ව වුත්තවචනං ආරොචෙසි; සත්‍ථා-තයා උපාසකො සඛො පසන්නොා ගිහිනෙන බ්‍රූසිතොති තස්සෙව දෙසං ආරොපෙත්වා පරිසාරණ්ඩියකම්මං කාරෙත්වා ගවජ්ජිත්තං ගහපතිං ඛමාපෙහීති පෙසෙසි; සෝ තථෙ ගන්ත්වා ගහපතිං මයා මෙව දෙසො ඛමාහි මෙති වත්වාපි නාහං ඛමාමීති තෙන පටික්ඛිත්තොා මඬ්ඩූභූතො තං ඛමාපෙතුං නාසක්ඛි; පුනදෙව සද්ධූ සන්තිකං පච්ඡගමාසි. සත්‍ථා-නාස්ස උපාසකො ඛම්ඤතීති ඤත්වාපි-මානත්ථඩ්ඩො එස තිංසයොජනං තාව මග්ගං ගන්ත්වා පච්ඡා ගවජ්ජභූතිං ඛමාපනුපායං අනාවික්ඛිත්වාව උත්‍යෙය්‍යාජෙසි. අථස්ස පුන ආගතකාලෙ නිහතමානස්ස අනුද්ධතං දත්වා ගවජ්ජ ඉම්නා සද්ධිං ගන්ත්වා උපාසකං ඛමාපෙහීති වත්වා සමණෙන නාම මග්ගා විහාරෙ මග්ගං නිවාසනට්ඨානං මග්ගං උපාසකො මග්ගං උපාසිකාති මානං වා ඉස්සා වා කාතුං න වට්ටති එවං කරොන්තස්ස ඉස්සාමානාදයොපි කිලෙසා වඩ්ඪන්තීති අනුසඤ්ඤං සමෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්නොා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අසතං භාවනම්ඉච්ඡෙය්‍ය පුරෙකඛාරව භික්ඛූසු,
ආවාසෙසු ච ඉස්සරියං පූජා පරකුලෙසු ච.

මමෙව කතමඤ්ඤන්තු ගිහී පබ්බජිතා උභො,
මමෙව අත්වසා අස්සු කිච්චාකිච්චෙසු කිස්මිචි;

ඉති බාලස්ස සඞ්කප්පො ඉච්ඡා මානො ච වඩ්ඪති"ති.

තත්ථ අසතාති බාලෝ හික්ඛු අවිජ්ජමානං සම්භාවනං **ඉච්ඡේය්‍ය**, අස්සඛෝව සමානෝ සඛෝති මං ජනෝ ඤාතූති ඉච්ඡති, පාපිච්ඡතා නිද්දෙසෙ වුත්තනයෙනෙව බාලෝ අස්සඛෝ දුස්සීලෝ අපසාදෙතෝ අවිවිත්තෙනා කුසිතෝ අනුපට්ඨිතසති අසමාහිතෝ දුප්පඤ්ඤ අඛිණාසවොව සමානෝ අහෝ වත මං ජනෝ අයං සඛෝ සීලවා බහුස්සුතෝ පවිවිත්තෙනා ආරඛවිරියෝ උපට්ඨිතසති සමාහිතෝ පඤ්ඤවා ඛීණාසවොති ජානෙය්‍යාති ඉමං අසන්තං සම්භාවනං ඉච්ඡති. **පුරෙඛ්ඛාරනති** පරිවාරං, අහෝ වත මං සකලවිහාරෙ භික්ඛූ පරිවාරෙන්තා පඤ්ඣං පුච්ඡන්තා විවරෙය්‍යුනති එවං ඉච්ඡාවාරෙ ඨත්වා පුරෙඛ්ඛාරව භික්ඛූසු ඉච්ඡති. **ආවාසෙසූති** සඛ්ඛිතෙසු ච ආවාසෙසු, යානි විහාර මජ්ඣෙ පණීතානි සෙනාසනානි තානි අත්තනෝ සන්තිඨසම්භත්තා දීනං භික්ඛූනං තුම්හෙ ඉධ වසථාති විවාරෙන්තෝ සයම්පි වරසෙනා සනං පළිබොධෙන්තෝ[1] සෙසානං ආගන්තුකභික්ඛූනං පවෙනතිමානි උකලාපසෙනාසනානි[2] වෙව අමනුස්සපරිග්ගහිතානි ච තුම්හෙ ඉධ වසථාති විවාරෙන්තෝ ආවාසෙසු ච **ඉස්සරියං** ඉච්ඡති. **පූජා පර කුලෙසු චාති** නෙව මාතාපිතූනං න ඤාතකානං පරෙසු යෙව කුලෙසු අහෝ වතිමෙ මය්හමෙව දදෙය්‍යුං න අඤ්ඤසනති එවං වතුහි පවෙයෙහි පූජං ඉච්ඡති. **මමෙව කතමඤ්ඤනතූති** යස්ස ච බාලස්ස යං කිඤ්චි විහාරෙ උපොසථාගාරාදිකරණවසෙන කතං තව කම්මං තුං සබ්බං අම්හාකං ථෙරෙන කතනති එවං ගිහී ච **පබ්බජිතා** ච **උභොපි** මමෙව නිස්සාය කතං පරිනිට්ඨිතං මඤ්ඤනතූති සඛකපෙපා උපජ්ජති. **මමෙව අතිවසා අස්සූති** ගිහී ච පබ්බජිතා ච සබ්බෙපි මමෙව වසෙ වත්තනතු සකටගොණවාසිථරසුආදීනි වා ලඛ්ඛානි හොනති අන්තමසෙ යාගුමත්තම්පි තාපෙත්වා පිවනාදීනි වා එව රූපෙසු **කිච්චාකිච්චෙසු** බුද්ධකම්මනෙත්තසු කරණීයෙසු කිසම්ච් එක කිච්චෙපි මමෙව වසෙ වත්තනතු මංයෙව ආපුච්ඡිත්වා කරොනතූති සඛකපෙපා උපජ්ජති. **ඉති බාලස්සාති** යස්ස බාලස්ස යා ච **ඉච්ඡා** අයව එවරූපෙ **සඛකපෙපා** උපජ්ජති, තස්ස නෙව පිපස්සනා න මග්ගඵලානි වඩ්ඪනති, කෙවලං පනස්ස වඩ්ඪෙදයෙ සම්මුදස්ස උදකං විය ජන්තු වාරෙසු උපපරිමානා තණ්හා වෙව නවවිධ **මානො ව වඩ්ඪතීති**. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සුධම්මත්ථෙරොපි ඉමං ඔවාදං සුත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා වුට්ඨායාසනා පදක්ඛිණං කත්වා තෙන අනුදූතෙන භික්ඛූනා සඞ්ඝ ගන්ත්වා උපාසකස්ස වක්ඛුපථෙ ආපත්තිං පටිකරිත්වා උපාසකං ඛමාපෙසි; සෝ-උපාසකෙන ඛමාමහං භන්තෙ සවෙ මය්‍යං දෙසෙ අත්ථි ඛමථ මෙති පටිඛමාපිතෝ සත්ථාරං දිස්වාවාදෙ ඨත්වා කතිපාහෙනෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. උපාසකොපි විනෙතාසි-මය්හං සත්ථාරං අදිස්වාව සොතාපත්තිඵලං පත්තං අදිස්වා එව හි අනාගාමිඵලෙ පතිට්ඨිතෝ

1. සී. පළිබුඛන්තෝ. 2. ම. ලාමකසෙනාසනානි.

සත්තාරං මේ දත්වුං වට්ටතීති; සෝ තිලතණ්ඩුලසපිඨිඛණ්ඩතණ්ඩුලාදීනි පුරානි පඤ්චසකටසතානි යොජාපෙත්වා සත්තාරං දත්වුකාමා ආගච්ඡන්තු පිඩපාතාදීහි න කිලමිස්සන්තීති භික්ඛුසංඝස්ස ආරොචාපෙත්වා භික්ඛුණීසංඝස්සපි උපාසකානමපි උපාසිකානමපි ආරොචාපෙසි, තෙන සද්ධිං පඤ්චහි පඤ්චහි භික්ඛූ ච භික්ඛුණියෝ ච උපාසකා ච උපාසිකායෝ ච නික්ඛමිංසු, සෝ තෙසඤ්ඤෙව අත්තනෝ පරිසාය චාති තිත්තං ජනසහස්සානං යථා තිංසයොජනමග්ගෙ යාගුභත්තාදීහි කිඤ්චෙල්ලං න හොති තථා සංවිදහි. තස්ස පන නික්ඛන්තභාවං ඤත්වා යොජනෙ යොජනෙ දෙවතා බන්ධාවාරං බන්ධිත්වා දිබ්බෙහි යාගුඛජ්ජකභත්තපානාදීහි තං මහාජනං උපට්ඨහිංසු; තස්සච් කොතුච්චෙල්ලං නාහොසි. එවං දෙවතාහි උපට්ඨියමානෝ දෙවසිකං යොජනං ගච්ඡන්තෝ මාසෙන සාවත්ථිං පාපුණි, පඤ්චසකටසතානි යථා පූරිතානෙව අහෙසුං; දෙවතාහි චෙව මනුස්සෙහි ච අභිහටපණ්ණාකාරං විස්සජ්ජෙන්තොව අගමාසි. සත්ථාපි ආනන්දත්ථේරං ආහ[1]–ආනන්ද අජ්ජ වඩ්ඪමානකච්ඡායාය විත්ථතා ගහපති පච්ඡි උපාසකසතෙහි[2] පරිවුතො ආගන්ත්වා මං වන්දිස්සතීති. කිං පන භගෙත සස්ස තුම්හාකං වන්දනකාලෙ කිඤ්චි පාටිහාරියං භවිස්සතීති?, භවිස්සති ආනන්දාති, කිං භගෙතෙති?, තස්ස ආගන්ත්වා මං වන්දනකාලෙ රාජමාතෙන අධික්කරිස මත්තෙ පදෙසෙ ජාතානුමත්තෙන ඔධිනා පච්චණ්ණානං දිබ්බපුප්ඵානං ඡන්නවස්සං වස්සිස්සතීති. තං කථං සුත්වා නගරවාසිනො එවං මහා පුඤ්ඤං කිර විත්තෙනා ගහපති නාම ආගන්ත්වා අජ්ජ සත්ථාරං වන්දිස්සති එවරූපං කිර පාටිහාරියං භවිස්සති මයමපි තං මහාපුඤ්ඤං දත්වුං ලභිස්සාමාති පණ්ණාකාරං ආදාය මඤ්ඤස උභොසු පස්සෙසු අට්ඨංසු. විහාරසමීපං ආගතකාලෙ පච්ඡිභික්ඛූසහානි පඨමං අගමංසු; විත්තෙනා ගහපති අම්මා තුම්හෙ පච්ඡතො ආගච්ඡථාති මහාඋපාසිකායො වත්වා[3] පච්ඡි උපාසකසතෙහි පරිවුතා සත්ථු සන්තිකං අගමාසි, බුද්ධානං සම්මුඛට්ඨානෙ පන සීහා වා නිසින්නා වා න ඉතො වා එතෙනා වා හොන්ති, බුද්ධපිටියා විසු පස්සෙසු නිච්චලාව නිට්ඨහන්ති, විත්තෙනා ගහපති අනුපගම්ව බුද්ධපිටිං ඔක්කම්, තීණි ඵලානි පත්තෙන අරියසාවකෙන ඔලොකිතොලොකිතට්ඨානං කාමපි, එසෝ කිර විත්තෙනා ගහපතීති මහාජනෝ ඔලෝකෙසි, සෝ සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ජලබණ්ණානං බුඩරසමිනං අනෙතා පවිසිත්වා විසු ගොප්පකෙසු සත්ථු පාදෙ ගහෙත්වා වන්දි, තං ඛණං යෙව වුත්තපකාරං පුප්ඵවස්සං වස්සි, සාඛාකාරසහස්සානි පවත්තිංසු, සෝ එකං මාසං සත්ථු සන්තිකෙ වසි, වසමානෝ ච සකලං බුද්ධ පමුඛං භික්ඛුසංඝං විහාරෙයෙව නිසීදුපෙත්වා මහාදානං අදාසි, අත්තනා සද්ධිං ආගතෙපි අනෙතාවිහාරෙයෙව කත්වා පරිජග්ගි, එසදිවසමපි අත්තනා සකටෙසු කිඤ්චි ගහෙතබ්බං නාහොසි, දෙවමනුස්සෙහි ආහටපණ්ණාකාරෙනෙව සබ්බකිච්චානි අකාසි,[4] සෝ සත්ථාරං වන්දිත්වා

1. සී. ආමන්තෙසි.
2. ම. සඤ්ඨසතෙහි.
3. ම. ඨපෙත්වා.
4. ම. දානං අදාසි.

ආහ-හන්නෙ අහං තුම්හාකං දුතං දස්සාමීති ආගච්ඡන්තෙ මාසං අන්තරාමග්ගෙ අහොසිං, ඉඬෙව මෙ මාසෙ ඊතිවත්තෙ මයා ආහතං කිඤ්චි ගහෙතුං න ලභාමි, එත්තකං කාලං දෙවමනුස්සෙහි ආහත පණ්ණාකාරෙනෙව දුතං අදාසිං, සොහං සචෙපි ඉධ සංවච්ඡරං වසිස්සාමි නෙව මම දෙය්‍යධම්මං දාතුං ලභිස්සාමි සකටානි ඔතාරෙත්වා ගන්තුං ඉච්ඡාමි පටිසාමනට්ඨානමෙම ආරොචාපෙථාති. සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං ආහ-ආනන්ද උපාසකස්ස එකං පදෙසං තුච්ඡං කාරෙත්වා දෙහීති. ථෙරො තථා අකාසි. කපිලයහුම් කිර හි චිත්තස්ස ගහපතිනො අනුඤ්ඤතා, උපාසකොපි අත්තනා සඬ්ඩං ආගතෙහි තීහි ජනසහස්සෙහි සඬ්ඩං තුච්ඡසකටෙහි පුන මග්ගං පටිපජ්ජි, දෙවමනුස්සා උට්ඨාය අය්‍ය තයා තුච්ඡසකටෙහි ගමනකම්මං කත්තබ්බානි සත්තහි රතනෙහි සකටානි පූරයිංසු, සො අත්තනො ආහතපණ්ණාකාරෙ නෙව මහාජනං පටිජග්ගන්තො අගමාසි, ආනන්දත්ථෙරො සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ-හන්නෙ තුම්හාකං සන්තිකා ආගච්ඡන්නොපි මාසෙන ආගතො, ඉධාපි මාසමෙව වුත්ථො එත්තකං කාලං ආහතපණ්ණාකාරෙනෙව[1] මහාදානං අදාසි, ඉදානි පඤ්චසකටසතානි තුච්ඡානි කත්වා මාසෙනෙව කිර ගමිස්සති, දෙවමනුස්සා පනස්ස උට්ඨාය තයා අය්‍ය තුච්ඡ සකටෙහි ගමනකම්මං කත්තබ්බානි සත්තහි රතනෙහි පූරයිංසු, පුන සො අත්තනෝ ආහතපණ්ණාකාරෙනෙව කිර මහාජනං පටිජග්ගන්තො ගමිස්සතීති. කිං පන හන්නෙ එතස්ස තුම්හාකං සන්තිකං ආගච්ඡන්තස්සෙව අයං සක්කාරො උපපජ්ජි? උදාහු අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තස්සාපි නස්ස උපපජ්ජෙථාති?. ආනන්ද මම සන්තිකං ආගච්ඡන්තස්සාපි අඤ්ඤත්ථ ගච්ඡන්තස්සාපි තස්ස උපපජ්ජතෙව, අයං හි උපාසකො සඬ්ඩො පසන්නො සම්පන්නසීලො එවරූපො යං යං පදෙසං භජති තත්ථ තත්ථෙවස්ස ලාභසක්කාරො නිබ්බත්තතීති වත්වා සත්ථා ඉමං පකිණ්ණකවග්ගෙ ගාථමාහ:-

"සඬ්ඩො සීලෙන සම්පන්නො යසොභොගසමප්පිතො,
යං යං පදෙසං භජති තත්ථ තත්ථෙව පූජිතො"ති.

අත්ථො පනස්ස තත්ථෙව ආවිභවිස්සති. එවං වුත්තෙ ආනන්දත්ථෙරො චිත්තස්ස පුබ්බකම්මං පුච්ඡි, අථස්ස සත්ථා කථෙන්තො ආහ-ආනන්ද අයං පදුමුත්තරස්ස භගවතො පාදමූලෙ කතාභිනීහාරො කප්පසතසහස්සං දෙවමනුස්සෙසු සංසරිත්වා කස්සපබුද්ධකාලෙ මිගලුද්දකකුලෙ නිබ්බත්තෙත්වා වුද්ධිමන්වාය එකදිවසං දෙවෙ වස්සන්තෙ මිගමාරණත්ථාය සත්තිං ආදාය අරඤ්ඤං ගන්ත්වා මිගෙ ඔලොකෙන්තො එකස්මිං අනථපබ්භාරෙ සයිතං පාරුපිත්වා එකං භික්ඛුං නිසින්නං දිස්වා එකො අය්‍යො සමණධම්මං කරොන්තො නිසින්නො භවිස්සති හත්ත මස්ස ආහරිස්සාමීති වෙගෙන ගෙහං ගන්ත්වා එකස්මිං උබ්බෙ ගිය්‍යෙ ආහතමංසං එකස්මිං භත්තං පච්චාපෙත්වා අඤ්ඤං පිණ්ඩවාරිකභික්ඛූ

1. ම. දෙවමනුස්සෙහි අභිහටපණ්ණාකාරෙනෙව.

දිස්වා තෙසමපි පත්තෙ ආදාය පඤ්ඤත්තාසනෙසු නිසීදාපෙත්වා භික්ඛං සම්පාදෙත්වා අග්ගෙ පරිවිසෙථාති අඤ්ඤං ආණාපෙත්වා තං හත්තං පුටසෙ පක්ඛිපිත්වා ආදාය ගච්ඡන්තෙ අන්තරාමග්ගෙ නානාපුප්ඵානි ඔචිනිත්වා පත්තපුටෙ කත්වා ථෙරස්ස නිසින්නට්ඨානං ගන්ත්වා මඤ්ච හන්ත්‍ර සඞ්ඝත්ථං කරොථාති වත්වා පත්තං ගහෙත්වා සුරත්වා ථෙරස්ස හත්ථෙ ඨපෙත්වා තෙහි පුප්ඵෙහි පූජං කරිත්වා යථා මෙ අයං රස පිණ්ඩපාතො පුප්ඵපූජාය සඞ්ඝිත්තං තොසෙසි එවං නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ පණ්ණාකාරසහස්සානි ආදාය ආගන්ත්වා මඤ්ච විත්තං තොසෙත්වා පවත්තණ්ණකුසුමමවස්සව වස්සන්තුති පත්ථනං ඨපෙසි. සො යාවජීවං කුසලං කරිත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා නිබ්බත්තට්ඨානෙ ජනන්තුමන්තෙන්ත ඔඩ්ඩෙත්වා දිබ්බපුප්ඵවස්සං වස්සි. ඉදමනිපිස්ස ජාතදිවසෙ වෙව ඉධ ච ආගතස්ස පුප්ඵවස්සවස්සනඤ්ච පණ්ණාකාරාභිහාරෙ ච සත්තහි රතනෙහි සකටපූරණඤ්ච තස්සෙව කම්මස්ස නිස්සන්දොති.

සුධම්මත්ථෙරවත්ථු චුද්දසමං.

---

5. 15

"අඤ්ඤං හි ලාභූපනිසා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො වනවාසිතිස්සත්‍රේරං ආරබ්භ කථෙසි. දෙසනා පනෙසා රාජගහෙ සමුට්ඨිතා. සාරිපුත්තත්‍රේරස්ස කිර පිතු බ්‍රහ්මණස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස සහායකො මහාසෙනබ්‍රාහ්මණො නාම රාජගහෙ වසති, සාරිපුත්තත්‍රේරො එකදිවසං පිණ්ඩාය චරන්තො තස්මිං අනුසංපථං උපාදාය තස්ස ගෙහචාරං අගමාසි, සො පන පරිකම්මණ්ණවිභවෙ දළිද්දෙ, සෙ මම පුත්තො මය්හං ගෙහචාරෙ පිණ්ඩාය චරිතුං ආගතො භවිස්සති, අහමමනි දුග්ගතො, මය්හං දුග්ගතභාවං න ජානාති මඤ්ඤං නත්ථි මෙ කොචි දෙය්‍යධම්මොති සෙ තස්ස සම්මුඛා භවිතුං අසක්කොන්තො නිලීසි, ථෙරො අපරම්පි දිවසං අගමාසි, බ්‍රාහ්මණො තත්‍රෙව නිලීසි, කිච්චෙව ලභිත්වා දස්සාමීති විඤ්ඤත්තෙන්තොපි න ලභති; අථෙතදිවසං එකස්මිං බ්‍රාහ්මණවාචනකෙ ථූලසාටකෙන සඞ්ඝං පායාස පාතිං ලභිත්වා ආදාය ගෙහං ගච්ඡන්තං ථෙරං අනුස්සරි-ඉමං පිණ්ඩ පාතං මහාථෙරස්ස දාතුං වට්ටතීති; ථෙරොපි තං ඛණං ඤාතං සමා පජ්ජිත්වා සමාපත්තිතො වුට්ඨාය තං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා බ්‍රාහ්මණ දෙය්‍ය ධම්මං ලභිත්වා මම ආගමනං පච්චාසිංසති මයා තත්‍රව ගන්තුං වට්ටතීති සංඝාටිං පාරුපිත්වා පත්තං ආදාය තස්ස ගෙහචාරෙ ඨිතමෙව අත්තානං දස්සෙසි, බ්‍රාහ්මණස්ස ථෙරං දිස්වාව චිත්තං පසීදි, අථ නං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා පවිසනචාරං කත්වා අන්තොගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා පායාසපාතිං ගහෙත්වා ථෙරස්ස පත්තෙ ආකිරි, ථෙරො උපඩ්ඪං සම්පටිච්ඡිත්වා පත්තං පිදහි; අථ නං බ්‍රාහ්මණො-හන්ත එතාපටිච්ඡ මත්තොව අයං පායාසො පරලොකසංගහං මෙ කරොථ මා ඉඩලොකා සඞ්ගහං නිරවසෙසමෙවමහි දාතුකාමොති සබ්බං ආකිරි, ථෙරො

තත්‍රෙව පරිභුඤ්ජි, අථස්ස භත්තකිච්චපරියොසානෙ තම්පි සාටකං දත්වා වන්දිත්වා එවමාහ-භන්තෙ අහම්පි තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මෙව පාපුණෙය්‍යතනි, ථෙරො එවං හොතු බ්‍රාහ්මණාති තස්ස අනුමොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කන්තෙනා අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරන්තො ජෙතවනං අගමාසි, දුග්ගතබාලෙ දිස්වාදානං පන අතිවිය ගාසෙතීති බ්‍රාහ්මණොපි තං දානං දත්වා පසන්නචිත්තො සොමනස්සජාතො ථෙරෙ අධිමත්තං සිනෙහමකාසි, සො ථෙරෙ සිනෙහෙනෙව කාලං කත්වා සාවත්ථියං ථෙරස්ස උපට්ඨාකකුලෙ පටිසන්ධිං ගණ්හි, තඞ්ඛණං යෙව පනස්ස මාතා කුච්ඡියං මෙ භබ්බො පතිට්ඨිතොති ඤත්වා සාමිකස්ස ආරොචෙසි, සො තස්සා ගබ්භපරිහාරං අදාසි, තස්සා අවවුණ්ණ අතිසිත අතිඅඹිලාදිපරිභොගං වජ්ජෙත්වා සුඛෙන ගබ්භං පරිහරයමානාය එවරූපො දොහළො උපපජ්ජි-අහො වතාහං සාරිපුත්තත්ථෙරපමුඛානි පඤ්ච භික්ඛුසතානි නිමන්තෙත්වා ගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා අසම්භින්නඛීරපායාසං දත්වා සයම්පි කාසාය වත්ථානි පරිදහිත්වා සුවණ්ණසරකං ආදාය ආසනපරියන්තෙ නිසීදිත්වා එතෙසං භික්ඛූනං උච්ඡිට්ඨපායාසං පරිභුඤ්ජෙය්‍යන්ති. තස්සා කිර සො කාසාවවත්ථපරිදහනදොහළො කුච්ඡියං පුත්තස්ස බුද්ධාසනෙ පබ්බජ්ජාය පුබ්බනිමිත්තං අහොසි. අථස්සා ඤාතකා ධම්මිකො නො ධිතාය දොහළො උදපාදීති සාරිපුත්තත්ථෙරං සංඝත්ථෙරං කත්වා පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං අසම්භින්නඛීරපායාසං අදංසු, සාපි එකං කාසාවං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා සුවණ්ණසරකං ගහෙත්වා ආසනපරියන්තෙ නිසීදනා උච්ඡිට්ඨපායාසං පරිභුඤ්ජි, දොහළො පච්චුපට්ඨාසි, තස්සා යාව ගබ්භුට්ඨානා අනන්තරන්තරා කතමඟලෙසුපි දසමාසච්චයෙන පුත්තං විජාතාය කතමඟලෙසුපි සාරිපුත්තත්ථෙරපමුඛානං පඤ්චන්නං භික්ඛුසතානං අපෙපාදකමධුරපායාසමෙව අදංසු, සබ්බා කිරෙස දූරතෙන බ්‍රාහ්මණකාලෙ දින්නපායාසස්ස නිස්සන්දෙ. ජාතමඞ්ගලදිවසෙ පන තං දූරතං පාතොව තහාපෙත්වා මණ්ඩෙත්වා සිරිසයනෙ සත්තසහස්සඝණ්ඨාකස්ස කඞ්ඛලස්ස උපරි නිපජ්ජාපෙසුං, සො තත්ථ නිපන්නාකොව ථෙරං ඔලොකෙත්වා අයං මෙ පුබ්බාචරියො මයා ථෙරං නිස්සාය අයං සම්පත්ති ලබ්ධා මයා ඉමස්ස එකං පරිවච්ඡං කාතුං වට්ටතීති සික්ඛාපද ගණ්හණත්ථාය ආනීයමානො තං කඞ්ඛලං චූළඞ්ගුලියා වෙඨෙත්වා අග්ගහෙසි, අථස්ස අඞ්ගුලියං කඞ්ගලා ලග්ගොති නීහරිතුං ආරභිංසු, සො පරොදි, ඤාතකා අපෙථ මා දූරකං රොදාපෙථාති කඞ්ගලෙනෙව සද්ධිං ආනයිංසු, ථෙරං වන්දනකාලෙ කඞ්ගලතො අඞ්ගුලිං අපකඩ්ඪිත්වා කඞ්ගලං ථෙරස්ස පාදමූලෙ පාතෙසි, ඤාතකා දහරෙන කුමාරෙන අජානිත්වා කතන්ති අවත්වා පුත්තෙන නො දිනන්ති පරිවත්තමෙව හොතු භන්තෙති වත්වා භන්තෙ සත්තසහස්සඝණ්ඨනාදෙන කඞ්ගලෙන පූජාකාරස්ස තුම්හාකං දාසස්ස සික්ඛාපදානි දෙථාති ආහංසු, කොනාමොයං දූරඋකාති?, භන්තෙ අය්‍යෙන සම්මාසම්මාසම්බුද්ධෙ තිස්සොනාමෙස භවිස්සතීති, ථෙරො කිර ගිහිකාලෙ උපතිස්සමාණවොති නාම

අහොසි, මාතාපිස්ස විනෙතසි-න මයා පුත්තස්ස අජ්ඣාසයෝ ඝිනිදිතබෙබාති, එවං දූරකස්ස නාමකරණමඞ්ගලං කරිත්වා පුන තස්ස ආහාරපරිභොගමඟලෙසුපි පුත්තස්ස කණ්ණවිජ්ඣනමඟලෙසුපි දුස්සගහණමඟලෙසුපි චූළාකප්පනමඟලෙසුපි සාරිපුත්තත්‍රේරපමුඛානං පවත්තනං භික්ඛුසත්‍තානං අපෙපාදකම්මුඛ්‍යායාසමේව අදංසු, දූරතෝ වුඩ්ඪිමන්වාය සත්තවස්සිකකාලේ මාතරං ආහ-අම්ම ථේරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, සාධු තාත පුබෙබ්වාහං න මයා පුත්තස්ස අජ්ඣාසයෝ ඝිනිදිතබෙබාති මනං අකාසිං, පබ්බජ පුත්තාති ථේරං නිමන්තාපෙත්වා තස්ස ආගතස්ස භික්ඛං ව දත්වා භන්තෙ තුම්හාකං දාසෝ පබ්බජිස්සාමීති වදති ඉමං ආදාය සායං විහාරං ගමිස්සාමාති ථේරං උයෙය්‍යජෙත්වා සායණ්හසමයෙ මහන්තෙන සක්කාරසම්මාෙ[illegible] පුත්තං ආදාය විහාරං ගන්ත්වා ථේරස්ස නිය්‍යාදෙසි, ථේරෝ තෙන සද්ධිං කථෙසි-නිස්ස පබ්බජ්‍යා නාම දුක්කරා අබහුණෙහන අභේ සති සීතලං ලභති සීතලෙන අභේ සති අබහුණං ලභති පබ්බජිතා කිලෙජන ජීවන්ති තුව සුඛෙධිතොසි, හන්තෙ අහං තුම්හෙහි වුත්තනියාමෙන සබ්බං කාතුං සක්ඛිස්සාමීති; ථෙරෝ සාධූති වත්වා තස්ස පටිකූල මනසිකාරවසෙන තචපඤ්චකකම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා නං පබ්බාජෙසි, සඤ්ඤාපි හි චතුත්‍රංසාකාරං කථෙතුං වට්ටතියෙව, සබ්බං කථෙතුං අසක්කොන්තෙන පන තචපඨකං[1] කථෙතබ්බමෙව, ඉදං හි කම්මට්ඨානං සබ්බබුද්ධානං අවිජහිතමෙව, කෙසාදිසු එකෙක කොට්ඨාසෙ අරහත්තපත්තානං භික්ඛූනම්පි භික්ඛුණීනම්පි උපාසකානම්පි උපාසිකානම්පි පරිච්ඡෙදෙ නත්ථි, අව්‍යත්තා භික්ඛු පන පබ්බාජෙත්වා අරහත්තස්ස උපනිස්සයං නාසෙන්තී තස්මා ථෙරෝ කම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වාව පබ්බාජෙත්වා දසසු සීලෙසු පතිට්ඨාපෙසි. මාතාපිතරෝ පුත්තස්ස පබ්බජිතසක්කාරං කාරෙන්තා සත්තාහං විහාරෙයෙව බුද්ධපමුඛස්ස සංඝස්ස අපෙපාදනම්මුඛ්‍යායාසමේව අදංසු, භික්ඛූපි නිබඛං අපෙපාදනම්මුඛ්‍යායාසං පරිහරිතුං න සක්කොමාති උජ්ඣායිංසු, තස්ස හි මාතාපිතරෝ සත්තමෙ දිවසෙ සායං ගෙහං අගමංසු, සාමණෙරෝ අට්ඨමෙ දිවසෙ භික්ඛූනි සඞ්ඝිඩාය පාවිසි, සාවත්‍ථිවාසිනොා-සාමණෙරෝ කිර අජ්ජ පිඩාය පවිසිත්‍වා සක්කාර මස්ස කරිස්සාමාති පඤ්චහි සකටසතෙහි සඞ්ඝං චුම්බටකානි කත්වා පඤ්ච පඤ්ච පිණ්ඩපාතසතානි සජෙත්වා ආදාය පටිපථෙ ඨත්වා අදංසු, පුන දිවසෙ විහාරස්ස උපවනං ආගන්ත්වා අදංසු, එවං සාමණෙරෝ විහෙව දිවසෙහි ඇවසතසහස්සෙන සඞ්ඝං පිණ්ඩපාතසහස්සං ලභිත්වා භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දාපෙසි, බ්‍රාහ්මණකාලෙ දිවාභාගස්ස ථූලසාටකපමුඛස්ස කිරෙස නිස්සෙසෙ; අථස්ස භික්ඛූ පිණ්ඩපාතදායකානිස්සෝති නාමං කරිංසු, පුනෙකදිවසං සාමණෙරෝ සීතකාලෙ විහාරෙ වාරිතං වරන්නො භික්ඛූ තත්ථ තත්ථ අග්ගිසාලාදීසු විසිවෙන්තෝ[2] දිස්වා ආහ-

1. ම. තචපඤ්චකකම්මට්ඨානං.
2. ම. විසිඛෙන්තො.

කිං හනෙන විසීවෙත්තා නිසිත්‍යාවඨානි, සිතං නො සාමණෙරාති, හනෙන සිතකාලෙ නාම කම්බලං පාරුපිතුං වට්ටති සො හි සිතං පටිබාහිතුං සමත්ථොති, සාමණෙර භං මහාපුඤ්ඤ කම්බලං ලභෙය්‍යාසි අම්හාකං කුතො කම්බලොති, තෙන හි භනෙත කඹලච්ඡිසා මයා සඬිං ආගච්ඡතූති සකලවිහාරෙ ආරොචාපෙසි, අථ භික්ඛූ සාමණෙරෙන සඬිං ගන්ත්වා කඹලං ආහරිස්සාමාති සත්තවස්සිකසාමණෙරං නිස්සාය සහස්සමත්තා භික්ඛූ නික්ඛමිංසු, සො එකඤකානං භික්ඛූනං කුතො කඹලං ලභිස්සාමීති චින්තෙසි අනුපපාදෙත්වා තෙ ආදාය නගරති මුඛො පායාසි, සුදින්නස්ස හි දූතස්ස එවරූපො ආනුභාවො හොති, සො බහින්නගරෙ යෙව ඝරපටිපාටියා චරන්තො පඤ්චකම්බලසතානි ලභිත්වා අන්තොනගරං පාවිසි, මනුස්සා ඉතොචිතො ච කම්බලෙ ආහරන්ති, එකො පන පුරිසො ආපණිවාරෙන ගච්ඡන්තො පඤ්චකම්බල සතානි පසාරෙත්වා නිසින්නං එකං ආපණිකං දිස්වා ආහ-අම්භො එකො සාමණෙරො කම්බලං සංහරන්තො ආගච්ඡති තව කම්බලෙ පටිච්ඡාදෙහීති, කිං පන සො දින්නකෙ ගණ්හාති උදාහු අදින්නකෙති,? දින්නකෙ ගණ්හාතීති, එවං සන්තෙ සබෙ ඉච්ඡිස්සාමි[1] දස්සාම් තො වෙ න දස්සාම් ගච්ඡ ඔහාති උය්‍යොජෙසි;මච්ඡරිනො හි අඩ්ඪබාලා එවං පරෙසු දානං දදමානෙසු මච්ඡරායිත්වා අසදිසදානං දිස්වා මච්ඡරා යන්තො කාලෙ විය නිබ්බත්තන්ති,ආපණිකො චින්තෙසි-අයං පුරිසො අත්තනො ධම්මතාය ගච්ඡමානො තව කම්බලං පටිච්ඡාදෙහීති මං ආහ, සබෙපි සො දින්නකං ගණ්හාති අහං මම සන්තකං සබෙ ඉච්ඡාමි දස්සාම් තො වෙ න දස්සාමීති අවච, දිට්ඨකං පන අදෙන්තස්ස ලජ්ජා උපපජ්ජතීති අත්තනො සන්තකං පටිච්ඡාදෙන්තස්ස දෙසොනත්ති, ඉමෙසු පඤ්චසු කඹලසතෙසු බෙ කම්බලා සත්තසහස්සගඝ්ඝනකා ඉමෙ පටිච්ඡාදෙතුං වට්ටතීති බෙපි කඹලෙ දස්සාය දසං සඤ්ඤාපෙත්වා තෙසං අන්තරෙ පක්ඛිපිත්වා පටිච්ඡාදෙසි, සාමණෙරොපි භික්ඛූ සහස්සෙන සඬිං තං පදෙසං පාපුණි; ආපණිකස්ස සාමණෙරං දිස්වාව පුඤ්ඤවිපාකො උපපජ්ජි සකලසරීරං ඔතෙහෙන පරිපුණ්ණං අහොසි, සො චින්තෙසි-තිට්ඨතු කඹලං ඉමං දිස්වා හදයමංසම්පි දාතුං යුත්තරූපනත්ති, තෙ බෙපි කඹලෙ නීහරිත්වා සාමණෙරස්ස පාදමූලෙ ඨපෙත්වා වන්දිත්වා භනෙන තයා දිට්ඨධම්මස්ස භාගී අස්සනත්ති අවච, සොපිස්ස එවං හොතූති අනුමොදනං අකාසි, සාමණෙරොත් අත්තනා නගරෙපි පවත්තඹලසතානි ලභි, එවං එකදිවසෙ යෙව කම්බලසහස්සං ලභිත්වා භික්ඛුසහස්සස්ස අදාසි, අථස්ස කම්බලදායකත්තෙසොති නාමං අකංසු, එවං නාමකරණදිවසෙ දින්නකම්බලො සත්තවස්සිකකාලෙ ව කම්බලසහස්සභාවං පාපුණි, බුද්ධසාසනං හි ඨපෙත්වා නත්ථි අඤ්ඤං ඨානං යත්ථ අපදං දින්නං බහුං හොති බහුං දින්නං බහුතරං, තෙනාහ භගවා:-"තථාරූපොයං භික්ඛවෙ භික්ඛුසංඝො යථාරූපෙ භික්ඛුසංඝෙ

1. ම. ඉච්ඡාම්.

අපං දිය්‍යතං බහුං හොති බහුං දිය්‍යතං බහුතර"නති. එවං සාමණෙරෝ එකස්ස කම්බලස්ස නිස්සන්දෙන සත්තවස්සිකොව කඹලසහස්සං ලභි, තස්ස ජෙතවනෙ විහරන්තස්ස අභික්ඛණං සුතිද්‍ධරා සන්නිපතිත්වා කථාසල්ලාපං කරොන්ති, සො විනොදෙසි-මයා ඉධ වස්සන්තෙන සුතිද්‍ධරෙසු ආගන්ත්වා කථෙන්තෙසුපි[1] න සක්කා එතෙහි සද්ධිං කථාපවත්තෙන[2] අත්තනො පතිට්ඨං කාතුං යන්නූනාහං සත්‍ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං උග්ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසෙය්‍යන්ති, සො සත්‍ථාරං උපසඞ්කමිත්වා යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා උපජ්ඣායං වන්දිත්වා පත්තචීවරමාදාය විහාරා නික්ඛමිත්වා සවෙ ආසන්නට්ඨානෙ වසිස්සාමි සුතකා මං පක්කොසිස්සන්තීති විසං යොජනසතං මග්ගං අගමාසි, අථෙකෙන ගාමවාරෙන ගච්ඡන්තො එකං මහල්ලකපුරිසං දිස්වා පුච්ඡි-කින්නු ඛො මහාඋපාසක ඉමස්මිං පදෙසෙ වසන්නානං ආරඤ්ඤකො විහාරො අත්‍ථීති?, අත්‍ථි භන්තෙති, තෙන හි මෙ මග්ගං ආචික්ඛාති, මහල්ලක උපාසකස්ස පන තං දිස්වා පුත්තසිනෙහො උදපාදි, අථස්ස තත්‍ථෙව ඨිතො අනාචික්ඛිත්වා එහි භන්තෙ ආචික්ඛිස්සාමි තෙති ගහෙත්වා අගමාසි, සාමණෙරෝ තෙන සද්ධිං ගච්ඡන්තෙනා අන්තරාමග්ගෙ නානාපුප්ඵඵලපතිමණ්ඩිතෙ ජ්‍ජපවපදෙසෙ[3] දිස්වා අයං උපාසක කිං පදෙසෙ නාම අයං කිං පදෙසෙ නාමාති පුච්ඡි, සොපිස්ස තෙසං නාමානි ආචික්ඛන්තෙනා ආරඤ්ඤ විහාරං පත්‍ව ඉදං භන්තෙ ඵාසුකට්ඨානං ඉධෙව වසාහීති වත්වා භන්තෙ කොතාමොති නාමං පුච්ඡිත්වා සෙව අභිමුඛං ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිතුං වට්ටතීති වත්වා නිවත්තිත්වා අත්තනො ගාමමෙව ගතො, වන වාසිතිස්සත්‍ථෙරෝ නාම විහාරං ආගතො තස්ස යාගුභත්තාදීනි පටියාදෙථාති මනුස්සානං ආරොචෙසි, සාමණෙරෝ පඨමමෙව තිස්සො නාම තතො පිණ්ඩපාතදායකතිස්සො කම්බලදායකතිස්සො වනවාසිතිස්සොති තිණ්ණි නාමානි ලභිත්වා සත්තවස්සබ්භන්තරෙ චත්තාරි නාමානි ලභි, සො පුන දිවසෙ පාතොව තං ගාමං පිණ්ඩාය පාවිසි, මනුස්සා භික්ඛං දත්වා වන්දිංසු, සාමණෙරෝ සුඛිතා හොථ දුක්ඛා මුච්චථාති ආහ. එතමනුස්සොපි තස්ස භික්ඛං දත්වා පුන ගෙහං ගන්තුං නාසක්ඛි, සබ්බෙව ඔලොකෙන්තා අට්ඨංසු, සොපි අත්තනො යාපනමත්තං ගණ්හි, සකලගාමවාසිනො තස්ස පාදමූලෙ උරෙන නිපජ්ජිත්වා භන්තෙ තුම්හෙසු ඉමං තෙමාසං ඉධ වසන්නෙසු මයං තීණි සරණානි ගහෙත්වා පඤ්චසීලෙසු පතිට්ඨාය මාසස්ස අට්ඨුපොසථ කම්මානි කරිස්සාම ඉධ වසනත්‍ථාය නො පටිඤ්ඤං දෙථාති, සො උපකාරං සල්ලක්ඛෙත්වා තෙසං පටිඤ්ඤං දත්වා නිබ්බං තත්‍ථෙව පිණ්ඩාය චරති වන්දිතවන්දිතක්ඛණෙ ව සුඛිතා හොථ දුක්ඛා මුච්චථාති පදවය මෙව කථෙත්වා පක්කමති, සො තත්‍ථ පඨමමාසෙ ව දුතියමාසෙ ව විති

1. ම. කථෙන්තෙසු අසථෙන්තෙසුපි. 2. ම. කථාපදපපවෙන.
3. ම. රුක්ඛපබ්බතපදෙසෙ.

නාමෙව්ා තතියමාසෙ ගච්ඡන්තෙ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, අථස්ස පවාරෙත්වා චුත්ථවස්සකාලෙ උපජ්ඣායො සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ තිස්සසාමණෙරස්ස සන්තිකං ගච්ඡාමීති, ගච්ඡ සාරිපුත්තාති; සො අත්තනො පරිවාරෙ පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ආදාය පක්කමන්තෙනා ආවුසො මොග්ගල්ලාන අහං තිස්සසාමණෙරස්ස සන්තිකා ගච්ඡාමීති ආහ, මොග්ගල්ලානත්ථෙරෙ අහම්පි ආවුසො ගච්ඡිස්සාමීති පවහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නික්ඛමි, එතෙනෙව උපායෙන මහාකප්පිනත්ථෙරෙ අනුරුද්ධත්ථෙරෙ උපාලිත්ථෙරෙ පුණ්ණත්ථෙරෙහි සබ්බෙ මහාසාවකා පවහි පවහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නික්ඛමිංසු. සබ්බෙපි මහාසාවකානං පරිවාරෙ වත්තාළිසභික්ඛූ සහස්සානි අහෙසුං, තෙ වීසංයොජනසතමග්ගං ගන්ත්වා ගොචරගාමං සම්පත්තා, සාමණෙරස්ස නිබ්බත්තපධාකො උපාසකො ගාමවාරෙයෙව දිස්වා පච්චුග්ගන්ත්වා වන්දි, අථ නං සාරිපුත්තත්ථෙරෙ පුච්ඡි-අත්ථි නුඛො උපාසක ඉමස්මිං පදෙසෙ ආරඤ්ඤකො විහාරොති?, අත්ථි භන්තෙති, සභික්ඛුකො අභික්ඛුකොති?,සභික්ඛුකො භන්තෙති, කො නාමො තත්ථ වසතීති?, වනවාසිතිස්සත්ථෙරෙ භන්තෙති, තෙන හි මග්ගං නො ආචික්ඛාහි,සෙ තුම්හෙහි?,මයං සාමණෙරස්ස සන්තිකං ආගතාති, උපාසකො ඔලොකෙත්වා ධම්මසෙනාපතිං ආදිං කත්වා සබ්බෙපි මහාසාවකෙ ඤත්වා, සො නිරන්තරං පිතියා ඵුටසරීරො[1] හුත්වා තිට්ඨථ තාව භන්තෙති වෙගෙන ගාමං පවිසිත්වා එතෙ අය්‍යා සාරිපුත්තත්ථෙරාදිං කත්වා අසීතිමහාසාවකා අත්තනොා අත්තනො පරිවාරෙහි සද්ධිං සාමණෙරස්ස සන්තිකං ආගතා මඤ්ච පීඨ පච්චත්ථරණ දිප තෙලාදීනි ගහෙත්වා වෙගෙන නික්ඛමථාති උග්ඝොසෙසි, මනුස්සා තාවදෙව මඤ්චාදීනි ගහෙත්වා ථෙරානං පදානුපදිකා හුත්වා ථෙරෙහි සද්ධිං යෙව විහාරං පවිසිංසු, සාමණෙරො භික්ඛුසඞ්ඝං සජ්ජානිත්වා කතිපයානං මහාථෙරානං පත්තචීවරානි පටිග්ගහෙත්වා වත්තමකාසි. තස්ස ථෙරානං වසනට්ඨානං සංවිදහන්තස්ස පත්තචීවරං පටිසාමෙන්තස්සෙව සමඞ්කාරො ජාතො, සාරිපුත්තත්ථෙරො උපාසකෙ ආහ-ගච්ඡථ උපාසකා තුම්හාකං අඞ්කාරො ජාතොති, භන්තෙ අජ්ජ ධම්මසවණදිවසො න මයං ගම්ස්සාම ධම්මං සුණිස්සාම ඉතො පුබ්බෙ ධම්මසවණම්පි නත්ථීති, තෙන හි සාමණෙර දීපං ජාලෙත්වා ධම්මසවණස්ස කාලං ඝොසෙහීති, සො තථා අකාසි; අථ නං ථෙරො ආහ-තිස්ස තව උපාසකා ධම්මං සොතුකාමම්හාති වදන්ති කථෙහි තෙසං ධම්මන්ති, උපාසකා එකපහාරෙනෙව උට්ඨාය භන්තෙ අම්හාකං අය්‍යෙ "සුඛිතා හොථ දුක්ඛා මුච්චථා"ති ඉමානි වෙ පදානි ඨපෙත්වා අඤ්ඤං ධම්මකථං න ජානාති අම්හාකං අඤ්ඤං ධම්මකථිකං දෙථාති වදිංසු. සාමණෙරො පන අරහත්තං පත්වාපි නෙව තෙසං ධම්මකථං කථෙසි, තද පන තං උපජ්ඣායො සාමණෙර කථමපන සුඛිතා හොන්ති කථං දුක්ඛා මුච්චන්තීති ඉමෙසං නො ඛීණාසවපදානං අත්ථං කථෙහීති ආහ,

1. සී. ඵුටසරීරෙ.

සෝ සාධු භනෙතති වත්වා චිත්තවිජනිං ගහෙත්වා ධම්මාසනං ආරුය්හ පඤ්චහි නිකායෙහි අත්ථං ච කාරණං ච ආකඩ්ඪිත්වා ඝනවස්සං වස්සනෙතා චාතුද්දීපකමහාමෙඝෝ විය ඛන්ධධාතු ආයතන බොධ පක්ඛියධම්මෙ විභජනෙතා අරහත්තනිකූටෙන ධම්මකථං කථෙත්වා භනෙත එවං අරහත්තපත්තස්ස සුඛං හොති අරහත්තං පභෙස්සා යෙව දුක්ඛා මුච්චති සෙසජනා ජාතිදුක්ඛාදීහි වෙව නිරයදුක්ඛාදීහි ච න පරිමුච්චන්තීති ආහ, සාධු සාමණෙර සුචිත්තෙතා තෙ පදභාණෙ ඉදානි සරභඤ්ඤං[1] භණාහීති, සෝ සරභඤ්ඤමපි භණි, අරුණෙ උග්ගච්ඡනෙත සාමණෙරස්ස උපඨායකාමත්තුස්සා වෙ භාගා අහෙසුං එකවෙව න වත නො ඉතො පුබ්බෙ එවරූපෝ සාකඛළෝ දිට්ඨ පුබ්බෝ, කථං හි නාම එවරූපං ධම්මකථං ජානනෙතා එත්තකං කාලං මාතාපිතුඋඨානෙ ඨත්වා උපට්ඨහනානං මනුස්සානං එකමපි ධම්ම පදං න කථෙසීති කුජ්ඣිංසු; එකවෙව ලාභා වත නො යෙ මයං එවරූපං භදන්තං ගුණං වා අගුණං වා අජානන්තාපි උපට්ඨහිම්හ ඉදානි ච පනස්ස සන්තිකෙ ධම්මං සොතුං ලභිම්හාති තුසිංසු; සම්මා සම්බුඬෙපි තං දිවසං පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තා වන වාසිකතිස්සත්ථේරස්ස උපට්ඨාකෙ අත්තනො ඤාණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨෙ දිස්වා කින්නුඛො භවිස්සතීති ආවජ්ජෙන්තා ඉමමත්ථං උප ධාරෙසි-වනවාසිතිස්සසාමණෙරස්ස උපට්ඨාකා එතෙවෙව තුට්ඨා එකවෙව කුඩ්ඨි, මයඟං පුත්තසදිසස්ස පන සාමණෙරස්ස කුඩා නිරය ගාමිනො භවිස්සන්ති ගන්තබ්බමෙව තත්ථ මයා මයි ගහෙ සබ්බෙපි තෙ සාමණෙරෙ මෙත්තචිත්තං කත්වා දුක්ඛා මුච්චිස්සන්තීති, තෙපි මනුස්සා භික්ඛුසඞ්ඝං නිමන්තෙත්වා ගාමං ගන්ත්වා මණ්ඩපං කාරෙත්වා යාගුභත්තාදීනි සම්පාදෙත්වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා සඞ්ඝස්ස ආග මනමඟ්ගං ඔලොකෙන්තා නිසීදිංසු, භික්ඛූපි සරීරපරිජග්ගනං කත්වා භික්ඛාචාරවෙලාය ගාමං පිණ්ඩාය පවිසන්තා සාමණෙරං පුච්ඡිංසු-කිං නිං තිස්ස අමෙහි සද්ධිං ආගමිස්සසි උදාහු පච්ඡා ති, මම ගමනවෙලාය මෙව ආගමිස්සාමි ගච්ඡථ තුමෙහි භන්තෙති, භික්ඛූ පත්තචීවරමාදාය පලායිංසු; සත්ථා ජෙතවනසම්මි යෙව චීවරං පාරුපිත්වා පත්තමාදාය එකචිත්තක්ඛණෙනෙව ගන්ත්වා භික්ඛූනං පුරතො ඨිතමෙව අත්තානං දස්සෙසි, සම්මාසම්බුදෙධා ආගතොති සඤ්ඤාමෙ සඩ්ඪිත්වා එක කොලාහලෝ අහොසි. මනුස්සා උදග්ගචිත්තා බුද්ධපමුඛං භික්ඛු සංඝං නිසීදාපෙත්වා යාගුං දත්වා ඛජ්ජකං අදංසු, සාමණෙරෝ භුත්තෙ අනීඝතෙයෙව අන්තොගාමං පාවිසි, ගාමවාසිනො නීහරිත්වා තස්ස සක්කාරවිච භික්ඛං අදංසු, සෝ යාපනමත්තං භික්ඛං ගහෙත්වා සඤ්ඤ සන්තිකං ගන්ත්වා පත්තං උපනාමෙසි, සඤ්ඤා ආහර නිස්සාති හත්ථං පසාරෙත්වා පත්තං ගහෙත්වා පස්ස සාරිපුත්ත තව සාමණෙරස්ස පත්තන්ති ථෙරස්ස දස්සෙසි, ථෙරෝ සඤ්ඤ හත්ථතො පත්තං ගහෙත්වා සාමණෙරස්ස දත්වා ගච්ඡ අත්තනො පත්තට්ඨානෙ නිසීදිත්වා භත්තා

1. සී. සරභාණං.

කිච්චං කරොතීති ආහ; ගාමවාසිනො බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසංඝං පරිවිසිත්වා සත්ථාරං අනුමොදනං යාචිංසු, සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තො එවමාහ-ලාභා වො උපාසකා යෙ අත්තනො කුලූපගං සාමණෙරං නිස්සාය සාරිපුත්තං මොග්ගල්ලානං සාසපනති අසිතිමහාසාවෙ දස්සනාය ලභථ අහමපි තුම්හාකං කුලූපගමෙව නිස්සාය ආගතො බුද්දස්සනම්පි වො ඉමං නිස්සායෙව ලද්ධං ලාභා වො සුලද්ධං වොති; මනුස්සා විඤ්ඤාපිංසු-අහො අම්හාකං ලාභා බුද්ධානඤ්ඤෙව සංඝස්ස ච ආරාධනසමත්ථං අය්‍යං දස්සනාය ලභාම දෙය්‍යධම්මස්ස දාතුං ලභාමාති සාමණෙරස්ස කුඩ්ඩා මනුස්සා තුස්සිංසු, පසන්නාමනුස්සා භියොසොමත්තාය පසීදිංසු, අනුමොදනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු, සත්ථා උට්ඨායාසනා පක්කාමි, මනුස්සා සත්ථාරං අනුගන්ත්වා නිවත්තිංසු, සත්ථා සාමණෙරෙන සද්ධිං සඞ්ඝරෙන ගච්ඡන්තො සාමණෙර අයං පදෙසො කො නාමො අයං පදෙසො කොනාමොති පුඛෙ තස්ස උපාසකෙන දස්සිතපදෙසෙ පුච්ඡන්තො අගමාසි, සාමණෙරොපි භන්තෙ අයං ඉත්ථන්නාමො අයං ඉත්ථන්නාමොති ආචික්ඛමානොව අගමාසි, සත්ථා තස්සෙව වසනට්ඨානං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තමත්තකං අභිරුහි, තත්ථ සීතානං පන මහාසමුද්දෙ පඤ්ඤායති, සත්ථා සාමණෙරං පුච්ඡි-නිස්ස පබ්බතමත්ථකෙ සීතො ඉතො විතො ච ඔලොකෙත්වා කිං පස්සසීති?, මහාසමුද්දං භන්තෙති, දිස්වා කිං චින්තෙසීති?, මම දුක්ඛිත දුක්ඛිතකාලෙ රොදන්තස්ස වතූහි සමුද්දෙහි අතිරෙකතරෙන අස්සුනා භවිතබ්බන්ති ඉදං භන්තෙ චින්තෙසින්ති, සාධු සාධු නිස්ස එව මෙතං එකෙකස්ස හි සත්තස්ස දුක්ඛිතදුක්ඛිතකාලෙ පඤ්චරිත අස්සූනි චතූසු මහාසමුද්දෙසු උදකතො අතිරෙකතරමෙවාති, සත්ථා ඉදං ව පන වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"චතූසු සමුද්දෙසු ජලං පරිත්තකං
තතො බහුං අස්සුජලං අනප්පකං,
දුක්ඛෙන ඵුට්ඨස්ස නරස්ස සොචතා
කිං සාරණා සම්ම තුවං පමජ්ජසී"ති.

අථ නං පුන පුච්ඡි-නිස්ස කහං වසසීති? ඉමස්මිං පබ්භාරෙ භන්තෙති, තත්ථ පන වසන්තො කිං චින්තෙසීති? මයා මරන්තෙන ඉමස්මිං ඨානෙ කතස්ස සරීරනික්ඛෙපස්ස පරිභෙදෙ නත්ථීති චින්තෙසිං භන්තෙති? සාධු සාධු නිස්ස එවමෙතං ඉමෙසං හි සත්තානං පඨවියං නිපජ්ජිත්වා අමතට්ඨානං නත්ථීති වත්වා:-

"උපාසළ්හසහස්සානි චතුද්දස,
අසම්පදෙසෙ දඩ්ඨානි නත්ථි ලොකෙ අනාමතං.
යමහි සච්චඤ්ච ධම්මො ච අහිංසා සංයමෝ දමෝ,
එතදරියා සෙවන්ති එතං ලොකෙ අනාමත"න්ති.

ඉදං දුකනිපාතෙ උපාසළහකජාතකං කථෙසි. ඉති පඨවියං සරීර නික්ඛෙපං කත්වා මරන්තෙපු සත්තෙසු අමතපුබ්බපදෙසෙ මරන්තා

නාම නත්ථි; ආනන්දත්ථෙරසදිසා පන අමතපුබ්බපදෙසෙ පරිනිබ්බායනත්ථි, ආනන්දත්ථෙරෝ පන ඕසංවත්තසත්තකාලෙ ආයුසංඛාරං ඔලොකෙත්වා පරික්ඛිණභාවං ඤත්වා ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ පරිනිබ්බායිස්සාමීති ආරොචෙසි, තං පවත්තිං සුත්වා රොහිණිනදියා උභයතීර වාසිකෙසු මනුස්සෙසු ඔරිමතීරවාසිකා මයං ථෙරස්ස බහූපකාරා අම්හාකං සන්තිකෙ පරිනිබ්බායිස්සන්තීති වදිංසු, පරතීරවාසිනො මයං බහූපකාරා අම්හාකං සන්තිකෙ පරිනිබ්බායිස්සන්තීති වදිංසු, ථෙරො තෙසං වචනං සුත්වා උභයතීරවාසිනොපි මය්හං උපකාරකාව ඉමෙ නාම අනුපකාරාති න සක්කා වත්තුං සචාහං ඔරිමතීරෙ පරිනිබ්බායිස්සාමි පරතීරවාසිනොපි ධාතුගහණත්ථං තෙහි සද්ධිං කලහං කරිස්සන්ති, සචෙ පරතීරෙ පරිනිබ්බායිස්සාමි ඔරිමතීරවාසිනො තථා කරිස්සන්ති කලහො උපජ්ජිස්සතීති වූපසම්මනොපි මං නිස්සායෙව උපජ්ජිස්සති වූපසම්මනොපි මං නිස්සායෙව වූපසම්මිස්සතීති විත්තෙත්වා ඔරිමතීර වාසිනොපි මය්හං උපකාරා පරතීරවාසිනොපි මය්හං උපකාර අනුපකාරකොපි නාම නත්ථි ඔරිමතීරවාසිනො ඔරිමතීරෙයෙව සන්නිපතන්තු පරතීරවාසිනො පරතීරෙයෙවාති ආහ. තතො සත්තමෙ දිවසෙ මජ්ඣිම නදියා සන්තතාලපමාණෙ ආකාසෙ පල්ලඞ්කෙන නිසිදිත්වා මහාජනස්ස ධම්මකථං කථෙත්වා මම සරීරං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා එකො භාගො ඔරිමතීරෙ පතතු එකො පරතීරෙති අධිට්ඨාය යථා නිසින්නොව තෙජොධාතුං සමාපජ්ජි, ජාලා උට්ඨහිංසු, සරීරං මජ්ඣෙ භින්දිත්වා එකො භාගො ඔරිමතීරෙ පති, මහාජනො පරිදෙවි පක්‍රන්දි යනසද්දෙ, විය ආරොදනසද්දෙ, අහොසි, සත්ථු පරිනිබ්බාණෙ ආරොදන සද්දතොපි කාරුඤ්ඤතරෙ අහොසි, මනුස්සා චත්තාරො මාසෙ රොදන්තා පරිදෙවන්තා සත්ථු පත්තචීවරගාහකෙ තිට්ඨන්තෙ සත්ථු සීතකාලෙ විය නො අහොසි ඉදානි නො සත්ථා පරිනිබ්බුතොති විපලපන්තා විචරිංසූති. පුන සත්ථා සාමණෙරං පුච්ඡි-තිස්ස ඉමස්මිං වනසණ්ඩෙ දීඝාදීනං සද්දෙන භායසීහි?, න භායාම භගවාති, අපි ච ඛො පන මෙ තෙසං සද්දං සුත්වා වනරති නාම උපජ්ජතීති වත්වා සඞ්ඛිත්තාති ගාථාහි වනවණ්ණනං නාම කථෙසි, අථ නං සත්ථා තිස්සාති ආමන්තෙසි, කිං හනෙතෙති? මයං ගච්ඡාම භං ආගමිස්සසි නිවත්තිස්සසීති?, මයාං උපජ්ඣායෙ මං ආදාය ගච්ඡන්තෙ ආගමිස්සාමි නිවත්තෙතන්තෙ නිවත්තිස්සාමි හනෙතෙති, සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝෙන සද්ධිං පක්කාමි, සාමණෙරස්ස පන නිවත්තිතුමෙව අජ්ඣාසයො, ථෙරෙ තං ඤත්වා තිස්ස සචෙ නිවත්තිතුකාමො නිවත්තාති ආහ, සත්ථාරං ව භික්ඛුසඞ්ඝං ව වන්දිත්වා නිවත්ති, සත්ථා ජෙතවනමෙව අගමාසි. ධම්මසභායං කථං උදපාදි-අහො වත තිස්සසාමණෙරො දුක්කරං කරොති පටිසන්ධිගහණතො පට්ඨායස්ස ඤතකා සත්තසු මඞ්ගලෙසු පඤ්චඋනං භික්ඛුසතානං අපොදකම්බුරපායාසමෙව අදංසු, පබ්බජිතකාලෙ අත්තනො විහාරෙ බුද්ධපමුඛස්ස සඞ්ඝස්ස සපොඨව දිවසානි අපො

දකම්බුරපායාසමෙව අදංසු, පබ්බජිත්වා අට්ඨමේ දිවසෙ ගාමං පවිසනෙතා ව්හෙව දිවසෙහි සාටකසහස්සෙන සඬ්ඝපාටසහස්සං ලභි, පුනෙකදිවසං කම්බලසහස්සං ලභි, ඉතිස්ස ඉධ වසනකාලෙ මහාලාභසක්කාරෙ උපපජ්ජි, ඉදානි එවරූපං ලාභසක්කාරං ජෙඩ්ඨකා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා මිස්සකාහාරෙන යාපෙති දුක්කරකාරකො වත තිස්සසාමණෙරොති; සත්ථා ආගන්ත්වා-කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ථ පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ ආම භික්ඛවෙ ලාභූපනිසා නාමෙසා අඤ්ඤ නිබ්බාණගාමිනී පරිපදා අඤ්ඤ, එවං ලාභං ලභිස්සාමීති හි ආරඤ්ඤකාදිධුතඟසමාදානවසෙන ලාභූපනිසං රක්ඛන්තස්ස භික්ඛුනො වත්තාරෙ අපායා විවටවාරා එව තිට්ඨන්ති නිබ්බාණගාමිනියා පන පරිපදාය උපපත්තිං ලාභසක්කාරං පහාය අරඤ්ඤං පවිසිත්වා සතෙනෙතා වායමන්තා අරහත්තං ගණ්හාතීති අනුසන්ධිං සතෙන්ත ධම්මං දෙසෙන්තා ඉමං ගාථමාහ:-

"අඤ්ඤ හි ලාභූපනිසා අඤ්ඤ නිබ්බාණගාමිනී,
එවමෙතං අභිඤ්ඤාය භික්ඛු බුද්ධස්ස සාවකො;
සක්කාරං නාභිනන්දෙය්‍ය විවෙකමනුබ්‍රූහයෙ"ති.

තත්ථ **අඤ්ඤ, හි ලාභූපනිසා අඤ්ඤ, නිබ්බාණගාමිනී**ති ලාභූපනිසා නාමෙසා අඤ්ඤයෙව අඤ්ඤ නිබ්බාණගාමිනී පරිපදා, ලාභූපාදනෙන හි භික්ඛුනා ථොකං අකුසලං කම්මං ව කාතුං වට්ටති, කායවඩ්කාදීනි කාතබ්බානි හොන්ති, යස්මිං හි කාලෙ කායවඩ්කාදීසු කිච්චකරොති තදා ලාභො උපපජ්ජති පායාසපාතියමහි වඩ්කං අක්ඛිං උප්පාදෙත්වා ගහිතං ඔතාරෙත්වා උක්ඛිපනත්තස්ස ගහිතං මක්ඛිත මත්තෙනාව හොති, වඩ්කං කත්වා ඔතාරෙත්වා උක්ඛිපනත්තස්ස පන පායාසපිණ්ඩං උද්ධරනෙනාව නික්ඛමති, එවං කායවඩ්කාදීනි කරණකාලෙයෙව ලාභො උපපජ්ජති අයං අධම්මිකා ලාභූපනිසා නාම, උපධිසම්පදා විවරධාරණං බාහුසච්චං පරිවාරෙ අරඤ්ඤවාසොති එවරූපෙහි පන කාරණෙහි උපපන්නලාභො ධම්මිකො නාම හොති, නිබ්බාණගාමිනී පරිපදං පූරෙනෙන්න පන භික්ඛුනා කායවඩ්කාදීනි පහාතබ්බානි අනපෙක්ඛිනෙව අනෙන විය අමූගෙනෙව මූගෙන විය අබධිරෙනෙව බධිරෙන විය භවිතුං වට්ටති, අසඤෙන අමායෙන භවිතුං වට්ටති. **එවමෙතන්ති** එවං ලාභූපාදනපරිපදං නිබ්බාණගාමිනිං පරිපදං ව එවං ඤත්වා සබ්බසං සඬ්ඛතාසඬ්ඛතධම්මානං බුද්ධඤාණෙන ඛුඩ්ඩස්ස, සවණෙන ජාතඤෙන ඔවාදානුසාසනිං වා සවණෙන **සාවකො භික්ඛු** අධම්මිකං වතුපවවයසක්කාරං **නාභිනන්දෙය්‍ය**, න වෙව ධම්මිකං පරික්කාසෙය්‍ය කායවිවෙකාදිකං **විවෙකං චානුබ්‍රූහයෙ**; තත්ථ කායවිවෙකොති කායස්ස එකීභාවො, චිත්තවිවෙකොති අප්පනාසමාපත්තියො, උපධිවිවෙකොති නිබ්බාණං, තෙසු කායවිවෙකො ගණසඬ්ගණිකං විනොදෙති, චිත්තවිවෙකො කිලෙසසඬ්ගණිකං විනොදෙති, උපධිවිවෙකො සඬ්ඛාරසඬ්ගණිකං විනොදෙති, කායවිවෙකො චිත්ත

විවෙකස්ස පච්චයෝ හොති, චිත්තවිවෙකෝ උපධිවිවෙකස්ස පච්චයෝ හොති; වුත්තම්පි චෙතං-"කායවිවෙකෝ ච වවකඨ්ඨායානං නෙක්ඛම්මාභිරතානං චිත්තවිවෙකෝ ච පරිසුද්ධචිත්තානං පරම වොදානපත්තානං උපධිවිවෙකෝ ච නිරූපධීනං පුග්ගලානං විසඞ්ඛාරගතාන"න්ති. ඉති ඉමං තිවිධං විවෙකං බ්‍රූහෙය්‍ය වඩ්ඪෙය්‍ය උපසම්පජ්ජ විහරෙය්‍යාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වත්ථාභිනීහාරථෙරවත්ථු පණ්ණරසමං.

බාලවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

පඤ්චමෝ වගෙහා.

---

6. 1.

"නිධීනංව පවත්තාර"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ආයස්මන්තං රාධං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර ගිහී කාලෙ සාවත්ථියං දුග්ගතබ්‍රාහ්මණෙ අහොසි, භික්ඛූනං සන්තිකෙ ජීවිස්සාමීති විඤ්ඤත්වා විහාරං ගන්ත්වා අපහරිතං කරොන්තෝ පරිවෙණං සම්මජ්ජන්තෝ මුඛධොවනාදීනි දදන්තෝ විහාරෙයෙව වසි, භික්ඛූපි තං සඞ්ගණ්හිංසු පබ්බාජෙතුං පන න ඉච්ඡන්ති, සෝ පබ්බජ්ජං අලභමානෝ කිසෝ අහොසි; අථෙකදිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තෝ තං බ්‍රාහ්මණං දිස්වා කින්නු ඛොති උපධාරෙන්තෝ අරහා භවිස්සතීති ඤත්වා සායණ්හසමයෙ විහාරචාරිකං චරන්තෝ විය බ්‍රාහ්මණස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා බ්‍රාහ්මණ කිං කරොන්තොව්වරසීති? ආහ, භික්ඛූනං වත්තපටිවත්තං කරොන්තෝ හනෙත්ති, ලභසි නෙසං සන්තිකා සඞ්ගහන්ති? ආම හනෙත ආහාරමත්තං ලභාමි න පන මං පබ්බාජෙන්තීති; සත්ථා එතස්මිං නිද්දනෙ භික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙත්වා තම්පවත්තිං පවත්තිත්වා-භික්ඛවෙ අත්ථි නොවිඉමස්ස බ්‍රාහ්මණස්ස අධිකාරං සරන්තෙනානි? පුබ්බි, සාරිපුත්තත්ථෙරෙ-අහං හනෙත සරාම් අයං මෙ රාජගහෙ පිණ්ඩාය චරන්තස්ස අත්තනෝ අභිහටං කටච්ඡු භික්ඛං දදෙයි ඉමස්සාහං අධිකාරං සරාමීති ආහ. සෝ-සත්ථාරු කිං පන තෙ සාරිපුත්ත එවං කතූපකාරං දුක්ඛතෝ මොචෙතුං න වට්ටතීති වුත්තෙ-ඝාධු හනෙත පබ්බාජෙස්සාමීති තං බ්‍රාහ්මණං පබ්බාජෙසි, තස්ස හත්ථගතෙ ආසනපරියන්තෙ ආසනං පාපුණාති යාගු භත්තාදීනිපි කිලමති, ථෙරෙ තං ආදාය චාරිකං පක්කාමි, අතිඛණං ච තං-ඉදන්තෙ කත්තබ්බං ඉදං න කාතබ්බන්ති ඔවදි අනුසාසි, සෝ සුවචො අහොසි පදක්ඛිණග්ගාහී, නසමා යථානුසිට්ඨං පටිපජ්ජමානෝ කතිපාහෙනෙව අරහත්තං පාපුණි; ථෙරෙ තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං

ගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසිදි, අථ නං සත්ථා පරිසන්ථාරං කත්වා ආහ සුවචෝ නුතෝ සාරිපුත්ත තෙ අන්තෙවාසිකොති?, ආම භන්තෙ අතිවිය සුවචෝ කිසම්වි දෙසෙ වුච්චමානෙ න කුඩ්ඩුබ්බෙබාති; සාරිපුත්ත එවරූපෙ සඩ්විහාරිකෙ ලභන්තෝ කිත්තකෙන ගණ්හෙය්‍යාසීති?, භන්තෙ බහුකෙ ගණ්හෙය්‍යමෙවාති. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-සාරිපුත්තත්ථෙරෙ කිර කතඤ්ඤූ කතවෙදී කටවජ්ජිකඛා මත්තං උපකාරං සරිත්වා දුග්ගතබ්‍රාහ්මණං පබ්බාජෙසි තස්ස භත්තග්ගෙ ආසනපරියන්තෙ ආසනං පාපුණාති ථෙරොපි ඔවාදක්ඛමෝ ඔවාදක්ඛමමෙව ලභීති. සත්ථා තෙසං කථං සුත්වා න භික්ඛවෙ ඉදානෙව පුබ්බෙපි සාරිපුත්තෙනා කතඤ්ඤූ කතවෙදී යෙවාති වත්වා තමත්ථං පකාසෙතුං:-

"අලීනචිත්තං නිස්සාය පහට්ඨා මහති චමූ,
කොසලං සෙනා සන්නද්ධා ජීවග්ගාහං අගාහසි.

එවං නිස්සයසම්පන්නෝ භික්ඛු ආරද්ධවීරියෝ,
භාවයං කුසලං ධම්මං යොගක්ඛෙමස්ස පත්තියා;
පාපුණෙය්‍යානුපුබ්බෙන සබ්බසංයොජනක්ඛය"න්ති.

ඉදං දුකනිපාතෙ අලීනචිත්තජාතකං විත්ථාරෙත්වා කථෙසි. තදා කිර වඩ්ඩකීහි පාදස්ස ආරොගකරණභාවෙන කතං අත්තනෝ උපකාරං සරිත්වා සබ්බසෙතස්ස හත්ථිපොතකස්ස දයකෝ එකචාරිකෝ හත්ථී සාරිපුත්තත්ථෙරෝ අහොසීති එවං ථෙරං ආරබ්භ ජාතකං කථෙත්වා රාජත්ථෙරං ආරබ්භ භික්ඛවෙ භික්ඛූනා නාම රාජෙන විය සුබ්බචෙන භවිතබ්බං දෙසං ඒසෙත්වා ඔවදියමානෙනපි න කුජ්ඣිතබ්බං, ඔවාදදයකෝ පන නිධිආවිකඛනකෝ විය දට්ඨබ්බොති වත්වා අනුසන්ධිං සංවෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"නිධීනංව පවත්තාරං යං පස්සෙ වජ්ජදස්සිනං,
නිග්ගය්හවාදිං මෙධාවිං තාදිසං පණ්ඩිතං භජෙ;
තාදිසං භජමානස්ස සෙය්‍යො හොති න පාපියො"ති.

තත්ථ **නිධීනන්ති** තත්ථ තත්ථ නිදහිත්වා ඨපිතානං භිරඤ්ඤ සුවණ්ණාදිපූරානං නිධිකුම්භීනං; **පවත්තාරන්ති** කිච්ඡජීවිකෙ දුග්ගත මනුස්සෙ අනුසාසපං කත්වා එහි සුඛෙන ජීවනූපායං දස්සෙස්සාමීති නිධිට්ඨානං නෙත්වා හත්ථං පසාරෙත්වා ඉදං ගහෙත්වා සුඛෙන ජීවාති ආචික්ඛිතාරං විය; **වජ්ජදස්සිනන්ති** මෙ වජ්ජදස්සිනෝ-ඉමිනා නං අසාරුප්පෙන වා ඛලිතෙන වා සඤ්ඤමෙත්ථ නිග්ගණ්හිස්සාමීති රඤ්ඤෙවෙසකො ව, අඤ්ඤතං ඤ්ඤපනත්ථාය ඤ්ඤතං අනුගණ්හණත්ථාය සීලාදී නාමස්ස වුඩ්ඪිභාවතාය තං තං වජ්ජං ඔලොකනෙන උල්ලුම්පනසභාව සණ්ඨිතො ව, අයං ඉධ අධිප්පෙතො; යථා හි දුග්ගතමනුස්සෝ ඉමං ගණ්හාහීති තජ්ජෙත්වාපි පොථෙත්වාපි නිධිං දස්සෙන්තෙ කොපං න කරොති පමුදිතොව හොති, එවමෙව එවරූපෙ පුග්ගලෙ අසාරුප්පං

වා ඛලිතං වා දිස්වා ආචික්ඛන්තෙන කොපෝ න කාතබ්බෝ තුට්ඨෙන හවිතබ්බං, හනෙන මඝනතං වෝ කම්මං කතං මය්හං ආචරියුපජ්ඣායට්ඨානෙ ඨත්වා ඔවදන්තෙනති පුනපි මං වදෙය්‍යාථාති පවාරෙතබ්බමෙව; **නිග්ගය්හවාදිනති** එකෙච්චෝ හි සඬ්විහාරිකාදීනං අඤ්ඤරූපං වා ඛලිතං වා දිස්වා අයං මෙ ඔවාදකදානාදීහි සක්කාරච්ඡං උපච්ඡින්දති සචෙ නං චක්ඛාම් න මං උපට්ඨහිස්සති එවං මෙ පරිහානි භවිස්සතීති වත්තුං අවිසහන්තෝ න නිග්ගය්හවාදී නාම හොති, සො ඉමස්මිං සාසනෙ කවචරං ආකිරති, යො පන තථාරූපං වජ්ජං දිස්වා වජ්ජාභාවරූපං තජ්ජෙන්තෝ පහාමෙන්තෝ දඩ්ඪකම්මං කරොන්තෝ විහාරං නීහරන්තෝ සික්ඛාපෙති අයං නිග්ගය්හවාදී නාම, සෙය්‍යථාපි සම්මාසම්බුද්ධෝ; වුත්තං හෙතං:-"නිග්ගය්හෝ නිග්ගය්හාහං ආනන්ද වක්ඛාමි පවයෙහ පවයහ යො සාරෝ[1] සො ඨස්සති"ති. **මෙධාවිනති** ධම්මොජපඤ්ඤාය සමන්නාගතං; **නාදිසනති** එවරූපං **පණ්ඩිතං** භජෙය්‍ය පසිරූපාසෙය්‍ය; **නාදිසං** හි ආචරියං **භජමානස්ස** අන්තෙවාසිකස්ස **සෙය්‍යෝ හොති න පාපියෝ** වඩ්ඪියෙව හොති නො පරිහානීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

රාධත්ථෙරස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

6. 2.

"ඔවදෙය්‍යානුසාසෙය්‍යා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ අසඝ්ජිපුනබ්බසුකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි; දෙසනා පන කිටාගිරිස්මිං සමුට්ඨිතා. තෙ කිර වෙ භික්ඛූ අග්ගසාවකානං සඬ්විහාරිකා අලජ්ජිනෝ පන අහෙසුං පාපභික්ඛූ, තෙ අත්තනෝ පරිවාරෙහි පවත්තිං භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං කිටාගිරිස්මිං විහරන්තා-"මාලාවච්ඡං රූපෙනතිපි රූපූපෙනතිපී"ති ආදිකං නානප්පකාරං අනාචාරං කරොන්තා කුලදූසනකම්මං කත්වා තතො උප්පන්නෙහි පච්චයෙහි ජීවිතං කප්පෙන්තා තං ආවාසං පෙසලානං භික්ඛූනං අනාවාසං අකංසු; සත්ථා තං පවත්තිං සුත්වා තෙසං පබ්බාජනීයකම්මකරණත්ථාය සපරිවාරෙ සාරිපුත්තමොග්ගල්ලානෙ වෙ අග්ගසාවකෙ ආමන්තෙත්වා-ගච්ඡථ සාරිපුත්තා තෙසු යෙ තුම්හාකං වචනං න කරොන්ති තෙසං පබ්බාජනීයකම්මං කරොථ යෙ පන කරොන්ති තෙ ඔවදථ අනුසාසථ ඔවදන්තෝ හි අනුසාසන්තෝ අපණ්ඩිතානං යෙව අප්පියෝ හොති පණ්ඩිතානං පන පියෝ හොති මනාපෝති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"ඔවදෙය්‍යානුසාසෙය්‍ය අසබ්භා ච නිවාරයෙ,
සතං හි සො පියෝ හොති අසතං හොති අප්පියෝ"ති.

---

1. ම. පහාසෙය පහාසය යො සාරෙ.

තත්ථ **ඔවදෙය්‍යාති** උපනෙත්වා වත්තුසම්පි වදන්තෝ ඔවදති නාම, අනුපපන්නෙ අයසෝපි නෝ සියාති ආදීනං වසෙන අනාගතං දස්සෙන්තෝ අනුසාසති නාම; සම්බුධා වදන්තොපි ඔවදති නාම පරම්මුඛා දූතං වා සාසනං වා පෙසෙන්තෝ අනුසාසති නාම; සකිං වදන්තෝ ඔවදති නාම පුනප්පුනං වදන්තෝ අනුසාසති නාම; ඔව දන්තොයෙව අනුසාසති නාමාති එවං **ඔවදෙය්‍ය අනුසාසෙය්‍ය, අසබ්භා වාති** අකුසලධම්මා ව නිවාරෙය්‍ය කුසලධම්මෙ පතිට්ඨා පෙය්‍යාති අත්ථෝ; **සන්තං හි සො පිසෝ හොතීති** එවරූපෝ ප්‍රාඥලෝ බුද්ධාදීනං සප්පුරිසානං පියෝ හොති, යෙ පන අදිට්ඨධම්මා අවිතිණ්ණ පරලොකා ආමිසචක්ඛුකා ජීවිතහේතුය පබ්බජිතා, තෙසං **අසන්තං** සෝ ඔවාදකෝ අනුසාසකෝ න හිං අමහාකං උපජ්ඣායෝ න ආචරියෝ කස්මා අමෙහ ඔවදසීති මුඛසත්තීහි විජ්ඣනතානං **අප්පියෝ හොතීති**. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. සාරිපුත්ත මොග්ගල්ලානාපි තත්ථ ගන්ත්වා තෙ භික්ඛූ ඔවදිංසු අනුසාසිංසු, එකවෙව ඔවාදං පටිවජ්ජිත්වා සම්මා වත්තිංසු, එකවෙව විබාමිංසු, එකවෙව පබ්බාජනීයකම්මං පාපුණිංසූති.

අස්සජිපුනබ්බසුකානං වත්ථු දුතියං.

---

6. 3.

"න භජෙ පාපකෙ මිත්තෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තෝ ඡන්නත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිරායස්මා– අහං අම්හාකං අය්‍යපුත්තෙන සද්ධිං මහාභිනික්ඛමණං නික්ඛන්තෝ තදා අඤ්ඤං එකම්පි න පස්සාමි ඉදානි පන අහං සාරිපුත්තෝ නාම අහං මොග්ගල්ලානෝ නාම මයං අග්ගසාවකම්හාති වත්වා ඉමෙ වරන්හීති වෙ අග්ගසාවකෙ අක්කොසති, සත්ථා භික්ඛූනං සන්තිකා තං පවත්තිං සුත්වා ඡන්නත්ථෙරං පක්කොසාපෙත්වා ඔවදති, සෝ තං ඛණං තුණ්හී හුත්වා පුන ගන්ත්වා ථෙරෙ අක්කොසතියෙව, එවං යාව තතියං අක්කොසන්තං පක්කොසාපෙත්වා සත්ථා ඔවදිත්වා–ඡන්න වෙ අග්ගසාවකා නාම තුය්හං කල්‍යාණමිත්තා උත්තමපුරිසා එවරූපෙ කල්‍යාණමිත්තෙ සෙවිස්සු භජිස්සුති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:–

"න භජෙ පාපකෙ මිත්තෙ න භජෙ පුරිසාධමෙ,
භජෙථ මිත්තෙ කල්‍යාණෙ භජෙථ පුරිසුත්තමෙ"ති.

තත්‍රායං–කායදුච්චරිතාදිඅකුසලකම්මාභිරතා **පාපමිත්තා** නාම, සද්ධිවෙහාදිකෙ වා එකච්ඡන්දිඅනෙසනාපහෙදෙ වා අඤ්ඤෙ නියොජෙන්තා **පුරිසාධමා** නාම, උභොපි වා එතෙ පාපමිත්තා වෙව පුරිසාධමා ච, තෙ න භජෙය්‍ය න පයිරුපාසෙය්‍ය, විපරීතා පන කල්‍යාණමිත්තා වෙව සප්පුරිසා ච තෙ භජෙථ පයිරුපාසෙථාති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ඡන්නත්ථෙරෝ පන තං ඔවාදං සුත්වාපි පුරිමනයෙනෙව පුන භික්ඛූ අක්කොසන්ති පරිභාසන්ති, පුනපි සත්ථු ආරොචෙසුං; සත්ථා-භික්ඛවෙ මයි ධරන්තෙ ඡන්නං සික්ඛාපෙතුං න සක්ඛිස්සථ මයි පන පරිනිබ්බුතෙ සක්ඛිස්සථාති වත්වා පරිනිබ්බාණකාලෙ ආයස්මතා ආනන්දෙන-හන්ත්‍ර කථං ඡන්නත්ථෙරෙ අම්හෙහි පටිපජ්ජිතබ්බන්ති? වුත්තෙ-ආනන්ද ඡන්නස්ස බ්‍රහ්මදණ්ඩං දාතබ්බොති ආණාපෙසි, සෝ සත්ථරි පරිනිබ්බුතෙ ආනන්දත්ථෙරෙන ආරොචිතං බ්‍රහ්මදණ්ඩං සුත්වා දුක්ඛී දුම්මනො තික්ඛත්තුං පුච්ඡිත්වා-මා මං භන්තෙ නාසයිත්ථාති යාචිත්වා-සම්මා වත්තං පූරෙන්තො නවිරස්සෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණීති.

ඡන්නත්ථෙර වත්ථු නිට්ඨිතං.

---

6. 4.

"ධම්මපීති සුඛං සෙති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මහාකපිනත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. තත්‍රායං ආනුපුබ්බි කථා:-අතීතෙ කිර ආයස්මා මහාකපිනො පදුමුත්තරපාදමූලෙ කතා භිනීහාරෙ සංසරෙ සංසරන්තො බාරාණසිතො අවිදූරෙ එකස්මිං පෙසකාරගාමෙ ජෙට්ඨකපෙසකාරෙ හුත්වා නිබ්බත්ති, තදා සහස්ස මත්තා පච්චෙකබුද්ධා අට්ඨමාසෙ හිමවන්තෙ වසිත්වා වසිකෙ චත්තාරෙ මාසෙ ජනපදෙ වසන්ති, තෙ එකවාරං බාරාණසියා අවිදූරෙ ඔතරිත්වා සෙනාසනසරණත්ථාය ගන්ධකම්මං යාචථාති රඤ්ඤා සන්තිකං අගු පච්චෙකබුද්ධෙ පහිණිංසු; තදා පන රඤ්ඤෝ වප්පමඞ්ගලකාලෝ හොති, සෝ පච්චෙකබුද්ධා ආගතාති සුත්වා නික්ඛමිත්වා ආගතකාරණං පුච්ඡිත්වා-අජ්ජ භන්තෙ ඔකාසෙ නත්ථි සෙව අම්හාකං වප්පමඞ්ගලං තතියදිවසෙ කරිස්සාමීති වත්වා පච්චෙකබුද්ධෙ අනිමන්තෙත්වාව පාවිසි, පච්චෙකබුද්ධා අඤ්ඤත්‍ථ ගමිස්සාමාති පක්කමිංසු; තස්මිං ඛණෙ ජෙට්ඨපෙසකාරස්ස භරියා කෙනචිදෙව කරණීයෙන බාරාණසිං ගච්ඡන්ති තෙ පච්චෙකබුද්ධෙ දිස්වා වන්දිත්වා කිං භන්තෙ අවෙලායෙ අය්‍යා ආගතාති? පුච්ඡිත්වා ආදිතො පට්ඨාය තං පවත්තිං සුත්වා සඛාසම්පන්නා සඳ්ඛණසම්පන්නා ඉත්ථී සෙව භන්තෙ අම්හාකං භික්ඛං ගණ්හථාති නිමන්තෙසි, බහූනා මයං භගිනීනි, කිත්තකා වො භන්තෙනති?, සහස්සමත්තාති, භන්තෙ ඉමස්මිං ගාමෙ සහස්සමත්තානාව සිපපිකා[1] එකෙකො එකෙකස්ස භික්ඛං දස්සති භික්ඛං අධිවාසෙථ අහමෙව වො වසනඨානම්පි සාරෙස්සාමීති ආහ, පච්චෙකබුද්ධා අධිවාසෙසුං; සා ගාමං පවිසිත්වා උග්ඝොසෙසි-අහං සහස්සමත්තෙන පච්චෙකබුද්ධෙ දිස්වා නිමන්තෙසිං අය්‍යානං නිසීදනඨානං සංවිදහථ ගාගුහන්තාදීනි සම්පාදෙථාති ගාමමජ්ඣෙ මඩපං

1. ම. සහස්සපෙසකාරාව වසිම්හ.

කාරුපෙව්වා ආසන්නානි පඤ්ඤුපෙව්වා පුනදිවසෙ පවෙචකබුඩෙ නිසීදාපෙත්වා පණීතෙන භොජනියෙන පරිවිසිත්වා භත්තකිච්චාවසානෙ තස්මිං ගාමෙ සබ්බා ඉත්ථියො ආදාය තාහි සද්ධිං පවෙචකබුඩෙ වන්දිත්වා හනෙ තෙමාසං වසනත්ථාය පටිඤ්ඤං දෙථාති තෙසං පටිඤ්ඤං ගහෙත්වා පුන ගාමෙ උග්ඝොසෙසි-අම්මා තාතා එකෙකකුලතො එකෙකපුරිසො වාසිආදීනි ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා දබ්බසම්භාරෙ ආහරිත්වා අය්‍යානං වසනට්ඨානං කරොතූති; ගාමවාසිනොපි තස්සා ඔවාදෙ ඨත්වා එකෙකො එකෙකං කත්වා සද්ධිං රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙහි පණ්ණසාලාසහස්සං කාරුපෙත්වා අත්තනො අත්තනො පණ්ණසාලාය වස්සූපගතෙ පවෙචකබුඩෙ අහං සක්කච්චං උපට්ඨහිස්සාමි අහං සක්කච්චං උපට්ඨහිස්සාමීති උපට්ඨහිංසු; වස්සං වුට්ඨකාලෙ අත්තනො අත්තනො පණ්ණසාලාය වස්සං වුට්ඨානං පවෙචකබුඩානං තිවිවරසාටකෙ සජ්ජෙත්වා සමාදපෙත්වා එකෙකස්ස සහස්සසහස්ස මූලිකං තිවිවරං දදෙයි, පවෙචකබුඩා වුට්ඨවස්සා අනුමොදනං කත්වා පක්කමිංසු, ගාමවාසිනොපි ඉදං පුඤ්ඤකම්මං කත්වා තතො චුතා තාවතිංසභවනෙ නිබ්බත්තිත්වා ගණදෙවපුත්තා නාම අහෙසුං. තෙ තත්ථ දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිත්වා කස්සපබුද්ධකාලෙ බාරාණසියං කුටුම්බිකගෙහෙසු නිබ්බත්තිංසු, ජෙට්ඨකපෙසකාරෙ ජෙට්ඨකුටුම්බියස්ස පුත්තො අහොසි, හරියාපිස්ස ජෙට්ඨකුටුම්බියසෙව ධීතා අහොසි, තා සබ්බාපි වයප්පත්තා පරකුලං ගච්ඡන්තියො තෙසං තෙසංයෙව ගෙහානි අගමිංසු, අථෙකදිවසං විහාරෙ ධම්මසවණං සුත්වා, සත්ථා ධම්මං දෙසෙතීති සුත්වා සබ්බෙපි තෙ කුටුම්බිකා ධම්මං සොස්සාමාති භරියාහි සද්ධිං විහාරං අගමංසු, තෙසං විහාරමජ්ඣං පවිට්ඨකාලෙ වස්සං උට්ඨහි, යෙසං කුලූපගා වා ඤාතී වා සාමණෙරාදයො අත්ථි තෙ තෙසං පරිවෙණාදීනි පවිසිංසු, තෙ පන තථාරූපානං නත්ථිතාය කත්ථචි පවිසිතුං අවිසහන්තා විහාරමජ්ඣෙයෙව අට්ඨංසු, අථ තෙ ජෙට්ඨකුටුම්බිකො ආහ-පස්සථ අම්හාකං විප්පකාරං කුලූපත්තෙහි නාම එත්තකෙන ලජ්ජිතුං යුත්තන්නාති, අය්‍යා කිං පන කරොථාති? මයං විස්සාසිකට්ඨානස්ස අභාවෙන ඉමං විප්පකාරං පත්තා සබ්බෙ ධනං සංහරිත්වා පරිවෙණං කරොමාති, සාධු අය්‍යාති ජෙට්ඨකො සහස්සං අදාසි, සෙසා පඤ්චසතානි ඉත්ථියො අඩ්ඩතියානි අඩ්ඩතියානි සතානි,[1] තෙ තං ධනං සංහරිත්වා සහස්සකුටාගාරපරිවාරං සත්ත වස්සානත්ථාය මහාපරිවෙණං නාම ආරභිංසු, නවකම්මස්ස මහන්තතාය ධනෙ අපපහොන්තෙ පුබ්බෙ දින්නධනතො උපඩ්ඪුපඩ්ඪං අදංසු, නිට්ඨිතෙ පරිවෙණෙ විහාරමහං කරොන්තා බුද්ධපමුඛස්ස සංඝස්ස සාහාහං මහාදානං දත්වා විසතියා භික්ඛුසහස්සානං තිවිවරං සජ්ජාසිංසු, ජෙට්ඨකකුටුම්බිකස්ස පන භරියා සබ්බෙහි සමං කත්වා අත්තනො පඤ්ඤාය ධීතා අතිරෙකතරං කාතුං සත්ථාරං සුජෙස්සාමීති අඤ්ඤං

1. ම. අඩ්ඩතෙය්‍යසතානි. අඩ්ඩතෙය්‍යසතානි.

පුපඨවණ්ණඤ්ච සහස්සගඝනකෙන සාටකෙන සද්ධිං අනොජපුපඨ වඩ්ඪාටකං ගහෙත්වා අනුමොදනකාලෙ සත්ථාරං අනොජපුපෙඨහි පූජෙත්වා තං සාටකං සත්ථු පාදමූලෙ ඨපෙත්වා හනෙත නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ අනොජපුපඨවණ්ණංයෙව මෙ සරීරං හොතු අනොජත්තෙව ච මෙ නාමං හොතූති පත්ථනං ඨපෙසි; සත්ථා එවං හොතූති අනුමොදනං අකාසි, තෙ සබ්බෙපි යාවතායුකං ඨත්වා තතො චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ දෙවලොකා චවිත්වා ජෙට්ඨකකුටුම්බිකො කුක්කුටවතීනගරෙ රාජකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා මහාකපිනරාජා නාම අහොසි, සෙසා අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිංසු, ජෙට්ඨ කුටුම්බිකස්ස භරියා ඔදරඤ්ඤෙ සාගලනගරෙ රාජකුලෙ නිබ්බත්ති, අනොජපුපඨවණ්ණමෙවස්සා සරීරං අහොසි, අනොජාත්වෙවස්සා නාමං කරිංසු; සා වයප්පත්තා කපිනරඤ්ඤා ගෙහං ගතා අනොජා දෙවී නාම අහොසි, සෙසිත්ථියොපි අමච්චකුලෙ නිබ්බත්තිත්වා වයප්පත්තා තෙසං යෙව අමච්චපුත්තානං ගෙහානි අගමංසු, තෙ සබ්බෙ රඤ්ඤා සම්පත්තිසදිසං සම්පත්තිං අනුභවිංසු, යදා රාජා සබ්බාලඞ්කාරපති මණ්ඩිතො හත්ථිං අභිරුහිත්වා විචරති, තදා තෙපි තථෙව විචරන්ති, තස්මිං අස්සෙන වා රථෙන වා විචරන්තෙ තෙපි තථෙව විචරන්ති, එවං තෙ එකතො හුත්වා ඤාතානං පූජඤ්ඤනං එකතොව සම්පත්තිං අනුභවිංසු, රඤ්ඤා පන වාලොවාලභාවනො පුපඵොපුපඵභාවනා සුපත්තොති පඤ්ච අස්සා හොන්ති, රාජා තෙසු සුපත්තං සඝං ආරොහති, ඉතරෙ වහනාරොහ අස්සාරොහානං සාඝනහරණත්ථාය අදාසි. රාජා තෙ පාතොව හොජෙත්වා ගච්ඡථ මෙ වා තීණි වා යොජනානි ආහිණ්ඩිත්වා බුද්ධස්ස වා ධම්මස්ස වා සංඝස්ස වා උප්පන්නභාවං ඤත්වා මය්හං සුඛාසනං ආහරථාති පෙසෙති, තෙ වුත්ති වාරෙති නික්ඛමිත්වා වෙ තීණි යොජනානි ආහිණ්ඩිත්වා සාසනං අලභිත්වා පච්චා ගච්ඡන්ති, අථෙකදිවසං රාජා අස්සං අභිරුහිත්වා අමච්චසහස්සපරිවුතො උය්‍යානං ගච්ඡන්තො කිලන්තරූපෙ පඤ්චසතවාණිජෙ නගරං පවිසන්තෙ දිස්වා ඉමෙ අඩ්ඪානකිලන්තා අඩ්ඪ ඉමෙසං සන්තිකා එකං හදන්තං සාසනං සොස්සාමීති තෙ පක්කොසාපෙත්වා කුතො ආගච්ඡථාති පුච්ඡි. අත්ථි දෙව ඉතො වීසංයොජනසතමත්ථකෙ සාවත්ථි නාම නගරං තතො ආගච්ඡාමාති, අත්ථි පන වො දෙසෙ කිඤ්චි සාසනං උප්පන්නන්ති? දෙව අඤ්ඤං කිඤ්චි නත්ථි සම්මාසම්බුද්ධො පන උප්පන්නොති, රාජා තාවදෙව පඤ්චවණ්ණාය පීතියා ඵුටසරීරො කිඹි සඤ්ඤෙකතුං අසක්කොන්තො මුහුත්තං චින්තෙත්වා තාතා කිං වදෙථාති පුච්ඡි, බුද්ධො දෙව උප්පන්නොති, රාජා දුතියම්පි තතියම්පි තථෙව චින්තෙත්වා චතුත්ථෙ වාරෙ කිං වදෙථ තාතාති පුච්ඡිත්වා බුද්ධො දෙව උප්පන්නොති වුත්තෙ තාතා වො සතසහස්සං දදාමීති වත්වා අපරම්පි කිඹි සාසනං අත්ථීති පුච්ඡි, අත්ථි දෙව ධම්මො උප්පන්නොති, තම්පි සුත්වා පූරිමනයෙනෙව තයො වාරෙ චින්තෙත්වා චතුත්ථෙ වාරෙ ධම්මොති පදෙ වුත්තෙ ඉධාපි වො සතසහස්සං

දමේති වත්වා අපරම්පි සාසනං අස්සි තාතානි පුච්ඡි, අස්සි දෙව සඞ්ඝ රතනං උපපන්නානි, රාජා තම්පි සුත්වා තථෙව තයෝ වාරෙ විනිතා මෙත්ථ වතුත්ථෙ වාරෙ සඞ්ඛාති පදෙ වුත්තෙ ඉධාපි සතසහස්සං දමේති වත්වා අමච්චසහස්සං ඔලොකෙත්වා තාතා කිං කරිස්සථාති? පුච්ඡි, දෙව තුම්හෙ කිං කරිස්සථාති? අහං තාතා බුද්ධෝ උපපන්නෝ ධම්මෝ උපපන්නෝ සඞ්ඝෝ උපපන්නොනි සුත්වා න පුත්ත නිවත්තිස්සාමි සත්ථාරං උද්දිස්ස ගන්ත්වා තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, මයම්පි දෙව තුම්හෙහි සද්ධිං පබ්බජිස්සාමාති; රාජා සුවණ්ණපට්ටෙ අක්ඛරානි ලිඛාපෙත්වා වාණිජකෙ ආහ-අනොජා නාම දෙවී තුම්හාකං තීණි සත සහස්සානි දස්සති එවම්ව පන නං වදෙය්යාථ රඤ්ඤා කිර තෙ ඉස්සරියං විස්සට්ඨං යථාසුඛං සම්පත්තිං පරිභුඤ්ජාහීති, සචෙ පන වො රාජා කථන්ති පුච්ඡති සත්ථාරං උද්දිස්ස පබ්බජ්ස්සාමීති වත්වා ගතොති ආරොචෙය්යාථාති, අමච්චාපි අත්තනො අත්තනො භරියානං තථෙව සාසනානි පහිණිංසු, රාජා වාණිජෙ උය්යොජෙත්වා අමච්චසහස්ස පරිවුතො තං ඛණංයෙව නික්ඛම්, සත්ථාපි තං දිවසං පච්චූසකාලෙ ලොකං වොලොකෙන්තො මහාකප්පිනරාජානං සපරිවාරං දිස්වා අයං මහාකප්පිනො වාණිජකානං සන්තිකා තිණ්ණං රතනානං උපපත්ති භාවං සුත්වා තෙසං වචනං තිත්ති සතසහස්සෙහි පූජෙත්වා රජ්ජං පහාය අමච්චසහස්සපරිවුතො මං උද්දිස්ස පබ්බජිතුකාමෝ සෙව නික්ඛමිස්සති සෝ සපරිවාරෝ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිස්සති පච්චූහමනමස්ස කරිස්සාමීති පුනදිවසෙ චක්කවත්තී විය බුද්ධසඟාම හොජකං පච්චූහාවජ්ජන්තෙනා සයමෙව පත්තචීවරං ගහෙත්වා වීසංයොජනසතං පච්චූහාගන්ත්වා චන්දභාගාය නදියා තීරෙ නිග්‍රොධරුක්ඛමූලෙ ඡබ්බණ්ණරසම්යෝ විස්සජ්ජන්තෙනා නිසීදි, රාජාපි ආගච්ඡන්තෙනා එකං නදිං පත්වා කා නාමෙසාති පුච්ඡි, අරවච්ඡා නාම දෙවාති කිමස්සා පරිමාණං තහාති, ගම්භීරතොං ගාවුතං පුථුලතොං වෙ ගාවුතා දෙවාති, අත්ථි පනෙත්ථ තාවා වා උළුමෙපා වාති, නත්ථි දෙවාති, තාවා දීනි ඔලොකෙන්තෙ අමෙහ ජාති ජරං උපනෙති ජරා මරණං, අහං නිබ්බෙමතිකො ගුත්වා තීණි රතනානි උද්දිස්ස නික්ඛන්තොතෙසං මෙ ආනුභාවෙන ඉමං උදකං උදකං විය මා අහොසීති තීහනං රතනානං ගුණං ආවජ්ජිත්වා "ඉතිපි සෝ භගවා අරහං සම්මාසම්බුද්ධෝ විජ්ජාචරණසම්පන්නොතා"ති බුද්ධානුස්සතිං අනුස්සරන්තො සපරිවාරෝ අස්සසහස්සෙන උදකපිට්ඨිං පක්ඛන්දි, ඝික්ඛා පිඝිපාසාණෙ විය පක්ඛන්දිංසු බ්‍රාහ්මණා අඤ්ඤාගාතෙව තෙමිංසු, සෝ තං උත්තරිත්වා පරතො ගච්ඡන්තෙනා අපරම්පි නදිං දිස්වා අයං කිංනාමාති පුච්ඡි, නීල වාහිනී නාම දෙවාති, කිමස්සා පරිමාණන්ති ගම්භීරතොපි පුථුලතොපි අඩ්ඪයොජනං දෙවාති, සෙසං පුරිමසදිසමෙව, තං පන නදිං දිස්වා "සවාක්ඛාතෝ භගවතා ධම්මෝ"ති ධම්මානුස්සතිං අනුස්සරන්තෝ පක්ඛන්දි, තම්පි අතික්කමිත්වා ගච්ඡන්තෙනා අපරං නදිං දිස්වා අයං කිංනාමාති පුච්ඡි, චන්දභාගා නාම දෙවාති, කිමස්සා පරිමාණන්ති ගම්භීර

තොපි පුථුලතොපි යොජනං දෙවානි, සෙසං පුරිමසදිසමෙව; ඉමං පන නදිං දිස්වා "සුපවිපත්තෝ භගවතෝ සාවකසංඝෝ"ති සංඝානුස්සතිං අනුස්සරනෙනා පකඛන්දි, තමපි නදිං අතික්කමිත්වා ගච්ඡන්තෝ සත්ථු සරීරතෝ නික්ඛන්තෙන ඡබ්බණ්ණරසම්යෝ අද්දස, නිග්‍රෝධ රුක්ඛස්ස සාඛාවිටපපලාසානි සොවණ්ණමයානි විය අහේසුං; රාජා විනෙතාසි-අයං පන ඔභාසෝ නෙව චන්දස්ස න සුරියස්ස නෙව ඉධමඛාභ සුපණ්ණාදීනං අඤ්ඤතරස්ස, අථා අහං සත්ථාරං උද්දිස්ස ආගච්ඡන්තෝ මහාගොතමබුද්ධෙන දිට්ඨෝ භවිස්සාමීති, සෝ තාවදෙව අස්සපිඨිතෝ ඔතරිත්වා ඔනතසරීරෝ රස්මිඅනුසාරෙන සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා මත්තෝසිලාරසෙ නිමුජ්ජන්තෝ විය බුබ්බරසම්පිං අදෙන්තා පවිසිත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං නිසිදි සඬ්ඨං අමච්චසහස්සෙන, සත්ථා තස්ස ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, රාජා දෙසනාවසානෙ සපරිවාරෝ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අථ සබ්බෙව උට්ඨහිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිංසු, සත්ථා ආයාමිස්සති නුඛෝ ඉමෙසං කුලපුත්තානං ඉද්ධිමයපත්තචීවරන්ති උපධාරෙන්තෝ-ඉමෙ කුලපුත්තා පවෙච්චබුද්ධසහස්සස්ස චීවරසහස්සං[1] අදංසු, කස්සපබුද්ධකාලෙ විසතියා භික්ඛුසහස්සානම්පි වීසතිචීවර සහස්සානි අදංසු, අනච්ඡරියං[2] ඉමෙසං ඉද්ධිමයපත්තචීවරාගමනන්ති ඤත්වා දක්ඛිණහත්ථං පසාරෙත්වා එථ භික්ඛවෝ චරථ ධම්මචරියං සම්මා දුක්ඛස්ස අන්තකිරියායාති ආහ. තෙ තාවදෙව අට්ඨපරික්ඛාර ධරා වස්සසතිකත්තෙරා[3] විය හුත්වා වෙහාසං අබ්භුග්ගන්ත්වා පවෙචාරෙ ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසිදිංසු, තෙපි හි වාණිජකා රාජකුලං ගන්ත්වා රඤ්ඤා පඨිතභාවං[4] ආරොචාපෙත්වා දෙවියා ආගච්ඡන්තුනි වුත්තෙ පවිසිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨංසු, අථ තෙ දෙවී පුච්ඡි-තාතා කිං කාරණා ආගතත්ථාති?, මයං රඤ්ඤෙ තුම්හාකං සන්තිකං පහිතා නීණි කිර නො සතසහස්සානි අදයි දෙවිනි, තාතා අනිච්ඡන්තා භණථ කිං තුම්හෙහි රඤ්ඤෙ කතං කිසම්පි වො රාජා පස්සන්තො එත්තකං ධනං දෙපෙතීති; දෙවි න අඤ්ඤං කිඤි කතං රඤ්ඤෙ ඉත එකං සාසනං[5] ආරොචිස්සාමාති, සක්කා පන තං තාතා මයෙහිපි ආරොචෙතුනන්ති?, සක්කා දෙවීති, තෙන හි තාතා වදෙථාති, දෙවි බුද්ධො ලොකෙ උප්පන්නොති, සාපි තං සුත්වා පුරිමනයෙනෙව පිතියා ඵුට්ඨසරීරා නික්ඛන්තුං කිඤි අසල්ලකෙඛාති චතුත්ථෙ වාරෙ බුද්ධොති පදං සුත්වා තාතා ඉමස්මිං පදෙ රඤ්ඤෙ කිං දිස්සනන්ති?, සතසහස්සං දෙවීති, තතා අනනුච්ඡවිකං[6] රඤ්ඤෙ කතං එවරූපං සාසනං සුත්වා තුම්හාකං සතසහස්සං දදමානෙන, අහං හි වො මම දුග්ගහපණ්ණාකාරං තීණි සතසහස්සානි දම්මීති, අඤ්ඤං තුම්හාහි රඤ්ඤෙ කිං ආරොචිතනන්ති?, තෙ ඉදච්චදවාති ඉතරානිපි වෙ සාසනානි ආරොචෙසුං; දෙවී පුරිමනයෙනෙව පිතියා ඵුට්ඨසරීරා නික්ඛන්තුං කිඤි අසල්ලකෙඛාති චතුත්ථෙ වාරෙ තථෙව සුත්වා තීණි තීණි සතසහස්සානි දපෙසි, එවං තෙ සබ්බානිපි වාදස

1. සී. නිච්චරසහස්සං. 2. ම. අච්ඡරියං. 3. සී. වස්සසතිකත්ථෙරා.
4. ම. පඤ්හසාසනං. 5. ම. එත්තකං. 6. ම. අනුච්ඡවිකං.

සතසහස්සානි ලභිංසු, අථ නෙ දෙවී පුච්ඡි-රාජ කහං තාතාති? දෙවි සත්ථාරං උද්දිස්ස පබ්බජිස්සාමීති ගතොති, මයහං තෙන කිං සාසනං දිහ්නානති?, සබ්බං කිර තෙන තුම්හාකං ඉස්සරියං විස්සට්ඨං, තුම්හෙ කිර යථාරුචි සම්පත්තිං අනුභවථාති; අම්චචා පන කහං තාතාති?, තෙපි රඤ්ඤා සද්ධිං යෙව පබ්බජිස්සාමාති ගතා දෙවීති, සා හෙසං හරියායො පක්කොසාපෙත්වා අම්මා තුම්හාකං සාමිකා රඤ්ඤා සද්ධිං පබ්බජිස්සාමාති ගතා, තුම්හෙ කිං කරිස්සථාති?, කිම්පන තෙහි අම්හාකං සාසනං පහිතං දෙවීති? හෙහි කිර අත්තනො සම්පත්තිං තුම්හාකං විස්සට්ඨා තුම්හෙ කිර තුං යථාරුචි පරිභුඤ්ජථාති, තුම්හෙ පන දෙවි කිං කරිස්සථාති? අම්මා සො තාව රාජා භුත්වා[1] මගෙ සීතකොව තිහි සත සහස්සෙහි සීණි රතනානි පූජෙත්වා ඛෙලපිඩං විය සම්පත්තිං පහාය පබ්බජිස්සාමීති නික්ඛන්තො, මයා පන තීහනං රතනානං සාසනං සුත්වා තීණි රතනානි නවහි සතසහස්සෙහි පූජිතානි න ඛො පනෙසා සම්පත්ති නාම රඤ්ඤා එව දුක්ඛා මයහම්පි දුක්ඛා එව, කො රඤ්ඤා ඡඩ්ඩිතඛෙලපිඩං ජනපදෙහි පතිට්ඨහිත්වා මුඛෙන ගණ්හිස්සති? න මයහං සම්පත්තියා අත්ථො අහංපි සත්ථාරං උද්දිස්ස ගන්ත්වා පබ්බජිස්සාමීති, දෙවි මයම්පි තුම්හෙහෙව සද්ධිං පබ්බජිස්සාමාති, සචෙ සක්කොථ සාධු අම්මාති, සක්කොම දෙවීති, සාධු අම්මා තෙන හි එථාති රථසහස්සං යොජාපෙත්වා රථං ආරුය්හ තාහි සද්ධිං නික්ඛම්ත්වා අනුපුබ්බෙන පඨමං නදිං දිස්වා යථා රඤ්ඤා පුට්ඨං තථෙව පුච්ඡිත්වා සබ්බං පවත්තිං සුත්වා රඤ්ඤා ගතමග්ගං ඔලොකෙථානි වත්වා සිඛිවාහනං පදවලඤ්ජං න පස්සාම දෙවීති වුත්තෙ රාජා තීණි රතනානි උද්දිස්ස නික්ඛන්තොති සච්චකිරියං කත්වා ගහො භවිස්සති අහම්පි තීණි රතනානි උද්දිස්ස නික්ඛන්තා තෙසං මෙ ආනුභාවෙන ඉදං උදකං උදකං විය මා අහොසීති තීහනං රතනානං ගුණං අනුස්සරිත්වා රථසහස්සං පෙසෙසි, උදකං පිට්ඨිපාසාණසදිසං අහොසි, වාහකානං අග්ගඝා නෙම්වට්ටි යොව තෙමිංසු, එතෙනෙව උපායෙන ඉතරාපි වෙ නදියො උත්තරි, අථ සත්ථා තස්සා ආගමනං ඤත්වා යථා අත්තනො සන්තිකෙ නිසින්නා භික්ඛූ න පඤ්ඤායන්ති එවමකාසි, සාපි ගච්ඡන්තී ගච්ඡන්තී සත්ථු සරීරතො නික්ඛන්තරස්මියො දිස්වා තථෙව විනෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තෙ ඨිතා පුච්ඡි-භන්තෙ මහාකපිනො තුම්හාකං උද්දිස්ස නික්ඛන්තො ආගතභ්‍ය මඤ්ඤෙ කහං සො අම්හාකම්පි නං දස්සෙථාති; නිසීදථ තාව ඉඛෙව පන නං පස්සිස්සථාති, තා සබ්බාපි හට්ඨචිත්තා ඉඛෙව කිර නිසින්නා සාමිකෙ පස්සාමාති නිසීදිංසු, සත්ථා තාසං ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, අනොජා දෙවී දෙසනාව සානෙ සපරිවාරා සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, මහාකපිනත්ථෙරො තාසං වඩ්ඪිභද්දමදෙසනං සුණන්තො සපරිවාරො සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. තස්මිං ඛණෙ සත්ථා තාසං තෙ භික්ඛූ දස්සෙසි, තාසං

1. ම. රාජ සාසනං සුත්වා.

කිර ආගතක්ඛණෙයෙව අත්තනො සාමිකෙ කාසාවධරෙ මුණ්ඩසිරෙ දිස්වා චින්තෙසං එකග්ගං න භවෙය්‍ය තෙන මග්ගඵලානි පත්තුං න සක්කුණෙය්‍යං, තස්මා අවලඤ්ජාය පතිට්ඨිතකාලෙ කාසං තෙ භික්ඛූ අරහත්තං පත්තෙ දක්ඛෙසි, තාපි තෙ දිස්වා පවපතිට්ඨිතෙන වත්තිස්සා හන්තෙ තුම්හාකං තාව පබ්බජිතකිච්චං මත්ථකං පාපුණාති වත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එකමන්තං ඨිතා පබ්බජ්ජං යාචිංසු, එවං කිර වුත්තෙ සත්ථා උපපලවණ්ණාය ආගමනං විනෙතසීති එකච්චෙ වදන්ති, සත්ථා පන තා උපාසිකායො ආහ-සාවත්ථිං ගන්ත්වා භික්ඛුණීඋපස්සයෙ පබ්බජථාති, තා අනුපුබ්බෙන චාරිකං චරමානා අන්තරාමග්ගෙ මහාජනෙන අභිහටසක්කාරසම්මානා පදසාව විසාඛාජනසන්තිකං මග්ගං ගන්ත්වා භික්ඛුණීඋපස්සයෙ පබ්බජිත්වා අරහත්තං පාපුණිංසු; සත්ථාපි භික්ඛුසඝස්සං ආදාය ආකාසෙනෙව ජෙතවනං අගමාසි. තත්‍ර සුදං ආයස්මා මහාකපිනො රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානාදීසු "අහො සුඛං අහො සුඛ"න්ති උදානං උදානෙන්තො විහරති, භික්ඛූ භගවතො ආරොචෙසුං- හන්තෙ මහාකපිනො "අහො සුඛං අහො සුඛ"න්ති උදානං උදානෙන්තො විහරති අත්තනො රජ්ජසුඛං ආරබ්භ කථෙති මඤ්ඤන්ති. සත්ථා තං පක්කොසාපෙත්වා සච්චං කිර තුම්හං කපින කාමසුඛං රජ්ජසුඛං ආරබ්භ උදානං උදානෙතීති?, භගවා මෙ හන්තෙ තං ආරබ්භ උදානනභාවං වා අනුදානනභාවං වා[1] ජානාතීති, සත්ථා න භික්ඛවෙ මම පුත්තො කාමසුඛං රජ්ජසුඛං ආරබ්භ උදානං උදානෙති පුත්තස්ස පන මෙ ධම්මපීති නාම ධම්මරති නාම උප්පජ්ජති සො අමතමහා නිබ්බාණං ආරබ්භ එව උදානං උදානෙතීති අනුසන්ධිං සොත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"ධම්මපීති සුඛං සෙති විප්පසන්නෙන චෙතසා,
අරියප්පවෙදිතෙ ධම්මෙ සදා රමති පණ්ඩිතො"ති.

තත්‍ථ **ධම්මපීතී**ති ධම්මපාමොජ්ජං, ධම්මං පිවනෙනාති අත්ථො; ධම්මො ච නාමෙස න සක්කා භාජනෙන යාගු ආදීනි විය පාතුං, නව විධං පන ලොකුත්තරධම්මං නාමකායෙන ඵුසනෙනා ආරම්මණතො **සච්ඡිකරොනෙනා** පරිඤ්ඤාභිසමයාදීහි දුක්ඛාදීනි අරියසච්චානි පටිවිජ්ඣනෙනා ධම්මං පිවති නාම. **සුඛං සෙතී**ති දෙසනාමත්තමෙවෙතං, චතූහි ඉරියාපථෙහි සුඛං විහරතීති අත්ථො. **විප්පසන්නෙනාති** අනාවිලෙන නිරුපක්කිලෙසෙන; **අරියප්පවෙදිතෙනෙ**ති බුද්ධාදීහි අරියෙහි පවෙදිතෙ සතිපට්ඨානාදිභෙදෙ බොධපක්ඛියධම්මෙ. **සදා රමතී**ති එවරූපෙ ධම්මපීති විප්පසන්නෙන චෙතසා විහරන්නො පඬිවෙධ සම්භාවනාගතො සදා රමති අභිරමතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තාදයො අහෙසුන්ති.

මහාකපිනත්‍ථෙරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

1. ම. උදානභාවං වා අනුදානභාවං වා.

6. 5.

"උදකං හි නයන්ති"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො පණ්ඩිතසාමණේරං ආරබ්භ කථේසි. අතීතෙ කිර කස්සපසම්මාසම්බුද්ධො විජ්ජාචරණසම්පන්නසුගතපරිවාරෙ බාරාණසියං අගමාසි, මනුස්සා අත්තනෝ බලං සල්ලක්ඛෙත්වා අට්ඨපි දසපි එකතෝ හුත්වා ආගන්ත්වා දානාදීනි අදංසු, අථෙකදිවසං සත්ථා භත්තකිච්චපරියොසානෙ එවං අනුමොදනං අකාසි-උපාසකා ඉධෙවෙවා අත්තනෝ සන්තකමේව දාතුං වට්ටති කිමපරෙන සමාදපිතෙනාති අත්තනාව දානං දෙති පරං න සමාදපෙති, සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදං ලභති නෝ පරිවාරසම්පදං; එකච්චෝ පරං සමාදපෙති අත්තනා න දෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ පරිවාරසම්පදං ලභති නෝ භොගසම්පදං; එකච්චෝ අත්තනාපි න දෙති පරමපි න සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ නෙව භොගසම්පදං ලභති න පරිවාරසම්පදං සෝ විඤ්ඤාදෙව හුත්වා ජීවති; එකච්චෝ අත්තනා ච දෙති පරඤ්ච සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදම්පි ලභති පරිවාරසම්පදම්පීති. තං සුත්වා සමීපෙ ඨිතෝ එකෝ පණ්ඩිත පුරිසෝ විනෙතාසි-අහංදානි තථා කරිස්සාමි යථා මෙ වෙපි සම්පත්තියෝ භවිස්සන්තීති; සෝ සත්ථාරං වන්දිත්වා ආහ-භන්තෙ සෙට්ඨි මයහං භික්ඛං ගණ්හථාති, ඨිතභත්තෙහි තෙ භික්ඛූහි අත්තෝනි? කිත්තකෝ පන වෝ භන්තෙ පරිවාරෝති? වීසති භික්ඛුසහස්සානීති, භන්තෙ සබ්බෙහි සද්ධිං සෙට්ඨි මයහං භික්ඛං ගණ්හථාති, සත්ථා අධිවාසෙසි, සෝ ගාමං පවිසිත්වා අම්මා තාතා මයා සත්ථාරස්ස බුද්ධපමුඛෝ භික්ඛුසඞ්ඝෝ නිමන්තිතෝ තුම්හෙ යත්තකානං භික්ඛූනං සක්කොථ තත්තකානං දානං දෙථාති ආරොචෙත්වා විවරන්තෝ අත්තනෝ අත්තනෝ බලං සල්ලක්ඛෙත්වා මයං දසන්නං දස්සාම මයං වීසතියා මයං සතස්ස මයං පඤ්චන්නං සතානන්ති වුත්තෙ සබ්බෙසං වචනං ආදිතෝ පට්ඨාය පණ්ණෙ ආරොපෙසි; තෙන ච සමයෙන තස්මිං නගරෙ අනිදුග්ගතභාවෙනෙව මහාදුග්ගතොති පඤ්ඤාතෝ එකෝ පුරිසෝ අත්ථි, සෝ තම්පි සම්මූඛාගතං දිස්වා සම්ම මහාදුග්ගත මයා සත්ථාරස්ස බුද්ධපමුඛෝ භික්ඛුසඞ්ඝෝ නිමන්තිතෝ සෙට්ඨි නගර වාසිනෝ දානං දස්සන්ති ත්වං කති භික්ඛූ හොජේස්සසීති?, සම්ම මයහං කිං භික්ඛූහි? භික්ඛූහි නාම සඩ්ඪානං අත්ථෝ, මයහං පන සෙට්ඨි යාගු අත්ථාය තණ්ඩුලනාළිමත්තම්පි නත්ථි අහං භතිං කත්වා ජීවාමි කිමෙම භික්ඛූහීති, සමාදපනෙන නාම ව්‍යත්තෙන භවිතබ්බං තස්මා සෝ තෙන නත්ථීති වුත්තෙපි තුණ්හීභූතෝ අනාගන්ත්වා එවමාහ-සම්ම මහාදුග්ගත ඉමස්මිං නගරෙ සුභොජනං භුඤ්ජිත්වා සුඛමවත්ථිවත්ථං නානාහරණපතිමණ්ඩිතා සිරිසයනෙ සයමානා බහුජනා සම්පත්තිං අනුභවන්ති, ත්වං පන දිවසං භතිං කත්වා කුච්ඡිපූරණමත්තම්පි න ලභසි, එවං සන්තෙපි අහං පුබ්බෙ කිඤ්චි අකතත්තා කිඤ්චි න ලභාමීති න ජානා

සීති?, ජානාමි සාමීති, අථ කසමා ඉදානි පුඤ්ඤං න කරොසි? ත්වං යුවා බලසම්පන්නොසි කිං තයා හතිං කත්වාපි යථාබලං දානං දාතුං න වට්ටතීති?; සො තස්මිං කථෙන්තෙයෙව සංවෙගජාතොහුත්වා මයාපි එකං භික්ඛුං පණෙණ ආරොපෙති කිච්ඡෙව හතිං කත්වා එකස්ස භික්ඛං දස්සාමීති ආහ. ඉතරෙ කිං එකෙනා භික්ඛුනා පණෙණ ආරොපිතෙනාති න ආරොපෙසි, මහාදුග්ගතොසි ගෙහං ගන්ත්වා හරියං ආහ-භද්දෙ නගරවාසිනො සෙව සංඝහත්ථං කරිස්සන්ති අහම්පි සමාදපෙත්වා එකස්ස භික්ඛං දෙහීති වුත්තොපි මයංපි සෙව එකස්ස භික්ඛං දස්සාමාති, අථස්ස හරියා මයං දළිද්දා කසමා තයා පවිසිතුකාමාති[1] අවත්වාව සාමි හද්දකං තෙ භත්තං මයං පුඛෙඛපි කිච්ඡෙන ඉදානි දුග්ගතා ජාතා මයං උභොපි හතිං කත්වා එකස්ස භික්ඛං දස්සාමාති වත්වා උභොපි ගෙහා නික්ඛමිත්වා හතිඨානං අගමංසු, මහාසෙට්ඨි මහාදුග්ගතං දිස්වා කිං සම්ම මහාදුග්ගත හතිං කරිස්සසීති? පුච්ඡි, ආම අය්‍යාති, කිං කම්මං කරිස්සසීති? යං තුම්හෙ කාරෙස්සථ තං කරිස්සාමීති, තෙන හි මයං සෙව වෙ තිණ්ණි භික්ඛුසතානි හොජෙස්සාම එහි දරුනි ආලෙහීති වාසිඵරසුං නිහරිත්වා දුපෙසි, මහාදුග්ගතො ගාළ්හං කච්ඡං බන්ධිත්වා මහුස්සාහජාතොවා වාසිං පහාය ඵරසුං ගණ්හනොවා ඵරසුං පහාය වාසිං ගණ්හනොවා දරුනි ආලෙනි, අථ නං සෙට්ඨි ආහ-සම්ම ත්වං අජ්ජ අතිවිය උස්සාහජාතොවා කම්මං කරොසි, කින්නු ඛො කාරණන්ති?, සාමි එසා භික්ඛු හොජෙස්සාමිති, තං සුත්වා සෙට්ඨි පසන්නාකාරං දස්සෙන්තො විනෙතුකාමතාය-අහො ඉමිනා දුක්කරං කතං අහං දුග්ගතොහුත්වා තුණ්හීභාවං අනාපජ්ජිත්වා හතිං කත්වා එසා භික්ඛු භොජෙස්සාමීති වදතීති, සෙට්ඨිභරියාපි තස්ස හරියං දිස්වා අම්ම කිං කම්මං කරිස්සසීති පුච්ඡිත්වා යං තුම්හෙ කාරෙථ තං කරොමීති වුත්තෙ උදුක්ඛලසාලං පවෙසෙත්වා සුපඤ්ඤලාදීනි දුපෙසි, සා නවවත්ථාභරණපටිමණ්ඩිතා තුට්ඨපහට්ඨා විහිං කොට්ටෙන්තී වෙව ඔපුණාති ච, අථ නං සෙට්ඨිභරියා පුච්ඡි-අම්ම ත්වං අතිවිය තුට්ඨපහට්ඨා කම්මං කරොසි කින්නුඛො කාරණන්ති?, අය්‍යෙ ඉමං භතිං කත්වා මයම්පි එකං භික්ඛුං හොජෙස්සාමාති, තං සුත්වා සෙට්ඨිභරියාපි තස්සං අහො අයං දුක්කරකාරිකාති පසීදි, සෙට්ඨි මහාදුග්ගතස්ස දරුනං ආලිත්තකාලෙ අයං තෙ හත්ථි සාලිනං වත්තස්සො නාලියො දුපෙත්වා අයං තෙ තුට්ඨදුයොනි අපරාපි වත්තස්සො නාලියො දුපෙසි, සො ගෙහං ගන්ත්වා හරියං ආහ-මයා හතිං කත්වා සාලි ලද්ධා අයං නිවාපෙ භවිස්සති තයා ලබාය භතියා දධිතෙලදරුකටුකභණ්ඩානි ගණ්හාහීති, සෙට්ඨිභරියාපි පුන තස්සා එකං සපදිකරොවිකං වෙව දධිභාජනඤ්ච කටුකභණ්ඩඤ්ච සුඛතණ්ඩුලනාලිඤ්ච දුපෙසි, ඉති ඵණිතභාජනම්පි පඤ්චතණ්ඩුලනාලියො අගෙසුං, තෙ දෙය්‍යධම්මා නො ලද්ධොති තුට්ඨ පහට්ඨා පාතොව උට්ඨහිංසු, හරියා මහාදුග්ගතං ආහ-ගච්ඡ සාමි පණ්ණං පරියෙසිත්වා ආහරාහි, සො අන්තරාපණෙ පණ්ණං

1. ම. සම්පවිච්ඡන්තීති.

අදිසවා නදීතීරං ගන්ත්වා අජ්ජ අය්‍යානං හොජනං දාතුං ලභිස්සාමීති පහට්ඨමානසෝ ගායන්තෝ පණ්ණං උච්චිණාති මහාජලං ඛිපිත්වා සීතකෙවට්ටෝ මහාදුග්ගතස්ස සද්දෙන භවිතබ්බන්ති තං පක්කොසිත්වා පුච්ඡි-අතිවිය තුට්ඨචිත්තෝ ගායසි කින්නුඛෝ කාරණන්ති?, පණ්ණං උච්චිණාමි සම්මාති, කිං කරිස්සසීති?, එකං භික්ඛුං හොජෙස්සාමීති, අථෝ සුඛිතෝ භික්ඛු සෝ තව පණ්ණං ඛාදිස්සතීති, කිං කරොම් සම්ම අත්තනා ලද්ධපණ්ණෙන හොජෙස්සාමීති, තෙන හි එහීති, කිං කරොමි සම්මාති? ඉමේ මවෙජ ගහෙත්වා පාදගණ්ඨනකානි අඩගණ්ඨකානි ච කහාපණගණ්ඨනකානි ච උද්ධනානි ආරොහීති, සෝ තථා අකාසි, බබ්බබේ මවෙජ නගරවාසිනෝ නිමන්තිතනිමන්තිතභික්ඛූනං අත්ථාය හරිංසු, තස්ස මච්ඡුද්ධනානි කරොන්තස්සෙව භික්ඛාචාරවෙලා සම්පාපුණි, සෝ වෙලං සල්ලක්ඛෙත්වා ගම්ස්සාමහං සම්ම අයං භික්ඛූනං ආගමනවෙලාති ආහ, අපි පන භික්ඛූ මච්ඡුද්ධනන්නි? නත්ථි සම්ම සඛ්ඛානි ඛීණානීති, තෙනහි මයා අත්තනෝ අත්ථාය වාලිකාය නිඛණිත්වා ථපිතා, සචෙපි භික්ඛු හොජෙතුකාමෝ ඉමේ ගහෙත්වා ගච්ඡාති තස්ස අදාසි, තං දිවසං පන සත්ථා පච්චූසකාලෙ ලොකං වොලොකෙන්තෝ මහාදුග්ගතං අත්තනෝ ඤාණජාලස්ස අන්තෝ පවිට්ඨං දිස්වා කින්නුඛෝ භවිස්සතීති ආවජ්ජන්තෝ මහාදුග්ගතෝ එකං භික්ඛු හොජෙස්සාමීනි හරියාය සද්ධිං භිය්‍යෝ භත්තිං අකාසි කතරංනුඛෝ භික්ඛුං ලභිස්සතීති විනෙත්වා මනුස්සා පණ්ණ ආරොපිතසඤ්ඤාය භික්ඛූ ගහෙත්වා අත්තනෝ ගෙගෙසු නිසීදාපෙස්සන්ති, මහාදුග්ගතෝ මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤං භික්ඛුං න ලභිස්සතීති උපධාරෙසි, බුද්ධා කිර දුග්ගතෙසු අනුකම්පං කරොන්ති තස්මා සත්ථා පාතොව සරීරකිච්චං කත්වා මහාදුග්ගතං සඞ්ඝණ්හිස්සාමීති ගන්ධකුටිං පවිසිත්වා නිසීදි, මහාදුග්ගතෙපි මවෙජ ගහෙත්වා ගෙහං පවිසන්තෙ පවිසන්තෙ සක්කස්ස පණ්ඩුකඔලම්බිලාසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සෝ කින්නුඛෝ කාරණන්ති ඔලොකෙන්තෝ භිය්‍යෝ මහාදුග්ගතෝ එකස්ස භික්ඛුනෝ භික්ඛං දස්සාමීති අත්තනෝ හරියාය සද්ධිං භත්තිං අකාසි, කතරංනුඛෝ භික්ඛුං ලභිස්සතීති විනෙත්වා නත්ථෙතස්ස අඤ්ඤෝ භික්ඛු සත්ථා පන මහාදුග්ගතස්ස සඞ්ඝහං කරිස්සාමීති ගන්ධකුටියං නිසින්නෝ මහාදුග්ගතෝ අත්තනෝ උපකප්පනකං යාගුභත්තං පණ්ණපූපෙය්‍යම්පි තථාගතස්ස දදෙය්‍ය යන්නූනාහං මහාදුග්ගතස්ස ගෙහං ගන්ත්වා භත්තකාරකකම්මං කරෙය්‍යන්ති අඤ්ඤතකවෙසෙන තස්ස ගෙහසම්පං ගන්ත්වා අට්ඨාසි, කුඛෝ කස්සචි භත්තියා කත්තබ්බන්නි පුච්ඡි, මහාදුග්ගතෝ තං දිස්වා ආහ-සම්ම කිං කම්මං කරිස්සසීති? අහං සාමි සඞ්ඝසිපතිකෝ මය්හං අජ්ඣත්තසිපං නාම නත්ථි, යාගුභත්තාදීනිපි සම්පාදෙතුං ජානාමීති, සම්ම මයං තව තමෙනත්ථිකා තුය්හං පන දාතබ්බභත්තං න පස්සාමාති, කිං පන තෙ කාතබ්බන්නි?, එකස්ස භික්ඛුස්ස භත්තං දාතුකාමොමහි තස්ස යාගුභත්තසංවිධානං ඉච්ඡාමීති, සචෙ භික්ඛුස්ස භික්ඛං දස්සසි

න මේ භතියා අත්ථෝ කිං මම පුඤ්ඤං න වට්ටතීති එවං සඤ්ඤා සාධු සම්ම පවිසාහි, සෝ තස්ස ගෙහං පවිසිත්වා තඩ්ලාදීනි ආහරාපෙත්වා භං ගච්ඡ අත්තනෝ පත්තභික්ඛං ආහරිත්වා භුඤ්ජාහීති තං උය්යෝජෙසි, දහ වෙය්යාවච්චකෝපි පණේණ ආරොපිතනියාමෙනෙව තෙසං තෙසං ගෙහානි භික්ඛං පහිණි, මහාදුග්ගතෝ හස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා මය්හං පත්තභික්ඛං දෙහීති ආහ, සෝ තස්මිං ඛණේ සතිං ලභිත්වා අහං තව භික්ඛං පම්මට්ඨොති ආහ, මහාදුග්ගතෝ තිඛ්ඛිණාය සත්තියා කුච්ඡියං පහරෝ විය සම්ම තාසත්‍ථා මං නාසෙසි අහං තයා හියෝ සම්පාදිතෝ හරියාය සඬ්ගිං දිවසං භතිං කත්වා අජ්ජ පාතොව පණ්ණත්ථාය නදී තීරෙ ආහිණ්ඩිත්වා ආගතෝ දෙහි මේ එතං භික්ඛූනඤ්ච බාහාපග්ගය්හ පරිදෙවි, මත්‍රුස්සා සඤ්ඤාපෙත්වා කිමේතං මහාදුග්ගතානි ප්‍රුච්ඡිංසු, සෝ තමත්ථං ආරොචෙසි, තෙ වෙය්‍යාවච්චකා ප්‍රුවජිංසු-සච්චං කිර සම්ම තයා එස භතිං කත්වා භික්ඛුස්ස භික්ඛං දෙතීති සම්පාදිතොනි? ආම අය්‍යානි, භාරියං තෙ කම්මං ඤාතං යො භං එත්තකෙ භික්ඛූ සංවිදහනෙනා එතස්ස එකං භික්ඛුං න අදාසීති, සෝ තෙසං වචනෙන මඞ්කුභූතෝ ත්‍රාහ-සම්ම මහාදුග්ගත මා මං නාසයි අහං තව කාරණා මහාවිභෙසං පත්තෝ මත්‍රුස්සා පණේණ ආරොපිතනියාමෙන අත්තනෝ අත්තනෝ පත්තභික්ඛූ නසිංසු, අත්තනෝ ගෙහෙ නිසින්නා භික්ඛූං නීහරිත්වා දෙන්තෝ නාම නත්ථි සත්‍රා පන මුඛං ධොවිත්වා ගන්ධකුටියමෙව නිසිදන්තෝ රාජ්‍යුවරාජ්ජසෙනාපතිආදයෝ සබ්බේ සඤ්ඤාකුටිතෝ නික්ඛමිත්වා ඔලොකෙන්තෝ නිසින්නා සබ්බේ පත්තා හෙට්ඨා ගම්ඝ්‍යාමානි, බුඬා නාම දුග්ගතෙ අනුකම්පං කරොන්තී භං විහාරං ගන්ත්වා දුග්ගතොමහි හන්තෙ මම සඬ්ගහං කරොථානි සත්‍රාරං වන්දි, සබ්බෙ තෙ පුඤ්ඤං අත්ථි අඩ්ඩා ලච්ඡසීති සෝ විහාරං අගමාසි, අථ නං අඤ්ඤෙසු දිවසෙසු විහාරෙ විඝාසාදභාවෙන දිස්වාත්‍රා රාජ්‍යුවරාජ්ජාදයෝ-මය්හා දුග්ගත නත්‍රාව හත්‍රාකාලෝ ඝාසමා භං ගච්ඡසීති ආහංසු, සෝ ජානාම සාමි න තාව හත්‍රාකාලොති සත්‍රාරං වන්දිත්වා ගච්ඡාමීති වදන්තෝ ගන්ත්වා ගන්ධකුටියා උම්මාරෙ සීසං ඨපෙත්වා පවජිතිත්‍රිතෙන වන්දිත්වා හන්තෙ ඉමස්මිං නගරෙ මයා දුග්ගතතරෝ නත්ථි අවස්සයෝ මෙ හොථ කරොථ මේ සඬ්ගහන්ති ආහ, සත්‍රා ගන්ධකුටිං විවරිත්වා පත්තං නීහරිත්වා තස්ස හත්ථෙ ඨපෙසි, සෝ චක්කවත්තිසිරිං පත්තෝ විය අගොසි, රාජ්‍යුවරාජ්ජයෝ අඤ්ඤමඤ්ඤස්ස මුඛානි ඔලොකෙසිංසු, මහාදුග්ගතස්ස සත්‍රාරා දින්නපත්තං හි කොචි ඉස්සරියවසෙන ගහෙතුං සමත්ථෝ නාම නත්ථි, එවං පන වදිංසු-සම්ම මහාදුග්ගත සබ්බේ පත්තං අවිභාජෙත්වා දෙහි එත්තකං නාම තෙ ධනං දස්සාම භං දුග්ගතෝ ධනං ගණ්හ කිනෙන පත්තෙනාති, මහාදුග්ගතෝ න කස්සචි දස්සාමි න මේ ධනෙනත්ථෝ සත්‍රාරංයෙව හොජෙස්සාමීති ආහ, අවසෙසා තං යාචිත්වා පත්තං අලභිත්වා නිවත්තිංසු, රාජා පන විනෙත්වා-මහා දුග්ගතෝ ධනෙන පලොභියමානොපි සබ්බේ පත්තා න දෙති සත්‍රාරා ච සයං දින්නං කොචි ගහෙතුං න සක්කොතීති ඉමස්ස දෙය්‍යධම්මෝ

නාම කිත්තකෝ භවිස්සති ඉමිනා දෙය්‍යධම්මස්ස දිනභාවේ සත්ථාරං ආදාය ගෙහං නෙත්වා මයහං සම්පාදිතං ආහාරං දස්සාමීති විනෙත්වා සත්ථාරං සඬ්ගෙයෙව අගමාසි, සකෙකාපි දෙවරාජා යාගුභත්ත පණ්ණාදීනි සම්පාදෙත්වා සත්ථු තිසිදනාරහං ආසනං පඤ්ඤපෙත්වා නිසීදි, මහාදුග්ගතෝ සත්ථාරං නෙත්වා පවිසථ භණෙතහි ආහ, වස්ස ගෙහං වස්ස නීවං හොති අනොනමනෙන පවිසිතුං න සක්කා, බුද්ධා ව නාම ගෙහං පවිසන්තා න ඔනමිත්වා පවිසන්ති, ගෙහං හි පවිසන කාලෙ මහාපඨවී වා හෙට්ඨා ඔගච්ඡති ගෙහං උඩ්ඩං ගච්ඡති ඉදං තෙසං සුදින්නස්ස දානස්ස ඵලං, පුන නික්කමිත්වා ගතකාලෙ සබ්බං පාකතිකමෙව හොති, තස්මා සත්ථා කිතකොව ගෙහං පවිසිත්වා සකෙකන පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි, සත්ථරි නිසින්නෙ රාජා ආහ-සම්ම මහාදුග්ගත තයා අභිඤ්ඤකං යාචන්තානම්පි සත්තු පතෙතා න දින්නො පස්සාම තාව කිදිසො තෙ සත්තු සක්කාරො භවිස්සතීති? අථ සකෙකා යාගුභත්තභාජනාදීනි විවරිත්වා දස්සෙසි, තෙසං වාසගත්තො සකල නගරං ඤාදෙත්වා අට්ඨාසි, රාජා යාගුආදීනි ඔලොකෙත්වා භගවන්තං ආහ-භන්තෙ අහං මහාදුග්ගතස්ස දෙය්‍යධම්මො කිත්තකො භවිස්ස තීති ඉමිනා දෙය්‍යධම්මෙ දිනෙන සත්ථාරං ගෙහං නෙත්වා අත්තනො සම්පාදිතං ආහාරං දස්සාමීති විනෙත්වා ආගතො, මයා එවරූපො ආහාරො න දිට්ඨපුබ්බො, මයි ඉධ ඨිතෙ මහාදුග්ගතො කිලමෙය්‍ය ගච්ඡාමහනහි සත්ථාරං වන්දිත්වා පක්කාමි, සකෙකාපි සත්ථාරං යාගු ආදීනි දත්වා සක්කච්චං පරිවිසි, සත්ථාපි කතභත්තකිච්චො අනු මොදනං කත්වා උට්ඨායාසනා පක්කාමි, සකෙකා මහාදුග්ගතස්ස සඤ්ඤමදාසි, සො පත්තං ගහෙත්වා සත්ථාරං අනුගඤ්ඡි, සකෙකා නිවත්තිත්වා මහාදුග්ගතස්ස ගෙහමාරෙ ඨිතො ආකාසං ඔලොකෙසි, තාවදෙව ආකාසතො සත්තරතනවස්සං වස්සිත්වා තස්ස ගෙහෙ සබ්බභාජනානි පූරෙත්වා සකලගෙහං පූරෙසි, තස්ස ගෙහෙ ඔකාසො නාහොසි, තස්ස භරියා දූරකෙ හත්ථෙසු ගහෙත්වා නීහරිත්වා බහි අට්ඨාසි, සො සත්ථාරං අනුගන්ත්වා නිවත්තෙතා දූරකෙ බහි දිස්වා කිං ඉදන්නි පුච්ඡි, සාමි සකලං නො ගෙහං සත්තහි රතනෙහි පූරණං පවිසිතුං ඔකාසො නත්ථීති, සො අජ්ජෙව මෙ දූතෙ විපාකො දිස්සොති විනෙත්වා රඤ්ඤා සන්තිකං ගන්ත්වා රාජානං වන්දිත්වා අට්ඨාසි, කස්මා ආගතොසීති වුත්තෙ ආහ-දෙව ගෙහං මෙ සත්තහි රතනෙහි පූරණං තං ධනං ගණ්හාථාති, රාජා අඤ්ඤං බුද්ධානං දින්නදානං අජ්ජෙව මඤ්ඤං පත්තනන්ති විනෙත්වා නං ආහ-කිං තෙ ලබ්භං වට්ටනීති?, ධනාහරණත්ථාය සකටසහස්සං දෙවාති, රාජා සකට සහස්සං පෙසෙත්වා ධනං ආහරාපෙත්වා රාජඛණ්ඩෙ ඔකිරාපෙසි, තාලපපමාණො රාසි අහොසි, රාජා නාගරෙ සන්නිපාතෙත්වා ඉමස්මිං නාගරෙ අත්ථි කස්සචි එත්තකං ධනන්නි? පුච්ඡි, නත්ථි දෙවාති, එවං මහාධනස්ස කිං කාතුං වට්ටතීති?, සෙඨිඨානං දාතුං වට්ටති දෙවාති, රාජා තස්ස මහාසක්කාරං කත්වා සෙඨිඨානං දාපෙසි, අථස්ස පුබ්බ

එකස්ස සෙට්ඨිනො ගෙහඞ්ගනං ආවිඤ්ඡිත්වා එත්ථ ජාතෙ ගවෙජ්ඣරාපෙත්වා ගෙහං උඤ්ඤාපෙත්වා වසිස්සතීති ආහ, තස්ස තං ඨානං සොධෙත්වා සමං කත්වා භූමියං ඛණ්ඩමණ්ඩනාය අඤ්ඤමඤ්ඤඤ්ච ආහරිත්වා නිධිකුම්භියො උට්ඨහිංසු, තෙසා රඤ්ඤෝ ආරොචිතෙ තව පුඤ්ඤෙන නිබ්බත්තා නිධිමෙව ගණ්හාහීති ආහ, සො ගෙහං කාරෙත්වා සත්තාහං බුද්ධපමුඛස්ස සංඝස්ස දානං අදාසි, තතො පරම්පි යාවතායුකං තිට්ඨතෙහා පුඤ්ඤං කරිත්වා ආයුපරියොසානෙ දෙවලොකෙ නිබ්බත්තෙහා එකං බුද්ධන්තරං දිබ්බසම්පත්තිං අනුභවිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ තතො චුතො සාවත්ථියං සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස උපඨාකකුලෙ සෙඨිධීතුකුච්ඡියං පටිසන්ධිං ගණ්හි, අථස්සා මාතාපිතරෝ ගබ්භස්ස පතිට්ඨිතභාවං ඤත්වා[1] ගබ්භපරිහාරං අදංසු, තස්සා අපරෙන සමයෙන එවරූපො දොහළො උප්පජ්ජි-අහො වතාහං ධම්මසෙනාපතිං ආදිං කත්වා පඤ්චසතා භික්ඛූ සත්තාහං රොහිතමච්ඡරසෙන දානං දත්වා කාසායානි නිවාසෙත්වා ආසනපරියන්තෙ නිසින්නා තෙසං භික්ඛූනං උච්ඡිට්ඨහත්ථං භුඤ්ජෙය්‍යන්ති, සා මාතාපිතූනං ආචික්ඛිත්වා[2] තථා අකාසි, දොහළො පරිපස්සම්භි, අථස්සා තතො අපරෙසුපි සත්තසු දිවසෙසු රොහිත මච්ඡරසෙනෙව ධම්මසෙනාපතිත්ථෙරපමුඛානි පඤ්චභික්ඛුසතානි භොජෙසුං; සබ්බං නිස්සකුමාරස්ස වත්ථුම්හි වුත්තනයෙනෙව වෙදිතබ්බං. අයම්පි පන මහාදුග්ගතභාවෙ දිස්සමානෙ රොහිතමච්ඡරස දානස්ස නිස්සන්නෙ, නාමගහණදිවසෙ පනස්ස භත්තෙන දාසස්ස වෙතිකිඤ්ච පදානි දෙථාති මාතරං වුත්තෙ ථෙරෙ ආහ-භොනාමෙ අයං දුරකොනි?, භත්තෙන ඉමස්ස දුරකස්ස කුච්ඡියං පටිසන්ධිග්ගහණතො පට්ඨාය ඉමස්මිං ගෙහෙ ජඤ්ඤා එලමූලාපි පණ්ඩිතා ජාතා, තස්මා මෙ පුත්තස්ස පණ්ඩිතදරකොත්වෙව නාමං භවිස්සතීති ථෙරෙ සික්ඛාපදානි අදාසි. ජාතදිවසතො පට්ඨාය පනස්ස නාහං මම පුත්තස්ස අජ්ඣාසයං භින්දිස්සාමීති මාතු විත්තං උපජ්ජි, සො සත්තවස්සිකකාලෙ මාතරං ආහ-අම්ම[3] ථෙරස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, සා සාධූ තාත අහං තව අජ්ඣාසයං න භින්දිස්සාම්වෙව මනං උප්පාදෙසීති වත්වා ථෙරං නිමන්තෙත්වා හොජෙත්වා දාසො වො භන්තෙ පබ්බජිතුකාමොති අහං ඉමං සාමණෙරසමයෙ විහාරං ආනෙස්සාමීති ථෙරං උය්‍යොජෙත්වා ඝරූපකෙ සන්නිපාතෙත්වා මම පුත්තස්ස ගිහිකාලෙ කත්තබ්බසක්කාරං අජ්ජෙව කරිස්සාමීති මහන්තං සක්කාරං කාරෙත්වා තං ආදාය විහාරං ගන්ත්වා ඉමං භන්තෙ පබ්බාජෙථාති ථෙරස්ස අදාසි, ථෙරෝ පබ්බජ්ජාය දුක්කරභාවං ආචික්ඛිත්වා කරිස්සාමහං භන්තෙ තුම්හාකං ඔවාදෙනෙව වුත්තෙ තෙන හි එහීති තෙසෙ තෙමෙත්වා කම්මට්ඨානං ආචික්ඛිත්වා පබ්බාජෙසි, මාතාපිතරොපිස්ස සත්තාහං විහාරෙයෙව වසන්තා බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසංඝස්ස රොහිතමච්ඡරසෙ නෙව දානං දත්වා සත්තමෙ දිවසෙ සාමණෙරං ගෙහං ආගමිංසු. ථෙරෝ අට්ඨමෙ දිවසෙ අඤ්ඤත්‍රාගාමං ගච්ඡන්තො තං ආදාය ගච්ඡන්ති භික්ඛූ

1. ම. ඤත්වා. 2. ම. ආරොචෙත්වා. 3. සී. අම්ම.

සංසෙන සද්ධිං න අගමාසි, කිං කාරණා? න තාවස්ස පත්තචීවරගහණානි වා ඉරියාපථෝ වා පාසාදිකෝ හොති, අපිච විහාරෙ ථෙරස්ස කත්තබ්බකං වත්තං අත්ථි, ථෙරොපි ච භික්ඛුසංසෙ ගාමං පවිසෙ සකලවිහාරං චිවරනෙත්වා අසම්මජ්ජිත්වානං සම්මජ්ජිත්වා තුච්ඡභාජනෙසු පානියපරිභොජනීයානි උපට්ඨපෙත්වා දුන්නික්ඛිත්තානි මචපීඨාදීනි පටිසාමෙත්වා පච්ඡා ගාමං පවිසති, අපිච තිත්ථියා තුච්ඡවිහාරං පවිසිත්වා පස්සථ සමණස්ස ගොතමස්ස සාවකානං නිසීදනඨානානීති වත්තුං මා ලභිංසූති සකලවිහාරං පටිජග්ගිත්වා පච්ඡා ගාමං පවිසති, තස්මා තං දිවසම්පි සාමණෙරෙන පත්තචීවරං[1] ගාහාපෙත්වා දිවාතරං පාවිසි, සාමණෙරෝ උපජ්ඣායෙන සද්ධිං ගච්ඡන්තෙනා අන්තරාමග්ගෙ මාතිකං දිස්වා හත්ථෙ ඉදං කිං නාමාති? පුච්ඡි, මාතිකා නාම සාමණෙරාති, ඉමාය කිං කරොහොතීති? ඉතො චිතො ච උදකං ආහරිත්වා අත්තනො සස්සකම්මං සම්පාදෙන්තීති, කිං පන භන්තෙ උදකස්ස චිත්තං වා පිත්තං වා අත්ථීති?, නත්ථාවුසොති, එවරූපං අචිත්තකං අත්තනො ඉච්ඡිතඨානං හරන්ති භන්තෙති?, ආම ආවුසොති, සො චින්තෙසි-සචෙ එවරූපම්පි අචිත්තකං අත්තනො ඉච්ඡිතිච්ඡිතඨානං පාපෙත්වා කම්මං කරොන්ති, සචිත්තකාපි කාසමා චිත්තං අත්තනො වසෙ වත්තෙත්වා සමණධම්මං කාතුං න සක්ඛිස්සන්තීති. අථ සො පුරතො ගච්ඡන්තෙනා උසුකාරකෙ සරදණ්ඩකං අග්ගිම්හි තාපෙත්වා අක්කිකොටියා ඔලොකෙත්වා උජුං කරොන්තෙ දිස්වා-ඉමෙ කෙ නාම භන්තෙති? පුච්ඡි, උසුකාරා නාම ආවුසොති, කිම්පනෙතෙ කරොන්තීති?, අග්ගිම්හි තාපෙත්වා සරදණ්ඩකං උජුං කරොන්තීති, සචිත්තකෙ භන්තෙති?, අචිත්තකෙ ආවුසොති; සො චින්තෙසි-සචෙ අචිත්තකං ගහෙත්වා අග්ගිම්හි තාපෙත්වා උජුං කරොන්ති කාසමා සචිත්තකා අත්තනො එව චිත්තං වසෙ වත්තෙත්වා සමණධම්මං කාතුං න සක්ඛිස්සන්තීති. අථෙසො පුරතො ගච්ඡන්තෙනා අරනෙමිනාභිආදීනි තච්ඡන්තෙත දිස්වා-භන්තෙ ඉමෙ කෙ නාමාති? පුච්ඡි, තච්ඡකා නාම ආවුසොති, කිම්පනෙතෙ කරොන්තීති? දාරූනි ගහෙත්වා යානකාදිනං චක්කාදීනි කරොන්ති ආවුසොති, එතානි පන සචිත්තකානි භන්තෙති?, අචිත්තකානි ආවුසොති; අථස්ස එතදහොසි-සචෙ අචිත්තකානි කණ්ඨකලිඛරානි ගහෙත්වා චක්කාදීනි කරොන්ති, කාසමා සචිත්තකා අත්තනො චිත්තං වසෙ වත්තෙත්වා සමණධම්මං කාතුං න සක්ඛිස්සන්තීති. සො ඉමානි කාරණානි දිස්වා භන්තෙ සචෙ තුය්හාකං පත්තචීවරං තුම්හෙ ගණ්හිස්සථ අහං නිවත්තෙස්සාමීති, ථෙරො-අයං අඩ්ඩනා පබ්බජිතො දහරසාමණෙරො මං අනුබ්බසමානං එවං වදතීති චිත්තං අනුප්පාදෙත්වාව ආහර සාමණෙරාති නිවත්තිත්වා අත්තනො පත්තචීවරං අග්ගහෙසි. සාමණෙරොපි උපජ්ඣායං වන්දිත්වා නිවත්තනෙනා භන්තෙ මයං ආහාරං ආහරනෙනා රොහිතමච්ඡරසෙනෙව ආහරෙය්‍යාථාති ආහ, කථං ලභිස්සාම ආවුසොති?, භන්තෙ

1. ම. භණ්ඩකං.

අත්තනෝ පුඤ්ඤඤ්ච අලභන්තා මම පුඤ්ඤඤ්ච ලභිස්සථාති ආහ, ථේරෝ දහරසාමණේරස්ස ඛිප්පං නිසින්නභාවස්ස පරිපන්ථොපි භවෙය්‍යාති කුච්ඡිකං දන්තමයඤ්ච වත්තගබ්භස්ස භාරං විවරිත්වා අන්තෝ පවිසිත්වා නිසිදෙය්‍යාසීති ආහ. සෝ තථා කත්වා අත්තනෝ කාරජකායෙ ඤාණං ඔතාරෙත්වා අත්තභාවං සම්මසන්තෝ නිසීදි, අථස්ස ගුණතෙජෙන සක්කස්ස ආසනං උණ්හාකාරං දස්සෙසි, සෝ කින්නුඛෝ කාරණන්ති උපධාරෙන්තෝ පණ්ඩිතසාමණේරෝ උපජ්ඣායස්ස පත්තචීවරං දත්වා සම්මණ්ඩමමං කරිස්සාමීති නිවත්තෙත්වා, මයාපි තත්ථ ගන්තුං වට්ටතීති චින්තෙත්වා චත්තාරෝ මහාරාජෙ ආමන්තෙත්වා විහාරස්ස උපචාරෙ විහරන්තෙ සකුණෙ පලාපෙත්වා සමන්තාරක්ඛං ගණ්හථාති වත්වා චන්දදෙවපුත්තං චන්දමණ්ඩලං ආනඛ්ඛිත්වා ගණ්හාහි සූරියදෙවපුත්තං සූරියමණ්ඩලං ආනඛ්ඛිත්වා ගණ්හාහීති වත්වා සයං ගන්ත්වා ආවජ්ජනරජ්ජුට්ඨානෙ ආරක්ඛං ගහෙත්වා අට්ඨාසි, විහාරෙ පුරාණපණ්ණස්ස පතනනත්තාපි සද්දෝ න හොති, සාමණේරස්ස චිත්තං එකග්ගං අහොසි, සෝ අනන්තරභත්තෙයෙව අත්තභාවං සම්මසිත්වා තීණි ඵලානි පාපුණි, ථේරෙපි-සාමණේරෝ විහාරෙ නිසින්නෝ තස්ස උපකප්පනකං හොජනං අසුකකුලෙ නාම සක්කා ලබ්භතීති එකං පෙමගාරවයුත්තං උපාසිකාකුලං අගමාසි, තත්ථ ච මනුස්සා තං දිවසං රොහිතමච්ඡං ලභිත්වා ථේරස්සෙව ආගමනං ඔලොකෙන්තා නිසීදිංසු, තෙ ථේරං ආගච්ඡන්තං දිස්වා භන්තෙ භද්දකං වෝ ඝරං ඉධාගච්ඡන්තෙතිආදිනි අන්තොගෙහෙ පවෙසෙත්වා යාගුඛජ්ජකාදීනි දත්වා රොහිතමච්ඡරසෙනස්ස පිඩපාතං අදංසු, ථේරෝ ගමනාකාරං[1] දස්සෙසි, මනුස්සා පරිභුඤ්ජථ භන්තෙ හරණකභත්තම්පි ලභිස්සථාති වත්වා ථේරස්ස භත්තකිච්චාවසානෙ පත්තං රොහිතමච්ඡරසභොජනස්ස පූරෙත්වා අදංසු, ථේරෝ-සාමණෙරෝ ඤාතොති සීඝසීඝං අගමාසි, සද්ධාපි තං දිවසං කාලසෙව භුඤ්ජිත්වා විහාරං ගන්ත්වා එවං ආවජ්ජෙසි පණ්ඩිතසාමණේරෝ උපජ්ඣායස්ස පත්තචීවරං දත්වා සම්මණ්ඩමමං කරිස්සාමීති නිවත්තෙත්වා නිපජ්ජිස්සති නුඛෝ අස්ස පබ්බජ්ජාකිච්චන්ති උපධාරෙන්තෝ තිත්තං ඵලාභං පත්තභාවං ඤත්වා අරහත්තස්ස උපනිස්සයෝ නත්ථි නත්ථීති ආවජ්ජෙන්තෝ අත්ථීති දිස්වා පුරෙභත්තමෙව අරහත්තං පත්තුං සක්ඛිස්සති න සක්ඛිස්සතීති උපධාරෙන්තෝ සක්ඛිස්සතීති අඤ්ඤාසි. අථස්ස එතදහොසි-සාරිපුත්තෙත්වා සාමණේරස්ස භත්තං ආදාය සීඝං ආගච්ඡති අන්තරායම්පිස්ස කරෙය්‍ය චාරකොට්ඨකෙ ආරක්ඛං ගහෙත්වා නිසීදිස්සාමි අථ නං පඤ්හං[2] පුච්ඡිස්සාමි තස්මිං පඤ්හෙ විස්සජ්ජියමානෙ සාමණේරෝ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිස්සතීති තතෝ ගන්ත්වා චාරකොට්ඨකෙ ඨත්වා සම්පත්තං ථේරං වත්තාරෝ පඤ්හෙ පුච්ඡි, පුට්ඨපුට්ඨපඤ්හෙ ථේරෝ විස්සජ්ජෙසි; තත්‍රිදං පුච්ඡාවිස්සජ්ජනං-සත්ථා කිර නං ආහ-සාරිපුත්ත කිං නෙත ලබ්භතීති?, ආහාරෙ

1. ම. භරණකාරං. 2. ම. එත්තාවෙ පඤ්හෙ.

හනෙන්තෝ, ආහාරෝ නාම කිං ආහරති සාරිපුත්තාති?, වෙදනං හනෙන්තෝ, වෙදනා කිං ආහරති සාරිපුත්තාති?, රූපං පන කිං ආහරති සාරිපුත්තාති?, එසෝ හනෙන්තෝ; තත්‍රායං අධිප්පායෝ-ජීවිතේන හි පරිහුතෙන්‍ා ආහාරෝ තස්ස බුද්ධං පරිහරිත්වා[1] සුඛං වෙදනං ආහරති, ආහාරපරිභොගෙන සුඛිතස්ස සුඛාය වෙදනාය උප්පජ්ජමානාය සරීරෙ වණ්ණසම්පත්ති හොති, එවං වෙදනා රූපං ආහරති; සුඛිතෝ පන ආහාරජරූපවසෙන උප්පන්න සුඛසොමනස්සෝ-ඉදානි මේ අස්සාදෙ ඤත්වා නිපජ්ජන්තෝ වා නිසීදන්තෝ වා සුඛසල්ලක්ඛණං පටිලභතීති. එවං ඉමෙසු චතූසු පච්චයෙසු විස්සජ්ජන්තෙසු සාමණෙරෝ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්තෝ. සත්ථාපි ථෙරං ආහ-ගච්ඡ සාරිපුත්ත තව සාමණෙරස්ස හත්ථං දෙහීති, ථෙරෝ ගන්ත්වා වාරං ආකොටෙසි, සාමණෙරෝ නික්ඛමිත්වා ථෙරස්ස හත්ථතෝ පත්තං ගහෙත්වා එකමන්තං ඨපෙත්වා තාලවණ්ටෙන ථෙරං වීජි; අථ නං ථෙරෝ ආහ-සාමණෙර හත්ථකිච්චං කරොහීති, තුම්හෙ පන භන්තෙතාති?, ඝාතං මයා හත්ථකිච්චං එවං කරොහීති, සත්තවයසික දරකෝ පබ්බජිත්වා අට්ඨමෙ දිවසෙ තං ඛණං විකසිතපදුමපලාසදිසෝ අරහත්තං පත්තෝ පච්චවෙක්ඛණඤාණං පන පච්චවෙක්ඛන්තෝ නිසීදිත්වා හත්ථකිච්චමකාසි, තෙන පත්තං ධොවිත්වා පටිසාමිතකාලෙ වන්දෙවපුත්තෝ වන්දං විස්සජ්ජෙසි, සුරියදෙවපුත්තෝ සුරියං, වත්තාරෝ මහාරාජා චතුද්දිසං ආරක්ඛං විස්සජ්ජෙසුං, සක්කෝ දෙවරාජා ආවිජ්ඣනකෙ ආරක්ඛං විස්සජ්ජෙසි, සුරියෝ මජ්ඣට්ඨානතෝ ගලිත්වා ගතෝ. භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු-ඡායා අධිකපමාණා ජාතා, සුරියෝ මජ්ඣට්ඨානතෝ ගලිතෝ, සාමණෙරෙන ව ඉදානෙව භුත්තං කින්නුඛෝ එතනන්ති. සත්ථා තං පවත්තිං ඤත්වා ආගන්ත්වා පුච්ඡි-භික්ඛවෙ කිං කථෙථාති?, ඉදං නාම භන්තෙති, ආම භික්ඛවෙ පුඤ්ඤවතෝ සමණධම්මං කරණකාලෙ වන්දදෙවපුත්තෝ වන්දමණ්ඩලං සුරියෝ සුරියමණ්ඩලං ආනධිත්වා ගණ්හි, වත්තාරෝ මහාරාජා විහාරෙ පවත්තෙ චතුද්දිසං ආරක්ඛං ගණ්හිංසු, සක්කෝ දෙවරාජා ආවිජ්ඣනකෙ ආරක්ඛං ගණ්හි, අහම්පි බුද්ධොමිහීති අපෙක්ඛිසුකෙකා නිසීදිතුං නාලත්ථං, ඝනත්වා වාරකොට්ඨකෙ මම පුත්තස්ස ආරක්ඛං අගාහෙසිං. නෙතාදිකෙ ව මාතිකාය උදකං හරන්තෙ උජුකාරෙ ච උජුං උජුං කරොන්තෙ තච්ඡකෙ ච දරුනි තච්ඡන්තෙ දිස්වා එතකං ආරම්මණං ගහෙත්වා පණ්ඩිතා අත්තානං දමෙත්වා අරහත්තං ගණ්හන්ති යෙවාති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"උදකං හි නයන්ති නෙත්තිකා උසුකාරා නමයන්ති තෙජනං,
දරුං නමයන්ති තච්ඡකා අත්තානං දමයන්ති පණ්ඩිතා"ති.

තත්ථ පඨවියා ඵලවණ්ණං ඛණිත්වා ආවාටට්ඨානං පූරෙත්වා මාතිකං වා කත්වා රුක්ඛදෙණිං වා ඨපෙත්වා අත්තනෝ ඉච්ඡිතිච්ඡි

1. සී. සුඛ. පරිහරිත්වා.

තථාහං උදකං නෙත්ති **නෙත්තිකා**. **නෙජන්තී**ති සාධකං; ඉදං වුත්තං හොති–නෙත්තිකා අත්තනෝ රුචියා උදකං නයන්ති, **උසූකාරූ**පි තාපෙත්වා තෙජනං නමයන්ති උජුං උජුං කරොන්ති, **තච්ඡකා** තෙමිආදීනං අත්ථාය තච්ඡන්තා දාරුං **නමයන්ති** අත්තනෝ රුචියා උජුං වඩ්ඪකිං වා කරොන්ති, එවං එත්තකං ආරම්මණං ඝත්වා **පණ්ඩිතා** සොතාපත්තිමග්ගාදීනි උපායදෙසනා **අත්තානං දමයන්ති** අරහත්තං පන පත්තෙ එකන්තදන්තා නාම හොන්තීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

පණ්ඩිතඅම්බණෙරස්ස වත්ථු පඨමං.

6, 6.

"සෙලෝ යථා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථේරං ආරබ්භ කථෙසි. පුථුජ්ජනා කිර සාමණෙරාදයෝ ථෙරං දිස්වා සීසෙවි කණ්ණසුපි නාසාගපි ගහෙත්වා කිං චුල්ලපිතා සාසනයම්හි න උක්කණ්ඨසි අභිරමසීති වදන්ති, ථෙරෝ තෙසු නෙව කුජ්ඣති නෙව දුස්සති. ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං–පස්සථාවුසො ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථේරං දිස්වා සාමණෙරාදයෝ එවම එවම විහෙඨෙන්ති, සෝ තෙසු නෙව කුපපති න දුස්සතීති. සත්ථා ආගන්ත්වා කිං කථෙථ භික්ඛවෙති? පුච්ඡිත්වා ඉදං නාම භන්තෙති වුත්තෙ–ආම භික්ඛවෙ ඛීණාසවා නාම නෙව කුපපන්ති න දුස්සන්ති, ඝනසෙලසදිසා හෙතෙ අවලා අසම්පියාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:–

"සෙලෝ යථා එකඝනෝ වාතෙන න සමීරති,
එවං නින්දුපසංසාසු න සම්ඣන්ති පණ්ඩිතා"ති.

තත්ථ නින්දුපසංසාසූති කිඤ්චාපි ඉධ ලෝකධම්මා නාම වුත්තා අත්ථො පන අධ්යත්තාමපි වසෙන වෙදිතබ්බො, යථාපි එකඝනෝ අසුසිරෝ සෙලෝ පුරත්ථිමාදිභෙදෙන වාතෙන න සමීරති න ඉඤ්ජති න චලති, එවං අට්ඨසුපි ලොකධම්මෙසු අරහත්තමග්ගෙන සුසණ්ඨිතත්තා **පණ්ඩිතා න සම්ඣන්ති** පරිභවසෙන වා අනුනයවසෙන වා න චලන්ති න කම්පන්තීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ලකුණ්ඩකභද්දියත්ථේර වත්ථු ඡට්ඨං.

6, 7.

"යථාපි රහදෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තෝ කාණමාතරං ආරබ්භ කථෙසි, වත්ථු හීනයෙ ආගතමෙව. තදා හි කාණමාතරා අනුවස්සගත්තං ධීතරං පතිකුලං පෙසෙතුං

පකෙකාසු පූවෙසු චතුක්ඛත්තුං වතුන්නං භික්ඛූනං දින්නකාලෙ සත්ථාරා තසමිං වත්ථුසමිං සික්ඛාපදෙ පඤ්ඤත්තෙ-කාණියෙ සාමිකෙන අඤ්ඤය පජාපතියා ආනීතාය කාණා තං පවත්තිං සුත්වා ඉමෙහි මෙ කරාවාසො නාසිතොති දිට්ඨදිට්ඨෙ භික්ඛූ අකෙකාසති පරිභාසති, භික්ඛූ තං ඵීපිං පටිපජ්ජිතුං න විසහිංසු, සත්ථා තං පවත්තිං සුත්වා තත්ථ අගමාසි, කාණමාතා සත්ථාරං වන්දිත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසිදි පෙත්වා යාගුඛජ්ජකං අදාසි, සත්ථා කතපාතරාසො කහං කාණාති? පුච්ඡි, එසා හනෙත තුමෙහ දිසවා මඬ්ඩුභූතා රොදන්තී සිතාති, කිං කාරණාති?, එසා හනෙත භික්ඛූ අකෙකාසති පරිභාසති තසමා තුම්හෙ දිසවා මඬ්ඩු භුත්වා රොදමානා සිතාති, අථ නං සත්ථා පකෙකාසා පෙත්වා කාණෙ සසමා මං දිසවා මඬ්ඩුභූතා නිල්ලිඛිත්වා රොදසීති?, අථස්සා මාතා තාය ඝාතකිරියං ආරොචෙසි, අථ නං සත්ථා-කිං පන කාණමාතෙ මම සාවකා තයා දින්නකං ගණ්හිංසු? අදින්නකන්ති?, දින්නකං හනෙත්ති, සචෙ මම සාවකා පිණ්ඩාය චරන්තා තව ගෙහචාරං (පත්තා තයා දින්නකං ගණ්හිංසු, කො තෙසං දෙසොති? නත්ථි හනෙත අය්‍යානං දෙසො එතිස්සා එව දෙසොති, සත්ථා කාණං ආහ-කාණෙ මයහං කිර සාවකා පිණ්ඩාය චරමානා ගෙහචාරං[1]) ආගතා, අථ නෙසං තව මාතරා පූවා දින්නා, කො නාමෙත්ථ මම සාවකානං දෙසොති?, නත්ථි හනෙත අය්‍යානං දෙසො මමෙව දෙසොති සත්ථාරං වන්දිත්වා ඛමාපෙසි; අථස්සා සත්ථා ආනුපුබ්බිකථං කථෙසි, සා සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, සත්ථා උට්ඨායාසනා විහාරං ගච්ඡනෙතා රාජඞ්ගණෙන පායාසි, රාජා දිසවා සත්ථා විය භණෙති පුච්ඡිත්වා ආම දෙවාති වුත්තෙ ගච්ඡථ මම ආගතභාවං වන්දනභාවං ආරොචෙථාති පෙසෙත්වා රාජඞ්ගණෙ සිතං සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා හනෙත කහං ගතත්ථාති? පුච්ඡි, කාණමාතුයා ගෙහං මහාරාජාති, කිං කාරණා හනෙත්ති?, කාණා කිර භික්ඛූ අකෙකාසති පරිභාසති තංකාරණා ගතොම්හීති, කිං පන වො හනෙත තස්සා අනකෙකාසන භාවො කතොති?, ආම මහාරාජ භික්ඛූනඤ්ච මෙ අනකෙකාසිකා කතා ලොකුත්තරකුටුම්බසාමිනී චාති, හොතු හනෙත තුම්හෙහි සා ලොකුත්තරකුටුම්බසාමිනී කතා, අහං පන තං ලොකියකුටුම්බසාමිනිං කරිස්සාමීති වත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා පටිනිවත්තෙත්වා පටිච්ඡන්නමහා යොගහං පහිණිත්වා කාණං පකෙකාසාපෙත්වා ඔඛාහරණෙහි අලඞ්කරිත්වා ජෙට්ඨධිතුට්ඨානෙ ඨපෙත්වා මම ධීතරං පොසිතුං සමත්ථා ගණ්හනාතූති ආහ, අථෙකො සඞ්ඝත්ථෙරමහාමත්තො අහං දෙව දෙවස්ස ධීතරං පොසෙස්සාමීති තං අත්තනො ගෙහං නෙත්වා සබ්බං ඉස්සරියං පටිච්ඡාපෙත්වා යථාරුචි පූජෙසුනි කරොහීති ආහ, තතො පට්ඨාය කාණා චතූසු චාරෙසු පුරිසෙ ඨපෙත්වා අත්තනා උපට්ඨානඤ්ච භික්ඛූ ච භික්ඛුණියො ච පරියෙසමානාපි න ලභන්ති, කාණාය ගෙහචාරෙ

1 පාඨොයං සිංහලපොත්ථකෙසු නදිස්සති.

පටියාදෙන්ති ඵලිතං ඛාදනීයභොජනීයං මහොඝො විය පවත්තති, භික්ඛු ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං–පුබ්බෙ ආවුසො වත්තාරො මහල්ලකථෙරා කාණාය විපටිසාරං කරිංසු, සා එවං විපටිසාරිණී හුත්වාපි සත්ථාරං ආගම්ම සද්ධාසම්පදං ලභි, සත්ථාරා පුන තස්සා ගෙහ වාරං භික්ඛූනං උපසඞ්කමණාරහං කථං, ඉදානි උපඨාකබ්බ භික්ඛු වා භික්ඛුණියො වා පරියෙසමානාපි න ලභති අහො බුද්ධා නාම අචින්තියගුණාති. සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුභවෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ න භික්ඛවෙ ඉදානෙව තෙහි මහල්ලකභික්ඛූහි කාණාය විපටිසාරො කතො, පුබ්බෙපි කරිංසු යෙව න ච ඉදානෙව මයා කාණා මම වචනකාරිකා කතා පුබ්බෙපි කතා යෙවති වත්වා තමත්ථං සොතුකාමෙහි භික්ඛූහි යාචිතොඃ–

"යත්ථෙකො ලභතෙ බබ්බු දුතියො තත්ථ ජායති,
තතියො ච චතුත්ථො ච ඉදං තෙ බබ්බුකා බිල"නති.

ඉදං බබ්බුකජාතකං විත්ථාරෙන කථෙත්වා තදා වත්තාරො මහල්ලකභික්ඛූ වත්තාරො බිළාරා අහෙසුං, මූසිකා කාණා නාම, මණ්ඩූකාරො තාම අහමෙවාති ජාතකං සමොධානෙත්වා එවං භික්ඛවෙ අතීතෙපි කාණා දුම්මනා ආවිලචිත්තා විකිණ්ණචිත්තා හුත්වා මම වචනෙන පසන්නඋදකරහදෙ විය විප්පසන්නචිත්තා අහොසීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:–

"යථාපි රහදෙ ගම්භීරෙ විප්පසන්නෙ අනාවිලෙ,
එවං ධම්මානි සුත්වාන විප්පසීදන්ති පණ්ඩිතා"නි.

තත්ථ **රහදෙති** යො චතුරඞ්ගිනියා සෙනාය ඔගාහනත්ථාය නඛ්ඛමති එවරූපො උදකණ්ණවො, සබ්බාකාරෙන පන චතුරාසීතියොජනසහස්සගම්භීරෝ නීලමහාසමුද්දෙ රහදෙ නාම, තස්ස හි හෙට්ඨා වත්තාළීසසහස්සයොජනමත්තට්ඨානෙ උදකං මවෙජ්ඝි වලති උපරි තාවඅසෙ එව ඨානෙ උදකං වාහෙන වලති, මජ්ඣෙ චතුයොජනසහස්සමත්තෙ ඨානෙ උදකං නිච්චලං තිට්ඨති අයං **ගම්භීරෝ** රහදෙ නාම. **එවං ධම්මානීති** දෙසනාධම්මානි, ඉදං වුත්තං හොති–යථා නාම රහදෙ අනාලුළතාය[1] විප්පසන්නෝ අවලට්ඨාය අනාවිලෝ, එවං මම දෙසනාධම්මං සුත්වා සොතාපත්ති මග්ගාදිවසෙන නිරුපක්කිලෙසචිත්තතං ආපජ්ජන්තා **විප්පසීදන්ති පණ්ඩිතා** අරහත්තපත්තා පන එකන්තවිප්පසන්නාව හොන්තීති. දෙසනාව ඨානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කාණමාතු වත්ථු සත්තතමං.

---

1. ම. අනාඝුළතාය.

6, 8.

"සබ්බත්ථ වෙ සප්පුරිසා වජ්ජන්ති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො පඤ්චසතෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි. දෙසනා වෙරඤ්ජායං සමුට්ඨිතා. පඨමබොධියං හි භගවා වෙරඤ්ජං ගන්ත්වා වෙරඤ්ජෙන බ්‍රාහ්මණෙන නිමන්තිතො පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං වස්සං උපගඤ්ඡි, වෙරඤ්ජා බ්‍රාහ්මණෙ මාරාවට්ටතෙන ආවට්ටෙ එකදිවසම්පි සත්ථාරං ආරබ්භ සතිං න උපපාදෙසි, වෙරඤ්ජාපි දුබ්භික්ඛා අහොසි, භික්ඛූ සන්තරබාහිරං වෙරඤ්ජං පිණ්ඩාය චරිත්වා පිණ්ඩපාතං අලභන්තා කිලමිංසු, තෙසං අස්සවාණිජකා පඨපඨ පුලභං භික්ඛං පඤ්ඤපෙසුං, තෙ කිලමන්තෙ දිස්වා මහාමොග්ගල්ලා නථෙරා පඨමොජං භොජෙතුකාමෝ උත්තරකුරුඤ්ච පිණ්ඩාය පවෙසෙතුකාමෝ අහොසි, සත්ථා තං පටික්ඛිපි, භික්ඛූනං එකදිවසම්පි පිණ්ඩපාතං ආරබ්භ පරිත්තාසෝ[1] නාහොසි, ඉරියාපථං වඩ්ඪෙත්වාව විහරිංසු, සත්ථා තත්ථ තෙමාසං වසිත්වා වෙරඤ්ජං බ්‍රාහ්මණං අප්පලොභෙත්වා තෙන තාසකකාරසම්මානෙන තං සරණෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා තතො නික්ඛන්තෙන අනුප්පබන්ධං වාරිකං චරමානො එකස්මිං සමයෙ සාවත්ථිං පත්වා ජේතවනෙ විහාසි. සාවත්ථිවාසිනොපි සද්ධා ආගන්තුකභත්තානි කාරිංසු, තදා පන පඤ්චසතමත්තා විඤ්ඤූ භික්ඛූ නිස්සාය අන්තොවිහාරෙයෙව වසන්ති, තෙ භික්ඛූනං භුත්තාවසෙසානි පණීතානි භොජනානි භුඤ්ජිත්වා නිද්දායිත්වා උට්ඨාය නදීතීරං ගන්ත්වා නදන්තා වග්ගන්තා මල්ලයුද්ධං[2] බ්‍රූහෙන්තා ක්‍රීළන්තා අන්තොවිහාරෙපි බහිවිහාරෙපි අනාචාරමෙව කරොන්තා වරන්ති. භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-පස්සථාවුසො ඉමෙ විඤ්ඤූ දුබ්භික්ඛකාලෙ වෙරඤ්ජාය කිඤ්චි විකාරං න දස්සෙසුං, ඉදානි පන එවරූපානි පණීතභොජනානි භුඤ්ජිත්වා අනෙකපපකාරං විකාරං දස්සෙන්තා විචරන්ති, භික්ඛූ පන වෙරඤ්ජායපි උපසන්තරූපා විහරිත්වා ඉදානිපි උපසන්තුපසන්තාව විහරන්තීති. සත්ථා ධම්මසභං ගන්ත්වා භික්ඛවෙ කිං කථෙථාති පුච්ඡිත්වා ඉදං නාමාති වුත්තෙ පුබ්බෙපෙතෙ ගද්‍රභයොනියං නිබ්බත්තා පඤ්චසතා ගද්‍රභා ගුත්වා පඤ්චසතානං ආජානීයසින්ධවානං අල්ලරසමුද්දිකපානකපිතාවසෙසං උච්චිට්ඨකසඨං උදකෙන මද්දිත්වා මකච්පිලොතිකාහි පරිස්සාවිතත්තා වාලොදකන්ති සඤ්ඤං ගතං අපරසං නිහීනං පිවිත්තා මධුමත්තා විය නදන්තා විචරිංසූති වත්වා:-

"වාලොදකං අපරසං නිහීනං
පිත්වා මදෙ ජායති ගද්‍රභානං,
ඉමඤ්ච පිත්වා න රසං පණීතං
මදෙ න සඤ්ජායති සින්ධවානං.

1. ම. පරිභාසෝ. 2. ම. මල්ලයුද්ධං.

අපසඬු පිඬාන නිහිතජවෙවා
සෝ මජ්ජති තෙන ජනිඳ ඵුඵෝ,
ඛොරයඝසීලෝ ච කුලමහි ජාතෝ
න මජ්ජති අඝරසං පිවිඬා"ති.

ඉදං වාලොදකජාතකං විත්ථාරෙන කථෙත්වා එවං සික්ඛාවෙ සපුරිසා ලොභධම්මං විවජෙජත්වා සුඛිතකාලෙපි දුක්ඛිතකාලෙපි නිබ්බිකාරාව හොනතීති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙනෙතා ඉමං ගාථමාහ:-

"සබ්බත්ථ වෙ සපුරිසා වජනති
න කාමකාමා ලපයනති සනෙතා,
සුඛෙන ඵුට්ඨා අථ වා දුඛෙන
නොචවාචවං පණ්ඩිතා දස්සයනතී"ති.

තත්ථ **සබ්බත්ථා**ති පඤ්චසුඛන්ධාදිභෙදෙසු සබ්බඨානෙසු; **සපුරිසා**ති සුපුරිසා; **වජනතී**ති අරහත්තමග්ගඤාණෙන අපකඩ්ඪනතා ජහදාගං විජහනති; **කාමකාමා**ති කාමෙ කාමයනතා කාමහෙතු කාමකාරණා. **න ලපයනතී**ති **සංහෙනතා**ති බුද්ධාදයෝ සනෙතා කාම හෙතු නෙව අත්තනා ලපයනති න පරං ලපාපෙනති, යෙ හි භික්ඛාය පවිට්ඨා ඉත්ථාවාරෙ සිතා-කිං උපාසක සුඛං තෙ පුත්තාදරස්ස රාජ වොරාදීනං වසෙන දිපදචතුප්පදෙසු නත්ථි කොචි උපද්දවොති ආදීනි වදනතා තාව තෙ ලපනති නාම, තථා පන වත්වා ආම භනෙත සබ්බෙසං නො සුඛං නත්ථි කොචි උපද්දවෝ ඉදානි නො ගෙහං පහූත අන්නපානං ඉධෙව වසථාති අත්තානං නිමන්තාපෙනතා ලපාපෙනති නාම; සනෙතා පන ඉදං උභයම්පි න කරොනති. **සුඛෙන ඵුට්ඨා අථ වා දුඛෙනා**ති දෙසනාමත්තමෙතං, අථඛෝ පන ලොකධම්මෙහි ඵුට්ඨා තුට්ඨිහාවමඬ්ඩාහාවවසෙන වා වණ්ණහරණඅවණ්ණහරණවසෙන වා **ඵවාචවං** ආකාරං **පණ්ඩිතා න දස්සයනතී**ති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

විසාඛාදෙවිය දෙසවුත්ත පවත්තයිත්ථිනං වත්ථු අට්ඨමං.

---

6. 9.

"න අත්තහෙතූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරනෙතා ධම්මිකත්තෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර එකෝ උපාසකෝ ධම්මෙන සමෙන අගාරං අජ්ඣාවසති, සෝ පබ්බජිතු කාමෝ හුත්වා එකදිවසං හරියාය සඬිං නිසීදිත්වා සුඛකථං කථෙනෙතා අහ-හදෙ ගච්ඡාමහං පබ්බජිතුංති, සාමි ආගමෙහි තාව යාවාහං කුච්ඡිගතං දරකං විජයාමීති, සෝ ආගමෙත්වා දරකස්ස පදසා ගමන කාලෙ පුන තං ආපුච්ඡිත්වා-ආගමෙහි තාව සාමි යාව අයං වයප්පත්තො හොතීති වුත්තෙත-කිං මෙ ඉමාය අපලොකිතාය වා

අනපලොකිතායෙව වා අත්තනො දුක්ඛනිස්සරණං කරිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා පබ්බජි, සො කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සටෙනෙතා වායමන්තො අත්තනො පබ්බජිතකිච්චං නිට්ඨපෙත්වා තෙසං දස්සනත්ථං පුන සාවත්ථිං ගන්ත්වා පුත්තස්ස ධම්මකථං කථෙසි; සොපි නික්ඛමිත්වා පබ්බජිත්වා නචිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි, පුරාණදුතියිකාපිස්ස යෙසං අත්ථාය අහං ඝරාවාසෙ වසෙය්‍යං තෙ උභොපි පබ්බජිතා ඉදානි මෙ කිං ඝරාවාසෙන පබ්බජිස්සාමීති නික්ඛමිත්වා පබ්බජි, පබ්බජිත්වා ච පන න චිරස්සෙව අරහත්තං පාපුණි. අථෙකදිවසං ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං–ආවුසො ධම්මිකඋපාසකො අත්තනා ධම්මෙ දීපිතත්තා නික්ඛමිත්වා පබ්බජිත්වා අරහත්තං පත්වා පුත්තදාරස්සාපි පතිට්ඨාපෙසි, සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ–භික්ඛවෙ පණ්ඩිතෙන නාම නෙව අත්තහෙතු න පරහෙතු සම්ඩි ඉච්ඡිතබ්බා, ඉච්ඡිත්වා ච පන ධම්මෙනෙව ධම්මපරිසරණෙන[1] භවිතබ්බන්ති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:–

"න අත්තහෙතු න පරස්ස හෙතු
න පුත්තමිච්ඡෙ න ධනං න රට්ඨං,
න ඉච්ඡෙය්‍ය අධමෙමන සම්ඩිමත්තනො
ස සීලවා පඤ්ඤවා[2] ධම්මිකො සියා"ති.

තත්ථ **න අත්තහෙතූ**ති පණ්ඩිතො නාම අත්තහෙතු වා පරහෙතු වා පාපං න කරොති. **න පුත්තමිච්ඡෙ**ති පුත්තං වා **ධනං** වා **රට්ඨං** වා පාපකමෙමන **න ඉච්ඡෙය්‍ය**; එතානිපි ඉච්ඡන්තො පාපකමමං න කරොති යෙවාති අත්ථො. **සම්ඩිමත්තනොති** යා අත්තනො සම්ඩි තම්පි **අධමෙමන** න ඉච්ඡෙය්‍ය, සම්ඩිකාරණාපි පාපං න කරොතීති අත්ථො. **සීලවා**ති යො එවරූපො පුග්ගලො සො එව සීලවා ච **පඤ්ඤවා** ච **ධම්මිකො** ච **සියා**, නාඤ්ඤථත්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතා පත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ධම්මිකඋපාසකවත්ථු නවමං.

---

6. 10.

"අපඤ්ඤා හෙ මනුස්සෙසූ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ධම්මසවණං ආරබ්භ කථෙසි. සාවත්ථියං කිර එකච්චි වාසිනො මනුස්සා සමග්ගා හුත්වා ගණබන්ධනෙන දානඤ්ච දත්වා සබ්බරත්තිඤ්ච[3] ධම්මසවණං කාරෙසුං, සබ්බරත්තිං පන ධම්මං සොතුං නාසක්ඛිංසු, එකච්චෙ කාමරතිනිස්සිතා හුත්වා පුන ගෙහමෙව ගතා, එකච්චෙ දෙසනිස්සිතා හුත්වා එකච්චෙ පන පීනම්බසමඞ්ගිනො හුත්වා තත්ථ නිසීදිත්වා පවලායන්තා සොතුං නාසක්ඛිංසු, පුන දිවසෙ භික්ඛූ

1. ම. ධම්මනිස්සරණෙන. 2. ම. සපඤ්ඤවා. 3. ම. සබ්බරත්තියං.

තං පවත්තිං සුත්වා ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං, සත්ථා ආගන්ත්වා කායනුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ ඉමෙ සත්තා නාම යෙභුය්‍යෙන භව සන්නිස්සිතා භවෙසු එව ලග්ගා විහරන්ති, පාරගාමිනො නාම අප්ප කාති අනුසන්ධිං සමෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"අප්පකා තෙ මනුස්සෙසු යෙ ජනා පාරගාමිනො,
අථායං ඉතරා පජා තීරමෙවානුධාවති.

යෙ ච ඛො සම්මදක්ඛාතෙ ධම්මෙ ධම්මානුවත්තිනො
තෙ.ජනා පාරමෙස්සන්ති මච්චුධෙය්‍යං සුදුත්තර"න්ති.

තත්‍ථ **අප්පකාති** ථොකා න බහූ; **පාරගාමිනොති** නිබ්බාණපාර ගාමිනො; **අථායං ඉතරා පජාති** යා පනායං අවසෙසා පජා සත්තකාය තීරමෙව අනුධාවති, අයමෙව බහුතරාති අත්ථො. **සම්මදක්ඛාතෙති** සම්මා අක්ඛාතෙ සුකථිතෙ; **ධම්මෙති** දෙසනාධම්මෙ; **ධම්මානුවත්තිනොති** තං ධම්මං සුත්වා තදනුච්ඡවිකං පටිපදං පූරෙන්තා මග්ග ඵලසච්ඡිකරණෙන ධම්මානුවත්තිනො; **පාරමෙස්සන්තීති** තෙ එව රූපා **ජනා** නිබ්බාණපාරං ගමිස්සන්ති; මච්චුධෙය්‍යන්ති කිලෙසමාර සඞ්ඛාතස්ස මච්චුස්ස නිවාසනට්ඨානභූතං තෙභූම්කවට්ටං. **සුදුත්තරන්ති** යෙ ජනා ධම්මානුවත්තිනො තෙ එතං සුදුත්තරං දුරතික්කමං මච්චු ධෙය්‍යං තරිත්වා අනික්කමිත්වා නිබ්බාණපාරං ගමිස්සන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ධම්මසවණවත්ථු දසමං.

---

6. 11.

"කණ්හං ධම්මං විප්පහාය"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තො පවත්තෙ ආගන්තුකෙ භික්ඛූ ආරබ්භ කථෙසි.

කොසලරට්ඨෙ කිර පවත්තා භික්ඛූ වස්සං වසිත්වා වුත්ථවස්සා සත්ථාරං පස්සිස්සාමාති ජෙතවනං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා එත මත්තං නිසීදිංසු, සත්ථා තෙසං චරියපවිපක්ඛං නිසාමෙත්වා[1] ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"කණ්හං ධම්මං විප්පහාය සුක්කං භාවෙථ පණ්ඩිතො,
ඔකා අනොකං ආගම්ම විවෙකෙ යත්ථ දූරමං.

තත්‍රාභිරතිමිච්ඡෙය්‍ය හිත්වා කාමෙ අකිඤ්චනො,
පරියොදපෙය්‍ය අත්තානං චිත්තක්ලෙසෙහි පණ්ඩිතො.

1. ම. නියාමෙත්වා.

යෙසං සම්බොධිඅඞ්ගෙසු සම්මා චිත්තං සුභාවිතං,
ආදානපටිනිස්සග්ගෙ අනුපාදාය යෙ රතා,
ඛීණාසවා ජුතීමන්තො තෙ ලොකෙ පරිනිබ්බුතා"ති.

තත්ථ **කණ්හං** ධම්මන්ති කායදුච්චරිතාදිභෙදං අකුසලධම්මං ජහිත්වා. **සුක්කං භාවෙථාති** පණ්ඩිතො භික්ඛු අභිනික්ඛමණතො පට්ඨාය යාව අරහත්තමග්ගා කායසුචරිතාදිභෙදං සුක්කං ධම්මං භාවෙය්‍ය; කථං? **ඔකා අනගාරියං ආගම්මාති** ඔකං වුච්චති ආලයො, අනොකං වුච්චති අනාලයො, ආලයතො නික්කමිත්වා අනාලය සඞ්ඛාතං නිබ්බාණං පවිච්ච ආරබ්භ තං පත්ථයමානො භවෙය්‍යාති අත්ථො. **තනාභිරතිමිච්ඡෙය්‍යාති** යස්මිං අනාලයසඞ්ඛාතෙ විවෙකෙ නිබ්බාණෙ ඉමෙහි සත්තෙහි දූරතිරමං තත්‍ර අභිරතිං ඉච්ඡෙය්‍ය. **හිත්වා කාමෙති** වත්ථුකාමකිලෙසකාමෙ හිත්වා **අකිඤ්චනො** හුත්වා විවෙකෙ අභිරතිං ඉච්ඡෙය්‍යාති අත්ථො. **චිත්තක්ලෙසෙහීති** පඤ්චහි නීවරණෙහි අත්තනො **පරියොදපය්‍ය** වොදපෙය්‍ය පරිසොධෙය්‍යාති අත්ථො. **සම්බොධිඅඞ්ගෙසූති** සම්බොජ්ඣඞ්ගෙසු. **සම්මා චිත්තං සුභාවිතන්ති** හෙතුනා නයෙන චිත්තං සුට්ඨු භාවිතං වඩ්ඪිතං. **ආදානපටිනිස්සග්ගෙති** ආදානං වුච්චති ගහණං, තස්ස පටිනිස්සග්ගසඞ්ඛාතෙ අගහණෙ චතූහි උපාදානෙහි කිඤ්චි අනුපාදියිත්වා **යෙ රතාති** අත්ථො. **ජුතීමන්තොති** ආනුභාවවන්තො අරහත්තමග්ගඤාණජුතියා ඛන්ධාදිහෙදෙ ධම්මෙ ජොතෙන්ති සීතාති අත්ථො. **තෙ ලොකෙති** ඉමස්මිං ඛන්ධාදිලොකෙ **පරිනිබ්බුතා** නාම අරහත්තඵලපත්තිතො පට්ඨාය කිලෙසවට්ටස්ස ඛෙපිතත්තා සොපාදිසෙසෙන වරිමවිඤ්ඤාණනිරොධෙන ඛන්ධවට්ටස්ස ඛෙපිතත්තා අනුපාදිසෙසෙන වාති වීහිපි පරිනිබ්බාණෙහි පරිනිබ්බුතා අනුපාදානො විය පදීපො අපණ්ණත්තිකභාවං ගතාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ආගන්තුකපඤ්ඤත්තියවත්ථු එකාදසමං.

පණ්ඩිතවග්ග වණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

ජටෙඨා වග්ගො.

7. 1.

"ගතද්ධිනො'ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජීවකඹවනෙ විහරන්තො ජීවකෙන පුට්ඨපඤ්හං ආරබ්භ කථෙසි. ජීවකවත්ථු ඛණ්ඩකෙ විත්ථාරිතමෙව. එකස්මිං පන සමයෙ දෙවදත්තො අජාතසත්තුනා සද්ධිං එකතො හුත්වා ගිජ්ඣකූටං අභිරුහිත්වා පදවීථිවත්තෙන සත්ථාරං

වධිස්සාමීති සිලං පච්ඡිඤ්ඩි, තං වෙ පබ්බතකුටානි පරිගණ්හෙසුං,[1] තතෝ භීජ්ජිත්වා ගතා පපරිකා භගවතෝ පාදං අභිහනිත්වා[2] ලොහිතං උප්පාදෙසි, බලවා වෙදනා[3] පවත්තිංසු, භික්ඛූ සත්ථාරං මද්දකුච්ඡිං නයිංසු, සත්ථා තතොපි ජීවකඹවනං ගන්තුකාමෝ තත්ථ මං නෙථාති ආහ, භික්ඛූ භගවන්තං ආදාය ජීවකඹවනං අගමංසු, ජීවකෝ තං පවත්තිං සුත්වා සත්තු සන්තිකං ගන්ත්වා වණපරිකම්මත්ථාය තිඛිණං හෙඨජ්ජං දත්වා වණං බන්ධිත්වා සත්ථාරං එතදවොච-භන්තෙ මයා අන්තොනගරෙ එකස්ස මනුස්සස්ස හෙඨජ්ජං කතං තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුන ආගමිස්සාමීති ඉදං හෙඨජ්ජං යාව මම්ආගමනා බන්ධිතබ්බකිච්චං කාත්වා වාරපිදහනවෙලාය ආගච්ඡන්තෝ වාරං න සම්පාපුණි, අථස්ස එතදහොසි-අහො මයා භාරියං කම්මං කතං යත්ථාහං අසදිසතරස්ස පුරිසස්ස විය තථාගතස්ස පාදෙ තිඛිණං හෙඨජ්ජං දත්වා වණං බන්ධිං, අයං තස්ස මොචනවෙලා තස්මිං අබ්භවමානෙ සබ්බරත්තිං භගවතෝ සරීරෙ පරිළාහෝ උප්පජ්ජිස්සතීති. තස්මිං ඛණෙ සත්ථා ආනන්දත්ථෙරං ආමන්තෙසි, ආනන්ද ජීවකෝ සායං ආගච්ඡන්තෝ වාරං න සම්පාපුණි අයං වණස්ස මොචනවෙලාති පන විත්තෙයි මොවෙත්ථ කතති, ථෙරොපි දොවෙසි, වණෝ රුක්ඛතො ඡල්ලි විය අපගතො, ජීවකෝ අත්තනා අරුණෙයෙව සත්ථු සන්තිකං වෙගෙන ආගන්ත්වා කින්නු ඛො භන්තෙ සරීරෙ වෝ පරිළාහෝ උපත්තෝනාති පුවජි, සත්ථා තථාගතස්ස ඛො ජීවක බොධිමණ්ඩෙයෙව සබ්බපරිළාහෝ වූපසන්තොති අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"ගතඩ්ඨිනෝ විසොකස්ස විප්පමුත්තස්ස සබ්බධි,
සබ්බගන්ථප්පහීනස්ස පරිළාහෝ න විජ්ජතී"ති.

තත්ථ ගතඩ්ඨිනොති ගතමග්ගස්ස, ඛන්ධාරඩ්ඨා වට්ටඩ්ඨාති මෙ අඩ්ඨා නාම, තෙසු ඛන්ධාරූපපරිපන්ථො යාව ඉච්ඡිතට්ඨානං න පාපුණාති තාව අඩ්ඩො එව, තස්මිං පන පත්තෙ ගතඩ්ඩි නාම හොති, වට්ටසන්නිස්සිතාපි සත්තා යාව වට්ටෙ වසන්ති තාව අඩ්ඩා එව, කස්මා? වට්ටස්ස අඛෙපිතත්තා, සොතාපන්නාදයොපි අඩ්ඩා එව, වට්ටං පන ඛෙපෙත්වා ඨිතෝ ඛීණාසවෝ ගතඩ්ඩි නාම හොති, තස්ස ගතඩ්ඩිනෝ. **විසොකස්සාති** වට්ටමූලකස්ස සොකස්ස විගතත්තා විසොකස්ස; **සබ්බධි** සබ්බෙසු ඛන්ධාදිභෙදෙසු **විප්පමුත්තස්ස**; වතුන්නම්පි ගන්ථානං පහීනත්තා **සබ්බගන්ථප්පහීනස්ස; පරිළාහෝ න විජ්ජතීති** දුවිධොපි පරිළාහෝ කායිකෝ චෙතසිකෝ ච, තෙසු ඛීණාසවස්ස සීතුණ්හාදිවසෙන උප්පජ්ජනකෝ කායිකපරිළාහෝ අනිබ්බත්තොව, තං සඤ්ඤාය ජීවකෝ පුවජි; සත්ථා පන ධම්මරජ්ජාය දෙසනාය විධිකුසලතාය කායිකචෙතසිකපරිළාහවසෙන දෙසනං විනි

1. ම. සම්පරිවත්තිංසු. 2. ම. පහරිත්වා. 3. ම. තුහාවෙදනා.

වටෙටනෙතා ආවුසො ජීවක පරමත්ථෙන හි එවරූපස්ස ඛීණාසවස්ස පරිළාහො න විජ්ජතීති ආහ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

ජීවකපඤ්හවත්ථු පඤ්චමං.

---

7. 2.

"උය්‍යුඤ්ජන්ති"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො මහාකස්සපත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ සත්ථා රාජගහෙ වුට්ඨවස්සො අඩ්ඪමාසවච්චයෙන චාරිකං පක්කමිස්සාමීති භික්ඛූනං ආරොචෙසි, වත්තං කිරෙතං බුද්ධානං භික්ඛූහි සද්ධිං චාරිකං චරිතුකාමානං එවං භික්ඛූ අත්තනො පත්තචීවරරජානීනි සත්වා සුඛං ආගමිස්සන්තීති ඉදානි අඩ්ඪමාසවච්චයෙන චාරිකං පක්කමිස්සාමීති භික්ඛූනං ආරොචෙසි. භික්ඛූසු පන අත්තනො පත්තචීවරාදීනි කරොන්තෙසු මහාකස්සපත්ථෙරොපි චීවරානි ධොවි, භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු-ථෙරො කස්මා චීවරානි ධොවති ඉමස්මිං නගරෙ අන්තො ච බහි ච අට්ඨාරස මනුස්සකොටියො වසන්ති, තත්ථ යෙ ථෙරස්ස න සුතධාතා තෙ උපට්ඨාකා යෙ න උපට්ඨාකා තෙ සුතධාතා තෙ ථෙරස්ස චතූහි පච්චයෙහි සම්මා න සක්කාරං කරොන්ති එත්තකං උපකාරං පහාය එස කහං ගමිස්සති සචෙපි ගච්ඡෙය්‍ය මා පමාද කඤ්ඣරතො පරං න ගමිස්සතීති, සත්ථා කිරයං කඤ්ඣරං පත්වා නිවත්තෙතබ්බයුත්තකෙ භික්ඛූ තුම්හෙ ඉතො නිවත්තථ මා පමජ්ජිත්ථාති වදෙති නාසමා මාපමාදකඤ්ඣරන්ති[1] වුච්චති, තං සඤ්ඣායෙතං වුත්තං. සත්ථාපි වාරිකං පක්කමන්තො විනෙතෙසි-ඉමස්මිං නගරෙ අන්තො ච බහි ච අට්ඨාරස කොටියො මනුස්සා වසන්ති, මනුස්සානං මඞ්ගලාමඞ්ගලට්ඨානෙසු භික්ඛූහි ගන්තබ්බං හොති න සක්කා විහාරං තුච්ඡං කාතුං කං නුඛො නිවත්තෙතුන්ති, අථස්ස එතදහොසි කස්සපස්ස ඛෙත්තෙ මනුස්සා සුතධාතා ච උපට්ඨාකා ච කස්සපං නිවත්තෙතුං වට්ටතීති, සො ථෙරං ආහ-කස්සප න සක්කා විහාරං තුච්ඡං කාතුං මනුස්සානං මඞ්ගලාමඞ්ගලට්ඨානෙසු භික්ඛූහි අත්ථො හොති ත්වං අත්තනො පරිසාය සද්ධිං නිවත්තාහීති, සාධු භනෙතීති ථෙරො පරිසං ආදාය නිවත්ති, භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු-දිට්ඨං වො ආවුසො නනු ඉදානෙව අම්හෙහි වුත්තං මහාකස්සපො කස්මා චීවරානි ධොවතීති න එසො සත්ථාරා සද්ධිං ගමිස්සතීති, යං අම්හෙහි වුත්තං තදෙව ජාතන්ති. සත්ථා භික්ඛූනං කථං සුත්වා නිවත්තිත්වා ඒතො ආහ-භික්ඛවෙ කිත්තාවතා තෙථාති?, මහාකස්සපත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙම භනෙතීති අත්තනා කථිතනියාමෙනෙව සබ්බං ආරොචෙසුං, තං සුත්වා සත්ථා න භික්ඛවෙ තුම්හෙ කස්සපං කුලෙසුලෙව පවත්තයෙසු ව ලාභීති වදෙථ, සො මම වචනං කරිස්සාමීති

1. ම. සාමාපමාදකඤ්ඣරන්ති.

නිවත්තෙත්වා, එසෝ හි ප්‍රබෝධම්පි පත්ථනං කරොන්තොයෙව වතුසු පච්ච යෙසු අලග්ගො වඤ්ඣූපමෝ හුත්වා කුලානි උපසඞ්කමිතුං සමත්ථෝ භවෙය්‍යනති පත්ථනමකාසි, නත්ථෙතස්ස කුලෙ වා පච්චයෙ වා සඞ්ගො අහං වඤ්ඣූපමපරිපදවෙව අරියවංසපරිපදව කථෙන්තො කස්සපං ආදිං කත්වා කථෙසිනති, භික්ඛූ සත්ථාරං පුච්ඡිංසු-භගවත කදා පන ථෙරෙන පත්ථනා ඨපිතාති?, සොතුකාමත්ථ භික්ඛවෙති?, ආම භගවතති, සත්ථා තෙසං-භික්ඛවෙ ඉතො සතසහස්සකපපමත්ථකෙ පදුමුත්තරෙ නාම බුඞ්ඛෙ ලොකෙ උදපාදීති වත්වා පදුමුත්තරබුඞ්ඛකාලෙ තෙන ඨපිතපත්ථනං ආදිං කත්වා සබ්බං ථෙරස්ස පුඛ්ඛවරිතං කථෙසි, තං ථෙරපාලියං විත්ථාරිතමෙව. සත්ථා පන ඉමං ථෙරස්ස පුඛ්ඛවරියං විත්ථාරෙත්වා ඉති වෝ භික්ඛවෙ අහං වඤ්ඣූපමං පටිපදමෙව අරිය වංසපටිපදව මම පුත්තං කස්සපං ආදිං කත්වා කථෙසිං, මම පුත්තස්ස කස්සපස්ස පච්චයෙසු වා කුලෙසු වා විහාරෙසු වා පරිවෙණෙසු වා ලග්ගං නාම නත්ථි, පල්ලලෙ ඔතරිත්වා නත්ථ චරිත්වා ගවජ්ජනෙ රාජහංසෝ විය කත්ථචි අලග්ගොයෙව මම පුත්තොතති අනුසඤ්ඤං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"උග්ගුජ්ජනති සතිමන්තො න නිකෙතෙ රමන්ති තෙ,
හංසාව පල්ලලං හිත්වා ඔඝමෙනං ජහන්ති තෙ"ති.

තත්ථ **උග්ගුජ්ජනති සතිමන්තොති** සතිවෙපුල්ලපත්තා ඛිණාසවා අත්තනා පටිවිඛ්ඨඉණෙසු ඛාතවිපස්සනාදීසු ආවජ්ජනසමාපජ්ජන වුට්ඨානාධිට්ඨානපච්චවෙක්ඛණාදීහි යුජ්ජන්ති ඝටෙන්ති. **න නිකෙතෙ රමන්ති තෙති** තෙසං ආලයෙ රති නාම නත්ථි. **හංසාවාති** දෙඝනාසි සමෙතං, අයං පනෙත්ථ අත්ථො-යථා ගොචරසම්පත්තෙ පල්ලලෙ සකුණා අත්තනො ගොචරං ගහෙත්වා ගමනකාලෙ මම උදකං මම පදුමං මම උපලං මම කණ්ණිකාති තස්මිං ඨානෙ කිසම්ච් ආලයං අකත්වා අනපෙක්ඛාව හං පදෙසං පහාය උපනිත්වා ආකාසෙ කීළමානා ගවජ්ජන්ති, එවමෙව ඛිණාසවා යත්ථ කත්ථචි විහරන්තාපි කුලාදීසු අලග්ගාව විහරිත්වා ගමනසමයෙපි හං ඨානං පහාය ගවජ්ජන්තා මම විහාරෝ මම පරිවෙණං මම උපට්ඨාකාති අනාලයා අනපෙක්ඛාව ගවජ්ජන්ති. **ඔඝමෙනන්ති** ආලයාලයං, සබ්බාලයෙ පරිවජ්ජන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහාකස්සපත්ථෙරස්ස වත්ථු දුතියං.

7, 3.

"යෙසං සන්නිචයෝ නත්ථි"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ආයස්මන්තං බෙලට්ඨසීසං ආරබ්ඛ කථෙසි. සෝ කිරායස්මා අඤ්ඤතරගාමෙ එකං විපිං පිණ්ඩාය චරිත්වා භත්තකිච්චං කත්වා

පුත්ත අපරං පීතිං චරිත්වා සුඛං කුරං[1] ආදය විහාරං හරිත්වා පවිසා මෙත්වා නිබඳ්ධං පිඬපාතපරියෙසනං නාම දුක්ඛනති කතිපාහං ඛීණ සුඛෙන වීතිනාමෙත්වා ආහාරෙතබ්බේ සති තං පරිභුඤ්ජති, භික්ඛූ දිස්වා උජ්ඣායිත්වා තථත්තං භගවතෝ ආරොචෙසුං, සත්ථා එතස්මිං නිදානෙ ආයතිං සන්නිධිකාරපරිවජ්ජනත්ථාය භික්ඛූනං සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙන්තොපි ථෙරෙන පන අපඤ්ඤත්තෙ සික්ඛාපදෙ අපච්චක්ඛං නිස්සාය කතත්තා තස්ස දෙසනාභාවං පකාසෙන්තෙන අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෙන ඉමං ගාථමාහ:-

"යෙසං සන්නිවයෝ නත්ථි යෙ පරිඤ්ඤාතභොජනා
සුඤ්ඤතෝ අනිමිත්තෝ ච විමොක්ඛෝ යස්ස ගොචරෝ
ආකාසෙව සකුන්තානං ගති තෙසං දුරන්නයා"ති.

තත්ථ **සන්නිවයෝති** වෙ සන්නිවයා-කම්මසන්නිවයෝ පවය සන්නිවයෝ ච, තෙසු කුසලාකුසලකම්මං කම්මසන්නිවයෝ නාම, වත්තාරෝ පවයා පවයසන්නිවයෝ නාම, තත්ථ විහාරෙ වසන්තස්ස භික්ඛුනෝ එකං ගුළපිණ්ඩං වත්තුභාගමත්තං සප්පිං එකච්ච තණ්ඩුලනාළිං ඨපෙන්තස්ස පවයසන්නිවයෝ නාම, තතො උත්තරිං හොති, යෙසං අයං දුවිධොපි සන්නිවයෝ නත්ථි. **පරිඤ්ඤාතභොජනාති** තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිඤ්ඤාතභොජනා; යාගුආදීනං හි යාගුභාවාදිජානනං ඤාතපරිඤ්ඤා, ආහාරෙ පටික්කූලසඤ්ඤුවසෙන පන භොජනස්ස පරිජානනං තීරණපරිඤ්ඤා, සබ්බලිංකාරහාරෙ ඡන්දරාගඅපනයනසඞ්ඛාතං පහානපරිඤ්ඤා, ඉමාහි තීහි පරිඤ්ඤාහි **යෙ** පරිඤ්ඤාතභොජනා; **සුඤ්ඤතෝ අනිමිත්තෝ චාති** එත්ථ අපණිහිතවිමොක්ඛොපි ගහිතොයෙව, තීණිපි වෙතානි නිබ්බාණසෙව නාමානි, නිබ්බාණං හි රාග දෙසමොහානං අභාවෙන සුඤ්ඤතෝ තෙහි විමුත්තත්තා සුඤ්ඤතෝ විමොක්ඛෝ, තථා රාගාදිනිමිත්තානාභාවෙන අනිමිත්තං, තෙහි ව විමුත්තත්තා අනිමිත්තෝ විමොක්ඛෝ, රාගාදිපණිධීනං පන අභාවෙන අපණිහිතං තෙහි ව විමුත්තත්තා අපණිහිතෝ විමොක්ඛොති වුච්චති, ඵලසමාපත්තිවසෙන තං ආරම්මණං කත්වා විහරන්තානං අයං තිවිධොපි හි විමොක්ඛෝ යෙසං ගොචරෝ; **ගති තෙසං දුරන්නයාති** යථා නාම ආකාසෙන ගතානං සකුණානං පදනික්ඛෙපස්ස අදස්සනෙන ගති දුරන්නයා න සක්කා ඤාතුං එවමෙවං යෙසං අයං දුවිධෝ සන්නිවයෝ නත්ථි ඉමාහි ච තීහි පරිඤ්ඤාහි පරිඤ්ඤාත භෝජනා යෙසං ච අයං වුත්තපපකාරෝ විමොක්ඛෝ ගොචරෝ තෙසං තයෝ භවා වනසෝ යොනියෝ පඤ්ච ගතියෝ සත්ත විඤ්ඤාණට්ඨිතියෝ නව සත්තාවාසාති ඉමෙසු පථවූ සොට්ඨාසෙසු ඉමිනා නාම ගතාති ගමනස්ස අපඤ්ඤායනතො ගති තෙසං දුරන්නයා න සක්කා පඤ්ඤපෙතුංති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

බෙලට්ඨසීසත්ථෙරස්ස වත්ථු නවමං.

1 ම. සුඛාහාරං.

7. 4.

"යස්සාසවා"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්‍ථා වේළුවනෙ විහරන්තෝ අනුරුද්ධත්‍ථේරං ආරබ්භ කථෙසි:

එකස්මිං කි දිවසෙ ථේරෝ ජිණ්ණචීවරෝ සඞ්කාරකූටාදීසු චීවරං පරියෙසති, තස්ස ඉතෝ තතියෙ අත්තභාවෙ පුරාණදුතියිකා තාව තිංසභවන්තෙ නිබ්බත්තිත්වා ජාලිනී නාම දෙවීධීතා අහොසි, සා ථේරං චොලකානි පරියෙසමානං දිස්වා තෙරසගහත්‍ථායතානි චතුගහත්‍ථවිත්‍ථතානි තීණි දිබ්බදුස්සානි ගහෙත්වා සත්‍ථාරං ඉමානි ඉමිනා නීහාරෙන දස්සාමි ථේරෙපි න ගණ්හිස්සතීති විත්තෙත්වා තස්ස චොලකානි පරියෙසමානස්ස පුරතො එකස්මිං සඞ්කාරකූටෙ යථා තෙසං දස්සනමත්තෙව පඤ්ඤායති තථා ඨපෙසි, ථේරෝ තෙන මග්ගෙන චොලකපරියෙසනං චරන්තෝ තෙසං දස්සනං දිස්වා තත්‍ථෙව ගන්ත්වා ආකඩ්ඪමානෝ වුත්තප්පමාණානි දිබ්බදුස්සානි දිස්වා උක්කුටිකපංසුකූලං ඨපෙත්වා ඉදන්තේ ආදාය පක්කාමි, අථස්ස චීවරභාරදිවසෙ සත්‍ථා පඤ්චසතභික්ඛූ පරිවාරෙ විහාරං ගන්ත්වා නිසීදි, අසීතිමහාථේරෝපි ඛණෙනෙව නිසීදිංසු චීවරං සිබ්බිතුං, මහාකස්සපත්‍ථේරෝ මූලෙ නිසීදි, සාරිපුත්තත්‍ථේරෝ මජ්ඣෙ, ආනන්දත්‍ථේරෝ අග්ගෙ, භික්ඛුසංඝෝ සුත්තං වට්ටෙසි, සත්‍ථා සූචිං පාසකෙ ආවුණි, මහාමොග්ගල්ලානත්‍ථේරෝ යෙන යෙනත්‍ථෝ තං තං උපනෙන්තෝ චීවරි, දෙවධීතා අන්තොගාමං පවිසිත්වා අය්‍යස්ස මෙ අනුරුද්ධත්‍ථේරස්ස චීවරං කරොන්තෝ සත්‍ථා අසීතිමහාසාවකපරිවුතෝ පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං විහාරෙ නිසීදි, යාගුආදීනි ආදාය විහාරං ගච්ඡථාති භික්ඛං සම්පාදෙසි, මහාමොග්ගල්ලානත්‍ථේරොපි හි අන්තරහත්තෙ මහාජණ්ඩුපෙසිං ආහරි, පඤ්චසතභික්ඛූ ඛාදිතුං නාසක්ඛිංසු, සක්කෝ චීවරකරණට්ඨානෙ පරිහණ්ඩමඤ්ඤාසි, භූමිඅලඞ්කාරසරජ්ජානි විය අහොසි, භික්ඛූහි පරිභුත්තාවසෙසානං යාගුඛජ්ජකහත්තානං මහාරාසි අහොසි, භික්ඛූ උජ්ඣාපේසුං-එඛ්‍යතඤ්ඤානං භික්ඛූනං කිං එවං බහූනෙ හි යාගුආදීහි තාව නාම පමාණං සල්ලක්ඛෙත්වා එත්තකානං නාම ආහරථාති සක්‍යතඤ්ඤා ව උපඨාඤ්ඤා ච වත්තබ්බා සියුං, අනුරුද්ධත්‍ථේරෙ අත්තනෝ සඤ්ඤුපට්ඨාකානං බහුභාවං සඤ්ඤෙත්වා මෙ මඤ්ඤෙසුන්ති. අථ නෙ සත්‍ථා-කිං භික්ඛවෙ ඤාපෙථාති පුච්ඡිත්වා-භන්තෙ ඉදං නාමාති වුත්තෙ-කිං පන තුම්හෙ භික්ඛවෙ ඉදං අනුරුද්ධෙන ආහරාපිතන්ති මඤ්ඤථාති? ආම භන්තෙති, න භික්ඛවෙ මම පුත්තො අනුරුද්ධො එවරූපං වදෙති න හි බීණාසවා පවචනපටිසංයුත්තං කථං භණන්ති, අයං පන පිණ්ඩපාතං දෙවානුභාවෙන නිබ්බත්තෙත්වා අනුඤ්ඤං ඤට්ඨවා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්සාසවා පරික්ඛීණා ආහාරෙ ච අනිස්සිතො,
සුඤ්ඤතෝ අනිමිත්තෝ ච විමොක්ඛො යස්ස ගොචරෝ;
ආකාසෙව සකුණානං පදං තස්ස දුරන්නය"න්ති.

තත්ථ **යස්සාසවාති** යස්ස වත්තාරෝ ආසවා පරික්ඛීණා; **ආහාරෙ ච අනිස්සිතොති** ආහාරයම්පි ච තණ්හාදිට්ඨිනිස්සයෙහි අනිස්සිතො; **පදං තස්ස දුරන්නයන්ති** යථා ආකාසෙ ගච්ඡන්තානං සකුණානං ඉමස්මිං ඨානෙ පාදෙහි අක්කමිත්වා ගතා ඉදං ඨානං උරෙන පහරිත්වා ගතා ඉදං ඨානං සීසෙන ඉදං පක්ඛෙහීති න සක්කා සඤ්ඤාතුං, එවමෙවං එවරූපස්ස භික්ඛුනො නිරයපදෙන වා ගතො තිරච්ඡානයොනිපදෙන වාති ආදිනා නයෙන පදං පඤ්ඤපෙතුං නාම න සක්කාති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අනුරුද්ධත්ථෙරස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

---

7. 5.

"යස්සින්ද්‍රියානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා පුබ්බාරාමෙ විහරන්තො මහාකච්චානත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. එකස්මිං හි සමයෙ භගවා මහාපවාරණාය මිගාරමාතුයා පාසාදස්ස හෙට්ඨා මහාසාවක පරිවුතො නිසීදි, තස්මිං සමයෙ මහාකච්චායනත්ථෙරො අවන්තීසු විහරති, සො පන්නාරසමා දූරතොපි ආගන්ත්වා ධම්මසවණං පච්චාසීසතියෙව, තස්මා මහාථෙරා නිසීදනත්ථා මහාකච්චායනත්ථෙරස්ස ආසනං ඨපෙත්වා නිසීදිංසු, සක්කො දෙවරාජා පීති දෙවලොකෙති දෙවපරිසාය සද්ධිං ආගන්ත්වා දිබ්බගන්ධමාලාදීහි සත්ථාරං පූජෙත්වා ඨිතො මහාකච්චායනත්ථෙරං අදිස්වා කින්නුඛො මම අය්‍යො න දිස්සති සාධු ඛො පන සචෙ ආගච්ඡෙය්‍යාති, ථෙරොපි තං ඛණං යෙව ආගන්ත්වා අත්තනො ආසන්නෙ නිසින්නමෙව අත්තානං දස්සෙසි, සක්කො ථෙරං දිස්වා ගොපඵකෙසු දළ්හං ගහෙත්වා ආගතො-සාධු වත මෙ අය්‍යො අහං අය්‍යස්ස ආගමනමෙව පච්චාසිංසාමීති වත්වා ගන්ධමාලාදීහි පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, භික්ඛූ උජ්ඣායිංසු-සක්කො මුඛං ඔලොකෙත්වා සක්කාරං කරොති අවසෙසමහාසාවකානං එවරූපං සක්කාරං අකරිත්වා මහාකච්චානං දිස්වා වෙගෙන ගොපඵකෙසු ගහෙත්වා-සාධු වත මෙ අය්‍යො ආගතො අහං අය්‍යස්ස ආගමනමෙව පච්චාසිංසාමීති වත්වා උභොහි හත්ථෙහි පාදෙ සම්බාහිත්වා පූජෙත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං සිතොති. සත්ථා තෙසං තං කථං සුත්වා-භික්ඛවෙ මම පුත්තෙන නාම මහාකච්චායනෙන සදිසා ඉන්ද්‍රියෙසු ගුත්තද්වාරා භික්ඛූ දෙවතාපි මනුස්සානම්පි පියා එවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යස්සින්ද්‍රියානි සමථං ගතානි
අස්සා යථා සාරථිනා සුදන්තා,
පහීනමානස්ස අනාසවස්ස
දෙවාපි තස්ස පිහයන්ති තාදිනො"ති.

තත්ථ **යස්ස** භික්ඛුනො ඡෙත්තෙන **සාරථිනා සුදන්තා අස්සා** විය **ච ඉන්ද්‍රියානි සමථං** දන්තභාවං නිබ්බිසෙවනභාවං **ගතානි, තස්ස**

නවවිධමානං පහාය ඨිතත්තා **පහීනමානත්තා**, චතුන්නං ආසවානං අභාවෙන **අනාසවත්තා**; **තාදිනොති** තාදිභාවසඞ්ඛාතස්ස තථාරූපස්ස **දෙවාපි පිහයන්ති** මනුස්සාපි දස්සනේ ආගමනේ පත්ථේන්තියෙවාති. දෙසනාවසානේ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මහානවවාසත්ථේර වත්ථු පඤ්චමං.

---

7. 6.

"**පඤ්චිසමෝ**"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සාරිපුත්තත්ථේරං ආරබ්භ කථේසි. එකස්මිං හි සමයෙ ආයස්මා සාරිපුත්තෝ වුට්ඨවස්සෝ වාරිසං පක්කමිතුකාමෝ භගවන්තං ආපුච්ඡිත්වා වඤ්චිත්වා අත්තනෝ පරිවාරෙන සද්ධිං නික්ඛම්, අඤ්ඤෙපි බහූ භික්ඛූ ථේරං අනුගච්ඡිංසු,[1] ථේරෝ නාමගොත්තවසෙන පඤ්චසතමත්තෙ භික්ඛූ නාමගොත්තවසෙන ඛෙථෙත්වා නිවත්තෙසි, අඤ්ඤතරෝ නාමගොත්තවසෙන අපනෙතෝ භික්ඛූ විනෙත්වා-අහෝ වත මම්පි නාමගොත්තවසෙන පඤ්ඤත්තෙ ඛෙථෙත්වා නිවත්තෙය්‍යාති, ථේරෝ මහාභික්ඛුසඞ්ඝස්ස අන්තරෙ ඨං න සල්ලක්ඛෙසි, සෝ-අඤ්ඤෙ විය භික්ඛූ න මං පඤ්ඤාතීති ථේරෙ ආඝාතං බන්ධි, ථේරස්සපි සඞ්ඝාටි කණ්ණෝ නස්ස භික්ඛුනෝ සරීරං ඵුසි, තෙනාපි ආඝාතං බන්ධියෙව, සෝ-ඉදානි ථේරෝ විහාරූපචාරං අනික්කන්තෙ භවිස්සතීති ඤත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා-ආයස්මා මං හන්තෝ සාරිපුත්තෝ තුම්හාකං අග්ගසාවකොමහීති කණ්ණසඛලිං භින්දන්තෝ විය පහරිත්වා අඛමා පෙත්වාව වාරිකං පක්කන්තොති ආහ; සත්ථා ථේරං පක්ඛාසාපෙසි, තස්මිං ඛණෙ මහාමොග්ගල්ලානත්ථේරෝ ච ආනන්දත්ථේරෝ ච විනෙත්වා-අම්හාකං ජේට්ඨකභාතරං ඉමස්ස භික්ඛුනෝ අපඤ්ඤභාවං සත්ථා නො න ජානාති සීහනාදං පන නදාපෙතුකාමෝ භවිස්සතීති පරිසං සන්නිපාතෙස්සාමාති, තෙ කුසලිභාහත්ථා පරිවෙණවාරාදිනි විවරිත්වා අභික්ඛකමථාය්‍යසමන්නෙනා අභික්ඛකමථාය්‍යසමන්නෙනා ඉදානාය්‍යසමා සාරිපුත්තෝ භගවතෝ සම්මුඛා සීහනාදං නදිස්සතීති මහාභික්ඛුසඞ්ඝං සන්නිපාතෙසුං; ථේරෙරුපි ආගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදි, අථ නං සත්ථා තම්පත්ථං පුච්ඡි, ථේරෝ-භාය භික්ඛු මයා පහවොති අවත්වාව අත්තනෝ ගුණකථං කථෙන්තෝ-යස්ස නූන හතෙන භාගෙ භාය ගතාසති අනුපථඤ්ඤා අස්ස සෝ ඉධ අඤ්ඤතරං සබ්‍රහ්මචාරිං ආසජ්ජ අපරිනිස්සජ්ජ වාරිකං පක්කමෙය්‍යාති වත්වා-සෙය්‍යථාපි හන්තෙ පඤ්චියං සුවිමපි නික්ඛිපන්ති අසුවිමපි නික්ඛිපන්තීති ආදිනා නයෙන අත්තනෝ පඤ්චසමවිත්තතඤ්ච ආපොතෙජොවායොරජොහරණවණ්ණාලකුමාරකඋසභචඡිහනවිසානසමවිත්තතඤ්ච අභිඤ්ඤාපාදිකා විය අත්තනෝ භාගෙන අධිට්ඨානඤ්ච මෙදකථාලිභාය විය අත්තනෝ

1. සී. ආපුච්ඡි-සු.

කායස්ස පරිහරණච පකාසෙසි; ඉමාහි ච පන නවහි උපමාහි ථෙරෙ අත්තනො ගුණං කථෙන්තෙ නව සුත්ත[1] වාරෙසු උදකපරියන්තං කත්වා මහාපඨවි කම්පි, රඤ්ඤො රණ චණ්ඩාලකුමාරකවම්මදකථාලිඛොපමානං පන ආහරණකාලෙ පුථුජ්ජනා හිඤ්ඤ අසුණි සඤ්ඤාරෙතුං නාසක්කිංසු, ඛීණාසවානං ධම්මසංවෙගො උදපාදි, ථෙරෙ අත්තනො ගුණං කථෙන්තෙ යෙව අභිඤ්ඤාචක්කනාභිඤ්ඤො සකලසරීරෙ ඛාහො උපජ්ජි, සො තාවදෙව භගවතො පාදෙසු පතිත්වා අත්තනො අභූතබ්භක්ඛානදෙසං පකාසෙත්වා අච්චයං දෙසෙසි, සත්ථා ථෙරං ආමන්තෙත්වා–සාරිපුත්ත ඛම ඉමස්ස මොඝපුරිසස්ස න යාවස්ස මූඛා සත්තධා ඵලතීති ආහ, ථෙරෙ උකුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ–ඛමාමහං භන්තෙ තස්ස ආයස්මතො ඛමතු ච මෙ සො ආයස්මා සචෙ මයහං දෙසෙ අජ්ඣාචාරං ආහ, භික්ඛූ තථාසිංසු–පස්සථදානි ආවුසො ථෙරස්ස අනොමගුණං එවරූපස්ස නාම මුසාවාදෙන අභූතාභික්ඛන කස්ස භික්ඛූනො උපරි අපමත්තකම්පි සොපං වා දෙසං වා අකත්වා සයමෙව උකුටිකං නිසීදිත්වා අඤ්ජලිං පග්ගය්හ ඛමාපෙතීති. සත්ථා තං කථං සුත්වා–භික්ඛවෙ කිං නාථෙථාති පුච්ඡිත්වා–ඉමං නාම භන්තෙති වුත්තෙ–න හි භික්ඛවෙ සක්කා සාරිපුත්තසදිසානං සොපං වා දෙසං වා උපපාදෙතුං, මහාපඨවිසදිසං භික්ඛවෙ ඉන්ද්‍රඛීලසදිසං පඤ්ඤා උදකරහදසදිසං ච සාරිපුත්තස්ස චිත්තන්ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:–

"පඨවීසමො නො විරුජ්ඣති ඉන්ද්‍රඛීලූපමො තාදි සුබ්බතො,
රහදොව අපෙතකද්දමො සංසාරා න භවන්ති තාදිනො"නි.

තස්සත්ථො–භික්ඛවෙ යථා නාම පඨවියං සුචිනි ගන්ධමාලාදීනිපි නික්ඛිපන්ති අසුචිනි මුත්තකරීසාදීනිපි නික්ඛිපන්ති, තථා නගරවාරෙ නිඛාතං ඉන්ද්‍රඛීලං දුරඝාදයො ඔමුහෙන්තනතිපි ඌහදන්තිපි, අපරෙ පන තං ගන්ධමාලාදීහි සක්කරොන්ති, තත්ථ පඨවියා ඉන්ද්‍රඛීලස්ස ච නෙව අනුරොධො උපපජ්ජති න විරොධො, එවමෙවං යථාඨං ඛීණාසවො භික්ඛු අට්ඨහි ලොකධම්මෙහි අකම්පියභාවෙන **තාදී**, වත්තානං සුඛදරතාය **සුබ්බතොති**, සො ඉමෙ හි මං වත්තුහි පඨවියෙහි සක්කරොන්ති ඉමෙ පන න සක්කරොන්තීති සක්කාරාසුඛ අසක්කාරඤ්ඤ කරොන්තෙපි නෙව අනුරුජ්ඣති **නො විරුජ්ඣති**, අථ ඛො පඨවිසමො ච ඉන්ද්‍රඛීලූපමො එව ච හොති, යථා ච **අපගතකද්දමො** රහදෙපි පසන්නොදකො හොති එවං අපගතකිලෙසතාය රාගකද්දමාදීහි අකද්දමො විප්පසන්නොව හොති; **තාදිනොති** තස්ස පන එවරූපස්ස සුගතිදුග්ගතීසු සංසරණවසෙන **සංසාරා** නාම න හොන්තීති. දෙසනාවසානෙ නවභික්ඛුසහස්සානි සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙර වත්ථු ඡඨං.

1. ම. කාතොසු.

7. 7.

"සන්තනත්තස්ස මනං හොතී"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේත වනෙ විහරන්තෝ තිස්සත්ථේරස්ස සාමණේරං ආරබ්ධ කථෙසි. එකෝ කිර කොසම්බිවාසී කුලපුත්තෝ සත්ථු සාසනෙ පබ්බජිත්වා ලද්ධ පඨමජ්ඣානෝ කොසම්බිවාසී තිස්සත්ථේරෝති පඤ්ඤායි, තස්ස කොසම්බියං වුත්ථවස්සස්ස උපඨාකෝ තිවිවරඤ්චව සපටිච්ඡාදිකඤ්චු ආහරිත්වා පාදමූලේ ඨපෙසි, අථ නං ථේරෝ ආහ-කිං ඉදං උපාසකාති? නනු මයා හත්ථෙ තුම්හෙ වස්සං වාසිතා? අම්හාකඤ්චු විහාරෙ වුත්ථවස්සා ඉමං ලාභං ලභන්ති ගණ්හථ හත්ථෙතාති, ගොතු උපාසක න මය්හං ඉමිනා අත්ථෝති, කිං කාරණා හත්ථෙතාති? මම සන්තිකෙ කපටියකාරකස්සාම ණේරෝපි නත්ථි ආවුසොති, සචෙ හත්ථෙ කපටියකාරකෝ නත්ථි මම පුත්තෝ අය්යස්ස සන්තිකෙ සාමණේරෝ භවිස්සතීති, ථේරෝ අඩ්ඩි යෙසි, උපාසකෝ සත්තවයසිකං අත්තනෝ පුත්තං ථේරස්ස සන්තිකං නෙත්වා ඉමං පබ්බාජේථාති අදාසි, අථස්ස ථේරෝ කෙසෙ තෙමෙත්වා තචපඤ්චකං කම්මට්ඨානං දත්වා පබ්බාජෙසි, සෝ ඛුරග්ගෙ යෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, ථේරෝ තං පබ්බාජෙත්වා අද්ධමාසං තත්ථ වසිත්වා සත්ථාරං පස්සිස්සාමීති සාමණේරං භණ්ඩකං ගාහාපෙත්වා ගච්ඡන්තෝ අන්තරාමග්ගෙ එකං විහාරං පාවිසි, සාමණේරෝ උපජ්ඣා යස්ස සෙනාසනං ගහෙත්වා පවිජ්ඣි, තස්ස තං පවිජ්ඣනතෙසෙව විකාලෝ ජාතෝ, තෙන අත්තනෝ සෙනාසනං පවිජ්ඣිතුං නාසක්ඛි, අථ නං උපඨාකවෙලායං ආගන්ත්වා නිසිනනං ථේරෝ පුච්ඡි-සාම ණේර අත්තනෝ වසනට්ඨානං න පවිජ්ඣිතන්ති?, හත්ථෙ පවිජ්ඣිතුං ඔකාසං නාලත්ථන්ති, තෙන හි මම වසනට්ඨානෙයෙව වස ථූකං ආගන්තුකට්ඨානෙ බහි වසිතුන්ති තං ගහෙත්වාව සෙනාසනං පාවිසි. ථේරෝ පන පුථුජ්ජනෝ නිපන්නමත්තෙව නිද්දං ඔක්කමි, සාමණේරෝ චින්තෙසි-අජ්ජ මේ උපජ්ඣායෙන සද්ධිං තතියෝ දිවසෝ එකසෙනා සනෙ වසන්තස්ස, සචෙ නිපජ්ජිත්වා නිද්දායිස්සාමි ථේරෝ සහසෙය්‍යං ආපජ්ජෙය්‍යාති නිසින්නකොව විතික්කමෙසාමීති උපජ්ඣායස්ස මඤ්චකසීසෙ ඨපිතං පලාලඛකං ආහුජිත්වා නිසිනනකොව රත්තිං වීතිනා මෙසි, ථේරෝ පච්චූසකාලෙ පච්චුට්ඨාය සාමණේරං නික්ඛමාපෙතුං වට්ටතීති මඤ්චකපසෙස ඨපිතං විජනිං ගහෙත්වා විජනිපත්තස්ස අග්ගෙන සාමණේරස්ස කටසාරකං පහරිත්වා විජනිං උද්ධං උක්ඛි පෙත්වා-සාමණේර බහි නික්ඛමාති ආහ, විජනිපත්තදණ්ඩකෝ අක්ඛිමහි පරිහඤ්ඤති තාවදෙව අක්ඛි භිජ්ජි, සෝ කිං හත්ථෙතී ච්චා උඨාය බහි නික්ඛමාති වුත්ථෙ-අක්ඛි මෙ හත්ථෙ භින්නන්ති අච්චා එකෙන හත්ථෙන පච්චඡාදෙත්වා නික්ඛම්, වත්තකරණකාලෙ ච පන අක්ඛි මෙ භින්නන්ති තුණ්හී අනිසිදිත්වා එකෙන හත්ථෙන අක්ඛිං ගහෙත්වා එකෙන හත්ථෙන මුඛසමුඤ්ඡනිං ආදාය වච්චකුටිඤ්චු මුඛ ධොවනට්ඨානඤ්චු සම්මජ්ජිත්වා මුඛධොවනං ඨපෙත්වා පරිවෙණං සම්මජ්ජි, සෝ උපජ්ඣායස්ස දන්තකට්ඨං දදමානෝ එකෙනෙව

හත්ථේන අදාසි, අථ නං උපජ්ඣායෝ ආහ-අසික්ඛිතෝ වතායං සාමණේරෝ ආවරියූපජ්ඣායානං එවරූපෙන හත්ථේන දන්තකට්ඨං දාතුං ලභතීති, ජානාමි හන්තෙ න එතං වත්තබ්බං එසෝ පන මේ හත්ථෝ න තුවේජෝති, කිං සාමණේරෝති, සෝ ආදිතෝ පට්ඨාය නං පවත්තිං ආරොචෙසි, ථේරෝ සුත්වාව සංවිග්ගමානසෝ-අහෝ මයා භාරියං කම්මං කතන්ති වත්වා ඛමාහි මේ සප්පුරිස නාහමේතං ජානාමි අවස්සයෝ මේ හොහීති අඤ්ජලිම්පග්ගය්හ සත්තවස්සිකදරථසස පාද මූලේ උක්කුටිකං නිසීදි, අථ නං සාමණේරෝ ආහ-නාහං හන්තෙ එත දත්ථාය කථේසිං චූළුභාකං විත්තං අනුරක්ඛන්තෙන මයා එවං වුත්තං නෙවෙත චූළුභාකං දෙසෝ න මය්හං වට්ටසෙවෙසෝ දෙසෝ මා විනාසීති මයා චූළුභාකං විපරිහාරං රක්ඛන්තෙනෙව නාරොචිතන්ති, ථේරෝ සාමණේරෙන අස්සාසියමානොපි අනස්සාසිත්වා උපධානසංවෙගෝ සාමණේරස්ස භණ්ඩකං ගහෙත්වා සත්ථු සන්තිකං පායාසි, සත්ථාපිස්ස ආගමනං ඔලොකෙන්තොව නිසීදි, සෝ ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා සත්ථාරා සද්ධිංචර පටිසම්මෝදනං කත්වා ඛමනීයන්ත භික්ඛු න කිච්ඡි අතිරෙකං අප්පාසුකං අත්ථීති? පුච්ඡිතෝ ආහ-ඛමනීයං භන්තෙ නත්ථි මේ කිඤ්චි අතිරෙකං අප්පාසුකං අපි ච ඛෝ පන මේ අයං දහරසාමණේරෝ විය අඤ්ඤෝ අතිරෙකගුණෝ නාදිට්ඨපුබ්බෝති, කිං පන ඉමිනා කතං භික්ඛූති? සෝ ආදිතෝ පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං භගවතෝ ආරොචෙත්වා ආහ-එවං භන්තෙ මයා ඛමාපිය මානෝ මං එවං වදෙසි-නෙවෙත චූළුභාකං දෙසෝ අත්ථි න මයහං වට්ටසෙවෙසෝ දෙසෝ තුම්හෙ මා විනාසයිත්ථාති, ඉති මං අස්සාසෙසි යෙව, මයි නෙව කොපං න දෙසමකාසි, න මේ හන්තෙ එවරූපෝ ගුණසම්පන්නෝ දිට්ඨපුබ්බෝති. අථ නං සත්ථා භික්ඛු ඛීණාසවා නාම න කස්සචි කුපජ්ඣන්ති න දුස්සන්ති සන්තින්ද්‍රියා සන්තමානසාව හොන්තීති වත්වා අතීතං ආහරිත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"සන්තං තස්ස මනං හොති සන්තා වාචා ච කම්ම ච,
සම්මදඤ්ඤා විමුත්තස්ස උපසන්තස්ස තාදිනෝ"ති.

තත්ථ සන්තං තස්සාති තස්ස ඛීණාසවභික්ඛුනෝ අභිඤ්ඤාදීනං අභාවෙන මනං සන්තමෙව හොති උපසන්තං නිබ්බුතං, තථා මුසාවාදාදීනං අභාවෙන වාචා ච පාණාතිපාතාදීනං අභාවෙන කායකම්මඤ්ච සන්තමෙව හොති. **සම්මදඤ්ඤා, විමුත්තස්සාති** හෙතුනා ජාතිත්තා පඤ්ඤාය විමුත්තිති විමුත්තස්ස. **උපසන්තස්සාති** අභිනන්තරෙ රාගාදීනං උපසමෙන උපසන්තස්ස. **තාදිනොති** තථා රූපස්ස. දෙසනාවසානෙ සොසම්බිවාසී තිස්සත්ථෙරෝ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, සෙසමහාජනස්සපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

සොසම්බිවාසිතිස්සත්ථෙර භාණකෙර වත්ථු සත්තමං.

7. 8.

"අස්සද්ධා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරං ආරබ්හ කථෙසි. එකදිවසං හි තිංසමත්තා ආරඤ්ඤකා භික්ඛූ සත්ථු සන්තිකං ආගන්ත්වා වන්දිත්වා නිසීදිංසු, සත්ථා තෙසං සඝ පරිසමජ්ඣෙ අරහත්තස්ස උපනිස්සයං දිස්වා සාරිපුත්තත්ථෙරං ආමන්තෙත්වා-සද්දහසි ත්වං සාරිපුත්ත සද්ධින්ද්‍රියං භාවිතං බහුලීකතං අමතොගධං හොති අමතපරියොසානන්ති එවං පඤ්චින්ද්‍රියානි ආරබ්හ පඤ්හං පුච්ඡි. ථෙරො-න චාහං භන්තෙ එත්ථ භගවතො සද්ධාය ගච්ඡාමි සද්ධින්ද්‍රියං-පෙ-අමතපරියොසානන්ති. යෙසං භූත තං භන්තෙ අඤ්ඤතං අස්ස අදිට්ඨං අවිදිතං අසච්ඡිකතං අඵුසිතං පඤ්ඤාය තෙ තත්ථ පරෙසං සද්ධාය ගවෙසිතබ්බං සද්ධින්ද්‍රියං-පෙ-අමතපරියොසානන්ති, එවං තං පඤ්හං ව්‍යාකාසි, තං සුත්වා භික්ඛූ ඝට්ඨං සමුට්ඨාපෙසුං-සාරිපුත්තත්ථෙරෝ මිච්ඡාගහණං නෙව විස්සජ්ජෙසි අජ්ජාපි සම්මාසම්බුද්ධස්ස න සද්දහති යෙවාති, තං සුත්වා සත්ථා-නින්නානාමෙතං භික්ඛවෙ වදෙථ අහං හි පඤ්චින්ද්‍රියානි අභාවෙත්වා සම්ථවිපස්සනං අවඩ්ඪෙත්වා මග්ගඵලානි සච්ඡිකාතුං සමත්ථො නාම අත්ථීති සද්දහසි සාරිපුත්තාති පුච්ඡි. සො එවං සච්ඡිකරොන්තො අත්ථි නාමාති න සද්දහාමි භන්තෙතති ඇත්ථෙසි. න දිට්ඨස්ස වා ඤාතස්ස වා ඵලං විපාකං න සද්දහති නාපි බුද්ධාදීනං ගුණං න සද්දහති, එසො පන අත්තනා පටිවිද්ධෙසු ඛීණාසවපස්සෙ මග්ගඵලධම්මෙසු පරෙසං සද්ධාය න ගච්ඡති තස්මා අනුපවජ්ජොති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අස්සද්ධා අකතඤ්ඤූ ච සන්ධිච්ඡෙදෙ ච යො නරො,
හතාවකාසො වන්තාසො ස වෙ උත්තමපොරිසො"ති.

තත්ථ අත්තනා පටිවිද්ධගුණං පරෙසං කථාය න සද්දහතීති **අස්සද්ධා.** අකතං නිබ්බාණං ජානාතීති **අකතඤ්ඤූ,** සච්ඡිකත නිබ්බාණොති අත්ථො. වට්ටසන්ධිං සංසාරසන්ධිං ඡෙත්වා සිතොති **සන්ධිච්ඡෙදෙ.** කුසලාකුසලකම්මබ්භස්ස ඛීණත්තා නිබබත්තනො කායො හතො අස්සාති **හතාවකාසො.** වන්තානි මග්ගෙන කත්තබ්බ කිච්චස්ස කතත්තා ආසා ඉමිනා වන්තාති **වන්තාසො.** සො එව රූපො නරො පටිලද්ධලොකුත්තරධම්මතාය පුරිසෙසු උත්තමභාවං පත්තොතති පුරිසුත්තමොති. ගාථාවසානෙ තෙ ආරඤ්ඤකා තිංසමත්තා භික්ඛූ සඝ පටිසමභිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු සෙසජනස්සපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස පඤ්හවිස්සජ්ජනවත්ථු අට්ඨමං.

---

7. 9.

"ගාමෙ වා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඛදිරවනියරෙවතත්ථෙරං ආරබ්හ කථෙසි. ආයස්මා හි සාරිපුත්තො

සන්තානසිත්තිකොවිඩනං පහාය පබ්බජිත්වා චාලා උපචාලා සිසූපචාලාති තිස්සො භගිනියෝ වඤ්ඤ උපසෙනොති ඉමෙ වෙ ච භාතරෝ පබ්බාජේසි. රෙවතකුමාරෝ එකොව ගෙහෙ අවසිසසි, අථස්ස මාතා විනෙතුසි-මම පුත්තෙනා උපතිස්සො එත්තකං ධනං පහාය පබ්බජිත්වා තිස්සො භගිනියෝ වෙ ච භාතරෝ පබ්බාජෙසි, රෙවතෙ එකො අවසෙසො සවෙ ඉමම්පි පබ්බාජෙස්සති එත්තකං නො ධනං නස්සිස්සති කුලවංසො පච්ඡිජ්ජිස්සති දහරකාලෙඉෙව නං ඝරාවාසෙන බන්ධිස්සාමීති, සාරිපුත්තත්ථෙරෙපි පරිගච්චෙව නික්ඛු ආණාපෙසි-සවෙ ආවුසො රෙවතෙ පබ්බජිතුකාමෙ ආගච්ඡති ආගතමත්තමෙව නං පබ්බාජෙය්යාථ මම මාතාපිතරෝ මිච්ඡාදිට්ඨිකා කිං තෙහි ආපුච්ඡිතෙහි අහමෙව තස්ස මාතා ච පිතා චාති, මාතා පිස්ස රෙවත කුමාරං සත්තවස්සිකාමෙව ඝරබන්ධනෙන බන්ධිතුකාමා සමානජාතිකෙ කුලෙ දාරිකං වාරෙත්වා දිවසං ඨපෙත්වා කුමාරං මණ්ඩෙත්වා පසා ධෙත්වා මහතා පරිවාරෙන සද්ධිං ආදාය කුමාරිකාය සන්තිකං අග මාසි, අථ නෙසං කතමඛලානං චිත්තම්පි ඤත්තිකොපූ සන්නිපතිතෙසු උදකපාතියං හත්ථෙ ඔතාරෙත්වා මඛලානි වත්වා කුමාරිකාය වුද්ධිං ආකඞ්ඛමානා ඤතකා තව අය්‍යකාය දිඨධම්මං පස්ස අය්‍යකා විය විරං ජීව අම්මාති ආහංසු, රෙවතකුමාරෝ නො ඉුඛෙ ඉමිස්සා අය්‍ය කාය දිඨධමෙමාති විනෙත්වා භාතරා ඉමිස්සා අය්‍යකාති පුච්ඡි. අථ නං ආහංසු-භාත කිං නු පස්සසි ඉමං මිසංවස්සසතිකං ඛණ්ඩදන්තං පලිතකෙසං වලිතත්වචං තිලකාහතගත්තං ගොපාණසිවඞ්කං, එසා එතිස්සා අය්‍යකාති, කිං පන අයම්පි එවරූපා භවිස්සතීති, සවෙ ජීවිස්සති භවිස්සති භාතාති, සෙ විනෙතාසි-එවරූපම්පි නාම සරීර ජරාය ඉමං විපසාරං පාපුණිස්සතීති, ඉදමෙම භාතරා උපතිස්සෙන දිඨං භවිස්සති අජෙජව පලාසිත්වා පබ්බජිතුං වට්ටතීති, ඉථ නං ඤතකා කුමාරිකාය සද්ධිං එකයානං ආරොපෙත්වා ආදාය පක්කමිංසු, සෙ ථොකං ගන්ත්වා සරීරකිච්චං අපදිසිත්වා ඨපෙථ තාව යානං ඔත රිත්වා ආගමිස්සාමීති යොගඤ්ඤ ඔතරිත්වා එකස්මිං ගුම්බෙ ථොකං පපඤ්චං කත්වා අගමාසි, පුනපි ථොකං ගන්ත්වා තෙනෙව අපදෙ සෙන ඔතරිත්වා අභිරුහි, පුනපි තථෙව අකාසි, අථස්ස ඤතකා අද්ධා ඉමස්ස උඤ්ඤානි වත්තන්තීති සල්ලක්ඛෙත්වා නානිදළ්හං ආරක්ඛං කරිංසු, සෙ පුනපි ථොකං ගන්ත්වා තෙනෙව අපදෙසෙන ඔතරිත්වා තුම්හෙ පාජෙනෙතා පුරතො ගච්ඡථ මයං පච්ඡා සනිකං ආගමිස්සා මාති වත්වා ඔතරිත්වා ගුම්බාභිමුඛො අහොසි, ඤතකාපිස්ස පච්ඡතො ආගමිස්සතීති සකසකයානං පාජෙන්තා අගමංසු, සෙ තතො පලා සිත්වා එකස්මිං පදෙසෙ තිංසමත්තා භික්ඛු වසන්ති තෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා ආහ-පබ්බාජෙථ මං භන්තෙති, ආවුසො ත්වං සබ්බා ලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතො මයං තෙ රාජපුත්තභාවං වා අමච්චපුත්තභාවං වා න ජානාම භාථං පබ්බාජෙස්සාමාති, කුමෙහ මං භන්තෙ න ජානාථාති?, න ජානාම ආවුසොති, අහං උපතිස්සස්ස කණිට්ඨභාතිකොති,

කෝ එසෝ උපනිස්සෝ නාමාති? ආම භන්තෙ භදන්තා මම භාතරං සාරිපුත්තොති වදන්ති තස්මා උපනිස්සොති වුත්තෙ න ජානන්ති, කිං පන තුම්හෙ සාරිපුත්තත්‍රෙරස්ස භණ්ඩභාතිකොති? ආම භන්තෙති, තෙන හි එහි භාතරං තෙ අනුඤ්ඤාතමෙවාති වත්වා තස්ස ආභරණානි ඔමුඤ්චාපෙත්වා එකමන්තෙ ඨපාපෙත්වා තං පබ්බාජෙත්වා ථෙරස්ස සාසනං පහිණිංසු, ථෙරොපි තං සුත්වා භගවතෝ ආරොචෙසි– භන්තෙ ආරඤ්ඤකභික්ඛූහි කිර රෙවතෝ පබ්බාජිතොති සාසනං පහිණිංසු ගන්ත්වා තං පස්සිත්වා ආගමිස්සාමීති, සත්ථා–අධිවාසෙහි තාව සාරිපුත්තාති ගන්තුං න අදාසි, ථෙරෙ පුන කතිපාහච්චයෙන සත්ථාරං ආපුච්ඡි, සත්ථා–අධිවාසෙහි තාව සාරිපුත්තා මයම්පි ආගමිස්සාමාති නෙව ගන්තුං අදාසි; සාමණෙරොපි සවාහං ඉධ වසිස්සාම් ඤාතකා මං අනුබන්ධිත්වා පක්කොසිස්සන්තීති තෙසං භික්ඛූනං සන්තිකෙ යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං උග්ගණ්හිත්වා පත්තචීවරමාදාය චාරිකං චරමානෝ තතෝ කිංසයොජනෙ ඨානෙ ඛදිරවනං ගන්ත්වා අන්තෝ වස්සෙයෙව තෙමාසබ්භන්තරෙ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, ථෙරෙපි පවාරෙත්වා සත්ථාරං පුන තත්‍ර ගමනත්‍රාය ආපුච්ඡි, සත්ථා මයම්පි ආගමිස්සාම සාරිපුත්තාති පඤ්චහි භික්ඛුසතෙහි සද්ධිං නික්ඛමි, ථොකං ගතකාලෙ ආනන්දත්‍රෙරෝ වෙඛාපථෙ ඨත්වා සත්ථාරං ආගච්ඡන්තෙ රෙවතස්ස සන්තිකං ගමනමග්ගෙ අඤ්ඤං පරිහාරපථං සධිං යොජනිකං මනුස්සාවාසං අයං උම්මග්ගොති කිංසයොජනිකං අම්හාකං අනුස්සපරිග්ගහිතං කතරෙන භවිස්සතීති, සීවලි පන ආනන්ද අමෙහි සද්ධිං ආගතොති? ආම භන්තෙති, සමෙ සීවලි ආගතො උම්මග්ගමෙව ගණ්හාතීති, සත්ථා කිර අහං තුම්හාකං යාගුභත්තං උපපාදෙස්සාමි උම්මග්ගං ගණ්හාති අවත්වා තෙසං තෙසං ජනානං පුඤ්ඤවිපාකං දස්සනත්ථං එතන්නි ඤත්වා සචෙ සීවලි ආගතො උම්මග්ගං ගණ්හාති ආහ, සත්ථරි පන තං මග්ගං පටිපන්නෙ දෙවතා අම්හාකං අය්‍යස්ස සීවලිත්‍රෙරස්ස සක්කාරං කරිස්සාමාති චින්තෙත්වා එකොකයොජනෙ විහාරෙ කාරෙත්වා එකෙකයොජනතො උඛං ගන්තුං අදත්වා පාතොව උට්ඨාය දිබ්බානි යාගුආදීනි ගහෙත්වා අම්හාකං අය්‍යෙ සීවලිත්‍රෙරෝ කහං නිසින්නොතා කහං නිසිදිස්සතීති විවරන්ති, ථෙරෙ අත්තනෝ අභිහටං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දත්වා පෙසි, එවං සත්ථා සපරිවාරෙ සීහයොජනිකං භත්තාරං සීවලිත්‍රෙරස්සෙව පුඤ්ඤං අනුභවමානෝ අගමාසි, රෙවතත්‍රෙරොපි සත්ත ආගමනං සුත්වා භගවතෝ ගන්ධකුටිං මාපෙත්වා පච කූටාගාරසතානි පච චඞ්කමණසතානි පච රත්තනිට්ඨාන දිවාට්ඨානසතානි ච මාපෙසි, සත්ථා තස්ස සන්තිකෙ මාසමත්තමෙව වසි, තස්මිං වසමානොපි සීවලිත්‍රෙරස්සෙව පුඤ්ඤං අනුභවි, තං පන වෙ මහල්ලකභික්ඛූ සත්ථු ඛදිරවනං පවිසනකාලෙ එවං විත්තසිංසු– අයං භික්ඛු එත්තකං නවකම්මං කරොන්තො කිං සක්ඛිස්සති සමණධම්මං කාතුං සත්ථා සාරිපුත්තස්ස භණ්ඩෙත්වා මුඛොලොකන භික්ඛං කරොන්තො එවරූපස්ස නවභූමිකස්ස සන්තිකං ආගතොති, සත්ථා

තං දිවසං පච්චූසකාලේ ලෝකං ඔලෝකෙන්තා තෙ භික්ඛූ දිස්වා තෙසං චිත්තාචාරං අඤ්ඤාසි, තස්මා තත්ථ මාසමත්තං වසිත්වා භික්ඛා චාරවෙලාය යථා තෙ භික්ඛූ අත්තනෝ තෙලනාළිං ච උදකකුම්භඤ්ච උපාහනඤ්ච පමුඤ්චන්ති තථා අධිට්ඨහිත්වා භික්ඛාචාරත්ථාය විහාරූප චාරතෝ බහි නික්ඛන්තකාලෙ ඉද්ධිං විස්සජ්ජෙසි, අථ තෙ භික්ඛූ මයා ඉදඤ්චිදඤ්ච පමුට්ඨං මයාපි පමුට්ඨන්ති උභොපි නිවත්තිත්වා තං ඨානං අසල්ලක්ඛෙත්වා බදිරරුක්ඛකණ්ටකෙහි විජ්ඣමානා විවරිත්වා එකසීමං බදිරරුක්ඛෙ ඔලඹන්තං අත්තනෝ භණ්ඩකං දිස්වා ආදාය පක්කමිංසු, සත්ථාපි භික්ඛුසඞ්ඝං ආදාය පුන මාසමත්තෙනෙව සීවලිත්තෙරස්ස පුඤ්ඤඵලං අනුභවමානෝ ගන්ත්වා පුබ්බාරාමං පාවිසි, අථ තෙ මඤ්ඤලාභිකභික්ඛූ පාතොව මුඛං ධොවිත්වා ආගන්තුකභත්තඤ්චිකාය විසාඛාය ඝරං යාගුං පිවිස්සාමාති ගන්ත්වා යාගුං පිවිත්වා ඛජ්ජකං ඛාදිත්වා නිසීදිංසු, අථ තෙ විසාඛා පුච්ඡි-තුම්හෙ භි භන්තෙ සත්ථාරා සද්ධිං රෙවතත්තෙරස්ස වසනට්ඨානං අගම්ත්ථාති?, ආම උපාසිකෙති, රමණීයං භන්තෙ ථෙරස්ස වසනට්ඨානන්ති?, කුතො තස්ස රමණීයතා සෙතකණ්ඨකබදිරරුක්ඛගහනං පෙතානං නිවාසනට්ඨානසදිසං උපාසිකෙති, අථඤ්ඤෙ වෙ දහරභික්ඛූ ආගම්ංසු, උපාසිකා තෙසම්පි යාගුඛජ්ජකං දත්වා තථෙව පරිපුච්ඡි, තෙ ආහංසු-න සක්කා උපාසිකෙ වණ්ණෙතුං සුඛම්මදෙවසහාසදිසං ඉද්ධියා අභිසඞ්ඛතං විය ථෙරස්ස වසනට්ඨානන්ති, උපාසිකා විනෙතාසි-පඨමං ආගතා භික්ඛූ අඤ්ඤථා වදිංසු ඉමෙ නාම අඤ්ඤථා වදන්ති, පඨමං ආගතා භික්ඛූ කිඤ්චිදෙව පමුඤ්චිත්වා ඉද්ධියා විස්සට්ඨකාලෙ පවිත්තිවත්තිත්වා ගතා භවිස්සන්ති, ඉමෙ පන ඉද්ධියා අභිසඞ්ඛරිත්වා නිම්මිතකාලෙ ගතා භවිස්සන්ත්ති අත්තනෝ පණ්ඩිතභාවෙන එතමත්ථං ඤත්වා සත්ථු[1] ආගතකාලෙ පුච්ඡිස්සාමීති අට්ඨාසි, තතෝ මුහුත්තසෙව සත්ථා භික්ඛුසඞ්ඝපරිවුතෝ විසාඛාය ගෙහං ගන්ත්වා පඤ්ඤත්තාසනෙ නිසීදි, සා බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං සක්කච්චං පරිවිසිත්වා භත්තකිච්චාවසානෙ සත්ථාරං වන්දිත්වා පරිපුච්ඡි-භන්තෙ තුම්හෙහි සද්ධිං ගතභික්ඛූසු එකවෙව රෙවතත්තෙරස්ස වසනට්ඨානං බදිරගහනං අරඤ්ඤනන්ති වදන්ති, එකවෙව රමණීයන්ති කිනාභුබො එතන්ති, සත්ථා උපාසිකෙ ගාමෙ[2] වා හොතු අරඤ්ඤං[3] වා යස්මිං ඨානෙ අරහන්තො විහරන්ති තං රමණීයමෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"ගාමෙ වා යදි වා රඤ්ඤෙ නිනෙන වා යදි වා ථලෙ
යත්ථාරහන්තො විහරන්ති තං භූමිං[4] රාමණෙය්‍යක"න්ති.

තත්ථ කිඤ්චාපි අරහන්තො ගාමන්තෙ කායවිවෙකං න ලභන්ති චිත්තවිවෙකං පන ලභන්තෙව, තෙසං හි දිබ්බපරිභොගානිපි ආරම්මණානි චිත්තං වාලෙතුං න සක්කොන්ති, තස්මා ගාමෙ වා හොතු

1. ම. සත්ථාරං. 2. ම. ගාමෙ. 3. ම අරඤ්ඤෙ. 4 ම. භූමි

අරඤ්ඤදීනං වා අඤ්ඤතරං ඝණ්ඩ අරඟනෙතා විහරනති නං භූමිං රමණීයාසනනති සෝ භූමිපදෙසෝ රමණීයෝ එවාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අපරෙන සමයෙන භික්ඛූ කථං සමුට්ඨාපෙසුං-ආවුසො කෙන නු ඛො කාරණෙන සීවලිත්ථෙරෝ සත්තදිවස සත්තමාසාධිකානි සත්ත වස්සානි මාතුකුච්ඡියං වසි? කෙන කාරණෙන නිරයෙ පච්චි? කෙන එවං ලාභග්ගයසග්ගපත්තො ජාතොති?, සත්ථා තං කථං සුත්වා-භික්ඛවෙ කිං කථෙථාති පුච්ඡිත්වා-හනෙත ඉදං නාමාති වුත්තෙ-තස්සායස්මතො පුබ්බකම්මං කථෙන්තො ආහ-භික්ඛවෙ ඉතො එකනවුතිකප්පෙ විපස්සී භගවා ලොකෙ උප්පජ්ජිත්වා එකස්මිං සමයෙ ජනපදචාරිකං චරිත්වා පිතු නගරං පච්චාගමාසි, රාජ බුද්ධුපට්ඨාකස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආගන්තුකදානං සජ්ජෙත්වා නාගරානං සාසනං පෙසෙසි-ආගන්තුකා මයාං දූතෙ සහායකා හොන්තූති, තෙ තථා කත්වා රඤ්ඤා දින්නදානතො අතිරෙකතරං දස්සාමාති සත්ථාරං නිමන්තෙත්වා පුන දිවසෙ දානං පටියාදෙත්වා රඤ්ඤෝ සාසනං පහිණිංසු, රාජා ආගන්ත්වා තෙසං දානං දිස්වා ඉතො අධිකතරං දස්සාමීති පුනදිවසත්ථාය සත්ථාරං නිමන්තෙසි, තෙව රාජ නාගරෙ පරාජෙතුං සක්ඛි, න නාගරා රාජානං; නාගරා ඡට්ඨෙ වාරෙ සෙවදනි යථා ඉමස්මිං දානෙ ඉදං නාම නත්ථීති න සක්කා හොති වත්තුං එවං දානං දස්සාමාති විනෙත්වා පුන දිවසෙ දානං පටියාදෙත්වා කිඤ්චාපි ඛො එත්ථ නත්ථීති ඔලොකෙන්තා අල්ලමධුමෙව න අද්දසංසු, පඤ්චමධු පන බහූ අත්ථි, තෙ අල්ලමධුකත්ථාය චතූසු නගරවාරෙසු චත්තාරි කාහාපණසහස්සානි ගාහාපෙත්වා පහිණිංසු, අථෙකො ජනපද මනුස්සො ගාමභොජකං පසාදිතුං ආගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ මධුපටලං දිස්වා මක්ඛිකා පලාපෙත්වා සාඛං ඡිඳිත්වා සාඛාදණ්ඩකෙ නෙව සඤ්ඨිං මධුපටලං ආදාය ගාමභොජකස්ස දස්සාමීති නගරං පාවිසි, මධුඅත්ථාය ගතො තං දිස්වා අමෙහා විකකිණියං මධුනති පුවච්චි, න විකකිණියං සාමීති, හඤ්ඤ ඉමං කාහාපණං ගණ්හෙත්වා දෙහීති, සො විනෙහාසි-ඉදං මධුපටලං පාදමත්තම්පි න අග්ඝති අයං පන කාහාපණං දෙති බහුකාහාපණකො මඤ්ඤෙ මයා වඩ්ඪෙතුං වට්ටතීති, අථ තං න දෙමීති ආහ, තෙන හි මෙ කාහාපණෙ ගණ්හාහීති, චිහිපි න ඉච්ඡිති, එවං තාව වඩ්ඪෙසි යාව සොළස කහාපණෙ ගණ්හාහීති ගණ්ඨිකං උපනෙසි, අථ නං සෝ ආහ-කින්නු ඛො ත්වං උම්මත්තකොසි? උදාහු කාහාපණානං ඨපනොකාසං න ලභසි? පාදමපි අනග්ඝන්තකං මධුං සඝස්සං ගහෙත්වා දෙහීති වදෙසි, කින්නාමෙතන්ති, ජානාමිහං හො ඉමිනා පන මෙ කම්මං අත්ථි තෙනෙව වදාමීති, කිං කම්මං සාමීති? අමෙහගි විපස්සිබුද්ධස්ස අසීතියා සාවකසහස්සපරිවාරස්ස මහාදානං සජ්ජිතං, තත්ථෙකං අල්ලමධුමෙව නත්ථි තස්මා එවං ගණ්හාමීති, එවං සන්තෙ නාහං මූලෙන දස්සාමි සබෙ අහම්පි දානෙ පත්තිං ලභිස්සාමි දස්සාමීති, සෝ ගන්ත්වා නාගරානං තම්පවං ආරොචෙසි,

නාගරා ච තස්ස සද්ධාය බලවභාවං ඤත්වා සාධු සාධු පත්තිකා හොන්තු පටිජානිංසු, තෙ බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසඞ්ඝං නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකං දත්වා මහන්තං සුවණ්ණපාතිං ආහරාපෙත්වා මධුපටලං පිළාපෙසුං, තතෙව මනුස්සෙන පණ්ණාකාරත්ථාය දධිවාරකොපි ආහටො අහොසි, සො තම්පි දධිං පාතියං ආකිරිත්වා තෙන මධුනා සන්තප්පෙත්වා බුද්ධ පමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස ආදිතො පට්ඨාය අදාසි, තං යාවදත්ථං ගණ්හන්තානං සබ්බෙසං පාපුණි, උත්තරිම්පි අවසිට්ඨං අහොසියෙව, එවං ථොකං මධුකථං තාව බහුත්තං පාපුණිත්ති න විඤ්ඤාතබ්බං, තස්මිඤ් බුද්ධානුභාවෙන පාපුණි, බුද්ධවිසයො න විඤ්ඤාතබ්බො, වුත්තම්හි අවිඤ්ඤෙය්‍යානීති වුත්තානි තානි විඤ්ඤාතුං සමත්ථාදෙවතා උම්මාදසෙව භාගී හොතීති, සො පුරිසො ඉදං එත්තකං කම්මං කත්වා ආයුපරියොසානෙ දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා එත්තකං කාලං සංසරන්තො එකස්මිං සමයෙ දෙවලොකා චවිත්වා බාරාණසියං රාජකුලෙ නිබ්බත්තො පිතු අච්චයෙන රජ්ජං පාපුණි, සො එකං නගරං ගණ්හිස්සාමීති ගන්ත්වා පරිවාරෙසි නාගරානං ච සාසනං පහිණි–රජ්ජං වා දෙන්තු යුද්ධං වා, තෙ නෙව රජ්ජං දස්සාම න යුද්ධන්ති වත්වා චූළවාරෙහි නික්ඛමිත්වා දාරුදකාදීනි ආහරන්ති සබ්බකිච්චානි කරොන්ති; ඉතරොපි චත්තාරි මහාවාරා රක්ඛන්තා සත්තමාසාධිකානි සත්තවස්සානි නගරං උපරුන්ධි. අථස්ස මාතා කිමෙම පුත්තො කරොන්තීති පුච්ඡිත්වා– ඉදං නාම දෙත්තීති තං පවත්තිං සුත්වා බාලො මම පුත්තො ගච්ඡ තස්ස චූළවාරාති පි පිටාය නගරං උපරුන්ධාතූති වදෙථාති, සො මාතුසාසනං සුත්වා තථා අකාසි, නාගරාපි බහි නික්ඛමිතුං අලභන්තා සත්තමෙ දිවසෙ අත්තනො රාජානං මාරෙත්වා තස්ස රජ්ජං අදංසු, ඉමං කම්මං කත්වා ආයුපරියොසානෙ අවීචිම්හි නිබ්බත්තිත්වා යාවායං මහා පඨවී යොජනමත්තං උස්සන්නා තාව නිරයෙ පච්චිත්වා වුත්තාවසෙසෙන චූළවාරානං පිදහිතත්තා තතො චුතො තස්සා එව මාතුකුච්ඡිස්මිං පටිසන්ධිං ගහෙත්වා සත්තමාසාධිකානි සත්තවස්සානි අනෙන කුච්ඡිස්මිං වසිත්වා සත්තදිවසානි යොනිමුඛෙ නිරයං නිපජ්ජි, එවං භික්ඛවෙ සීවලී තදා නගරං උපරුන්ධිත්වා ගහිතනියාමෙනෙව එත්තකං කාලං නිරයෙ පච්චිත්වා චූළවාරානං පිදහිතත්තා තතො චුතො තස්සා එව මාතුකුච්ඡියං පටිසන්ධිං ගණ්හිත්වා එත්තකං කාලං කුච්ඡියං වසි, නව මධුනො දින්නත්තා ලාභග්ගයසග්ගපත්තො ජාතොති, පුනෙකදිවසං භික්ඛූ ආහංසු සම්මුඛාපෙසුං–අහො සාමණෙරස්ස ලාභො අහො පුඤ්ඤං යෙන එසනෙන පත්තානං භික්ඛුසතානං පච කුටාගාරසතාදීනි කතානීති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායත්ථෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ති පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ භික්ඛවෙ මයෙ පුත්තස්ස නෙව පුඤ්ඤං අත්ථි න පාපං උභයමස්ස පහීනත්ති වත්වා බ්‍රාහ්මණවග්ගෙ ඉමං ගාථමාහ:–

"යොධ පුඤ්ඤඤ්ච පාපඤ්ච උභොසඞ්ගං උපච්චගා
අසොකං විරජං සුද්ධං තමහං බ්‍රූමි බ්‍රාහ්මණ"නති.

බදිරවනියෙ රෙවතත්තෙරස්ස වත්ථු නවමං.

7, 10.

"රමණීයානී"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අසඳෘතරං ඉත්ථිං ආරබ්ධ කථෙසි. එකෝ කිර පිඩපාතිකෝ භික්ඛු සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා එකං ජීණ්ණං උය්‍යානං පවිසිත්වා **සමණධම්මං කරොති**, එකා නාගරසොභිනී ඉත්ථී පුරිසෙන සද්ධිං අඤ්ඤං අසුකට්ඨානං නාම ගම්ස්සාමි එථ තත්‍ථ ආගච්ඡෙය්‍යාසීති සඞ්කෙතං කත්වා අගමාසි, සො පුරිසො නාගඤ්ඤි, සා තස්ස ආගමනමග්ගං ඔලොකෙන්තී තං අදිස්වා උක්කණ්ඨිතා ඉතොචිතො ච විචරමානා තං උය්‍යානං පවිසිත්වා ථෙරං පලලඞ්කං ආභුජිත්වා නිසින්නං දිස්වා ඉතොචිතො ච ඔලොකයමානා අඤ්ඤං කිඤ්චි අදිස්වා අයඤ්චි පුරිසො එවමස්ස චිත්තං මොහෙස්සාමීති තස්ස පුරතො ඨත්වා පුප්ඵපුන්නිවත්ථසාටකං මොචෙත්වා නිවාසෙති කෙසෙ ඔලිඛ්වා බන්ධති පානිං පහරිත්වා හසති, ථෙරස්ස සංවෙගො උපජ්ජිත්වා සකලසරීරං ඵරි, සො කින්නුඛො ඉදනති චින්තෙසි, සත්ථාපි මම සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා සමණධම්මං කරිස්සාමීති ගතස්ස තස්ස භික්ඛුනො කා ත්‍රුඛො පවත්තතීති උපධාරෙන්තො තං ඉත්ථිං දිස්වා තස්සා අන්‍යාචාරකිරියං දිස්වා ථෙරස්ස ච සංවෙගුපපත්තිං ඤත්වා ගන්ධකුටියං නිසිනොනාව තෙන සද්ධිං කථෙසි-භික්ඛු කාමගවෙසනානං අරමනට්ඨානමෙව විතරගානං රමනට්ඨානං හොතීති එවං ව පන වත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"රමණීයානි අරඤ්ඤානි යත්‍ථ න රමති ජනො
විතරාගා රමිස්සන්ති න තෙ කාමගවෙසිනො"ති.

තත්‍ථ අරඤ්ඤානීති සුපුපිතතරුවනසණ්ඩමණ්ඩිතානි විමලසලිල සම්පන්නානි අරඤ්ඤානි නාම **රමණීයානි**, **යත්‍ථාති** යෙසු අරඤ්ඤෙසු විකසිතෙසු විය පදුමවනෙසු ගාමමක්ඛිකා කාමගවෙසකො ජනො **න රමති**. **විතරාගාති** විගතරාගා පන ඛීණාසවා නාම හමරම්බුකරා විය පදුමවනෙසු තථාරූපෙසු අරඤ්ඤෙසු **රමිස්සන්ති**, කිං කාරණා? **න තෙ කාමගවෙසිනො** යථා තෙ කාමගවෙසිනො න හොන්තීති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ ථෙරො යථානිසින්නොව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ආකාසෙනාගන්ත්වා ථුතිං කරොන්තො තථාගතස්ස පාදෙ වන්දිත්වා අගමාසි.

අසඳෘතරාය ඉත්ථියා වත්ථු දසමං.

අරහන්තවගග වණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

වගෙහා සත්තමෝ.

8, 1.

"සහස්සමපි වෙ වාචා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො තඹදාඨිකචොරඝාතකං ආරබ්ධ කථෙසි. එකූනපඤ්ඤතා කිර චොරා ගාමඝාතකාදීනි කරොන්තා ජීවිකං කප්පෙසුං, අථෙකො පුරිසො නිබ්බිඳිත්වා ඛණ්ඩාදීනි ගහෙත්වා තඹදාඨිකො නෙසං සන්තිකං ගන්ත්වා අහමපි තුම්හෙහි සද්ධිං ජීවිස්සාමීති ආහ, අථ නං චොරජෙට්ඨකස්ස දස්සෙත්වා අයම්පි අම්හාකං සන්තිකෙ වසිතුං ඉච්ඡතීති ආහංසු, අථ නං චොරජෙට්ඨකො ඔලොකෙත්වා අයං මාතු ථනං ජිඝච්ඡිත්වා පිතු වා ගලලොහිතං නීහරිත්වා ඛාදනසමත්ථො අත්තකඛළෙන්ති විඤ්ඤත්වා නජ්ජෙතස්ස අවිහාකං සන්තිකෙ වසන්තිවිඤ්ඤත්ති පටික්ඛිපි, සො එවං පටික්ඛිත්තොපි ආගන්ත්වා එකං තස්සෙව අන්තොවාසිකං උපට්ඨහන්තො ආරාධෙසි, සො තං ආදාය චොරජෙට්ඨකං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ-සාම් හද්දකො එස අම්හාකං උපකාරකො සඞ්ගණ්හථ තන්ති යාවිත්වා චොරජෙට්ඨකං පවිජ්ඣාපෙසි, අථෙකදිවසං නාගරා රාජ පුරිසෙහි සද්ධිං එකතොා හුත්වා තෙ චොරෙ ගහෙත්වා විනිච්ඡයමහා මච්චානං සන්තිකං නයිංසු, අමච්චා තෙසං ඵරසුනා සීසච්ඡෙදං ආණාපෙසුං, තතො කොා නුඛො ඉමෙ මාරෙස්සන්තීති පරියෙසන්තා තෙ මාරෙතුං ඉච්ඡන්තා කචි අදිස්වා චොරජෙට්ඨකං ආහංසු-ත්වං ඉමෙ මාරෙත්වා ජීවිතං වෙව ලභිස්සසි සම්මානං ව මාරෙහි තෙති, සොපි අත්තානං නිස්සාය වසිතත්තා තෙ මාරෙතුං න ඉච්ඡි, එතෙනුපායෙන එකූනපඤ්ඤතෙ පුච්ඡිංසු, සබ්බෙපි න ඉච්ඡිංසු, සබ්බපච්ඡා තං නිබ්බිඳිත්වා ඛණ්ඩාදීනං භණ්ඩකං ගහෙත්වා තඹදාඨිකං ගුච්ඡිංසු, සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තෙ සබ්බෙ මාරෙත්වා ජීවිතං වෙව සම්මානං ව ලභි, එතෙනුපායෙන නගරස්ස දක්ඛිණදිසතොාපි පඤ්ච චොරසතානි ආනෙත්වා අමච්චානං දස්සෙත්වා තෙහි තෙසං සීසච්ඡෙදං ආණත්තෙ චොරජෙට්ඨකං ආදිං කත්වා පුච්ඡන්තා කචි මාරෙතුං අනිච්ඡන්තං දිස්වා පුරිමදිවසෙ එකො පුරිසො පඤ්ඤතෙ චොරෙ මාරෙසි නාමහාභූ ඛො සොත්ථි?, අත්තකම්මතෙ අත්තකම්මතෙ අමෙහි දිට්ඨොති වුත්තෙ තං පක්කොසාපෙත්වා ඉමෙ මාරෙහි සම්මානං ලච්ඡසීති ආණාපෙසුං, සො සාධූති සම්පටිච්ඡිත්වා තෙපි මාරෙත්වා සම්මානං ලභි. අථ නං භද්දකො අයං පුරිසො නිබ්බං චොරඝාතකමෙවෙතං කරිස්සාමාති මඤ්ඤන්තා තස්ස ඨානන්තරං දත්වා සම්මානං කරිංසු, සො පඨමිමදිසතොපි උත්තර දිසතොපි ආනීතෙ පඤ්ඤතෙ චොරෙ ඝාතෙසියෙව, එවං චතූහි දිසාහි ආනීතානි චොරසහස්සානි මාරෙත්වා තතො පට්ඨාය දෙවසිකං එකං චෙති ආනීතෙ තෙ මනුස්සෙ මාරෙන්තො පඤ්ඤාස සංවච්ඡරානි චොරඝාතකම්මං අකාසි, සො මහල්ලකකාලෙ එකපහාරෙන සීසං ඡින්දිතුං න සක්කොති, වෙ තයො වාරෙ පහරන්තො මනුස්සෙ කිලමෙති, නාගරා විඤ්ඤාපිංසු-අස්සෙසුපි චොර ඝාතකො උපජීවිස්සති අයං අතිවිය මනුස්සෙ කිලමෙතී කිං ඉමිනාති තස්ස තං ඨානන්තරං හරිංසු, සො පුබ්බෙ චොරඝාතක

කම්මං කරොන්තෝ අහතඝාටකෙ නිවාසෙතුං නවඝපිනා ඛීරඝාගුං පාතුං සුමනපුප්ඵානි පිලන්ධිතුං ගන්ධෙ විලිම්පිතුන්ති ඉමානි වත්ථානිපි නලභි, සො ඝාතා චාවිතදිවසෙ ඛීරඝාගුං මෙ පච්ඨාති වත්වා අහත වත්ථානි සුමනමාලාවිලෙපනානි ගාහාපෙත්වා නදිං ගන්ත්වා නහාත්වා අහතවත්ථානි නිවාසෙත්වා මාලානි පිලන්ධිත්වා ගන්ධෙහි අනුලිත්ත ගත්තෝ ගෙහං ආගන්ත්වා නිසීදි, අථස්ස නවඝපිසඞ්ඛතං ඛීරඝාගුං පුරතෝ ඨපෙත්වා හත්ථධොවනොදකං ආහරිංසු, තස්මිං ඛණෙ සාරිපුත්තත්ථෙරෝ සමාධිතෝ වුට්ඨාය කාළෝ ඛ්වායං මයා ගන්තබ්බනති අත්තනෝ භික්ඛාචාරං ඔලොකෙන්තෝ තස්ස ගෙහෙ ඛීරඝාගුං දිස්වා කරිස්සති ඛ්වායං මෙ පුරිසෝ සඞ්ගහං කරිස්සති කරිත්වා ව පන මහාඝපත්තිං ලභිස්සති අහං ඛුල්ලපුත්තෝති ඤත්වා විවරං පාරුපිත්වා පත්තමාදාය තස්ස ගෙහවාරෙ සීහමෙව අත්තානං දස්සෙසි, සො ථෙරං දිස්වාව පසන්නමානසෝ විනෙතසි-මයා ඛීරං වොරඝාතකම්මං කතං බහූනඤ්ඤා මාරිතා ඉදානි මෙ ගෙහෙ ඛීරඝාගු පච්ඨතනා ථෙරෝ ආගන්ත්වා මම ගෙහවාරෙ සීතෝ ඉදානි මයා අය්‍යස්ස දෙය්‍ය ධම්මං දාතුං වට්ටතීති පුරතෝ ඨපිතං ඝාගුං අපනෙත්වා ථෙරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා අත්තනෝ ගෙහෙ නිසීදාපෙත්වා පත්තෙ ඛීරඝාගුං ආකිරිත්වා නවඝපිං ආසිඤ්චිත්වා ථෙරං විජ්ඨමානෝ අට්ඨාසි, අථස්ස දීඝරත්තං අලඞ්කුබ්බතාය ඛීරඝාගුං පාතුං බලවඅජ්ඣාසයෝ අහොසි, ථෙරෝ තස්සජ්ඣාසයං ඤත්වා චිං උපාසක අත්තනෝ ඝාගුං පිවාති ආහ, සො අඤ්ඤස්ස හත්ථෙ විජ්ඨනිං දත්වා ඝාගුං පිවි, ථෙරෝ විජ්ඨමානං පුරිසං ගවේ උපාසකමෙව විජ්ඨාති ආහ, සො විජ්ඨ මානෝ කුච්ඡිපුරං ඝාගු පිවිත්වා ආගන්ත්වා ථෙරං විජ්ඨමානෝ ඨත්වා කතාහාරකිච්චස්ස ථෙරස්ස පත්තං අග්ගහෙසි, ථෙරෝ තස්ස අනු මොදනං ආරභි, සො අත්තනෝ චිත්තං ථෙරස්ස ධම්මදෙසනානුගුණං කාතුං නාසක්ඛි, ථෙරෝ සල්ලක්ඛෙත්වා උපාසක ඝාසම්ං චිත්තං දෙසනානුගුණං කාතුං න සක්කොසීති පුච්ඡි, හන්ත මයා දීඝරත්තං කක්ඛළකම්මං කතං බහූ මනුස්සා මාරිතා, තම්හං අත්තනෝ කම්මං සරන්තෝ චිත්තං අය්‍යස්ස දෙසනානුගුණං කාතුං නාසක්ඛින්ති, ථෙරෝ වචෙස්සාම් තන්ති චින්තෙත්වා කිං පන ත්වං අත්තනෝ රුචියා අකාසි අඤ්ඤෙහි කාරිතොසීති, රාජා මං කාරෙසි හන්තෙති, කින්නුඛෝ තෙ උපාසක එවං සන්තෙ අකුසලං හොතීති, ම්ඕඛාතුකෝ උපාසකෝ ථෙරෙනෙවං වුත්තෙ නත්ථි මය්හං අකුසලන්ති සඤ්ඤී හුත්වා තෙන හි හන්තෙ ධම්මං කථෙථාති, සො ථෙරෙ අනුමොදනං කරොන්තෙ එකග්ගචිත්තෝ හුත්වා ධම්මං සුණන්තෝ සොතාපත්තිඵලස්ස ඔරතෝ අනුලොමිකං ඛන්තිං නිබ්බත්තෙසි, ථෙරොපි අනුමොදනං කත්වා පක්කාමි, උපාසකං ථෙරමනුගන්ත්වා නිවත්තමානං එකා යක්ඛිනී ඩෙත්තුවෙසෙනාගන්ත්වා උරෙ පහරිත්වා මාරෙසි, සො කාලං කත්වා තුසිතපුරෙ නිබ්බත්ති, ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-චෙවාර

ඝාතකෝ පවපණ්ණාස වස්සානි කක්කළකම්මං කත්වා අජ්ජේව තතෝ මුත්තෝ අජ්ජේව හි ථේරස්ස භික්ඛං දත්වා අජ්ජේව කාල කතෝ කහන්නුඛෝ නිබ්බත්තෝනාති, සත්ථා ආගන්ත්වා කායඝතාය භික්ඛවේ එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෝ-භික්ඛවේ තුසිතපුරේ නිබ්බත්තෝනාති ආහ, කිං හන්තෝ වදේථ එත්තකං කාලං එත්තකේ මනුස්සේ මාරේත්වා තුසිතවිමානෙ නිබ්බත්තෝනාති? ආම භික්ඛවේ මහන්තෝ තෙන කල්‍යාණම්තෝ ලද්ධෝ, සෝ සාරිපුත්තස්ස ධම්මදේසනං සුත්වා අනුලෝමඤාණං නිබ්බත්තෙත්වා ඉතෝ චුතෝ තුසිතවිමානෙ නිබ්බත්තෝනාති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"සුභාසිතං සුණිත්වාන නගරෙ වොරඝාතකෝ
අනුලොම ඛන්තිං ලබ්ධාන මොදති තිදිවං ගතෝ"ති.

හන්ත අනුමොදනකථා නාම න බලවා තෙන කතං අකුසල කම්මං මහන්තකං කථං තත්තකෙන විසෙසං නිබ්බත්තෙසීති?, සත්ථා කිං භික්ඛවේ මයා දෙසිතධම්මස්ස අපපං වා බහුං වා පමාණං මා ගණ්හථ එකවාරංපි හි අත්ථනිස්සිතා සෙය්‍යා එවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්නෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"සහස්සමපි වෙ වාචා අනත්ථපදසංහිතා
එකං අත්ථපදං සෙය්‍යෝ යං සුත්වා උපසම්මති"ති.

තත්ථ සහස්සමපීති පරිච්ඡේදවචනං, එකං සහස්සං වෙ සහස්සානීති එවං සහස්සෙන වෙව පරිච්ඡින්නවාචා හොන්ති, තා ච පන අනත්ථ පදසංහිතා ආකාඝවණ්ණනා පඛ්ඛතවණ්ණනා වනවණ්ණනාදීනි පකා සකෙහි අනිය්‍යානදීපකෙහි අනත්ථකෙහි පදෙහි සංහිතා යාව බහුකා හොන්ති තාව පාපිකා එවාති අත්ථෝ. **එකං අත්ථපදන්ති** යං පන අයං කායෝ අයං කායඝතාසති තිස්සෝ විජ්ජා අනුප්පත්තෝ කතං බුද්ධස්ස සාසනන්ති එවරූපං **එකං අත්ථපදං සුත්වා** රාගාදිවූපසමෙන වූපසම්මති තං අත්ථසාධකං නිබ්බාණපටිසඤ්ඤුත්තං ඛණ්ඩාතු ආයතනාදිඅභිඤ්ඤාබලඛොජ්ඣඞ්ගසතිපට්ඨානපරිදීපකං **එකම්පි** පදං සෙය්‍යෝයෙවාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

නඩදුඝිකවොරඝාතකස්ස වත්ථු පඨමං.

8, 2.

"සහස්සමපි වෙ ගාථා"නි ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ දූරුච්චියත්ථේරං ආරබ්ධ කථෙසි. එකස්මිං හි කාලෙ බහුම්පි සුස්සා නාවාය මහාසමුද්දං පක්ඛන්දිත්වා අන්තොසමුද්දෙ භින්නාය නාවාය මච්ඡභත්තා අහෙසුං. එකොවෙත්ථ එකං ඵලකං

ගන්ත්වා වායමන්තෝ සුප්පාරකපට්ටනතීරං ඔක්කමි, තස්ස නිවාසන පාරුපනං නත්ථි, සෝ අඤ්ඤං කිඤ්චි අපස්සන්තෝ සුක්ඛකට්ඨදණ්ඩකෙ වාකෙහි පළිවෙඨෙත්වා නිවාසනපාරුපනං කත්වා දෙවකුලතෝ කපාලකං ගහෙත්වා සුප්පාරකපට්ටනං අගමාසි, මනුස්සා තං දිස්වා යාගුභත්තාදීනි දත්වා අයං එකෝ අරහාති සඤ්ඤාවෙසුං, සෝ වත්ථෙසු උප්පන්නෙසු සඞ්ඝං නිවාසෙස්සාමි වා පාරුපිස්සාමි වා ලාභසක්කාරං මේ පරිහායිස්සතීති තානි පටික්ඛිපිත්වා දුරුචීරානෙව පරිහරි, අථස්ස බහූහි අරහා අරහාති වුච්චමානස්ස එවං චෙතසෝ පරිවිතක්කෝ උදපාදි-යෙ ඛො කෙචි ලොකෙ අරහන්තෝ වා අරහත්තමග්ගං වා සමාපන්නා අහං තෙසං අඤ්ඤතමොති, අථස්ස පුරාණසාලොහිතා දෙවතා එවං විනෙන්තියා-පුරාණසාලොහිතාති පුබ්බෙ එකතෝ කතසමණධම්මා, පුබ්බ කිර කස්සපදසබලස්ස සාසනෙ ඔස්සක්කමානෙ සාමණෙරාදීනං විපකාරං දිස්වා සත්ත භික්ඛූ සංවෙගපත්තා යාව සාසනස්ස අන්තරධානං න හොති තාව අහන්තෝ පතිඨං කරිස්සාමාති සුවණ්ණචෙතියං වන්දිත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා එකං පබ්බතං දිස්වා ජීවිතෙ සාලයා නිවත්තනත්ථං තිරාලයා ඉමං පබ්බතමභිරුහන්තූති වත්වා නිස්සෙනිං බන්ධිත්වා සබ්බෙපි පබ්බතං ආරුය්හ නිස්සෙනිං පාතෙත්වා සමණධම්මං කරිංසු, තෙසු සඞ්ඝත්ථෙරෝ එකරත්තාභිඤ්ඤමෙනෙව අරහත්තං පාපුණි, සෙ අත්තනා තත්තදගෙ භාගිනෙය්‍යදන්තකථං ඛාදිත්වා උත්තරකුරුතෝ පිඩපාතං ආහරිත්වා තෙ භික්ඛූ ආහ-ආවුසො ඉදං දන්තකඨං ඛාදිත්වා මුඛං ධොවිත්වා ඉමං පිඩපාතං පරිභුඤ්ජථාති, කිං පන භන්තෙ අම්හෙහි එවං කතිකා කතා-යො පඨමං අරහත්තං පාපුණාති තෙනා හතං පිඩපාතං අවසෙසා පරිභුඤ්ජිස්සන්තීති?, නො හෙතං ආවුසොති, තෙන හි සබ්බෙ මයම්පි තුම්හෙ විය විසෙසං නිබ්බත්තෙස්සාම සයං ආහරිත්වා භුඤ්ජිස්සාමාති න ඉච්ඡිංසු, දුතියදිවසෙ දුතියත්ථෙරෝ අනා ගාමිඵලං පාපුණි, සොපි තථෙව පිඩපාතං ආහරිත්වා ඉතරෙ නිමන්තෙසි, තෙ එවමාහංසු-කිං පන භන්තෙ අම්හෙහි එවං කතිකා කතා-මහාථෙරෙන ආහතං පිඩපාතං අභුඤ්ජිත්වා අත්තනෙරෙන ආහතං පිඩපාතං භුඤ්ජිස්සාමාති?, නොහෙතං ආවුසොති, එවං සන්තෙ තුම්හෙ විය මයම්පි විසෙසං නිබ්බත්තෙත්වා අත්තනා පුරිසාකාරෙන භුඤ්ජිතුං සක්කොන්තා භුඤ්ජිස්සාමාති න ඉච්ඡිංසු, තෙසු අරහත්තං පත්තො භික්ඛු පරිනිබ්බායි, අනාගාමී බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්ති, ඉතරෙ පන ථෙරා විසෙසං නිබ්බත්තෙතුං අසක්කොන්තා සුසඞ්ඛා පරිසුසඞ්ඛා සත්තමෙ දිවසෙ කාලං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිත්වා ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ තතො චවිත්වා තත්ථ තත්ථ කුලඝරෙසු නිබ්බත්තිංසු, තෙසු එකො පුඤ්ඤඝාතිරාජා අහොසි එකො කුමාරකඝාතකපොතකො එකො දුරු වීරියො එකො දබ්බො මල්ලපුත්තො එකො සඞ්ඝියෝ[1] පරිබ්බාජකොති, තත්ථ යො සො බ්‍රහ්මලොකෙ නිබ්බත්තො භික්ඛු තං සඞ්ඝියෙත

1. ම. සුපඩියෝ.

වුත්තං–පුරාණසාලොහිතා දෙවතාති, තස්ස හි බ්‍රහ්මුනෝ එතදහොසි–අයං මයා සඬ්ඪිං නිස්සෙතිං බන්ධිත්වා පබ්බතං අභිරුහිත්වා සමණධම්මං අකාසි, ඉදානි ඉමං ලඬ්ඪිං ගහෙත්වා විවරනෙතා විනස්සෙය්‍ය සංවෙජෙස්සාමි නන්ති, අථ නං උපසඞ්කමිත්වා එවමාහ–තෙව බෝ භෝ බාහිය අරහා නපි අරහත්තමග්ගං සමාපනෙනා, සාපි තෙ පටිපදා නත්ථි යාය භෝ අරහා වා අස්ස අරහත්තමග්ගං වා පටිපන්නොති, බාහියො ආකාසෙ ඨත්වා කථෙන්තං මහාබ්‍රහ්මානං ඔලොකෙත්වා විනෙතසි–අහො භාරියං කම්මං කතං අහං අරහම්හීති විනෙතසිං, අයඤ්ච මං න භෝ අරහා නපි අරහත්තමග්ගං වා සමාපනෙනාතිපි වදති, අත්ථි නුඛො ලොකෙ අඤ්ඤො අරහාති, අථ නං පුච්ඡි–අත්ථි නුඛො එතරහි දෙව ලොකෙ අරහන්තො වා අරහත්තමග්ගං වා පටිපන්නොනාති?, අථස්ස දෙවතා ආචික්ඛි–අත්ථි බාහිය උත්තරෙපු ජනපදෙසු සාවත්ථි නාම නගරං තත්ථ සො භගවා විහරති අරහං සම්මාසම්බුඬ්ඪො, සො හි බාහිය භගවා අරහා චෙව අරහත්තායඤ්ච ධම්මං දෙසෙතීති, බාහියො රත්තිභාගෙ දෙවතාය කථං සුත්වා සංවිග්ගමානසො තං ඛණංයෙව සුපපාරකා නික්ඛමිත්වා එකරත්තිවාසෙන සාවත්ථිං අගමාසි, සබ්බං වීසංයොජනසතිකං මග්ගං එකරත්තිවාසෙනෙව අගමාසි, ගච්ඡන්තො ච පන දෙවතානුභාවෙන ගතො, බුද්ධානුභාවෙනාතිපි වදන්තියෙව.

තස්මිං පන ඛණෙ සත්ථා සාවත්ථිං පිණ්ඩාය පවිට්ඨො හොති, සො භුත්තපාතරාසෙ කායාලසියවිමොචනත්ථාය අඛ්‍යොකාසෙ වඩ්ඪමානෙ සඞ්ඝමජ්ඣෙ නිසින්නෙ භික්ඛූ නහං එතරහි සත්ථාති පුච්ඡි, භික්ඛූ–භගවා සාවත්ථියං පිණ්ඩාය පවිට්ඨොති වත්වා තං පුච්ඡිංසු–ත්වං පන කුතො ආගතොසීති? සුපපාරකා ආගතොම්හීති, කදා නික්ඛන්තොසීති?. හියෝ සායං නික්ඛන්තොම්හීති, දූරතො ආගතො නිසිද තව පාදෙ ධොවිත්වා තෙලෙන මක්ඛෙත්වා ථොකං විස්සමාහි ආගතකාලෙ සත්ථාරං දක්ඛිස්සසීති, අහං භන්තෙ සත්ථු වා අත්තනො වා ජීවිතන්තරායං න ජානාමි එකරත්තෙනෙවම්හි කත්ථචි අඨත්වා අනිසිදිත්වා වීසංයොජනසතිකං මග්ගං ආගතො සත්ථාරං පස්සිත්වාව විස්සමිස්සාමීති; සො එවං වත්වා තරමානරූපො සාවත්ථිං පවිසිත්වා භගවන්තං අනොපමාය බුද්ධසිරියා පිණ්ඩාය චරන්තං දිස්වා චිරස්සං වත මෙ ගොතමසම්මා සම්බුඬ්ඪො දිට්ඨොති දිට්ඨාභතො පභාය ඔභාසසරීරෝ ආගන්ත්වා අන්තරවීථියමෙව පඤ්චපතිට්ඨිතෙන වන්දිත්වා ගොප්පඵකසු දළහං ගහෙත්වා එවමාහ–දෙසෙතු මෙ භන්තෙ භගවා ධම්මං දෙසෙතු සුගතො ධම්මං යං මම්මස්ස දීඝරත්තං හිතාය සුඛායාති, අථ නං සත්ථා–අඤ්ඤා බෝ තාව බාහිය අන්තරඝරං පවිට්ඨම්හි පිණ්ඩායාති පටික්ඛිපි, තං සුත්වා බාහියො–සංසාරෙ සංසරන්තෙන කබලීඞ්කාරාහාරෝ න අලඬ්ඪබ්බෝ තුම්හාකං වා මය්හං වා ජීවිතන්තරායං න ජානාමි දෙසෙතු මෙ ධම්මන්ති, සත්ථා දුතියම්පි පටික්ඛිපියෙව, එවං කිරස්ස අහොසි–ඉමස්ස මම දිට්ඨකාලතො පභාය සකලසරීරං පීතියා නිරන්තරං අජ්ඣොත්ථටං හොති, බලවා පීතිවෙගො ධම්මං සුත්වාපි

න සක්‍ඛිස්සති පටිවිජ්ඣිතුං මඤ්ඤතුපෙක්‍ඛාය තාව තිට්ඨතු එක රත්තෙනෙව වීසංයොජනසතිසං මඤ්ඤං ආගතතනා දරථොපිස්ස බලවා සොපි තාව පරිපස්සමහතුති, තස්මා චික්‍ඛාතුං පටිසල්ලිපිත්වා තතියං යාවිතො අනන්තරවිපියං සීතොව-තස්මාතිහ තෙ බාහිය එවං සික්‍ඛි තබ්බං දිසෙ දිට්ඨමත්තං භවිස්සතීති ආදිනා නයෙන ධම්මං දෙසෙසි, සො සද්ධ ධම්මං සුණන්තොයෙව සබ්බාසවෙ ඛෙපෙත්වා සහ පටිසම්භි දාහි අරහත්තං පාපුණි, තාවදෙව ච පන භගවන්තං පබ්බජ්ජං යාචි, පරිපුණ්ණං තෙ පත්තචීවරංති? ච පුඤ්ඤ න පරිපුණ්ණන්ති ආහ, අථ නං සත්‍ථා-තෙන හි පත්තචීවරං පරියෙසාති වත්වා පක්කාමි, සො කිර වීසතිවස්සසහස්සානි සමණධම්මං කරොන්තො භික්‍ඛූනං නාම අන්තරෙ පවත්තියෙ ලභිත්වා අඤ්ඤං අන්තොලොකෙත්වා සයමෙව පරි භුඤ්ජිතුං වට්ටතීති එතභික්‍ඛුස්සපි පත්තෙන වා චීවරෙන වා සඞ්ගහං නාකාසි, තෙනස්ස ඉඞ්ගියපත්තචීවරං න උපපජ්ජිස්සතීති ඤත්වා එහිභික්‍ඛුභාවෙන පබ්බජ්ජං න අදාසි, තම්පි පත්තචීවරං පරියෙසමානං මෙව එකා යක්‍ඛිණී ඛෙත්තරූපෙන ආගන්ත්වා උරමනි පහරිත්වා ජීවි තක්‍ඛයං පාපෙසි, සත්‍ථා පිඬාය චරිත්වා කතභත්තකිච්චො සමබහුලෙහි භික්‍ඛූහි සද්ධිං නික්‍ඛමන්තො බාහියස්ස සරීරං සඞ්කාරඨානෙ පතිතං දිස්වා භික්‍ඛූ ආණාපෙසි-භික්‍ඛවෙ එකස්මිං ගෙහමාරෙ ඨත්වා මචකං ආහරාපෙත්වා ඉමං සරීරං නගරතො නීහරිත්වා සඤ්ඣාපෙත්වා ථූපං කරොථාති, භික්‍ඛූ තථා කරිංසු; කත්වා ච පන විහාරං ගන්ත්වා සත්‍ථාරං උපසඞ්කමිත්වා අත්තනා ඤාතකිච්චං ආරොචෙත්වා තස්ස අභිසම්පරායං පුච්ඡිංසු, අථ නෙසං භගවා තස්ස පරිනිබ්බුතභාවං ආචික්‍ඛිත්වා-"එත දග්ගං භික්‍ඛවෙ මම සාවකානං නික්‍ඛූනං බිප්පාභිඤ්ඤානං යදිදං බාහියො දුරුවිරියො"ති එතදග්ගෙ ඨපෙසි. අථ නං භික්‍ඛූ පුච්ඡිංසු-භන්තෙ තුම්හෙ බාහියො දුරුවිරියො අරහත්තං පත්තොති වදෙථ, කදා සො අරහත්තං පත්තොති?, මම ධම්මං සුණන්තාලෙ භික්‍ඛවෙති, කදා පනස්ස භන්තෙ තුම්හෙහි ධම්මො කථිතොති? පිඬාය චරන්තෙන අන්තරවීථියං ඨත්වාති, කිං අපමත්තකො හි භන්තෙ තුම්හෙහි අන්තර වීථියං ඨත්වා කථිතධම්මොති කථං සො තාවතකෙන විසෙසං නිබ්බත්තෙතසීති? අථ තෙ සත්‍ථා-කිං භික්‍ඛවෙ මම ධම්මං අප්පං වා බහුං වාති මා විනනයිත්‍ථ, අනත්‍ථසංහිතානි අනෙකානිපි හි ගාථාසහස්සානි න සෙය්‍යො, අත්‍ථනිස්සිතං පන එකම්පි ගාථාපදං සෙය්‍යොති වත්වා අනුසඤ්ඣිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තා ඉමං ගාථමාහ:-

"සහස්සමපි චෙ ගාථා අනත්‍ථපදසංහිතා,
එකං ගාථාපදං සෙය්‍යො යං සුත්වා උපසම්මතී"ති.

තත්‍ථ එකං ගාථාපදං සෙය්‍යොති-"අපමාදෙ අමතපදං-පෙ-යථා මතා"ති එවරූපා එකා ගාථාපි සෙය්‍යොති අත්‍ථො. සෙසං පුරිම නයෙනෙව වෙදිතබ්බං. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

දුරුවිරියත්‍ථෙරස්ස වත්‍ථු නිට්ඨිතං.

8, 3.

"යො ච ගාථාසතං භාසෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කුණ්ඩලකෙසිං ආරබ්භ කථෙසි.

රාජගහෙ කිර එකා සෙට්ඨිධීතා සොළසවස්සුද්දෙසිකා අතිරූපා අහොසි දස්සනීයා පාසාදිකා, තස්මිං ච වයෙ ඨිතා නාරියො පුරිසඤ්ඤං සියා හොන්ති පුරිසලොලා, අථ නං මාතාපිතරො සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරිමතලෙ සිරිගබ්භෙ වාසෙසුං, එකමෙවස්සා දාසිං පරිවාරිකං අකංසු, අථෙකං කුලපුත්තං චොරකම්මං කරොන්තං ගහෙත්වා පච්ඡාබාහං බන්ධිත්වා චතුක්කෙ චතුක්කෙ කසාහි පහරිත්වා ආඝාතනං නයිංසු, සා සෙට්ඨිධීතා මහාජනසද්දං සුත්වා කින්නුඛො එතන්ති පාසාදතලෙ ඨත්වා ඔලොකෙන්ති තං දිස්වා පටිබද්ධචිත්තා හුත්වා තං පස්සමානා ආහාරං පරිභුඤ්ජිතුං මචකෙ නිපජ්ජි, අථ නං මාතා පුච්ඡි–කිං ඉදං අම්මාති? සචෙ එතං චොරොති ගහෙත්වා නීයමානං පුරිසං ලභිස්සාමි ජීවිස්සාමි නො චෙ ලභිස්සාමි ජීවිතං මෙ නත්ථි ඉධෙව මරිස්සාමීති; අම්ම මා එවං කරි, අම්හාකං ඤාතියා ච ගොත්තෙන ච භොගෙන ච සදිසං අඤ්ඤං සාමිකං ලභිස්සසීති; මයහං අඤ්ඤෙන කිච්චං නත්ථි, ඉමං අලභමානා මරිස්සාමීති; මාතා ධීතරං සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කොන්තී පිතුනො ආරොචෙසි, සොපි නං සඤ්ඤාපෙතුං අසක්කොන්තො කිං සක්කා කාතුන්ති විනොත්වා තං චොරං ගහෙත්වා ගච්ඡන්තස්ස රාජපුරිසස්ස සහස්සභණ්ඩිකං පෙසෙසි–ඉමං ගහෙත්වා එතං පුරිසං මය්හං දෙහීති?, සො සාධූති කහාපණෙ ගහෙත්වා තං මුඤ්චිත්වා අඤ්ඤං මාරෙත්වා මාරිතො දෙව චොරොති රඤ්ඤො ආරොචෙසි. සෙට්ඨී පනස්ස ධීතරං අදාසි, සා තතො පට්ඨාය සාමිකං ආරාධෙස්සාමීති සබ්බාභරණපතිමණ්ඩිතා සයමෙව තස්ස යාගු ආදීනි සංවිදහති, චොරො කතිපාහච්චයෙන විනෙතසි–කදා නුඛො ඉමං මාරෙත්වා එතිස්සා ආභරණානි ගහෙත්වා එකස්මිං සුරාගෙහෙ වික්කිණිත්වා ඛාදිතුං ලභිස්සාමීති; සොපි අත්ථෙකං උපායොති විනොත්වා ආහාරං පරිභුඤ්ජිත්වා මඤ්චකෙ නිපජ්ජි, අථ නං සා උපසඞ්කමිත්වා කිං සාමි රුජ්ජතීති පුච්ඡි, න කිඤ්චි හදෙත්ථි; කච්චි පන මෙ මාතාපිතරෙ තුය්හං කුඛ්ඛාති?, න කුජ්ඣනති හදෙත්ථි, අථ කිං නාමෙතන්ති?, හදෙ අහං තං දිවසං බන්ධිත්වා නීයමානො චොරපථෙ අධිවත්ථාය දෙවතාය බලිකම්මං පටිඤ්ඤාය ජීවිතං පටිලභිං, තම්පි මයා තස්සා එව ආනුභාවෙන ලබ්ධා, තං මෙ දෙවතාය බලිකම්මං ඵපිතන්ති විනෙතම් හදෙත්ථි; සා–සාමි මා චින්තයි කරිස්සාම බලිකම්මං වදෙහි කොතෙත්ථෙති, අපෙථ දකම්බුපායාසෙන ච ලාජපඤ්චමකපුප්ඵෙහි චාති; සාධු සාමි අහං පටියාදෙස්සාමීති සා සබ්බං බලිකම්මං පටියාදෙත්වා එහි සාමි ගච්ඡාමාති ආහ, තෙන හි හදෙ තව ඤාතකෙ නිවත්තෙත්වා මහඝාසාති ව්‍යත්තාභරණානි ගහෙත්වා අත්තානං අලඞ්කරොති, හසන්තා කීළන්තා සුඛං ගම්ස්සාමාති; සා තථා අකාසි, අථ නං පබ්බතපාදං ගතකාලෙ ආහ–හදෙ ඉතො පරං උභො ජනා

ගම්සාම සෙසං ජනං යානකෙන සද්ධිං නිවත්තෙත්වා බලිකම්මභාජනං සයං උක්ඛිපිත්වා ගණ්හාහීති, සා තථා අකාසි, වොරෝ තං ගහෙත්වා වොරපපාතපබ්භතං අභිරුහි, තස්ස හි එකෙන පස්සෙන මනුස්සා ආරුහන්ති, එකං පස්සං ජිත්‍යාතවං, පබ්භතමත්ථකෙ ඨිතා තෙන පස්සෙන වොරෙ පාතෙන්ති, තෙ ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකා හුත්වා භූමියං පතන්ති, තස්මා වොරපපාතොති වුච්චති. සා තස්ස පබ්භතස්ස මත්ථකෙ ඨත්වා බලිකම්මං තෙ සාමි කරොහීති ආහ, සො තුණ්හී අහොසි, පුන තාය කස්මා සාමි තුණ්හීභූතොසීති වුත්තෙ තං ආහ-න මය්‍හං බලිකම්මෙන අත්ථො වස්සෙත්වා පන තං ආදාය ආගතොම්හීති, කිං කාරණා සාමීති?, තං මාරෙත්වා තව ආභරණානි ගහෙත්වා පලායනත්ථායාති, සා මරණ භයතජ්ජිතා ආහ-සාමි අහං ච ආභරණානි ච තව සන්තකානෙව කස්මා එවං වදෙසීති, සො මා එවං කරොහීති පුනපපුන යාචියමා නොපි මාරෙමි එවාති ආහ, එවං සන්තෙ කිං තෙ මම මරණෙන ඉමානි ආභරණානි ගහෙත්වා මය්‍හං ජීවිතං දෙහි ඉතො පට්ඨාය මං මාතාති ඛාරෙහි දසි වා තෙ හුත්වා කම්මං කරිස්සාමීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"ඉමෙ සුවණ්ණකෙයූරා සඛෙ වෙළුරියාමයා,
සබ්බඤ්ච ගණ්හ හදනෙන මමං දුසිං ච සාවයා"ති.[1]

තං සුත්වා වොරෝ එවං කතෙ කිං ගහත්වා මාතාපිතූනඤ්ච ආචික්ඛිස්සසි මාරෙස්සාමි යෙව මා තිං බලවපරිදෙවනං පරිදෙවීති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

"මා බාලෙ[2] පරිදෙවෙසි ඛිපං බන්ධාහි හණ්ඩිකං,
න තුය්‍හං ජීවිතං අත්ථි සබ්බං ගණ්හාමි හණ්ඩකං"ති.

සා විනෙත්වා-අහො ඉදං තම්මං භාරියං පඤ්ඤාය නාම න පවිත්තං ඛාදනත්ථාය කතා අථ ඛො විවාරණත්ථාය කතා, ජානිස්සාමිස්ස කත්තබ්බන්ති; අථ නං ආහ-සාමි යදා තිං වොරෙති ගහෙත්වා නිය්‍යාසි තදාහං මාතාපිතූනං ආචික්ඛිං, නෙ ඉදං සහස්සං විස්සජ්ජෙත්වා තිං ආණාපෙත්වා ගෙහෙ කරිංසු, තතො පභාය අහං තුය්‍හං උපකාරිකා අජ්ජ මෙ සුදිඨං කත්වා තිං අත්තානං වන්දිතුං දෙහීති, සො සාධූ හදෙති සුදිට්ඨං කත්වා වන්දාහීති වත්වා පබ්භතන්තෙ අට්ඨාසි, අථ නං සා තික්ඛත්තුං පදක්ඛිණං කත්වා වත්තූසු ඨානෙසු වන්දිත්වා-සාමි ඉදං තෙ[3] පච්ඡිමදස්සනං ඉදානි තුය්‍හං වා මම දස්සනං මය්‍හං වා තව දස්සනං නත්ථීති පුරතො ච පච්ඡතො ච ආලිඛිත්වා පමත්තා හුත්වා පබ්බතග්ගෙ ඨිතා පිට්ඨිපස්සෙ ඨත්වා එකෙන හත්ථෙන ඛණ්ඩෙ ගහෙත්වා එන පිට්ඨිකවච්ඡායං ගහෙත්වා පබ්බතපපාතෙ ඛිපි, සො [illegible] පරිහතො ඛණ්ඩාඛණ්ඩිකා හුත්වා භූමියං පති, වොර පපාතමත්ථකෙ අධිවත්ථා දෙවතා තෙසං විනාසම්පි කිරියං දිස්වා තස්සා ඉත්ථියා සාධුකාරං දත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

1. ම. සාඛස. 2. ම බාළහ. 3. ම. මෙ.

"න සො සබ්බෙසු ඨානෙසු පුරිසො හොති පණ්ඩිතො,
ඉත්ථිපි පණ්ඩිතා හොති තත්ථ තත්ථ විචක්ඛණා"ති.

සාපි වොරං පපාතෙ ඛිපිත්වා විනෙතසි-සචාහං ගෙහං ගමිස්සාමි සාමිකො තෙ කුහිනාති පුච්ඡිස්සනති, සචාහං එවං පුඨා මාරිතො මෙති වක්ඛාමි දුබ්බිනීතෙ සඟස්සං දත්වා තං ආණාපෙත්වා ඉදානි තං මාරෙසීති මුඛසානීහි විජ්ඣිස්සනති, ආහරණත්ථාය සො මං මාරෙතුකාමොති අහොසීති වුත්තෙපි න සද්දහිස්සනති, අලමෙව ගෙහෙනාති තත්තෙව ආහරණාති ඡඩ්ඩෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිත්වා අනුපුබ්බෙන විවරන්තී එකං පරිබ්බාජිකානං අස්සමං පත්වා වන්දිත්වා-මය්හං භන්තෙ තුම්හාකං සන්තිකෙ පබ්බජ්ජං දෙථාති ආහ, අථ නං තා පබ්බාජෙසුං, සා පබ්බජිත්වා පුච්ඡි-භන්තෙ තුම්හාකං පබ්බජ්ජාය කිං උත්තමන්නි? භද්දෙ දසසු වා කසිණෙසු පරිකම්මං කත්වා ඣානං නිබ්බත්තෙතබ්බං, වාද සඟස්සං වා උග්ගණ්හිතබ්බං, අයං අම්හාකං පබ්බජ්ජාය උත්තමභෙදොති; ඣානං තාව නිබ්බත්තෙතුං අහං න සක්ඛිස්සාමි වාදසඟස්සං පන උග්ගණ්හිස්සාමි අය්‍යාති, අථ නං තෙ වාදසඟස්සං උග්ගණ්හාපෙත්වා උග්ගහිතං තෙ සිප්පං ඉදානි ත්වං ජම්බුදීපතලෙ විචරිත්වා අත්තනා සද්ධිං පඤ්ඤං කථෙතුං සමත්ථං ඔලොකෙහීති තස්සා හත්ථෙ ජම්බුසාඛං දත්වා උය්‍යොජෙසුං-ගච්ඡ භද්දෙ සචෙ කොචි ගිහිභූතො තයා සද්ධිං පඤ්ඤං කථෙතුං සක්ඛොතීති තස්සෙව පාදපරිචාරිකා හව සචෙ පබ්බජිතො සක්ඛොතීති තස්ස සන්තිකෙ පබ්බජාහීති, සා නාමෙන ජම්බුපරිබ්බාජිකා නාම හුත්වා තතො නික්ඛමිත්වා දිට්ඨදිට්ඨෙ පඤ්ඤං පුච්ඡන්තී විචරති, තාය සද්ධිං කථෙතුං සමත්ථො නාම නාහොසි, ඉතො ජම්බුපරිබ්බාජිකා ආගච්ඡතීති සුත්වාව මනුස්සා පලායන්ති, සා ගාමං වා නිගමං වා භික්ඛාය පවිසන්තී ගාමවාරෙ වාලුකාරාසිං කත්වා තත්ථ ජම්බුසාඛං ඨපෙත්වා මයා සද්ධිං කථෙතුං සමත්ථො ජම්බුසාඛං මද්දතූති වත්වා ගාමං පවිසති, තං ඣානං උපසඞ්කමිතුං සමත්ථො නාම නාහොසි, සා මිලාතාය ජම්බුසාඛාය අඤ්ඤං සාඛං ගණ්හාති, ඉමිනා නීහාරෙන චරන්තී සාවත්ථිං පත්වා ගාමවාරෙ වාලුකාරාසිං කත්වා සාඛං ඨපෙත්වා වුත්තනියාමෙනෙව වත්වා භික්ඛාය පාවිසි, සඞ්ඝභුලා දාරකා සාඛං පරිවාරෙත්වා අට්ඨංසු, සාරිපුත්තත්ථෙරෝ පිණ්ඩාය චරිත්වා කතභත්තකිච්චො නගරා නික්ඛමනෙනා තෙ දාරකෙ සාඛං පරිවාරෙත්වා ඨිතෙ දිස්වා කිං ඉදන්ති පුච්ඡි, දාරකා ථෙරස්ස තං පවත්තිං ආචික්ඛිංසු, තෙන හි දාරකා ඉමං සාඛං මද්දථාති, භාගයෙන භන්තෙන්ති, අහං පඤ්ඤං කථෙස්සාමි මද්දථ තුමෙහෙති; තෙ ථෙරස්ස වචනෙන ඡාතුස්සාහා තථා කත්වා මද්දන්තා රජං උක්කිපිංසු, පරිබ්බාජිකා ආගන්ත්වා තෙ පරිහාසින්වා තුම්හෙහි සද්ධිං මම පඤ්ඤපුච්ඡනකිච්චං නත්ථි කස්මා මෙ සාඛං මද්දිත්ථාති ආහ, අය්‍යෙනමෙහි මද්දාපිතාති ආහංසු; භන්තෙ තුම්හෙහි මෙ සාඛා මද්දාපිතාති? ආම භගනීති, තෙනහි මයා සද්ධිං පඤ්ඤං කථෙථාති, සාධු කථෙස්සාමීති, සා වඩ්ඪමානකච්ඡායාය පඤ්ඤං පුච්ඡිතුං ථෙරස්ස සන්තිකං අගමාසි, සකල

නගරං සඞ්ඛුභි, චින්තං පණ්ඩිතානං කථං සොස්සාමාති නාගරා තාය සද්ධිං යෙව ගන්ත්වා ථෙරං වන්දිත්වා එකමන්තෙ නිසීදිංසු, පරිබ්බාජිකා ථෙරං ආහ-හන්තෙ පුච්ඡාම පඤ්හන්ති, පුච්ඡ භගිනීති, සා වාදසහස්සං පුච්ඡි, පුච්ඡිතපුච්ඡිතං ථෙරෝ විස්සජ්ජෙසි, අථ නං ආහ-එත්තකා එව තෙ පඤ්හා අඤ්ඤම්පි අත්ථීති? එත්තකා එව භන්තෙති, තයා බහූ පඤ්හා පුට්ඨා මයම්පි එකං පුච්ඡාම විස්සජ්ජස්සු නොති, පුච්ඡථ භන්තෙති, ථෙරෝ "එකං නාම කිං"නති පඤ්හං පුච්ඡි, සා එවං නාම මෙ විස්සජ්ජෙතබ්බන්ති අජානන්ති-කිං නාමෙතං භන්තෙති පුච්ඡි, බුද්ධපඤ්හා නාම භගිනීති, මයාපි තං දෙථ භන්තෙති, සචෙ මාදිසා හවිස්සසි දස්සාමීති, තෙන හි මං පබ්බාජෙථාති, ථෙරෝ භික්ඛුණීනං ආචික්ඛිත්වා පබ්බජ්ජාපෙසි, සා පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදා කුණ්ඩලකෙසිත්ථෙරී නාම හුත්වා ඤාතිපාගච්චියෙනෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි, ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-කුණ්ඩලකෙසිත්ථෙරියා ධම්මසවණඤ්ච බහුං නත්ථි පබ්බජිතකිච්චඤ්චස්සා මත්ථකං පත්තං, එකෙන ව කිර වොරෙන සද්ධිං මහාසඞ්ඝාමං සාධෙත්වා ජිනිත්වා ආගතාති; සත්ථා ඌගන්ත්වා කායඛන්ධෙ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාති පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-කිං භික්ඛවෙ මයා දෙසිතං ධම්මං අප්පං වා බහුං වාති මා මිනථ අනත්ථපදසංහිතං බහුම්පි සෙය්යො න හොති ධම්මපදමත්ත එකම්පි සෙය්යොව, අවසෙස වොරෙ ජිනන්තස්සෙව ජයො නාම න හොති, අක්ඛන්තිසංකිලෙසවොරෙ ජිනන්තස්සෙව පන ජයො නාම හොතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"යො ච ගාථාසතං භාසෙ අනත්ථපදසංහිතා,[1]
එකං ගාථාපදං[2] සෙය්යො යං සුත්වා උපසම්මති.

යො සහස්සං සහස්සෙන සඞ්ගාමෙ මානුසෙ ජිනෙ,
එකඤ්ච ජෙය්‍යමත්තානං සවෙ සඞ්ගාමජුත්තමෝ"නි.

තත්ථ **ගාථාසතන්ති** යෝ ච පුග්ගලෝ සතපරිවෙජ්ජ බහුම්පි ගාථා භාසෙය්‍යාති අත්ථෝ. **අනත්ථපදසංහිතා**නි අකාරාදිඅක්ඛරාදිවසෙන අනත්ථෙහි පදෙහි සංහිතා. **ධම්මපදන්ති** අත්ථාධාරං බන්ධිදපරිසංයුත්තං; "චත්තාරිමානි පරිබ්බාජිකා ධම්මපදානි, කතමානි චත්තාරි? අනභිජ්ඣා පරිබ්බාජිකා ධම්මපදං අව්‍යාපාදෙ පරිබ්බාජිකා ධම්මපදං සම්මාසති පරිබ්බාජිකා ධම්මපදං සම්මාසමාධි පරිබ්බාජිකා ධම්මපද"නති එවං වුත්තෙසු චතූසු ධම්මපදෙසු එකම්පි ධම්මපදං සෙය්‍යො. **යො සහස්සං සහස්සෙනාති** යො එකො සඞ්ගාමයොධො සහස්සෙන ගුණිතා සහස්සං මානුසෙ එකස්මිං සඞ්ගාමෙ ජිනෙය්‍ය දසමනුස්ස සතසහස්සං ජිනිත්වා ජයං ආහරෙය්‍ය, අයම්පි සඞ්ගාමජිතානං උත්තමෝ නාම න හොති. **එකඤ්ච ජෙය්‍යමත්තානන්ති** යො රත්තිට්ඨාන

1. ම. අනත්ථපදසංහිතං. ඵ. ම. ධම්මපදං.

දිවාට්ඨානෙසු අජ්ඣත්තිකභාවමාවට්ඨානං සම්මසනෙනා අත්තනෝ ලොභාදිකිලෙසජයෙන අත්තානං ජිනෙය්‍ය. **ස වෙ සඞ්ගාමජුත්තමෝති** සෝ සඞ්ගාමජිතානං උත්තමෝ පවරෝ සඞ්ගාමසීසයොධොති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

කුණ්ඩලකෙසිත්ථෙරියා වත්ථු නවමං.

---

8. 4.

"අත්තා හවෙ ජිත"නති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො අනත්ථපුච්ඡකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ කිර බ්‍රාහ්මණෝ– කිත්තාවතා සම්මාසම්බුද්ධෝ අත්ථමෙව ජානාති? උදාහු අනත්ථම්පි? පුච්ඡිස්සාමි නන්ති සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා පුච්ඡි–භනෙත තුම්හෙ අත්ථමෙව ජානාථ මඤ්ඤෙ නො අනත්ථන්ති, අත්ථවාහං බ්‍රාහ්මණ ජානාමි අනත්ථවාති? තෙන හි මෙ අනත්ථං කථෙථාති, අථස්ස සත්ථා ඉමං ගාථමාහ:–

"උස්සූරසෙය්‍යං ආලස්‍යං චඞ්කමං දීඝසොත්තියං,[1]
එකස්සඛානගමනං පරදාරූපසෙවනං;
එතං බ්‍රාහ්මණ සෙවස්සු අනත්ථං තෙ භවිස්සති"ති.

තං සුත්වා බ්‍රාහ්මණෝ සාධුකාරමදාසි–සාධු සාධු භණ්ඩාගාරිය භණ්ඩාගාරිය පෙඤ්ඤ තුම්හෙ අත්ථං ච ජානාථ අනත්ථං චාති, එවං ඛෝ බ්‍රාහ්මණ අනත්ථඤ්ඤනකොහ[2] නාම මයා සදිසෝ නත්ථීති, අථස්ස සත්ථා ආසඞ්ඛං උපධාරෙත්වා–බ්‍රාහ්මණ කෙන කමෙන ජීවසීති? පුච්ඡිත්වා–භූත කමෙන භෝ ගොතමාති, කිං පන තෙ ජයෝ හොති පරාජයොති? ජයොපි හොති පරාජයොපීති වුත්තෙ–බ්‍රාහ්මණ අපමත්තකෝ එස පරං ජිනන්තස්ස ජයෝ නාම න සෙය්‍යෝ යෝ පන කිලෙසජයෙන අත්තානං ජිනාති තස්ස ජයෝ සෙය්‍යෝ න හි තං ජයං කොචි අපජයං කාතුං සක්කොතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:–

"අත්තා හවෙ ජිතං සෙය්‍යෝ යා වායං ඉතරා පජා,
අත්තදන්තස්ස පොසස්ස නිච්චං සඤ්ඤතචාරිනෝ.

නෙව දෙවෝ න ගන්ධබ්බෝ න මාරෙ සහ බ්‍රහ්මුනා,
ජිතං අපජිතං කයිරා තථාරූපස්ස ජන්තුනොති.

තත්ථ හවෙති නිපාතමත්තං. **ජිතන්ති** ලිඞ්ගවිපල්ලාසෙ, අත්තනෝ කිලෙසජයෙන අත්තා ජිතෝ සෙය්‍යොති අත්ථෝ. **යා චායං ඉතරා පජාති** යා පනායං අවසෙසා පජා පුත්තෙන වා ධනහරණෙන වා සඞ්ඛාරෙ බලාභිභවෙන ජිතා භවෙය්‍ය තං ජිතනෙත්තා යං ජිතං

1. ම. දීඝසොණ්ඩියං. 2. ම. අත්තත්ථඤ්ඤතකෝ.

න තං සෙය්‍යොති අත්ථො. කස්මා පන තදෙවජීතං සෙය්‍යොා? ඉදං න සෙය්‍යොති?, **යස්මා අත්තදන්තස්ස-පෙ-නත්ථාරූපස්ස ජන්තුනොති** ඉදං වුත්තං හොති, තස්මා හි යථායං නික්කිලෙසතාය අත්තදන්තො පොසො තස්ස අත්තදන්තස්ස කායාදීහි **නිච්චං සඤ්ඤතාචාරිනො** එවරූපස්ස ඉමෙහි කායසඤ්ඤමාදීහි[1] සඤ්ඤතස්ස ජන්තුනෝ දෙවෝ වා ගන්ධබ්බෝ වා මාරෝ වා බ්‍රහ්මුනා ව සහ උට්ඨහිත්වා අගමස්ස ජිතං අපජිතං කරිස්සාමීති මග්ගභාවනාය පරිහීනකිලෙසෙ පුන උප්පාදෙස්සාමීති සංවෙන්තොපි වායමන්තොපි යථා ධනාදීහි පරාජිතෝ පකතත්තරෝ හුත්වා ඉතරෙන ජිතං පුන ජිනන්තෝ අපජිතං කරෙය්‍ය එවං අපජිතං කාතුං නෙව සක්ඛුණෙය්‍යාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අනන්තපුප්ඵජාතකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු වනුත්තං.

---

8. 5.

"මාසෙ මාසෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස මාතුලබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. ථෙරෝ කිර තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආහ-කින්නු බො බ්‍රාහ්මණ කිච්දෙව කුසලං කරොසීති?, කරොමි හන්තෙති, කිං කරොසීති?, මාසෙ මාසෙ සහස්ස පරිච්චාගෙන දානං දම්මීති, කස්ස දෙසීති?, නිගණ්ඨානං හන්තෙති, කිං පස්සයන්තොති?, බ්‍රහ්මලොකං පස්සයන්තොති, කිං පන බ්‍රහ්මලොකස්ස අයං මග්ගොති?, ආම හන්තෙති, කො එවමාහාති?, ආචරියෙහි මෙ සද්ධිං හන්තෙති, නෙව තුවං බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං ජානාසි නෙව තෙ ආචරියා, සත්ථාව එකෝ ජානාති එහි බ්‍රහ්මලොකස්ස තෙ මග්ගං කථෙස්සාමීති තං ආදාය සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා-හන්තෙ අයං බ්‍රාහ්මණෝ එවමාහාති තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා සාධු වතස්ස බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං කථෙථාති, සත්ථා එවං කිර බ්‍රාහ්මණාති පුච්ඡිත්වා ආම භොගොතමාති වුත්තෙ-බ්‍රාහ්මණ තයා එවං දදමානෙන වස්සසතං දිනදානතොපි මූහුත්තමත්තං පසන්නචිත්තෙන මම සාවකස්ස ඔලොකනං වා කථවත්තුකඛාමත්තදානං වා මහප්ඵලතරන්ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මාසෙ මාසෙ සහස්සෙන යෝ යජේථ සතං සමං,
එකඤ්ච භාවිතත්තානං මුහුත්තමපි පූජයෙ;
සායෙව පූජනා සෙය්‍යෝ යං චෙ වස්සසතං හුත"නති.

තත්ථ **සහස්සෙනාති** සහස්සපරිච්චාගෙන; **යෝ යජේථ සතං සමන්ති** යෝ වස්සසතං මාසෙ මාසෙ සහස්සං පරිච්චජනෙන්තො ලොකිය මහාජනස්ස දානං දදෙය්‍ය; **එකඤ්ච භාවිතත්තානන්ති** යෝ ච එකං

1. ම. කායසඤ්ඤමාදීහි.

සීලාදිගුණවසෙන වඩ්ඪිතත්තභාවානං හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නං උපරිමකොටියා ඛීණාසවං සරචාරං සමපත්තං කටවඩ්ඪිකඛාදනවසෙන වා යාපනමත්තආහාරදානවසෙන වා ථූලසාටකදානමත්තෙන වා පූජෙය්‍ය යං ඉතරෙන වස්සසතං හුතං තතො සායෙව පූජනා සෙය්‍යා සෙට්ඨා උත්තමොති අත්ථොති.

දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පත්තො. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස මාතුලබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු පඨමං.

8, 6.

"යො ච වස්සසතං ජනෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස භාගිනෙය්‍යං ආරබ්භ කථෙසි–

තමපි හි ථෙරෙ උපසඞ්කමිත්වා–කිච්චි බ්‍රාහ්මණ කුසලං කරොසීති පුච්ඡි?, ආම භන්තෙති, කිං කරොසීති?, මාසෙ මාසෙ එකං එකං පසුං වධිත්වා අග්ගිං පරිචරාමි, කිමත්ථං එවං කරොසීති?, බ්‍රහ්මලොකමග්ගොති කිරෙසොනි, කෙනෙවං කථිතන්ති?, ආචරියෙහි භන්තෙති, නත්ථි බ්‍රහ්මලොකස්ස මග්ගං ජානාසි න හි තෙ ආචරියා, එහි සත්ථු සන්තිකං ගම්ම්‍යා මාති තං සත්ථු සන්තිකං නෙත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා–ඉමස්ස භන්තෙ බ්‍රහ්මලොකමග්ගං කථෙථාති ආහ, සත්ථා එවං කිරාති පුච්ඡිත්වා–එවං හොති ගොතමාති වුත්තෙ–බ්‍රාහ්මණ වස්සසතම්පි එවං අග්ගිං පරිචරන්තස්ස තව අග්ගිපරිචරියා මම සාවකස්ස තං ඛණමත්තම්පි පූජං න පාපුණාතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:–

"යො ච වස්සසතං ජනෙ අග්ගිං පරිචරෙ වනෙ,
එකඤ්ච භාවිතත්තානං මුහුත්තමපි පූජයෙ;
සායෙව පූජනා සෙය්‍යො යඤ්චෙ වස්සසතං හුතං"ති.

තත්ථ **ජනෙ**ති සත්තසඤ්ඤාධිවචනමෙතං; **අග්ගිං පරිචරෙ වනෙ**ති නිප්පපඤ්චභාවපත්ථනාය වනං පවිසිත්වා තත්ථ අග්ගිං පරිචරෙය්‍ය; සෙසං පුරිමසදිසමෙවාති. දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පාපුණි. අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස භාගිනෙය්‍යස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

8, 7.

"යඤ්කිඤ්චි සිට්ඨං වා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සහායකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි. තමපි හි ථෙරෙ උපසඞ්කමිත්වා කිං බ්‍රාහ්මණ කිච්චි කුසලං කරොසීති?, පුච්ඡි,

ආම භන්තෙති, කිං කරොසීති?, සිට්ඨ යාගං[1] යජාමීති, තද කිර තං යාගං මහාපරිවාරගෙන යජන්ති, ඉතො පරං පේරෙ පුරිමනයෙනෙව පුච්ඡිත්වා තං සත්ථු සන්තිකං නෙත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා ඉමස්ස භන්තෙ බ්‍රහ්මලොකමග්ගං කථෙථාති ආහ, සත්ථා බ්‍රාහ්මණ එවං කිරාති පුච්ඡිත්වා ආමාති වුත්තෙ-බ්‍රාහ්මණ තයා සංවච්ඡරං සිට්ඨයාගං යජන්තෙන ලොකියමහාජනස්ස දින්නදානං පස්සන්තෙන විත්තෙන මම සාවකානං වඤ්ඤානානං උපපන්නකුසලචෙතනාය චතුභාග මත්තම්පි නාගණ්හනීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යං කිඤ්චි සිට්ඨං ව හුතං ව ලොකෙ
සංවච්ඡරං යජේථ පුඤ්ඤපෙක්ඛො,
සබ්බම්පි තං න චතුභාගමෙති
අභිවාදනා උජ්ජුගතෙසු සෙය්‍යො"ති.

තත්ථ **යං කිඤ්චී**ති අනවසෙසපරියාදානවචනමෙතං. **සිට්ඨං**ති යෙහුය්‍යෙන මඞ්ගලකිරියදිවසෙසු දින්නදානං; **හුතන්**ති අග්ගිඤ්ඣාපනං නාම පාහුනදානමෙව කම්මව ඵලව සඳ්දහිත්වා කතදානව; **සංවච්ඡරං යජේථා**ති එකං සංවච්ඡරං නිරන්තරමෙව වුත්තප්පකාරං දානං සකල චක්කවාළෙපි ලොකියමහාජනස්ස දදෙය්‍ය; **පුඤ්ඤපෙක්ඛොති** පුඤ්ඤං ඉච්ඡන්තෙනා; **උජ්ජුගතෙසූති** හෙට්ඨිමකොටියා සොතාපන්නස්ස උපරිමකොටියා සීණාසවෙසු, ඉදං වුත්තං හොති-එවරූපෙසු පස්සන්තෙන චිත්තෙන සරීරං ඔනමෙත්වා වඳනාසඞ්ඛාතස්ස කුසලචෙතනාය යං ඵලං තතො චතුභාගම්පි සබ්බං තං දානං න අග්ඝති, තස්මා උජ්ජුගතෙසු අභිවාදනමෙව සෙය්‍යොති. දෙසනාවසානෙ සො බ්‍රාහ්මණො සොතාපත්තිඵලං පත්තො, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සභායකබ්‍රාහ්මණස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

8. 8.

"අභිවාදනසීලිස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා දීඝලඔකං[2] නිස්සාය අරඤ්ඤකුටිකායං විහරන්තො දීඝායුකුමාරං ආරබ්භ කථෙසි. දීඝලඔකත්තගරවාසිනො කිර වෙ බ්‍රාහ්මණා බාහිරපබ්බජ්ජං පබ්බජිත්වා අට්ඨවත්තානුත්‍රිස වස්සානි තපචරණං කරිංසු, තෙසු එකො පවෙණි මෙ නාසිස්සතීති විබාහිස්සාමීති විත්තෙත්වා අත්තනා කතං තපං පරෙසං විකිණිත්වා ගොසතෙන වෙව කාහාපණසතෙන ච සබ්බං හරිගං ලභිත්වා කුටුම්බං සණ්ඨපෙසි, අථස්ස හරියා දුරතං[3] විජාති, ඉතරෙ පනස්ස සහායකා පවාසං ගන්ත්වා පුනදෙව තං නගරං පවිසිංසු, සො තස්ස ආගතභාවං සුත්වා පුත්තදාරං ආදාය දස්සනත්ථාය අග

1. ම. සිඛාභාවං. 2. ම. දීඝලඛිකං. 3. ම. පුත්තං.

මාසි, ගන්ත්වා පුත්තං මාතු හත්ථේ දත්වා සයං තාව වන්දි, මාතාපි පුත්තං පිතු හත්ථේ දත්වා වන්දි, සෝ දීඝායුකා හොථාති ආහ; පුත්තෙන පන වත්තුපිතේ තුණ්හී අහොසි, අථ නං-කස්මා හන්තෙ අම්හේ වන්දිතෝ දීඝායුකා හොථාති වත්වා ඉමස්ස වන්දනකාලෙ න කිඤ්චි වදෙථාති? ඉමස්සෙකෝ අන්තරායෝ අත්ථි බ්‍රාහ්මණාති, කිත්තකං ජීවිස්සති හන්තෙති?, සත්තාහං බ්‍රාහ්මණාති, පටිබාහනකාරණං අත්ථි හන්තෙති?, නාහං පටිබාහනකාරණං ජානාමීති, කෝ පන ජානෙය්‍ය හන්තෙති?, සම්මණෝ ගොතමෝ ජානෙය්‍ය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුච්ඡාහි, තතෝ ගච්ඡන්තෝ තපපරිහානිතෝ භායිස්සාමීති, සබ්බෙ තෙ පුත්තසිනෙහෝ අත්ථි තපපරිහානිං අවින්දන්තස්සේව තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා පුච්ඡිංසූති, සෝ සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා සයං තාව වන්දි, සත්ථා-දීඝායුකෝ හොහීති ආහ, පජාපතියා වන්දිතකාලෙපි තස්සා තථෙව වත්වා පුත්තස්ස වන්දනකාලෙ තුණ්හී අහොසි, සෝ පුරිමනයෙනෙව සත්ථාරං පුච්ඡි, සත්ථා පිස්ස තථෙව ව්‍යාකාසි, සෝ කිර බ්‍රාහ්මණෝ සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණං අපවිජ්ඣිත්වාව අත්තනෝ මරණං සබ්බඤ්ඤුතඤ්ඤාණෙන සංසන්දෙසි, පටිබාහනුපායං පන න ජානාති, බ්‍රාහ්මණෝ සත්ථාරං පුච්ඡි-අත්ථි පන හන්තෙ පටිබාහනූපයොති?, භවෙය්‍ය බ්‍රාහ්මණාති, කිං භවෙය්‍යාති?, සචෙ ඒවං අත්තනෝ ගෙහචාරෙ මඩපං කාරෙත්වා තස්ස මජ්ඣෙ පීඨිකං[1] කාරෙත්වා තං පරිකප්පෙත්වා අඤ්ඤා වා සොළස වා ආසනානි පඤ්ඤපෙත්වා තෙසු මම සාවකෙ නිසීදාපෙත්වා සත්තාහං නිරන්තරං පරිත්තං කාතුං සක්ඛිස්සෙය්‍යාසි එවමස්ස අන්තරායෝ නාසෙස්සාමීති, හොතු ගොතම මයා මණ්ඩපාදීනි සක්කා කාතුං තුම්හාකං පන සාවකෙ කථං ලභිස්සාමීති?, තයා එත්තකෙ කතෙ අහං මම සාවකෙ පහිණිස්සාමීති, සාධු හොතු ගොතමාති සෝ අත්තනෝ ගෙහචාරෙ සබ්බං කිච්චං නිට්ඨාපෙත්වා සත්ථු සන්තිකං අගමාසි, සත්ථා භික්ඛූ පහිණි, තෙ ගන්ත්වා තත්ථ නිසීදිංසු, දුරකම්පි පීඨිකාය නිසීදාපෙසුං[2], භික්ඛූ සත්තරත්තින්දිවං නිරන්තරං පරිත්තං භණිංසු, සත්තමෙ දිවසෙ සායං[3] සත්ථා ආගඤ්ඡි, තස්මිං ගතෙ සබ්බවාක්කවාළෙසු දෙවතා සන්නිපතිංසු, එකො පන අවරුඬකො නාම යක්ඛෝ වාදස සංවච්ඡරානි වෙස්සවණං උපට්ඨහිත්වා තස්ස සන්තිකා වරං[4] ලභන්තො ඉතො සත්තමෙ දිවසෙ ඉමං දුරකං ගණ්හායාසීති ලභි තස්මා සෝ ආගන්ත්වා අට්ඨාසි, සත්ථරි පන තත්ථ ගතෙ මහෙසක්ඛාසු දෙවතාසු සන්නිපතිතාසු අපෙසක්ඛා දෙවතා ඔසක්කිත්වා ඔකාසං දදමානා[5] වාදස යොජනානි පරික්කමිංසු, අවරුඬකොපි තථෙව පරික්කන්තෝ, සත්ථාපි සබ්බරත්තිං පරිත්තමකාසි, සත්තාහෙ විතිවත්තෙ අවරුඬකො දුරකං න ලභිත්ථ අට්ඨමෙ පන අරුණෙ උග්ගතමත්තෙ දුරකං ආනෙත්වා සත්ථාරං වන්දාපෙසුං, සත්ථා දීඝායුකෝ හොහීති ආහ, කිත්ව චිරං පන හොගොතම දුරකෝ ඨස්සතීති?, වීසං වස්සසතං බ්‍රාහ්මණාති, අථස්ස ආයුවඩ්ඪනකුමාරොති

1. ම. පීඨකං. 2. ම. නිපජ්ජාපෙසුං. 3. ම. සයං.
4. ම. වරං. 5. ම. අලභමානා.

නාමං අකංසු, සො වුඩ්ඪිමන්වාය පච්ඡා උපාසකසතෙහි පරිවුතො විචරති, අථෙකදිවසං භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-පස්සථාවුසො ආයුවඩ්ඪනකුමාරෙන කිර සත්තමෙ දිවසෙ මරිතබ්බං අභවිස්ස සො ඉදානි තීසංවස්සසතායාපි ජීවිත්වා පච්ඡා උපාසකසතෙහි පරිවුතො විචරති අපි නාමෙතෙසු ඉමෙසං සත්තානං ආයුවඩ්ඪනකාරණන්ති, සත්ථා ආගන්ත්වා-කායත්ථාය භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නාත්ති පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ න කෙවලං ආයුනාව ඉමෙ පන සත්තා ගුණවන්තෙ වන්දන්තා අභිවාදෙන්තා වත්තුඤ්ච කාරණෙඤ්ච වඩ්ඪන්ති පරිස්සයා මූවචනන්ති යාවතායුකමෙව ඨස්සන්තීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අභිවාදනසීලිස්ස නිච්චං වඩ්ඪාපචායිනො,
චත්තාරො ධම්මා වඩ්ඪන්ති ආයු වණ්ණො සුඛං බල"න්ති.

තත්ථ **අභිවාදනසීලිස්සාති** වන්දනසීලස්ස අභිණ්හං වන්දනකිච්ච පසුතස්සාති අත්ථො; **වඩ්ඪාපචායිනොති** ගිහිස්ස තදහු පබ්බජිතෙ දහරසාමණෙරෙපි පබ්බජිතස්ස වා පන පබ්බජ්ජාය වා උපසම්පදාය වා වුඩ්ඪතරෙ ගුණවුඩ්ඪෙ අපචායමානස්ස අභිවාදනෙන වා නිච්චං පූජෙන්තස්සාති අත්ථො; **චත්තාරෙ ධම්මා වඩ්ඪන්තීති** ආයුම්හි වඩ්ඪමානෙ යත්තකං කාලං තං වඩ්ඪති තත්තකං ඉතරෙපි වඩ්ඪන්තියෙව, යෙන හි පඤ්ඤස්සවස්ස ආයුසංවත්තනිකං කුසලං කතං පවිසතිවස්ස කාලෙ වස්ස ජීවිතනන්තරායො උපජ්ජෙය්‍ය සො අභිවාදනසීලතාය පරිපස්සම්භිත්වා යාවතායුකමෙව තිට්ඨති, එණ්ණාදයොපිස්ස ආයුනාව සඞ්ඛං වඩ්ඪන්ති, ඉතො උත්තරිම්පි එසෙව නයො. අනන්තරායෙන පවත්තස්ස ආයුනො වඩ්ඪනං නාම නත්ථි.

දෙසනාවසානෙ ආයුවඩ්ඪනකුමාරො පඤ්චහි උපාසකසතෙහි සඞ්ඝං සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

දීඝායුකුමාරස්ස වත්ථු අට්ඨමං.

8, 9.

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තො සඞ්කිච්චසාමණෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිර තිංසමත්තා කුලපුත්තා සත්ථු ධම්මකථං සුත්වා සාසනෙ උරං දත්වා පබ්බජිංසු, තෙ උපසම්පදාය පඤ්චවස්සා හුත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා ගන්ථධුරං විපස්සනාධුරන්ති ද්වෙ ධුරානීති සුත්වා මයං මහල්ලකකාලෙ පබ්බජිතාති ගන්ථධුරෙ උස්සාහං අකත්වා විපස්සනාධුරං පූරෙතුකාමා යාව අරහත්තා කම්මට්ඨානං කථාපෙත්වා හත්තෙන එකං අරඤ්ඤගතානං ගම්භීරාමාති සත්ථාරං පුච්ඡිංසු, සත්ථා කතරට්ඨානං ගම්භීරථාති පුච්ඡිත්වා-අස්සකං නාමාති වුත්තෙ-තත්ථ

තෙසං එකං චීඝාසාදං නිස්සාය භයං උපජ්ජිස්සති තඤ්ච පන සංකිච්ච සාමණේරෙ ගතෙ වූපසම්මිස්සති අථ තෙසං පබ්බජිතකිච්චං පාරිපූරිං ගමිස්සතීති අඤ්ඤාසි, සංකිච්චසාමණේරො නාම සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සාමණේරො සත්තවස්සිකො ජාතියා, තස්ස කිර මාතා සාවත්ථියං අඩ්ඪකුලස්ස ධීතා, සා තස්මිං කුච්ඡිගතෙ එකෙන ව්‍යාධිනා තං ඛණංයෙව කාලමකාසි, තස්සං කිඤ්චියමාතායං ඨපෙත්වා ගබ්භමංසං සෙසමංසං ඛායි, තස්සා ගබ්භමංසං චිතකතො ඔතාරෙත්වා චීසු තීසු ඨානෙසු සූලෙහි විජ්ඣිංසු, සූලකොටි දුරකස්ස අක්ඛිකොටියං පහරි, එවං ගබ්භමංසං විජ්ඣිත්වා අඩ්ඪාරරාසිමහි ඛිපිත්වා අහාරෙහි එව පටිච්ඡාදෙත්වා පක්කමිංසු, ගබ්භමංසං ඛායි, අඩ්ඪාරමත්තෙ පන සුවණ්ණබිම්බසදිසෙ දුරතො පදුමගබ්භෙ නිසින්නෙ විය අහොසි, පච්ඡිමභවිකස්ස සත්තස්ස හි සිනෙරුනා ඔත්ථරියමානසස්සාපි අරහත්තං අප්පත්වා ජීවිතක්ඛයො නාම නත්ථි, පුන දිවසෙ චිතකං නිබ්බාපෙස්සා මාති ආගතා තථා නිපන්නං දුරතං දිස්වා අච්ඡරියබ්භුතචිත්තා ජාතා, කථං හි නාම එත්තකෙසු දුරුසු සකලසරීරෙ ච ඛායමානෙ දුරතො න ඛායි, කින්නු ඛො භවිස්සතීති දුරකං ආදාය අන්තොගාමං ගන්ත්වා නෙමිත්තකෙ පුච්ඡිංසු, නෙමිත්තකා-සචෙ අයං දුරතො අගාරං අජ්ඣාවසිස්සති යාව සත්තමා කුලපරිවට්ටා ඛතුතා භුඤ්ජතා භවිස්සන්ති සචෙ පබ්බජිස්සති පඤ්චසතමණ්ඩතෙහි පරිවුතො විචරිස්සතීති ආහංසු, තස්ස සඞ්ඛතා අක්ඛිකොටියා භින්නත්තා සඞ්ඛිචෙවාති නාමං කරිංසු, සො අපරෙන සමයෙන සඞ්ඛිචෙවාති පඤ්ඤායි, අථ නං ඛතුතා හොතු වඩ්ඪිතකාලෙ අම්හාකං අය්‍යස්ස සන්තිකෙ පබ්බාජෙස්සාමාති පොසසිංසු, සො-සත්තවස්සිකකාලෙ තව මාතුකුච්ඡියං වසනකාලෙ මාතා තෙ කාලමකාසි තස්සා සරීරෙ ඛායිමානෙපි චිතං න ඛායීති කුමාරකානං කථං සුත්වා-අහං කිර එවරූපා භයා මුත්තො කිමෙ ඝරාවාසෙන පබ්බජිස්සාමීති ඛතුතකානං ආරොචෙසි, තෙ සාධූ තාතාති සාරිපුත්තත්ථෙරස්ස සන්තිකං නෙත්වා-හන්ත ඉමං පබ්බාජෙථාති අදංසු, ථෙරො තවපඤ්චකනිපාතං දත්වා තදහු පබ්බාජෙසි, සො ඛුරග්ගෙ යෙව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණි. අයං සඞ්කිච්චසාමණේරො නාම.

සත්ථා එතසම්ං ගතෙ තං භයං වූපසම්මිස්සති අථ තෙසං පබ්බජිතකිච්චං පාරිපූරිං ගම්මිස්සතීති ඤත්වා-භික්ඛවෙ තුම්හාකං ජෙට්ඨභාතිකං සාරිපුත්තත්ථෙරං ඔලොකෙත්වා ගච්ඡථාති ආහ, තෙ සාධූති වත්වා ථෙරස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කිං ආවුසොති වුත්තෙ-මයං සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤං පවිසිතුකාමා, අථ නො සත්ථා එවමාහ-තුම්හාකං ජෙට්ඨභාතිකං ඔලොකෙත්වා ගච්ඡථාති, තෙනම්හ ඉධාගතාති; ථෙරො විනෙත්වාසි-සත්ථාරා ඉමෙ එකං කාරණං දිස්වා ඉධ පහිතා භවිස්සන්ති කින්නුඛො කාරණන්ති ආවජ්ජෙන්තො තම්පි ඤත්වා ආහ-අපි පන වො සාමණේරොති?, නත්ථි ආවුසොති,

සචෙ නත්ථි ඉමං සංකිච්චසාමණෙරං ගහෙත්වා ගච්ඡාථාති, අලං ආවුසො සාමණෙරං නිස්සාය නො පළිබොධො භවිස්සති, කිං අරඤ්ඤෙ වසන්තානං සාමණෙරෙනාති, න ආවුසො ඉමං නිස්සාය තුම්හාකං පළිබොධො අපි ච ඛො පන තුමෙහ නිස්සාය ඉමස්ස පළිබොධො භවිස්සති, සත්ථාපි තුමෙහ මම සන්තිකං පහිතනෙත්තා තුම්හෙහි සද්ධිං සාමණෙරස්ස පහිතනං පච්චාසිංසනෙත්තා පහිණි, ඉමං ගහෙත්වා ගච්ඡාථාති; තෙ සාධූති අධිවාසෙත්වා සාමණෙරෙන සද්ධිං එකතිංසති ජනා ථෙරං අපලොකෙත්වා විහාරා නික්ඛමිත්වා චාරිකං චරන්තා සීසං යොජනසතමත්ථකෙ එකං සඟස්සකුලකං ගාමං පාපුණිංසු, මනුස්සා තෙ දිස්වා පසන්නාචිත්තා සක්කච්චං පරිවිසිත්වා-භන්තෙ කත්ථ ගච්ඡථාති පුච්ඡිත්වා-ඝථාථාපුඤ්ඤකථාඨානං ආවුසොති වුත්තෙ-පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා මයං භන්තෙ අය්යෙසු ඉමං ඨානං නිස්සාය අන්නොවස්සං වසන්තෙසු පඤ්ච සීලානි සමාදය උපොසථකම්මං කරිස්සාමාති යාචිංසු, තෙ තථා අධිවාසෙසුං, අථ තෙසං මනුස්සා රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානවඩ්ඪ මණපණ්ණසාලා සංවිදහිත්වා අජ්ජ මයං සෙව මයන්ති උස්සාහපපත්තා උපට්ඨානමකංසු, ථෙරා වස්සූපනායිකදිවසෙ ඤත්තිචතුත්ථං කරිංසු-ආවුසො අම්හෙහි ධරමානකබ්බස්ස සන්තිකා කම්මට්ඨානං ගහිතං, න ඛො පන සක්කා අඤ්ඤත්ර පවිපත්තිසම්පදං බුඬෙ ආරාධෙතුං අම්හාකං ච අපායභයානි විවටානෙව තස්මා අඤ්ඤත්ර පාතොව භික්ඛාචාරවෙලාය සායං ථෙරුපට්ඨානවෙලාය ච සෙසකාලෙ වෙ එකඞ්ගං න භවිස්සාම යස්ස අථාපුච්ඡා භද්දකානි තෙන ගණ්ඨිඩියා පහටාය තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා හෙසජ්ජං කරිස්සාම ඉතො පට්ඨාය අරඤ්ඤසම්මං රත්තිභාගෙ වා දිවාභාගෙ වා අපපමත්තා කම්මට්ඨානං අනුයුඤ්ජිස්සාමාති. තෙපු එවං ඤත්තිකං ඤත්ත්වා භිඟරන්තෙසු එකො දුග්ගතපුරිසො ඛීතරං උපනිස්සාය ජීවන්තෙ තස්මිං ඨානෙ දුබ්භික්ඛෙ උප්පන්නෙ අපරඛීතරං නිස්සාය ජීවිතුකාමො මග්ගං පටිපජ්ජි, ථෙරුපි ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා වසනට්ඨානං ආගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ එකිස්සා නදියා නහායිත්වා වාලුකාපුලිනෙ නිසීදිත්වා හත්ථකිච්චං කරිංසු, තස්මිං ඛණෙ සො පුරිසො තං ඨානං පත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං ථෙරා කුහිං ගච්ඡසීති පුච්ඡිංසු, සො තමත්ථං ආරොචෙසි, ථෙරා තස්මිං කාරුඤ්ඤං උප්පාදෙත්වා-උපාසක අතිවිය ඡාතොසි ගච්ඡ පණ්ණං ආහාර එතමෙකං තෙ හත්ථපිණ්ඩං දස්සාමාති වත්වා-තෙන පණ්ණෙ ආහටෙ අත්තනා අත්තනා භුඤ්ජනීයං මෙනෙව සූපව්‍යඤ්ජනෙහි සන්නෙත්වා එකමෙකං පිණ්ඩමදංසු, එතදෙව කිර හත්ථං භුඤ්ජනකාලෙ ආගන්තුකස්ස හත්ථං දදමානෙන භික්ඛුනා අග්ගහිතං අදත්වා අත්තනා භුඤ්ජනීයමෙනෙව ථොකං වා බහුං වා දාතබ්බං තස්මා තෙපි තථා අදංසු, සො භත්තහත්ථකිච්චො ථෙරෙ වන්දිත්වා පුච්ඡි-කිං භන්තෙ අය්යා කෙනචි නිමන්තිතානි?, නත්ථි උපාසක නිමන්තනං මනුස්සා දෙවසිකං එවරූපමෙව ආහාරං දෙන්තීති, සො විනොසි-මයං නිච්චකාලං උට්ඨාය සම්මට්ඨාය සම්මං කරොන්තා එවි

රූපං ආහාරං ලභිං න සක්කොම කිමේව අඤ්ඤත්ථ ගමනෙන ඉමේ සඤ්ඤිනව සන්තිකෙ ජීවිස්සාමිති, අථ නෙ ආහ-අහං වත්තපටිවත්තං කත්වා අය්‍යානං සන්තිකෙ වසිතුං ඉච්ඡාමීති, සාධු උපාසකාති, සෝ තෙහි සද්ධිං තෙසං වසනට්ඨානං ගන්ත්වා සාධුකං වත්තපටිවත්තං කරොන්තො භික්ඛූ අතිවිය ආරාධෙත්වා චෙමාසච්චයෙන ධිතරං දට්ඨුකාමො හුත්වා සචෙ අය්‍යෙ ආපුච්ඡිස්සාමි න මං විස්සජ්ජෙස්සන්තීති අනාපුච්ඡාව ගමිස්සාමීති තෙසං අනාචික්ඛිත්වා නික්ඛමි, එත්තකෙ වස්ස ඔළාරිකං ඛලිතං අහොසි යං භික්ඛූනං අනාරොචෙත්වා පක්කාමි, තස්ස පන ගමනමග්ගෙ එකා අටවී තත්ථ පඤ්චසතානං චොරානං යොගො ඉමං අටවිං පවිසති තං මාරෙත්වා තස්ස මංසලොහිතෙන තුය්හං බලිකම්මං කරිස්සාමාති දෙවතාය ආයාචනං කත්වා වසන්තානං සත්තමො දිවසො හොති, තස්මා සත්තමෙ දිවසෙ චොරජෙට්ඨකො රුක්ඛං ආරුය්හ මග්ගසෙ ඔලොකෙන්තො තං ආගච්ඡන්තං දිස්වා චොරානං සඤ්ඤං අදාසි, තෙ තස්ස අටවිමජ්ඣං පවිට්ඨභාවං ඤත්වා පරික්ඛිපිත්වා තං ගණ්හිත්වා ගාළ්හ බන්ධනං කත්වා අරණීසහිතෙන අග්ගිං නිම්මථෙත්වා දාරූනි සංකඩ්ඪිත්වා මහන්තං අග්ගික්ඛන්ධං කත්වා සූලානි තච්ඡිංසු, සෝ තෙසං තං කිරියං දිස්වා සාමි ඉමස්මිං ඨානෙ නෙව සූකරමිගාදයො දිස්සන්ති කිං කාරණා ඉදං කරොථාති? තං මාරෙත්වා තව මංසලොහිතෙන දෙවතාය බලිකම්මං කරිස්සාමාති, සෝ මරණභයතජ්ජිතො භික්ඛූනං තං උපකාරං අවින්තෙත්වා කෙවලං අත්තනො ජීවිතමෙව රක්ඛන්තො එවමාහ-සාමි අහං විඤ්ඤාදෙ, උච්චිට්ඨභත්තං භුඤ්ජිත්වා වඩ්ඪිතො විඤ්ඤාදෙ නාම නාලකණ්ණිකො අය්‍යා පන යතො තතො නික්ඛමිත්වා පබ්බජිතාපි ඛත්තියාව අස්සු තසම්ං ඨානෙ එකතිංස භික්ඛූ වසන්ති තෙ මාරෙත්වා බලිකම්මං කරොථ අනිච්චං වො දෙවතා තුස්සිස්සතීති, තං සුත්වා චොරා භද්දකං එස වදතීති කිං ඉමිනා කාලකණ්ණිනා ඛත්තියෙ මාරෙත්වා බලිකම්මං කරිස්සාමාති චින්තෙත්වා-එහි තෙසං වසනට්ඨානං දස්සෙහීති තමෙව මග්ගදෙසකං කත්වා තං ඨානං පත්වා විහාරමජ්ඣෙ භික්ඛූ අදිස්වා කහං භික්ඛූති තං පුච්ඡිංසු, සෝ වෙ මාසෙ වසිතත්තා තෙසං කතිකා වත්තං ජානන්තො එවමාහ-අත්තනො රත්තිට්ඨානදිවාට්ඨානෙසු නිසින්නා එතං ගණ්ඨිං පහරතු ගණ්ඨිසද්දෙන සන්නිපතිස්සන්තීති, චොරජෙට්ඨකො ගණ්ඨිං පහරි, භික්ඛූ ගණ්ඨිසද්දං සුත්වා අකාලෙ ගණ්ඨි පහටා කස්සචි අඵාසුකං භවිස්සතීති ආගන්ත්වා විහාරමජ්ඣෙ පටිපාටියා පඤ්ඤත්තෙසු පාසාණඵලකෙසු නිසීදිංසු, සබ්බසේතරො චොරෙ ඔලොකෙත්වා පුච්ඡි-උපාසකා කෙනායං ගණ්ඨි පහටාති? චොරජෙට්ඨකො ආහ මයා භන්තෙති, කිං කාරණාති? අමෙහි අටවිදෙවතාය ආයාචිතං අත්ථි තස්සා බලිකම්මකරණත්ථාය එකං භික්ඛුං ගහෙත්වා ගම්ස්සාමාති, තං සුත්වා මහාථෙරො භික්ඛූ ආහ-ආවුසො භාතිකානං උපජ්ඣායකිච්චං නාම ජෙට්ඨභාතිකෙන නිබ්බත්තිතබ්බං අහං අත්තනො ජීවිතං තුම්හාකං පරිච්චජ්ජිත්වා ඉමෙහි සද්ධිං ගම්ස්සා

මිති, මා සඞ්ඝභේදං අනන්තරායං හොතු අපමත්තා සමණධම්මං කරොථාති, අනුත්තේරෝ ආහ-භන්තෙ ජේට්ඨභාතු කිච්චං නාම කණ්ඩඤ්ඤස්ස භාරෝ අහං ගමිස්සාමි තුම්හෙ අපමත්තා හොථාති, ඉම්නා උපායෙන අහමේව අහමේවාති වත්වා පරිපාටියා තිංසපි ජනා උට්ඨහිංසු, එවං තෙ තෙව එකිස්සා මාතුයා පුත්තා න එකස්ස පිතුනො නාපි විතරාගා, අථ ච පන අවසෙසානං අත්ථාය පරිපාටියා ජීවිතං පරිච්ච ඨිංසු, නෙසු එකොපි ච්චං යාහීති වත්තුං සමත්ථො නාම නාහොසි, සංකිච්චසාමණේරෝ තෙසං කථං සුත්වා-භන්තෙ තුම්හෙ කිට්ඨං අහං තුම්හාකං ජීවිතං පරිච්චජිත්වා ගමිස්සාමීති ආහ, ආවුසො මයං සබ්බෙ එකතො මාරියමානාපි තං එකං න විස්සජ්ජිස්සාමාති, කිං කාරණා හනෙතනි?, ආවුසො ච්චං ධම්මසෙනාපතිසාරිපුත්තත්තෙරස්ස සාමණේරො, සචෙ තං විස්සජ්ජිස්සාම සාමණේරං මෙ ඇදාය ගන්ත්වා චොරකාන්තං නිය්‍යාතසිංසුති ථෙරෝ ගරහිස්සති තං නිස්සං නිත්ථරිතුං න සක්ඛිස්සාම තෙන තං න විස්සජ්ජිස්සාමාති, හනෙත සම්මාසම්බුද්ධොතුම්හෙ මම උපජ්ඣායස්ස සන්තිකා පහිනත්තොපි මම උපජ්ඣායොමං තුම්හෙහි සද්ධිං පහිනත්තොපි ඉදමෙව කාරණං දිස්වා පහිනි, තිට්ඨථ තුම්හෙ අහමේව ගමිස්සාමීති සො තිංස භික්ඛූ වන්දිත්වා සවෙමේ හනෙත දෙසෙ අත්ථි ඛමථ මෙති වත්වා නික්ඛම්, තදා භික්ඛූනං මහා සංවෙගො උපපජ්ජි අක්ඛිනි අස්සුපුණ්ණානි හදයමංසං පවෙධි, මහා ථෙරෝ චොරෙ ආහ-උපාසකා අයං දහරකො තුම්හෙ අඟ්ගිං කරොත්ත සූලානි තච්ජිත්ත පණ්ණානි අත්ථරිත්ත දිස්වා භාසිස්සති ඉමං එකමනෙත ඨපෙත්වා තාති කිච්චානි කරෙය්‍යාථාති, චොරා සාමණේරං ආදාය ගන්ත්වා එකමනෙත ඨපෙත්වා සබ්බානි කිච්චානි කරිංසු, කිච්චපරියොසානෙ චොරජෙට්ඨකො අසිං අබ්භා හෙත්වා සාමණේරං උපසඞ්කම්, සාමණේරො නිසීදමානොව ඣානං සමාපජ්ජිත්වාව නිසිදි, චොරජෙට්ඨකො අසිං පරිවත්තෙත්වා සාමණේරස්ස ඛන්ධෙ පාතෙසි, අසි තම්ත්වා ඛාරාය ඛාරං පහරි, සො න සම්මා පහරිත්වා මඤ්ඤමානො පුන තං උජුකං කත්වා පහරි, අසි තාල පත්තං විය වෙධියමානො[1] ථරුමූලං අගමාසි, සාමණේරං හි තස්මිං කාලෙ සිනෙරුනා අවත්ථරන්තොපි මාරෙතුං සමත්ථො නාම නත්ථි පගෙව අසිනා, තං පාරිහාරියං දිස්වා චොරජෙට්ඨකො චින්තෙසි-පුබ්බෙ මෙ අසි සිලාත්ථම්භං වා ඛදිරඛාණුං වා කලීරං විය ජිණ්ණකි, ඉදානි එකවාරං නම්මතො එකවාරං කාලපත්තවෙධකො[2] විය ජාතො, අයං නාම අචෙතනො ත්‍රුක්ඛාපි ඉමස්ස ගුණං ජානාති අහං සචෙත නොපි න ජානාමීති සො අසිං භූමියං ඛිපිත්වා තස්ස පාදමූලෙ උරෙන නිපජ්ජිත්වා-භන්තෙ මයං ධනකාරණා අටවිං පවිට්ඨම්හා අම්හෙ දූර තොව දිස්වා සහස්සමත්තා පුරිසා පවෙධෙන්ති[3] වෙ තිස්සෙ කථා

1. ම. පවෙධියමානො. 2. ම. කාලපත්තවෙධකො.
3. ම. මඤ්ඤා වෙමෙන්ති.

කථෙතුං න සක්කොතීති තව පන සන්තාසමත්තමපි නත්ථි උක්කා මුඛෙ සුවණ්ණං විය සුප්පජිතකණ්ණිකාරං විය ච තෙ මුඛං විරොචති කිනන්නුඛො කාරණන්ති පුච්ඡන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"තාසො තෙ නත්ථි න භයං භීයේ‍යා වණ්ණා පසීදති,
කසමා න පරිදෙවෙසි එවරූපෙ මහබ්භයෙ"ති.

සාමණෙරො ඣානා වුට්ඨාය තස්ස ධම්මං දෙසෙන්තො-ආවුසො ගාමණි ඛීණාසවස්ස අත්තභාවො නාම සීසෙ ඨපිතභාරො විය හොති, තස්මිං ඡිජ්ජන්තෙ තුස්සතෙව න භායතීති වත්වා ඉමා ගාථා අභාසි:-

"නත්ථි චෙතසිකං දුක්ඛං අත්තපෙක්ඛස්ස ගාමණි,
අතික්කන්තො භයා සබ්බා[1] ඛීණසංයොජනො ඉසි.

ඛීණාසවස්ස භවනෙත්ති දිට්ඨා ධම්මා යථාතථං[2],
නිබ්භයං මරණං හොති භාරවොරොපනා යථා"ති.

සො තස්ස කථං සුත්වා පච වොරසතානි ඔලොකෙත්වා ආහ-තුම්හෙ කිං කරිස්සථාති, තුම්හෙ පන සාමීති, මම තාව එවරූපං පාවිභාරියං දිස්වා අගාරමජ්ඣෙ කම්මං නත්ථි අය්‍යස්ස ඝනතිකෙ පබ්බජිස්සාමීති, මයමපි තථා කරිස්සාමාති, සාධු තාතාති තතො පචසතාපි වොරා සාමණෙරං වන්දිත්වා පබ්බජ්ජං යාචිංසු, සො තෙසං අසිධාරාහි[3] ඡෙත්වා ලුච්චිත්වා නිවත්ථදුස්සා ව ඡින්දිත්වා තඛමත්තිකාය රජ්ජා තානි කාසාවානි අවජ්ඣපෙත්වා දසසීලෙසු පතිට්ඨාපෙත්වා තෙ ආදාය ගච්ඡන්තො විනෙතසි-සවාහං ථෙරෙ අදිස්වාව ගමිස්සාමි සමණධම්මං කාතුං තෙ න සක්ඛිස්සන්ති වොරූනං හි මං ගහෙත්වා නික්ඛන්තකාලතොපභුති තෙසු එකොපි අස්සූනි සණ්ඨාරෙතුං නාසක්ඛි, මාරිතො නුඛො සාමණෙරො නොති විනෙතනත්‍ථානං කම්මට්ඨානං අභිමුඛං න භවිස්සති තස්මා දිස්වාව තෙ ගමිස්සාමීති සො පඤ්චසතභික්ඛුපරිවාරෙ තත්ථ ගන්ත්වා අත්තනො දස්සනෙන පටිලද්ධස්සාසෙහි තෙහි කිං සපුරිස සංකිච්ච ලද්ධං තෙ ජීවිතන්ති වුත්තෙ-ආම භන්තෙ ඉමෙ මං මාරෙතු කාමා ඝුත්වා මාරෙතුං අසක්කොන්තො මම ගුණෙ පසීදිත්වා ධම්මං සුත්වා පබ්බජිතා, අහං තුම්හෙ දිස්වා ගමිස්සාමීති ආගතො, අපමත්තා සමණධම්මං කරොථ අහං සද්ධි ඝනතිකං ගමිස්සාමීති, තෙ භික්ඛූ වන්දිත්වා ඉතරෙ ආදාය උපජ්ඣායස්ස ඝනතිකං ගන්ත්වා කිං සංකිච්ච අන්නෙවාසිකා තෙ ලබ්භාති වුත්තෙ-ආම භන්තෙති තං පවත්තිං ආරොචෙසි, ථෙරෙන ව ගච්ඡ සංකිච්ච සත්ථාරං පස්සාහීති වුත්තෙ-සාධූති ථෙරං වන්දිත්වා තෙ ආදාය සද්ධි ඝනතිකං ගන්ත්වා සත්ථාර-කිං සංකිච්ච අන්නෙවාසිකා තෙ ලබ්භාති වුත්තෙ ආම භන්තෙති තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථාපි එවං කිර භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා-ආම භන්තෙති වුත්තෙ-

1. ම. සයං සබ්බං.
2. ම. ඛීණාසවභවොහන්ත්‍යාදිඨධම්මෙසථාතථා.
3. සී. සරධාරාහි.

භික්ඛවෙ තුම්හාකං වොරකම්මං නත්ථි දුස්සීලෙ පතිට්ඨාය වස්සසතං ජීවනතොපි ඉදානි සීලෙ පතිට්ඨාය එකදිවසම්පි ජීවිතං සෙය්යොති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙනෙන්තා ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ දුස්සීලෝ අසමාහිතො,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො සීලවන්තස්ස ඣායිනො"ති.

තත්ථ **දුස්සීලෝ**ති නිස්සීලෝ; **සීලවන්තස්සා**ති දුස්සීලස්ස වස්ස සතං ජීවනතොපි සීලවන්තස්ස චිත්ත ඣායිනො එකදිවසම්පි එකමුහුත්තම්පි ජීවිතං සෙය්‍යො උත්තමන්ති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ තෙ පඤ්චසතා භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසි.

අපරෙන සමයෙන සංඝිලෙවා උපසම්පදං ලභිත්වා දසවස්සො හුත්වා සාමණෙරං ගණ්හි, සො පන තස්සෙව භාගිනෙය්‍යො අහි[1] මුත්තකසාමණෙරො නාම, අථ නං ථෙරො පරිපුණ්ණවස්සකාලෙ තං ආමන්තෙත්වා උපසම්පදං තෙ කරිස්සාම ගච්ඡ ඤාතීනං සන්තිකෙ වස්සපරිමාණං පුච්ඡිත්වා එහීති උය්‍යොජෙසි, සො මාතාපිතූනං සන්තිකං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ පඤ්චසතෙහි චොරෙහි බලි කම්මත්ථාය මාරියමානො[2] තෙසං ධම්මං දෙසෙත්වා-පස්සන්ත්විතෙහි තෙහි-න තෙ ඉමස්මිං ඨානෙ අම්හාකං අත්ථිභාවො ඤස්සති ආරොචෙත්වෙ තබ්බොති විස්සජ්ජෙත්වා-පටිපථෙ මාතාපිතරෙ ආගච්ඡන්තෙ දිස්වා තමෙව මග්ගං පටිපජ්ජන්තානම්පි තෙසං සවම්භුරක්ඛන්තෙ නාරොචෙසි, තෙසං චොරෙහි විඝෙඨියමානානං තම්පි චොරෙහි සඞ්ඛණතො හුත්වා මඤ්ඤෙ අඩ්ඪකා නාරොචෙසීති වත්වා පරිදෙවන්තානං සද්දං සුත්වා තෙන මාතාපිතූනම්පි අනාරොචිතභාවං ඤත්වා පස්සන්ත්විත්වා තං පබ්බජ්ජං යාචිංසු, සොපි සංකිච්චසාමණෙරං විය තෙ සබ්බෙ පබ්බාජෙත්වා උපජ්ඣායස්ස සන්තිකං ආනෙත්වා තෙන සද්ධිං සන්තිකං පෙසිතො ගන්ත්වා තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථා එවං කිර භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙ පුරිමනයෙනෙව අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙනෙන්තා ඉමමෙව ගාථමාහ. ඉදම්පි අභිවුත්තසාමණෙරවත්ථු නාම වුත්තනයමෙවාති වුත්තං.

සංකිච්චසාමණෙරස්ස වත්ථු නවමං.

8, 10.

"යො ච වස්සසතං"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො ඛාණුකොණ්ඩඤ්ඤත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර ථෙරො සත්ථු සන්තිකෙ කම්මට්ඨානං ගහෙත්වා අරඤ්ඤෙ විහරන්තො අරහත්තං පත්වා සත්ථු ආරොචෙස්සාමීති තතො

1. ම. අඩි. 2. ම. හරියමානෙ.

ආගච්ඡන්තා අන්තරාමග්ගෙ කිලන්තා මඤ්ඤං ඔකකම්ම එකස්මිං පිට්ඨිපාසාණේ නිසින්නා ඛාණුං සම්පජ්ජි, අථෙකං ගාමං විලුම්පිත්වා පවත්තා චොරා අත්තනො බලාභුරුපෙන හණ්ඩිකා බන්ධිත්වා සීසෙනා දාය ගච්ඡන්තා දූරං ගන්ත්වා කිලන්තරූපා දූරං ආගතම්හ ඉමස්මිං පිට්ඨිපාසාණේ විස්සම්ස්සාමාති මඤ්ඤං ඔකකම්ම පිට්ඨිපාසාණසඤ්ඤිකං ගන්ත්වා ථෙරං දිස්වාපි ඛාණුකො අයන්ති සඤ්ඤී හුත්වා අහෙසුං. අථෙකො චොරො ථෙරස්ස සීසෙ භණ්ඩිකං ඨපෙසි, අපරො තං නිස්සාය භණ්ඩිකං ඨපෙසි, එවං පඤ්චහි සතෙහි ථෙරං පරික්ඛිපිත්වා සයම්පි නිසින්නා නිද්දායිත්වා අරුණුග්ගමනකාලෙ පබුජ්ඣිත්වා අත්තනො අත්තනො භණ්ඩිකානි ගණ්හන්තා ථෙරං දිස්වා අම්හාකං ඉස්සොති සඤ්ඤාය පලායිතුං ආරභිංසු, අථ තෙ ථෙරො ආහ-මා භායථ උපාසකා පබ්බජිතො අහන්ති, ථෙරස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා-ඛමථ භන්තෙ මයං ඛාණුකසඤ්ඤිනො අහුම්හාති ථෙරං ඛමාපෙත්වා චොරජෙට්ඨකෙන අහං අය්‍යස්ස සන්තිකෙ පබ්බජිස්සාමීති වුත්තෙ-සෙසා මයම්පි පබ්බජිස්සාමාති වත්වා සබ්බෙපි එකච්ඡන්දා හුත්වා ථෙරං පබ්බාජෙසුං, ථෙරො සංකිච්චසාමණෙරො විය සබ්බෙපි තෙ පබ්බාජෙසි, තතො පට්ඨාය ඛාණුකොඩඤ්ඤෙසුන්ති පඤ්ඤායිත්ථ, සෝ තෙහි භික්ඛූහි සද්ධිං සද්ධිවිහාරිකෙ ගාහාපෙත්වා තීණි කොණ්ඩඤ්ඤ අන්තෙවාසිකා තෙ ලද්ධූති වුත්තෙ තං පවත්තිං ආරොචෙසි, සත්ථා-එවං කිර භික්ඛවෙති පුච්ඡිත්වා-ආම භන්තෙති න්‍ හොං අඤ්ඤස්ස එවරූපො ඉද්ධාභිභාවො දිට්ඨපුබ්බො තෙනම්හා පබ්බජිතාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ එවරූපෙ දුප්පඤ්ඤසදිසමෙම පතිට්ඨාය වස්සසතං ජීවනතො ඉදානි වො පඤ්ඤාසම්පදාය වත්තමානානං එකාහමපි ජීවිතං සෙය්‍යොයෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ දුප්පඤ්ඤෙසු අසඤ්ඤතො,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො පඤ්ඤවන්තස්ස ඣායිනො"ති.

තත්ථ **දුප්පඤ්ඤෙසූ**ති නිපඤ්ඤෙසු; **අසඤ්ඤතස්සා**ති අපඤ්ඤස්ස; සෙසං පුරිමසදිසමෙව. දෙසනාවසානෙ පවත්තාපි තෙ භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු. සම්පත්තමහාජනස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

ඛාණුකොඩඤ්ඤත්ථෙරස්ස වත්ථු දසමං.

8, 11.

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො සපදානසත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිර එකො කුලපුත්තො සත්ථු ධම්මදෙසනං සුත්වා පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ අපරෙන සමයෙන උක්කණ්ඨිත්වා මාදිසස්ස කුලපුත්තස්ස ගිහීභාවො නාම න යුත්තොති පබ්බජ්ජාය ඨත්වා මරණම්පි

සෙය්යෝති චින්තෙත්වා අත්තනෝ මරණූපායං චින්තෙන්තෝ විචරති, අථේකදිවසං පාතෝව ඝාතඝාතකිච්චා භික්ඛූ විහාරං ගන්ත්වා අඤ්ඤාලාය සපථං දිස්වා තං එකසම්පි කුථේ පක්ඛිපිත්වා කුථං පිදහිත්වා ආදාය විහාරා නික්ඛමිංසු, උක්ඛණ්ඩිතභික්ඛූපි හත්ථකිච්චං කත්වා ආගච්ඡන්තෝ තෙ භික්ඛූ දිස්වා කිං ඉදං ආවුසෝති පුච්ඡිත්වා සපථෝ ආවුසෝති වුත්තෙ ඉමිනා කිං කරිස්සථාති, ජීවඩ්ඩකස්සාම නන්ති, තෙසං කථං සුත්වා ඉමිනා අත්තානං ඛාදාපෙත්වා මරිස්සාමීති ආගරථ අඟං තං ජීවඩ්ඩකස්සාමීති තෙසං හත්ථතෝ කුථං ගහෙත්වා එකස්මිං ඨානෙ නිසීදන්නා තෙන සපථෙන අත්තානං ඛාදාපෙති සපථෝ ඛාදිතුං න ඉච්ඡති, සෝ කුථෙ හත්ථං ඔතාරෙත්වා ඉතෝ චිතෝ ච ආලොලෙති සපථස්ස මුඛං විවරිත්වා අඟුලිං පක්ඛිපති නෙව නං සපථෝ ඛාදි, සෝ නාගෝ ආසීවිසෝ කරඝපථෝති තං පහාය විහාරං අගමාසි, අථ නං භික්ඛූ ජීවඩ්ඩතෝ තෙ ආවුසෝ සපථෝති, න සෝ ආවුසෝ සපථෝ සර සපථෝ එසෝති, සපථෝයෙව ආවුසෝ මහන්තං එණං කත්වා සූසූ යන්නෝ දූකෙඛ්නෙව අම්හෙහි ගහිතෝ කිං කාරණා ත්වං එවං වදෙසීති ආහංසු, ආවුසෝ තෙන අහං අත්තානං ඛාදාපෙන්නොපි මුඛෙ අඟුලිං පක්ඛිපන්නොපි ඛාදාපෙතුං නාසක්කිංති, තං සුත්වා භික්ඛූ තුණ්හී අහෙසුං, අථේකදිවසං නහාපිතකෝ වෙ තයෝ ඛුරෙ ආදාය විහාරං ගන්ත්වා එතං භූමියං ඨපෙත්වා එකෙන භික්ඛුනා තෙසෙ වොහාරෙති, සෝ භූමියං ඨපිතං ඛුරං ගහෙත්වා ඉමිනා ගීවං ඡින්දිත්වා මරිස්සාමීති එකස්මිං රුක්ඛෙ ගීවං උපාධාය ඛුරධාරං ගලනාළියං කත්වා සීතෝ-උපසම්පදමාලකතෝ පට්ඨාය අත්තනෝ සීලං ආවජ්ජෙන්තෝ විමල චන්දමණ්ඩලං විය සුධෝතමණික්ඛන්ධං විය ච නිම්මලසීලං අද්දස, තස්ස තං ඔලොකෙන්තස්ස සකලසරීරං ඵරන්තී පීති උපජ්ජි, සෝ පීතිං වික්ඛම්භෙත්වා විපස්සනං වඩ්ඩෙත්වා සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පත්වා ඛුරං ආදාය විහාරමජ්ඣං පාවිසි, අථ නං භික්ඛූ-කහං ගතොසි ආවුසොති? පුච්ඡිංසු, ඉමිනා ඛුරෙන ගලනාළිං ඡින්දිත්වා මරිස්සාමීති ගතොම්හි ආවුසොනි, අථ කස්මා න මතොසීති?, ඉදානිමහි සත්ථං ආහරිතුං අභබ්බෝ ජාතෝ අහං හි ඉමිනා ඛුරෙන ගලනාළිං ඡින්දිස්සාමීති සඤ්ඤාබුරෙන සබ්බකිලෙසෙ ඡින්දිනහි, භික්ඛූ අයං අභූතෙන අඤ්ඤං ව්‍යාකරොතීති භගවතො ආරොචෙසුං, භගවා තෙසං වචනං සුත්වා ආහ-භික්ඛවෙ ඛීණාසවා නාම න සහත්ථා අත්තානං ජීවිතා වොරොපෙන්තීති, භගවතෝ තුම්හෙ ඉමං ඛීණාසවොති වදෙථ එවං අරහත්තූප නිස්සයසම්පන්නා පනායං කස්මා උක්කණ්ඨි? කිම්පස්ස අරහත්තස්ස උපනිස්සයකාරණං? කස්මා සෝ සපථෝ එතං න ඛාදීති?, භික්ඛවෙ සෝ තාව සපථෝ ඉමස්ස ඉතෝ තතියෙ අත්තභාවෙ දූසෝ අගොසි, සෝ අත්තනෝ සාමිකස්ස සරීරං ඛාදිතුං න උස්සහීති, එවං තාව තෙසං සත්ථා එතං කාරණමාවික්ඛි, තතෝ පට්ඨාය ච සෝ භික්ඛූ සපථදූසෝ නාම ජාතෝ.

කස්සපබුද්ධකාලෙ කිරෙසො කුලපුත්තො සත්ථු ධම්මකථං සුත්වා උපනන්දසංවෙගො පබ්බජිත්වා ලද්ධූපසම්පදෙ අපරෙන සමයෙන අනභිරතියා උපද්දුතාය එකස්ස සහායකභික්ඛුනො ආරොචෙසි, සො තස්ස අභික්ඛණං ගිහීභාවෙ ආදීනවං කථෙසි, තං සුත්වා ඉතරො සාසනෙ අභිරමිත්වා පුබ්බ අනභිරතිකාලෙ මලග්ගහීතෙ සමණ පරික්ඛාරෙ එකසමිං සොණ්ඩිතීරෙ නිම්මලෙ කරොන්තො නිසිදි, සහායකොපිස්ස සන්තිකෙ යෙව නිසිත්තොනා, අථ තං සො එවමාහ– අහං ආවුසො උපපබ්බජන්තො ඉමෙ පරික්ඛාරෙ තුය්හං දුතුකාමො අහොසින්ති, සො විත්තොසි–මයහං ඉමිනා පබ්බජිතෙන වා උපපබ්බජිතෙන වා නො අත්ථො ඉදානි පරික්ඛාරෙ ගණ්හිස්සාමීති, සො තතො පට්ඨාය කිං ඉදානි ආවුසො අම්හාකං ජීවිතෙන යෙ මයං කපාලහත්ථා පරකුලෙසු පිණ්ඩාය චරාම පුත්තදාරෙන සද්ධිං අල්ලාපසල්ලාපං කරොමාති ආදීනි වදන්තො ගිහීභාවස්ස ගුණං කථෙසි, සො තස්ස කථං සුත්වා පුන උක්කණ්ඨිතො හුත්වා විත්තොසි–අයං මයා උක්කණ්ඨිතොමහීති වුත්තෙ පඨමං ගිහීභාවෙ ආදීනවං කථෙත්වා ඉදානි අභික්ඛණං ගුණං කථෙති කින්නුඛො කාරණන්ති විත්තෙන්තො–ඉමෙසු සමණ පරික්ඛාරෙසු ලොභෙනාති ඤත්වා සයමෙව අත්තනො චිත්තං නිවත්තෙසි, එවමස්ස කස්සපබුද්ධකාලෙ එකස්ස භික්ඛුනො උක්කණ්ඨා පිතත්තා ඉදානි අනභිරති උපපන්නා, යො පන තෙන තදා වීසතිවස්ස සහස්සානි සමණධම්මො කතො, සව්වාස්ස එතරහි අරහත්තස්ස උප නිස්සයො ජාතොති ඉමමත්ථං භික්ඛූ භගවතො සන්තිකා සුත්වා උත්තරිං පුච්ඡිංසු–හන්තෙ අයං කිර භික්ඛු ඛුරධාරං ගලනාළියං කත්වා සිතකොව අරහත්තං පාපුණි උපජ්ජිස්සති නුඛො එත්තකෙන ඛණෙන අරහත්තමගෙඝාති?, ආම භික්ඛවෙ ආරබ්භවිරියස්ස භික්ඛුනො පාදං උක්ඛිපිත්වා භූමියං ඨපෙන්තස්ස පාදෙ භූමියං අපත්තෙයෙව අරහත්තමගෙඝා උපපජ්ජති, කුසීතපුග්ගලස්ස හි වස්සසතම්පි ජීව නතො ආරබ්භවිරියස්ස ඛණමත්තම්පි ජීවිතං සෙය්යොති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:–

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ කුසිතො හීනවීරියො,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො විරියමාරභතො දළ්හ"න්ති.

තත්ථ **කුසිතොති** කාමවිතක්කාදීහි හීනෙහි විතක්කෙහි විත්තං නාකප්පෙසි; **හීනවීරියොති** නිබ්බීරියො; **විරියමාරභතො දළ්හන්ති** දුව්බල්‍යකිලෙසානිබ්බත්තනසමත්ථං විරියං ආරභන්තස්ස; සෙසං පුරිම සදිසමෙව. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සපදසහස්සප්පරස්ස වණ්ණනා එකාදසමං.

8, 12.

"යො ච වස්සසත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො පටාචාරත්ථෙරිං ආරබ්ධ කථෙසි.

සා කිර සාවත්ථියං චත්තාලීසකොටිවිභවස්ස සෙට්ඨිනෝ ධීතා අහොසි අභිරූපා, තං සොළසවස්සුද්දෙසිකකාලේ සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරිමතලේ රක්ඛන්තා වාසෙසුං, එවං සන්තෙපි සා එකෙන අත්තනෝ චූළලුපට්ඨාකෙන සද්ධිං විප්පටිපජ්ජි, අථස්ස මාතාපිතරෝ සමජාතිකුලේ එකස්ස කුමාරස්ස පටිස්සුණිත්වා විවාහදිවසං ඨපෙසුං, තස්මිං උපකට්ඨේ සා තං චූළලුපට්ඨාකං ආහ-මං කිර අසුක කුලස්ස නාම දස්සනාති මයි පතිකුලං ගතෙ මම පණ්ණාකාරං ගහෙත්වා ආගතොපි න තත්ථ පවෙසනං ලභිස්සති සචෙ තෙ මයි සිනෙහෝ අත්ථි ඉදානෙව මං ගහෙත්වා යෙන වා තෙන වා පලායස්සූති, සෝ සාධු හදෙදති තෙන හි අහං සෙව පාතොව නගරවාරස්ස අසු කට්ඨානෙ නාම ඨස්සාමි ත්වං එතෙන උපායෙන නික්කම්මිත්වා තත්ථ ආගච්ඡෙය්‍යාසීති වත්වා දුතියදිවසෙ සංඝෙතට්ඨානෙ අට්ඨාසි, සාපි පාතොව කිලිට්ඨවත්ථං නිවාසෙත්වා කෙසෙ විකිරිත්වා කුඛකෙන සරීරං මක්ඛෙත්වා කුටං ආදාය දාසීහි සද්ධිං ගච්ඡන්තී විය ඝරා නික්ඛමිත්වා තං ඨානං අගමාසි, සෝ තං ආදාය දූරං ගන්ත්වා එකාසම්ං ගාමෙ නිවාසං කපෙත්වා අරඤ්ඤෙ ඛෙත්තං කසිත්වා දාරුපණ්ණාදීනි ආහරති, ඉතරා කුටෙන උදකං ආහරිත්වා සඝ්ඨං කොට්ටනපචනාදීනි කරොන්ති අත්තනෝ පාපස්ස ඵලං අනුභොන්ති, අථස්සා කුච්ඡියං ගබ්භෝ පතිට්ඨාසි, සා පරිපුණ්ණගබ්භා-ඉධ කොචි උපකාරකො නත්ථි මාතාපිතරෝ නාම පුත්තෙනසු මුදුහදයා හොන්ති නොසං මං සන්තිකං නෙහි තත්ථ මෙ ගබ්භවුට්ඨානං භවිස්සතීති සාමිකං යාචි, සො කිං හදෙදූ කථෙසි මං දිස්වාව තව මාතාපිතරෝ විවිධා කම්මකාරණා කාරෙය්‍යුං න සක්කා මයා තත්ථ ගන්තුන්ති පටික්ඛිපි, සා පුනප්පුනං යාචිත්වාපි ගමනං අලභමානා තස්ස අරඤ්ඤං ගතකාලෙ පටිවිස්සකෙ ආමන්තෙත්වා-සචෙ සො ආගච්ඡාමං අපස්සන්තා කහං ගතාති පුච්ඡිස්සති මම අත්තනෝ කුලඝරං ගතභාවං ආචික්ඛෙය්‍යාථාති වත්වා පක්කාමි, සොපි ආගන්ත්වා තං අපස්සන්තා පවිවිස්සකෙ පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා නිවත්තෙස්සාමි නන්ති අනුබන්ධිත්වා තං දිස්වා නානප්පකාරං යාචිත්වාපි නිවත්තෙතුං නාසක්ඛි, අථස්සා එකස්මිං ඨානෙ කම්මජවාතා වලිංසු, සා එකං ගච්ඡන්තරං පවිසිත්වා සාමි වාතා මෙ වලිතානි වත්වා භූමියං නිපජ්ජිත්වා සමපරිවත්තමානා කිච්ඡෙන දූරකං විජඝිත්වා යස්සත්ථායාහං කුලඝරං ගවෙජ්ජයං සො අත්ථෝ නිප්පන්නොනි පුනරෙව තෙන සද්ධිං ගෙහං ආගන්ත්වා වාසං කපෙසි, තස්සා අපරෙන සමයෙන ගබ්භෝ පතිට්ඨහි, සා පරිපුණ්ණගබ්භා හුත්වා පුරිමනයෙනෙව සාමිකං යාචිත්වා යාචනං අලභමානා පුත්තකං අඞ්කෙනාදාය තථෙව පක්කාමිත්වා තෙන අනුබන්ධිත්වා දිට්ඨාපි නිවත්තිතුං න ඉච්ඡි, අථ තෙසං ගච්ඡන්තානං මහාඅකාලමෙඝෝ උදපාදි සමන්තා විජ්ජුලුලතානි ආදිත්තං විය මෙඝත්ථනිතෙහි භිජ්ජමානං විය ධාරාපාතනිරන්තරං නහං අහොසි, තස්මිං ඛණෙ තස්සා කම්මජ වාතා වලිංසු, සා සාමිකං ආමන්තෙත්වා සාමි කම්මජවාතා වලිතා න

සකෙකාම් සඤ්ඤාරෙතුං අනොවස්සනවණ්ණං මෙ ඤත්වාතිති ආහ, සො හත්ථගතාය වාපියා ඉතො චිතො ච උපධාරෙනෙතා එකස්මිං වම්මිකමත්ථකෙ ඡාතං ගුඛං දිසවා ජීවිතුං ආරභි, අථ නං වම්මිකතොා නික්කමිත්වා ඡොරවිසො ආසිවිසො ඩසි, තං ඛණං යෙවස්ස සරීරං අනෙකා සමුට්ඨිතාති අඟිජාලානි ඔසහමානං විය නීලවණ්ණං හුත්වා තත්ථෙව පති, ඉතරාපි මහාදුක්ඛං අනුභවමානා තස්ස ආගමනං ඔලොකෙනතීපි තං අදිස්වාව අපරමපි පුරිසං විඤ්ඤි, වෙ දූරකා වාතවුට්ඨිවෙගං අසඤමානා මහාවිරවං විරවනති, සා උභොපි තෙ උදරත්තරෙ කත්වා ඒති ඤාතුකෙති වෙව හත්ථෙහි ච භූමියං උපපිළෙත්වා තථා සිතාව රත්තිං වීතිනාමෙසි, සඤ්ඤාසරීරං නිල්ලොහිතං විය පඤ්ඤුපලාසවණ්ණං අහොසි, සා වුට්ඨිතෙ අරුණෙ මංසපෙසිවණ්ණං එකං පුත්තං අඞ්කෙනාදාය එකං අඟුලියා ගහෙත්වා එහි තාත පිතා තෙ ඉතො ගතොති වත්වා සාමිකස්ස ගතමග්ගෙන ගච්ඡන්තී තං වම්මිකමත්ථකෙ කාලං කත්වා පතිතං නීලවණ්ණං ඵඬසරීරං දිස්වා මං නිස්සාය මම සාමිකො පත්තෙ මතොති රොදන්තී පරිදෙවන්තී පායාසි, සා-සඤ්ඤාරත්තිං දෙවෙන වට්ටත්තා අවිරවතිං ඤාපෙන්ත උදකෙන පරිපුණ්ණං දිස්වා අත්තනො මන්දබුද්ධිතාය දූරතෙහි සඞ්ඛං උදකං ඔතරිතුං අවිසහනතී ජෙට්ඨපුත්තං ඔරිමතීරෙ ඨපෙත්වා ඉතරං ආදාය පරතීරං ගන්ත්වා සාඛාභඞ්ගං අත්ථරිත්වා නිපජ්ජාපෙත්වා ඉතරස්ස සනතිකං ගම්මිස්සාමීති බාලපුත්තකං පහාතුං අසක්කොන්තී පුනපපුනං නිවත්තිත්වා ඔලොකයමානා පායාසි, අථස්සා නදීමජ්ඣං ගතකාලෙ එකො සෙනො තං කුමාරං දිස්වා මංසපෙසීති සඤ්ඤාය ආකාසතො හස්සි, සා තං පුත්තස්සත්ථාය හස්සන්තං දිස්වා උභො හත්ථෙ උක්ඛිපිත්වා සුසුති නිකඛාතුං මහාසද්දං නිච්ඡාරෙසි, සෙනො දූරභාවෙන තං අසල්ලක්ඛෙත්වා කුමාරං ගහෙත්වා වෙහාසං උප්පතිත්වා ගතො ඔරිමතීරෙ සිතපුත්තො මාතරං නදීමජ්ඣෙ උභො හත්ථෙ උක්ඛිපිත්වා මහාසද්දං නිච්ඡාරය මානං දිස්වා මං සඤ්ඤයතීති සඤ්ඤාය වෙගෙන උදකෙ පති, ඉතිස්සා බාලපුත්තකං සෙනො හරි ජෙට්ඨපුත්තො උදකෙනාභතො, සා එකො මෙ පුත්තොා සෙනෙන ගහිතො එකො උදකෙන වුළ්හොා පත්තෙ මෙ පති මතොතී රොදන්තී පරිදෙවන්තී ගච්ඡමානා සාවත්ථිතොා ආගච්ඡන්තං එකා පුරිසං දිස්වා පුච්ඡි-කත්ථ වාසිකොසීති?, සාවත්ථිවාසි කොමහි අම්මාති, සාවත්ථිනගරෙ අසුකච්චියං එවරූපං අසුකා කුලං නාම අත්ථි ඤාතාසි තාතාති, ඤාතාම් අම්ම තං පන මා පුච්ඡි සබෙ අඤ්ඤං ඤාතාසි පුච්ඡාහි, අඤ්ඤෙන මෙ කම්මං නත්ථි තදෙව පුච්ඡාම් හාතාති, අම්ම තිං අත්තනො අභාවිකිත්තු න දෙසි අජ්ජ තෙ සබ්බ රත්තිං දෙවො වස්සන්තො දිට්ඨොති? දිට්ඨො මෙ තාත මය්හමෙවෙසො සබ්බරත්තිං වට්ටො නාඤ්ඤස්ස, මය්හං පන වට්ටකාරණං පච්ඡා කථෙස්සම් එතඤ්ච තාව සෙට්ඨි ගෙහෙ පවත්තිං කථෙහීති, අම්ම අජ්ජ රත්තියං සෙට්ඨි ච සෙට්ඨිභරියා ච සෙට්ඨිපුත්තොා චාති තයොපි

ජනෙ අවත්ථරමානං ගෙහං පති තෙ එකචිතකසම්ං ඣාපෙනති එස ධම්මො පකතියයති අම්මාති, සා තසම්ං ඛණෙ නිවත්ථවත්ථං පතමානං න සජානි, උම්මත්තිකභාවං පත්වා යථාඡාතාව රොදන්ති පරිදෙවන්ති:-

"උභො පුත්තා කාලකතා පතෙ මයහං පති මතො,
මාතා පිතා ච භාතා ච එකචිතකසම්ං ඛයාරෙ"ති

විපලපන්ති පරිඛම්, මනුස්සා තං දිස්වා උම්මත්තිකාති කවවරං ගහෙත්වා පංසුං ගහෙත්වා මත්ථකෙ ඔකිරන්තා ලෙඩ්ඩූහි පහරන්ති; සත්ථා ජෙතවනවිහාරෙ අත්ථපරිසමජ්ඣෙ නිසීදිත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො තං ආගච්ඡමානං අද්දස කපපසතසහස්සං පූරිතපාරමිං අභිනීහාර සම්පන්නං. සා කිර පදුමුත්තරබුද්ධකාලෙ පදුමුත්තරසම්මාසම්බුද්ධස්ස එකං විනයධරත්තෙරිං බාහාය ගහෙත්වා නන්දනවනෙ ඨපෙන්තං විය එතදග්ගට්ඨානෙ ඨපියමානං දිස්වා අහම්පි තුම්හාදිසස්ස බුද්ධස්ස සන්තිකෙ විනයධරත්තෙරිතං අන්තරෙ අග්ගට්ඨානං ලභෙය්යන්ති අධිකාරං කත්වා පත්ථනං ඨපෙසි, පදුමුත්තරබුද්ධො අනාගතංසඤ්ඤුණෙන පත්ථරිත්වා පත්ථනාය සම්ජ්ඣනභාවං ඤත්වා අනාගතෙ ගොතමබුද්ධස්ස නාම සාසනෙ අයං පටාචාරි නාමෙන විනයධරත්තෙරිතං අග්ගා භවිස්සතීති ව්‍යාකාසි, තං එවං පත්ථිතපත්ථනං අභිනීහාරසම්පන්නං සත්ථා දූරතොව ආගච්ඡන්තං දිස්වා ඉම්සා මං ඨපෙත්වා අඤ්ඤෙ අවස්සයො භවිතුං සමත්ථා නාම නත්ථීති විනෙතබ්බා තං යථා විහාරගබ්භං ආගච්ඡති එවමකාසි, පරිසා තං දිස්වාව ඉම්සා උම්මත්තිකාය ඉතො ආගන්තුං මා දදිත්ථාති ආහ, සත්ථා අපෙථ මා නං වාරයිත්ථාති වත්වා අවිදූරට්ඨානං ආගතකාලෙ සත්ථං පවිලහ භගිනීති ආහ, සා තං ඛණංයෙව බුද්ධානුභාවෙන සත්ථං පවිලහි, තසම්ං කාලෙ නිවත්ථවත්ථස්ස පතිතභාවං සල්ලක්ඛෙත්වා හිරොත්තප්පං පච්චුපට්ඨාපෙත්වා උක්කුටිකං නිසීදි, අථස්සා එකො පුරිසො උත්තරසාටකං ඛිපි, සා තං නිවාසෙත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා සුවණ්ණවණ්ණෙසු පාදෙසු පවපතිත්වීතෙන වන්දිත්වා භන්තෙ අවස්සයො මෙ හොහි[1] පතිට්ඨා මෙ හොහි[2] එකං හි මෙ පුත්තකං සෙනො ගණ්හි එකො උදකෙන වූළ්හො පතෙ පති මතො මාතාපිතරො වෙව භාතා ව ගෙහෙන අවත්ථටා එකචිතකසම්ං ඣාපෙත්වා, සත්ථා තස්සා වචනං පුත්වා පටාචාරෙ මා විනසසි තව තාණං සරණං අවස්සයො භවිතුං සමත්ථොසෙව සන්තිකං ආගතාසීති, යථා හි තව ඉදානි එකො පුත්තකො සෙනෙන ගහිතො එකො උදකෙන වූළ්හො පතෙ පති මතො මාතාපිතරො වෙව භාතා ව ගෙහෙන අවත්ථටා එවං ඉමසම්ං සංසාරෙ පුත්තාදීනං මතකාලෙ තව රොදනභාවා පඤ්චරිතං අස්සු චතුන්නං මහාසමුද්දානං උදකතො බහුතරන්ති වත්වා ඉමං ගාථමාහ:-

1. 2. ම. හොථ.

"චතුස්‍ස සමුද්දස්‍ස ජලං පරිත්තකං
තතෝ බහුං අස්සුජලං අනප්පකං,
දුකෙඛන භූවඞ්ගස්‍ස නරස්‍ස සෝචතා
කිං කාරණා සම්ම[1] තුවං පමජ්ජසි"නි.

එවං සත්ථරි අනමතග්ගපරියායං කථෙත්වා තස්‍සා සරීරෙ සොකො තනුභාවං අගමාසි, අථ නං තනුභූතසොකං ඤත්වා පුන සත්ථා ආමන්තෙත්වා-පටාචාරෙ පුත්තාදයො නාම පරලොකං ගච්ඡන්තස්‍ස තාණං වා සරණං වා ලෙනං වා භවිතුං න සක්කොනති, තස්මා විජ්ජමානාපි තෙ න සන්තිකෙව පණ්ඩිතෙන පන සීලං සොධෙත්වා අත්තනො නිබ්බාණගාමිමග්ගං ඛිපමෙව සොධෙතුං වට්ට නීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමා ගාථා අභාසි:-

"න සන්ති පුත්තා තාණාය න පිතා නපි බන්ධවා,
අන්තකෙනාධිපන්නස්‍ස නත්ථි ඤාතීසු තාණතා.

එත්මත්වවසං ඤත්වා පණ්ඩිතො සීලසංවුතො,
නිබ්බාණගමනං මග්ගං ඛිපමෙව විසොධයෙ"නි.

දෙසනාවසානෙ පටාචාරා මහාපථවියං පංසුපරිමාණෙ කිලෙසෙ ඛෙපෙත්වා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසූති. සා පන සොතාපන්නා හුත්වා සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි, සත්ථා නං භික්ඛුණිතං සන්තිකං පහිණිත්වා පබ්බාජෙසි, සා ලබ්ධූපසම්පදා පතිතාවාරතත්තා පටාචාරාත්වෙව පඤ්ඤායි, සා එකදිවසං කුටෙන උදකං ආදාය පාදෙ ධොවන්තී උදකං ආසිඤ්චි, තං ථොකං ගන්ත්වා පච්ඡිජ්ජි, දුතියවාරෙ ආසිත්තං තතො දූරතරං අගමාසි, තතිය වාරෙ ආසිත්තං තතොපි දූරතරන්ති, සා තදෙවාරම්මණං ගහෙත්වා තයො වයෙ පරිච්ඡින්දිත්වා මයා පඨමං ආසිත්තං උදකං විය ඉමෙ සත්තා පඨමවයෙපි මරන්ති තතො දූරතරං ගතං දුතියවාරෙ ආසිත්තං උදකං විය මජ්ඣිමවයෙපි මරන්ති, තතොපි දූරතරං ගතං තතියවාරෙ ආසිත්තං උදකං විය පච්ඡිමවයෙපි මරන්තියෙවාති විනෙසි, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ඔභාසං එරිත්වා තස්‍ස සම්මුඛෙ ඨත්වා කථෙන්තො විය එවමෙතං පටාචාරෙ පච්චන්ඤි ඛන්ධානං උදයව්‍යයං අපස්සන්තස්‍ස වස්සසතං ජීවනතොපි තෙසං උදයව්‍යයං පස්සන්තස්‍ස එකාහමපි එකක්ඛණම්පි ජීවිතං සෙය්‍යොති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං උදයව්‍යයං,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො පස්සතො උදයව්‍යය"නති.

තත්ථ අපස්සං උදයව්‍යන්ති පච්චන්තං ඛන්ධානං පච්චයතියා ලක්ඛණෙහි උදයඤ ව්‍යයඤ අපස්සන්තෙනා; පස්සතො උදයව්‍යන්ති

1. ම. අම්ම.

තෙසං උදයව්‍යයව පස්සන්තස්ස ඉතරස්ස ජීවිතතෝ එකාහමපි ජීවිතං සෙය්‍යොති. දෙසනාවසානෙ පටාචාරී සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණීති.

පටාචාරත්ථෙරියා වත්ථු වාදසමං.

---

8. 13.

"යො ච වස්සසත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කිසාගොතමිං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකස්ස සෙට්ඨිස්ස ගෙහෙ චත්තාළීසකොටිධනං අඛ්‍යාරි එව හුත්වා අට්ඨාසි, සෙට්ඨි තං දිස්වා උපජ්ඣාසොකො ආහාරං පටික්ඛිපිත්වා මඤ්චෙ නිපජ්ජි, තස්සෙකො සහායකො ගෙහං ගන්ත්වා සම්ම කස්මා සොචසීති පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා-සම්ම මා සොචි අහං එකං උපායං ජානාමි තං කරොහීති, කිං කරොමි සම්මාති? අත්තනො ආපණෙ කිලඤ්ජං පසාරෙත්වා තෙ අභාරෙ රාසිං කත්වා විකකිණන්තො විය නිසිද, ආගතාගතෙසු මනුස්සෙසු යෙ එවං වදන්ති-සෙසජනා වත්ථතෙලමධුඵාණිතාදීනි විකකිණන්තී ත්වං පන අඛ්‍යාරෙ විකකිණන්තො නිසිදෙනාසි, තෙ වදෙය්‍යාසි-අත්තනො සන්තකං අවිකකිණන්තො කිං කරොමීති, යො පන තං එවං වදෙති-සෙසජනා වත්ථතෙලමධුඵාණිතාදීනි විකකිණන්තී ත්වං පන හිරඤ්ඤසුවණ්ණං විකකිණන්තො නිසින්නොසි, තං වදෙය්‍යාසි-කහං හිරඤ්ඤසුවණ්ණන්ති, ඉදවිදවාති වුත්තෙ ආහර තාව නන්ති හත්ථෙ පරිවෙජ්ජෙය්‍යාසීති,[1] එවං දින්නං තව හත්ථෙ හිරඤ්ඤසුවණ්ණං භවිස්සති, සා පන ඔවෙ කුමාරිකා හොති තව ගෙහෙ පුත්තස්ස තං ආහරිත්වා චත්තාළීසකොටිධනං තස්සා නීය්‍යාදෙත්වා තාය දින්නං වලඤ්ජෙය්‍යාසීති, සචෙ කුමාරකො හොති තව ගෙහෙ වයප්පත්තං ධීතරං තස්ස දත්වා චත්තාළීසකොටිධනං තස්ස නීය්‍යාදෙත්වා තෙන දින්නකං වලඤ්ජෙය්‍යාසීති, සො භද්දකො උපායොති අත්තනො ආපණෙ අඛ්‍යාරෙ රාසිං කත්වා විකකිණන්තො විය නිසිදි, යෙ පන එවමාහංසු-සෙසා වත්ථතෙලමධුඵාණිතාදීනි විකකිණන්තී ත්වං අඛ්‍යාරෙ විකකිණන්තො නිසින්නොසි, තෙසං අත්තනො සන්තකං අවිකකිණන්තො කිං කරිස්සාමීති පරිවත්තනං අදාසි, අථෙකා ගොතමී නාම කුමාරිකා කිසසරීරතාය[2] කිසාගොතමීති පඤ්ඤායමානා පරිජිණ්ණකුලස්ස ධීතා අත්තනො එකෙන කිච්චෙන ආපණවාරං ගතා තං සෙට්ඨිං දිස්වා එවමාහ-කිං තාත සෙසජනා වත්ථතෙලමධුඵාණිතාදීනි විකකිණන්තී ත්වං හිරඤ්ඤසුවණ්ණං විකකිණන්තො නිසින්නොසීති?, කහං අම්ම හිරඤ්ඤසුවණ්ණන්ති? නනු ත්වං තදෙව ගහෙත්වා නිසින්නොසීති?, ආහර තාව තං අම්මාති, සා හත්ථපූරං ගහෙත්වා තස්ස හත්ථෙසු ඨපෙසි, තං

1. ම. පරිවත්තදෙය්‍යාසීති. 2. ම. කිලන්තසරීරතාය.

ගිරග්ගසමජ්ජුවණ්ණමේව අහොසි, අථ නං සෙට්ඨි-කතරං තෙ අම්ම ගෙහතෝ පුච්ඡිත්වා-අසුකං නාමාති වුත්තෙ-තස්සා අස්සාමිකභාවං ඤත්වා ධනං පරිභාමෙත්වා තං අත්තනෝ පුත්තස්ස ආනෙත්වා වත්තා ළිඝකොටිධනං පටිච්ඡාපෙසි, සබ්බං ගිරග්ගසමජ්ජුවණ්ණමේව අහොසි. තස්සා අපරෙන සමයෙන ගබ්භෝ පතිට්ඨහි, සා දසමාසච්චයෙන පුත්තං විජායි, සෝ පදසා ගමනකාලෙ කාලමකාසි, සා අදිට්ඨපුබ්බ මරණභයතා තං කිඤ්චෙතුං නීහරන්තෙ වාරෙත්වා පුත්තස්ස මෙ හෙඨජ්ජං පුච්ඡිස්සාමීති මතකළෙබරං අඞ්කෙනාදාය අපිත්‍ර මෙ පුත්තස්ස හෙඨජ්ජං ජානාථාති පුච්ඡන්තී ඝරපරිපාටියා විචරති, අථ නං මඤ්ඤා-අම්ම උම්මත්තිකාසි ජාතා? මතකපුත්තස්ස හෙඨජ්ජං පුච්ඡන්තී විචරසීති? වදන්ති, සා අවස්සං මම පුත්තස්ස හෙඨජ්ජං ජානනකං ලභිස්සාමීති මඤ්ඤමානා විචරති, අථ නං එකො පණ්ඩිතපුරිසො දිස්වා-අයං මම ධීතා පඨමපුත්තකං විජාතා භවිස්සතීති අදිට්ඨපුබ්බමරණභයං මයා ඉමිස්සා අවස්සයෙන භවිතුං වට්ටතීති විත්තෙත්වා ආහ-අහං අම්ම හෙඨජ්ජං න ජානාමි හෙඨජ්ජජානනකං පන ජානාමීති, කො ජානාති තාතාති? සත්ථා අම්ම ජානාති ගච්ඡ තං පුච්ඡාහි, සා ගමිස්සාමි තාත පුච්ඡිස්සාමීති වත්වා සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තෙ ඨිතා පුච්ඡි-තුමෙව කිර මෙ පුත්තස්ස හෙඨජ්ජං ජානාථ භන්තෙති? ආම ජානාමීති, කිං ලබ්භා වට්ටතීති? අච්ඡරගහණමත්තං සිඛ්ඪකෙ ලබ්භා වට්ටතීති, ලභිස්සාමි භන්තෙ කස්ස පන ගෙහෙ ලබ්භා වට්ටතීති?, යස්ස ගෙහෙ පුත්තෝ වා ධීතා වා න කොචි මතපුබ්බොති, සා සංඛ්‍ය භන්තෙති සත්ථාරං වන්දිත්වා මතපුත්තකං අඞ්කෙනාදාය අන්තොගාමං පවිසිත්වා පඨමගෙහස්ස වාරෙ ඨත්වා-අත්ථි නුඛෝ ඉමස්මිං ගෙහෙ සිඛ්ඪකොති? පුත්තස්ස කිර මෙ හෙඨජ්ජං එතංති වත්වා-අත්ථීති වුත්තෙ-තෙන හි දෙථාති, තෙහි ආහරිත්වා සිඛ්ඪකෙසු දීයමානෙසු ඉමස්මිං ගෙහෙ පුත්තෝ වා ධීතා වා මතපුබ්බෝ නත්ථි අම්මාති පුච්ඡිත්වා-කිං වදෙසි අම්ම ජීවමානා හි කතිපයා ඔතකා එව බහුකාති වුත්තෙ-තෙන හි ගණ්හථ වොං සිඛ්ඪකෙ න නං මම පුත්තස්ස හෙඨජ්ජන්ති පරික්ඛිපි,[1] සා ඉමිනා නියාමෙන ආදිතො පට්ඨාය පුච්ඡන්තී විචරි, සා එකගෙහෙපි සිඛ්ඪකෙ අගහෙත්වා සායණ්හසමයෙ විත්තෙසි-අහො භාරියං කම්මං අහං මමෙව පුත්තා මතොති සඤ්ඤමකාසිං සකල ගාමෙ හි පන ජීවන්තෙහි මතකාව බහුතරාති, තස්සා එවං චින්තය මානාය පුත්තසිනෙහං මුදුකභදයං ථද්ධභාවං අගමාසි, සා පුත්තං අරඤ්ඤෙ ඡඩ්ඩෙත්වා සත්ථු සන්තිකං ගන්ත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං අට්ඨාසි, අථ නං සත්ථා-ලබ්භා තෙ එකච්ඡරමත්තා සිඛ්ඪකාති? ආහ, න ලබ්භා භන්තෙ සකලගාමෙපි ජීවන්තෙහි මතකායෙව බහුතරාති, අථ නං සත්ථා-ත්වං මමෙව පුත්තා මතොති සල්ලක්ඛෙසි ධුවධම්මා එස

1. ම. පරිඅදසි.

සත්තානං, මච්චුරාජ හි සබ්බසත්තෙ අපරිපුණ්ණජ්ඣාසයෙ එව මහොඝො විය පරිනස්සමානෙ යෙව ආපායසමුද්දෙ පක්ඛිපතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"තං පුත්තපසුසම්මත්තං බ්‍යාසත්තමනසං නරං,
සුත්තං ගාමං මහොඝොව මච්චු ආදාය ගච්ඡතී"ති.

ගාථාපරියොසානෙ කිසාගොතමී සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, අඤ්ඤෙපි බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. සා පන සත්ථාරං පබ්බජ්ජං යාචි, සත්ථා තං භික්ඛුණීනං සන්තිකං පෙසෙත්වා පබ්බාජෙසි, සා ලඛ්ඵූපසම්පදා කිසාගොතමීථෙරීති පඤ්ඤායි, සා එකදිවසං උපොසථාගාරෙ වාරං පත්වා දීපං ඣාලාපෙත්වා නිසින්නා දීපජාලා භිජ්ජනකියොව උපපරික්ඛන්තියොව දිස්වා එවමෙවම්පි මෙ සත්තා උපපජ්ජන්ති චෙව නිරුජ්ඣන්ති ච, නිබ්බාණපත්තා එව න පඤ්ඤායන්තීති ආරම්මණං අග්ගහෙසි, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ඔභාසං එරිත්වා තස්සා සම්මුඛෙ නිසීදිත්වා කථෙන්තො විය-එවමෙව ගොතමී ඉමෙ සත්තා දීපජාලා විය උපපජ්ජන්ති චෙව නිරුජ්ඣන්ති ච නිබ්බාණපත්තා එව න පඤ්ඤායන්ති, එවමෙව නිබ්බාණං අපස්සන්තානං වස්සසතං ජීවිතං නතො නිබ්බාණං පස්සන්තස්ස ඛණමත්තම්පි ජීවිතං සෙය්යොති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං අමතං පදං,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො පස්සතො අමතං පද"න්ති.

තත්ථ **අමතං පදන්ති** මරණවිරහිතකොට්ඨාසං අමතමහා නිබ්බාණන්ති අත්ථො. සෙසං පුරිමසදිසමෙව. දෙසනාවසානෙ කිසා ගොතමී ඨානනිසින්නාව සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තෙ පතිට්ඨහීති.

කිසාගොතමිත්ථේරියා වත්ථු නෙරසමං.

8, 14.

"යො ච වස්සසත"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො බහුපුත්තිකං ආරබ්භ කථෙසි.

සාවත්ථියං කිරෙකස්මිං කුලෙ සත්ත පුත්තා සත්ත ච ධීතරො අහෙසුං, තෙ සබ්බෙපි වයප්පත්තා ගෙහෙ පතිට්ඨහිංසු අත්තනො ධම්මතාය සුඛපත්තා අහෙසුං, තෙසං අපරෙන සමයෙන පිතා කාල මකාසි, මහාඋපාසිකා සාමිකෙ නට්ඨෙපි න තාව කුට්ඨබ්බං විජ්ඣති, අථ නං පුත්තා ආහංසු-අම්ම අම්හාකං පිතරි නට්ඨෙ කුයහං නො අත්ථො කුට්ඨමෙඛනා? කිං මයං තං උපට්ඨාතුං න සක්ඛිස්සාමාති?; සා තෙසං කථං සුත්වා තුණ්හී හුත්වාපි පුනප්පුනං තෙහි වුච්චමානා-පුත්තා

මං පරිච්ඡින්දිස්සතීති කිමේම විසුං කුටුම්බිකානං සබ්බං සාපතෙය්‍යං මජ්ඣේ භින්දිත්වා අදාසි, අථ නං කතිපාහච්චයෙන ජේට්ඨපුත්තස්ස ගෙහං අගමාසි, ජේට්ඨපුත්තස්ස භරියා අහෝ අම්හාකං අය්‍යා ජේට්ඨපුත්තෝ මෙති වෙ කොට්ඨාසෙ දත්වා විය ඉමමෙව ගෙහං ආගච්ඡතීති ආහ, සෙසපුත්තානං භරියාපි එවං වදිංසු, ජේට්ඨ ධීතරං ආදිං කත්වා තාසං ගෙහං ගතමපි එවමෙව වදිංසු, සා අවමානපපඤ්චා භූත්වා-කිං ඉමෙසං සන්තිකෙ වුත්ථෙන භික්ඛුණී භූත්වා ජීවිස්සාමීති භික්ඛුණීනං උපස්සයං ගන්ත්වා පබ්බජ්ජං යාචි, තා නං පබ්බාජෙසුං, සා ලද්ධූපසම්පදා බහුපුත්තිකත්ථෙරී නාමාති පඤ්ඤායි, සා-අහං මඟලුලකාලෙ පබ්බජිතා අපමත්තාය මෙ හවිතබ්බන්ති භික්ඛුණීනං වත්තපටිවත්තං කරොන්තී සබ්බරත්තිං සමණධම්මං කරිස්සාමීති හෙට්ඨාපාසාදෙ එකං ථම්භං හත්ථෙන ගහෙත්වා ආවිඤ්ඡමානාව සමණධම්මං කරොති, වඩ්ඪමාමාතාපි අඞ්කාරවට්ටකෙ මෙ රුක්ඛෙ වා කට්ඨේ වා සීසං පරිහඤ්ඤය්‍යාති තං රුක්ඛං හත්ථෙන ගහෙත්වා තං ආවිඤ්ඡමානාව සමණධම්මමෙව කරොති, සත්ථාරා දෙසිතධම්මමෙව කරිස්සාමීති ධම්මං ආවජ්ජන්ති ධම්මං අනුස්සරමානාව සමණධම්මං කරොති, සත්ථා ගන්ධකුටියං නිසින්නොව ඔභාසං ඵරිත්වා සම්මුඛෙ නිසින්නොවිය තාය සද්ධිං කථෙන්නොවා-බහුපුත්තිකෙ මයා දෙසිතං ධම්මං අනාවජ්ජන්තස්ස අපස්සන්තස්ස වස්ස සතං ජීවනතොපි මයා දෙසිතං ධම්මං පස්සන්තස්ස මුහුත්තම්පි ජීවිතං සෙය්‍යොති වත්වා අනුස්සන්තී ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තොව ඉමං ගථමාහ:-

"යො ච වස්සසතං ජීවෙ අපස්සං ධම්මමුත්තමං,
එකාහං ජීවිතං සෙය්‍යො පස්සතො ධම්මමුත්තමං"නති.

තත්ථ ධම්මමුත්තමන්ති නවවිධලොකුත්තරධම්මං, සො හි උත්තමොති ධම්මොති නාම, යො හි තං න පස්සති තස්ස වස්සසතම්පි ජීවනතොපි තං ධම්මං පස්සන්තස්ස පටිවිජ්ඣන්තස්ස එකාහම්පි එකක්ඛණම්පි ජීවිතං සෙය්‍යොති. ගාථාපරියොසානෙ බහුපුත්තිකත්ථෙරී සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තෙ පතිට්ඨහීති.

බහුපුත්තිකත්ථෙරිය වත්ථු බුද්ධඝම්.

සහස්සවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

වග්ගෝ අට්ඨමෝ.

9, 1.

"අභික්කමෙථ කල්‍යාණෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ චූළෙකසාටකබ්‍රාහ්මණං ආරබ්භ කථෙසි.

විපස්සිදසබලස්ස කාලසමිං හි මහාඑකසාටකබ්‍රාහ්මණෝ නාම අහොසි, අයම්පන එතරහි සාවත්ථියං චූළෙකසාටකෝ නාම, තස්ස හි එකෝ නිවාසනසාටකෝ අහොසි බ්‍රාහ්මණියාපි එකෝ, උභින්නම්පි එක මෙව පාරුපනං, බහිගමනකාලෙ බ්‍රාහ්මණෝ වා බ්‍රාහ්මණී වා තං පාරුපති, අථෙකදිවසං විහාරෙ ධම්මසවණෙ ඝොසිතෙ බ්‍රාහ්මණෝ ආහ-හොති ධම්මසවණං ඝොසිතං කිං දිවා ධම්මසවණාය ගච්ඡසි? උදාහු රත්තිං? පාපුරණස්ස හි අභාවෙන න සක්කා අම්හෙහි එකතෝ ගන්තුන්ති, බ්‍රාහ්මණි-සාමි අහං දිවා ගම්ස්සාමීති සාටකං පාරුපිත්වා අගමාසි. බ්‍රාහ්මණෝ දිවසභාගං ගෙගෙ විතිනාමෙත්වා රත්තිං ගන්ත්වා සත්ථු පුරතෝ නිසින්නො ධම්මං අස්සොසි, අථස්ස සරීරං ථරමානා පච්චණ්ණං පිති උපපජ්ජි, සො සත්ථාරං පූජිතුකාමෝ හුත්වා-සචෙ ඉමං සාටකං දස්සාමි නෙව බ්‍රාහ්මණියා න මය්හං පාපුරණං භවිස්සතීති චින්තෙසි, අථස්ස මවෙජ්ජවිඝාතානං සඝස්සං උපපජ්ජි, ජුණ්හකං සඬා චිත්තං උපපජ්ජි, තං අභිභවමානං පුන මවෙජ්ජචිත්තං උපපජ්ජි, ඉතිස්ස බලවමවෙජ්ජං ඛණ්ඩෙත්වා ගණ්හන්තං විය සඬ්ඪාචිත්තං පටිබාහතිඒව, තස්ස දස්සාමි න දස්සාමීති චින්තෙන්තස්සෙව පඨමයාමෝ අපගතෝ මජ්ඣිමයාමෝ සම්පත්තෝ, තස්මිම්පි දදාතුං කාඝඤ්ඣි, පච්ඡිමයාමෙ සම්පත්තෙ සො චින්තෙසි-මම සඬ්ඪාචිත්තඤ්ච මවෙජ්ජචිත්තෙන ච සඬිං ඝජ්ඣිත්වාසෙව වෙ යාමා විතිවත්තා, ඉදං මඤ්ච එත්තකං මවෙජ්ජ චිත්තං වඩ්ඪමානං චතූහි අපායෙහි සීසං උක්කිපිතුං න දස්සති දස්සාමි දානන්ති සො මවෙජ්ජසහස්සං අභිභවිත්වා සඬ්ඪාචිත්තං පුරෙ චාරිකං කත්වා සාටකං ආදාය සත්ථු පාදමූලෙ ඨපෙත්වා "ජිතමෙ ජිතමෙ"ති තික්ඛත්තුං මහාසද්දමකාසි, රාජා පසෙනදි කොසලෝ ධම්මං ඝුණන්තෝ තං සද්දං සුත්වා-පුච්ඡථ නං යං කිඤ්චි කිර තෙන ජිතන්ති ආහ, සො රාජපුරිසෙහි පුච්ඡිතෝ තමත්ථං ආරොචෙසි, තං සුත්වා රාජා දුක්කරං කතං බ්‍රාහ්මණෙන සඬ්ඪගමස්ස කරිස්සාමීති එකං සාටකයුගං දාපෙසි, තම්පි තථාගතස්සෙව අදාසි, පුන රාජා චෙ චත්තාරි අට්ඨ සොළසාති විඝුණං කත්වා දාපෙසි, සො තානිපි තථාගතස්සෙව අදාසි, අථස්ස රාජා චතසිංස යුගානි දාපෙසි, බ්‍රාහ්මණෝ-අත්තනෝ අග හෙත්වා ලඛං ලඛං විස්සජ්ජෙති යෙවාති වාදමොචනත්ථං තතො එකං යුගං අත්තනෝ එකං බ්‍රාහ්මණියාති චෙ යුගානි ගහෙත්වා තිංස යුගානි තථාගතස්සෙව අදාසි, රාජා පන තස්මිං සතක්ඛත්තුම්පි දදන්තෙ පුන දාතුකාමෝ අහොසි, පුබ්බ මහාඑකසාටකෝ චතුසට්ඨියා සාටක යුගෙසු චෙ අග්ගහෙසි, අයං පන චතසිංසාය ලඛකාලෙ චෙ අග්ග හෙසි, රාජා පුරිසෙ ආණාපෙසි-දුක්කරං භණෙ බ්‍රාහ්මණෙන කතං අන්තෙපුරෙ මං හරාපෙය්‍යාථාති, තෙ තථා කරිංසු, රාජා සතසහස්සග්ඝ නකෙ චෙ කඹලෙ දාපෙසි, බ්‍රාහ්මණෝ න ඉමෙ මම සරීරෙ උපයොගං

අරහන්ති බුද්ධසාසනසෙවෙතෙ අනුවජ්ජිකාති එකං කම්බලං අන්තොගන්ධකුටියං සත්ථුසයනස්ස උපරි විතානං කත්වා බන්ධි, එකං අත්තනෝ සරෙ භිඩිඩං භුඤ්ජන්තස්ස භික්ඛුනෝ ඔතාතකිවවත්ථානෙ විතානං කත්වා බන්ධි, රාජා සායණ්හසමයෙ සද්ධිං සන්තිකං ගන්ත්වා කම්බලං ඣාපෙත්වා-භණෙ කෙන පුඤ්ඤං කතන්ති පුච්ඡිත්වා-එකච්චාටකෙ නාති වුත්තෙ-බ්‍රාහ්මණෙ මම පසාදනත්ථාය යෙව පසීදන්තීති චත්තාරෝ හත්ථි චත්තාරෝ අස්සෙ චත්තාරි කහාපණසහස්සානි චතස්සො ඉත්ථියෝ චතස්සො දාසියෝ චත්තාරෝ පුරිසෙ චත්තාරි ගාමවරානීති එවං යාවතා චත්තාරි චත්තාරි කත්වා සබ්බවතුක්කං නාමස්ස දාපෙසි, භික්ඛූ ධම්මසභායං කථං සමුට්ඨාපෙසුං-අහො අච්ඡරියං වුලෙකසාට තස්ස තම්මං තම්මුහුත්තමෙව සබ්බවතුක්කං ලභි ඉදානි කත්තෙන කල්‍යාණකමෙමත්ත අජ්ජෙව විපාකං දිස්සෙය්‍යාති, සත්ථා ආගන්ත්වා-කායත්තුත්ථ භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නත්ථාති පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ සවායං එකසාටකො පඨමයාමෙ මය්හං දානං අසක්ඛිස්ස සබ්බසොළසකං අලභිස්ස, සචෙ මජ්ඣිමයාමෙ අසක්ඛිස්ස සබ්බට්ඨකං අලභිස්ස, බලවපච්ඡිමයාමෙ දින්නත්තා පනෙස සබ්බවතුක්කං ලභි, කල්‍යාණකම්මං කරොන්තෙන හි උපපත්තිචිත්තං අහාපෙත්වා තඛණංයෙව කාතබ්බං, දන්ධං කතං කුසලං හි සම්පත්තිං දදමානං දන්ධමෙව දදති, තස්මා චිත්තුපාදසමනන්තරමෙව කල්‍යාණකම්මං කාතබ්බන්ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"අභිත්ථරෙථ කල්‍යාණෙ පාපා චිත්තං නිවාරයෙ,
දන්ධං හි කරොතො පුඤ්ඤං පාපස්මිං රමතී මනො"ති.

තත්ථ **අභිත්ථරෙථාති** තුරිතතුරිතං සිඝසිඝං කරෙය්‍යාති අත්ථො, ගිහිනා වා සලාකභත්තදානාදිං යං කිඤ්චිදෙව කුසලං කරිස්සාමීති චිත්තෙ උපපන්නෙ යථා අඤ්ඤෙ ඔකාසං න ලභන්ති එවං අහං පුරෙ අහං පුරෙති තුරිතතුරිතමෙව කාතබ්බං, පබ්බජිතෙන වා උපජ්ඣායවත්තාදීනි කරොන්තෙනපි අඤ්ඤස්ස ඔකාසං අදත්වා අහං පුරෙ අහං පුරෙති තුරිතතුරිතමෙව කාතබ්බං; **පාපා චිත්තන්ති** කායදුච්චරිතාදිතො පන පාපකම්මතො වා අකුසලචිත්තුපාදතො වා සබ්බථාමෙන චිත්තං නිවාරයෙ; **දන්ධං හි කරොතොති** යො පන දස්සාමි හ දස්සාමි සම්පජ්ජිස්සති නුඛො මෙ නොති එවං විකප්පන්තො ඔගෙහන[1] ඔවජ්ජනෙනා විය දන්ධං පුඤ්ඤං කරොති තස්ස එකසාටකස්ස විය මවෙජ්ඣසහස්සං පාපං ඔකාසං ලභති, අථස්ස **පාපස්මිං රමතී මනොති** කුසලකම්මකරණකාලෙයෙව හි චිත්තං කුසලෙ රමති තතො මුච්චිත්වා පාපනිහනමෙව හොති. ගාථාවසානෙ බහූ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

වුලෙකසාටකත්ථෙරාපදානස්ස වත්ථු පඨමං.

1. සී. පිවජ්ජලමඔගෙහන

9. 2.

"පාපවෙ පුරිසෝ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ සෙය්‍යසකත්‍ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි. සෝ හි ලාලුදායිත්‍ථෙරස්ස සද්ධිවිහාරිකෝ-අත්තනෝ අනභිරතිං තස්සාරොචෙත්වා තෙන පඨමං සඞ්ඝාදිසෙසකම්මෙ සමාදපිතෝ-උපසන්තුපසන්තාය අනභිරතියා තං කම්මමකාසි, සත්ථා තස්ස කිරියං සුත්වා තං පක්කොසාපෙත්වා-එවං කිර තං කරොසීති? පුච්ඡිත්වා-ආම භගවාති වුත්තෙ-කස්මා හාරියං කම්මමකාසි? අනනුච්ඡවිකං මොඝපුරිසාති නානප්පකාරතෝ විගර හිත්වා සික්ඛාපදං පඤ්ඤපෙත්වා-එවරූපං හි කම්මං දිට්ඨධම්මෙපි සම්පරායෙපි දුක්ඛසංවත්තනියමෙව හොතීති වත්වා අනුජානිං ඨපෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පාපවෙ පුරිසෝ කයිරා න තං කයිරා පුනප්පුනං,
න තම්හි ඡන්දං කයිරාථ දුක්ඛෝ පාපස්ස උච්චයෝ"ති.

තත්‍රායං-සවෙ පුරිසෝ සකිං පාපකම්මං කරෙය්‍ය තං බහුලමෙව පවත්තෙතුකාමෝ ඉදං අප්පතිරූපං ඔලාරිකන්ති න තං කයිරා පුනප්පුනං, යොපි තම්හි ඡන්දෙ වා රුචිං වා උප්පජ්ජෙය්‍ය තම්පි විනොදෙත්වා න කයිරාථෙව, කිං කාරණා?, දුක්ඛෝ පාපස්ස උච්චයෝ පාපස්ස හි උච්චයෝ වඩ්ඪි ඉධ ලොකෙපි පරලොකෙපි දුක්ඛමෙව ආවහතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සෙය්‍යසකත්‍ථෙරස්ස වත්ථු දුතියං.

9, 3

"පුඤ්ඤං චෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ ලාජදෙවධිතරං ආරබ්භ කථෙසි.

වත්ථු රාජගහෙ සමුට්ඨිතං. ආයස්මා හි මහාකස්සපෝ පිප්පලිගුහායං විහරන්තෝ ඛීණාසවෝ සත්තමෙ දිවසෙ උට්ඨාය දිබ්බෙන චක්ඛුනා ඛීණාසවාචාරට්ඨානං ඔලොකෙන්තෝ එකං සාලිකෙඛත්තපාලිකං ඉත්ථිං සාලිසීසානි ගහෙත්වා ලාජෙ කුරුමානං දිස්වා-සද්ධා නුඛෝ අස්සද්ධාති විමංසිත්වා සද්ධාති ඤත්වා-සක්කිස්සති නුඛෝ මෙ සඞ්ඝභත්තං කාතුං නොති උපධාරෙන්තෝ-විසාරදා කුලධීතා මම සඞ්ඝභත්තං කරිස්සති කත්වා ච පන මහාසම්පත්තිං ලභිස්සතීති ඤත්වා-චීවරං පාරුපිත්වා පත්තමාදාය සාලිකෙඛත්තසම්පෙ ගෙව අට්ඨාසි, කුලධීතා-ථෙරං දිස්වා පසන්නචිත්තා පච්චග්ගහණාය පිතියා ඵුටසරීරා හුත්වා ලාජෙ ආදාය වෙගෙනාගන්ත්වා ථෙරස්ස පත්තෙ

ආකිරිත්වා පවජනිවත්තනෙන වන්දිත්වා-භන්තෙ තුම්හෙහි දිට්ඨධම්මස්ස භාගිනී අස්සනාති පත්ථනං අකාසි, ථෙරෝ එවං හොතූති අනුමොදනං අකාසි, සාපි ථෙරං වන්දිත්වා අත්තනා දින්නාදුනං ආවජ්ජමානා නිවත්ති, තාය ච පන කෙදුරමරියාදාය ගමනමග්ගෙ එකස්මිං බිලෙ සොර විසෝ සපෙපා නිපජ්ජි, සෝ ථෙරස්ස කාසායපරිවත්තනං ජඞ්ඝං ඩසිතුං නාසක්ඛි, ඉතරා දුනං ආවජ්ජමානා නිවත්තන්තී තං පදෙසං පාපුණි, සපෙපා බිලා නික්ඛමිත්වා තං ඩසිත්වා තත්ථෙව පාතෙසි, සා පඨමාවත්තෙන කාලං කත්වා තාවතිංසභවනෙ තිංසයොජනිකෙ කනකවිමානෙ සුත්තපබුද්ධා විය සබ්බාලඞ්කාරපතිමණ්ඩිතෙන තිගාවුතෙන අත්තභාවෙන නිබ්බත්ති, සා වාදසයොජනිකං එකං දිබ්බවත්ථං නිවාසෙත්වා එකං පාරුපිත්වා අච්ඡරාසහස්සපරිවුතා පුබ්බ කම්මපච්චයඤ්ඤව සුවණ්ණලාජහරිතෙන ඔලම්බනෙන සුවණ්ණ සරකෙන පතිමණ්ඩිතෙ විමානවරෙ ඨිතා-අත්තනො සම්පත්තිං ඔලොකෙත්වා-කිඤ්චුඛො මෙ කත්වා අයං සම්පත්ති ලඛ්ධා දිබ්බෙන චක්ඛුනා උපධාරෙන්තී-අය්‍යස්ස මෙ මහාකස්සපත්ථෙරස්ස දින්නා ලාජදුනතිස්සඤ්ඤෙන සා ලඛ්ධා අඤ්ඤාසි, මයා එවං පරිත්තකෙන කමෙන එවරූපං සම්පත්තිං ලභිත්වා නදුනි පමජ්ජිතුං වට්ටති, අය්‍යස්ස වත්තපටිවත්තම්පි කත්වා ඉමං සම්පත්තිං ථිරං කරිස්සාමීති විනෙත්වා පාතොව කනකවිමානා සම්මුජ්ජනිං ගෙව කත්වරජ්ඣනිං ච ආදාය ආගන්ත්වා ථෙරස්ස පරිවෙණං සම්මජ්ජිත්වා පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨපෙසි, ථෙරෝ තං දිස්වා කෙනචි දහරෙන වා වත්තං කතං භවිස්සතීති සල්ලක්ඛෙසි, සා දුතියදිවසෙපි තථා අකාසි, ථෙරොපි තං තථෙව සල්ලක්ඛෙසි, තතියදිවසෙපි ථෙරෝ තස්සා සම්මජ්ජනියසද්දං සුත්වා තාලවණ්ඨදීහි පවිට්ඨසරීරොභාසං දිස්වා වාරං විවරිත්වා-කො එස සම්මජ්ජතීති? පුච්ඡි, අහං භන්තෙ තුම්හාකං උපට්ඨායිකා ලාජදෙවධීතාති, නනු මයා එවංනාමිකා උපට්ඨායිකා නාම අත්ථීති, අහං භන්තෙ සාලිකෙඛත්තං රක්ඛමානා ලාජෙ දත්වා පඨමාවත්තා නිවත්තන්ති සපෙපන දට්ඨා-කාලං කත්වා තාවතිංස දෙවලොකෙ උපපන්නා, මයා අය්‍යං නිස්සායයං මහති සම්පත්ති ලබ්ධා ඉදානිපි තුම්හාකං වත්තපටිවත්තං කත්වා සම්පත්තිං ථිරං කරිස්සාමීති ආගතාම්හි භන්තෙති, හියෝපි පරෙපි තයාවෙතං ඨානං සම්මට්ඨං? තයාව පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපිතන්ති?, ආම භන්තෙති, අපෙහි දෙවධීතෙ තයා කතං වත්තං කත්වං හොතු ඉතො පට්ඨාය ඉමං ඨානං මා ආගමීති, භන්තෙ මා මං කාසෙථ තුම්හාකං වත්තං කත්වා සම්පත්තිං මෙ චිරං කාතුං දෙථාති, අපෙහි දෙවධීතෙ මා මං අනාගතෙ චිත්තවිප්පකිං ගහෙත්වා නිසින්නොති ධම්මකථිකෙහි-මහාකස්සපත්ථෙරස්ස කිර එකා දෙවධීතා ආගන්ත්වා වත්තපටිවත්තං කත්වා පානීයං පරිභොජනීයං උපට්ඨාපෙසීති වත්තබ්බකං කරි, ඉතො පට්ඨාය ඉධ මා ආගම් පරික්කමාති, සා මා මං භන්තෙ කාසෙථාති පුන පපුන යාචියෙව, ථෙරෝ නාගං මම වචනං සුණාතීති විනෙත්වා-තව

පමාණං න ජානාසීති අවජ්ජරං පගරි, සෝ තත්ථ සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තෝ ආකාසෙ උප්පතිත්වා අඤ්ඤලිමපාසාදද්වාරෙ ඨිතා-භගින්‍යා මයා ලද්ධසම්පදං මා තාසෙථ ඨාවරං කාතුං දෙථාති රොදන්තී පරිදෙවන්තී ආකාසෙ අට්ඨාසි, සත්ථා ජේතවනෙ ගන්ධකුටියං නිසින්නොව තස්සා රොදිත සද්දං සුත්වා ඔභාසං ඵරිත්වා දෙවධීතාය සම්මුඛෙ නිසීදිත්වා කථෙන්නෝ විය-දෙවධීතෙ මම පුත්තස්ස කස්සපස්ස සංවරකරණමෙව භාරෝ, පුඤ්ඤසම්භාරානං පන අයං අයං අත්ථොති සල්ලක්ඛෙත්වා පුඤ්ඤකරණමෙව භාරෝ, පුඤ්ඤකරණං හි ඉධෙව සම්පරායෙ ච සුඛමෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්නෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"පුඤ්ඤං චෙ පුරිසෝ භාසිරා භාසිරාථෙතං පුනප්පුනං,
තමහි ජනෙ කයිරාථ සුඛෝ පුඤ්ඤස්ස උච්චයෝ"ති.

තස්සත්ථෝ-සචෙ පුරිසෝ පුඤ්ඤං කරෙය්‍ය එකවාරං මෙ පුඤ්ඤං භාතං අලං එත්තකං වතාති අනොරම්මිත්වා පුනප්පුනං භාරොථෙව, තස්ස අකරණකඛණෙපි තමහි පුඤ්ඤෙ ජනෙ රුච්චිං උස්සාහං කරොථෙව, කිං කාරණා? සුඛෝ පුඤ්ඤස්ස උච්චයෝ පුඤ්ඤස්ස හි උච්චයෝ වඩ්ඩි ඉධලොකපරලොකසුඛවහනතෝ සුඛොති. දෙසනාවසානෙ දෙව ධීතා පවත්තඵලීසයොජනමත්ථකෙ ඨිතාව සොතාපත්තිඵලං පාපුණි.

ලාජදෙවධීතාය වත්ථු නිට්ඨිතං.

9, 4.

"පාපොපි පස්සති භද්‍ර"න්ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ අනාථපිණ්ඩිකං ආරබ්භ කථෙසි.

අනාථපිණ්ඩිකෝ හි විහාරමෙව උද්දිස්ස චතුපඤ්ඤාසකොටිධනං බුද්ධසාසනෙ විකිරිත්වා සත්ථරි ජේතවනෙ විහරන්තෙ දෙවසිකං තීණි මහාඋපට්ඨානානි ගච්ඡති, ගච්ඡන්තෝ ච-කිඤ්චුඛෝ ආදිග ආග තොති සාමණෙරා වා දහරා වා හත්ථමපි මෙ ඔලොකෙය්‍යන්ති තුච්ඡහත්ථෝ නාම න ගතපුබ්බෝ, පාතොව ගච්ඡන්තෝ යාගුං ගාහාපෙත්වාව ගච්ඡති, කතපාතරාසෝ සපථනවනීතාදීනි හෙසජ්ජානි සායණ්හසමයෙ මාලාගන්ධවිලෙපනවත්ථාදීනි ගාහාපෙත්වා ගච්ඡති, එවං නිච්චකාලමෙව දිවසෙ දිවසෙ දානං දත්වා සීලං රක්ඛති, අපරභාගෙ ධනං පරික්ඛයං ගච්ඡති, වොහාරූපජීවිත්තොපිස්ස හත්ථතො අට්ඨාරසකොටිධනං ඉණං ගණ්හිංසු, කුලසන්තකාපිස්ස අට්ඨාරස හිරඤ්ඤකොටියො නදිතීරෙ නිදහිත්වා ඨපිතා උදකෙන කූලෙ භින්නෙ මහාසමුද්දං පවිසිංසු, එවමස්ස අනුපුබ්බෙන ධනං පරික්ඛයං අගමාසි, සෝ එවංභූතොපි සඞ්ඝස්ස දානං දෙතියෙව, පණීතං

පන කඤ්චි දුක්ඛං න සඤ්ඤාසි, සෝ-එසාදිවසං සත්ථාරං-දියති පන තෙ ගහපති කුලෙ දානානි වුත්තෙන-දියති හත්තෙන තං ච ඛෝ කණාජකං බිලඞ්ගදුතියන්ති ආහ, අථ නං සත්ථා-ගහපති ලූඛං දානං දෙමීති මා චින්තයි, චිත්තසම්ං හි පණීතෙ න බුද්ධානං දින්නදානං ලූඛං නාම අත්ථි, අපි ච නං අට්ඨානං අරියපුග්ගලානං දෙසි අහං පන වෙලාමකාලෙ සකලජම්බුදීපං උන්නඞ්ගලං කත්වා මහාදානං පවත්තයමානොපි තිසරණගතමපි කඤ්චි[1] නාලත්ථං, දක්ඛිණෙය්‍යා නාම එවං දුල්ලභා. තයමා ලූඛං මෙ දානන්ති මා චින්තයිති වත්වා වෙලාමසුත්තමස්ස කථෙසි.

අථස්ස චාරකොට්ඨකෙ අධිවත්ථා දෙවතා සත්තරි වෙව සඤ්ඤා සාව කෙසු ච ගෙහං පවිසනෙතසු තෙසං තෙජෙන සණ්ඨාතුං අසක්කොන්තී යථා ඉමෙ ඉමං ගෙහං න පවිසන්ති තථා ගහපතිං පරිභින්දිස්සාමීති තං වඤ්චුකාමාපි ඉස්සරතාලෙ කිඤ්චි වත්තුං නාසක්ඛි, ඉදානි පන්නාසං දුග්ගතිං ගණ්හිස්සති මෙ වචනන්ති රත්තිභාගෙ සෙට්ඨිස්ස සිරිගබ්භං පවිසිත්වා ආකාසෙ අට්ඨාසි, අථ නං සෙට්ඨී දිස්වා කොසි එසොති ආහ, අහං තෙ මහාසෙට්ඨි චතුත්ථචාරකොට්ඨකෙ අධිවත්ථා දෙවතා තුය්හං ඔවාදදානත්ථාය ආගතාම්හි, තෙන හි ඔවදෙහීති, මහාසෙට්ඨි තයා පවිමිකාලං අන්නොලොකෙත්වාව සම්මණ්ඩස්ස ගොතමස්ස සාසනෙ බහු ධනං විප්පකිණ්ණං ඉදානි දුග්ගතොපි හුත්වා පි න ත්‍ථෙසියෙව, එවං වත්තමානා කතිපාහෙනෙව ඤාතිභාදනම්පි න ලභිස්සසි කිං තෙ සම්මණෙන ගොතමෙන අතිපරිවාගතො ඔරම්භා කම්මෙන පයොජෙන්තා කුටුම්බං සණ්ඨපෙහීති, අයමෙම තයා දින්නඔවාදෙති? ආම සෙට්ඨි, ගච්ඡ නාහං තාදිසෙන සතසහස්සෙනාපි සක්කා හරාපෙතුං[2] අයුත්තං තෙ වුත්තං කිං තයා මම ගෙහෙ වසමානාය සීඝං මෙ ඝරා නික්ඛමාති, සා සොතාපන්නාය අරියසාවකාය වචනං සුත්වා ඤාතුං අසක්කොන්තී දූරතෙ ආදාය නික්ඛමි, නික්ඛමිත්වා ච පන අඤ්ඤත්‍ර වසනට්ඨානං අලභමානා සෙට්ඨිං ඛමාපෙත්වා තත්‍ථෙව වසිස්සාමීති නගරපරිගාහකං දෙවපුත්තං උපසඞ්කමිත්වා අත්තනා කතාපරාධං ආචික්ඛිත්වා එහි මං සෙට්ඨිස්ස සන්තිකා නෙත්වා ඛමාපෙත්වා වස නට්ඨානං දෙපෙහීති ආහ, සෝ අයුත්තං තයා වුත්තං නාහං තස්ස සන්තිකං ගන්තුං උස්සහිස්සාමීති තං පටික්ඛිපි, සා චතුන්නං මහා රාජානං සන්තිකං ගන්ත්වා තෙහිපි පටික්ඛිත්තා සක්කං දෙවරාජානං උපසඞ්කමිත්වා තං පවත්තිං ආචික්ඛිත්වා අහං දෙව වසනට්ඨානං අලභමානා දූරතෙ ගත්‍ථෙන ගෙහෙත්වා අන්‍යථා විචරාම් වසනට්ඨානං මෙ දෙපෙහීති සුට්ඨුතරං යාචි, අථ නං සොආහ-අහම්පි තව කාරණා සෙට්ඨිං වත්තුං න සක්ඛිස්සාමි එකං පන තෙ උපායං කථෙස්සාමීති ආහ, සාධු දෙව කථෙහීති, ගච්ඡ සෙට්ඨිනෙ ආයුත්තකවෙසං ගහෙත්වා සෙට්ඨිස්ස ගත්‍ථතො පණ්ණං ආරොපෙත්වා වොහාරූපජීවිහි ගහිතං

1. "නිසරණාගමනම්පි කිඤ්චි"-සඤ්ඤ්. 2. ම. සම්පෙතුං.

අට්ඨාරසකොටිධනං අත්තනෝ ආභාහාවෙන සොධෙත්වා ථූපච්ඡත්තභාහං පූරෙත්වා මහාසමුද්දං පච්චිඨං අට්ඨාරසකොටිධනං අත්ථි අඤ්ඤම්පි අත්තකට්ඨානෙ නාම අත්ථාමිකං අට්ඨාරසකොටිධනං අත්ථි තං සබ්බං ආහරිත්වා තස්ස ථූපච්ඡත්තභාහං පූරෙත්වා දණ්ඩකම්මං කත්වා ඛමාපෙසිති, සා සාධු දෙවාති වුත්තනයෙනෙව තං සබ්බං කත්වා පුන තස්ස සිරිගබ්භං ඔභාසයමානා ආකාසෙ ඨත්වා කෝ එසොති වුත්තෙ අහං තෙ චතුත්ථවාරකොට්ඨකෙ අධිවත්ථා අඤ්ඤාලදෙවතා මයා අඤ්ඤාලකාය තුට්ඨාකාං සන්තිකෙ කථිතං තං මෙ ඛමථ සඤ්ඤස්ස භි මෙ වච්ච තෙන චතුපණ්ණාසකොටිධනං සමාහරිත්වා ථූපච්ඡත්තභාහපූරණං දණ්ඩකම්මං කතං වසනට්ඨානං අලභමානා කිලමාමිති, අනාථපිණ්ඩිකසොවිනොසි-අයං දෙවතා දඩකම්මවච මෙ සාසනන්ති වදති අත්තනෝ වදෙසං පරිජානාති සම්මාසම්බුද්ධස්ස නං දසෙස්සාමීති, සෝ තං සඤ්ඤාපෙත්වා තයා සාසනභාමම්ං සබ්බං ආරොචෙහීති ආහ, දෙවතා සඤ්ඤ පාදෙසු සිරසා නිපතිත්වා-භන්තෙ මයා බාලාය තුම්හාකං ගුණෙ අජානිත්වා පාපකං වචනං වුත්තං තමෙ ඛමථාති සත්ථාරං ඛමාපෙත්වා මහාසෙට්ඨිං ඛමාපෙසි, සත්ථා කල්‍යාණපාපකානං කම්මානං විපාක වසෙන සෙට්ඨිං වෙව දෙවතාව ඔවදන්තෝ-ඉධ ගහපති පාපපුග්ගලොපි-යාව පාපං න පච්චති තාව භද්‍රංපි පස්සති යදා පනස්ස පාපං පච්චති තදා පාපමෙව පස්සති, භද්‍රපුග්ගලොපි-යාව භද්‍රං න පච්චති තාව පාපානි පස්සති යදා පනස්ස භද්‍රං පච්චති තදා භද්‍රමෙව පස්සතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමා ගාථා අභාසි:-

"පාපොපි පස්සති භද්‍රං යාව පාපං න පච්චති,
යදා ච පච්චති පාපං අථ පාපෝ පාපානි පස්සති.

භද්‍රොපි පස්සති පාපං යාව භද්‍රං න පච්චති,
යදා ච පච්චති භද්‍රං අථ භද්‍රෙ භද්‍රානි පස්සති"ති.

තත්‍ථ **පාපොති** කායදුච්චරිතාදීනං පාපකමෙමෙන යුත්ත පුග්ගලෝ, සොපි භි පුරිමසුචරිතානුභාවෙන නිබ්බත්තං සුඛං අනුභව මානෝ භද්‍රම්පි පස්සති; **යාව පාපං න පච්චතීති** යාවස්ස තං පාප කම්මං දිට්ඨධම්මෙ වා සම්පරායෙ වා විපාකං න දෙති, යදා පනස්ස තං දිට්ඨධම්මෙ වා සම්පරායෙ වා විපාකං දෙති. අථ දිට්ඨධම්මෙ විවිධා කම්මකරණා සම්පරායෙ ච අපායදුක්ඛං අනුභොන්තා සෝ පාපෝ පාපානි පස්සති. දුතියගාථායපි කායසුචරිතාදිභෙද භද්‍රකම්ම යුත්තෝ භද්‍රෝ සොපි පුරිමදුච්චරිතානුභාවනිබ්බත්තං දුක්ඛං අනුභව මානෝ පාපං පස්සති; **යාව භද්‍රං න පච්චතීති** යාවස්ස තං භද්‍රකම්මං දිට්ඨධම්මෙ වා සම්පරායෙ වා විපාකං න දෙති, යදා පන තං භද්‍රකම්මං පච්චති අථ දිට්ඨධම්මෙ වා ලාභසක්කාරාදිසුඛං සම්පරායෙ වා දිබ්බ

සම්පත්තිසුඛං අනුභවමානෝ සෝ හද්දෝ භද්‍රානියෙව පස්සතීති. දෙසනාවසානෙ සා සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි, සම්පත්තපරිසාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

අනාථපිණ්ඩිකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු චතුත්ථං.

9, 5.

"මාපමඤ්ඤෙථ පාපස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙත වනෙ විහරන්තෝ එසා අසඤ්ඤතපරික්ඛාරං භික්ඛුං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර යං කිඤ්චි මච්ඡපිණ්ඩාදිභෙදං පරික්ඛාරං ලභි පරිභුඤ්ජිත්වා තත්ථෙව ඡඩ්ඩෙති, පරික්ඛාරෝ වස්සෙනපි ආතපෙනපි උපච්චිකාදීහිපි විනස්සති, සෝ භික්ඛූහි-නනු ආවුසො පරික්ඛාරෝ නාම පරිසාමෙ තබ්බොති? වුත්තෙ-අපථං මයා ඝාතං ආවුසො න එතස්ස චිත්තං අත්ථි න පිතහනන්ති වත්වා තථෙව කරොති, භික්ඛූ තස්ස කිරියං සත්ථු ආරොචෙසුං, සත්ථා නං පක්කොසාපෙත්වා-සච්චං කිර තං භික්ඛු එවං කරොසීති? පුච්ඡි, සො සත්ථාරා පුච්ඡිතොපි කිං එවං භගවා අපථං මයා ඝාතං නාස්ස චිත්තං අත්ථි න පිතහනන්ති තථෙව අවමඤ්ඤනෙත්තා ආහ, අථ නං සත්ථා-භික්ඛුහි එවං කාතුං න වට්ටති පාපකම්මං නාම අපථනන්ති න අවමඤ්ඤිතබ්බං, අජ්ඣොකාසෙ ඨපිතං හි විවට්ටුඛං භාජනං දෙවෙ වස්සන්තෙ කිචාපි එකබිඳුනාව න පූරති පුනප්පුනං වස්සන්තෙ පන පූරතෙව, එවමෙවං පාපං කරොන්තෙනා පුඤ්ඤලොං අනුපුබ්බෙන මහන්තං පාපරාසිං කරොතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"මාපමඤ්ඤෙථ[1] පාපස්ස න මන්තං ආගමිස්සති,
උදබින්දුනිපාතෙන උදකුම්භොපි පූරති;
පූරති බාලො පාපස්ස ථොකථොකම්පි ආචිනං"නති.

තත්ථ **මාපමඤ්ඤෙථාති** න අවජානෙය්‍ය; **පාපස්සාති** පාපං. **න මන්තං ආගමිස්සතීති** අපථමත්තකං මෙ පාපං කතං කදා එතං විපච්චිස්සතීති එවං පාපං නාවජානෙය්‍යාති අත්ථො; **උදකුම්භොපීති** දෙවෙ වස්සන්තෙ මුඛං විවරිත්වා ඨපිතං යං කිඤ්චි කුලාලභාජනං යථ තං එකෙකස්සපි උදබින්දුස්ස නිපාතෙන අනුපුබ්බෙන පූරති, එවං බාලපුඤ්ඤලොං ථොකථොකම්පි පාපං ආචිනන්තෝ කරොන්තෝ වඩ්ඪෙන්තෝ පාපස්ස පූරතීයෙවාති අත්ථො. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති. සත්ථාපි අජ්ඣොකාසෙ සෙය්‍යං සන්ථරිත්වා පටිපාටියා ඡ අභරොන්තෝ ඉදං නාම ආපජ්ජතීති සික්ඛා පදං පඤ්ඤපෙසීති.

අසඤ්ඤතපරික්ඛාරභික්ඛුස්ස වත්ථු පඤ්චමං.

---

1. ම. මාවමඤ්ඤෙථ.

9, 6.

"මාපමඤ්ඤථ පුඤ්ඤස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජේත වනෙ විහරන්තෝ බිළාලපාදකසෙට්ඨිං ආරබ්භ කථෙසි.

එකස්මිං කි සමයෙ සාවත්ථිවාසිනෝ වඤ්ඣබන්ධ්‍යෙන බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඞ්ඝස්ස දානං දෙන්ති, අථෙකදිවසං සත්ථා අනුමොදනං කරොන්තෝ එවමාහ-"උපාසකා ඉධෙකච්චෝ අත්තනා දානං දෙති පරං න සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදං ලභති නො පරිවාරසම්පදං, එකච්චෝ අත්තනා න දෙති පරං සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ පරිවාරසම්පදං ලභති නො භොගසම්පදං, එකච්චෝ අත්තනා ච න දෙති පරඤ්ච න සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්තනිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදං න ලභති නො පරිවාර සම්පදං, එකච්චෝ අත්තනා ච දෙති පරඤ්ච සමාදපෙති සෝ නිබ්බත්ත නිබ්බත්තට්ඨානෙ භොගසම්පදඤ්චෙව ලභති පරිවාරසම්පදඤ්ච"ති. අථෙතං පණ්ඩිතපුරිසෝ තං ධම්මදෙසනං සුත්වා අහෝ අච්ඡරිය මිදං කාරණං අහංදානි උභයසම්පත්තිසංවත්තනිකං කම්මං කරිස්සා මීති චිත්තෙත්වා සත්ථාරං උට්ඨාය ගමනකාලෙ ආහ-භන්තෙ සෙව අම්හාකං භික්ඛං ගණ්හථාති, කිත්තකෙහි පන තෙ භික්ඛූහි අත්ථෙහි?, සබ්බෙහි භික්ඛූහි භන්තෙති, සත්ථා අධිවාසෙසි; සොපි ගාමං පවිසිත්වා අම්මා තාතා මයා සාවත්ථියං බුද්ධපමුඛෝ භික්ඛුසංඝෝ නිමන්තිතෝ යෝ යත්තකානං භික්ඛූනං සක්කොති සෝ තත්තකානං භික්ඛූනං යාගු ආදීනං අත්ථාය තණ්ඩුලාදීනි දෙතු එවඤ්ච චින්තෙත්වා පවාපෙත්වා දානං දස්සාමාති උග්ඝොසෙන්තෝ විචරති, අථ නං එකෝ සෙට්ඨි අත්තනෝ ආපණචාරං සම්පත්තං දිස්වා අයං අත්තනෝ පහොනකෙ භික්ඛූ අනිමන්තෙත්වා පන සකලගාමං සමාදපෙන්තෝ විචරතීති කුජ්ඣිත්වා තයා ගහිතභාජනං ආහරාති තීහි අඟුලීහි ගහෙත්වා ථොකෙ තණ්ඩුලෙ අදාසි තථා මුග්ගෙ තථා මාසෙති, සෙ තතො පට්ඨාය බිළාලපාදකසෙට්ඨි නාමිජ්ඣතෝ, සපථිඤ්ඤිතාදීනි දෙන්තොපි කරණ්ඩං කුථෙ පක්ඛිපිත්වා එකතොකොණං කත්වා බිඳුබිඳූං පග්ඝරාය දෙන්තො ථොකථොකමෙව අදාසි, උපාසකො අවසෙසෙහි දින්නං එකතො කත්වා ඉමිනා දින්නං විසුංයෙව අග්ඝහෙසි, සෙ සෙට්ඨි තස්ස කිරියං දිස්වා කිං නුඛො එස මයා දින්නං විසුං ගණ්හාතීති චින්තෙත්වා තස්ස පච්ඡතො පච්ඡතො එකං චුල්ලුපට්ඨාකං පහිණි-ගච්ඡ යං එස කරොති තං ජානාපෙහීති, සො ඤත්වා සෙට්ඨිස්ස මහපථවිං හොතූති යාගු හත්ථපූපානං අත්ථාය එකං වෙ තණ්ඩුලෙ පක්ඛිපිත්වා මුග්ගමාසෙපි තෙලඵාණිතබිඳූනිපි සබ්බභාජනෙසු පක්ඛිපි, චුල්ලුපට්ඨාකො ගන්ත්වා සෙට්ඨිස්ස ආරොචෙසි, තං සුත්වා සෙට්ඨි චින්තෙසි-සචෙ මෙ සො පරිසම්පන්නං අවණ්ණං භාසිස්සති මම නාමෙ ගහිතමත්තෙයෙව නං පහරිත්වා මාරෙස්සාමීති නිවාසනන්තරෙ ඡුරිකං බන්ධිත්වා පුන

දිවසෙ ගන්ත්වා භත්තඝරෙ අට්ඨාසි, සො පුරිසො බුද්ධපමුඛං භික්ඛුසංඝං පරිවිසිත්වා භගවන්තං ආහ-භන්තෙ මයා මහාජනං සමාදපෙත්වා ඉමං දානං දින්නං තස්ස සමාදපිත මනුස්සා අත්තනො අත්තනො බලෙන බහූනිපි ථොකානිපි තණ්ඩුලාදීනි අදංසු තෙසං සබ්බසං මහපඵලං හොතූති, තං සුත්වා සො සෙට්ඨි විනෙඛයි-අහං අසුකෙන නාම අවජරාය ගණ්හිත්වා තණ්ඩුලාදීනි දිය්‍යාමීති මම නාමෙ ගහිතමත්තෙන ඉමං මාරෙස්සාමීති ආගතොති අයං පන සබ්බසංගාහිකා සාවා යෙහිපි නාලි ආදීහි මිනිත්වා දින්නං යෙහිපි අවජරාය ගහෙත්වා දින්නං සබ්බසං මහපඵලං හොතූති වදෙති, සවාහං එවරූපං න ඛමාපෙස්සාමි දෙවදණ්ඩො මම මත්ථකෙ පතිස්සතීති සො තස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා ඛමාහි මෙ සාමීති ආහ, කිං ඉදානි තෙන වුත්තෙත-සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙසි, තං කිරියං දිස්වා සත්ථා කිං ඉදානි දුනවෙය්‍යාවච්චකං පුච්ඡි, සො අතීතදිවසතො පට්ඨාය තං පවත්තිං ආරොචෙසි, අථ නං සත්ථා-එවං කිර සෙට්ඨිති? පුච්ඡිත්වා ආම භන්තෙති වුත්තෙත උපාසක පුඤ්ඤං නාම අපපකෙනපි න අවජානිතබ්බං, මාදිසස්ස හි බුද්ධස්ස බුද්ධපමුඛස්ස වා සංඝස්ස දානං දත්වා අපපකෙනපි න අවජානිතබ්බං, පණ්ඩිතමනුස්සා හි පුඤ්ඤං කරොන්තා විවට්ටාජනං විය උදකෙන අනුඛකමෙන පුඤ්ඤනි පරිපූරනභියෙවාති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"මාපපමඤ්ඤථ පුඤ්ඤස්ස න මන්තා ආගමිස්සති,
උදබින්දුනිපාතෙන උදකුම්භොපි පූරති;
පූරති ධීරො පුඤ්ඤස්ස ථොකථොකමපි ආචිත"නති.

තස්සත්ථො-පණ්ඩිතමනුස්සා පුඤ්ඤං කත්වා අපපකං මයා පුඤ්ඤං කතං න මත්තං විපාකවසෙන ආගමිස්සතීති එවං පරිභාසකං කම්මං කහං මං දක්ඛිස්සති අහං වා තං කහං දක්ඛිස්සාමි කදා එවං විපච්චිස්සතීති එවං පුඤ්ඤං මාපපමඤ්ඤථ න අවජානෙය්‍ය, යථාහි නිරන්තරං උදබින්දුනිපාතෙන විවරිත්වා ඨපිතං කුලාලභාජනං පූරති, එවං ධීරෙ පණ්ඩිතපුරිසෙ ථොකථොකමපි පුඤ්ඤං ආචිනන්තෙ පුඤ්ඤස්ස පූරෙතීති. දෙසනාපරියොසානෙ සො සෙට්ඨි සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා දෙසනා අහොසීති.

බිලාලපාදකසෙට්ඨිස්ස වත්ථු ඡට්ඨං.

9. 7.

"වාණිජෝ වා"ති ඉමං ධම්මදේසනං සත්ථා ජේතවනෙ විහරන්තෝ මහාධනවාණිජං ආරබ්භ කථෙසි.

තස්ස කිර වාණිජස්ස ගෙහෙ පඤ්චසතා චොරා ඔතාරං ගවෙසන්තා ඔතාරං න ලභිංසු, අපරෙන සමයෙන වාණිජෝ පඤ්චසතාව සකාති භණ්ඩස්ස පුරෙචාරිකං ආරොචාපෙසි-අහං අසුකට්ඨානං නාම වාණිජාය ගච්ඡාමි යෙ අය්‍යා තං ඨානං ගන්තුකාමා තෙ නික්ඛමන්තු මග්ගෙ භික්ඛාය න කිලමිස්සන්තීති, තං සුත්වා පඤ්චසතා භික්ඛූ තෙන සද්ධිං මග්ගං පටිපජ්ජිංසු, තෙපි චොරා සෝ කිර වාණිජාය නික්ඛන්තොති ගන්ත්වා අටවියං අට්ඨංසු, වාණිජොපි ගන්ත්වා අටවිමුඛෙ එකස්මිං ගාමෙ නිවාසං ගහෙත්වා වෙතයොපි දිවසෙ ගොණසකටාදිනි සංවිදහි, තෙසං පන භික්ඛූනං නිබ්බං භික්ඛං දෙති යෙව, චොරා තස්මිං අතිචිරායන්තෙ ගච්ඡ තස්ස නික්ඛමනදිවසං ඤත්වා එතිති එතං පුරිසං පහිණිංසු, සෝ තං ගාමං ගන්ත්වා එතං සහායකං-පුච්ඡි-කදා වාණිජෙ නික්ඛමිස්සතීති, සෝ ච්ඡතිගවවයෙනාති වත්වා කිමත්ථං පන පුච්ඡසීති ආහ, අථස්ස සෝ-මයං පවසතා චොරා එතස්ස අත්ථාය අටවියං ඨිතාති ආචික්ඛි, ඉතරෝ-තෙන හි ගච්ඡ සීඝං නික්ඛමිස්සතීති වා උයෙය්‍යෙවත්වා-කින්නු ඛො චොරෙ වාරෙමි උදාහු වාණිජන්ති විතක්කෙත්වා-කිමෙ චොරෙහි වාණිජං නිස්සාය පඤ්චසතා භික්ඛූ ජීවන්ති වාණිජස්ස සඤ්ඤං දස්සාමීති සෝ තස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා කදා නික්ඛමිස්සථාති පුච්ඡිත්වා තතියදිවසෙති වුත්තෙ-මයං වචනං කරොථ අටවියං කිර තුම්හාකං අත්ථාය පඤ්චසතා චොරා ඨිතා මා තාව ගම්මථාති, එවං කථං ජානාසීති? තෙසං අන්තරෙ මම සහායෙ අත්ථි තස්ස මෙ කථාය ඤාතකා, තෙන හි කිමෙ එතෙහා ගතෙනාති නිවත්තිත්වා ගෙහමෙව ගම්මාමීති ආහ, තස්මිං විරායන්තෙ පුන තෙහි චොරෙහි පහිතෝ පුරිසෝ ආගන්ත්වා තං සහායකං පුච්ඡිත්වා තං පවත්තිං සුත්වා නිවත්තිත්වා කිර ගෙහමෙව ගම්මිස්සතීති ගන්ත්වා චොරානං ආරොචෙසි; තං සුත්වා චොරා තතො නික්ඛමිත්වා ඉතරස්මිං මග්ගෙ අට්ඨංසු, තස්මිං විරායන්තෙ පුන තෙපි චොරා සහායකස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා ආහ-කහන්තෙ චොරා කිර මං විලුම්පිතුකාමා මග්ගො ඔක්කම්ම පුන නිවත්තිස්සන්තීති සුත්වා ඉතරස්මිං මග්ගෙ සීහා, අහං එතෙහා වා ඉතො වා අගන්ත්වා තොකං ඉධෙව භවිස්සාමි, භදන්තා ඉධෙව වසිතුකාමා අත්තනො රුචිං කරොන්තූති, භික්ඛූ-එවං සන්තෙ මයං න නිවත්තිස්සාමාති වාණිජං ආපුච්ඡිත්වා පුනදෙව සාවත්ථිං ගන්ත්වා සත්ථාරං වන්දිත්වා නිසීදිංසු, සත්ථා-කිං භික්ඛවෙ මහාධනවාණිජෙන

සඳහිං න ගම්මිස්සති? පුච්ඡිත්වා-ආම භන්තෙ මහාධනවාණිජස්ස විලුම්ප නත්ථාය සීසුපි මග්ගෙසු චොරා පරියුට්ඨිංසු, තෙන සො තත්ථෙව සීතෙ, මයං පන ආගතාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ මහාධනවාණිජෙ චොරානං අත්ථාය මග්ගං පරිවජ්ජෙති, ජීවිතුකාමෙ විය[1] පුරිසෙ හලාහලං විසං පරිවජ්ජෙති, භික්ඛූනාපි තයො භවා චොරෙහි පරියුට්ඨිතමග්ගසදිසාති ඤත්වා පාපං පරිවජ්ජෙතුං වට්ටතීති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"වාණිජොව භයං මග්ගං අප්පසත්ථො මහද්ධනො,
විසං ජීවිතුකාමොව පාපානි පරිවජ්ජයෙ"ති.

තත්ථ භයන්ති භායිතබ්බං, චොරෙහි පරියුට්ඨිතත්තා සප්පටිභයත්තා අත්ථෙ, ඉදං වුත්තං හොති-යථා මහාධන වාණිජො අප්පසත්ථො සප්පටිභයං මග්ගං යථා ච ජීවිතුකාමෙ හලාහලං විසං පරිවජ්ජෙති එවං පණ්ඩිතො භික්ඛු අප්පමත්තකානිපි පාපානි පරිවජ්ජෙය්‍යාති.

දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ සහ පටිසම්භිදාහි අරහත්තං පාපුණිංසු, සමොසධානෙ ජාතස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

මහාධනවාණිජස්ස වත්ථු සත්තමං.

---

9. 8.

"පාණිම්හි වෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා වෙළුවනෙ විහරන්තො කුක්කුටමිත්තං නාම නෙසාදං ආරබ්භ කථෙසි.

රාජගහෙ කිර එකා සෙට්ඨිධීතා වයප්පත්තා සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරි සිරිගබ්භෙ ආරක්ඛාය එකං පරිවාරිකං දත්වා මාතාපිතූහි පොසියමානා[2] එකදිවසං සායණ්හසමයෙ වාතපානෙන අන්තරවීථිං ඔලොකෙන්ති පඤ්ච පාසසතානි පඤ්ච ච සූලසතානි ආදාය මිගෙ වධිත්වා ජීවමානං එකං කුක්කුටමිත්තං නාම නෙසාදං දිස්වා මිගසතානි වධිත්වා තෙසං මංසෙන සකටං පූරෙත්වා සකටධුරෙ නිසිදිත්වා මංස වික්කිණනත්ථාය නගරං පවිසන්තං දිස්වා තස්මිං පටිබද්ධචිත්තා පරිවාරිකාය හත්ථෙ පණ්ණාකාරං දත්වා ගච්ඡ එතස්ස ගමනකාලං ඤත්වා එහීති පෙසෙසි, සා ගන්ත්වා තස්ස පණ්ණාකාරං දත්වා පුච්ඡි, සො-අජ්ජ මංසං වික්කිණිත්වා පාතොව අසුකවාරෙන නාම නික්ඛමිත්වා ගමිස්සාමීති ආහ, සා තෙන කථිතකථං සුත්වා ආගන්ත්වා තස්සා ආරොචෙසි, සෙට්ඨිධීතා අඤ්ඤා ගහෙතබ්බයුත්තකං වත්ථාභරණජාතං සංවිදහිත්වා පාතොව මලිනවත්ථනිවත්ථා කූටං ආදාය දුතියිකා සද්ධිං උදකතිත්ථං ගච්ඡන්තී විය නික්ඛමිත්වා තං ඨානං ගන්ත්වා තස්ස ගමන

1. සී. ජීවිතුකාමෙ තිපි. 2. සී. වාසියමානා.

මඟුං ඔලොකෙන්තී අට්ඨාසි, සොපි පාතොව සකටං පාජෙන්තො නික්ඛම්, සා තස්ස පච්ඡතො පච්ඡතො පායාසි, සො තං දිස්වා- අහං තං අස්සාස්ස නාම ධිතාති න ජානාමි මා මං අනුබන්ධි අම්මාති ආහ, න මං ත්වං පක්කොසාසි අහං අත්තනො ධම්මතාය ආගච්ඡාමි ත්වං තුණ්හී හුත්වා අත්තනො සකටං පාජෙහීති, සො පුනප්පුනං නිවාරෙතියෙව. අථ නං සා ආහ-සිරි නාම අත්තනො අත්තනෝ සන්තිකා ආගච්ඡන්තී වාරෙතුං න වට්ටතීති, සො තස්සා නිස්සංසයෙන ආගමනං ඤත්වා තං සකටං ආරොපෙත්වා අගමාසි, තස්සාපි මාතාපිතරෝ ඉතො විතො ච පරියෙසාපෙත්වා අපස්සන්තා මතා භවිස්සතීති මතක භත්තං භරිංසු, සාපි තෙන සද්ධිං සංවාසමබ්භාය පරිපාටියා සත්ත පුත්තෙ විජායිත්වා තෙ වයප්පත්තෙ ඝරබන්ධනෙන බන්ධි, අථෙකදිවසං සත්ථා පච්චූසසමයෙ ලොකං ඔලොකෙන්තො කුක්කුටමිත්තං සපුත්තං සපුත්තීසං අත්තනො ඤාණජාලස්ස අන්තො පවිට්ඨං දිස්වා-කින්නුඛො එතන්නති උපධාරෙන්තො-තෙසං පණ්ණාරසන්නම්පි සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයං දිස්වා පාතොව පත්තචීවරමාදාය තස්ස පාසාදස්සාවිදූරෙ අගමාසි, තං දිවසං පාසෙ බඩ්ඩෙ එකම්ගොපි නාහොසි, සත්ථා තස්ස පාසමූලෙ පදවලඤ්ඤං දස්සෙත්වා පරතො එකස්ස ගුම්බස්ස හෙට්ඨා ඡායායං නිසීදි, කුක්කුටමිත්තොපි පාතොව ධඤ්ඤ ආදාය පාසට්ඨානං ගන්ත්වා ආදිතොව පට්ඨාය පාසෙ ඔලොකයමානො පාසෙ බද්ධං එකම්පි මිගං අදිස්වා සත්ථු පදවලඤ්ඤ අද්දස, අථස්ස එතදහොසි-කොමයා බද්ධමිගෙ මොචෙන්තො විචරතීති, සො සත්ථරි ආඝාතං බන්ධිත්වා ගච්ඡන්තො ගුම්බමූලෙ නිසින්නං සත්ථාරං දිස්වා ඉමිනා මම මිගා මොචිතා මාරෙස්සාමි නන්ති ධඤ්ඤ ආකඩ්ඪි, සත්ථා ධඤ්ඤ ආකඩ්ඪිතුං දත්වා විස්සජ්ජෙතුං නාදාසි, සො සරං විස්සජ්ජෙතුම්පි ඔරෙපෙතුම්පි අසක්කොන්තො ථාසුකාහි භිජ්ජන්තො විය මූඛතො ඛෙලෙන පග්ඝරන්තෙන කිලන්තරූපො අට්ඨාසි, අථස්ස පුත්තා-ගෙහං ගන්ත්වා පිතා නො විරායති කින්නුඛො එතන්නති වත්වා-ගච්ඡථ තාතා පිතු සන්තිකන්නති මාතරං පෙසෙත්වාපි-තාතී ධඤ්ඤ ආදාය ගන්ත්වා පිතරං තථා ඨිතං දිස්වා අයං නො පිතු පච්චාමිත්තොති භවිස්සතීති සත්තපි ජනා ධඤ්ඤ ආකඩ්ඪිත්වා බුද්ධානුභාවෙන යථා ගෙසං පිතා ඨිතො තථෙව අට්ඨංසු, අථ තෙසං මාතා කින්නුඛො මෙ පුත්තාපි විරායන්තීති වත්වා සත්තාහි සුණිසාහි සද්ධිං ගන්ත්වා තෙ තථා ඨිතෙ දිස්වා-කස්ස නුඛො ඉමෙ ධඤ්ඤ ආකඩ්ඪිත්වා ඨිතාති ඔලොකෙන්තී සත්ථාරං දිස්වා ඛාහා පග්ඝය්‍ය-මා මෙ පිතරං නාසෙථ මා මෙ පිතරං නාසෙථාති මහාසද්දමකාසි, කුක්කුටමිත්තොතං සද්දං සුත්වා විත්තෙසි-භවෙය්‍ය වතමහි සසුරො කිර මෙ එස අහොමයා හාරියං කම්මං කතන්ති, පුත්තාපිස්ස අය්‍යකො කිර නො එස අහොහාරියං කම්මන්ති විත්තෙසිංසු, කුක්කුටමිත්තොතා අයං සසුරො මෙති මෙත්තචිත්තං උපට්ඨපෙසි, පුත්තාපිස්ස අය්‍යකොනොති මෙත්තචිත්තං උපට්ඨපෙසුං, අථ තෙ නෙසං මාතා සෙට්ඨිධීතා ඛිපං ධඤ්ඤ ඡඩ්ඩෙත්වා පිතරං මෙ ඛමාපෙථාති ආහ, සත්ථා තෙසං

මුදුචිත්තං ඤත්වා ධනුං ඔතාරෙතුං අදාසි, තෙ සබ්බෙ සත්තාරං වඤ්චෙත්වා ධම්මං නො හනෙත්තෙව ධම්මපොත්ථකං එකමන්තං නික්ඛිපිංසු, අථ නෙසං සත්ථා ආනුභුබ්බිත්තං කථෙසි, දෙසනාවසානෙ කුක්කුටමිත්තොපාසඞ්ගා පුත්තෙහි සද්ධිංයෙව සුණිසාහි ච අත්තපඤ්චදසමෙ සොතාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨහි. සත්ථා පිණ්ඩාය චරිත්වා පච්ඡාභත්තං විහාරං අගමාසි, අථ තං ආනන්දත්ථෙරො පුච්ඡි-භන්තෙ කහං ගමිත්ථාති?, කුක්කුටමිත්තස්ස සන්තිකං ආනන්දාති, පාණාතිපාතකම්මස්ස වො භන්තෙ අකාරකොති?, ආම ආනන්ද සො අත්තපඤ්චදසමෙ අවලඤ්ඡාය පතිට්ඨාය තිස්සු රත්තෙසු නික්කඛෙඛා හුත්වා පාණාතිපාතකම්මස්ස අකාරකොව ජාතොති, භික්ඛූ ආහංසු-නනු භන්තෙ හරියාපියස්ස අත්ථි?, ආම භික්ඛවෙ සා කුලගෙ ජෙට්ඨ කුමාරිකා හුත්වා සොතාපත්තිඵලං පත්තාති, භික්ඛූ සත්ථාරං සඤ්ඤාපෙසුං-කුක්කුටමිත්තස්ස කිර හරියා කුමාරිකා කාලෙ එව සොතාපත්තිඵලං පත්වා තස්ස ගෙහං ගන්ත්වා සත්ත පුත්තෙ ලභි, සා එත්තකං කාලං සාමිකෙන ධනුං ආහර සරං ආහර සත්තිං ආහර ජලං ආහරාති වුච්චමානාපි අදාසි, සොපි තාය දින්නානි ආදාය ගන්ත්වා පාණාතිපාතං කරොති, කින්නු ඛො සොතාපන්නාපි පාණාතිපාතං කරොන්තීති?; සත්ථා ආගන්ත්වා කායත්තාය භික්ඛවෙ එත රහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා-ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-න භික්ඛවෙ සොතාපන්නා පාණාතිපාතං කරොන්ති, සා පන සාමිකස්ස වචනං කරොමීති තථා අකාසි, ඉදං ගහෙත්වා එස ඉධ ගන්ත්වා පාණාතිපාතං කරොතූති තස්සා චිත්තං නත්ථි, පාණිතලසමිං හි වණ්ණෙ අසති විසං ගණ්හන්තස්ස තං විසං අත්තුඩ්ගිතුං න සක්කොති, එවමෙවං අකුසලචෙතනාය අභාවෙන පාපං අකරොන්තස්ස ධනුආදීනි නීහරිත්වා දදතොපි පාපං නාම න හොතීති වත්වා අත්තස්සිං කථෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"පාණිම්හි වෙ වණ්ණො නාස්ස හරෙය්‍ය පාණිනා විසං,
නාබ්බණං විසමන්වෙති නත්ථි පාපං අකුබ්බතො"නි.

තත්ථ **නාස්සා**ති න භවෙය්‍ය; **හරෙය්‍යා**ති අතිහරිතුං සක්කුණෙය්‍ය, කිං කාරණා?, යස්මා **නාබ්බණං විසමන්වෙති**, අබ්බණං හි පාණිං විසං අන්වෙතුං න සක්කොති, එවමෙවං ධනුආදීනි නීහරිත්වා දෙන්තස්සාපි අකුසලචෙතනාය අභාවෙන පාපං අකුබ්බතො පාපං නාම නත්ථි, අබ්බණං පාණිං විසං විය නාස්ස චිත්තං පාපං අනුගච්ඡතීති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

අපරෙන සමයෙන භික්ඛූ සත්ථාරං සඤ්ඤාපෙසුං-කො නුඛො කුක්කුට මිත්තස්ස සපුත්තාය සුණිසාය සොතාපත්තිමග්ගස්ස උපනිස්සයො? කෙන කාරණෙන නෙසාදකුලෙ නිබ්බත්තොති?, සත්ථා ආගන්ත්වා කායත්තාය භික්ඛවෙ එතරහි කථාය සන්නිසින්නානි පුච්ඡිත්වා ඉමාය නාමාති වුත්තෙ-භික්ඛවෙ අතීතෙ කස්සපදසබලස්ස ධාතුචෙතියං සංවිද

භනන්ා එවමාහංසු-කින්නුඛෝ ඉමස්ස වෙතියස්ස මත්තිකා භවිස්සති කිං උදකන්ති, අථ නෙසං එතදහොසි-හරිතාලමනොසිලාමත්තිකා භවිස්සති සිලතෙලං උදකන්ති, තෙ හරිතාලමනොසිලා කොටෙත්වා සිලතෙලෙන සන්නෙත්වා[1] ඉට්ඨකා පීදිත්වා[2] සුවණ්ණ ඛචිතා අනෙකා විතිංසු, බහිභූමෙ පන එකඝනසුවණ්ණඝටාව අහෙසුං, එකෙකා ඉට්ඨකා සත්තගහස්සඝණිකා අහොසි, තෙ යාව ධාතුනිධානා වෙතියෙ නිට්ඨිතෙ විත්තසිංසු-ධාතුනිධානකාලෙ බහුක ධනෙන අත්ථො කින්නුඛෝ ජෙට්ඨකං කරොමාති, අථෙකො ගාමවාසිකො සෙට්ඨි අහං ජෙට්ඨකො භවිස්සාමීති ධාතුනිධානෙ එකං ගිරඤ්ඤකොටිං පක්ඛිපි, තං දිස්වා රට්ඨවාසිනො-අයං නගර සෙට්ඨි ධනමෙව සංහරති එවරූපෙ වෙතියෙ ජෙට්ඨකො භවිතුං න සක්කොති ගාමවාසී පන කොටිධනං පක්ඛිපිත්වා ජෙට්ඨකො ජාතොති උජ්ඣාපිංසු, සො තෙසං වචනං සුත්වා අහං වෙ කොටියො දත්වා ජෙට්ඨකො භවිස්සාමීති වෙ කොටියො අදාසි, ඉතරෙ අහමෙව ජෙට්ඨකො භවිස්සාමීති තිස්සො කොටියො අදාසි, එවං වඩ්ඪිත්වා වඩ්ඪිත්වා නගරවාසී අට්ඨකොටියො අදාසි, ගාමවාසිනො පන ගෙහෙ නවකොටිධනමෙව අත්ථි නගරවාසිනො පන චත්තාළිසකොටිධනං අත්ථි, තස්මා ගාමවාසී විත්තෙසි-සචාහං නවකොටියො දස්සාමි දස කොටියො දස්සාමීති වඩ්ඪති, අථ මෙ නිධනභාවං පඤ්ඤපිස්සන්තීති; සො එවමාහ-අහං එත්තකම්පි ධනං දස්සාමි සපුත්තදාරෙව වෙති යස්ස දසො භවිස්සාමීති සත්ත පුත්තෙ සත්ත සුණිසායො හරිතඤ්ඤ ගහෙත්වා අත්තනා සඬ්ඪ වෙතියස්ස නියාතෙසි, රට්ඨවාසිනො ධනං නාම සක්කා උපපාදෙතුං අයං පන සපුත්තදාරෙ අත්තානං නියාතෙති අයමෙව ජෙට්ඨකො හොතූති තං ජෙට්ඨකං කරිංසු, ඉති තෙ සොළසපි ජනා වෙතියස්ස දසා අහෙසුං, රට්ඨවාසිනො පන තෙ භුඤ්ජෙව අකංසු, එවං සත්තෙපි වෙතියමෙව පරිජග්ඝිත්වා යාවතා ආයුකං ඨත්වා තතො චුතා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තිංසු, තෙසු එකං බුඩ්ඪන්තරං දෙවලොකෙ වසන්තෙසු ඉමස්මිං බුද්ධුප්පාදෙ හරියා තතො වවිත්වා රාජගහෙ සෙට්ඨිනො ධීතා හුත්වා නිබ්බත්ති, සා කුමාරිකා හුත්වා සොතාපත්තිඵලං පාපුණි, අදිට්ඨසච්චස්ස පන පච්ඡා නාම භාරියාති තස්සා සාමිකො සප්පරිවත්තමානො ගන්ත්වා නෙසාදකුලෙ නිබ්බත්ති, තස්ස සහ දස්සනෙනෙව සෙට්ඨිධීතරං පුබ්බසිනෙහො අජ්ඣාභවි. වුත්තම්පි චෙතං:-

"පුබ්බෙඛ්ව සනාභිවාසෙන පවඩ්ඪපඨාණභිනෙන වා,
එවං තං ජායතෙ පෙමං උපපලං ව යථොදකෙ"නි.

සා පුබ්බසිනෙහෙනෙව තෙසාදකුලං අගමාසි, පුත්තාපි තස්ස දෙවලොකා වවිත්වා තස්සා කුච්ඡියම්හි පටිසන්ධිං ගණ්හිංසු, සුණිසාමයා

1. ම. සංසෙත්වා. 2. ම. ඉට්ඨකාය සවෙත්වා.

පිසසා තත්ථ තත්ථ නිබ්බත්තා වයප්පත්තා තෙසං යෙව ගෙහං අගමිංසු, එවං තෙ සබ්බෙපි තදා වෙනියං පටිජානිත්වා තස්ස කම්මස්සානුභාවෙන සොතාපත්තිඵලං පත්තාති.

කුක්කුටමිත්තත්තෙරස්ස වත්ථු අට්ඨමං.

---

9. 9.

"යො අප්පදුට්ඨස්සා"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො කොකං නාම සුනඛලුද්දකං ආරබ්භ කථෙසි.

සො කිර එකදිවසං පුබ්බණ්හසමයෙ ධනුං ආදාය සුනඛපරිවුතො අරඤ්ඤං ගච්ඡන්තො අන්තරාමග්ගෙ එකං පිණ්ඩාය පවිසන්තං භික්ඛුං දිස්වා කුජ්ඣිත්වා කාලකණ්ණි මෙ දිස්වා අජ්ජ කිඤ්චි න ලභිස්සාමීති විනින්දන්තො පක්කාමි, ථෙරොපි ගාමෙ පිණ්ඩාය චරිත්වා කතභත්තකිච්චො පුන විහාරං පාවිසි, ඉතරොපි අරඤ්ඤං චරිත්වා කිඤ්චි අලභිත්වා පච්චාගච්ඡන්තො පුන ථෙරං දිස්වා අජ්ජාහං ඉමං කාලකණ්ණිං දිස්වා අරඤ්ඤං ගතො කිඤ්චි න ලභිං ඉදානි මෙ පුනපි අභිමුඛො ජාතො සුනබෙහි නං ඛාදාපෙස්සාමීති සඤ්ඤං දත්වා සුනඛෙ විස්සජ්ජෙසි, ථෙරොපි එවං මා කරි උපාසකාති යාචි, අජ්ජාහං තව සම්මුඛීභූතත්තා කිඤ්චාලත්ථං පුනපි මෙ සම්මුඛීභාවමාගතොසි ඛාදාපෙස්සාමෙව තනන්ති වත්වා සුනඛෙ උය්යොජෙසි එව, ථෙරෙ වෙගෙනෙකං රුක්ඛං අභිරුහිත්වා පුරිසපමාණෙ ඨානෙ නිසීදි, සුනඛා රුක්ඛං පරිවාරෙසුං, නොකොගන්ත්වා රුක්ඛං අභිරුහිත්වාපි තෙ මොක්ඛා නත්ථීති තං සරතුණ්ඩෙන පාදතලෙ විජ්ඣි, ථෙරො මා එවං කරොහීති යාචියෙව, ඉතරො තස්ස යාචනං අනාදියිත්වා පුනපපුන විජ්ඣි යෙව, ථෙරෙ එකස්මිං පාදතලෙ විජ්ඣියමානෙ තං උක්ඛිපිත්වා දුතියං පාදං ඔලුම්බෙති, තස්මිං විජ්ඣියමානෙ තම්පි උක්ඛිපති, එවමස්ස සො යාචනං අනාදියිත්වාපි වෙපිපාදතලානි විජ්ඣියෙව, ථෙරස්ස සරීරං උක්කාහි ආදීපිතං විය අහොසි, සො වෙදනානුභවනෙ ඵුට්ඨා සති පච්චුපට්ඨාපෙතුං නාසක්ඛි, පාරුතං චීවරං භස්සන්නාමපි න සල්ලක්ඛෙසි, තං පහමානං සොකං සිසතො පට්ඨාය පරික්ඛිපන්තමෙව පත්ති, සුනඛා-ථෙරෙ පතිතොති සඤ්ඤාය චීවරන්තරං පවිසිත්වා අහතනො සාමිකං ලුවිත්වා ඛාදනතා අසිමත්තාවසෙසං කරිංසු, සුනඛා චීවරන්තරතො නික්ඛමිත්වා බහි අට්ඨංසු, අථ තෙසං ථෙරෙ එකා සුක්ඛදණ්ඩකං හරිත්වා බිභි, සුනඛා ථෙරං දිස්වා සාමිකොව අමොහි ඛාදිතොති අරඤ්ඤං පවිසිංසු, ථෙරෙ කුක්කුච්චං උපපාදෙසි-මම චීවරන්තරං පවිසිත්වා එස නට්ඨා අරොගභාවො මෙ සීලභෙදකොති, සො රුක්ඛා ඔතරිත්වා සඤ්ඤ සන්තිකං ගන්ත්වා ආදිතො පට්ඨාය සබ්බං තං පවත්තිං ආරොචෙත්වා-භන්තෙ මම චීවරං නිස්සාය සො උපාසකො නට්ඨා කාචි මෙ අරොගං සීලං අත්ථි මෙ සමණභාවොති පුච්ඡි, සත්ථා තස්ස වචනං සුත්වා භික්ඛූ

අරොගං හෙ සීලං අඤ්ඤෙ තෙ සමණභාවො සො අපපදුට්ඨස්ස පදුස්සිත්වා විනාසං පත්තොති, න කෙවලඤ ඉදානෙව අතීතෙපි අපපදුට්ඨානං පදුසිත්වා විනාසං පත්තා යෙවාති වත්වා තමත්ථං පකාසෙන්තො අතීතං ආහරි.

අතීතෙ කිර එකො වෙජ්ජො වෙජ්ජකම්මත්ථාය ගාමං විචරිත්වා කිඤ්චි කම්මං අලභිත්වා ඡාතජ්ඣත්තො නික්ඛමිත්වා ගාමද්වාරෙ සම්බහුලෙ කුමාරකෙ කීළන්තෙ දිස්වා ඉමෙ සප්පෙන බංසාපෙත්වා තික්ඛිත්වා ආහාරං ලභිස්සාමීති එකස්මිං රුක්ඛබිලෙ සීසං නීහරිත්වා නිපන්නං සපපං දස්සෙත්වා-අම්භො කුමාරකා එසො සාළිකපොතකො ගණ්හථ නන්ති ආහ, අථෙකො කුමාරකො සපපං ගීවාය දළ්හං ගහෙත්වා නීහරිත්වා තස්ස සපපභාවං ඤත්වා විවරනෙත්වා අවිදූරෙ සීතස්ස වෙජ්ජස්ස මත්ථකෙ ඛිපි, සප්පො වෙජ්ජස්ස ඛණ්ඩාඛණ්ඩං පරිකන්තිත්වා දළ්හං ඩංසිත්වා තත්ථෙව ජීවිතක්ඛයං පාපෙසි, එවමෙස කොකො සුනඛලුද්දකො පුබ්බෙපි අපපදුට්ඨානං පදුස්සිත්වා විනාසං පත්තොති සත්ථා ඉමං අතීතං ආහරිත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"යො අපපදුට්ඨස්ස නරස්ස දුස්සති
සුද්ධස්ස පොසස්ස අනඞ්ගණස්ස,
තමෙව බාලං පචෙති පාපං
සුඛුමො රජෙ පටිවාතංව ඛිත්තො"ති.

තත්ථ **අපපදුට්ඨස්සාති** අත්තනො වා සබ්බසත්තානං වා අදුට්ඨස්ස. **නරස්සාති** සත්තස්ස. **දුස්සතීති** අපරජ්ඣති; **සුද්ධස්සාති** නිරපරාධස්සෙව. **පොසස්සාති** ඉදම්පි අපරෙනාකාරෙන සත්තාධිවචනමෙව. **අනඞ්ගණස්සාති** නිරුපක්ලෙසස්ස. **පචෙවතීති** පටිඵුසති. **පටිවාතන්ති** යථා එකෙන පුරිසෙන පටිවාතෙ සීතං පහරිතුකාමෙ තස්ස ඛිත්තා ධූලි මෙ රජෙ තමෙව පුරිසං පචෙවති තස්සෙව උපරි පතති, එවමෙව සො පුග්ගලො අපපදුට්ඨස්ස පුරිසස්ස පාණිප්පහාරාදීනි දත්වා පදුස්සති, තමෙව බාලං දිට්ඨෙව ධම්මෙ නිරයාදිසු වා විපච්චමානං තං පාපං විපාකදුක්ඛවසෙන පචෙවතීති අත්ථො. ඉදඤ්හි වත්ථුං කථෙන්තෙන සොභිතෙන අරහතෙන පතිට්ඨිතා, සම්පත්තපරිසායපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

කොකසුනඛලුද්දකස්ස වත්ථු නවමං.

9, 10.

"ගබ්භමෙකෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො මණිකාරකුලූපගතිස්සත්ථෙරං ආරබ්භ කථෙසි.

සෝ කිර ථෙරෝ එකස්ස මණිකාරස්ස කුලේ වාදස වස්සානි භුඤ්ජි, තස්මිං ජයමපතිකා මානිපිතිඨානෙ ඨත්වා ථෙරං පටිජග්ගිංසු, අථෙක දිවසං සෝ මණිකාරකෝ ථෙරස්ස පුරතෝ මංසං ඛාදන්තෝ නිසිදිත්වා හොති, තස්මිං ඛණෙ රාජා පසෙනදිකොසලෝ එකං මණි රතනං ඉමං ඩොච්චා විජ්ඣිත්වා පහිණාතුති පෙසෙසි, මණිකාරෝ සලොහිතෙනෙව හත්ථෙන තං පරිග්ගහෙත්වා පෙලාය උපරි ඨපෙත්වා හත්ථධොවනත්ථං අන්තෝ පාවිසි, තස්මිං පන ගෙහෙ පොසාවනියං කොචසකුණෝ අත්ථි, සෝ ලොහිතගන්ධෙන මංසසඤ්ඤාය තං මණිං ථෙරස්ස පස්සන්තස්සෙව ගිලි, මණිකාරෝ ආගන්ත්වා මණිං අපස්සන්තෝ මණි කෙහ ගහිතොති හරියඤ්ච පුත්තකෙ ච පටිපාටියා පුච්ඡිත්වා-තෙහි න ගණ්හාමාති වුත්තෙ-ථෙරෙන ගහිතෝ භවිස්සතීති විතක්කෙත්වා හරියාය සඤ්ඤං මත්තෙසි-ථෙරෙන මණි ගහිතෝ භවිස්ස තීති, සා-සාමි මා එවං අවච එත්තකං කාලං මයා ථෙරස්ස න කිඤ්චි වජ්ජං දිට්ඨපුබ්බං න සෝ මණිං ගණ්හාතීති, මණිකාරෝ ථෙරං පුච්ඡි-හත්ථෙත ඉමස්මිං ඨානෙ මණිරතනං තුම්හෙහි ගහිතනන්ති? න ගණ්හාම් උපාසකාති, හත්ථෙත න ඉධ අඤ්ඤෙ අත්ථි තුම්හෙහෙව ගහිතෝ භවිස්සති දෙථ මෙ මණිරත්නන්ති, සෝ-තස්මිං අසම්පටිච්ඡිතෙ පුත්ත හරියං ආහ-ථෙරෙනෙව මණි ගහිතෝ පිළෙච්චාපි තං පුච්ඡිස්සාමීති, සා-සාමි මා නෝ නාසෙහි වරං අම්හෙහි දාසව්‍යං උපගන්තුං න ච ථෙරං එවරූපං වත්තුන්ති, සෝ-සබ්බෙව මයං දාසත්තං උපගච්ඡන්තා මණිං නාගච්ඡාමාති රජ්ජුං ගහෙත්වා ථෙරස්ස සීසං වෙළෙත්වා දණ්ඩකෙන යන්තෙසි, ථෙරස්ස සීසතෝ ච කණ්ණනාසාහි ච ලොහිතං පග්ඝරි, අක්ඛීනි නික්ඛමනාකාරප්පත්තානි අහෙසුං, සෝ වෙදනාපමත්තෝ භූමියං පති; කොඤ්චා ලොහිතගන්ධෙනාගන්ත්වා ලොහිතං පිවි, අථ නං මණිකාරෝ ථෙරස්ස උපත්තකොපවෙගෙන ඛං කිං කරොසීති පාදෙන පහරිත්වා ඛිපි, සෝ එකප්පහාරෙනෙව මරිත්වා උත්තානෝ පති; ථෙරෝ තං දිස්වා උපාසක සීසෙ වෙඨනං තාව මෙ සිපිලං කත්වා ඉමං කොචං ඔලොකෙහි මතෝ වා නො වාති, අථ නං සෝ ආහ-එසෝ විය ඛ්වපි මරිහිති, උපාසක ඉමිනා සෝ මණිං ගිලිතෝ සචෙ අයං න අමරිස්ස නාහං මරන්තොපි මණිං ආචික්ඛිස්සාමි, සෝ තස්ස උදරං ඵාලෙත්වා මණිං දිස්වා පවෙධෙන්තෝ සංවිග්ගමානසෝ ථෙරස්ස පාදමූලෙ නිපජ්ජිත්වා ඛමථ මෙ භන්තෙ අජානන්තෙන මයා කතන්ති ආහ, උපාසක නෙව තුය්හං දොසෝ අත්ථි න මය්හං වට්ටස්සෙවෙස දොසෝ ඛමාම් තෙති, භන්තෙ සචෙ මෙ ඛමථ පහාති නියාමෙනෙව මෙ ගෙහෙ නිසීදිත්වා භික්ඛං ගණ්හථාති, උපාසක නාදුනි අහං ඉතෝ පට්ඨාය පරෙසං ගෙහස්ස අන්තොඡ්දනං පවිසිස්සාමි අන්තොගෙහපවෙසනස්සෙව හි අයං දොසෝ, ඉතෝ පට්ඨාය පාදෙසු වහන්තෙසු ගෙහචාරෙ ඨිතොව භික්ඛං ගණ්හිස්සාමීති වත්වා ධුතඞ්ගං සමාදය ඉමං ගාථමාහ:-

"පවත්ති මූනිනෝ හත්ථං ථොකථොකං කුලෙ කුලෙ,
පිණ්ඩිකාය වරිස්සාමි අත්ථි ජඞ්ඝාබලං මම"නති.

ඉදං පන වත්වා ථෙරෝ තෙනෙව ව්‍යාධිනා න විරසෙව පරිනිබ්බායි, කොසෙඩ්ඨා මණිකාරස්ස හරියාය කුච්ඡිසම්ං පටිසන්ධිං ගණ්හි, මණිකාරෙ කාලං කත්වා නිරයෙ නිබ්බත්තති, මණිකාරස්ස හරියා ථෙරෙ මුදුචිත්තතාය කාලං කත්වා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තති, භික්ඛූ සත්ථාරං තෙසං අභිසම්පරායං පුච්ඡිංසු, සත්ථා භික්ඛවෙ ඉධෙකච්චෙ ගබ්භෙ නිබ්බත්තනති, එකච්චෙ පාපකාරිනෝ නිරයෙ එකච්චෙ කතකල්‍යාණා දෙවලොකෙ නිබ්බත්තනති, අනාසවා පන පරිනිබ්බායන්ති වත්වා අනුසන්ධිං ඝටෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තො ඉමං ගාථමාහ:-

"ගබ්භමෙකෙ උපපජ්ජන්ති නිරයං පාපකම්මිනෝ,
සග්ගං සුගතිනෝ යන්ති පරිනිබ්බන්ති අනාසවා"ති.

තත්ථ ගබ්භන්ති ඉධ මනුස්සගබ්භොව අධිප්පෙතෝ; සෙස මෙත්ථ උත්තානත්ථමෙව. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

මණිකාරඛුද්දපඤ්හ තිස්සාභෙරස්ස වත්ථු දසමං.

9, 11.

"න අන්තලික්ඛෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා ජෙතවනෙ විහරන්තො තයො ජනෙ ආරබ්භ කථෙසි, සත්ථරි කිර ජෙතවනෙ විහරන්තෙ සබ්බහුලා භික්ඛූ සත්ත දස්සනත්ථාය ගච්ඡන්තා එකං ගාමං පිණ්ඩාය පවිසිංසු, ගාමවාසිනෝ තෙ සම්පත්තෙ ආදාය ආසනසාලාසං නිසීදාපෙත්වා යාගුඛජ්ජකං දත්වා පිණ්ඩපාතෙවලං ආගමයමානා ධම්මං සුණන්තා නිසිදිංසු, තස්මිං ඛණෙ හත්තං පචිත්වා සූපව්‍යඤ්ජනං භුඤ්ජමානාය එකිස්සා ඉත්ථියා හාජනතො අග්ගිජ්වාලා උට්ඨහිත්වා ජ්‍ඣනං ගණ්හි, තතො එකං තිණකරලං උට්ඨහිත්වා ජ්‍වලමානං ආකාසං පක්ඛන්දි, තස්මිං ඛණෙ එකෙ කාකෙ ආකාසෙන ගච්ඡන්තෙ තත්ථ ජීවං පවෙසෙත්වා තිණවෙධිතෙ ඛ්‍රායිත්වා ගාමමජ්ඣෙ පති, භික්ඛූ තං දිස්වා-අහො භාරියං කම්මං පස්සථාවුසො කාකෙන පත්තං විප්පකාරං ඉමිනා භතභවම්ං අඤ්ඤත්‍ර සත්ථාරා කො ජානිස්සති සත්ථාරම්මස්ස කම්මං පුච්ඡිස්සාමාති විහාරයිත්වා පක්කමිංසු. අපරෙසම්පි භික්ඛූනං සත්ත දස්සනත්ථාය නාවං අභිරුහ්‍ය ගච්ඡන්තානං නාවා සමුද්දෙ නිච්චලා අහාසි, මනුස්සා-කාලකණ්ණිනා එත්ථ භවිතබ්බන්ති සලාකං වාරෙසුං, නාවිකස්ස හරියා පඨමවයෙ ඨිතා දස්සනීයා පාසාදිකා, සලාකා තස්සා පාපුණි, ප්‍රන සලාකං වාරෙථාති වත්වා යාවතතියං වාරෙසිංසු, තික්ඛත්තුම්පි තස්සායෙව පාපුණි, මනුස්සා කිං සාමීති

නාවිකස්ස මුඛං ඔලොකෙසුං, නාවිකො න සක්කා එකිස්සා අත්ථාය මහාජනං නාසෙතුං උදකෙ නං ඛිපථාති ආහ, සා ගහෙත්වා උදකෙ ඛිපියමානා මරණභයතජ්ජිතා විස්සරමකාසි, තං සුත්වා නාවිකො අනත්ථො ඉමිස්සා ආහරණෙහි තෙසෙහි, සබ්බාභරණානි ඔමුඤ්චිත්වා පිලොතිකං නිවාසාපෙත්වා ජ්ඣඩ්ඨ නං, අහං පනෙතං උදකපිසෙ පලවමානං දට්ඨුං න සක්ඛිස්සාමි, තස්මා යථා නං අහං න පස්සාමි එවං වාලිකාකූටං ගීවාය බන්ධිත්වා සමුද්දෙ ඛිපථාති, තෙ තථා කරිංසු, තමපි පතිතඤ්ඤෙයෙව මච්ඡකච්ඡපා විලුම්පිංසු, භික්ඛූ තං පවත්තිං ඤත්වා ථපෙත්වා සත්ථාරං කො අඤ්ඤං එතිස්සා ඉත්ථියා කතකම්මං ජානිස්සති සත්ථාරමස්සා කම්මං පුච්ඡිස්සාමාති ඉච්ඡිතට්ඨානං පත්තා නාවාතො ඔරුය්හ පක්කමිංසු.

අපරෙපි සත්ත භික්ඛූ සත්ථාරං දස්සනත්ථාය ගච්ඡන්තා සාඨං එකං විහාරං පවිසිත්වා වසනට්ඨානං පුච්ඡිංසු, එකස්මිං ව ලෙනෙ සත්ත මඤ්චා හොන්ති, තෙසං තදෙව ලභිත්වා තත්ථ නිපන්නානං රත්තිභාගෙ කූටාගාරමත්තෙ පාසාණෙ පවට්ටමානො ආගන්ත්වා ලෙනවාරං පිදහි, නෙවාසිකා භික්ඛූ-මයං ඉමං ලෙනං ආගන්තුක භික්ඛූනං පාපයිම්හ, අයං ච මහාපාසාණෙ ලෙනවාරං පිදහන්තො පති අපනෙස්සාම නන්ති සමන්නා සත්තහි ගාමෙහි මනුස්සෙ සන්නිපා තෙත්වා වායමන්තාපි ඨානා චාලෙතුම්පි නාසක්කිංසු, අන්තො පවිට්ඨ භික්ඛූපි වායමිංසු යෙව, එවං සන්තෙපි සත්තාහං පාසාණං චාලෙතුං නාසක්කිංසු, ආගන්තුකා සත්තාහං ඡාතජ්ඣත්තා මහාදුක්ඛං අනුභවිංසු, සත්තමෙ දිවසෙ පාසාණෙ සයමෙව පවට්ටිත්වා අපගතෙ, භික්ඛූ නික්ඛමිත්වා අම්හාකං පාපං අඤ්ඤත්‍ර සත්ථාරා කො ජානිස්සති සත්ථාරං පුච්ඡිස්සාමාති විනෙත්වා පක්කමිංසු, තෙ පුරිමෙහි සද්ධිං අන්තරාමග්ගෙ සමාගන්ත්වා සබ්බෙ එකතොව සත්ථාරං උපසඞ්කමිත්වා වන්දිත්වා එකමන්තං නිසින්නා සත්ථාරං අත්තනා අත්තනා දිට්ඨානුභූතානි කාරණානි පටිපාටියා පුච්ඡිංසු, සත්ථාපි නෙසං පටිපාටියා ව්‍යාකාසි-භික්ඛවෙ සො තාව කාකො අත්තනා කතකම්මමෙව අනුභොසි, අතීතකාලෙ හි බාරාණසියං එකො කස්සකො අත්තනො ගොණං දමෙන්තො දමෙතුං නාසක්ඛි, සො ගිස්ස ගොණෙ ථොකං ගන්ත්වාව නිපජ්ජි, පොථෙත්වා උට්ඨාපිතොපි ථොකං ගන්ත්වා පුනපි තත්ථෙව නිපජ්ජි, සො වායමෙත්වාපි තං දමෙතුං අසක්කොන්තො කොධාභිභූතො හුත්වා ඉතොදානි පට්ඨාය සුඛං නිපජ්ජිස්සසීති තං පලාලපිණ්ඩං විය කරොන්තො පලාලෙන පළිවෙඨෙත්වා අග්ගිං අදාසි, ගොණෝ තත්ථෙව ඩය්හිත්වා මතො. තදා භික්ඛවෙ තෙන කාකෙන තං පාපකම්මං කතං, සො තස්ස විපාකෙන දීඝරත්තං නිරයෙ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන සත්තක්ඛත්තුං කාකයොනියං නිබ්බත්තිත්වා එවමෙවං ආහාරෙ ඩය්හිත්වාව මතොති.

සාපි භික්ඛවේ ඉත්ථී අත්තනා කතකම්මමේව අනුභොසි, සා හි අතීතෙ බාරාණසියං එකස්ස ගහපතිකස්ස භරියා උදකා හරණකොට්ඨපවනාදීනි සබ්බකිච්චානි සහත්ථෙනෙව අකාසි, තස්සා එකෝ සුනඛෝ තං ගෙහෙ සබ්බකිච්චානි කුරුමානං ඔලොකෙනෙනාව නිසීදති, ඛෙත්තෙ භත්තං හරනතියා දරුපණ්ණාදීනං වා අත්ථාය අරඤ්ඤං ගච්ඡනතියා තාය සද්ධිං ගෙව ගච්ඡති, තං දිස්වා දහරමනුස්සා-හම්භෝ නික්ඛන්තෝ සුනඛලුද්දකෝ අජ්ජ මයං මංසෙන භුඤ්ජිස්සාමාති උපසඞ්කමනති, සා තෙසං කථාය මංකු භූත්වා සුනඛං ලෙඛ්ඩුදණ්ඩාදීහි පහරිත්වා පලාපෙති, සුනඛෝ නිවත්තිත්වා පුන අනුබන්ධති, සොපි කිරස්සා තතියෙ අත්තභාවෙ හත්ථෙ අහොසි, තස්මා සිනෙහං ඡින්දිතුං න සක්කොති, කිඤ්චාපි හි තං අනම තග්ගෙ සංසාරෙ ජායා වා පති වා අභූතපුබ්බෝ තාම නත්ථි, අවිදූරෙ පන අත්තභාවෙ ඤාතකෙසු අධිමත්තෝ සිනෙහෝ හොති, තස්මා සෝ සුනඛෝ තං විජහිතුං න සක්කොති, සා තස්ස කුජ්ඣිත්වා ඛෙත්තං සාමිකස්ස යාගුං හරමානා රජ්ජුං උච්ඡඟෙ ඨපෙත්වා අගමාසි, සුනඛෝ තායෙව සද්ධිං ගතෝ, සා සාමිකස්ස යාගුං දත්වා භුඤ්ජකුටං ආදාය එකං උදකට්ඨානං ගන්ත්වා කුටං ආදාය වාලුකාය පූරෙත්වා සම්පෙ ඔලොකෙනා සීතස්ස සුනඛස්ස සද්දමකාසි, සුනඛෝ චිරස්සං මෙ අජ්ජ මධුරං කථං ලබ්ඛි තඛ්ඩුට්ඨං වාලෙහෙත්වා තං උප්පඩ්ඩිත්වා, සා තං ගීවාය දළ්හං ගහෙත්වා එකාය රජ්ජුකොටියා කුටං බන්ධිත්වා එකං රජ්ජු කොපිං සුනඛස්ස ගීවාය බන්ධිත්වා කුටං උදකාභිමුඛං පවත්තෙසි, සුනඛෝ කුටං අනුබන්ධනෙනා පතිත්වා තත්ථෙව කාලමකාසි, සා තස්ස කම්මස්ස විපාකෙන දීඝරත්තං නිරයෙ පච්චිත්වා විපාකාවසෙසෙන අත්තභාවසතෙ වාලුකාකුටං ගීවාය බන්ධිත්වා උදකෙ පක්ඛිතානා කාල මකාසිනි.

තුම්හෙහිපි භික්ඛවේ අත්තනා කතකම්මමේව අනුභූතං. අතීතස්මිං හි බාරාණසිවාසිනෝ සත්ත ගොපාලදාරකා එකස්මිං අවප්පදෙසෙ සත්තාහං වාරෙන ගාවියෝ වාරෙත්වා එකදිවසං ගාවෝ වාරෙත්වා ආගච්ඡන්තා එකං මහාගොධං දිස්වා අනුබන්ධිංසු, ගොධා පලායිත්වා එකං වම්මිකං පාවිසි, තස්ස පන වම්මිකස්ස සත්ත ඡිද්දානි, දරකා මයං ඉදානි ගහෙතුං න සක්ඛිස්සාම සෙව ආගනත්වා ගණ්හිස්සාමාති එකෙකෝ එකෙකං සාඛාහත්ථමුඛිං ආදාය සත්තපි ජනා සත්ත ඡිද්දානි පිදහිත්වා පක්කමිංසු, තෙ පුන දිවසෙ තං ගොධං අමනසිකත්වා අවප්පදෙසෙ ගාවියෝ වාරෙත්වා සත්තමෙ දිවසෙ ගාවෝ ආදාය ආගච්ඡන්තා තං වම්මිකං දිස්වා සත්ත පවිලඛිත්වා සා භූමෝ තස්සා ගොධාය පවත්තනීති අත්තනා අත්තනා පිහිතඡිද්දානි විවරිංසු, ගොධා ජීවිතෙ නිරාලයා භූත්වා අඛිවමමාවසෙසා පවෙධමානා නික්ඛමි, තෙ තං දිස්වා අනුනවපං කත්වා මා තං මාරෙථ සත්තාහං ඡින්නභත්තා ජාතාති තස්සා පිඨිං පරිමද්දිත්වා සුඛෙන ගච්ඡාති විස්සජ්ජෙසුං, තෙ

ගොධාය අමාරිතත්තා නිරයෙ තාව න පවිට්ඨා, වෙ පන සත්තාහෙ එකතෝ හුත්වා වුද්ධසසු අත්තභාවෙසු සත්ත දිවසානි ජීවනභතතා අහෙසුං. තදා භික්ඛවෙ තුම්හෙහි ගොපාලකෙහි හුත්වා තං කම්මං කතනති එවං සත්ථා තෙහි පුට්ඨපඤ්හෙ ව්‍යාකාසි, අථෙකෝ භික්ඛු සත්ථාරං ආහ-කිං පන භන්තෙ තෙසං පාපකම්මං කත්වා ආකාසෙ උපපතිතසසාපි සමුද්දං පක්ඛන්නසසාපි පබ්බතන්තරං පවිසන්තසසාපි මොක්ඛො නත්ථීති?, සත්ථා-එවමෙතං භික්ඛවෙ ආකාසාදිසු හි එකපප දෙසොපි නත්ථි යත්‍ර ඨිතෝ පාපකම්මතෝ මුච්චෙය්‍යාති වත්වා අත්‍ර සන්තිං ඣවෙත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"න අන්තලික්ඛෙ න සමුද්දමජ්ඣෙ,
න පබ්බතානං විවරං පවිස්ස;
න විජ්ජතී සො ජගතිප්පදෙසො,
යත්ථට්ඨිතෝ මුච්චෙය්‍ය පාපකම්මා"ති.

තස්සත්ථෝ-සචෙ හි කොචි ඉමිනා උපායෙන පාපකම්මතෝ මුච්චිස්සාමීති අන්තලික්ඛෙ වා නිසීදෙය්‍ය චතුරාසීතියොජන සහස්ස ගම්භීරං මහාසමුද්දං වා පවිසෙය්‍ය පබ්බතන්තරෙ වා නිසීදෙය්‍ය, නෙව පාපකම්මතෝ මුච්චෙය්‍ය, පුරත්ථිමාදිසු ජගතිප්පදෙසෙසු පඨවිභාගෙසු න සො වාලග්ගමත්තොපි ඔකාසො අත්ථි යත්ථ ඨිතෝ පාපකම්මතෝ මුච්චිතුං සක්කුණෙය්‍යාති අත්ථෝ. දෙසනාවසානෙ තෙ භික්ඛූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසු. සමවත්තමහාජනස්සාපි සාත්ථිකා ධම්මදෙසනා අහොසීති.

තීහතං භික්ඛූනං වත්ථු එකාදසමං.

---

9. 12.

"න අන්තලික්ඛෙ"ති ඉමං ධම්මදෙසනං සත්ථා නිග්‍රොධාරාමෙ විහරන්තෝ සුපපබුද්ධ සක්කං ආරබ්ධ කථෙසි.

සො කිර අයං මම ධීතරං ඡඩ්ඩෙත්වා නික්ඛන්තොති ච මම පුත්තං පබ්බාජෙත්වා තස්ස වෙරිට්ඨානෙ ඨිතෝ වාති ඉමෙහි වීහි කාරණෙහි සත්ථරි ආඝාතං බන්ධිත්වා එකදිවසං තදනිස්ස නිමන්තෙ තවඨානං ගන්ත්වා භුඤ්ජිතුං දසසාමීති ගමනමග්ගං පිදහිත්වා අන්තර වීථියං සුරං පිවන්තො නිසීදි, අථස්ස සත්ථරි භික්ඛුසංඝපරිවුතෙ තං ඨානං ආගතෙ සත්ථා ආගතොති ආරොචෙසුං, සො ආහ-පරතො ගච්ඡාති තස්ස වදෙථ, නාහං මහල්ලකතරෙ නාස්ස මග්ගං දස්සාමීති; පුනපපුන වුච්චමානොපි තථෙව වත්වා නිසීදි, සත්ථා මාතුලස්ස සන්තිකා මග්ගං අලභිත්වා තතොව නිවත්තති, සොපි වරපුරිසං පෙසෙසි-

ගවජ්ඣස සථං සුත්වා එකීති, සත්තාපි නිවත්තෙතෙත්වා සිතං කත්වා ආනන්දත්තෙරෙන-කෝ නුඛෝ හනෙත සිතපාතුකමෙම පවවයෙහි පුත්ථෝ ආහ-පස්සසි ආනන්ද සුපබුඛෝනි?, පස්සාමි හනෙතති, හාරියං තෙන කම්මං කතං මාදිසස්ස බුඛස්ස මඤ්ඤං අදෙත්තෙන ඉතෝ සත්තමෙ දිවසෙ හෙට්ඨාපාසාදෙ සොපානපාදමූලෙ පථවිං පවිසිස්සතීති, වරපුරිසෝ තං සථං සුත්වා සුපබුඛස්ස සන්තිකං ගන්ත්වා මම හාගිනෙය්යෙන නිවත්තෙත්තෙත්ත කිං වුත්තන්ති පුත්ථෝ යථාසුතං ආරොචෙසි, සෝ තස්ස වචනං සුත්වා නදුනි මම හාගිනෙය්යස්ස කථාය දොසෝ අත්ථි, අඛා යං සෝ වදති තං තථෙව හොති, එවං සන්තෙපි තං ඉදුනි මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හිස්සාමි, සෝ හි මං සත්තමෙ දිවසෙ පථවිං පවිසිස්සතීති අනියමෙන අවච්ච හෙට්ඨාපාසාදෙ සොපානපාදමූලෙ පථවිං පවිසිස්සතීති ආහ-ඉතොදුනි පට්ඨාය අහං තං ඨානං න ගමිස්සාමීති, අථ නං තස්මිං ඨානෙ පථවිං අපවිසිත්වා මුසාවාදෙන නිග්ගණ්හිස්සාමීති සෝ අත්තනො උපහොගජාතං සබ්බං සත්තභූමකස්ස පාසාදස්ස උපරි ආරොපෙත්වා සොපානං හරාපෙත්වා වාරං පිදහාපෙත්වා එකෙකස්මිං වාරෙ වෙ වෙ මලෙල ඨපාපෙත්වා-සචාහං පමාදෙන හෙට්ඨා ඔරොපිතුකාමොම හොමි නිවාරෙත්‍යාථ මන්ති වත්වා සත්තමෙ පාසාදතලෙ සිරිගබ්භෙ නිසීදි; සත්ථා තං පවත්තිං සුත්වා-සික්ඛවෙ සුපබුඩෙ සොවලං පාසාදතලං වෙහාසං උපත්තිත්වා ආකාසෙ වා නිසීදතු නාවාය වා සමුද්දං පක්ඛන්දතු පබ්බතන්තරං වා පවිසතු බුඛානං ඤාථය විධාහාවෙ නාම නත්ථි මයා වුත්තවථානෙ යෙව සෝ පථවිං පවිසිස්සතීති වත්වා ධම්මං දෙසෙන්තෝ ඉමං ගාථමාහ:-

"න අන්තලික්ඛෙ න සමුද්දමජ්ඣෙ
න පබ්බතානං විවරං පවිස්ස,
න විජ්ජති සෝ ජගතිප්පදෙසෝ
යත්ථට්ඨිතං නප්පසහෙථ මච්චූ"ති.

තත්ථ-නප්පසහෙථ මච්චූති යස්මිං පදෙසෙ ඨිතං මරණං නප්පසහෙය්‍ය නාභිභවෙය්‍ය, කොසඝාමත්තොපි සෝ පථවිප්පදෙසෝ නත්ථි, සෙසං පුරිමසදිසමෙවාති. දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්තිඵලාදීනි පාපුණිංසූති.

සත්තමෙ පන දිවසෙ සත්ථු භික්ඛාචාරමඟ්ගස්ස නිරුඛවෙලාය හෙට්ඨාපාසාදෙ සුපබුඛස්ස මඛලසෙසා උඤ්ඤෝ හුත්වා තං තං භිත්තිං පහරි, සෝ උපරි නිසින්නොව සද්දං සුත්වා කිං එතහාති පුවච්ඡි, මඛලසෙසා උඤ්ඤොති, සෝ පනස්සෝ සුපබුඛං දිස්වාව සන්නිසීදති, අථ නං සෝ ගණ්හිතුකාමෝ හුත්වා නිසින්නට්ඨානා උට්ඨාය වාරුණිමූඛෝ අහොසි, වාරුනි සයමෙව විවටානි, සොපානං

සකටඨානෙ යෙව ඨිතං, චාරෙ ඨිතමල්ලා තං ගීවාය ගහෙත්වා හෙට්ඨාඝි මුඛං බිපිංසු, එතෙනුපායෙන සත්තසුපි තලෙසු චාරුනි සඝමෙව විව ටානි, සොපානානි යථාට්ඨානෙසු ඨිතානි, තත්ථ ඨිතමල්ලා තං ගීවායමෙව ගහෙත්වා හෙට්ඨාඝිමුඛමෙව බිපිංසු, අථ නං හෙට්ඨා පාසාදෙ සොපානපාදමූලං සම්පත්තමෙව මහාපඨවී විවරමානා භිජ්ජිත්වා සම්පවිවජ්, සො ගන්ත්වා අවීචිම්හි නිබ්බත්ති, දෙසනාවසානෙ බහූ සොතාපත්ති ඵලාදීනි පාපුණිංසු.

සුපබුඛ සඞ්ඝස්ස වක්ඛු මාදඝබං.

පාපවග්ගවණ්ණනා
නිට්ඨිතා.

නවමො වග්ගො.